

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ÖZDEMİR
ASAF

Bütün Eserleri

YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ÖZDEMİR
ASAFA

Bütün Eserleri

YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

BÜTÜN ESERLERİ

Özdemir Asaf (Ankara, 11 Haziran 1923 – İstanbul, 28 Ocak 1981) Asıl adı Halit Özdemir Arun. Hamdiye Hanım ile Daniştay üyelerinden Mehmet Asaf Bey'in oğlu. İlk ve orta öğrenimini Galatasaray Lisesi'nde tamamladı. 1941 yılında on birinci sınıfta, bir ek ara sınavla Kabataş Erkek Lisesi'ne geçip 1942 yılında buradan mezun oldu. İki yıl İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne, üçüncü sınıfa kadar İktisat Fakültesi'ne devam etti; o dönemde iki yıl olan Gazetecilik Enstitüsü'nün birinci sınıfını okudu.

İlk yazısı 1939 yılında *Servetifünun-Uyanış* dergisinde çıktı. Şiir, yazı ve çevirilerini *Amaç*, *Büyük Doğu*, *Dost*, *Edebiyat Dünyası*, *Kaynak*, *Küçük Dergi*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Servetifünun-Uyanış*, *Şadırvan*, *Türkçe*, *Türk Dili*, *Varlık*, *Yaratış*, *Yedigün*, *Yeditepe*, *Yenilik*, *Yirminci Asır* gibi dergilerde ve *Vatan* gazetesinin sanat sayfasında yayımladı. *Zaman* ve *Tanin* gazetelerinde çalıştı, çeviriler yaptı. Bir süre sigorta prodüktörü olarak çalıştı. 1951'de Sanat Basımevi'ni kurarak matbaacılığa başladı ve kitaplarını Yuvarlak Masa Yayınları adı altında yayımladı. 1972 yılında Bebek'te "Şimdi" adlı bir Biblio-Bar-Restoran açtı; 1980'e kadar mekânında sanatçı dostlarını ve her yaştan, her meslekten insanı ağırladı.

Özdemir Asaf, şiirlerinin özü ve sesiyle, dönemlerin ve akımların ötesinde, çağdaş Türk şiirinin en özgün isimlerinden biridir.

Kitapları

Şiir: *Dünya Kaçtı Gözüme* (1955), *Sen Sen Sen* (1956), *Bir Kapı Önünde* (1957), *Yumuşaklıklar Değil* (1962), *Nasılsın* (1970), *Çiçekleri Yemeyin* (1975), *Yalnızlık Paylaşılmaz* (1978), *Benden Sonra Mutluluk* (1984). **Toplu Şiirler:** *Bir Kapı Önünde* (1982), *Yalnızlık Paylaşılmaz* (1982), *Çiçek Senfonisi* (2008). **Seçme Şiirler:** *Özdemir Asaf Seçme Şiirler* (1997), *Lavinia Aşk Şiirleri* (2002), *Dokuza Kadar On* (2010). **Elyazması Şiirler:** *Yalnızlık Paylaşılmaz* (siyah-beyaz, 2005), *Yalnızlık Paylaşılmaz* (numaralı tıpkıbasım, 2015). **Kendi Sesinden Şiirler:** *Sen Bana Bakma, Ben Senin Baklığın Yönde Olurum* (2012). **Çeviri Şiirler:** *To Go To* (Çev. Yıldız Moran, 1964), *Après Moi Le Bonheur* (Çev. Gaye Petek, 2017). **Etika:** *Yuvarlağın Köşeleri* (1961), *Yuvarlağın Köşeleri* (Toplu Etikalar, 1986). **Öykü:** *Dün Yağmur Yağacak* (1987). **Otokopi, Deneme:** *'Ça* (1988). **Toplu Düzyazılar:** *Kırılmadık Bir Şey Kalmadı* (2009). **Çeviri:** *Reading Zindanı Balladı* - Oscar Wilde (1968), *Oscar Wilde Hayatı ve Reading Zindanı Balladı* (2011), *Hidim, Şiir ve Etika Çevirileri* (2011). **Sergi Kataloğu:** *Bir Usta Bir Dünya: Özdemir Asaf* (1982). **Öğütür Öykü, Öykü, Çiçekler, Aşk, Şiir, Kataloğu: Yirmi Yıl (2015).**

**Özdemir Asaf'ın
YKY'deki kitapları:**

Çiçek Senfonisi (2008)
Kırılmadık Bir Şey Kalmadı (2009)
Dokuza Kadar On (2010)
Benden Sonra Mutluluk (2010)
Sen Bana Bakma, Ben Senin Baktığın Yönde Olurum –
Kendi Sesinden Şiirler (2012)
Yalnızlık Paylaşılmaz (2014)
Lavinia – Aşk Şiirleri (2015)
Yalnızlık Paylaşılmaz – özel baskı (2016)
Bütün Eserleri (Delta, 2021)

Doğan Kardeş:
Dokuza Kadar On - Seçme Şiirler (2010)

Özdemir Asaf

BÜTÜN ESERLERİ

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5793
Delta - 25

Bütün Eserleri / Özdemir Asaf

Kitap editörü: Murat Yalçın

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Grafik uygulama: Merve Çakıroğlu

Baskı: Acar Basım ve Cilt San. Tic. A.Ş.
Beysan Sanayi Sitesi, Birlik Caddesi, No: 26, Acar Binası
34524, Haramidere - Beylikdüzü / İstanbul
Telefon: (0 212) 422 18 34 Faks: (0 212) 422 18 04
www.acarbasim.com
Sertifika No: 44977

1. baskı: İstanbul, Mayıs 2021
ISBN 978-975-08-5048-6

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2021
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/yapikrediyayinlari
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İçindekiler

ÇİÇEK SENFONİSİ

Dünya Kaçtı Gözüme

27 • Yakın

28 • Biz

29 • Kendisini Unutmuş

30 • In Vivo

31 • Telâş

32 • Adım

33 • Altıncı Gün

34 • Altro

35 • Düşüğü

36 • Giden

37 • Kelimeler...

Kelimeler...

38 • Ego

39 • Canbaz

40 • Aynanın Oyunu

41 • Tükenmez Dolma Kalem

Doldurulur, Kırılmaz Cam

Tamir Edilir Yüzyılında

İkiye Kırılmış Bir Şeyin

Bir Parçası Konuşsaydı

43 • Pay

44 • İşte

45 • Jüri

46 • Masa

47 • Macera

48 • Tohum

49 • El

50 • Gurur

51 • Kapısız

52 • Ben de mi Sezar

53 • Ölümümünden Biraz Sonra

54 • O Gece

55 • Mythe

56 • Pek İyi

57 • Kalın İstasyonu

58 • Şarkılar

59 • Bugün ve Bugün

60 • Yedi

61 • Şarkım

62 • Var

63 • Sabaha Kadar

64 • Çırılçıplak

65 • Devlet ve Ben

66 • Korku

67 • Söz Aramızda

68 • Kadınlar

69 • Portre

70 • Portre

71 • Yıllık Çobanın Dağları

72 • Mum

73 • Eskiden

74 • Boğaz Gezintisi

Sen Sen Sen

81 • Mesaj

- 82 • Ölmeyen
- 83 • Saçları
- 84 • Sisyphe
- 85 • $2 = 1$
- 86 • Sanki
- 87 • Alfa
- 88 • Tentation
- 89 • Ultra
- 90 • İsteyorum
- 93 • Incognito
- 94 • Aşk Şarkısı
- 95 • Duvara Astığım
- 96 • Düşman
- 97 • Kivılcım
- 98 • Sensiz
- 99 • Saygı
- 100 • Seni Seyrederdim
- 101 • Konak
- 102 • Ben Değildim
- 105 • 360 Derece
- 106 • Yön
- 107 • Anlam
- 108 • Kalan
- 109 • Perspektif
- 110 • Ixion
- 111 • İken
- 112 • Vixit
- 113 • Mythe

Bir Kapı Önünde

- 117 • Öngörü
- 118 • Birikik İnsanın Şarkısı
- 119 • Sızısız ya da Sızısızlı
- 120 • Bakı
- 121 • Kolay
- 122 • Zoru
- 123 • Ç
- 124 • Mi
- 125 • Benmişim

- 126 • Yalınsıza
- 127 • Yalnızın Serenadı
- 128 • Bili
- 129 • Yanılgı
- 130 • Gidenek
- 131 • Toz
- 132 • Yalan
- 133 • Aynanın Üstünde
Ayakta Durmak Sokağı
- 134 • Ömeri İkiye Bölen
- 135 • Kolsuzun
- 136 • Başka Frekans
- 137 • Uyanış
- 138 • Bomboş Bir Şeyi
Kendisiyle Doldurmak
- 139 • Katmerin Övünüsü
Yalın-Kat'ın Güvenisi
- 141 • Adına
- 142 • Eskimiş
- 144 • Sevinç
- 145 • Sanı
- 146 • Dağın Ardına
- 147 • Bağlı
- 148 • Gözdeki
- 149 • 1X2X3X4 , 4X3X2X1
- 150 • Yarım
- 151 • Nokta
- 152 • Uzuncuk
- 153 • $1 = 2$
- 154 • Lavinia
- 155 • Mythe

Yumuşaklıklar Değil

- 159 • Can
- 160 • Müzik
- 161 • Susu
- 162 • İlk
- 163 • Sızlık
- 164 • Isı

- 165 • Üçün
- 166 • Eni
- 167 • Söyle
- 168 • Düşünmek
- 169 • Sadaa
- 170 • Hep
- 171 • Yoğun
- 172 • Nasıl
- 173 • Değil
- 174 • Bir Tüy
- 175 • Oyun
- 176 • AAAAAA
- 177 • Dönüş
- 178 • Bur
- 179 • Görü
- 180 • Yansı
- 181 • Geç
- 182 • Anahtar
- 183 • 20
- 184 • Kala
- 185 • Dum
- 186 • Mythe

Nasılsın

- 189 • Oluş
- 190 • İki Olmaya Tüzük
- 191 • Elektronik
- 192 • Atom
- 193 • Teknik
- 194 • Soru
- 195 • Denge
- 196 • Çizik
- 197 • Boş
- 198 • Oyundaki Olmayan
- 199 • Anı'dan
- 200 • Sempati
- 201 • Bir Şeyin Adı
- 202 • Susma'nın Birinci

- 203 • Aşka Gerekli Üç Anlatım
- 204 • Doyuca
- 205 • Sürek
- 206 • Saatiniz
- 207 • Bıçak
- 208 • Öfke
- 209 • Kımıldı
- 210 • Gemice
- 211 • Top
- 212 • Dan
- 213 • Bü-Yük
- 214 • Andante
- 215 • Ama
- 216 • Son Sayı
- 217 • Pergelin Çizen Kolu
- 218 • Gidin
- 219 • Bil
- 220 • Öyküsü Atın
- 221 • Yarış
- 222 • İki Tüm
- 223 • Sapak
- 224 • Aşı
- 225 • Dalını Unutma
- 226 • «Eski Askerler Hiçbir Zaman Ölmez» Deyen Eski Askerin Anısına
- 227 • Genelge
- 228 • Ardakalan
- 229 • Tel
- 230 • Fırtına
- 231 • Heykeller Galerisi
- 232 • Mitlerin

Çiçekleri Yemeyin

- 235 • Her İnsanın Bir Öyküsü Vardır...

240 • Poetika	280 • Yol'un
241 • Delisi	281 • Susmanın İkinci Yüzü
242 • O	282 • Denklem
243 • Diyalog	283 • Sana
245 • Düello	284 • 2/1 – 1/2
246 • Geldim	285 • Müzik İçin Övgü
247 • Aşkın Balladı	286 • Matematik Seksüel
248 • Noktasız	287 • Masal
249 • Sorular	288 • Gece
250 • Evrensel Ballad	289 • Değirmen
251 • Şarkı	290 • Öte
252 • Yer	291 • Fal
253 • Sesiniz	292 • Sözü
254 • Contrepoint	293 • Şimdinin
255 • Müzik	295 • Kuramsal Ortam
256 • Ve Kayığına Bindi...	296 • Kaldım
257 • Yazarlar	297 • Bolero
258 • Sesin Rengi	298 • Bir Gün
259 • Uzun Koşu	299 • O Işık
260 • Yakı	300 • Köz
261 • Birinci Şimdi	301 • Ayrık Eşitlik
262 • Kocaman	302 • Bir-Bir
263 • Yaşam	303 • İlgi
264 • Önce	304 • Gelmek
265 • Ki	305 • Bendim
266 • Bunca	306 • Siklon
267 • Bilmek	307 • Değil
268 • Şimdi	308 • Anıdan
269 • Oranda	309 • Biri
270 • O Akşam	310 • Varı
271 • Nasıl	311 • Çağrım
272 • Şakacı	312 • İçerik
273 • Özdüşüm	313 • Kütük
274 • Eski Öykü	314 • Söz
275 • Yumu	315 • Özet
276 • Durak	316 • Peyzaj
277 • Soluk	317 • Düşünsel Doğa
278 • An	318 • Karmar
279 • İkilem	319 • Yazı

- 320 • Yalın
 321 • Yakınış
 322 • İş
 323 • Uyumak
 324 • Demek
 325 • Islık
 326 • Akıl Gözü
 327 • Beklemek
 328 • Dokuz Kadar On
 329 • Ansızın
 330 • Sıcak Şarkı
 331 • Olmayacaksa
 332 • Gölgeniz
 333 • Bekleyen Şarkı
 334 • Senden
 335 • Maya
 336 • Çizgi
 337 • Kin
 338 • Yanık
 339 • Yokköy
 340 • Örgü
 341 • Görmedim
 342 • Parça
 343 • Yalnızlık
 344 • Geç
 345 • Bil
 346 • Bir Kadın Gördüm
 347 • Çekhov İçin
 348 • Moliere İçin
 349 • Yalan Yollar
 350 • Çelik
 351 • Ölümün Yükselişi ve
 Çöküşü
 352 • Palyaço
 353 • Pagliacci
 354 • Kan Gibi
 355 • Buruk
 356 • Kırık
 357 • Köprü
 358 • Bildiri
 359 • İzmir Üstüne
 360 • Tarihden Bir Yaprak
 361 • İki İki
 362 • Ölüm
 363 • Baş
 364 • İki Nokta: Ben-Biz
 365 • Roman
 366 • Tam-Tam
 367 • Oran
 368 • Uygun Adım
 Düşünmek
 369 • Bürokrasi
 370 • Büyümek
 371 • Köyün
 372 • Yük
 373 • Bizim
 374 • Öğreni
 375 • Tartı
 376 • Argo
 377 • Kara Gömlek
 378 • Karşı
 379 • Yer-Öpmek
 380 • Kutular
 381 • Yüzmek
 382 • Yazısını Bekleyen Bir
 Taş İçin Bir Yazı
 383 • Gibi
 384 • Şey
 385 • Teori
 386 • Son Ders
 Yalnızlık Paylaşılmaz
 389 • Sözüm Bitim Yerini...
 391 • Şaka Değil
 392 • Başlık
 393 • Uzağa Değil...
 394 • Ark
 395 • O Var

- 396 • Diyek
 397 • Uzun Bir Öykü
 398 • Umut Yaprakları
 399 • Gülден Gelen
 400 • İlk
 401 • Benim Heykellerim...
 402 • Bildiğim
 403 • Özlem
 404 • Mum Aleviyle
 Oynayan Kedinin Öyküsü
 407 • Yalın
 408 • Onarmak Zordur
 409 • Sesin Yargılanışı
 410 • Mantık
 411 • Uykusuzluk
 412 • Özel Bir Şiir
 413 • Anmak Unutmak
 414 • O Yolda
 415 • Garip Koşma
 416 • Çiçek Senfonisi
 418 • Olmak
 419 • Hoyrat
 420 • İmiş
 421 • Bahçede
 423 • Denize
 424 • Körebe
 425 • Kaçak
 426 • Akşamın Üstü
 427 • Yalnızlığa Övgü
 428 • Çağrı Balladı
 429 • Hallaç
 430 • Yapma Çiçekler
 431 • Adalı ve Ben
 432 • Anı Ormanından
 Anılar
 433 • Yalnızlık
 434 • Yalnızlığın Adı
 435 • Karanlı
 436 • Günbegün
 437 • Çağrışimler
 438 • Duyguya Taş
 439 • Tablo
 440 • Kömür
 441 • Masal
 443 • Çizim
 444 • Bir Adam
 445 • Eski Çanağın Öyküsü
 447 • Taş Yazı
 448 • Parasızlık Balladı
 449 • Denizin Balladı
 450 • Otokopi
 451 • Üstüne-Üstüne
 452 • Su
 453 • Yaşam Öyküleri...
 454 • Öğüt
 455 • Denizin Delisi
 456 • Sözcül
 457 • Ağlamak
 458 • Zelzele
 459 • Düne Giden
 460 • Kurşun Kalem
 462 • Aldanı-Aldatı
 463 • Sınır Bir Çizgidir
 İki Okunur
 464 • Dün Odamı Topladım
 465 • Işımak Yaşatmaktır
 466 • Konu
 467 • Şimdi
 468 • Az Acı
 469 • Tapan Tapılan
 470 • Çarşı
 471 • Grafik
 472 • Öykünün Bitimi
 473 • Seni Saklayacağım
 474 • Kaldı
 475 • Bir Sen Olmasaydı
 476 • Sevinç ile Hüzün

- 477 • Hacı Murad Oratorio'su
 482 • Harcamalar
 484 • Her Şeyi
 Süpürebilirsin...
 486 • Kalmak Türküsü
 487 • Bilseydi Eğer
 488 • Çağaloğlu Yokuşu
 490 • Yalnızlık Paylaşılmaz
 492 • Yalnız'ın Durumları

BENDEN SONRA MUTLULUK

- 503 • Özdemir Asaf İçin Kısa
 Bir Giriş / Doğan Hızlan

Kendi Eliyle Yayına Hazırladıkları

- 509 • Kelebek
 510 • Arayış
 511 • Sanki İki
 512 • Her Yeni Yaş İçindir
 513 • Horgörü
 514 • Salıncak
 515 • Şair
 516 • Işık
 517 • Küçük Ev
 518 • Perde Başkalarıdır
 519 • Buruşuk
 520 • Aş
 521 • Karmaşık Doğru
 522 • Yoz Şarkılar Önerisi
 523 • Heykel Yazısı
 524 • Bordro
 525 • Şeytan Üzerine...
 526 • Sevi Anıtı
 527 • Biliyordum
 528 • Biraz Sonra
 528 • Daha

- 529 • O Vardı
 529 • Bir de
 530 • İlginç
 530 • Bir Perde
 531 • Ellerin Öyküsü
 531 • Sınırlar
 532 • Doğanın Sözcükleri
 533 • Kedi idi Adı
 534 • Sen-Sin
 536 • Artık

Epigramlar

- 539 • İçin İçin
 539 • Bir Çocuk Doğdu
 540 • Cak
 541 • Aşk, Varlığında,
 Yokluğunda
 541 • Özellikle
 542 • İki Yol Gider Doğuya
 542 • Açlık, Telekslerde Bir
 Satırda
 542 • İki Yol Gider Aşka
 543 • Gazetelerde Çıktı
 Resminiz
 543 • Sus Yolunda
 543 • Belki
 544 • Biraz Daha Çaba
 546 • Başlamalar
 550 • Benden Sonra
 Mutluluk
 550 • Nerede İki Sevişen
 Varsa
 551 • Denizde Balık Adam
 551 • Buralardan Oralara
 Gidilir
 552 • Yetersiz İyi Niyet
 552 • Halka Karşı Çıkma
 553 • Gülm
 553 • Uyanmalı

- 554 • Biz Belki İnsanlarız
 554 • Dinciler
 555 • Mit
 555 • Düzelecek Dediler
 555 • Eşek Önde Ben Arkada
 556 • Masal Değil
 557 • Ellerinizde Sevmek
 Dövizleri
 557 • Seçim
 557 • Siz Ata Hiç Bindiniz mi
 558 • Geceye Boyanmış Bu
 Gecekondu
 558 • Yıkayıcı Değilim

Taşlamalar

- 561 • Virgül
 561 • Taşlama
 561 • Hava Yok
 562 • Parodi
 563 • Güzellik Geride Kaldı
 564 • Ne Rezalet
 566 • Taşlama
 567 • Altı Taş
 568 • Sigara
 568 • Taşlama
 569 • Dödüklü Tencere
 569 • Taşlama
 570 • Kuşlar ve Avcılar
 572 • Daava
 573 • Taşlama
 575 • Azarlamalar
 575 • Taşlama
 576 • Parodi
 576 • 45 Yaşına
 577 • Sevimsiz
 578 • Kanto

Adlı Şiirler

- 581 • Başka Kendilerimiz ile
 Kendi-Başkalarımız

- 585 • Kilit
 587 • Çocukçada Ben Varım
 588 • Övgü Yergi
 589 • Çok
 589 • Ağlamak
 590 • Türkü
 590 • Kızdım da Yazdım
 591 • Merdiven
 591 • Diktatoriat İçin
 592 • Öğüt
 592 • Ölümün Sistematiği
 593 • Taşınmak
 594 • Pencereden
 595 • Saklamak Aldatmak
 Demektir
 597 • Yalnızlık Paylaşılmaz
 598 • Yalnız'ın Durumları
 599 • Yalnız'ın Durumları
 600 • Çalıntı
 601 • Uçurtma
 602 • Şiirsel Siberetik
 603 • Album
 604 • Saçmalamaya Övgü
 605 • Oynamak
 606 • Maltepe-Kartal-Pendik
 606 • Şapkalı Adam
 607 • Yolun Köyü
 609 • Köyün Yolu
 610 • Perde
 613 • Bir İçin
 614 • Sanat
 615 • Uyanmak
 616 • İlkin Yerimizden
 Yerimizi Arandık
 619 • Bizim Şarkılar
 620 • Orta Meselesi
 623 • Shakespeare'den
 Shakespeare'e
 624 • Yaşayan Ölüm

- 625 • Yaşayan Ölüm
 626 • Sonuç
 627 • Bir Monolog
 628 • Ozanca
 629 • Öylesine Bir Masal ki
 631 • Baraj'ın Öyküsü
 633 • Mal Üstüne Çeşitleme
 635 • Diyen Diyene
 638 • Ondandır
 639 • O Hep Yabancı Olmak
 641 • Islık
 642 • Çocuklara
 642 • Han
 643 • Durum
 643 • Mitik
 644 • Oyunlar
 644 • Çan
 645 • Düz-Yazı Gibi
 645 • Do
 646 • Sanatın Adı
 646 • Noktalar
 647 • Bir Bildiği Var
 650 • Hep
 651 • Bu Kimdir 1
 651 • Bu Kimdir 2
 651 • Bu Kimdir 3
 652 • Bu Kimdir 4
 652 • Bu Kimdir 5
 652 • Bu Kimdir 6
 653 • Hıçkırık
 653 • Adalet
 654 • O
 654 • Ad
 655 • Sandalye Sokağı
 655 • Bağlaç
 656 • Kişiye Özel
 657 • Sürüsüne Bereket
 657 • Derkler
 658 • Bıkmak
 658 • Alternatif
 659 • Çiçek
 659 • Çiçek Kullanmak
 659 • Söz
 660 • Onu
 660 • Non Etik
 661 • Çiçekler Neden Solar
 662 • Dağlar Üstüne
 Çeşitleme
 662 • Bir Rüzgâr
 663 • Şunsuz
 664 • Kürsüden
 664 • İkilem
 665 • Eksi
 665 • Susmak
 666 • Ana
 666 • Kamp
 667 • İnsan
 667 • İdi
 668 • Suçlu Kim
 669 • Eveleme Develme
 670 • Ağanın Mezarları
 672 • Sıcağı Sıcağına
 674 • Kalın İstasyonu
 675 • Bir Baş Bir Berber
 675 • Sevmem-Severim
 676 • Hep
 676 • Bir Gün
 676 • Değil
 677 • Bir
 677 • İki
 677 • Üç
 678 • O Gün
 678 • Birdenbire
 679 • Şenlik
 679 • Belge
 680 • Gel de Gel
 681 • Yangı
 681 • Şimşir

682 • Duygusal
 682 • Bir Nedenle
 683 • Hız Konusu
 683 • Amma
 684 • Kasa Masa
 685 • Korur
 686 • Türkçe
 686 • İzin
 687 • Nereden Nereye
 687 • Açı
 688 • Yüzde Yüz
 689 • Dır
 689 • Sevda
 690 • Darı
 690 • Acı Şarkı
 691 • İyi misin
 691 • Grev Rubaisi
 692 • Ajaxi
 692 • En
 693 • “Dinle Beyden”
 693 • Biter Bitmez
 694 • Gün'den
 694 • Olgun'dan
 694 • Sorumlu
 695 • Gönül
 695 • Bir Bütün-Bir Yarım
 696 • Kuşkonmaz
 697 • Tamam
 697 • Göz-Ses-Söz
 698 • Madalya
 698 • Olgunluk
 699 • 1980'den
 699 • Giz
 700 • Anla
 700 • Tören
 701 • Düşündün mü?
 701 • Sen-San
 702 • Gülmeğin Önemli Bir
 Konu Değildir

703 • Dilek
 703 • İçin
 703 • Ben Sana
 704 • Ozanların Ölümü
 706 • Korkmak

Adsız Şiirler
 709 • Ben Size Ne Yaptım
 710 • Şairlerden
 710 • Ben Bir Adam Tanıdım
 710 • Onu Düşünen'leri
 Bilmem
 711 • Sağıma Bakıyorum
 711 • Ben Bir Şey
 Düşünüyordum
 712 • Sevmek Bir Karşıya
 Uzanmaksa
 712 • Seni Düşünürken
 712 • Öğrendiklerimin
 Çoğunu
 712 • En Uzun Hep Kendime
 Konuştum
 713 • Amma da Kavgalar
 Ederdik
 713 • Susmak
 713 • Borular, Borular
 714 • Bir Gemi Geçer
 715 • Bana İyi ile Güzel'i
 715 • Biri İkiye Bölersen
 716 • Geminin Olumsuz
 Gidişinden
 717 • Ben Geceleri
 Yağmurlarda
 717 • Seviyorum Eşit
 718 • O Terazidir
 719 • Yanımdaydı
 719 • Bazı Yüzlere Başkaları
 Yazılmıştır
 720 • Baktım

- 720 • Ellerim Kirlenir
 721 • Bekledim, Bekledim
 721 • Oyunbazlar
 722 • İyisi mi Yat Uyu
 722 • Sözcükler Yan-Yana
 722 • Benim Sevdığım
 723 • Zaman Her Zaman Geçti
 723 • Bir Yırtığa Yama İçin
 724 • Anılar
 725 • Birisi Öbürünü Unutabilir
 726 • Bir Ömür Boyu
 726 • Ben İndim Taşıttı Gitti
 726 • Ben Yaşamlarımdan Uyandırıyorum
 727 • Sait Faik Senin Kalbin
 727 • Ben Her Şeyi Bileceğimi Bilirim de
 728 • Orman'ın Bireyi Ağaç
 728 • Ahmaklığa Alın-Yazısı Demek
 729 • Yanlışlık İkidir
 729 • Deyelim ki
 730 • Mermer Ölü Bir Taştır
 731 • Bir İki Gibi Olduğunda
 732 • Benim Gücümdür Bunları Saran
 733 • Korunun Ağaçları
 733 • Öldürüm Tarihinde İlk Olarak
 734 • İki Olay Var ki
 734 • Gelecek'in Sözlüğünde
 735 • İnsanlar Hamam Yapar
 736 • Açacak Ah Açacak
 737 • Sen At mısın
 737 • Bir Duvar Yapsalar
 738 • Bunlar Gıybasında Bilmezdi

- 738 • Çalmayanın Bir Yüzü
 738 • Çala Çala Biter Kasa
 739 • Çal Bakalım
 739 • Çalmayanın Bir Yüzü
 739 • Bu Şarkılar Gözlerin
 740 • Kim Sana Yalnızlığını Sevme Derse
 741 • Ağlama
 742 • Yazdım
 742 • Bundan Böyle Erişemezler
 743 • 4de Bir Rüzgâr Çıkar
 743 • Benim Gibi Düşünürmüş Bana
 743 • Ölülerim Çoğalıyor
 744 • Sıcak Geliyor Olmalı Doğumlarda
 745 • Sen ki Aldandın
 745 • Senden Esen
 746 • Ölümü Erteleyen Olaylar
 746 • Bu Şarkılar Çalınmasın
 746 • Kalemini Ver Dediler Önce
 747 • Biz Eksi Anamlardan
 747 • Unuttuklarımı Bulsam
 747 • Üç A Var(dı)
 748 • Ben Sana Kafa Vermiştim
 748 • Ben Bir Şey Anlatacaktım
 749 • Yeniden Durmayı Öğren
 749 • Ben Bağırıyorum
 750 • Ben Söz Ederim
 750 • Sen Hep
 751 • Sıfırdan Otuz Altı Buçuk
 751 • Benim Şiirlerim Vardı

752 • Ben Yaptım, Gördünüz
 752 • Bana Vermek İstediniz
 752 • Bu Taş Bana Düşmedi
 753 • Senin Yokluğun
 754 • Sen Fena Yolcusun
 754 • Telefon Rehberine
 Bakmasını Bilmeyor
 755 • Bura Oraya Uzak
 755 • Gelmesen Önemli
 Değil
 755 • Ben de Gittim
 Düşünmeden
 756 • Bendeki Benle Bendeki
 Senin Orantısı
 756 • Bir Sen Varsın
 756 • Giden Adını Bilir
 756 • Yolculuk Zor Bir Öykü
 757 • En Unutulmayacak Bir
 Yalan'ı
 757 • Ya Bu An Gitsin
 757 • Objektif Ölü Bir
 Gözdür
 757 • Olumsuz Ne Kadar
 Uzarsa
 758 • Basel Şehrinde,
 Pazarda
 758 • Ödemekten Geliyor
 758 • Akşam Başlayan
 Tartışmanın
 759 • Görmüyordu, Gör Gör
 Diye
 759 • Bir Kör ki
 759 • Kör Görenlerin
 Düşündüklerini Görür
 759 • Yitirmek Korkusunu
 Göz Almak
 760 • Sonucu Köyün
 Sonuncu Evi
 760 • Giden Bir Pazar
 Ben Bir Dağ

761 • Bu Gürültü Neden
 761 • Bir Vapur Sensiz
 Geçmemeli
 761 • Susar Dağlara Bakarım
 762 • Onu Sana Söylediler
 763 • Susmak İlk Ölümdür
 763 • Belki En Büyük
 Aldanışın
 764 • Doğmak
 765 • Şarkılardan Gürültüler
 Seriyoruz
 765 • Bir Havada Bir Kuş
 Uçtu
 765 • Ölüm Yavaş Yavaş
 İçerden Başlar
 766 • Benim Bir
 Bilmemezliğim Oldu
 766 • Büyümek
 766 • Kesin Konuşmak
 766 • Yaşamak
 766 • Satılan Mal

Son Şiirler

769 • Gözlem geceye sığmaz
 769 • Hastahanede
 770 • Anı yazmak ya da
 anlatmak
 770 • Gemiler geçiyor, sanki
 şakacıktan

KIRILMADIK BİR ŞEY KALMADI

773 • Sunu

YUVARLAĞIN KÖŞELERİ

779 • I. Onsözler
 779 • I. Onsözler

- 782 • II. Sözcüklerle
 787 • III. Olaylar ve Şeyler
 789 • IV. Yaşamak, Ölmek
 791 • V. Umud
 793 • VI. Konumuz
 Düşünmek
 800 • VII. Akıldan, Okuldan
 Yana
 803 • VIII. Sevgi ile Sevgiye
 Karşı
 809 • IX. Hayvanlarla
 Aramızdaki
 811 • X. Yitirmek-Kazanmak
 812 • XI. Geçmiş, Gelecek
 814 • XII. Görel
 818 • XIII. Batı-Doğu
 821 • XIV. Yarış ve Savaş
 823 • XV. Hatırlamayı ve
 Unutmayı Anmak
 825 • XVI. Yalan Üzerine
 828 • XVII. Dostluk ve Ötesi
 832 • XVIII. Susmak-
 Söylemek
 839 • XIX. Çağdan Çağa
 843 • XX. Toplumdan
 Kişilikden
 848 • XXI. Kültür
 849 • XXII. Sanata Yönük
 853 • XXIII. Güzele
 854 • XXIV. Sorulardan-
 Cevaplardan
 856 • XXV. Giyinmek-
 Soyunmak
 857 • XXVI. Açıklık
 858 • XXVII. Alışmak
 859 • XXVIII. Buruşuk
 860 • XXII. Uzun-Kısa
 861 • XXIX. Gidip Dönmek
 İleri Geri, Eski Yeni
 862 • XXXI. Seçimler ve
 Kapılar
 863 • XXXII. Oyunun İçi ve
 Dışı
 864 • XXXIII. Aykırı Gibi
etika: 1961 - 1981
 867 • I. Önsözler
 872 • II. Sözcüklerle
 879 • III. Olaylar ve Şeyler
 881 • IV. Yaşamak Ölmek
 886 • V. Umud
 888 • VI. Konumuz
 Düşünmek
 896 • VII. Düşünceler ve
 Dışarılar
 897 • VIII. Öğüt
 898 • IX. Akıldan Okuldan
 Yana
 902 • X. Çalışkan-Tembel*
 904 • XI. Sevgi ile Sevgiye
 Karşı
 909 • XII. Sevmek-Anlamak*
 910 • XIII. Yalvarı
 911 • XIV. Hayvanlarla
 Aramızdaki
 913 • XV. Yitirmek Kazanmak
 914 • XVI. Zengin Yoksul
 916 • XVII. Mutluluk*
 918 • XVIII. Görel
 921 • XIX. Portre
 922 • XX. İyilik-Kötülük
 923 • XXI. Yarış ve Savaş
 925 • XXII. Hatırlamayı ve
 Unutmayı Anmak
 927 • XXIII. Bellek
 928 • XXIV. Gerçek
 930 • XXV. Yalan Üzerine
 933 • XXVI. Dostluk ve Ötesi

- 935 • XXVII. Susmak-
Söylemek
939 • XXVIII. Doğru-Yanlış
941 • XXIX. Çağdan Çağa
943 • XXX. Tarih
945 • XXXI. Erkek-Kadın
949 • XXXII. Yalnızlık
951 • XXXIII. Bencil-Sencil*
953 • XXXIV. Hastalıklar*
954 • XXXV. Her An 1/1
Olmak
955 • XXXVI. Toplumdan
Kişilikten
965 • XXXVII. Başkaları
Çoğuldur
966 • XXXVIII. Devlet
967 • XXXIX. Halk*
969 • XL. İst Mist Nist
970 • XLI. Devrim*
971 • XLII. Gazeteler*
972 • XLIII. Dil*
973 • XLIV. Kültür
974 • XLV. Sanata Yönük
986 • XLVI. Şiirin Zararları
988 • XLVIII. Güzele
990 • XLVIII. Sempati
Kanunu
991 • XLIX. Sorulardan
Cevaplardan
994 • L. Uzun-Kısa
995 • LI. Gidiş Dönüş, İleri
Geri, Eski Yeni
996 • LII. Suç-Ceza-Kanun*
998 • LIII. Seçimler ve
Kapılar
999 • LIV. Oyunun İçi ve
Dışı
1001 • LV. Cennet-Cehennem
1002 • LVI. İlk Kısım
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>
Dört'ler

- 1003 • LVII. Eski Sözlere
Rötuşlar
1004 • LVIII. Son ve Suz'dan
Dün Yağmur Yağacak
1007 • Ben Kimseye O
Gece Çok Güzeldi,
Diyemeyeceğim*
1013 • Kendimizle Başbaşa
1017 • Masasında
Bulduğumuz
1021 • Bir Oyun Oynanacaktı
1023 • Artık O O Değil*
1024 • Köprüler
1025 • Bademcik Üstüne
1026 • Bana Yazmadığınızı
Mektup Efendim.
Söylemediğiniz
Kanılarınız, Gözleriniz,
Arkamdaki Gözleriniz
1028 • Canbaz
1030 • Kırılmadık Bir Şey
Kalmadı*
1034 • Aynı - Bir Ayrı - Bir'e*
1036 • Aşk – Arzu*
1038 • Göz Caddesinde Bir
Yaban
1041 • Adam Parçasının
Dönüşü
1046 • Yaşamak Korkusu
1047 • İşsizlik Heykeli
1051 • Ben Ben'im*
1059 • İyice Bir Öl de Öyle
Gel*
1061 • “Seni Öldüreceğim”*
1064 • Seni Öldüreceğim
1070 • Durum*
1071 • Krallarla Kralicelere
Mektuplar'dan

- 1072 • Kalk Kendin
 1075 • Dört Evden Dört Ölü*
 1077 • O Ara Ne Oldu*
 1078 • Garıdan Gadı
 1081 • Falcı*
 1082 • Namus
 1085 • Değişişlerim
 1087 • Konuşmak
 1090 • Hiçinci Sokak
 1093 • Merdiven
 1095 • Hiç Kimse
 1098 • Bedava Uykusuzluklar
 1100 • Ne Kadar Benzersen
 O Kadar Rahat
 1102 • Boğayı Tutan
 Çocuğun Ole!si
 1103 • Bir Şey Yapmak Lâzım
 1105 • Nereye – Ne Zaman –
 Kim – Ben
 1106 • Andrea Doria'da Bir
 Kurt
 1107 • Bonservis
 1108 • Yolun Apaçık Olmasın
 1113 • Asıl Gülmek
 1119 • Bayla Opu Aya Tat
 1122 • Fantasia
 1123 • Gecikmiş Yalanın
 Erkenleştirilmesi Yoluna
 Döşemeler
 1124 • Arkadaşlık
 1125 • Son Kelime*
 1126 • Yalnızlıklar
 1127 • Orali Değil*
 1128 • Yirminci Asır
 Bitmeyecek
 1131 • Ölümsüz Yüzyıl'da*
 1133 • Çalmayan Hırsız
 1134 • Olanada Bir Ağaç
 1137 • Uzaktan Uzaktan*
 1139 • İnsanlığın Birinci
 Yıldönümü*
 1140 • Rejisör ile Dekoratör
 1141 • Haksızlık
 1142 • Uzun Mektup
 1143 • İnsan Hürdür*
 1146 • Şeygerye
 1148 • Çok
 1149 • Karşıtsız
 1150 • Şöhret
 1152 • Vapurda
 1154 • İpucu / Beta Alpha
 1158 • Önemli Bir Durum*
 1159 • Karışık, Ama...
 1161 • En Yaşayan
 1166 • Sağol Mağol
 1167 • Dün Yağmur Yağacak*
 'ÇA
 1171 • Tüm dünyayı...
 1173 • Sanatta etkili olmayı...
 1174 • Sanki asılacakmışım...
 1175 • Yazarken...
 1178 • Eski defterlerimi
 karıştırıyorum...
 1179 • Bedenim dinlendiği
 zaman...
 1180 • Doğrusu, ben
 kendime...
 1181 • Erip de
 yapmadıklarım...
 1182 • Vah Vah Hey Gidi Hey
 1186 • Tomris Uyar'ın
 Gündökümü'nü...
 1187 • Rüyalar Yaşanca'lar
 1190 • Bir asma çubuğunda...
 1191 • Ankara'da
 Hacıbayram'da
 1192 • Hazırlanırken

- 1197 • Oto Roman
 1199 • Ev
 1201 • Kestere ya da
 Şekerfare
 1203 • Kızıma Mektuplar
 1205 • Otokopi No: 50
 1215 • Ben senin yerinde
 olsaydım...
 1216 • Bilir-kişi Raporu
 1217 • Yalnızlık
 1218 • Ben büyüklerimin
 yaptıklarına...
 1219 • Uyanmak başka
 1222 • Florida, Miami'de
 1223 • Bir dilim karpuz...
 1224 • Hastalıklarımız
 Azalıyor mu
 1226 • Artık önemli
 işlerimizden
 1227 • Çocukluk
 1228 • Tanrının dediği olur...
 1229 • Evlerine uğradım
 1231 • Bilirsiniz...
 1232 • Kahve
 1234 • Hayat Arkadaşı
 1235 • İç-içe yazmalar
 1237 • Bir Kerpiç Düştü
 Gönlümün Sarayından
 1242 • Dün gece...
 1243 • Sait'e Mektup
 1244 • Otobiografi
 1247 • Programı sunuyorum...
 1254 • Olmadığına inanç
 getirilen...
 1256 • Konuları Yapan
 Konular
 1258 • Hepsî
 1260 • Akşamın Anketi
- 1263 • Ben Sen Onlar
 — Ben'ler Sen'ler O
 1265 • “Bir su gibi”...
 1266 • Yahya Kemal'in de
 ölümünden...
 1268 • Ben önceleri hep şaka
 yazardım...
 1269 • Birkaç yıldır
 1271 • “Şiir kelimelerin
 raksıdır”...
 1272 • Pişirmek.. Ama Bir de
 Kotarmak
 1273 • Yapma. Yaparsan.
 Yapma. Ama Yaparsan.
 Yapma. Ama Yaparsan
 Da.
 1274 • İlkın Türkçeyi
 Seveceksin
 1276 • Görece
 1277 • Konuşma Dili - Yazı
 Dili
 1278 • Hız'ın çoğaldığı
 oranda...
 1279 • Bakıyorum da,
 sanatçı...
 1281 • Tanıdığım ama...
 1282 • Bir sıra almak...
 1283 • Beni bir akımın...
 1284 • Marksizme karşı
 olanlar...
 1285 • Çevre
 1286 • Bazıları bir şeyler
 yazar da...
 1287 • Önsöz
 1288 • Beni Yok Saymayı
 Aklından Geçirip
 Nasıllarını Arayanlara,
 Çılgınlara

- 1289 • Benim hikâyelerim...
 1290 • En yalın olandır..
 1291 • Yor'lar Öyküsü
 1292 • Senin Yerin
 1293 • Sırıtan biri var..
 1294 • "Ayrılık" sözcüğü
 1295 • Bir gün Ankara'ya..
 1296 • İş işden geçiyor..
 1298 • Büyük çirkinlikler
 karşındayız..
 1299 • Match dergisinde..
 1300 • Her soru'nun bir..
 1301 • Poligon
 1303 • Hüzüne ve Kendime
 Övgü
 1304 • Benim iki gözüm var..
 1305 • İçinde Yaşamak İçin
 Zaman Yaratmak
 1306 • Dünya bir geciktirme
 çabası..
 1309 • I. Sabah
 1310 • Öyle yaşamlar oluyor
 ki..
 1312 • Çağımızın yalnızlığı..
 1313 • Kitaplardakiler
 1315 • Karanlık odaların
 pencerelerinde..
 1316 • Sevmek ya da
 Sevmemek
 1318 • Alfa - Omega
 1319 • Alfa - Omega
 1321 • Tehlike ve Oyun
 1322 • Ben bugüne kadar..
 1327 • Köşesindeki ürkek
 bilgiliyi..
 1330 • İyilik..
 1333 • Bir yumurcak gelecek..
 1334 • Bu Dünyaya Mezar-
 taşı Yazısı

ÇİÇEK SENFONİSİ

Dünya Kaçtı Gözüme

YAKIN

Bir ışık düşerse üstüne basma.
Daha yakınlaşır, korkarsın.
Bir leke, silmeye - gör,
Leke kalır, sen çıkarsın.

Bir gölge, nereye gider.
Gözlerince gider, bakarsın.
Bakarsın girer gözlerinden.
Leke onun peşinden, bakarsın.

Bir ışık düşerse üstüne basma,
Gözlerine basarsın.

BİZ

Kuşlar uçmak için doğmuş;
Kemiklerinin boş olmasından anlıyoruz.
Açık ve bilinen bir yönü yok insanların.
Onu biz yaratıyoruz.

KENDİSİNİ UNUTMUŞ

Bütün aşkların kitabı elinde
Sevilmemiş yinlerin balosuna gitti.
Öyle kalabalıktı ki,
Sevdiğini anlamadı.

Bütün kapıların anahtarı elinde
Öpülmemiş dudakların balosuna gitti.
Öyle aydınlıktı ki,
Öptüğünü anlamadı.

Işıklarla örtünmüştü çıplaklık,
Renklere uzandı, susamış,
Beyazlıklar arasında kayboldu bakışları.
Gözleri yaşamayordu artık.

Şekilleri çağırmaya gitti, kandıracak.
Elleri aranıyor, tutamayordu.
Elleri, elleriydi kurtaracak,
Artık yaşamayordu.

Bir yanda gelen o dinmeyen aydınlık,
Aldıkça alan.
Bir yanda giden bir noktaydı karanlık,
Ellerinde başlayan, gözlerinde biten.

Bağırdı, kan gibi aktı sesi,
Aşamadı dışının duvarından.
Elinde bütün aşkların kitabı,
Anlatıyordu aldatan aydınlıklarından.

Elinde bütün kapıların anahtarı,
Ve unutulmuş bir duvarda, kendi kapısı..
Varamadı.

Ora öyle karanlıktı ki,
Öldüğünü anlamadı.

IN VIVO

Pencerenden bakma denize,
İnanırsın güzel olduğuna maavilerin.
Renklerini kaybedersin
Uzaktan
Bir yatağın vardır senin,
Seninledir,
Uyuyunca kaybedersin.

TELÂŞ

Yaşamak değil,
Beni bu telâş öldürecek.

ADIM

Ben üç şey biliyorum;
Dinlemekle dört kılana anlatacağım.

ALTINCI GÜN

Benim söylemek için çırpındığım gecelerde,
Siz yoktunuz.

ALTRO

Şarkı söyleyormuşum
Sokaklarda,
Görmüşler.

Yere yere bakıyormuşum
Yürürken,
Duymuşlar.

Sonrasını kendileri uydurmuşlar.

DÜŞÜNGÜ

Hepsinin gelmesini bekleme;
Bir kişi gelmeyecek.

Sen alışmayasın diye,
Korkmayasın diye,
Düşünesin diye..

Kendine yetmen için..
Herkesin kendinden kaçacağı yerlerde
Sen kaçmayasın diye.

Gelenler gitmeyecekmiş gibi..
Doğumlarda ölümlerde
Duyasın diye.

Bildiğini bildirmek için
Bilmeme'yi öğrenmelisin.
Tam kalasın diye.

Hepsinin gelmesini bekleme,
Sen var olasın diye.
Bir kişi gelmeyecek,
Sen, bir olasın diye.

GİDEN

Bir gecedir bütün geceler gibi.
Saçlarında, tanıdığın ellerin en ağırı,
Gözlerinde maceraların en derini..
Sana anlatırlar geçenle kalandan.
Bir gecedir bütün geceler gibi,
Karanlıklardan, aydınlıklardan.

Ne varsa kendinedir.
Pencere camlarında ışıklar parlar,
Halıda yatar eşyanın gölgesi.
İç - içe'dir artık sokaklar, evler, odalar.
Duvarlar bakışları keser, kapılar sesi.
Ne varsa, kendinedir..

Ve senin, üzerinde bin bir düşünce, günden.
Oynaşır hatıranla, kalbinle, ümidlerinle.
Her şey düşünmektedir seninle.
Birden, bir rüzgâr eser, sana doğru senden.
Seninle çoğalmaya başlar kendisiyle bitenler
Hatırlayan ellerinle, unutmayan gözlerinle.

Değişir sezilecek kadar yavaştan
Değişir, istenen istenmeyen.
O koruyan zor yalanlar silinir,
Büyür kolay bir doğru, bilinen, söylenmeyen.
Uyuyanlar uyanmış, ölümler dirilmiştir.
Bir gecedir sana doğru senden.

Bir gecedir sana doğru senden..
Geçen yaşadığındır, yaşarken anlamadan.
Kalan bir gerçektir belki,
Bir iğne gibi kaybolan, bir bardak gibi kırılan.
Gelen sanki beklediğindir.

Ve giden, en tatlı, en sıcak, en kocaman

KELİMELELER...

KELİMELELER...

Yarıda kalmış aşkların hesapları içinde
Denizlere açıldı içimizden biri
Niçin gittiğini söylemeden.
Doyulmamış arzularla doluydu yelkenleri.
Yıpranmış kelimelerin verdiği güvenden.
Bulacak sanıyordu yenilikleri.

Her an bir yeni su vardı,
Her yeni suda bir yeni an.
Deniz, dalgalarıyla gösteriyordu dışından
Yaşananla düşünülenler arasındaki farkı.
Bitmeyordu köpüklerle renkler
Bir başka damlada, bir başka ışıktaki başlamadan.

Gözlerin önünde bir oyun, ardında bir oyun.
Dışında ne varsa yeni, ne varsa gerçek.
Yeni manzaralarla gelen yeni duygular
Hani, eski kelimelerle olmasa
İnsanın ömrünce devam edecek.
Gözlerin önünde bir oyun, ardında bir oyun.

Anladı, ölmekle yaşamının birleştiği noktada
Yeni rüzgârlarla esen yeni korkulara
Yeniliklerini bağışlamayan kelimelerin
Nasıl düşman sığınaklar halinde direndiğini.

Anladı, bütün olmuşlarla olanların
Ve bütün olacakların
O kelimelerin içinde
Kendisine varmadan eskidiğini

EGO

Son kadeh içilmiş,
Son söz edilmişti.
Bir düşünce sardı hepsini..

Bir hatıra,
Bir hırs,
Bir kıskançlık,
Bir yanıltı,
Bir kardeşlik,
Bir yanlışlık,
Bir kin,
Bir ümid,

Bir şey..
İnsana ait.

CANBAZ

Bırakıverdi kendini telden
Gözleriyle oynamak için seyircilerin.
Bakışları delen bir düşünüşle, birden
Can verdi canbaz.

AYNANIN OYUNU

Bir çocuk doğdu, bendim.
Sıraya girdim insanlar içinde.
Alay - bayrak büyüdüm
Odalar, sofalar içinde.

Bir ayna doğdu, gördüm.
Sıraya girdi aynalar içinde.
İşime geldi, aldım,
Çarşılar, pazarlar içinde.

Bunca yıl yüzüne baktım.
Kendisini aşmadı
Olanlar içinde.

Bir sabah uyandım,
Duruyordu karşımda
Düşmancasına,
Bir cam,
Aldanmış,
Kendini ayna sanmış..

TÜKENMEZ DOLMA KALEM DOLDURULUR,
KIRILMAZ CAM TAMİR EDİLİR YÜZYILINDA
İKİYE KIRILMIŞ BİR ŞEYİN BİR PARÇASI
KONUŞSAYDI

Gülelim, varsın olmasın iten.
Bak alıştık, gülüyoruz,
İnelim merdivenlerden.
Bizi bekleyenler, bizi konuşanlar
Yakınlaştığımızı görsünler
Aralarında.

Biz biliyoruz, ama söylemeyoruz.
Onlar da biliyor.
Ama belli ediyorlar, bildiklerini.
Birincisi böyle sürsün, ikincisi..
Bir daha gelmeyecek, biliyoruz.
Biz biliyoruz olmadığını, ama var demeyoruz.
Onlar da biliyor ikincisini,
Hem olduğunu sanıyorlar,
Ama yok deyamıyorlar ona.

Biz bırakalım bunları,
İnelim merdivenlerden.
Varsın olmasın çeken, aralarında.
Gözlerimizin içine bakalım.
Boyuna unutalım.
Bilinen bir şey kalmasın ortada.
Bizi bekleyenler, bizi konuşanlar
Yakınlaştığımızı görsünler
Aralarında.
Bakmayanlar durmasın görenlerin yanında.
Dolaşalım yan yana.
İkiye kırılmamış bir şey gibi,
Aralarında.

Olmadığımızı bilerek anlaşılm olmakta.
Konuşalım, gülelim, yanılalım,
Darılıp barışalım.
Birincisi böyle sürsün dışında.
Yaşayormuş gibi yapalım.

PAY

Ben pırıl pırıl bir gemiydim eskiden.
İnanırdım saadetli yolculuklara.
Adalar var zannederdim güneşli, maavi, dertsiz.
Bütün hızımla koşardım dalgalara.
O zaman beni görseydiniz.

Ben pırıl pırıl bir gemiydim eskiden.
Beni o zaman görseydiniz
Siz de gelirdiniz peşimden.

Ama şimdi şu akşam saatinde
Son liman kendim, bu döndüğüm,
Bilmiş, bulmuş, anlamış.
Hatırimda, bir vakitler güldüğüm.
Yoluna can serdiğim o kaçış.

Şimdi, şu akşam saatinde
Dönüyorum görmüş, geçirmiş, atlatmış,
Gözlerin doymayan sahilinde.

İŞTE

Bir gözüm doygundur, yalan bakar.
Bir gözüm çocuktur, bilmez.

Bir gözüm dinleniktir, utanır.
Bir gözüm sevinmeyi bilmek için sevinmez.

Bir gözüm gördüğünce caygındır.
O bir gözüm altı olur, eksilmez.

JÜRİ

Bütün renkler aynı hızla kirleniyordu,
Birinciliği beyaza verdiler.

MASA

Çağırdım geldiler.
Oturmasalar ölürdüm.
Oturdular öldüm.
Anlamadılar.

MACERA

Ben yürümeye başlayınca denizlerin üstünde
Karalarda koşanlar durup bana baktılar.
Ben de gittim
Sığınacağım adaları birer birer batırdım.

TOHUM

Öyle bir kelime söylesem ki deyorum,
Dışarıda bir başkası kalmasa.

EL

Hikâyeler hep aynı hikâye olmasın,
Onları biz aynı yaparız.

GURUR

Çağırdığım balık,
Yemi çıkar, dedi,
Oltayı görmeden gelmem.

KAPISIZ

Şu oda yok mu, şu oda;
Üç kişiyi öldürdü, biliyorum.
Gözlerimle gördüm öldüklerini.
Odanın suçlu olduğuna yemin ediyorum.

Şu dolap, tutmuş güneşli yeri,
Başdan - başa yaldız.
Yüz yıl indirdi kaldırdı perdeleri
İki ana, bir kız.

Bir komodin vardı,
Önceleri allık - pudra oyalardı.
Bir de anası, kesme aynalı,
Cadı gibi yutardı.

Şu konsol, mermeri çatlak,
Bir zamanlar ne yaman şeydi.
Ha bugün ha yarın bir şeyler anlatacak,
Bir kadına işkenceydi.

BEN DE Mİ SEZAR

O merdivenleri bir çıkışım vardı,
Sanki aranızdan kaçıyordum.

ÖLÜMÜMDEN BİRAZ SONRA

Ölümümden biraz sonra anladım
Olmayınca oyun.

Gözlerim dışına kapalı, içine açık.
Kalıbım belirsiz bir yerde artık.
Sırtüstü yatıyorum, up - uzun.

Öyle bir dünyadayım ki şimdi,
Ellerim tutabildikleriyle kalmış,
Büyük beynim kıvrım kıvrım, donuk.
Artık ne karanlık var benim için, ne aydınlık,
Ne sıcak, ne soğuk.

O GECE

O gece ben olmayacağım.
Utancımdan bakamadığım aynalarda
Güldüğünüzü görecek
Anlayacaksınız.

Her gece birinin olmadığı gecedir.
Gecelerinizi karıştıracak gitgide
Olmayanlarınızın çoğalması.
Benim olmadığımı duyduğunuz bir gece
Korkacaksınız.

Şimdiden düşünüyorum son kalanımızı
Son gidenimizin bu gecesinde.
Ama bir gece olacak, ortalarda bir gece..
İçinde siz de olmayacaksınız,
Ayrıca.

MYTHE

Her gün bir gün geçmiyor.

PEK İYİ

Ne sordularsa söyledim.
Ellerim değdi dedim,
Gözlerim değdi dedim.
Ne sordularsa söyledim.

KALIN İSTASYONU

Kalın istasyonu müdürü
Hasan Kalabalık..
Kalın istasyonu hareket memuru
Hasan Kalabalık..
Kalın istasyonu gişe memuru
Hasan Kalabalık...

Bir akşam, memurlarını
Akşam yemeğine çağırdı.
Yenildi, içildi geç vakitlere kadar,
Hikâyeler anlatıldı.
Kalın istasyonu müdürünün evinde
O gece yatıya kalındı.

ŞARKILAR

Her şarkının götürdüğü yer başka,
Hepsi başka başka sinmiş içime.
Biri, Büyükdereye götürüyor,
Biri on altı yaşımın Kadıköyüne.

Kimse sevgimi bilmez şarkısı
Eskiden ağlatırdı beni;
Şimdi düşündürüyor.

BUGÜN VE BUGÜN

Öyle çabuk geçiyor ki günler.
Hele sen de bir bak hayatına.
Daha dün doğmuşuz sanki.
Yeni okula başlamışız,
Yeni sevmişiz.

Öyle çabuk geçiyor ki günler.
Hele sen de bir bak hayatına.
Yarın bitecek sanki herşey.
Yarın ölecek gibiyiz.

Daha doymamışız yaşamasına.
Günlerimiz dün bir, bugün iki.
Sakın birşey bırakma yarına.
Yarın yok ki.

YEDİ

Omuzlarımda bin evlâdlık duaların yükü,
Yüzümde bin analık memelerin akı,
Elimde sedef bir çakı,
Böğürtlen peşindeydim.

İlkin çakımı kaybettim.

ŞARKIM

Hey benim koca kafam.
Tadlar ağzımın içindedir,
Duramaz.
Sesler kulaklarımın derinliğindedir,
Uçamaz.
Kelimeler dilimin ucundadır,
Kalamaz.

Hey benim koca kafam.
Altmış iki santimlik başım..
Saçlar sakallar içinde,
Erkek omuzlar üstündedir.
Bir bedenim var ki,
Merd sevgiler peşindedir.
Aşklar içimde,
İnsanlar yanımdadır.
Hiç biri uzaklaşamaz.
Demir gibiyim onlarla.
Yok etmek isteyen yıkamaz.

Bak yüzüme, bak sözüme,
Dünya kaçtı gözüme;
Çıkamaz.

VAR

Deniz nerede pırıl pırıl,
Nerede yolculuklar, yollar..
Orada adımlarım var.

Gemiler midir giden, dumanlarıyla,
Trenler midir gelen, insanlarıyla..
Orada gözlerim var.

Sayısız yeşil rengi yapraklar mı verir..
Tadları, mevyaları, gıdaları
Ağaçlar mı verir, topraklar mı verir..
Orada ağızlarım var.

Renk renk, biçim biçim açan çiçekler mi..
İlkyaz dolu bahçeler mi..
Ses kaynayan geceler mi..
Orada duyularım var.

Nerede kuşlar, orada kulaklarım.
Nerede taşlar, topraklar, ellerim orada.
Nerede sevicecek vücut ve kadınlar,
Orada kollarım, dudaklarım var.

SABAHA KADAR

Dünya o kadar büyük ki;
Bir noktayım ortasında, ne yapsam.
Bazan da o kadar küçülüyor ki dünya,
Devrilecek sanıyorum, kımıldarsam.

Hayat o kadar uzun ki,
Öyle bitmez geliyor ki bir an..
Bir de bakıyorum, o kadar kısalıyor ki;
Ne çıkar, diyorum, bir hayattan.

Saadet o kadar lâzım ki yaşayana;
Billâhi can verir uğrunda insan.
Hem o kadar boş ki mesud olmak,
Gün yüzü görmeden ölenlerin arkasından.

Ben o kadar önemli kişiyim ki,
O kadar iyiyim ki aklım ve düşüncelerimle.
O kadar da fenayım ki ben
Delice niyetlerimle.

Gece; ne kadar karanlık ve sessizsin..
Öyle kaplayorsun ki evleri, yolları, denizleri.
Hem o kadar aydınlık ve seslisin ki;
Çılgınca coşturuyorsun bizleri.

Sabah; bir yeni dünya gibi geliyorsun;
Öylesine süslü, öylesine saadesin ki..
Sen o kadar güzelsin ki sabah,
O kadar güzelsin ki.

ÇIRILÇIPLAK

Küstahlığımı nezaketim götürdü.
Saadece kendime bakakaldım.
Kararsızlık bir an sürdü.
Gizlenen insanların ortasında ben kaldım,
Çırılçıplak.

Selâmımı tanıdıklar götürdü.
Saygı bekleyince alçaldım.
Kararsızlık bir an sürdü.
Kendini beğenmişlerin ortasında ben kaldım,
Çırılçıplak.

Ağlamayı ölenler götürdü.
Kendimi ölmez sanınca ufaldım,
Kararsızlık bir an sürdü.
Ölülerle dirilerin ortasında ben kaldım,
Çırılçıplak.

Sonsuzluğu ufuklar götürdü.
Yarattığım dünyaların içinde daraldım.
Kararsızlık bir an sürdü.
Başlangıçla bitiş ortasında ben kaldım,
Çırılçıplak.

Aydınlığı bulutlar götürdü.
Yıldızlara doğru yol aldım.
Kararsızlık bir an sürdü.
Varanlarla duranların ortasında ben kaldım,
Çırılçıplak.

DEVLET VE BEN

Bir devlete benzetiyorum kendimi.
İşim gücüm bitmiyor.
Bir türlü yerleşemeyorum odamda.
Her istediğim kitabı alamıyorum.
Plânlar içinde geçiyor ömrüm,
Başlayıp tamamlayamıyorum.

Bir devlete benzetiyorum kendimi.
İçimdeki hükûmetin gidişini anlamıyorum.
Yıllar ötesini düşünür düşünmez
Hemen mesud ve zengin oluyorum.
Nedense geçmiş günler unutuluyor.
Tarih kitabı gibi hatıra defterlerimi okuyorum.

KORKU

Aldanacaksan sevgilerinde, sâf sevgilerinde
İnsanların yalancı gururlarına..
Kalacaksan parlak sözlerin etkisinde,
Kelimelerininle onlara kapılacaksan,
Yaşama!

Oyun yapıp oynarlar seni
Geceleri aralarında.
Şarkı yapıp söylerler dostlarına,
Roman gibi okurlar boş zamanlarında.
Masal yapıp anlatırlar çocuklarına.

Aldanacaksan gecelerinde, kara gecelerinde
Aydınlık dünyaların şen insanlarına.
Yanılıp içini açacaksan,
Derdini gizlemeden durmayacaksan,
Yaşama!

Saklarlar dinlediklerini
En zayıf zamanında vururlar seni.
Uyduramazsan fikirlerine
Başiboş hareketlerini,
Defe koyup çalarlar seni.

SÖZ ARAMIZDA

İkimiz de herkes gibiyiz.
Neden kendi bakışlarını bırakıp
Yapmacık gözlerle bakar,
Neden çerçevesini bozarsın dudaklarının.
Allı pullu tavırlara kim kanar.

Söz aramızda,
İkimiz de herkes gibiyiz
Çırılçıplak olduğumuz zaman.
Yinlerimiz doğru söyleyor,
Elbiselerimiz yalan.

KADINLAR

Hepinizi öyle seviyorum ki.
Siz; türlü türlü milletlerin anneleri oluyorsunuz.
Zevk uğruna çocuk doğuruyorsunuz.
Asker olacaklarını,
Karşı karşıya geçip birbirlerini vuracaklarını..
Meşhur olacaklarını..
Dâhi olacaklarını..
Şef olacaklarını düşünmeden
Sevmek, gene sevmek için
Çocuk doğuruyorsunuz.

Her yaşda, hepinizi,
Her yerinizi seviyorum sizin.
Hep böyle bakmak, böyle duymak isteyorum.
Bir elden cümlelerinizi sevmek, okşamak imkânsız.

Resim yapıyorlar,
Şiir yazıyorlar..
Ses besteleyiyorlar sizin için.
Saz çalıyorlar,
İçki içiyor, sarhoş oluyorlar.
Sizin için.
Sizin için...

PORTRÉ

(Cemal Nadir)

Bir adam geçti kendi çizgilerinden
Katmalı katmalı günlere dolan.
Gitmenin kalmaya açılan kapısından
Bir adam geçti, kırk beş yılı da adam.

PORTRE

(Neyzen Tefik)

Bütün metroların ve santimlerin,
Bütün kiloların ve gramların,
Bütün rakıların
Ürktüğü adam.

YILLIK ÇOBANIN DAĞLARI

Peksimetle suyun arasında
Gitti bir gün dağların arkasına.
Kaldı on bir ay yirmi dokuz gün
Dağların arkasında.

MUM

Mum yanıyor, zaman yanıyordu..
Bir tarafındakiler gülüyor,
Bir tarafındakiler ağlayordu.
Biri vardı aralarında.
Düşünüyor, hayata bakıyordu.

Mum yanıyor, zaman yanıyordu
Erzurumun köylerinde.
Akşamın ve sabahın erken olduğu
Ali Baba dağının eteklerinde
Geniş vakitler yaşıyordu.

Mum yanıyor, zaman yanıyordu
Hasankale ovasında.
Geceye karşıydı karlı Palandökenler.
Bir adam vardı hayallerin ortasında..
Kar kadar beyazdı ümidler.

Bu adam üç bin on beşde
Yunan medeniyetini okuyordu.
Kaldırıp başını kitaplardan
Kervanlaşmış dağlara bakıyordu..
Bakınca akşam oluyordu.

Hasankale ovasında, Kurudere
Kilometreler santimleşiyor,
Santimler asırlaşıyordu..
Güneşe ve geceye karşıydı karlı Palandökenler.
O adam hayata bakıyordu.

Bir tarafta ağlayanlar, bir tarafta gülenler..
Bir tarafta bunlar için ölenler..
Mum yanıyor, zaman yanıyordu.
Mumum alevi titreyor,
Umudun alevi titremeyordu.

ESKİDEN

Ne güzel insanlar vardı eskiden.
Çocukluğumuzu kaplamışlardı.
Bize masal anlatırlardı
Cinlerden, perilerden.
Büyük anneler, büyük babalar vardı.
O zaman hepsi uzaktı ölümden.
Hem sevdirebilir hem korkuturlardı.
Acı hikâyeleri bile tatlı başlardı.
Demek bunun için gittiler hikâyelerden.
Ne güzel insanlar vardı eskiden.

Ne güzel şarkılar vardı eskiden.
Gençliğimizi donatırlardı.
Hep iyi şeyler hatırlatırlardı
Geçip gitmiş devirlerden.
Sevgi ve ümid yaratırlardı.
O zaman her şey uzaktı ölümden.
Yanık şarkılar bile neşeli başlardı.
İster istemez saadet taşırdı
Gamsız günlerimizden.
Ne güzel şarkılar vardı eskiden.

Ne güzel zamanlar vardı eskiden.
Hayâl içinde yaşatırlardı.
Güldürür ağlatırlardı
Duymadan biz, düşünmeden.
Her an bir asır kadardı.
O zaman herkes uzaktı ölümden.
Candan sevdiklerimiz vardı.
Hepsi başka güzeldi, bizi tanımazlardı.
Bütün yollarımız geçerdi gül bahçelerinden.
Ne güzel zamanlar vardı eskiden.

BOĞAZ GEZİNTİSİ

Ne günlermiş, ne günlermiş
Yıldızlar, mehtab, çamlar altında.
Yıldızlar, mehtab, çamlar altında
Ne günlermiş, ne günlermiş.
Gelip geçmiş!

Vapurlar değil, Boğazdan geçen:
Boğazdan yalılar geçiyor.
Toplamış sulardan eteklerini,
Odasına çekilen bir saraylı gibi
Yalılar gelmeyen âlemlerine gidiyor
Bırakıp bu sessiz gecelerini.

Çekip almış kuşların kanadlarından rüzgârını
Asırlık rüyalarında yalılar.
Uykuların mahmurluğu saçaklarını sarmış.
Saz sesleri gelmiyor kıyılarından.
Ne geçen yazlardan haber var.
Ne gelecek baharlardan.
Kimbilir kaç deniz geçmiş uykularından...

Başbaşa kalmış iki ihtiyar Hisar
Beklemekte sönük sahilleri.
Artık eski savaşları anlatır taş duvarlar
Kıyılarından geçen balıklara.
O balıklar ki, dedeleri
Şarkılarla beslenmişti geceleri.
Şimdi sulara düşen çürümüş tahtalar
Dalgalarda son oltanın yemleri..

Bir zamanlar Şen yaşamış yalılar
IŐıklı bir ziyafet sofrasında.
Renklerini deniz alıp g  t  rm  Ő,
K  llerini alev alıp savurmuŐ.
Deniz kenarında denizsiz kalmışlar.
Ortaklığı ayrılmış kıt'aların.
Anadolu g  nden g  ne Rumeliye k  sm  Ő.

Bug  n biz değiliz bakan yalılara;
Yalılar boynu eğik bize bakıyor.
Biz değiliz sarkan hatıralara
G  ğ  s gerip dalgalara.
Yalılar bir hay  l için denize sarkıyor.
Yalılar bize bakıyor, denize bakıyor.

Ne g  nlermiŐ, ne g  nlermiŐ
Yıldızlar, mehtab,  amlar altında.
Yıldızlar, mehtab,  amlar altında
Ne g  nlermiŐ, ne g  nlermiŐ.
Geçip gitmiş!

Sen Sen Sen

I
SEN Sen Sen

MESAJ

Ölebilirim genç yaşımda,
En güzel şiirlerimi söylemeden götürebilirim.
Şimdi kavakyelleri esiyorken başımda,
Sevgilim,
Seni bir akşam - üstü düşündürebilirim.

ÖLMEYEN

Sana geliyorum, sana,
Beni anla, içimdeki şeytan.
Yalnız sensin doğru söyleyen.
Gerekince kaçan, gerekince gelen.

Denizin yüzünde geceleyin,
Karanlıkları işleyen renkleri görmek senden.
Senden, bazı kelimelerin farkedilmemiş güzelliğini anlamak,
Unutulmuş yaşamaya başlayıvermek birden.

Sana geliyorum, doğru sana,
Susmamak için.
Çünkü sensin dinleyince dinleyen,
Bakınca bakan, görünce gören.

Sevmesini iyi bilirim, düşünmeyi öğrendim.
Duydum nedir can vermeden ölmek.
Artık bütün kapıları açıp kapayabilirim.
Sen anlarsın bunlar ne demek.

Sana geliyorum, yalnız sana,
Yalansız, gizlisiz.
Olduğu gibi anlatacağım ne varsa,
Bil, bilsinler, biliniz.

Sen,
Vurunca vuran, gülünce gülensin.
Sesin, yüzün, ellerin yüzde-yüz senin.
Sen ölmeyensin.

SAÇLARI

Bilmeyorum ne vardı saçlarında..
Rüzgâr mı delice eserdi,
Gözlerim mi öyle görürdü yoksa..
Saçlarının her haali hoşuma giderdi.

SISYPHE

Seni öylesine düşündüm ki,
Öylesine, yaşama'dan önce.
Senden başka bir şey yok sanki..
Ama nasıl da varsın derim sana,
Düşüncelerimce.

Seni öylesine, buldum ki,
Öylesine, kendimden fazla.
Yalnız sensin gölgesiz,
Ayrılmamacasına, yanımda..
Akların arasında karan,
Karaların ortasında akınla.

Öylesine istedim ki seni,
Senden önce..
Öylesine, her şeyin içinde,
Öylesine dışında,
Gün, gece.

Seni öylesine yaşadım ki,
İnan..
Artık nereye baktığımı belli değil,
Ne yaptığımı belli değil,
Vardığım sonrasızlıktan.

$$2 = 1$$

Kim o, deme boşuna..

Benim, ben.

Öyle bir ben ki gelen kapına;

Başdan - başa sen.

SANKİ

Bu bakış seni görmek içindir.
Senden başka bir şey var mı..
Denizlere bakıyorum, denizlere..
Denizler bu kadar mı..

Bakıyorum başka şeyler göreyim diye..
Tabiat ezilip büzülüyor karşımda.
Manzaraların ömrü birer saniye.
Bulutlar ayağımın dibinde, sen başımda.

Yıldızlara bakıyorum, yıldızlara..
Bir sen varsın benimle bakan.
Ne oldu deyorum, öteki insanlara..
Hani sözleri vardı, hayatı aydınlatan.

ALFA

Senin saçların niçin kumral,
Niçin siyah, niçin beyaz..
Ellerin niçin konuşur,
Niçin konuşmaz..

Niçin güler gözlerin,
Baktıkça..
Niçin gülmez,
Yakınlaştıkça, uzaklaştıkça.

Niçin bir şey beklemeyorsun,
Yarınlardan..
Niçin ağlayorsun, neden ağlamayorsun,
Yaşanmışlardan.

Bilme, niçin biliyorsun..
Seni saran aşkların farkındasın, şiirlerle.
Unutmak isteyorsun, unutamayorsun,
Aynı kelimelerle.

Senin saçların niçin öyle..
Siyah, beyaz, kısa, uzun..
Öldürmekten daha ağır bir - şey..
Niçin anlıyorsun.

TENTATION

Bana yaşadığın şehrin kapılarını aç..
Sana deyeceklerim söylemekle bitmez.
Yıllardır yaşamamdan çaldığım zamanlar
Adına düğümlendi.

Bana yaşadığın şehrin kapılarını aç..
Başka şehirleri özleyelim orada seninle.
Bu evler, bu sokaklar, bu meydanlar
İkimize yetmez.

ULTRA

Bir kelimeye
Bin anlam yüklediğim zaman
Sana sesleneceğim.

İSTEYORUM

Rüzgâr mı dedim..
İsterim ki saçların dağılsın.
Gece mi dedim..
Hemen düşüncelere dalmalısın.

Aşk der demez
Kalbin hızlı çarpmalı.
Sabah, dememe kalmadan
Uyanmalısın.

II

Sen SEN Sen

INCOGNITO

Seni görünce
Aynı anda geçer aklımızdan
Aynı düşünce..
Bir duvar gibi aramızdan.

AŞK ŞARKISI

Ellerini ver, öpeceğim.
Binlerce el içindeyim,
Şu beyaz çizgilerden gideceğim.
Ellerini ver, ver ellerini..
Seni öldüreceğim.

Gözlerinden gireceğim,
İçinde yer edeceğim.
Sana oradan sesleneceğim;
Ellerini ver, ver ellerini..
Seni öldüreceğim.

DUVARA ASTIĞIM

Ölünceye kadar seni bekleyecekmiş,
Sersem.

Ben seni beklerken ölmem ki..
Beklersem.

DÜŞMAN

Ben düşmanım,
Etten, kemikden, kandan.
Gözlerimi çevirmişim yüzüne..
Bakıyorum
Utanmadan.

Ben düşmanım,
Ölmeni değil,
Gülmeni gözleyen,
İyi şeyler söyleyen,
Özleyen.

Geceler geliyor bir bir..
Parlıyor yıldızın.
Onda beyazın, sarın, kırmızın.
Biliyorum,
Yıldızların en parlağı senin.

Ben düşmanım,
Sevgiden, aşkdan, arzudan.
Elleri taş devrinden kalmış,
Dimdik duran,
Gözlerine bakan bir düşman.

KIVILCIM

Ama ben en çok şeyi
En kısa zamanda sana söyledim..
Yalnız sana.

SENSİZ

Sensiz de denizi seyredebiliyorum.
Hem dalgaların dili seninkinden açık.
Ne kadar hatırlatsan kendini boş.
Sensiz de seni sevebiliyorum.

Hep boş konuşurduk hatırlar mısın, bula bula,
Karşılaştığımız zamanlarda.
Sen, sevgiden şımaran çocuk,
Ben şaşırın budala.

SAYGI

Sana güzel deyorlar;
Sakın olma.

SENİ SEYREDERDİM

Saçların uçuşurdu rüzgârdan.
Yanımdan seni seyrederdim.
Güneş yakardı, deniz yanardı..
Sen konuşurdun, dinlerdim.

Gülerdin..
Susardın, düşünürdün.
Benimle el - ele yürürdün..
Yol biterdi.

Görmezdim seni..
Zaman yıl yıl geçerci.
Uzaktan, çok uzaklardan
Seni seyrederdim.

KONAK

Sen gelirken ağlamıştın,
Orası için.
Bil, gidersen de ağlayacaksın,
Burası için..

BEN DEĞİLDİM

Bir akşam - üstü pencereden bakıyordun
Ağır ağır, yollara inen karanlığa.
Bana benzeyen biri geçti evinin önünden.
Kalbin başladı hızlı hızlı çarpmaya..
O geçen ben değildim.

Bir gece, yatağında uyuyordun..
Uyanıverdin birden, sessiz dünyaya.
Bir rüyanın parçasıydı gözlerini açan,
Ve karanlıklar içindeydi odan..
Seni gören ben değildim.

Ben çok uzaktaydım o zaman,
Gözlerin kavuştu ağlamaya, sebebsiz ağlamaya.
Artık beni düşünmeye başladığından
Bıaktın kendini aşk içinde yaşamaya..
Bunu bilen ben değildim.

Bir kitap okuyordun, dalgın..
İçinde insanlar seviyor, ya da ölüyorlardı.
Genç bir adamı öldürdüler romanda.
Korktun, bütün yininle ağlamaya başladın..
O ölen ben değildim.

III

Sen Sen SEN

360 DERECE

Dünyanın nüfusu ikiye bölünüyor,
Yarısı sen oluyorsun, yarısı ben..
Sonra ikimiz bir bütün oluyoruz,
Kimseye sezdirmeden.

YÖN

Sen bana bakma,
Ben senin baktığın yönde olurum.

ANLAM

Sen bana
Sen desen de, demesen de olur.
Ama ben sana sen deyeceğim.
Düşün dur.

KALAN

Bir şey kaldı gecelerden birinde
Senden.

Öncesinde bilinmemiş bir şey,
Silinmez bir ses gibi giden..
Kelimelerden büyük, kelimelerin içinde,
Bir şey kaldı senden
Yaşamalar'ın arasında kaçamaklı.

Veriliş rengi başka, alınış rengi başka..
Söylemeye vakit kalmadan
Dudakların altına bırakılmış bir şey.
Karanlıkların tam ortasında bir kırmızı nokta..
Gözlerce pırıl pırıl, ellerce saklı.

Bir şey kaldı, bir denizin kıyısında senden,
Bakışlarla yüklü, söylemelerle sessiz..
Seninle dolu, seninle sensiz bir şey..
Arandıkça bulunmamış yıllar yılı,
Bulundukça aramaklı.

PERSPECTİF

Senin içine girdiğim zaman
Dışımda kalıyorsun.
Senin dışından sana bakınca
İçime sığmayorsun.

IXION

Gelmem dediğime bakma.
Eğer geliyorsam,
Eğer gideceksem..
Bırakma.

İKEN

Gelmen bir iyiliktir deyecektim..
Kapıyı hep başkaları açtı.

VIXIT

Gittim, vardı.

Geldim, yok.

Yıllar geçiyor

Bir türlü soramıyorum.

MYTHE

Artık beni kimse yalnız bırakamaz.

Bir Kapı Önünde

ÖNGÖRÜ

Yazıklar olsun hepimize.
Bana da alışacaksınız.
Bana bile.

Alış - verişlerimiz gömülecek
Alışkanlıklarımızın içine.
Sevgilerimiz yenilenmeyecek,
Azalacak kavgalarımız.

Sonunda ben,
Kupkuru bir ölçü.
Ben bile.

BİRİKİK İNSANIN ŞARKISI

Yapışa yapışa görüyorum.
Evler sürtüne sürtüne geçiyor yanlarımdan.
Duvarlar derilerimi kanatıyor.
Kümelenip sırtıma biniyor bulutlar.
Ben dimdik duruyorum, yürümekli.
Yol ayaklarımın altından kayıp geri gidiyor.

Bütün taşlar, topraklar, ağaçlar doluyor sonsuz gözlerime.
Hepsinde sayısız gözlerimden biri kalıyor.
Dönüp
Bütün bunları ben yaptım diyorum, inanıyorlar da..
Durup,
Şu kendimi bu gördüğümüz gibi ben yaptım,
Diyorum.
İnanmıyorlar.

Gözümden düşüyoruz.

SİZLİSİZ YA DA SİZSİZLİ

Masanız bir iskemle daha kaldırmaz.
Ben başınıza girmeyeceğim.
İçindeli sizler kaybolacak, nasıl, görecekim.
Dışınızın içindeki ben nasıl bakacak.

Söyleyenler aramızdan geçecek,
Soranlar aramızda duracak.
Varınca, siz onu - bunu bileceksiniz,
Ben sizi bileceğim.

BAKI

Kendi bahçesinde dal olamayanın biri
Girmiş bahçeme ağaçlık taslayor.

KOLAY

Farkında mısın,
Değilsin kendi bahçende.
Kendinden değil,
Kendini bu kendin sanışın.

ZORU

Bir gün,
Herkes kendi bahçesine, derlerse..
Hazır mısınız.

Ç

Ben uyurken
Duvarıma tırmandın
Güllerimi yoldun.

Ve bütün şikâyetin
Sen uyurken
Bahçene girenlerden.

Mİ

Beni isteyorsun,
Bahçeni sulayayım diye.

Sonra o tomurcuklar biraz ben..
Sonra o çiçekler biraz ben..
Sonra o yemişler biraz ben..

Ve bir öğle sığağında
Yapraklarımın gölgesinde
Avaz - avaz sen.

BENMİŞİM

Bana yakın geldin dedi,
Sevdi.

Bana yakın geldin dedi,
Vurdu.

Adlarını sordum
İnsan dediler.

YALINSIZA

Sen birisin,
Önünde sayından bir duvar,
Ardında sayınlar.

Sen arada var gibisin,
Kendinsiz.
Bu kadar.

YALNIZIN SERENADI

Hem siz evler yapın ben göreyim,
Hem geçerken bakayım önlerinden,
Hem sizi bilmesinler isteyorsunuz,
Beni özlediğinizi, pencerenizden.

Sizler, en az iki.
Ama gene de beni çekiyorsunuz,
Beni, en çok bir olan.

Göz caddemde geziniyorsunuz.
Ben iki olamam ki..
Sizleri doyurmadan.

BİLİ

Kime sorsan,
Evinde bir oda eksik.

YANILGI

Kendimizden bir adadayız,
Dört - yanımız başkalarından.
Aynı önemli kapıdan giriyoruz,
O eski, o beyaz kapıdan.

İlkin yıllar üstünde
Bizi ayıran bir dünya vardı, adımıza kurulu.
Burada yıldıışığımız soyunup - giyiniyor,
Bilindik kılıyor birbirimizi.
Bir hastalık bulaşıyor anlamlarımıza,
Büyümsemeye vardiıyor yinlerimizi.

Ben sınırlanıyorum göz - göre - göre,
Kardeşleşmemiz ayrıklaşıyor,
Kopuyor kan.
Sen konuşmadan duruyorsun senlerce karşımda.
Kalımsız bir anıtsın gençlikten, kitapsızlıktan.

Başkalarından bir adadayız,
Dört - yanımız biz - gibi insandan.
Aynı önemsiz kapıdan çıkıyoruz,
O eski, o kırmızı kapıdan.

GİDENEK

Biz istemeden vermeyorsunuz,
Temiz alışlarımızı bozarcasına.

Siz verince biz almayoruz,
Temiz verişlerinizi bozarcasına.

Sonra ölçüler arıyoruz,
Ölçüler, insancasına.

TOZ

Bir oda içinde
Dünyayı süpürdü.
Benim yüzümden.

Yokoldum sandı silince.
Ben her süpürgede gittim,
Aldattım, gelince.

Onunla baş - başayız şimdi,
Odasında.
Kadın, yorgun, ölü.

Benim üzerime düşme, dedim,
Acımak elimde değil.
Gizli, açık söyledim.

Onunla baş - başayız şimdi,
Yatağında,
Az önce öldü.

YALAN

İlkin yalan söylemesini öğrendim.
Sonra yalan söylemesini öğrendim.
Dışımda ne oluyorsa, içimde ne varsa
Söylemesini öğrendim.

AYNANIN ÜSTÜNDE AYAKTA DURMAK SOKAĞI

Bunca yıl sırtımda bunca insan taşıdım.
Üstümü yaşamak bildiler, altımı ölüm.
Oysa ben, aldatan çizgimin kesinliğinde
Çoğunun üstümde öldüğünü gördüm.

ÖMERİ İKİYE BÖLEN

Susuz - Köy yanıyordu.
Yangına körükle geleni öldürdü.
Aldı baltayı eline
Gitti yangını söndürdü.

KOLSUZUN

Düşlerimde ne bıçaklar fırlattım..
Hepsi saplandı.

BAŞKA FREKANS

Vurdun, acısı daha geçmedi,
Biliyorum, geçecek.
Ama öyle ağır konuştun ki ardından.
O, gittikçe gerçek.

UYANIŞ

Elmalar dalda sallanıyordu.
Bıçaklar duymaz mı.
Gidip kestiler.
Kimse konuşamadı.

BOMBOŞ BİR ŞEYİ KENDİSİYLE DOLDURMAK

Herkesin gözleri güzel,
Ama benimkiler anlamlı, derin.
Bakmam bakmam, baktığımda
İçini boşaltırım tilciklerin.

Şu düşünen yakışıklı adam, karşımda,
Ellerime, ayaklarıma bakıyor, gözlerimden.
Besbelli düşünceler biriktiriyor benim için.
Oysa ben anlamam ki düşüncelerden.

Herkesin etleri güzel,
Ama benimkiler çağırmalı, derin.
Hiç günüm olmadı bir konu boyunca
Salına salına yürümek için.

Var benim yatağımdır.
Orada uyudum - uyandım, serpildim.
Kendimden son adama kadar
Benim albeni'li gösterim.

KATMERİN ÖVÜNÜSÜ YALIN-KAT'IN GÜVENİSİ

Ben senin düşündüğünün adıyım.
Özüyüm, kendisiyim, ana diliyim.

Bütün ikincilikleri sana kalmış görmek..
Seni ikincinin ta kendisi bulmak..
Yaşamada, sen de varken içinde
Sen ne isen ben onun da bekçisiyim.

Yaşamada sen yaşarken içinde
Senin de deyeceklerini söylemek.
Senin gözlerinin önünde, senden önce
Çatır çatır birinci öldürülmek.

Sana ne sorarlarsa sorsunlar
Diyeceğin, beni gösterip, sen demek.

Yalın çiçek, yeter seni sevdiğim,
Sana gülümsemek.
Sensiz de, seninle de büyümek.
Öksürme, ben türümüzün güzel denmek elçisiyim.

Susunca da şarkım sürer.
Gören seni gösterir, beni söyler.
Biz yan-yana seninleyiz.
Ben senin düşüncelerinin bahçesiyim.

Yalın çiçek önce kim kesilecek..
Sana düşen bana dönüp, sen, demek.

Bütün dediklerin doğru katmer'im.
Evet, bana bütün sorular sen.
Yalnız bir soru var sana, bir tek..
İzin verirsen.

Seni birinci yapan kim, orada, burada..
Ölünceye kadar yaşadığınca.
Sana düşen, bana dönüp, sen demek..
Ad'ımın kucığında.

ADINA

Gece, denize yanaştım.
O, sulardan geliyordu.
Duydum.
Ne iyi, dedim.

Baktım,
O, bir gemide geçiyordu.
Bağırdım.
Gel'siz, gitme'siz.

Döndüm çakıllara sordum,
Siz kimdensiniz.
Dediler durandan,
Bizi yakın edenden.

Denizi sorguya çektim.
Dedim,
Görüyor musun yaşadığımı..
Yetinemedim.

Tuttum yakaladım kendimi
Getirdim gözlerinize serdim.
Durdum, size soruyorum..
Yaşadığımı görüyor musunuz.

Yaşadığımı
Görüyor
Musunuz.

ESKİMİŞ

Odalardan birinde
Unuttuğum bir şey var.
Ardımdan biri yetiştirip getirse
Ben - sen - o inanmazlar.

Geçiyorum odalardan..
Tekerler, saman aslan,
Uzayan bir çocukluk
El değmeye kalmadan.

Ellerimden, ellerimden korkum..
Bir şey var diyorum kendime,
Bir şey var ki bu ellerde,
İşi - gücü gözlere oyun.

Bir oda, daha geniş,
Boyumun çizgileri duvarda.
Kimbilir öteki odalarda..
Dememe kalmadan bir sesleniş.

İlk çağrı, ilk açtığım kapı.
Bilmiyorum daha kapamasını.
Bazı kucakların sıcaklığında
Öğreniyorum ısınmasını.

İnce seslerle dolu
Bir odaya uzanıyorum.
Bakıyorum
Anlamadığım ne varsa doğru.
Çala çala kalkıyorum,
Ben, hafif uykuların oğlu.

İki duman ortasında
Bir şey,
Öncesi yarım, ötesi yarım.
Bu düşünmeye başlama odasında,
Bakıyorum,
Biraz - biraz ben varım.

Odalardan birinde
Unuttuğum bir şey var.
Ardımdan biri yetiştirip getirse
Ben - sen - o inanmazlar.

SEVİNÇ

Bana bir mektup geldi,
İçinden ben çıktım.

SANI

Yüz - binler içinde ikimiz ağlıyoruz.
Doğrularımız bir, yalanlarımız ayrı.
Korkarım ki ikimiz de anlarız,
Başka başka şeyleri aynı.

DAĞIN ARDINA

Bu için - için oluşum..

Ben seni bulunca,

Sen de beni bulasın diyerdir.

BAĞLI

Beni öyle bir yalana inandır ki,
Ömrümce sürsün doğruluğu.

GÖZDEKİ

- *Mutatis Mutandis* -

Bana senin için,
O mu, diye sordular.
O değil, dedim onlara..
Anladılar.

1X2X3X4 , 4X3X2X1

Sen seni sendesin bil ise
Dinle uzaktan, dışından dinle beni..
Sen nerede yoksan, orada varsın.

Ben seni bendesin bileyim ise
Dinle yakından, içinden dinle beni..
Sen benim kadarsın.

Kim kimi kimde bilirse bilsin.
Ben seni bilmediğin bir yerde bekleyeceğim..
Sencileyin, bencileyin geleceksin.

Kim kimi nerede bilirse bilsin
Söyleyeceğim..
Gidercene, gelircene içindesin.

YARIM

Seni görebilmek için
O geriye döndüğüm zamanlar,
İkimiz de ölüyoruz,
Yaşarken.

NOKTA

Bana yalanlar söylese yetinecektim.
Ama yalan söyledi.

UZUNCUK

Gitme, dur, konuşalım.
Yataklara tek kelime kalmasın.

1 = 2

Ben tuttum seni,
Yazdım sevgiledim,
Çizdim sevgiledim.

Sen sevgilenince
Seni tam kalbinden vurdum.
Seni kestim, seni yedim.

LAVİNİA

Sana gitme demeyeceğim.
Üşüyorsun ceketimi al.
Günün en güzel saatleri bunlar.
Yanımda kal.

Sana gitme demeyeceğim.
Gene de sen bilirsin.
Yalanlar isteyorsan yalanlar söyleyeyim,
İncinirsin.

Sana gitme demeyeceğim,
Ama gitme, Lavinia.
Adını gizleyeceğim
Sen de bilme, Lavinia.

MYTHE

Gördüğümü görecekler diye ödüm geriliyor.

Yumuşaklıklar Değil

CAN

Bir türkü söylediler, duydunuz mu..
Bir kuşu vurdular, gördünüz mü..
Böyle neden susuyorsunuz böyle..
Güzelliğiniz çoğalıyor, öldünüz mü.

MÜZİK

Burada ben varım, orada o var.
Buraya oradan gelen bu şarkılar,
Atar beni oraya, onu buraya kadar.

Ben orada olurum, o buraya gelince.
Buluşamayacağız bu müzik bitmedikçe.

SUSU

Yazmasam değil,
Yazıp üstünü çizsem...
Ne olur..
Ya bir şey, ya bir şey değil..
Biri gelir, altındaki yazıyı,
Biri, üstündeki çizgiyi okur.

Hep yanlış yapıyorlar.
Ama doğrular da değişiyor.
Neden..
Önemsiz önemliyi eskitiyor.
Gözümle görüyorum eskidiğimi..
Eskidiğimden.

Kırıp yapıştırsam...
Dursa yerinde eskisi gibi.
Niçin..
Durmaz yerinde eskisi gibi;
İçi başka der, dışı başka..
Ben bildiğim için.

İLK

Biri ben demiş olmalıdır eskiden
Çıkıp bir başkasının karşısına.
O başkası koşup başkaları çarşısına,
Öğretmiştir geçenlere birer ben.

SIZLIK

Bu erimiş-duvarlar'ın ötesi üstünde
 Eski bir kalmak-masalı, küçük.
 Nasıl, kime ne denir buradan.
 Unutmak korkusu, anmaktır, büyük..
 Oralardan kal duyulur o yüzünde.
 Erimiş duvarların bu-ötesi üstünde.

Nasıl, kime ne denir, gel, buradan..
 Anmak, hatırlamaktan soğuktur..
 Erimiş bu-duvarlar'ın ötesi üstünde
 Duran-şimdi, büyümüş bir çocuktur,
 Daha da olmak için, şimdi susan..
 Buralardan gel duyulur o yüzünde.

Yalnızlık değilmiş, duvarlar varken.
 Ona bir uzanış dense olurmuş.
 Onların ardı şimdi, en-yakın gelen.
 Demek çocuk kendini duvarlarken
 Çıkıp kendinin önünde durmuş..
 Duvarlar kendilerine-duvar'ken.

Artık duvarlar erimiştir.
 Bütün bahçeler gel'siz kapalı.
 Çocuk bu ara büyümüştür.
 Anlamalar ona açık kalmıştır.
 O şimdi, gitmek-nedir biliyor.
 Asıl-şimdi duvarlar olmalı.

ISI

Şu masaya kendini sevdiremedin gitti.
Masa sonunda çıktı gitti.
Söyle ne yaptın o masa için, söyle ne yaptın..
Üstünde bir uyuman yetecekdi.

ÜÇÜN

Bir kelimenin yanına bir kelime gelince,
Bir sesin yanına bir ses gelince,
Bir insanın yanına bir insan gelince..
Büyürler, büyürler, büyürler ölümden önce.

ENİ

Çürük deyorum, çürük değil deyolar.
Uzak deyorum, uzak değil deyolar.
Elimle bir-bir gösteriyorum..
Evet bakıyorlar, hayır deyolar.

SÖYLE

Köpek gibi, kanlar içinde
Dönüp susabilir misin,
Kavgadan, aşkdan, umuddan.

Hayvanların en güc'lüsü insan.
Çünkü korkmasını da bilir,
Kavgadan, aşkdan, umuddan.

Sen bilir misin, bilir misin sen
Korkmasını, korkuyu, korktuğunu,
Söyleyebilir misin korkmadan.

Kavgadan, aşkdan, umuddan
Dönüp susabilir misin sen..
Sen, hayvanların en güc'lüsü insan!

DÜŞÜNMEK

Önce deniz, baktım denizdi bana önce.
Baktım sonra bana her şey denizdi.
Büyüdüm bütün uzayları kapladım.
Ben kaldım, yıllar, denizler geçti.

Üçe böldüm, beşe böldüm anladım.
- Onu bu gözler içti, -
Bilindi bütün anlaşılmazlar.
Bir gerçek bugün o yalanlarım.

Artık bana o denizleri sormazlar.
Bundan böyle ben kendimi sorumlarım.
Yanıldım desem hoşlamazlar.
Ya yokum, ya da varım.

Şimdi ancak ayakta, olgulanmışım.
Bir düzey deniz görüyorum, bir yatay deniz,
Bir dikey deniz görüyorum, uyanmışım:
Ben birçok insan, karşımda bir tek deniz.

SADAA

Bugüne en uzak gün, dün.

HEP

Tam başlarken bitti bilip gittiler.
Dostlukları, umudları silip gittiler.
Bana bakıp, şimdi başka yerlerde
Başka şeyler vardır deyip gittiler.

YOĞUN

Evler, ampûller, bardaklar olacağım.
 Ben yaşayacağım neysem öyle kalarak.
 Sen boyuna yanımda ağlayıp güleceksin..
 Demek ben bakacağım.

Biliyorum, ben bu şişeleri bırakacağım..
 Kırılmasın, tozlanmasın dediğim.
 Biliyorum, hepsini kıracaklar, hepsini, hepinizi.
 Bu raflar, bu kitaplar, bu kutular, sildiğim.

Sizler, şu siz, şu sen, şu o, şu kim..
 Uyurken, uyanmışken, şu giden, şu gelen.
 Unuttuğum, benzettiğim, bildiğim..
 İnsanlar; o siz, bu sen, şu ben.

Kıranları da kıracaklar, ezecekler, bugün, yarın.
 Tozlarını silmeyecek bir el, bir bez.
 Olanca kapısını açık tutanların
 Dışına bile hırsız girmez.

Bir fazla almak bir fazla olmak değil.
 Kimler var, vermekle tam kalmışlar.
 Üsdenlik dışından parlamak değil..
 Yerlerden çok kaçmak toplamışlar.

Ne iyi kırık bir şişe olmak,
 Yıkık bir ev, çatlak bir bardak.
 Gene de bir şişe, bir ev, bir bardak.
 Giderken de biraz daha kendi kalarak.

Evler, ampûller, bardaklar olacağım,
 Oluşmak için neysem öyle kalarak.
 Sen boyuna yanımda değişeceksin,
 Boyuna öleceksin, ben bakacağım.

NASIL

Kim nereden biliyor?
Kimse bir yerden bilmeyor.
Kimse kimseden bilmeyor.
Kimse bir şey anlatmadı ki.

Herkes kendinden biliyor.
Kimse bir şey anlatmadı ki.
Ben bunları ondan biliyorumsa.
O bunları benden bilmeyor.

Bana kimse durup anlatmadı.
Ben, durun anlatayım dedim.
Anlattımsa alışılmamış.
Kimse bir şey anlamadı.

Bu gece, gecelerden biridir.
Ben, gece gündüz bekledim.
Kimse bunu demedi:
Ben, gece gündüz bekledim.

DEĞİL

Aralarından geçiyorum,
Hiç kimse el-ele değil.
Herkes kendine dönmüş deyorum.
Bir kaçının içine bakıyorum..
Hiç kimse kendisiyle barışık değil.

Herkese kendini anlatıyorum,
Kime kendini anlatsam şaşıyor.
Kendimi kime anlatacağım şaşıyorum.
Hiç kimse ilkin kendisine alışık değil.

BİR TÜY

Ölsen, ilkin, yazık-oldu deyecekler.
Sonra durup, neden öldü deyecekler.
Dostlar ergeç unutacak bir gün ama..
Uzun zaman seni anar sevmeyenler.

OYUN

Öğrenemedim gitti,
Öğrenemedim gidecek.
Acaba oyunlar mı yalan,
Oyunlar mı gerçek.

Demin bir şeyler vardı,
Hiç belli olmadan bitti.
Buralarda biri oynardı,
Belli etmeden gitti.

Bana öyle geliyor,
Bütün oyunlar gerçek.
Yalnız şimdi bırakıp giden değil,
Bir başkası gelecek.

AAAAAA

Senin birinci mutluluğun güzellik.
Senin ikinci mutluluğun güzellik.
Senin üçüncü mutluluğun güzellik.
Senin dördüncü mutluluğunu özledik.

Yeter gözlere verdiğin anlamsız sergi.
Ölümün kapısına yöneldik.

DÖNÜŞ

O senin ardından gitti,
Umudun payını beklemeden.
Gitti, bütün seni yitirdi.
Sen de bittin, dönerken.

BUR

Her yıl bir yerde bir kadın böyle güler.
Ben tasalarımı alırım,
Tasalarda yerimi.
Bir çağrıya ısıtırım kendimi.

Her yıl bir yerde bir kadın böyle güler.
Sezer benim dinlediğimi.
O sonra susar,
Ben düşünürüm, o biter.

GÖRÜ

Ne iyi olurdu, herkesin,
... Ben yalan söyleyebilirim,
Ama sana değil...
Bir, sen'i olsaydı..
Ne iyi.

Şimdi herkesin bir sen'i var.
Yalan söylediği.

YANSI

Gövdesiz bir sevmek parçası,
El olmuş, uzanmış saçlarına.
Ürküyorum, hayır kıskanıyorum.
Bir el,
Kopuk,
Kolsuz,
Dokunan...
Tutunmuş saçlarına.

GEÇ

İki olaydı sözün duranlar
Kimse yitirmeyecekti gölgesini.
Şimdiyse yollara düşmüşler, soruyorlar..
Herkes o deye arıyor, ilk kendisini.

ANAHTAR

Konuşmak susmanın kokusudur.
Ya sus-git, ya konuş-gel, ortalarda kalma.
Yalan korkaklığın tortusudur.
Dürüst kaba ol, eğreti saygılı olma.

20

Sevgiler sürdürmeye gelmişim sandım.
İlgiler sürdürmeye gelmişim sandım.
Yalanlı, alçak, kara bir çağ geldi üstüme.
Ezildim, itildim, gelmişim sandım.

KALA

Savaş onu okulun kapısında yakaladı,
Bir adım kala insanları görmeye.
Elinden kalemini aldılar,
İttiler ölmeye, öldürmeye.

Tam düşünürken vurdular.

DUM

Sana söyleyince söyledim sanıyorum.
Söyleyince sana sanıyorum söyledim.
Söyledim sanıyorum söyleyince sana.
Sanıyorum söyledim sana söyleyince.

MYTHE

Geçtiğim karşılarda, bakıyorum karşımdayım.

Nasılsın
Şiirler - Epigramlar

OLUŞ

Bir anlam gelse,
Ne varsa alsa,
Gitse.

Bir anlam gelse,
Ne varsa verse,
Kalsa.

İKİ OLMAYA TÜZÜK

Biri koyu biri açık
Biri büyük biri küçük
Sevgisiz yürüyorlar
Boş bakışları sönük
İki renk iki biçim geçiyor.

Bir değiller gözlerde
Biri denizden biri dağdan
Teraziye çekiyorlar aşağı
Geliyorlar pazardan
İki anlam geçiyor.

Uykusuz yorgun bitik
Ürkek adımlarıyla dalgın
Kendinden öte - itik
Kendinden - beri yalın
İki özlem geçiyor.

Ağaçlar otlar su taş toprak
Ortada kinleri sevgileri
Ortada aşkları kavgaları ölüleri
Açıkta ama ayıp değil güzellikleri
İki hayvan geçiyor.

Çoğu geç azı erken
İleri büyük yazan çizen
Kimi çağınca kimi çağlarca
Berilerden gelen ötelere giden
İki adam geçiyor.

ELEKTRONİK

Benim bulunduğum noktada durmak zor.
Sanki başka noktalar beni çağırıyor.
Duruyor sayılır mıyım, bir noktada ki..
O durduğum nokta, yerinde durmıyor.

ATOM

Ne kadar anlatsa, o kadar yarım.
Kırda bir gelincik, çarşıda bir kayısı.
Kimi orospu deyor, kimisi karım.
Yarısını amcası anlıyor, yarısını dayısı.

TEKNİK

En umulmaz kalkış, öleninki.
Yetişilmez doğan bile, yeni'den.
Öndenlik doğada, ilk - gören'inki.
Ama onu yer, ilk - yetişen.

SORU

Bir evin iki kapısından
Biri açık, biri kapalı olsa.
Biri girse, açarak, kapalılarından.
Öbürü, açığını kapayıp çıksa..

Ne anlam çıkarırsınız bundan.

DENGİ

Birbirine vuruyor, güzel oluyor biri.
Kayanın suyu, bulutun taşı duruyor.

Uçmak rengi, özlem rengi, kan rengi
Bir kanad, bir gagaya vuruyor.

Işık görmemiş bir elde, ıssız bir belde..
Buğ'lu, pus'lu, sis'li, bir güneş soluyor.

Boyuna hazırlanan, en-güzel'de
Beklenmedik bir yalan oluyor.

ÇİZİK

Geleceğim, bekle dedi, gitti..
Ben beklemedim, o da gelmedi.
Ölüm gibi bir şey oldu..
Ama kimse ölmedi.

BOŞ

Ben kendimi
Sensizliğe alıştırıyorum.
Sen de kendini
Bensizliğe alıştır deye.

OYUNDAKİ OLMAYAN

Kimseyi seslemeyorum,
Aldatmayorum kimseyi.
Bir candanlığı varsa renklerimin,
Canımın çıktığı.

Kimseyi avutmayorum,
Eğlemeyorum kimseyi.
Bu yarı - toz'lu tutunmak böyle,
Canımın çıktığı.

ANI'DAN

O zaman her bir şeyin de adı unutmakdı.
Elinin ermediği olu'ları tutmakdı.
Yarısı sende kaldı, tutabildiklerinin.
Tutamadıklarının da adı unutmakdı.

SEMPATİ

Bir yaprak, ağaca takma.
Bir damla, buluta takma.
Bir bulut, maviye takma.
Bir yağmur, havaya takma.

Ben sana bakıyorum,
Bir rüzgâr esiyor.
Sözünü uzatıyorum,
Ben, sana takma.

BİR ŞEYİN ADI

Önce, büyük büyük düşündüm.
Sonra, büyük büyük yaşadım.
Ne varsa, onlar aldı.
Şimdi, bana - küçük / bir ölüm kaldı.

SUSMA'NIN BİRİNCİ YÜZÜ

Yaşam'a sarışın girişin, nasıl maviydi.
Değil mi, söyle, öyle değil miydi.
Denizde bir yangın ipi koptu, birden.
O ipi kesen, senin bu ellerin miydi.

AŞKA GEREKLİ ÜÇ ANLATIM

Uzun bir gün varsa, ve de kısa bir gece..
Başladıktan sonra, bitme'den öncedir.
Kısa bir gün varsa, ve de uzun bir gece..
Bittikten sonra, başlama'dan öncedir.

İkisinden ikisi de, deyorsa bence;
Ayrı ayrı iki insan demektir.
Biri deyorken sence, öbürü derse sence..
İki insan ayrı ayrı demektir.

Başladıktan sonra, bitmeden önce,
Uzun günlere karışır kısa bir gece.
Bittikten sonra, başlamadan önce,
Kısa günlere uzanır, uzun bir gece.

DOYUCA

Doğruya bakıyorsun, bir yürek eksik.
Yanlış a bakıyorsun, bir bellek eksik.
Apaçık, dalbaşak hayvanlar kadar/
/Ürkek kadın gecelerinde/bir erkek eksik.

SÜREK

I

« Ölüm allahın emri »,
Trafik olmasaydı.

II

Dün gece yokdu,
Bu gece o olacaktır.

III

Siz kaptanı bilmezsiniz...
Dün gitti.

IV

Ne adlar vardır,
Adamlar, dışında kalır.
Ne adamlar vardır,
Adını tam taşır.

V

Başı çeken saparsa yolundan..
Onu izleyenler daha geri düşer,
Olduklarından.

SAATİNİZ

Bir bakıyorsunuz üç.
Bir bakacaksınız hiç.

BIÇAK

Ben bir bıçakdım,
Hep kestim.
Ama başkalarına,
Hep başkalarına.

ÖFKE

Ben seni var kıldım,
Senin yüzünden.
Seni, ben yok ettim,
Senin yüzünden.

KİMİLTİ

Bir ışık vardı /
Ben ona bakıyordum.
O ışık sallanıyor sanıyordum.
Oysa hemen anladım.
Ki ben kımıldanıyordum.

GEMİCE

Kaptanların büyük üzüntüsü
Varılan limanlardır.
Bu konuda beni haklı çıkaran
Kaptanlardır.

TOP

Bir şey varsa,
Bir şey vardır.
Bir şey yoksa,
Çok şey vardır.

Çok şey varsa,
Bir şey yoktur.
Çok şey yoksa,
Bir şey vardır.

DAN

Vurma,
Dur.
Yanlış budur.

Durma,
Vur.
Bu yanlıştır.

BÜ-YÜK

Ben öyle eşekim ki diyo'm,
Kendi kendime.
Ne taşıdığımı bilmiyo'm.
Ne başkalarına, ne kendime.

Şimdi bekliyo'm
Kim ne ses çıkaracak.
Ne kada'n başkasına,
O kada'n kendine.

ANDANTE

«Başkalarının ekmeği acı,
başkalarının merdivenlerinden
çıkma eziyetlidir.»

DANTE

Ben hayvandım, deyelim/
Vurdunuz.
Önce siz yaralandınız, sonra ben yaralandım.
Ben durunca, durdunuz.

Soğukdu, donuyordum.
Yaralarım vardı, sardınız.
Bir denizde boğuluyordum,
Kurtardınız.

Açdım, deyelim/
Bir simid istedim sizden.
Ya ben söylemesini bilmedim,
Ya da siz simidden korktunuz.

AMA

—

Kalır ikinci çalana,
Birincinin bıraktığı çal.

—

Gider ikinci alana,
Birincinin gönderdiği al.

+

Daha da gömül deye,
Saklanır be, gelen kal.

SON SAYI

Soruyorum,
Kim başardı.
Biri başarsaydı,
Herkes şaşardı.

PERGELİN ÇİZEN KOLU

Sen bana merdivende bir yer,
Köşende, çevrende, pencerede
Sence bir basamak,
Bir para, bir akıl,
Bir aç, bir yuvarlak,
Bir yara verme.

Benden aldığını
Bana verme.

GİDİN

Bana bunu sakla der,
Der, iki söz.

Ölüm küçülür,
Anlamakla.

Kızdırır ateşi su,
Taşımakla.

Din bir sözü zorlar,
Saklamakla.

Sanat politikayı ufalar
Olmakla.

BİL

Adının üstüne
Anılar koyma.
Sen mezar değilsin.

Anılar
Adının ardından gelsin.
Sen duvar değilsin.

ÖYKÜSÜ ATIN

Biz,
Atı aldık.
Atı getirdik.
Atı sattık.

YARIŞ

Herkes herkesi seviyor.
Hepsi de başka türlü seviyor.
Herkes herkesi sevmesin, gerek yok.
Adam azaldı, sevgi de elden gidiyor.

«Bana, sen haklısın deyorlar,
Hayır hayır, ben çok haklıyım.* » bilen biliyor.
Bu yarışın dışında kalanlar,
Adamı sevgi, sevgiyi de adam ediyor.

* Friedrich Nietzsche

İKİ TÜM

Öldüresiye, bir-bir saldırıları vardı,
Ama başından beri tüm inanmıyorlardı.
Sonunda ölesiye savunanlar kazandı.
Çünkü başından beri tüm inanıyorlardı.

SAPAK

Çok kişi bir başka türlü
Kendine yalan.
Çok kişi bir başka yalan,
Kendi türünde.

Kiminin kültürü yoksun
Ahlâkdan..
Kimi de ahlâkdan yoksun,
Kültüründe.

AŞI

Kocaman bir ağaç,
- Bugüne kadar -
Ne bir yemiş, ne bir çiçek.

Ama, yakında, az var,
Bu ağaç yeşerecek.
- Benden sonra, bana kadar. -

DALINI UNUTMA

Ben bu kapıyı araladımsa,
Odayı anlatmak içindi.
Bir sürü özlem girdi oysa.
Erken koparılmış üzümler gibi.
Araladımsa..

Ben bu kapıyı açtımsa,
Aralamayı anlamak içindi.
O kapıdan şimdi çıkan,
Gecikmiş bir sürü arayan,
Açtımsa!

Nasıldı oda desem şimdi,
Ne vardı orada?
Giren neydi, çıkan kimdi,
Ne yoktu ardında?
Olmayan kimdi?

«ESKİ ASKERLER HİÇBİR ZAMAN ÖLMEZ»
DEYEN ESKİ ASKERİN ANISINA

Askerin ilk yarası
İkinci yarasıdır.
Askerin birinci yarası
Olurolmazki yarasıdır.

Bütün konuların yarısı,
Kendi içinde, kendi dışında,
Bir insanın asker olması,
Asker yapılmasıdır.

GENELGE

Utandım başkasının yerine,
Bir başka kişi için.

Bu, iletilsin yerine,
Bir başka kişi için.

ARDAKALAN

Bana bir dinletim verin,
Biraz da zaman.

Ben bir deyim çıkarayım,
Bir duyuru sesi ondan.

Siz bir solukta onu dinleyin.
Sizin olsun ardakalan zaman.

TEL

Doluyum.
Bir boşluk'a karşı.
Gel derim.

FIRTINA

Ne derseniz deyin,
Heykellerin saç ı yoktur.

HEYKELLER GALERİSİ

I

Sonra beni oradan aldılar,
Kitaplara saldılar.

II

Beni önce alanlara koydular,
Sonra da gözlerimi oydular.

III

Ben de,
Öldüm, kaldım.

IV

Bana da bomba atan
Korkuyor olmalı anlamımdan.

V

Sen durdun, seni gördüler,
Ben durdum, sizleri gördüm.

VI

Sen kaldın, gide gide,
Ben gittim kala-kala.

MİTLERİN

I

Yanlış, sen doğrunun korkususun.

II

Benim istemek istediğim sendin.

III

Bundan böyle, daha var yok.

IV

Olmayacak dediğin oluyor.

V

Bir gün, hiç bir şey olmayacak olacak.

VI

Duracak, dur'dan anlamıyor.

VII

Yeni anlamlar önce yalnız, yeni sesler sonra yalnız.

Çiçekleri Yemeyin

*Her insanın bir öyküsü vardır,
ama her insanın bir şiiri yoktur.*

Yoldan geçiyordu, durdu..
Bir bahçe vardı.. Donuk adımlarla,
adım-adım bahçenin duvarına yöneldi..
Donuk gözlerle çiçeklere baktı, baktı..
Çiçekler sıcaktı.. Donmuş bir sesle
bahçıvana sustu:

- Bu iekler kesilecek mi?

Bu iekler gidecek mi?

Bahçıvan dizlerine bahçeyi
öktü.. Yüzüne iekleri döndü..
Bir ışık yanmayordu, yandı, söndü..
Elleri gözlerine baktı, gözleri ellerine
aktı.. Gözleri ellerini gördü.. Elleri
kördü.. Sönen ışık yandı.. Yanan ışık
söndü.. Dün yağmur yağacaktı, gün
döndü, yarın yağdı, bugün dindi..
Ağlayacaktı.. Kim anlayacaktı.

ŞİİR

Sana bu güzellikler bizden kalsın,
Bugünlerden bir şeyler bizden kalsın..
Senden almak isterler, bizi söyle;
Geleni bize gönder, bizden alsın.

POETİKA

Yaşadım da yoruldum, bir ağır-işçi gibi,
Uyudum da uyandım, binlerce kişi gibi.

Bana düşünmek vardı, payıma onu aldım,
İşledim de işledim bir hüner-işi gibi.

Horlandı, beğenildi; inandım, alınmadım,
Yolun geleceğini çizdim, geçmişi gibi.

Zor dönemler olmadı-değil, olsundu, oldu,
Ne koştum ne de durdum kaçak gidişi gibi.

Bu konuyu burada bırakıyorsam birden,
Olmasın diyedir bir şeyin bitişi gibi.

DELİSİ

Yoğun karanlığa karşı
Darmadağın saç-başı
Kımıl-kımıl gözü-kaşı
Vurur ışıldanır çarşı
Ki yoğun yanlışı içinde

Çizgileri nokta-nokta
Kesip-kesip alıp-satar
Ayırır kuruyu yaşı
Yatar uyur sokaklara
Panayır, pazar-yeri'nde
Bir deli, bir çok, kör, şaşı

Bağırmak düşer mi, ya da
Yetişir mi, uyuyorlar,
Paylaşmışlar sonu başı
Bir adam, başı elinde
Dönüp-durup bakıyorlar
Bir adam, elinde başı.

O

Çalıyor o gözlerinden o uzun saçsız boyacı;
Gül-bombalı, atsız-arabasız, sakalsız boyacı.
Dudaklarında bir ıslık var, yakasında bir çiçek,
Solan renkleri boyamakta o boyasız boyacı.

DİYALOG

Bir gün, bir evde, bir kedi
Vardı.
O gün, bir evde, o kedi
Benden sıcaklığını esirgemedi.

O gün, o evdeki o kedi
Beni bana götürdü getirdi.
Ona şarkılarımı söyledim;
Uyudu, bakıyordum, benimleydi.

Bir ikilem oldu beklenmedik;
Geçmiş günlerin yumaklarını didikledi.
Var mıydı, yok, var gibi,
Kucağımdaydı kedi.

Gözlerindeydi gözlerim,
Gözleri gözlerimdeydi.
Ellerimi tırmalıyordu elleri...
Ürperdim, birden içim titredi.

Bir gün, bir evde, bir kedi
Vardı.
O gün, bir evde, o kedi
Beni taa çocukluğumdan aldı.

O gün, o evdeki, o kedi,
Bak-işte, neler olmuş der gibi,
Getirdi beni gençliğime bıraktı.
Anı bahçelerinde üşümek sıcaktı.

Babamın öldüğünde aylardan Hazirandı.
O elli dördündeydi, ben yedi.
Bir ışık söndüğünde yol yandı.
O kedi bunları nasıl da bildi.

Bir gündü, bir evdi, o kedi
Taş attı bütün kuyularıma.
Durup-dururken dikenli uykularıma
Ninniler söyledi.

Bu bir öykü idi;
Ben mi anlattım, o mu dinledi.
Saklamalı mıydı, ya da söylemeli mi;
Ne o ev vardı, ne o gün, ne de o kedi.

DÜELLO

Her tomurcuk bir çiçeğin uykusuna,
her çiçek bir yemişin kuşkusuna,
her yemiş bir böceğin korkusuna,
uykusuzca, kuşkusuzca, korkusuzca yürür.

GELDİM

Beni çağırmadınız, kalkıp ben kendim geldim.
Uzaktardan size bir haber getirdim geldim.

Bıraktıklarınızdan, unuttuklarınızdan,
Sımsıcak-anılası günler getirdim geldim.

Gömütleri andıran yapılarınızdaki
Yaşantılarınıza evler getirdim geldim.

Tek-tek, ayrık-soluyan bitkiseller yerine
Yüzyüze-dönük-gülen sizler getirdim geldim.

Solarken suladığım, koparken bağladığım,
Ölürken canladığım sözler getirdim geldim.

AŞKIN BALLADI

Andırırısın beni bana, bana beni,
Dediklerinde, duyduklarında,
Yazdıklarımnda seni bana, bana seni,
Söylemesem bile, saklamadıklarımnda.
Ah hep aklımda, hep aklımda;
Andırırısın seni sana, sana seni,
Gözlerinde, kulaklarında, dudaklarında.

NOKTASIZ

Biri gelir sorarsa
Sana beni sorarsa
Gitti der misin
Gittiğimi söyler misin
Gidiyorum ben sana
Benimle gider misin.

SORULAR

Bir susmayı bakışlarda seslendiren,
Hüzünlü yangınsal aşka döndüren nedir.

Beklemeyi özlemlerle süsleyen,
Yalnızlığın kara-ışığını söndüren nedir.

Duyanı ısıtan, kulağını kestiren, güneşe baktıran,
Korkusuzluk denizlerinde yüzdüren nedir.

Saraylarda çılgın eden, kentlerde tek bırakan,
Direklere astırıp üzdüren nedir.

Ne varsa yeryüzünde, ne yoksa
Onunla paylaştıran, böldüren nedir.

Her şeyi, ama her şeyi olağan dışında,
Örneğin bir gülü yeşil gördüren nedir.

Gözlere ısıtılı anlamlar bağlayan,
Yaşamı ölüme güldüren nedir.

Kalabalıklar, kalabalıklar içinden
Kişiyi yüceye sürdüren nedir.

Parça-parça büyümüş bir çocukluğu
Olgunluk aşamalarında yaşatırca öldüren nedir.

EVRENSEL BALLAD

Bir öykümüz olsa, duyan öyküsü sansa..
Öykümüz böylece dallanıp-budaklansa..
Bir sevi'den, bir övü'den, o bizim öykümüzden
Giderek buluşan eller evreni sarsa..
Öykümüz de büyür büyüklüğümüzden;
Herkes sevi'sinde evreni kucaklarsa.

ŞARKI

Sana ben anlatırdım
Şarkıların dilini,
Sen burada, sen burada olsaydın,
Gelirdi kulağına,
Unuttukça mutluyum,
Mutluyum unuttukça
Derdi bir ses, sıcacık..
Ama ben mutluluğa
İçimden inansaydım.

YER

Bir yerde o varsa,
Onda da bir yer vardır.
Yer nerede ya da ne kadarsa;
O yoksa, yok kadardır.
Ama bir de o varsa,
Yer hem hep kadar, hem her kadardır.

SESİNİZ

Siz gittiniz, gittiniz, gittiniz,
Ben kaldım, kaldım, kaldım,
Sesiniz kaldı, onda kaldım,
Yöneldim yüzünüze baktım,
Yöneldim gözlerinize baktım,
Orada yansıyan bana baktım.
Yalnızlığımı nasıl anlayacaktım.

CONTREPOINT

O kadar bir başka çok şeydin sen..
Bir ölüm var ama, gece-kan'da..
Rengini düşünür-durursun sen,
Okunmaz yazınla, ha vuranda,
Bir anda okunur olursun sen.

MÜZİK

Müzik geceyi geceyi
Geliyor, aç pencereyi,
Sersin odana duyu,
Uğultulu halıyı,
O doğup büyüdüğü
İnansal doğayı.

Yürüsün eleyi eleyi
Seviler, buğu-buğu,
Gönlü, anıyı, belleği,
Oğsun duyguyu.
Ne sıcak anlatır seslenmeyi;
Yumuşacık sen demeyi.

Isıtır yorganı, sözü, perdeyi.
Işıtır en karanlık odayı,
Açar kilidi, açığı, kapıyı,
Kaynatır donmuş suyu,
Doldurur boş tencereyi,
Çeker sürgüyü,
Çözer bir-bir her düğmeyi.

Ballandırır peyniri, ekmeği,
Unutturur tabancayı, bıçağı,
Süsler masayı,
Ölümsüz kılar çerçeveyi,
Açar sevilere yatağı
Yeğ kılar saklamaya söylemeyi
Fısıldar sevmeyi, seilmeyi,
Müzik donatır yeri göğü.

Ve kayığına bindi, yanına bir anlam aldı, açıldı.

YAZARLAR

Benim öykümü uyanınca yazarlar,
Nerede kalmıştım, or'dan yazarlar.

SESİN RENGİ

Ne zaman nereye gitmedimse,
Hiç kimseyi de incitmedimse,
Konular birikti kendiliğinden;
Ben ne kadar biriktirmedimse.

UZUN KOŞU

Sana yeni ulaşan şimdi, eski bir bakışdan gelmedir.
Onun gözü senden öncedir, bir yalnız kalışdan gelmedir.
Senin şimdi duyduğun sıcak yaşamını onaran bu ses,
Çok ölümlü savaşlar kadar zorlu bir yarışdan gelmedir.

YAKI

Özleyince anlarımdan çalmaktayım,
Düşlerime çalmaktayım anılarımdan..
Onlardan bir yakınan yok da,
Hırsızlar yakınıyor çaldıklarımdan.

BİRİNCİ ŞİMDİ

Çocuklukta büyüttüm, oyunlara girmedim..
O bahçelerde kaldı oynanmamış oyunlar.
Ben şimdi anlayorum oyunda çocukları;
Ne zaman, nerde, baksam, beni de oynuyorlar.

KOCAMAN

Şimdi kocaman denizlerde, kocaman gemilerde
Neden yok küçüklüğümüzdeki büyüklüğümüz;
Çocukluğumuzun bahçelerinde, o evlerde
Kâğıttan gemilerimizi yüzdürdüğümüz.
Bir şeyler mi kalmış çocukluğumuzda,
Çocukluğumuzla çözdüğümüz..

YAŞAM

Sanırım görmediniz;
Şimdi şuradan geçti.
Yazık görmediyseniz,
Böcek gibi güzeldi.

ÖNCE

Ağaçlar çizerdim, yeşillenirdi;
Çizdiğim ağaçlara çizdiğim kuşlar gelirdi.

Ormanlar düşünürdüm, uyurdum,
Düşündüğüm ormanlarda kaybolurdum.

Anı kuyularından çekmek bir yudum acı su,
Bir yudum acı su, çekmek anı kuyularından, soğuksu.

Bilmedim bu, ya bir korkunun duygusu,
Bilmedim bu, ya da bir duygunun korkusu.

Kent dayanıyor bahçenin duvarlarına,
Yeni bahçeler çiz, gözlerinin kuşlarına.

Hazır kent dayanmışken bahçene
Kuşlarını gözüne sal, götür ağaçlarına.

Kİ

Yanılmıyorsam, saygılarla yalnızdım..
Saygılar duymasaydım, yanılmazdım..
Yaslanacak anılarım olsaydı,
Söyleye-söyleye, böyle saklamazdım.

BUNCA

Aklımdaki yorgunluk duygumdu,
Hep bilmekti benim sanısızlığım.
Aklım anılarla yorgunluğumdu.
Uykumda bile bu yalnızlığım
Vardı, anlamadıklarını duydumdu.

Ne kadar geçmiş varsa orada oldum.
Aramak, hep alnımda bulduğum,
Hiç usanmadan duyduğum duyu
Ve bütün gelecekler için kurduğum düş,
Yüzyıllar ötesinde uyuduğumdu.

BİLMEK

Tutkuların evinde savaş kırıkları var;
Kül olmuş bir bütün'ün yonga yanıkları var.
Eski özlemlilerin yeni bahçelerinde,
Anı kuyularının suskun çığlıkları var.

ŞİMDİ

Eskiden hep giderken olsam derdim,
Bilmediğim oraları özlerdim.
Nedir dönerken, nedir akşam
Bilmezdim, bilmeden gülerdim.

Başka, hep başka bir yerde olsam.
O gelir beni bulur derdim.
İçinde neler olup olmadığını düşünmeden,
Evlerin, evlerin arasından geçip giderdim.

ORANDA

Yüzümde hüzünden gölgeler varsa,
O hüzün yüzündendir olsa olsa.

Bilmiyorum, bu yaşamın çoğu yaşanmamışsa,
Yaşanmadığı okunur, şimdi, daldımsa.

Özledikçe yalnız durup-susup baktımsa,
Sorulacakken nedeni nasıl sormadımsa.

Geldiğini umudumda umudla umdumsa,
Geleceğini görüyor-biliyordum, anlattımsa.

O geçip-gitti ora'sına, ben görmedim, baktıysa.
Derim ki şimdi, bir daha gelse de, sorsa.

Sözümle, yüzümle, gözümle dedim, duysa.
Bense buramda onu bekledim oysa.

Yüzümde hüzünden gölgeler kaldıysa,
İçimde örülen duvardan düşmüştür, çatladıysa.

O AKŞAM

Ceviz kırıyorlar, bakıyorum;
Kabuğunu kırıyorlar cevizin.
Ceviz çıkıyor..
Sonra oyunlarına dalıyor çocuklar.

Ben de bir ceviz alıyorum
Cevizlerin içinden.
Deniz çıkıyor benim cevizimden,
Açılıyorum.

Gidiyorum o ceviz kabuğunda,
Çocukluğumun oyunsuz bahçelerinden.
Bir akşam o çocuk oyununda
Alnıma yazılan o hüzün denizinden.

NASIL

Havalar da yakalar da tilcikleri ben,
Atarım gene havalara, havalara atarım,
Ve tutarım da onları tam düşerlerken,
Nasıl atarım, nasıl tutarım anlamam,
Anlamlarına basıp kendimi de atarım,
Seni düşünüyorsa kendimi tutamam..
Nasıl uçmam, nasıl düşmem anlamam.

ŞAKACI

Güler, gülümser bir şakacı,
Güldürür, düşündürür,
Arada-bir durur, gözleri dalar,
Neler söyler, neler susar..
Yoksa, çok acı bir şakayı
Şakadan da olsa,
Çok yalın bir karanlığa mı saklar..
Oynadığı oyunca,
Yaşamda oynadığı
Oyununu mu yaşar..
Oyunda yaşadığı,
Yaşamını mı oynar..
Yaşarcasına, oynarcasına.
Öyküler anlatır olmuşcasına,
Sonunu mutlu bağlar,
Gider evinde ağlar.

ÖZDÜŞÜM

Ah ben hep duyguyla akıl
Kapılarını bunca yıl
Zorladım. Bir düş gerçeği
Topladım gerçek düşümde.
Savaştı bu huyla akıl,
Hep kafamda ve gönlümde.

Baktım, bölüşmüş gerçeği,
Aklım bir düş-dönüşü'mde.
Duyguyla anlaşılmış akıl..
Aşk motoru olmuş düş'ün,
Ve düş de aklın eşeği.
Vardığım her öpüşüm'de
Aklım ısırdı her şeyi.

Motor çıkmaza dayandı,
Eşek renklere boyandı.
Baktım, o uslanmaz aklım,
Elinde duyu çiçeği,
Bir yorgun, renkli eşeği
Koklayarak okşayandı.

ESKİ ÖYKÜ

Umud bir öykü adı, başında önde gider,
Bir ayrım olur sonra, yarısı dünde gider.

Bölüşür yaşanmışlar yaşanmakta olanı,
Anılarla umular barışık yönde gider.

Bir gün, bir an, bir yerde bir dönemeç belirir,
Dengesini yitirir gecelerle gündüzler.

Yalanlara dönüşür korkular için-için,
Sıcaklığını keser duygular, düşünceler.

Tükenen sevilerin alışkanlıklarında,
Gittikçe donuklaşan ışıklar yanıp söner.

Karanlığı emzirir yığın-yığın gölgeler,
Can ateşi soluk göz-bebeklerine tünür.

Bir süre kanat çarpar artık yorulmuş bir kuş,
İnişinin kararan havalarından düşer.

YUMU

Ortalığa çıkarsam,
Bütün kentte duyulur,
Biri alır diyordum.

Açsam ardına kadar
Bir gönül kapısını,
Biri kalır diyordum.

Bir şey'ler anlatmaya,
Ya da bir şey sormaya
Biri varır diyordum.

Görürler yazdığımı,
Dururlar geçerlerken;
Biri döner diyordum.

Anlatırlar evlerde,
Dinlerler akşamları;
Biri sezer diyordum.

Beklem'li günler geçti,
İçimden kimler geçti;
Biri bilir diyordum.

Kapılar örtük kaldı,
Sofralar örtük kaldı,
Biri gelir diyordum.

Yazı oldu bir kitap,
O kitaba bir cevap
Biri verir diyordum.

DURAK

Kent küçük bir hışımda büyüyor.
Büyüyor, büyüyor uğultusu başımda,
Otoların, motorların uğultusu.
Tekerlekler dönüyor, dönüyor, dönüyor,
Işıklar bir yanıyor, bir sönüyor;
Kırmızı, yeşil, mavi, kırmızı, yeşil.
Başım dönüyor, dönüyor, dönüyor;
Kırmızı, yeşil, mavi, kırmızı, yeşil.
Onu düşünüyorum;
Kimseden saklanacak gibi değil.

Bekleyenler var duraklarda,
Sıraya girmek için
Yitirmek yarışını
Bitirmek için.

Kiminin elinde çanta var, kiminde çiçek;
Beyaz, sarı, kırmızı, yeşil.
Bir durakta bekliyorum,
Beni de alıp götüreceksin,
Beni de alıp götüreceksin,
Bir yere bırakacak
Umut arabasının
Durmasını,
Beni de almasını.

Üstüm başım toz-toprak,
Gözüm-gönlüm tüm çiçek,
Beyaz, sarı, kırmızı, yeşil.
Onu düşünüyorum;
Kimseden saklanacak gibi değil.

SOLUK

Ben atıma bindiğimde,
Ben pazara indiğimde,
Alıyorum dediğimde,
Bütün pazar alınmıştır.

Ben sazımı aldığımda,
Beste-beste olduğumda,
Meydan-meydan çaldığımda,
Bütün sözler söylenmiştir.

AN

Gölüş bir yanaşımdır bir öbür bir kişiye;
Birden iki kişiyi döndürür bir kişiye..
Anılarından kale yapıp sığınsa bile,
Yetmez yalnız başına bir ömür bir kişiye.

İKİLEM

Sevgi ise, sevişeceğiz seninle..
Kavga ise, dövüşeceğiz seninle..
Ölümü de paylaştığımız yaşamda
Ortaklaşa bölüşeceğiz seninle.

YOL'UN

Biri olsa burada, yanımda ya karşımda;
İstedığı bir yerde o birden inse bile,
Ben onu götürürüm duyularla aklımda,
İnince benim yüzüm onda silinse bile.

SUSMANIN İKİNCİ YÜZÜ

Şimdi bütün anımlar bir susmanın içinde..
Şimdi bütün susmalar bir odanın içinde..
Anlatmaya bir sözcük, bir bakış arıyorlar,
Önce sakladıkları, bir adamın içinde.

DENKLEM

Düşünürken kendimden başkasına inanmam.
İnanırsam ben senden başkasına inanmam.
İnanınca düşünür, yönelir sana doğru;
Seninle ikimizden başkasına inanmam.

SANA

Küçük çocuklar yapıp geceleri kendimden,
Seni öpsünler diye gönderiyorum sana.
Bana, kucaklarında seni getiriyorlar;
Ben de sonra o seni getiriyorum sana.

2/1 – 1/2

Giderken bura için, gelince ora için,
Gününde ve gecende kendince ora için
Sakladığın kendini böldün iki yarım'a;
İki kez yaralandın bir yarım yara için.

MÜZİK İÇİN ÖVGÜ

*“Bir insan topluluğunun nasıl yönetildiğini
anlamak isterseniz onun müziğine bakın.”*

KONFÜÇYUS

Yeni sözler demeye geldim yeni seslerle,
Bağırmalarla değil, canımdan nefeslerle..
Sana kalacak ne var dersen, anlamı derim;
Susmalarında bile bulur seni seslerle.

MATEMATİK SEKSÜEL

Bir gün, bir an-bir günün bir anında
Seni sevecek kadar-sana seni anlatsam.

Başımdaysam sonunda-sonundaysam başında,
Yürüyor yenilenen, yorulmayan bir anlam.

Sözcüklerin içinde-sözcüklerin dışında,
Düşünlerinde eksik, yaşamlarında tamam.

Sen de anlamalısın gidiyorken yanında,
Başına vura-vura ben sana anlatamam.

Üşünen gecelerin sıcak karanlığında
İki'den bir'i, bir'den ikiyi çıkaramam.

MASAL

Biri varmış, ünü yaşamış çalmış..
Biri yokmuş, dünü yaşamış kalmış..
Vermek diye bir şey dururken, saklı;
Biri gelmiş, günü yaşamış almış.

GECE

Sözcükler birbirini götürdü,
Kitaplarda aklım kaldı.
Yaşamımda bir düğüm,
Ve gecede sivrisinek,
Kaldım kaldı.

DEĞİRMEN

Bir kez geçer, bir insan bir karşı'ya,
Ondan sonra artık her-şey karşı'dır.
Orada bir dur-yeri olsaydı ya..
Olmaması bir karşı-yarışı'dır.

ÖTE

Benden, onlara benzer olmayı beklemeyin,
Ve onları yineler olmayı beklemeyin.
Herkes yeniliğine varır, kendi kalırsa.
Kimseden bana benzer olmayı beklemeyin.

FAL

Olacaksa olmaz da, olmayacaksa olur,
Kiminin yazısı o, kimininki de budur.

Kimi ardından koşar, yetişir zamanında,
Kiminin önündedir, birdenbire yok olur.

Kimi bir yeredir der, o gelir oralardan,
Kimi bildiği yerde bildiğini unuttur.

Biri oraya gider, o orada bilerek,
Biri hiç anlamadan yoluna çıkar durur.

Kimi aradığını yitirir aradıkça,
Kimi de arayandır, aranan onu bulur.

SÖZÜ

İnanmadığın oran'da,
Sen varsın diye,
Olacağım, orada.

ŞİMDİNİN

Şimdi ben neden mi güler?
 Şimdi ben bir başka bana,
 Bir başka şimdi'den baktığımdandır.
 Şimdi bu müzik neye çalmakta,
 Ne var ona böylesine dalmakta?
 Uçurumlarla dağlar birbirinden çıkmadır.

Selam verdim, görmedin, ne zaman, şimdi.
 O şimdi benimdi, bu senin şimdi.
 Şimdilerin kimi güldürür, kimi ağlatır.

Renklerin, seslerin, sözlerin anlamı, ağırlığı,
 Kendileriyle ve öbürleriyle duyarlığı, uyarlığı
 Bir de uymazlığı, duymazlığı, sağırılığı vardır.
 “Bir şûlesi var ki şem-i cân'ın
 Fânûsuna sığmaz âsumânın.”
 Çok şimdiler Şeyh Galib'in malıdır.

Şimdi buradaydı, nerede, oradaydı, görmedin mi?
 Ben ora, sen bura, sen ora, ben bura dendikçe,
 Şimdi bir şey olsadır, hem bir şey olmasadır.

“Ne meyle ne nây-ü neyle şimdi,
Gönül eğlenmiyor bir şeyle şimdi.”
Şimdisinden Fuzuli uzanmış olmalıdır.

Bir şimdiden bir şimdiye köprü kurarlar
Da balıklar üstünden Yunus deyu geçerler.
Benim çocukluğumdaki yunuslar yuvarlaktır.
“Deryada deryalıklar, suda oynar balıklar,
Ne bu sevdâ olaydı, ne de bu ayrılıklar.”
Çocukluklar çocuklardan azdır.

Ne olacak şimdi, ne olmuşdu, komşuda yangın çıkmışdı,
Sönmişti, külleri uçuşmuşdu, başıma yağmışdı.
Bu çizgiler, bu aklar, o anı yangınından kalmadır,
Ne olduysa için-için ve neler de olmadıysa,
Hiç bir zaman demedimdi bir hiç için.
O konak asıl şimdi yanmaktadır.

KURAMSAL ORTAM

Ne zaman, ora'sı dense,
Aklıma bura'sı gelir.
O bunu benimce bilse;
Yer nasıl oraya gider,
Orası kiminle gelir.

Boşalır bir zaman yer'den,
Bir yaşam iki yön verir.
İkiye boşalan yerden
Burası oraya gider,
Orası buraya gelir.

KALDIM

Seni düşlerime aldım,
Uykusuz kaldım.
Seni uykularıma aldım,
Düşsüz kaldım.
Başıma aldım, sensiz;
Gönlüme aldım, başsız,
Sensiz, yollarda pulsuz,
Pullarda mektupsuz kaldım.
Sana ad'lar aradım..
Ardında ad'sız kaldım.

BOLERO

Birisi biri için,
Bilerek, bilmeyerek,
Her biçimden bir anlam,
Her anlamdan bir biçim
Beklemiştir giderek,
Bekledi, bekleyecek,
Birisi biri için.
O belki de gelecek,
Belki de gelmeyecek.
Birisi biri için
Gelecek, gelmeyecek,
Sürecek için-için,
Ama hiç gitmeyecek,
Hep başlayıp yeniden
Ve de hiç bitmeyecek.

BİR GÜN

Ayakta durmayı ben yazmıştım yıllar önce,
Kesin daha da önce başkaları yazmıştır.
Ayağa kalkmanın en, en-büyüğü bence,
Bir çocuğun bir gün ilk ayağa kalkışıdır.

O IŞIK

Ben yoksam, biliyorum, ben sende yokuz..
Sen yoksan, biliyorum, sen bende yokuz..
Ve de gözlerimizde bir o ılık.. ki..
O yoksa, biliyorum, biz bizde yokuz.

KÖZ

Sen bakmasını bildikçe görünür yanmışlığım,
Tartmasını bilersen, tartılır inanmışlığım.
Sen bilmezsen, bilmedikçe, sen bilmeyeceksen,
Uyandırır uyumuşluğunu uyanmışlığım.

AYRIK EŞİTLİK

Gördüler ayrı-ayrı vardıkları yerde,
Sonsuza-dek sürececek yanlışlıklarını.
Gördüler ayrı-ayrı kaldıkları yerde,
Ayrı-ayrı büyüyen yalnızlıklarını.

BİR-BİR

Seni bende, beni sende arıyorlar,
Beni senden, seni benden tanıyorlar,
Bir birim gibiyiz tümünün gözünde,
Yarım'larımızı bütün sanıyorlar.

İLGİ

Ben korkmayorum sana yönelmekten,
Seni yinelemekten, seni yenilemekten,
Bir bağlayan, bir ayıran duyuda,
Senden gelmekten, sana gelmekten.

GELMEK

Duydukların hep dağların ardından bitti;
Daha çok bağırsam, yakından duyulur mu?
Uzaklara, daha uzaklara gitsem, de ki gitti,
Bir arayan-soran, bir anlayan olur mu?

BENDİM

Bombaların yağdığı insandan insanlara,
Canavarlara beni unutturmayan bendim.
Ve seni senden önce, kendinden korkanlara
Sığındıkları yerden vurdurtturmayan bendim.

SİKLON

İnsanlar mutluluğu mu ararlar güzelde,
Mutlulukta ille de güzeli mi ararlar..
Oysa bu olanlar ne, insanların içinde;
Ki orada bulurlar, ki orada boğarlar.

DEĞİL

Senin o durduğun yer, sana göre yer değil,
Duyup dinlediklerin sana seni der değil,
Benim sana dediklerimi onlar unutturmayor;
Çünkü söylediklerim benzerli sözler değil.

ANIDAN

Anı görmüş-geçirmiş bir ormandır,
Sırasında susar, başlar boyunca.
Bir uçurum, bakılmazsa bir dağdır,
Akli yaylar yaşamalar boyunca.

Anılar da kendileriyle dolar,
Duyguları ürpertirler bir yandan.
Geleceği geçmişleriyle doyar,
Akli zorlar uçurumca insandan.

Doğanın da gururu dağlar mıdır..
Ve korkular dağları da tutarlar.
Karşılıklı durarak ağlar mıdır,
Ağlarsalar, önce kim, kime ağlar.

BİRİ

Ona seni anlattı, sana onu anlattı..
Başı ona anlattı, sana sonu anlattı..
Yarım-yarım yaşayan darmadağın evlere
Birin ne kadar bütün olduğunu anlattı.

VARI

Kazandıklarım bitti, yitirdiklerim kaldı.
Söylediklerim yitti, dinlediklerim kaldı.
Bir bilmek ülkesinin düşün-ili'ne vardım;
Öğrettiklerim gitti, öğrendiklerim kaldı.

ÇAĞRIM

Biri olsa, biri gelse,
 Ilım-ılım, diri gelse,
 Sözün-sözün eri gelse,
 Dimdik, yalın, dursa/ya.

Gözüm-gözüm akılardan,
 Duyum-duyum takılardan,
 Uzak, yakın yakılardan
 Duru-duru baksa/ya.

Soğuk olsa, dese ısıt,
 Karanlıkça, dese ısıt,
 Buram-buram dese işit,
 İçin-için varsa/ya.

Birim-birim yanaş olsa,
 Dirim-dirim söyleş olsa,
 Adım-adım yaklaş olsa,
 Can-can, kan-kan baksa/ya.

Sular gibi paklayarak
 Kuşlar gibi şakıyarak,
 Adım dese, çoklayarak,
 Güneş-güneş yaksa/ya.

Özüm-özüm gözü göze,
 Süzüm-süzüm sözü aza,
 Düğüm-düğüm bizi bize,
 Birden tüme katsa/ya.

İÇERİK

Herkes seni yazamaz, dolduramaz içini;
Deney, sözlüklerdeki resimli kantar değil.
Yüzmek başka bir olay, onu okumak başka;
Denge öyküde kanat, denizde mantar değil.

KÜTÜK

Çocukluktan geçerken, A-B diye ayrıldık..
Okullara yöneldik, A-B diye ayrıldık..
Dağıldık konularca zamanlara, yerlere;
Düşün'de, davranışda, A-B diye ayrıldık.

SÖZ

Benim en sevdiğim söz senden duyduğum ben'dir.
Hep yinelediğim söz sana koyduğum ben'dir.
İyi olmak adına bilgiç olmak istemem,
Seni sen'lediğim söz, bir-bir oyduğum ben'dir.

ÖZET

Seni büyük buldum, anladım,
Seni güzel buldum, korudum,
Seni küçük buldum, uyardım,
Seni yakın buldum, uyudum,
Biri yanlış idi, unuttum.

PEYZAJ

*“Et son front, était nu,
comme une place vide
entre deux armées”
JULES SUPERVIELLE*

Buram-buram ışık saçan,
Alın denizlerinden geçen
Sönük bir gemidir yalnızlık;
Gözlerde dumanı kalır.

Umudları içtike içen,
Yoğunlaştıka çöken
Ardındaki karanlık,
Bir de limanı kalır.

Sözlerdir anılarda çakan,
Boyuna kıyılara çeken,
Fener, onda da, bir an’lık
İzlerin kalanı kalır.

Gözlerden saldıran, kaçan
Yengiler, yenilgilerdir uçan.
Kimsesiz, çorak, yanık,
Uzanan alanı kalır.

DÜŞÜNSEL DOĞA

Üç güzel var, biri
Birinden de güzel.
Eski öykülerden
Hep dinledikleri
Şirin'den de güzel.

Ora'da, bura'da,
Görüp bildikleri;
Düşünsel doğa'da,
Nur'un dedikleri,
Renginden de güzel.

Ateşin, güneşin
Yansıdığı yerde,
Değil aklın-başın
Uyandığın yerde;
Kendinden de güzel.

Düşünsel doğa'nın
Bu masal güzeli,
Yüreğinden aklın
Uzanırsa eli,
Der, hepsinden güzel.

KATMER

Bensiz seni/benden başkası anlamaz,
Sensiz beni/sendem başkası anlamaz,
Sendem, benden/bize olanca varmadan
Bizsiz bizi/bizden başkası anlamaz.

YAZI

Orada bir dolap var,
Dolapda bir şişe var,
Şişeye şarap damlar,
Dolar bitmişe kadar.

Yanında bir adam var,
Adamda bir düşün var,
Düşündeki dalgalar
Gelir, gitmişe kadar.

Aklında bir kadın var,
Kadında bir boşluk var,
Onu kendine boyar,
Çeker, itmişe kadar.

İçinde bir çocuk var.
Çocukta bir gıcık var,
Susar, şişeye bakar,
İçer, yitmişe kadar.

Önünde bir yazar var.
Yazarda bir sezer var,
Döner, yazıya bakar,
Siler, ditmişe kadar.

YALIN

Uyurken, uyanırken kendine sor ne diye,
Anarken, unutturken, neyin yerine diye.
Kimi gittikçe kalır, ululuk taslamaktan,
Kimi kaldıkça gider, yürür kendine diye.

YAKINIŞ

Bir şiir derledim de bir yaşamın ardından,
Ne yazdıranını ne yazanını sordular.
Kalanın gidenine, gidenin kalanından
Ödeyenini değil, kazananı sordular.

İŞ

El işi nerde olsa altın'dan değerlidir,
Alım'ın ve satım'ın da katından değerlidir.
Değer'in de adını değerlere el verir;
Adının işlenişi adından değerlidir.

UYUMAK

Uyku adı altında beni yoklamaz ölüm,
Neleri yaşadımsa uyanıklıkta gördüm.
Uyurken geçenlerin sormadım adlarını.
Kaçı kaç a böldümse yaşanırılıkta böldüm..

Uyku adı altında beni yoklarsa ölüm.
Ki ben tüm uykuları hep uyanıkken gördüm..
Neden mi ben kendimin sorardım adlarını?
Anlasınlar diyedir, ben nasıl, nerde öldüm.

DEMEK

Yanıldın, yanılttılar, sence bildiklerinden,
Uzaklar ve yakınlar, önce bildiklerinden.
Dönüp-dolaşıp sende, birikti, söyledimdi,
Ne gözle, ne de sözle diyemediklerinden.

ISLIK

Ben benden de başlar, ben senden de başlar.
İlgi dışından da, içinden de başlar.
Senden, benden, ondan sevi türküleri
Giderek yayılır, evrenden de başlar.

AKIL GÖZÜ

Seni bulmaktan önce aramak isterim.
Seni sevmekten önce anlamak isterim.
Seni bir yaşam boyu bitirmek değil de,
Sana hep hep yeniden başlamak isterim.

BEKLEMEK

Birini birine götüren bu tren,
Birini birine getiren bu tren,
Birinden birini almış ayırmıştır,
Çekip koparmıştır birini birinden.

Ben hangisi oldum, ilkin trene sordum,
Sana, ona ve bir de kendime sordum.
Gündüzün gecede okunduğu anda
Ben kimse gelmesin diye bekleyordum.

DOKUZA KADAR ON

Önce hepsini yazdım, sonra hepsini çizdim.
Yazıp çizdiklerimden çıktı kara bir resim.
Baktım, orada, bir-bir duruyor sevdiklerim.

Bakıyorlar ardından, yazıp çizdiklerimin,
O, yazarken ya da çizerken bilmediğim..
Bilmeden yazdıklarım, bilmeden çizdiklerim.

Beni çizdi sonunda, yazıp da çizdiklerim.
Bana gülüyor şimdi, yitip-yitirdiklerim..
Çizilmemiş olanlar, yazmayıp bildiklerim.

Ah “bilip ettiklerim, bilmeyip ettiklerim.”

ANSIZIN

Ben sensiz olanlara seni aratıyorum,
Ben sensiz kalanlara seni yaratıyorum,
Seni saklayacağım, seni yazıp-andıkça
Kendimi çoğaltıyor, seni kuşatıyorum.

Unutturmayacağım, seni yaşatacağım,
Kendimi çoğalttıkça seni kuşatacağım,
Her zamanda, her yerde sen bende yaşadıkça
Sen evreninde sana seni aratacağım.

SICAK ŞARKI

Ne zamandır bir şeyler var, birikiyor azalarak,
Yüzünüze, sesinize, sevginize sakladığım.
Azaldıkça parıldıyor gözlerimde, bakma, bırak,
Yüzünüze, sesinize, sevginize sakladığım.

Bakmazsanız azalacak, birikerek azalacak.
Bakarsanız daha da az, ama daha, daha parlak
Bir şey'ler var, dinlersiniz, duyarsanız, sizin sıcak
Yüzünüze, sesinize, sevginize sakladığım.

OLMAYACAĞSA

O gider buralardan, sen döndüğün bir günde..
Aranırken onu sen başkaları yüzünde.
Işık olur tararsın karanlıkları bir-bir..
O güneş gibi parlar, sen söndüğün bir günde.

Yaşamın aramakla olgunlaşıp yitmiştir;
Kocaman bir ağacın tek bir yemişi gibi..
Karamsar bir öyküdür, bir sence değerlidir;
Yalnız masal ulusu bir dağ ermişi gibi.

GÖLGENİZ

Bir zamanlar yaralanmış gölgeniz
Yalnızlığa ısılanmış geliyor..
Şiirlerde şarkılaşmış seslerle
Duyularla durulanmış geliyor..

Her uykumda uyanıyor gölgeniz,
Gözlerime uzanıyor gölgeniz,
Karanlıkta ışıklaşmış renklerle
Özlemime boyanıyor gölgeniz.

BEKLEYEN ŞARKI

Sizin için yola çıkmış bir şarkı,
Düşünölmüş gözleriniz üstüne.
İçin-için yaratılmış bir şarkı,
Bırakılmış yollarınız üstüne.
Sizsiz sizi yaşanılmış bir şarkı.

Seslerini uzağınız derledi,
Sözlerini kulağınız derledi,
Anlamını dudağınız derledi,
Sizsiz size uzanılmış bir şarkı;
Özlemini kucağınız derledi.

SENDEN

Seni, senden de yakın, yalnız ben tanıyorum,
Sana, seni en sıcak bir ben anlatıyorum.
Kimse varamaz senin ben kadar yakınına;
Çok zamanlar kendimi sanki sen sanıyorum.

Sana seni anlatsam, anlatırım kendimi.
Sende seni ararken kendimi arayorum.

MAYA

Bizi anlatmazlardı sen sen, ben ben demeseydim
Sen de ben demeseydin, ben de sen demeseydim.
Bir öykü yürümezdi ben'ler, sen'ler katında,
Sen bana demeseydin ben sana demeseydim.

ÇİZGİ

Kendimi sileceksem, bilirim sende varım.
Senin ben yarısıyla seni ben tamamlarım.
Seni sende bütünler, sana sende inanır,
Seni sende silerim, seni bende yazarım.

KİN

Nedir ki o, seni aydınlatırken,
Kararan yandığı, durduğu yerde.
Nedir ki o, seni yaşayıp ölen,
Sana hep kendini vurduğu yerde.
Nedir ki o, seni susan, söyleyen,
Özleyen, tam kendi olduğu yerde.

YANIK

Ağladığımı gör deye ağlamayorum;
Ağladığım için ağladığımı görüyorsun.

YOKKÖY

Orası bir yalan artık, bir yalan köyü;
Çoğalan yalnızlıkların azalan köyü.
Şimdi senin bunaldığın kaçmak kentinin,
Sandığını, bavulunu açmak kentinin,
Elinden anılarını da alan köyü.
Seni bekleyeceğini sanan kendinin
Düşlerini süslediği son kalan köyü.

ÖRGÜ

Ne olur seni ben ölmeseydim,
Gögümden düşerken görmeseydim,
Orada burada yoktu yerin;
Seni ben geceme örmeseydim.

GÖRMEDİM

Uyudum uyandım, seni görmedim,
İnandım, aldandım, seni görmedim.
Acıktığım sofralardan aç kalktım,
Seni nasıl aradım, nasıl aradım;
Anılarıma baktım, seni görmedim.

PARÇA

Kan gibi midir, sevgin-kutsal anılar
Ve umulardan gelen sessizlik..
Ya da nereden geldi bu yalnızlığa,
O kısalan yolumuzda bizsizlik.

Daha çok-var-gibi-sonsuzlu sanılan yol bitti mi?
O da gelecekti, geldi mi, gelmedi mi..
Oysa baş yer beklemenindi, beklenenindi;
Bildi mi, bilmedi mi, gitti mi?

YALNIZLIK

Ben hep senin çağrını çaldım,
Senden sessizlik yanıtı geldi.
Gelecekte beklenen ses yerine,
Geçmişin anısızlık anıtı geldi.

GEÇ

Sen bana ne söyledinse anladım.
Baktığımı görmedinse anladım.
Gittikçe sen olumsuzluk üstüne,
Karanlıklar özledinse anladım.

BİL

Kendini bir şeye bölmesini bil,
Bilmezsen, bir şeyi bilmesini bil,
Onu da bilmezsen, anlatıyorum,
Olan oluvermez, ölmesini bil.

BİR KADIN GÖRDÜM

Bir kadın gördüm,
Onun doğurduğunu gördüm,
Uyuttuğunu gördüm,
Büyüttüğünü gördüm,
Yorulduğunu gördüm,
Üzüldüğünü gördüm..
Bir kadın gördüm.

ÇEKHOV İÇİN

Hasta mı, doktor mu, adı Çekhov.

Usta mı, yazar mı, adı Çekhov.

Verdi mi, aldı mı, adı Çekhov.

Gitti mi, kaldı mı, adı Çekhov.

MOLIERE İÇİN

Bir oyunla örtülüydü o yalan,
Ağlanacak güldürüydü oynanan.
Çevresini küçüklerin sardığı
Gülmelerin arkasında ağlayan,
Aldanmamış aldatılmış bir insan.

YALAN YOLLAR

Yollar kıvrıla kıvrıla gitmemeye başladı artık,
Bırakmak daha kolay bir yeri, daha kolay varmalar.

Ama daha çabuk-çabuk kesişmeye başladı artık,
Karşılaştırmadan kestirme gidiyor-dönüyor yollar.

Bir su başındaki, bir dağ yolundaki ışık,
Artık kedilerin yansıtan gözleriyle bakıyorlar.

Kazalar da olmasa kaçamaklı, hızlı ve âşık,
Belki de insanlar yollarda hiç karşılaşmayacaklar.

Gittikçe çoğalıyor, artıyor bu doğasal ayrılık.
Uygarlık yolunda bundan böyle insanlar,
Yollarına döşendikçe bu düzlük ve kısalık,
Sanırım ölümden bile birbirleriyle buluşamayacaklar.

ÇELİK

Suyun içinde bir ateş var,
Biliyorsunuz,
Ateşin içinde bir su
Biliyor musunuz..
Dildeki yanlışlıklar
Diller dolusu,
Bilmiyorsunuz.

Bana sormadılar,
Biliyorsunuz,
Sorsalar söylemezdim
Söyledim bilmiyorsunuz,
Oncalarına bunca sözü,
Kucak dolusu.

ÖLÜMÜN YÜKSELİŞİ VE ÇÖKÜŞÜ

Ne zaman bir yakını ölse birinin,
Onu ilk-ölüm sanır kalır o.

Ne zaman bir sevdiği ölse birinin,
Onu en-ölüm alır kalır o.

Ne zaman bir saydığı ölse birinin,
Onu hep-ölüm bulur kalır o.

Ne zaman bir-bildiği ölse birinin,
Onu son ölüm sayar kalır o.

Ne zaman bir umduğu ölse birinin,
Onu yok-ölüm duyar kalır o.

Ne zaman bir her şeyi ölse birinin,
Kendini ölümlerde yaşar kalır o.

Ne zaman bir kendisi ölse birinin
Ölümlerde kendini yaşar kalır o.

PALYAÇO

Ben birisini öldürecektim,
Ama kimi öldüreceğimi unuttum.
Ben kin güden bir kişi değilim..
Yazık, kimi güldüreceğimi unuttum.
Ben bunları size bir-bir anlatacaktım.
Ağlatırım korkusundan ağlayacaktım.

PAGLIACCI

Unutmayı öğrendim, unutmayı unuttum,
Unutmaya giden unutmayı öğrendim.
Bir yalan hazırladım, ilk başkasından duydum,
Yüzüme susanlardan konuşmayı öğrendim.

KAN GİBİ

Niçin bırakmazlar bizi insan-insan,
Seni de, beni de kırdılar insan-insan,
Ben onun kırıldığına kırıldığımdan,
O da benim kırıldığıma kırıldığından.
Bırakmadılar kırılalım insan-insan.

BURUK

O zaman bağırdım durdum onlar
Konuştukça benim susuşum kadar.
Şimdi durup durup bağıriyorum,
Sustuğumca konuşuşum kadar.
Yakın-uzak açılardan çağırıyorum;
Neden böylesine uzaktalar.

KURD

Ora'dır kişinin kurdu,
Bura'ya uzanıp durdu

Birinin içine düşüp,
Yüreğine dek yürüyüp,
Kendince birini vurdu.

Ora'da özlenen zaman,
Bura'da yaşanılardan
Belki de daha durgundu.

Ora'ya, ora/hep ora,
Düşürüp, yorgun, yollara,
Geldikçe o gidiyordu.

Ne kadar giden olduysa,
Bura'da biten olduysa,
Ora'da kurdunu buldu.

Ora'yla tedirgin olan
İçini yaşayamayan,
Bura'yı bulamayordu.

Ora'ydı kişinin kurdu,
Bura'dan can alıyordu.

KÖPRÜ

Nicedir düşünür durur,
Bir yamaç öbür yamacı.
Adını ortak paylaşan
Bir kıyı, karşı kıyidan
Duyuyor esen bir acı.

Bir kaya, bir kayaya der;
Sende mi, bende mi sancı.
Eş-güneş, eş-su'yla parlar,
Biterken doğada yollar,
Kalmanın başlar utancı,

Altından üstünden geçer
Hayvanın yalın kıvancı.
Bir yere, ya da bir şeye,
İnsanın bir-an-önce'ye
Hız ile varmak amacı.

Yaşamdan ölüme kadar
Kalacak yüzünde hıncı.
Bir dünden bugüne kadar
Yönümüz olmuş ora'lar..
Şaklıyor yüzde kırbacı.

BİLDİRİ

Bizler savaş ölüleriyiz,
Bundan böyle karşı-karşıya değiliz;
Bildiririz.

İZM ÜSTÜNE

Bir düşün izm'e varmaz, bir sözcüğü dönükse,
Bir anlamı eğikse, bir kavramı soluksa.

İnsan zor bir ulusdur, kendi evinde yaşar,
Isınmaz neler yaksa, bir odası soğuksa.

Aydınlanmaz tepeden, kuş-bakışı gözlere,
Bir ülke karanlıktır, bir sokağı sönükse.

Bir adım aksadı mı, bin adam yuvarlanır;
Bir müzik özgünleşmez bir notası bozuksa.

Bir ordu darmadağın olur bilisizlikten;
Delice ya da uslu düşlerle beslenikse.

Bir zincir zincir gibi, bir çizgi çizgi gibi
Olmaz, tek bir halkası, bir noktası çürükse.

Akıl bir düş değildir, masalı uykuların,
Sisde yolunu bulur, istenen seçiklikse.

Toplumsal amaçların somut uydusudur izm;
Kişilere tanınmak istenen kişilikse.

TARİHDEN BİR YAPRAK

Önden giden, dursa-yorulsa-otursa;
Ardından gelenler, onlar da durursa;
Ne gitmeye giderler, ne varmaya varırlar.
Hele bir de yolları da uzunsa;
Ne dönmeye dönerler, ne kalmaya kalırlar.
Düşüşün donukluğu yüzlerine vurursa;
Ne vermeye verirler, ne almaya alırlar..
Ben'lerini kendinden başkaları korursa,
Bir tarih çukuruna doğru yuvarlanırlar.

İKİ İKİ

İki köy vardı, iki de hastalık adı;
Biri bir köyün kapısına dayandı,
Öbürü öbürünün.
O ülkenin o iki köyünün
- İki gözüm kör olsun -
Birinde çocuk kalmadı,
Birinde adam kalmadı.
Köylerin adı dursun,
Sorduğum,
Hastalıkların adı.

ÖLÜM

Ölüm; ben onu çiçeklerle giderken gördüm.
Ölüm; ben onu yaşamları bilerken gördüm.
Obur doymazlıkların obur açlıklarında,
Ölüm; ben onu, varlıkları silerken gördüm.

Ama bir de yokluğun ve yüreğin önünde;
Ölüm; ben seni utanç ile titrerken gördüm.

BAŞ

Susmalar düşünmenin yoğunluğunda erir.
Söylemler dinlemlerin büyüklüğünde erir.
Suskulara gizlenir korkularla yalanlar.
Bilmemeler bilmenin yorgunluğunda erir.

Böyle değiştirilir eskimiş uydurular,
Yaşlar yetişmişliğin olgunluğunda erir.

İKİ NOKTA: BEN-BİZ

I-BEN

Bir kavramı aldım, aklıma astım,
Uyudum-uyandım, yattım-kalktım.

Ne o durdu-yoruldu, ne de ben,
O bana baktı, ben ona baktım.

Çocuklar gibiydi, hep kendinceydi;
Ateşi bir o yaktı, bir ben yaktım.

Ne güzellemeler oldu, ne süslemeler;
Kırılan anlamları onunla onardım.

II-BİZ

Bir noktaydık onunla ikimiz,
Bir çizgi olduk evreni dolaştık.

Çizgimiz büyüdü, gitgide yürüdü;
Yolumuzda boy-boy anlam noktaladık.

Biçimler, durumlar, tutumlar doğdu,
Anlatımlar sürdürdük, konulandık.

Konular konuları aşıladı, yapısal,
Bağımızı-bahçemizi donandık.

ROMAN

Roman bir adamın adıdır.
Bir başka ada bakan,
Duysan-duymasan
Seni anmalıdır.

Roman bir adın yaşamıdır,
Başkalarınca da yaşayan;
Okusan-okumasan
Sana uzanmalıdır.

Roman bir yaşamın anlamıdır,
Düşünmeden varılmayan;
Anlasan-anlamasan
Sana bulanmalıdır.

Roman bir anlamın dağıdır,
Yarasız çıkılmayan;
Korksan-korkmasan
Seni kuşanmalıdır.

Roman bir dilin dumanıdır,
Tüter evren sobasından;
Üşüsen-ısınsan
Sönmeden yanmalıdır.

TAM-TAM

Dördü ikiye bölenler
İki iki elde ederler.
Alırlar ikinin birini,
Öbürünü bırakıp bana
Nerelere giderler.

Üçü üçe bölenler
Üç bir elde ederler.
Üçlerden bir üç'den;
Alırlar da üçün birini,
Neler düşünürler.

İkiyi ikiye bölenler
İki bir elde ederler.
Hangisidir bir tek,
Öbür bir buna ne der,
Neden belirlemezler.

Biri ikiye bölenler,
Beni sana bölerler,
Seni bana bölerler,
Aşkı sevgiye tam-tam,
Pay-pay bizi bize bölerler.

ORAN

Heykel gel der sana, sen
Geçerken ya giderken,
Gel der.

Bunu, çağrı'ya eşit,
Kimi gel sanır, kalır..
Kimi git anlar, gider.

Heykel, der kimisine..
Kimi de heykele der,
Geçer.

UYGUN ADIM DÜŞÜNMEK

Oyuncak bir musluk gördünüz mü?
Ben çok çok oyuncak askerler gördüm.
Oyuncak bir tava gördünüz mü?
Oyuncak ben tanklar, tüfekler gördüm.

BÜROKRASI

Kim ne derse desin firen bürokrasidir.
Cücelerle kolkola giren bürokrasidir.
Bilenler bilmeyene anlatmalı bu yolda
Bence en yavaş giden tiren bürokrasidir.

BÜYÜMEK

Gelirken nasıl da ısıldamışlardı,
Giderlerken dayanılmaz unutulmazlıkları.

Yeniydiler, eskidiler, kaldılar belleklerde,
Anılarda direniyor savunulmazlıkları.

Yok oluyordu büyürken, yeni bulgularla,
Dirençlerinde boşalıyordu var sandıkları.

Yarınsız seviyorlardı uzak, sönük,
Boyuna kendileriydi kucakladıkları.

Duranlara unutuldu ekledim,
Büyüdüm, o kadar üstüme vardıkları.

Yumuşak yatkinliklarda mı kalacaktım,
Onların oralarda uysal barındıkları.

Durdurdum istemeden de olsa, onlara,
Kuşkusuz, candan olaydı durdukları.

Şişmanlıyor, yoruluyorlardı bencil, ürkek,
Gittikçe azalıyordu bilip sordukları.

Yitirdiğim yerde tek-tek, küme-küme,
Nasıl çıkarlar artık ara basamakları.

Büyümek sevdiklerin azalması bir yerde,
Öbüründe, tamam mı, olup-olmadıkları.

KÖYÜN

Köyünde kötü olan,
Kentte ne yazar..
Söyleyin ne yazar?
Yazsa bile
Belleğinde kim saklar.

YÜK

Bir öykü var, sakladığın,
Bir öykü var, ardında duran,
Bırak onu, uyansın.

Şimdi sen bir anı düğümü önünde
Duvarcana uzanıp duran,
Taşlanmış yükünle uyuyansın.

BİZİM

Yalan, bizim dilimizin değil,
Uzun, bizim yolumuzun değil,
Az, bizim yazgımızın değil,
Öz, bizim dışımızın değil,
Ya hiçimizin, ya hepimizin;
Bazı bazımızın değil.

ÖĞRENİ

Okullarda okudum, iki ders arasında..
Sınavlara çalıştım, iki ders arasında.
Kazandıklarım yitti, kafam yerine geldi;
Yaşamımı sürerken iki ders arasında.

TARTI

Bilgisizin yanında bilgi'den söz etmeyin,
Bilgin'in yanında da bilgi'den söz etmeyin
Cücenin de, dev'in de eremediği vardır;
Ne altından ve ne de üstünden söz etmeyin.

ARGO

Ağacı sevecektiniz,
Yoldunuz, dal bırakmadınız..
Yılına al bırakmadınız,
Yemişini yiyecektiniz.

Kadını sevecektiniz,
Aldınız, ver bırakmadınız..
Seviye yer bırakmadınız,
Ona ben değil, sen diyecektiniz.

Büyünürken zamanla,
Küçüldünüz zamanla,
Arıları kovdunuz dumanla,
Kovanda bal bırakmadınız.

Sobayı söndürdünüz,
Isıyı öldürdünüz,
Hava basıp üfürdünüz,
Mangalda kül bırakmadınız.

Parayla yamalı bohça'da,
Kapanık, dar bir açıda,
O caanım ikili bahçede
Bir renk, bir gül bırakmadınız.

Bir eliniz vardı, bir cebiniz,
Başınıza vurdu keliniz,
Alıp sattınız hepiniz,
Depoda mal bırakmadınız.

KARA GÖMLEK

İnsan araç edilmez hiç bir yolda, bir yönde;
Kargaşa tokmağında çalınan davul olur.
Sepete su koyanın sepet kalır elinde,
Yerlerde süre-süre taşınan bavul olur.

KARŞI

İnsan yaşantısını bölen başa karşıyım.
Uygarlıkta, sevgide ben yavaşa karşıyım.
Onca bağıriyorum, bağıriyorum onca;
Uyuşuk bakışlara ve savaşa karşıyım.

YER-ÖPMEK

Herkes kendi tarlasını sürerse,
Herkes kendi örgüsünü örerse,
Herkes kendi öyküsünü sererse,
Herkes işin, işleriyle överse.

Bir işçidir, binlercesinden,
Düşünür olup olacağını;
Yeri elleriyle öper.
Bir köylüdür, köylercesinden,
Didinir, dalar bulutlara;
Yeri ayaklarıyla öper.

Bir taşıyıcıdır, onu-ona,
Ondan ona taşır da taşır;
Yeri terleriyle öper, yükleriyle öper.

Bir düşünürdür, dalar-gider,
Dalar-gelir, bakar-bakar düşünür;
Yeri gözleriyle öper.

Dokunan doku, ekilen tohum,
Taşınan yük, düşünen beyin,
Yeri yerleriyle öper.

Yere son düşmedir ölüm,
Kalanlar yeri düşleriyle,
Ölenler kendileriyle öper.

KUTULAR

Ellerinde kutular, renk-renk, boy boy kutular,
Ne buldularsa onu kutulara koydular.

Ne mi güzel, ne mi tek, sırası gelir bir gün
Açıp bakarız diye kutuya doldurdular.

Bir büyük sofrada mı, bir yüce şölende mi,
Biz de açıp çıkarız, bir kutu uydurdular.

Kutular doldu taşıtı, açtılar kutuları,
Kendilerini aç-aç kutularda buldular.

Kutulara koyanlar doymaz açlıklarını,
Kendi açlıklarıyla kendileri doydular.

YÜZMEK

İki en zoru'dur;
Söylemesi, saklaması.

Üç'ün bölünmek düşleri,
Bir kendisi, bir başkası.

Bir'in ikizi yok,
Anması, unutulması.

Ötesi sayılardır,
Toplaması çıkarması

Gittikçe çok kalabalık,
Ölmesi, kalması.

Yüzmek, nerede olsa,
Başlaması, varması.

Yetiyor mu, daha çok,
Üşümesi, ısınması.

Kimi çağırıyorlar,
Bir borunun çalması.

YAZISINI BEKLEYEN BİR TAŞ İÇİN BİR YAZI

Güzel çirkinliklerle, çirkin güzellikleri
Değerlendiremeyen saraylar kuruluyor.
Değerlileri satıp tüm değersizlikleri
Pazara sürmek için pazarlar kuruluyor.

GİBİ

Sözlüklerde aradım, yorgun, yıpranmış sözü;
Zıtlarla benzerleri koynunda barındıran..
Tüm öbür sözcüklerle eş-anlam'lı: GİBİ'ydi.
Alıştığından kolay-benzetme'lere, gözü
(Komşusuna nur-topu bir oğlan kazandıran)
Komşusunun karısında delikanlı gibiydi.

ŞEY

Bir gün sözlüğü açtım, ŞEY nedir diye baktım;
Gördüm filozoflarla düşüp-kalkan bir kadın.
Ardından dediler ki sonra okuduklarım:
Bugün duruşması var ağır-ceza'da onun;
- O, kimseye yaar-olmaz, ama inanma sakın -
Sığınmış, yatağında uyuyorken, dostunun
Ortağıyla bir-olup, dostunu vuran kadın.

TEORİ

Kiloya neye bin gram,
Metreye yüz santim dediler,
Birinciyle ne aldılar, ne sattılar,
Ne pişirip, ne yediler,
İkinciyle ne ölçtüler, ne biçtiler
Anlamadım, anlamam,
Santim-santim, gram-gram.

SON DERS

Biri gelse, dese;
Tarih, coğrafya, hendese.

Biri giderken sese,
Seslere bir ses verse.

Biri de kalsa, yerinde,
Kendisi olsa-yer verin de.

Bir başkası olsa, yerinde
Kalksa dese: kim kimin neresinde.

Biri de yerinden dese;
Son verelim bu derse.

Yalnızlık Paylaşılmaz

Sözün bitim yerini
olay ya da konu seçmez,
söz seçer.

Başlangıcını da
olduğu gibi.

ŞAKA DEĞİL

Yer altından dinleniyoruz;
 Tedirginliğimiz ondan.
 Seslerimizi dinleyolar,
 Ölülerin katında biriktiriyorlar;
 Suskunluğumuz ondan.

Bugün son sevişmelerimizi gözetliyorlar,
 Her neyse..
 Yarın düzenleyecekler aşklarımızı,
 Ner'deyse.
 Huysuzluğumuz ondan.
 Perdeleri kapatmalı mı?
 Perdeyse.
 Yaşamlarımızın, doğumlarımızın
 Tadı kaçmadan..
 Gökteyse, yerdeyse,
 Bir şeyse.

Çarpık çizdiriyorlar,
 Karanlık yazdırıyorlar,
 Canından bezdiriyorlar..
 Kırgınlığımız ondan.
 Acı-acı güldürüyorlar..
 Hırçınlığımız ondan.
 Ağlamaca karamsarlık tütüyor
 Buram-buram
 Konularımızdan..
 Burukluğumuz ondan.

Bugünden tezi yok diyorum,
 Korkmadan, utanmadan
 Soyunup pazar enayiliklerini,
 Giyinip sevi giysilerini
 Bir bayram denemesi yapmalıyız..
 Sayılı günler başlamadan.

BAŞLIK

Zamanın, ateşin ve ölümün
Boyası beyaz.

Aşkın, yalanın, kinin rengini
Kırmızı yaz.

Düşlerin, sevi'nin ve saygının giysilerini
Maviye boya.

Yoksulluğun, umutsuzluğun ve ayrılık gömleğini
Kara çiz.

Uzağa değil, usta
Öteye hep öteye gitti;
Yalnızlığı ondandır.

AŞK

Sen kocaman çöllerde bir kalabalık gibisin,
Kocaman denizlerde ender bir balık gibisin.
Bir ısıtır, bir üşütür, bir ağlatır, bir güldürür;
Sen hem bir hastalık hem de sağlık gibisin.

O VAR

Gözlerimizin önünde
İlginç bir yaşam sürdürdü.
Anlattı, dinledi, güldürdü,
Ölümü düşünmüyorduk,
Düşündürdü.

DİYEK

Türkiye’de İstanbul ne ise,
İstanbul’da gece ne ise,
Gecede yürümek ne ise,
Yürürken düşünmek ne ise,
Seni unutmamacasına düşünmek ne ise,
Unutmamanın anlamı ne ise,
Seni sevmek ne ise,
Saklayayım, yok söyleyeyim derken
Birden aşka düşmek ne ise.
Her neyse..

UZUN BİR ÖYKÜ

Hiç kimsenin kafesine
Koyamayacağı bir kuş..

Kaçmasını öylesine
Uçmasını böylesine
Unutmuş.

Bir insan sesine
Gelip konmuş.

UMUT YAPRAKLARI

Öyle bir ilkyaz ol ki korkut yaprakları,
Öyle bir son yaz ol ki tut yaprakları,
Sarıp dökülürken güz rüzgârlarında
Ardında savrulsunlar, unut yaprakları.
Sevinçlerinde onlar vardı, hüznlerinde onlar
Seninle yeşerdiler, seninle soldular..
Olsunlar senden sonra da umut yaprakları.

GÜLDEN GELEN

Açılmış bir gül kadar bütündür solmuş bir gül.
Dalından başlayan bahçeleri düşündürür.
Soğumuş özlemlerin uzak kuytularından
Kucaklar bir kadını, bir anıya öptürür.
Yalnızlığının yorgun ılık uykularından
Alır onu tomurcuk günlerine götürür.

İLK

Biri vardı, o ilk ağlamayı bulup
Herkesi güldüren.
Sonra da bunu unutup
Ağlarcasına gülen.

Benim heykellerim de benimle kımıldar.

BİLDİĞİM

Sana bakmaktan
Onu göremiyorum.
Bilmiyorum bunda ne var.

Bunu ben anlamam,
Bir o var,
O anlar.

ÖZLEM

Bir gece,
Gecede bir uyku..
Uykunun içinde ben..
Uyuyorum,
Uykudayım,
Yanımda sen.

Uykumun içinde bir rüya,
Rüyamda bir gece,
Gecede ben..
Bir yere gidiyorum,
Delice..
Aklımda sen.

Ben seni seviyorum,
Gizlice..
El-pençe duruyorum,
Yüzüne bakıyorum,
Söylemeden,
Tek hece.

Seni yitiriyorum
Çok karanlık bir anda..
Birden uyanıyorum,
Bakıyorum aydınlık;
Uyuyorsun yanımda..
Güzelce.

MUM ALEVİYLE OYNAYAN KEDİNİN ÖYKÜSÜ

I

Bir mum yanıyordu bir evin bir odasında
O evde bir de kedi vardı.
Geceler indiğinde kendi havasında
Mum yanar, kedi de oynardı.

Mumun yandığı gecelerden birinde
Kedi oyunlarına daldı.
Oyun arayan gözlerinde
Mumun alevi yandı,
Baktı,
Mumun titrek alevinde
Oyuna çağıran bir hava vardı.

Oyunlarını büyüten kedi büyüdü
Kendi türünde çocukcasına,
Döndü dolaştı, yavaş yavaş yürüdü
Geldi mumun yanına, oyuncakcasına.
Bir baktı, bir daha, bir daha baktı
Mumun alevinin dalgalanmasına
Uzandı bir el attı.
Bıyıklarını yaktırmadan anlamayacaktı..
İlk kez gördüğü mumun yakmasına
İnanmayacaktı.

Kedi, oyunlarında büyüyordu,
Mum, üşüyordu yanmalarında.
Zaman ikili yürüyordu
Aralarında.
Bir ayrışım görünüyordu
Birinin yanmalarında
Öbürünün oynamalarında.

Kedi oyunlarında büyüyordu,
Yitirerek gitgide oyunlarını.
Mum küçülüyordu yanmalarında,
Yitirerek gitgide yakmalarını.

Oynarken büyüyen kedi yanacak,
Aydınlatırken küçülen mum yakacaktı.
Küçülen yaka-yaka aydınlatacak,
Büyüyen yana yana anlayacaktı.

Bir mum yanmasından
Ve bir kedi oyunundan
Kaldı sonunda
Bir gecenin tam ortasında
Bir evin bir odasında
Göz-göze susan
İki insan.

II

Mum yandı bitti,
Kedi büyüdü gitti.
Oyunlar karıştı gecelerde
Suskun uykusuzluklara.

O iki insandan, sonunda
Birinin anılarında kedi,
Birinin dalmalarında mum
Kaldı gitti.

Nerede bir mum yansa şimdi,
Nerede oynasa bir kedi,
Birbirine yansıyor, karışıyor gölgeleri..
Bugün dün gibi oluyor,
Dün bugün gibi.
Mum ellerimi tırmalıyor,
Belleğimi yakıyor kedinin elleri.

YALIN

Her seven
Sevilenin boy aynasıdır.
Sevmek
Sevilenin o aynaya bakmasıdır.

*Her karşılaşmamızda kendine özgü
gülümsemesiyle, elini kulağının
arkasına koyup eğilir, kulağıma
“onu bir daha oku” derdi Sabahattin Eyuboğlu.*

ONARMAK ZORDUR

Şarkılar değil de
Hep kulaklar bitiyor,
Onarmak zordur.

Bir yürek üşümüş
Kapamış kapılarını,
Onarmak zordur.

Bir şey yitirilmiş,
Hiç eskimeyecektir,
Onarmak zordur.

İnsanın içine düşen korku
Özgürlüğünden olmuştur,
Onarmak zordur.

Ölümü düşünmek yenilmek,
Sevmek ölümü yenmektir.
Onarmak zordur.

SESİN YARGILANIŞI

Savunmadan kendini,
Başı dik
Dinlemiştir duruşmayı,
Susmacasına.

Kim tutuklasa,
Ne kadar tutuklansa
Hep kaçınayı başarmıştır,
Kurtulmamacasına.

Hep egemen, özgür kalmış,
Tutsak almıştır güzelliği..
Aşkı sürgüne göndermiştir yataklara,
Kamçılarcasına.

Yaşlandıkça anlamlaşan,
Anıları unutulmaktan koruyan
Bir ulu bekçi, göze karşı,
Uyumamacasına.

Bir çiçek, hiç solmayan,
Hiç koparılamayan,
Hiç yalanı olmayan,
Sonsuzcasına.

MANTIK

Bir başdır düşünür bakar etikle estetik arasında.
Bir mermidir yatar kalkar namluyla el tetik arasında.
Aklıyla gönlünü okşar gönlüyle uyandırır aklını,
Her an bir ölüye ağlar yaşamlarla betik arasında.

UYKUSUZLUK

Uykusuzluk ve pencerede bir kedi
Gece boyu hiç konuşmadan durdu.
Yağmurlar yağdı, dindi,
Pencerede hep kedi,
Ne geceye girdi, ne de uyudu,
Baktı, baktı, baktı,
Belli değildi doğmadığı, doğduğu.

Sanki ona bir zaman
Hadi minderden in dendi.
O da şimdi, yola çıkıp bir duygudan
Pencerenin dışında duran
Bir geceden indi, odaya girdi.
Dedi:
Hadi şimdi sen de in uykundan.

Sevdi mi, sevmedi mi, belli etmedi.
Sürdürüp suskunluğunu
Bekledi.
Şimdi eski uykusuzluğunu
Yeni huysuzluğu besledi.
Aaaa..
Kedi bu uykunun içindeydi.

Ankara yolundaydı bir gece,
Bir gün Marmaris yolundaydı kedi.
Bütün uyku kapılarının önündeydi.
Mırımları, tırmalamalarıyla
Bir kadının düşlerindeydi
Ve bütün hırçınlığıyla
Anılarının önündeydi.

ÖZEL BİR ŞİİR

Başında hiç sevmemek varken
Sonra anlamak var mı
Birden bir sevi dili.

Anılası bir geçitten ikili
Tam aldatırken ölümü
Sulamak bir yalan gülü.

Yıkanmıyor çamaşır gibi
Konular doğuruyor
Yalnızın kanayan eli.

Saygılı sevgisizliklerle dolu
Işıldayan geceler,
Tüm uykusuzluklar uykulu.

Tüm sıcak yastıklar soğuk,
Sevgiler yorgun, yapay,
Açık gözler kapalı.

Bir dönülmezliğe düşmüş
Kimbilir kimlerin yolu,
O gidilmezliğe gömülü.

Akşamların kucağında değil
Kendi kucağında ağlıyor
Hırçın sevgili.

ANMAK UNUTMAK

İki tür nokta var
Biri önüne ve ardına bakar,
Biri ardına bakmaz,
Ardını noktalar.

O YOLDA

Geliyor sandığım gidiyor çıktı,
Başlıyor umduğum bitiyor çıktı,
Üstüne-üstüne gittim, ne gidiş,
Altına-altına iniyor çıktı.

Uyu büyü dendi, düşüme gittim,
Haydi işe dendi, işime gittim,
Yaşa yaşa dendi, yaşıma gittim,
Yendiğim sandığım yeniyor çıktı.

Bozguna benzeyor, saklasam olmaz,
Eskiye yeniden başlasam olmaz,
Yakıştırsam olmaz, yazmasam olmaz,
Maviye boyadım, baktım mor çıktı.

Sapsarı saçlarım vardı, aklaştı,
Anılar üstüste bindi yükledi,
Bir büyük oyunun sonu yaklaştı,
Tüm yanan ışıklar sönüyor çıktı.

Gözünde bir ışık, çağırıyordu,
Beşikte bir çocuk, bağıırıyordu,
Öyle bir düğündü, çan çalıyordu,
Gel çanı sandım git çalıyor çıktı.

Kimler kimler yoktu bizim kervanda,
Birir birir indi hepsi bir handa,
Savrulduk sap saman biz bu harmanda.
Bir gidiş yoluydu, dönüyor çıktı.

GARİP KOŞMA

Güzeller yoldan geçer,
Gel desen gel'den geçer,
Kal desen kal'dan geçer..
Garibi umursamaz,
Giderek el'den geçer.

Garibin koşma düşü,
Yollara düşme düşü..
Tek-başına gidişi,
Boynu bükük duruşu,
Gider güzelden geçer.

ÇİÇEK SENFONİSİ

Çiçeklerin akşamlarını
Akşamların çiçekleri
Aydınlatır..

Çiçeklerin adlarını
Birbirlerine benzemezlikleri
Adlandırır.

Biri alır bir güneşi
Öbürüne yıldız sunar,
Biri öbürünü yağmurlandırır.

Bir başkası bir güzelliği
Akıl almaz çalımıyla
Karanlıklandırır.

Bir düğünü aklandırır biri,
Biri bir yalanı silerken
Biri bir ölümü anılandırır.

Biri bekler sabahları,
Biri gündüz diye çıldırır
Bir başkası aydınlığı akşamlandırır.

Biri bağlar-bahçeler içinde nazlı,
Biri kendi kendini doğurur bayırlarda,
Biri kayaları ayaklandırır.

Pencereden bakar biri,
Biri el sürdürmez kimseye,
Biri kendini ağaçlandırır.

Tırmanır biri el ermez dikliklere.
Biri yerlere yaslar yüzünü
Topraklandırır.

Biri ordusunu yayar birdenbire
Tarlalara, öbek öbek,
Kanlandırır.

Biri şarkılarla gözleri besler,
Yeşillikleri ve sevgilileri
Umudlandırır.

Çiçekler hep bekler gibidir,
Oysa hiç beklemezler;
Biri arılandırır, biri kuşlandırır.

Biri rüzgârlandırır gönülleri,
Biri kızdırır soğumuş külleri..
Biri de kendini kucaklandırır.

Biri tek başına yürür yazgısında,
Biri sepetlerde demet demet
Ününü kaldırımlandırır.

Biri vazolandırır kendini salonlarda,
Biri kurur bir kitabın içinde,
Biri de kafes arkasında saksılandırır.

Çiçekler bir şölen yaşamda,
Renklerin en büyük orkestrası..
Dursuz-duraksız çalar her insanda
Sevinci, aldanyı, ölümü ve yası.

OLMAK

Susmalarla içimde
Başım la gide-gide
Kâğıt kalem elimde
Gözümle konuşur oldum.

Bir babamdan, bir anamdan
Enine boyuna her yandan
Kimiyle kandan, kimiyle candan
Seviyle vuruşur oldum.

Ayrılık sonundaydı
Benim başımda durdu
Habire başıma vurdu
Bite bite oluşur oldum.

Her an bir gelen var gibi
Ha şimdi diyen var gibi
Sanki hep seven var gibi
Ev-ev, yol-yol taşınır oldum.

HOYRAT

Yüreğimdeki aklımda
Hep aklımda, hep aklımda..
Akıl kesildi yüreğim,
Yürek kesildi aklım da.

İMİŞ

Ben bir ayna idim
Baktılar, baktım.
Gördüler, baktım,
Baktılar gördüm.
Ne düğünler, ne doğumlar,
Ne ölümler gördüm.
En çok yalanlara öldüm.
Kırdılar,
Kırıldım artık.

Ben bir ağaçtım
Baltalandım.
Yonga yonga yongalandım,
Yongalarda yandım,
Mangallarda, sobalarda,
Yangınlarda yandım.
Budaklarla budaklandım,
Cilâlandım, boyalandım.
Yaktım, yandım,
Yaktılar.
Yandım artık.

Ben bir çağlayandım
Bir ırmağa aktım,
Irmak oldum
Bir dereye vardım,
Dere oldum
Bir nehire vardım,
Nehir oldum
Bir denize vardım.
Hep baktılar..
Aktım artık.

BAHÇEDE

*Damla, kendini
tamamlayınca damlar.*

Günlerin gecelere bağlanışında bir,
Gecelerin günlere uzanışında iki,
Birikmemi tamamlanmaktan koruyorum şöyle ki:

Önce bir şeyler yitiriyorum, somut şeyler,
Çakmak, tarak, kalem, çanta, saat, para gibi
Önemsiz şeyler.
Alışkanlığım tükenmiyor
Biriktirmeyi sürdürüyorum gene,
Usanmıyorum.
Biçimler, renkler, şişeler eskiler.
Unuttuklarımı saymıyorum çünkü unutmuyorum.
Azala azala yitmekten
Bir de bütünlenmekten ötede
Hüzünlü bir gecikme içine dalıyorum
Yalnız başıma
Özel yoluma sapıyorum..
Seziyorum,
Birileri özenle bana bakıyor.

Uykum kaçıyor, ne iyi diyorum,
Soyut şeyler karışıyor yaşantıma.
Elimi kesiyorum, kan akıyor,
Gizliden gizliye seviniyorum.
Öyle yalanlar saklanıyor ki gözlerime
Canım acıyor,
Deliriyorum;
Seviyorum neden sonra anlıyorlar
Acı acı seviniyorum.

Gözüme ilişiyor, kulağıma ilişiyor,
Görmemezliğıe geliyorum,
Duymamazlığıe geliyorum,
Düşünmüyorum, öteye itiyorum.
Damlamıyorum.

Karnım acıkıyor, yemiyorum.
Betim benzim sararıp soluyor,
Adını bile anmıyorum.
Soyunup-giyiniyor karşımda
Bakmıyorum.

Her gün kirleniyor, görüyorum
Okuyorum ilkin
Bu yüzden her gün yıkanıyor, çirkin
Yaşını soruyor korkular, ürküler, rüyalar
Uyanıyorum, saymıyorum.

Özelliğini anlatıyor taşlar, topraklar
Sararan düşen yapraklar,
Kocaman kocaman ağaçlar,
Dinlemiyorum.
Tomurcuklara, çiçeklere bakıyorum.

DENİZE

Sen ey deniz;
Yeşil deniz, mor deniz..
Kırmızıyla yazılısın
Sevgilere ve ölüme
Göklerden bakıyorsun
Mavi-mavi, ölüme.

KÖREBE

Işıksız bir gölgedir yalnızlık,
Arar bütünlemeye bir başka yalnızlığı;
Yazık ki taa kendine dek.
İner dağından dağından,
Bulamaz bir ses, gel deyen, çağıran..
Gözlerine yönelmiş bir ılık.
Gölgesinde kendisi,
Gölgesinde ışıksızlık.

Gölge vermeyen bir ılık
Yalnızlığını sürdürürken sonsuza dek,
Arar kendini bütünlesin diye
Bir gölge, sessiz, yumuşak, uyuyan.
Arar tek başına, elleri yüzüne uzanık bir anlam,
Kendisini gölgeleyecek.

KAÇAK

Hep o eski deniz özlemiydi onu
Kentın oyalayan sokaklarından
Yaşam yorgunluklarının sonu
Güney kıyılarına atan.

Denize bakmak adına
Güneşde ürpertilerle yatan
Üşümüş, silik anılarına
Gülen denizi baktıran.

AKŞAMIN ÜSTÜ

Genç idik, umularla yalnızdık;
Anlamamanın gücü koşuşlarımızda
Ve konularımızda bir sürü yanlışlık.
Şimdiyse ağır-ağır iniş yokuşlarımızda
Yalnız yalnızlık.

YALNIZLIĞA ÖVGÜ

Mutluluğun gözü kördür,
Yalnızlık sağlar.
Ondandır biri tökezleyerek yürür,
Öbürü uykusunda bile bağırır.

Mutluluk yalnız kendisini görür;
Unutur bu yüzden ilkin kendisini.
Yalnızlık kendi tutukluğunda özgür,
Boyuna bekler dönsün diye sesini.

Mutluluk alışır kendisine, ölümden beter;
Borçsuzluğuyla övünür, ama kedisi doğurmaz.
Yalnızlığın gidecek bir yeri yoktur;
Boyuna kapısına döner, açan olmaz.

Mutluluğun mezarları, yalnızlığın heykeli var..
Her ikisinin de saksılarında çiçek.
Biri hep başka bir renkle solar,
Öbürüyse ha açtı, ha açmayacak.

ÇAĞRI BALLADI

İçimiz dışımıza kolay yansır,
Saklasak saklamasak.
Ön yargılardan uzak
Eğilip içimize baksak..
Dışımız içimize yansımiyorsa
Bir şey var ya da yoktur
İkimizden birinde.
Biri öbürünü ısıtmıyorsa
Bir de içimize baksak.

Belki derinde, taa derinde.
Sen benim yerimde
Ben senin yerinde
Unutulmuş olabiliriz;
Birbirimizi uyandırsak..
Desek birbirimize
Haydi kalk
Gidelim yerlerimize;
Belki birbirimizi bulabiliriz.

HALLAÇ

İçimdeki o hallaç
Vuruyor da vuruyor.
Acaba karnı mı aç
Soruyor da soruyor.

İçimdeki o hallaç
Atıyor da atıyor,
İster saklan, ister kaç
Duruyor da duruyor.

Biraz yün biraz pamuk
Yoluyor da yoluyor,
Uykuda da uyanık
Duyuyor da duyuyor.

Uyandırıp uykumda
Kıskandırıp duygumda
Boram-boram soluyuk
Yoruyor da yoruyor.

Korkuyu bilmez yürek,
Toprak savuran kürek,
O hiç uyumaz köpek
Uluyor da uluyor.

YAPMA ÇİÇEKLER

Çırılçıplak bir kadın
İnıyor güzellik dağlarının
Esmer akşamlarından,
Yalnızlığının ve yalanlarının
Karanlık uykusuzluklarına.

Ellerinde yapma çiçekler
Çiçekler yalana ve ölüme yakın
Kadının sakladıklarının
Günlere gecelere bölünmüş
Üşümüşlüğü
Bakın,
Sizlerle,
Yapma çiçeklerle örtülmüş.

Yapma çiçekler
Kadını kırmayın, rahat bırakın.
Yapma çiçekler
Solun renkleriyle ellerinde kadının
Bunu bilmeyecekler.

Yapma çiçeklerin renkleri soluyor
Kadının ellerinde.
Ah o çılgin renkler
Kadının gözlerinde
Soldukça kadın daha da esmer.

ADALI VE BEN

Adalı'nın alnına yazmışlar denizi
Sonra çizgi çizgi kesmişler,
Gömleğine dikmişler
Adalı'nın.

Adalı'nın kentte durumu yaman..
Gömleğim deniz diyor
Sorunca
Ama içki başına vuruyor, zaman zaman
Direniyor Adalı;
Tam kafayı bulunca
Ben sarhoş olmam
Benim her şeyim deniz diyor,
Boyuna adadan söz ediyor.

Takılıyorum,
Adalı diyorum, sevgilin de mi deniz
Sen ondan haber ver..
Susuyor dik dik bakıyor bana
Adalı beni sever,
Adalı bana küfür etmez..
Adalı diyorum boş ver
Bir başka yere diyorum gidip içelim bu gece..
İnsan sevdiği sürece
Uykusu gelmez.

Dalıyoruz bir gecenin içine..
Adalı bi sözümü iki etmez.

ANI ORMANINDAN ANILAR

Anmak kaçınılmaz bir gürültüdür, yankılanır da
Gider anılarına döner kendisine seslenir.
Aralık suskularda uğuldar, ardarda aralıklarında
Kendisini silerken derinleşir, unuttura unuttura beslenir.

Söylemek bir başka şeyi saklamak
Da değil midir..
Dedim ama gözler de bakarlar da;
O ise yüzünde silinirken yüreğinde çizgilenir.

Anmalarda sesin rengi kendiliğinden değişir,
Dağlarını kurar yerleşir duygularda,
Yerin göğün uçurumlarıyla birleşir.
Anmak bir yürekliliktir korkularda.

Hırçın dalgalanmalarında dirilir
Yalnızlık denizinin gizli fırtınalarında
Kendi sorularını yanıtlarken delileşir.
Ama sana da seni sorar kendi yankılarında.

Anmak bir acıyı hep yeniden sormaksa,
Bir kırgınlık yanığında öyküleşmektir.
Dinmez burukluğunda bir ağrıyı susmaksa,
Sürekli yaralanmak, ölümle eşitleşmektir.

Solmaya karşı hep yeniden açan bir çiçek,
Sana kuytularından korkusuz seslenecek.
Bütün kapılarını kapatsan ölesiyedek,
Yakan bir ışıkcasına yüreğine girecek.

YALNIZLIK

I

Yalnız kaldınız sanırsınız,
Biliyorum.
Yalnız bırakılmışsınız,
Biliyorum
Ötesi yok.

II

Ötesi var:
Yalnızlık
Müziğin bile seni dinlemesidir.
Yalnızlık
İnsanın kendine mektup yazması
Ve dönüp-dönüp onu okuması
Yalnızlığın da ötesidir.

YALNIZLIĞIN ADI

Derin bir uyku..
Düşümde
Düşündüm ister-istemez.
Aklıma takıldı
Yalnızlığın adı.

Tam o sırada
Bir sinek
Beni uyandırdı.
Gerçek bir sinek.
Yalnızlığın adı
Düşümde kaldı.

KARANLIK HEP KENDİNE GİDER

Aydınlık
Karanlığa gider,
Seslenir:
Gel karanlık,
Der,
Seni aydınlatayım;
Görsünler,
Sende ışık pırıltısını.

Karanlık
Açmaz kapısını,
Bu çağrıdan ürker,
Ses vermez..
Bırakıp pılsını pırtısını,
Çeker gider.
Nereye gittiğini
Karanlıktan kimse görmez.

GÜNBEGÜN

Benim mezarlarımda ölü yok;
Hep yaşamış olanlar var..
Anılarımda bir yer
Dinmeksizin acıyor,
Günbegün,
Bundan.

Güldüğümü görenler
Bana bakıyor,
Görüyorum..
Ağlasam geçer,
Biliyorum..
Ağlanmıyor.

ÇAĞRIŞIMLAR

Çok küçük bir yalanı
Çok büyük bir orantıda
Dinlediniz mi..

Çok büyük bir yalanı
Çok yalın bir doğrultuda
Söylediniz mi..

Gecikmiş bir gizlemi
Birikmiş bir özlemi
Sakladınız mı..

Gelmeyecek bir gideni,
Olmayacak bir nedeni
Beklediniz mi..

Bir gerçeği erken,
Bir açlığı tokken
Anladınız mı..

Hep mi hep ölecekmiş gibi,
Hiç mi hiç ölmeyecekmiş gibi
Yaşadınız mı..

Yalanı sürmeye sürmeye,
Yanlış görmeye görmeye
Saklandınız mı..

Doğruluğun yönünde,
Doğruların önünde
Aklandınız mı..

Ortamsız bir yaşamda,
Yaşamsız bir ortamda
Harcandınız mı..

DUYGUYA TAŞ

Duyguluysan işin zor,
Yaşamda yeniksindir.
Duyguluysa sor,
Ona aşkları da acı verir.

Hep bir karanlığa uyanır, yalnız:
Düşleri gerçekleri, gerçekleri düşleridir.
Aldatsanız, aldansanız,
O hep bir karanlığa uyur gibidir.

Hiç ölüsü yoktur,
Herkes, her şey anısındadır.
Geleceği geçmiş'in gözünden okur;
Hep bir yangının bacasındadır.

Gülerken bir düğündür, acı-son'lu,
Aldatılara uğurlayan gelinlerini.
Bir çocuk bahçesidir, renk-renk balonlu,
Savaşlara uğurlayan bebeklerini.

Sinmiş her şarkıya, her uyanı'ya, uykuya,
Ölümün yaşayan kardeşidir.
Hep sezer, sezdikçe duyguluysa
Yengiler de hüznün gelir.

TABLO

Kedi kadının yanındaydı,
Kadın gecenin yanındaydı.

Kedi gitti geceye değdi,
Karardı,
Döndü kadına değdi.

Bir kadın portresi belirdi;
Elinde siyah bir gül vardı,
Kucağında kırmızı bir kedi.

KÖMÜR

Burada can sıkıntısı, can sıkıntısı orada.
Yıllar var uçuyorum, dönüyorum havada.
Gittikçe geliyorum, geldikçe gidiyorum
Bembeyaz olduğumu görüyorum arada.

MASAL

Düşünüyordum
Olaylara insan,
İnsanlara olay çıktı
Masalımdan.

Biri varmış, biri yokmuş derken
Yollardan trenlerden,
Sözü aldım getirdim
Dağlardan tepelerden.

Ben de biriktirdim
Hiç'leri hep'e
Bir dağ bozdum
Yaptım binlerce tepe.

Kurdum orada burada
Ev-ev, köyler kentler,
Dağıttım oda oda
Dağıttım birer birer.

Dağıldı tepelere
Dağların önü ardı,
Sevenlere sevilenlere
Artık bir tepe vardı.

Birinde sen, birinde ben
Öbürlerinde onlar vardı.
Aşklar başlayacakken
Sonlar tepelerden başladı.

Başladı ayrılıklar,
Ayrı ayrıydı adları.
Birer birer ayırdılar
Evleri odaları.

Bir zaman oralarda
Seven özleyen kimdi.
Evlerde odalarda
Yaşanmayan bir şimdi.

Bir daha düşünürsem masal
Bozmayacağım dağları.
Düşünmek iyi, düşünmek güzel,
Ama önce iyi çizmeli yolları.

Yakın yakın derine
El-ele olsun yürümeleri.
Ayrılığın yerine
Mutluluğun şiiri.

ÇİZİM

Ben ağacın resmini çizdim,
Hiç kimse için..
Daha ne yapraklarını yapıştırdım,
Ne adını koydum
Yemişlerinin..
Onu
Bir anlama yakıştırdım.

Adınıza büyüyor belleğimde ağaç,
Başka ağaçlar doğuruyor;
Büyümeyi bölüşüyorlar gölgelerinde..
Dal-dal, yaprak-yaprak öpüşüyorlar..
Çizmez olaydım, bizi soruyorlar..
Dönüp bizlere bakıyorum:
Dövüşüyorlar.

BİR ADAM

Korku dağlarının yürekçisi,
Ölüm denizlerinin kürekçisi;
Öyle suskun oturuyor şişesinin başında,
İçtiğinin hem hırsızı, hem bekçisi,

Onu kırmış olmalı yaşamında birisi.
Dinledikçe susması, düşündükçe susması..
Tek başına iki kişi olmuş kendisiyle gölgesi,
Heykelini yontuyor yalnızlığın ustası.

ESKİ ÇANAĞIN ÖYKÜSÜ

Bir çanak vardı eski
Bir anlamdı kendince
Anlatır anlatırdı
Zamana bir tanıklı

Birçoklarmış bir zaman
Ortakları ayrılmış
Kimi kırılmış yanmış
Kimi düşmüş çatlamış
Kalmış sonunda kendi
Ortakları yitince
Solmuş sararmış rengi
Ne kadarsa o önce
Ve bir de nasıldıysa
Özenle anlatırdı
O kadar ballanırdı
Gözleri sulanırdı
Bir buruk sallanırdı
Görüntü değerince

Alayı kaldırırdı
Olgundu isteyince
Ama ne var ağırdı
Direnirdi yerince
Birisi bağırınca
Öylesine sağırdı
İçine kapanırdı
Yakınına gelince
Bir de palazlanırdı
Uzaktan sevilince

Bir kırılık bir bağ vardı
O yıl çoştı gönendi
Bambaşka ürün verdi
Pazara malı indi
Kasaba pazarında
Koşuldu yarışıldı
Bir anda kapışıldı
Alan satan övündü
Alamayan dövündü
Bulamayan ağladı
Yeni ürün patladı

Çanak daldı bir süre
Bir anı evrenince
Yavaşça ince ince
Yanına sokuldular
Yolunca yordamınca
Boşluğunu buldular
Yeni ürün koydular
Yeni ürün dolunca
Eski çanak çatladı
Bir adı kaldı bunca.

TAŞ YAZI*

Gölüş bir yanaşımdır bir öbür bir kişiye
Birden iki kişiyi döndürür bir kişiye
Anılarından kale yapıp sığınsa bile
Yetmez yalnız başına bir ömür bir kişiye.

* Yeni adıyla tekrar.. Eski adları “Çiçekleri Yemeyin” kitabında AN ve Bebek'teki “Şimdi” isimli mekânının duvarında ise HER idi.

PARASIZLIK BALLADI

Türküye benzeyen bir ürkü
Yetse de, yetmese de kesemde..
Görsem de, görmesem de
Ensemde
Hüzünden söz ediyor boyuna.
Dinlesem de, dinlesem de..

Ürküye benzeyen bir türkü,
Üstümden başımdan okunuyor,
Saçımdan, sakalımdan..
Söylesem de, söylemesem de.

DENİZİN BALLADI

Gözlerin en bakışında
Bir en deniz,
Ve denizin en gözünde
Bir bakış, o sensin deniz..

O bakışa ben baktım..
Deniz bakışındaydı, baktım
Bakışındaydı gözleri,
Gözlerindeydi deniz.

OTOKOPI

Öncesinde yenidendim, sonrasında eskidendim.
Geldim gördüm betikleri, anladım bir nedendim.
Bir oyunda üşüdüm, bir oyunda terledim.
Birine merdivendim, öbürüne gidendim.

ÜSTÜNE-ÜSTÜNE

Her rengin bir anlamı bir de görüntüsü var,
Her anlamın bir rengi, düşünlerde süsü var.
Üstüne ha üstüne gitsem rengin, anlamın..
Üşüyen kavramların bende bir örtüsü var.

SU

Kirli eller daha temiz.
Temiz elli
Kirli gönüllerden.
Ne dersiniz?

Yaşam öyküleri, sanıldığıınca karışimsız değil, karışımıdır.

Her bir yaşam öyküsü, öbür yaşamların parçacıklarıyla tamamlanır.

ÖĞÜT

Okulda, anladıkça başaracaksın.
Yaşamda, başardıkça anlayacaksın.
Gelecek mutlu-mutsuz, inanmasan da;
Gözlerin yaşardıkça anlayacaksın.

DENİZİN DELİSİ

Unutmak mı, delisin,
Gitmesem de bekler orada deniz.
Gelirsem bilmelisin.
Benim beklememdir burada deniz.

Gitmek gibi geleceğim
Denizin delisine.
Delinin denizi gibi,
O ne kadar giderse.

SÖZCÜL

Birisi gelse,
Bana candan bir şey verse,
Ben de alsam;
Ne iyidir
Onun ve benim için.

Birisi gelse,
Bana bir söz dese,
Ben de anlamasam;
Ne kötüdür
İkimiz için.

Birisi gelse,
Benden bir şey çalsa,
Ya da saklasa;
Bu yıkımdır
İkimizden birisi için.

AĞLAMAK

Ağlamak
Bazı acılarda yetmez
Bazı ölümlere

Örtüsüdür bazı acıların
Örter, örtülmez
Savunur bir süre

Ağlayanlar sevinmeli
Sevin ağlayabiliyorsan
Acılar ardarda dinmeli

Durur bir nöbetçi gibi
Durur bir bekçi gibi
Zamana gülmeli-gülmeli.

Sevin ağlayabiliyorsan
Unutmanın kardeşidir ağlamak
Uyur uyanır yatağında duyguların
Düşüncenin kucağında hep çocuktur
Ağlamak.

ZELZELE

Sen ona uyanırsan o sana hep sen durur,
Sen onu bilmesen de o seni hep bilen durur,
Sepetinden sulu, kanlı yangınlar damlar;
Bana senden vurur,
Sana benden durur.

Unutturur hep kendisini, öyle gelir,
Sonra da hiç hatırlamaz..
Duyan da bir, duymayan da bir.
Hiç bir kan yetmez buna;
Ona
Uyuyan da bir, uyumayan da bir.

DÜNE GİDEN

Olmamış bir şeye inanan insan
Geride, hep geridedir.
Tüm olmakta olanları
Değil anlamak, göremez bile.
Karanlığını yoğun'a boyar,
Bir bugün içinde ölemez bile..
Gider, boyuna düne gider.

KURŞUN KALEM

Bana biri bir söz etse
O sözü sonra o'
Na anlatsam, yinelesem.
Yazsam,
Çizsem.

O beni dinlese,
Bana
Ben o
Sana
Söylediğim sözü
Bilsen
Unuttum
Dese;
Aklınca
Silmeyi
Denese.

Ben de ona
Sen o
Bana
Dediğin sözü
Söylemeseydin
Bana
Ne
Desem.

Onun bana
Söyleyip unuttuğu'
Nu sandığı
Sözü
Ben ona
Unutmadığımı
İletsem.

O'
Na
Sussam..
Ben.
O, silinir gider,
Ben yazar giderim.

ALDANI-ALDATI

I

Benim düşlerimin içinde
O uyuyordu, duyuyordum.
Ben bir uykusunda onun,
Bir düş'ünde bulundum..
Uyuyordu, duyuyordu,
Avundum.

II

Benim düşlerimin içinde
O uyumuyordu, biliyordum.
Ben ne bir uykusunda onun,
Ne de bir düş'ünde bulundum..
Bulunsaydım,
Vururdum.

SINIR BİR ÇİZGİDİR İKİ OKUNUR

Sınırlar
Her zaman,
Her an,
Yakından,
Uzaktan
Birbirlerine bakışırlar,
Durmadan birbirlerine
Kendilerini taşırlar.

Birindeki nöbetçi
Öbüründekine bekçidir.
Her ikisi de yakın
Birbirine
Her ikisi de uzak
Bir
Olasılığa
Karşı'dırlar.

DÜN ODAMI TOPLADIM

Nasıl da hiç sezdirmeden birikişmiş yanyan'larca
Kalem kalıntılarından, bozuk çakmaklara kadar,
Oyuncak parçalarından / bir sürü şey / kutularca,
Hangi kapının olduğu unutulmuş anahtarlar.

Unutulmuş, anılmamış, bu unuttum'lar, anım'lar,
Onlar da mı uçuşurlar bütün bunlar atılınca.
Artık uyansalar bile bana uzanamaz onlar,
Dağıtınca, toplayınca, yerimize alışınca.

Zamanında olmalıydı, atılımlar, katılımlar,
Ne ben onları anlarım, ne de onlar beni anlar;
Bir bütünmüş yarımlaşmış karşısından bakılınca.

Bir düğme, ki iliği yok, sökülmüş bırakılınca,
Sedef bir çakıymış ama, kırık ucu paslanınca;
Camları kırık gözlükler hangi gözlerle bakarlar.

IŞIMAK YAŞATMAKTIR

Gecelerin karanlık bölümü
Sesleri büyütüyor
Uykusuzluğun kucağında
Emziriyor ölümü.

Büyütüyor sesleri
Karanlık bölümü gecelerin.
Yıldızları çağırmalı
Işıtmalı o büyüyen sesleri.

KONU

Ben gözlem öykülerini az severim.
Gitsem gitsem,
Öyküleri özlem olan
Delilere giderim.

Ben çiçeklileri
Renklileri
Delileri severim,
Bir de delilikleri.

Bir olay yoktur;
İçiçe'dir olaylar.
Bir olay; içinde adamlar..
Bir adam; içinde olaylar.

Öykü mü?
Kendini yaşarken romanlaşır.
Bir bitki, bir fidan, bir ağaç?
Kendini aşarken ormanlaşır.

Doğa? Kimine bir öykü, kimine bir roman..
Yalına iner giriftliğinde.
Bir çoban?
Bin çobandır ovadan indiğinde.

ŞİMDİ

Unutulmamak savaşımında
Anlayorum biz yaşlıların
Çirkin kalan
Haklı direnişlerini
Anlamsızca
Gençleri güzel kılan
Az deneylerinde
Haksızca.

AZ ACI

Saygın ölü;
Yaşarken tanış olmadık
Seninle,
İyi ki.

TAPAN TAPILAN

Her şeyin var nerde'leri
Bir-bir açar perdeleri
Her perdede oraları
Açılı kapanı gelir

Pencerenin kapanları
Cam takıp da kıranları
İçe dışa bakanları
Kıranla yapanı gelir

Yeni gelen hep yabancı
Düşer başına tavanı
Tapılan durur da hani
Bakarsın tapanı gelir

ÇARŞI

Ölçü mü, tartı mı,
Önü mü, ardı mı,
Eksi mi, artı mı,
Gördünüz tartıyorum.

Kurusunu, yaşını,
Sonunu ve başını,
Gözünü ve kaşını,
Ayırdım tartıyorum.

Bir oyuncak terazide,
Usta, ünlü bir terzide,
Kınamadan sizi de
Düşündüm tartıyorum.

GRAFİK

Her uzun, başka başka kişilere
Başka başka şeyler anlatır,
Unuturlar başka başka.

Her çok, birçoklarına
Bir çok şeyler anlatır;
Taşırlar başka başka.

Her iri, küçükleri kızdırır
Sesde, renkte, yolda, yöntemde;
Birleşirler başka başka.

Her büyük, boy'undan anlaşılmaz,
Tarlalarda, dağlarda dolaşır;
Yetişir başka başka.

ÖYKÜNÜN BİTİMİ

Birinin kendini istediği gibi görmesi,
Öbürünün kendini olduğu gibi görmesi,
Öyküdür istense istenmese kişi yaşarken;
Birinki onca'dır, öbürü kendi ölmesi.

SENİ SAKLAYACAĞIM

Seni saklayacağım inan
Yazdıklarımda, çizdiklerimde,
Şarkılarımda, sözlerimde.

Sen kalacaksın kimse bilmeyecek
Ve kimseler görmeyecek seni,
Yaşayacaksın gözlerimde.

Sen göreceksin, duyacaksın
Parıldayan bir sevi sıcaklığı,
Uyuyacak, uyanacaksın.

Bakacaksın, benzemeyor
Gelen günler geçenlere,
Dalacaksın.

Bir seviyi anlamak
Bir yaşam harcamaktır,
Harcayacaksın.

Seni yaşayacağım, anlatılmaz,
Yaşayacağım gözlerimde;
Gözlerimde saklayacağım.

Bir gün, tam anlatmaya..
Bakacaksın,
Gözlerimi kapayacağım..
Anlayacaksın.

KALDI

Anılarla umu'lar arasındaki ip,
Kimiler birini, kimiler öbürünü özleyip,
Asılı bir yaşam gerildi kaldı.

Doğum yeri anılardı yaşamın,
Öbürüydü başladığı yerde akşamın,
Yaşam boyu cân-içre serildi kaldı.

Bir ülkeydi, bir insandı, bir andı
Oradayken burada, bur'dayken or'da yandı
Yaşam-altı düşlerde gezildi kaldı.

Bir kadındıysa gençliği güzelliği çürüdü
Bir erkektiye koş düşündü felç yürüdü
Ve "ahmak ayaklar" altında ezildi kaldı.

Çerçevesi yoktu yapılan resmin
İçinde dolaşan karda ayak izlerinin
Yaşam diye bir tablo çizildi kaldı.

Anılarda bir tipi, umudlarda bir sis
İkisi de bizsiz, ikisi de isimsiz
Şarkıları bitmeden kurşuna dizildi kaldı.

Anı:

"...Benim güzel çocukluğumu
Ahmak bir ayak ezdi..."
Asaf Hâlet Çelebi

Bir şey olmasaydı
yazmak olmayacaktı..
Başka bir şey de olmasaydı
Silmek olmayacaktı.

SEVİNÇ İLE HÜZÜN

Sevinci kapıştılar taşımayı bilmeden,
Şimdi bilen yok, nerede oturuyor.
Köyün delisi Hüzün, yalnız kaldı yollarda
Adam-adam sınıyor, arıyor yoldaşını..
Kıskandıran özlemi, yüzünden okunuyor.

Görünüp siliniyor o gündenberi
Sevinç bir an gözlerde, dudaklarda,
Yerini sevgilisi Hüzün'e bırakıyor..
Sevinç'se uzaklarda, hep uzaklarda,
Şöyle bir görünüyor, hemencecik uçuyor.

İşte o günden beri gözlerde, dudaklarda
Hüzün, aramaktadır yitik yavuklusunu,
O günden beri Sevinç yerinde durmaz
Ve kişiliğini ararken uzaklarda
O günden beri kimliksiz hüzün olmaz.

HACI MURAD ORATORİO'SU

ORATORİO'YA GİRİŞ

*Konuşmak küçülür-küçülürse
Adı değişir susmak olur
Ağlamak büyür-büyürse
Adı değişir susmak olur*

Kucağında susmak adlı bir çocuk
İkisi de küçük
Bakışlarında susmak adlı bir kuş
Uçmuş da uçmuş
Bir anda iş işten geçik
İki ölüm kadar seçik

Konuşmak küçülmüş küçülmüş
Adı değişmiş susmak olmuş
Ağlamak büyümüş büyümüş
Adı değişmiş susmak olmuş
Hacı Murad üstüne yürümüş yürümüş

Bunu gören Kızılırmak olmuş
Her akşam gün batarken
Güneşi hiç ellemeden ve hiç görmeden
Kızılırmak denize rengini yazmış

ORATORİO

Yüreğine yok yazılıyor, onanmazlığına var yazılıyor.
Boyuna yeniden bir büyük yok hazırlanıyor ona,
Onun dününe, bugününe, yarınına
Ki artık o da hiç bilmeyecek
Boyuna arayacak, boyuna gidecek susmalarına susmalar..

Kimine unutmak bile çok, kimine unutmamak az
Benim, senin, onun-bunun yerine.
Bir kar dinmeden ona yaz boyu yağar da yağar..
Sisyphus'un kayasını andıran dağdelen bir ok
Bir tüfek patlaması gibi derine, hep derine
Hacı Murad'ın susmasını kazar da kazar.

Bir çizgidir çizilmiştir ondan önce,
Gelir Bafra'lardan İstanbul'lara kadar.
Kızılırmak akar, gelmiştir taa nerelerden
Ve batan güneşi hiç ellemeden ve hiç görmeden
Vura vura akşamları ve bir denizi kana boyar.

Gelen ya da gelecek şu öte karanlıklar adına
Bir fener, yıldız-yıldız gazyağını çıkar.

Bir yoğun, bir özel su sabah-akşam hiç durmaz;
Yalın bir sucasına hava olur yüreğine damlar.

Yüklenir bir anda bin doğumu o yaşam boyu
Bin ölümü bir anda yüklendiği kadar.

Yazgının kesiştiği alınlar bir avuç değil,
O merminin yoluna, mermi onun yoluna çıkar.

Ne bir çiçek, ne bir demet, ne bir yumak;
Ellerinde bir çile, ör örebildiğin kadar.

Balıkların yazdığını sularda su okur,
Havalar da çizim çizim dolaşırken kuşlar.

Şiirlere uzanır susmalarını çoğaltmak için;
Alır da Murad'ını o yollardan yollara vurgular.

Bir kapıdan geçmiştir, onu o seçmemiştir;
Arkasından o kapı ona bakar da bakar.

Üstüne yürümüştür, bir yürek çürümüştür.
Bu ne özel bir iştir ağalar, beyler, dostlar.

Bir merminin önüne durmaya yetişecek..
Şimdi o oradadır, onu ergeç yakalar.

Çok önceden patlamış bir tüfek biliyorum..
Bafra'da patlamıştır, gelmiştir bana kadar.

Artık hep orada olacak oradaki o adam
Buradayken orada olmak istediği kadar.

HARCAMALAR

Mektuplar aldım sevindim,
Birinde denmiş geliyorum
Öbüründe yazılmış geleceğim.
Bekledim bekleyorum..
Bir yaşam verdim.

Açtım bir başkasını,
Uzun-uzun yazmış gel.
Okumadan arkasını
Gittim gidiyorum
Bir başka yaşama bedel.

Biri demiş sen, biri demiş ben.
Seni ben anladım, beni sen.
Bir yaşam daha verdim
Beklerken, giderken, dönerken.

Kaldı elimde üç-beş mektup,
Üç-beş yaşam.
Bir onları da açsam okusam
Önceki yaşamları unutup
Ya beklesem, ya da gidip arasam.

Ne bir iz geliyorum deyenden,
Ne de gel yazandan.
Bunları düşünüp dururken
Bir yaşam daha gitti elimden
Başkalarınca saklamak varken.

Ama ben umudluyum bundan;
- Yüzümden, gözümden belli -
Umudu umudumla harcadığımdan..
Bundan sonra belki
Bir yaşam daha çıkar mektubumdan.

Her şeyi süpürebilirsin;

Sonbaharı süpüremezsın.

KALMAK TÜRKÜSÜ

Daha gidilecek yerlerimiz var
Şu sohbetinizi dinler gideriz
Coştukça şarkılar, türküler, sazlar
Rakı mı, şarap mı, içer gideriz

Geçse de umudun baharı yazı
Gözlerde kalıyor yaşanmış izi
Kimseler kınamaz burada bizi
Ne varsa hesabı öder gideriz

Söyleyecek sözü olan anlatsın
İsterse içine yalan da katsın
Yeter ki kendinden, bizden söz etsin
Yalanı doğruyu sezer gideriz

Neler gördük neler bu güne kadar
Daha gidilecek yerlerimiz var
Bizi buralarda unutamazlar
Kalacak bir türkü söyler gideriz

Sevgiye var olduk sevdik sevildik
Kavgalara girdik öldük dirildik
Bir anlam fırını içinde piştik
Anlamlı güzeli sever gideriz.

BİLSEYDİ EĞER

Bir şiir bir geceye değer,
Bir şiir bir uykuya değer,
Bir şiir bir uyanmaya değer,
Bir şiir bir sigaraya değer,
Bir şiir bir rakıya değer,
Bir şiir bir şarkıya değer,
Bir şiir bir türküye değer,
Bir şiir bir ağrıya değer,
Diye-diye..
Meğer.

CAĞALOĞLU YOKUŞU

Dün gece yokuşu çıkıyordum,
Günlerden yetmişsekizdi..
Yaymacı
Eski kitaplarını bekliyordu
Kaldırımında
Eskiden olduğu gibi,
Alsınlar okusunlar diye
Başkaları da.

Bazı yerler değişmiş,
Bazı yerler eskiden olduğu gibi
Hiç değişmemiş..
İnenlerle çıkanlar;
Yaşlısı, genci
Basımevi, kitabevi..
Gelenlerle, kalanlar..
Aynı umular, aynı bekleyiş..
Adlarda, yapılarda okunuyor
Olmuşlarla olanlar..
Yalnız bir şey değişmemiş;
İniş-çıkış, geliş gidiş.

Bu yalnız benim için değil..
Nasılsa benden önce;
Yüz, seksen, elli..
Benden sonra da olacak,
Besbelli.

Benim de demek istediğim:
Dün gene yokuşu çıkıyordum
Günlerden yetmişsekizdi..
Onu-buna kimilerini sordum,
Çok azı bildi.

İşte geçerken dün o yokuşdan,
Günlerden yetmişsekizdi,
Saat yetmişsekizdi..
Otuzsekiz saat önce oradan
Şarkılarıyla, şiirleriyle
Bir şarışın geçmişti..

Onu soruyordu şimdi
Bir sakallıdan..

Ne bilsindi.

Yalnızlık paylaşılmaz..

Paylaşılsa yalnızlık olmaz.

YALNIZ'IN DURUMLARI

I

Her şeyi süpürebilirsin;
Sonbaharı süpüremezsın.

Sen herşeyi süpürebilirsin;
Sonbaharı süpüremezsın.

Yalnızsa,
Sürekli bir sonbaharı
Süpürür hep..
Düşünemezsin

II

Yanar
Sobasında
Yalnız'ın
Üşüyen
Bakışları.

Lâmbasında
Karanlığa dönük
Bir ıfık
Titrer
Sönük-sönük.

Penceresi
Dışına kapanmıştır,
Kapısı
İçine örtük.

III

Yalnız
Bin yıl yaşar
Kendini
Bir an'da

IV

Yalnız'ın
Nesi var, nesi yoksa
Tümü birdenbire'dir.

V

Yalnız
Bir ordudur
Kendi çölünde..

Sonsuz savaşlarında
Hep yener
Kendi ordusunu.

VI

Yalnız'ın
Sakladığı bir şey vardır;
Boyuna yerini değiştirir,
Boyuna onu arar..

Biri bulsa diye.

VII

Yalnız
Hem bilgesi,
Hem delisidir
Kendi dünyasının.

Ayrıca;
Hem efendisi,
Hem kölesidir
Kendisinin.

Tadını çıkaramaz
Görece'siz dünyasında
Hiçbirisinin.

VIII

Yalnız
Sürekli dinleyendir
Söylenmemiş bir sözü.

IX

Sözünde durması
Yalnız'ın yalancılığıdır
Kendisine..

Hep yüzüne vurur utancı..
O yüzden
Gözlerini kaçırır
Gözlerinden.

X

Yalnız'ın odasında
İkinci bir yalnızlıktır
Ayna.

XI

Yalnız
Hep uyanır
İkinci uykusuna.

XII

Yalnız
Kendi ben'inin
Sen'idir.

XIII

Bir sözde saklanmış bir yalanı
Bir gözde okuduğundan
Bakmaz kendi gözlerine bile.

XIV

Her susadığında
O
Kendi çölündedir.

XV

Kendi öyküsünü
Ne anlatabilen,
Ne de dinleyebilen.

Kendi türküsünü
Ne yazabilen,
Ne söyleyebilen.

XVI

Bir zamanlar güldüğünü
Anımsar
da..

Yoğurur hüzün'ün çamurunu
Avuçlarında.

XVII

Yalnız
Aranan tek görgü tanığıdır
Yargılanmasında
Kendi davaasının..

Her duruşması ertelenir
Kavgasının.

XVIII

Yalnız
Hem kaptanı
Hem de tek yolcusudur
Batmakta olan gemisinin..

Onun için
Ne sonuncu ayrılabilir
Gemisinden,
Ne de ilkin.

XIX

Yalnız'ın adı okunduğunda
Okulda ya da yaşamda..
Kimse
“Burada”
deyemez..
Ama
Yok da..

XX

Uykunun duvarında başladı..
Önceleri bir toz gölgesi sanki;
Sonra bir yumak yün gibi.

Ama şimdi iyice görüyor
Örümceğin ağını
Gün gibi.

XXI

Yalnız
Duymuş olduğunun sağırı,
Görmüş olduğunun körü
Dür..

Ölür ölür öldürür,
Öldürür öldürür ölür.

Duyduklarını unuttur,
Duyacaklarını düşünür.

XXII

Yalnız'ın adına
Hiç kimse konuşamaz..

O
Kendi kendisinin
Sanığıdır.

XXIII

Yalnız
Önceden sezer
Sonra olacakları..

Paylaşacak biri vardır;
Anlatır anlatır ona
Olanları, olmayacakları.

XXIV

Her leke
Kendisiyle çıkar.

BENDEN SONRA MUTLULUK

ÖZDEMİR ASAF İÇİN KISA BİR GİRİŞ

Bu kitapta Özdemir Asaf'ın dergilerde bile gözükmemiş şiirlerini bulacaksınız. Özdemir Asaf'ın dosyalarındaki şiirleri tek tek tarayarak seçme onurunu bana verdikleri için Sayın Yıldız Arun'a, Seda, Gün, Olgun, Etkin Arun'a teşekkür etmeliyim. Has bir şairin şiirlerini seçme yolculuğunda beni de yanlarına aldıkları için.

İşimiz zordu. Binlerce şiir arasından bir seçim yapmak gerekiyordu. Özdemir Asaf birçok şiirinin defterlerde ve dergi yapraklarında sararmasını istemiş. Kitaplarına almamış. Kitaplarına almadığı eski şiirlerini biz de dışarda bıraktık. Oysa bunların bazıları onun şiir serüvenini izleme bakımından ilgi çekici örneklerdi.

Şiir ayıklama işi, seçme işinin büyük bölümünü aldı. Birçok şiiri Özdemir Asaf tamamlamıştı. Gönlümüz, rahat onları kitaba aldık. Bazı şiirler ise birkaç kez yazılmışlardı, bunları da özenli bir eleştirel seçme işleminden sonra kitaba koyduk.

İşin zor yanını anlattık. Kolay yanından da söz edelim. Özdemir Asaf gibi kişilikli ve has şairlerin rengi öylesine bellidir ki, onun olmayan, ona yaraşmayan bir şiiri şiirinin bünyesi kabul etmez. Gerçekten çok iyi yapılmış bir modeli uygulamaktan öteye gitmedi çalışmamız, çoğu zaman.

Özdemir Asaf'ın kendi kaleminden bir biyografisini de buraya aldık. Şiirce bir yazıydı bu.

Seçim sırasında bir kez daha şiir tanıklığı yaptım. İyi şiirin bir yoğunluk sanatı olduğu gerçeğini her dizede hissettim. Çok dizeyle söylemenin şiir denilen türün yoğunluk ilkesine ters düştüğünü kanıtlayan bir şiir çalışmasıydı Özdemir Asaf'ınki.

İşte kendi kaleminden yaşamı:

“Doğumum: 11 Haziran 1339, Ankara. Danıştay üyesi Mehmet Asaf'ın (ölümü 1930) oğluyum. İkiz kız kardeşim Özgönül, benden 31 saat sonra, 12 Haziran 1339, saat 15.30'da doğdu. Babamın öldüğü yıl İstanbul'a geldik. Galatasaray Lisesi ilk kısmına girdim. 1941 yılında 11'inci sınıfa geçince, Kabataş Erkek Lisesi'ne bir ek ara sınavı ile girip 1942 yılında mezun oldum.

Hukuk Fakültesi'ne, İktisat Fakültesi'ne (3. sınıfa kadar) ve bir yıl Gazetecilik Enstitüsü'ne gittim. Bu aralarda *Tanin* ve *Zaman* gazetesinde çalıştım. Çeviriler yaptım. İlk yazım 1939 yılında *Servetifünun - Uyanış* dergisinde çıktı. Sanat-edebiyat dergilerinde 1962 yılına kadar çoğunlukla şiir olmak üzere yazı ve çevirilerimi yayımladım. Artık yalnız kitap çıkararak yayımlıyorum. (Tertip ve baskı yanlışlarından nefret ederim.)

"1951 yılında Sanat Basımevi adıyla bir basımevi kurdum. Kitaplarımı 'Yuvarlak Masa Yayınları' adı ile yayımlıyorum.

"1954 yılında bir Atlantik ve Amerika'nın Doğu Kıyısı şehirleri turu yaptım. 1959'da Laponya'dan başlayarak hemen tüm Avrupa'yı gezdim.

"1966'da Yugoslavya'ya gittim. Makedonya Yazarlar Birliği'nin çağrılısıydım."

Kitaba girecek şiirleri tararken onun el yazısıyla birçok defter bulduk. O, bunları ilerki şiirlerinin karalaması, alıştırması niteliğinde bulduğundan daktiloya çekirmek gereğini bile duymamış. Bu defterlerdeki şiirler onun şiir oluşumunun çizelgesini sundukları oranda bizim için yararlı oldu. Ayrıca Özdemir Asaf'ın esin ve etki kaynaklarına da biraz olsun aydınlık tuttu.

Şiirimizin ustaları onun 1941-1942 şiirlerinde en az oranda rüzgârlarını hissettirmiştir. Etkilendiği değilse bile beğendiği kişilerin ince alayla portrelerini çizmiştir. Ahmet Hâşim'in, Necip Fazıl'ın ve Nurullah Ataç'ın...

1941-1942 arasında yazdığı şiirlerde bir Necip Fazıl sevgisi sezilir. Şiir gücünü sınamak için sanki nazireler yazmıştır bu dönemde. Yahya Kemal ile Necip Fazıl onun ustalarıydı.

Özdemir Özden imzasıyla 1941-42 arasındaki şiirlerde şiirsel eksikliklere karşın belli bir düzeyi vardır. Arayışın şiirleridir bunlar. Aşk, duygusallık ve yaşama filozofça bakış.

O şiirlerden bu yana değişmeyen bir eğilimi, şiirde "ikinci ben"i araması ve düşünceye ağırlık vermesidir.

O yıllarda gidilecek yeri ve yönü arayan şairin dizeleri bizim kanımızı destekler: "Şair oldum baktım her şey yazılmış/ Ressam oldum gördüm her yer çizilmiş/Seyyah oldum sordum dünya gezilmiş/Hiçbir yerde YENİ bulamadım ben." İki kez şiir tezgâhında dokuduğu bu ürünün birisinin altında Özdemir

Özden diğerinin altında Özdemir Yasaman yazılı. O dönemin Özdemir Asaf'ı, yaşamın getirdiği her olaydan etkilenen ve hemen bunu şiire dönüştüren bir sanatçıdır.

Servetifünün - *Uyanış* dergisinde yalnız şiirlerine rastlanmaz. Ayrıca şiir kuramı üzerine de düşünmekte, bu düşüncelerini de yayımlamaktadır.

23 Eylül 1943 tarihini taşıyan ve manifesto niteliği taşıyan kuramsal bir yazısından bir bölümü buraya aktarıyoruz:

“Dün şahsı yazdılar. Bugün şahıslar yazılıyor.

“Dün cemiyetleri yazanlar bugün kendi teneffüs ettikleri havayı yazanlar arasında nefessiz kalıyorlar.

“Sebep:

“Bugün keder yok... *İnsanın kederi* var.

“Bugün nehir, dağ, deniz vesaire yok, *dünya* var.

“Bugün her insanın arasında feryat eden şair yok. Feryat eden insanların arasında *susan, yazan, düşünen* şair var.”

Özdemir Asaf'ın notlarını incelediğimizde başka bir gerçeğe daha rastladık. Tek tek şiirler yerine şiirlerden oluşan bir bütünlüğün ardına düşmüştü. 15 Nisan 1943 tarihinde *Servetifünün* - *Uyanış*'a yazdığı “Şiir Kitapları ve Şiir” başlıklı yazıda şiir kitabının taşınması gereken bu özelliğine değiniyor:

“Şiir kitabı sadece şiirleri havi kitap demek değildir. Şiir kitabı başlıbaşına bir şiir bütünlüğünü de havi olabilir.”

Şiir üzerine tanım çeşitlemeleri yapmıştır deneme yazılarında. *Kaynak* dergisinin 1 Mart 1948 tarihli sayısında şiir üzerine söylediği bir saptama belki Özdemir Asaf'ın şiir yöntemini bir açıdan aydınlığa kavuşturabilir: “Benim de haletiruhiyelerim sabit ve müstakar değildir.”

Şiirin açıklanmaması gerektiğini, şiirin açıklamasının şiirin kendi içinde olduğunu söyler.

1939'dan beri şiir yazan bir özgün şairin yeni şiirlerini birkaç bölümde sunduk. Bu bölümleme onun şiirin türüne göre yaptığı bölümlemeye uygundur.

Özdemir Asaf'ın yeni şiirleri onun taze, özgün, kişilikli şiir dünyasının bir kesitini daha sunacak.

*Kendi Eliyle
Yayına Hazırladıkları*

KELEBEK

Son isteğın nedir?
Sorusu,
Çok, çok kolaydır,
İlk isteğın nedir?
Sorusundan.

Çünkü,
O soruyu
Kimse kimseye sormadı,
Korkusundan.

ARAYIŞ

En kısa ceza
Ömür-boyu olandır..
Kimse bilmediğinden.

Kim bilir;
Belki bir yalan'dır..
Kendiliğinden.

Bir korku'dur belki,
Saklanandır..
Çirkinliğinden.

Bir soru olsa gerek;
Sorulmadığındandır..
Birden.

SANKİ İKİ

I

Bir anahtar vardı,
Binlerce kapı.

Anahtarı istediler, aldılar;
Sandım, binlerce kapı.

Lamba, yandı-söndü, söndü-yandı.

II

Binlerce anahtar vardı,
Bir kapalı kapı.

Lamba, söndü-yandı, yandı-söndü.

Ne anahtar,
Ne kapı.

HER YENİ YAŞ İÇİNDİR

Beni bundan böyle
Beklese-beklese
Hüzün bekler,
Çağırса-çağırса
Hüzün.

Neden mi?
Neden olacak..
O kadar gezilip görüldü ki..
Hep ben bir şeyden,
Bir yer'den
Bir kimse'den uzaktaydım
Ve kendimden.

Ölüm beklemez beni..
Çünkü, ben gene de
Bir şeye,
Bir yer'e
Ya da bir kimseye giderken de
Kendimden uzakta olacağım.

İşte
Bunun adı hüzündür.

HORGÖRÜ

Senden korktuklarından
Yaptılar yeni bir çan..
Her çaldığında
Bir ürkü perdesi açan.

Oysa
Yapılan
En yeni çan;
En eskisinin sesiyle çağırın.

Ben bir çan tanıdım
Beni hep çağırın..
Adı git çanıydı,
Hep bir yol açan.

Gide-gide
Geldim hep kendime.
Bendim hep ben, kendimi
Kovalayan ve kaçan.

SALINCAK

Çok önem veriyorum,
Bırak sonuna kadar gitmeyi..
Gözlerimden
Belli değil mi?

Yukarıda
İki anlamlı dört satır var.
Benimkisi
İkisinin ortasında duruyor

Bir ona,
Bir öbürüne vuruyor.
Seninkisi
Benim yaralarımın belli değil mi?

Var yoktur,
Yok vardır çelişkilerinin
İlişkisi,
Atışmalarından belli değil mi?

Salıncağın işi var,
Sıraya gireceksin..
Ötesi?
Unutmalarından belli değil mi?

ŞAİR

İnce'den
Birçok sözünü düşündü
Sizin için.

Ama önceden
Olmayan bir oyunu
Oynadı nice'den.

Yeni bir biçim,
Yeni bir kuram,
Yeni bir konum adına.

Bir konu
Bir kent oldu
Bin yorum adına.

Boyutlarınız küçülmesin diye
Evren buluşlarına karşı
İnsan buluşlarıydı.

Politika kızıştıkça
Sevi'den bilim,
Duruşlarıydı.

Olaylar kalabalıktı;
Bir kişiydi, büyük ses:
Kalbinin vuruşlarıydı.

ISLIK

Sanatçı
Islık yaratandır.

Dillerde ezgisi kalır,
Adını aratandır.

Ülkesi, geçtiği sokak,
Giderek vatan'dır.

Kendi adına giden
Senin adına kalandır.

KÜÇÜK EV

Hangi eve
Başımızı soktuysak..
Yer yerinden oynadı
Aşkımızdan.

Büyük aşklar
Eve sığmaz diye
Bir şair sözü vardır da,
Ondan.

PERDE BAŞKALARIDIR

Bir yerde önce
Düşünürken biz
Yaşarken sen-ben
Sevdiğini sanarken
Biz
Başkaları bizi görmesin deye
Sonsuz bir perde
Düşünürdük
Kimse bizi görmesin deye.

Sonra
Düşünmez olduk
Onca, bunca
Perdeyi ve başkalarını
Niçin
Korktuğumca..
Alışmak hazin.

Nerde ben şimdi
Nerde sen
Bir yerde ben bir yerde sen
Bir yere bir düşünceden giden
Kolay mı oldu
Gitmek bir yerden bir yere
Olmayan bir perdeden.

BURUŞUK

Hep yenilenir allıklar,
Sanılar doğurgandır..
Sonra:
Renklerinin altındaki buruşuk.

Saç, güzel bir buluş,
Gözleri oyalasın diyesidir..
Neden:
Kıvrımları tel-tel buruşuk?

Ah, o öpülesi ellerin;
An'ları var saldırgan, kaçamak..
Şimdi:
Ölesiye buruşuk

Sevip de saklar mısın?
Ben ütülü bir kuşağım..
Artık:
Sen sarındıkça buruşuk.

Durgun suyun yüzüsün,
Ben içinde bir balık..
Niçin:
Uyanınca sen buruşuk?

Yuvarlaklar üstünesin,
Çeliğin de mayası var..
Ama:
Yoğurdukça buruşuk.

Hiç düşündün mü taş,
Anılarda kırıldıkça yapışır?
Çünkü:
Hep yeniden buruşuk.

AŞ

Senin adına konuşuyorum..
Öncekilerini çözümlemeden
Yeni-yeni ben'ler ortaya sürme.

Belki ben birer birer, gene de
Anlarım yeni-yeni senleri..
Beni yarım kişiliklere götürme.

Tam kaynatırken sımsıcak
Olur mu bir serin sen..
Aş'ı yolundan döndürme.

Bir karmaşım, yenecek, yenilecek,
Bırak başımız dönsün..
Ağlaşımaları güldürme.

Büyüdükçe uykuya benzer, andırsın.
Bir ikinin erimesi, her uyanışında..
Anlaşımları düşün, yumurtayı öldürme

Bakışlarımız daha kaynamadı.
Tam yakamadığımız ateşten
Tencereyi indirme.

KARMAŞIK DOĞRU

Beni güldüremeyen
Acıklı değil
Gülünçtür

Ağlayışların çok çoğu
Düşündürücü değil
Gülünçtür

Acıklı
Düşündürür güldürür
Güldürür düşündürür

Solmuş bir gül, örneğin
Sabahları bir düğün
Akşamları ölümdür

Karmaşık, ellerimdeki çiçek
Sabahki akşamki o gerçek
Gülümdür

Bulgularım yere düşünce
Sözcüklerim üşüyünce
Ölüyümdür

YOZ ŞARKILAR ÖNERİSİ

Bir şarkıydı, öylesine yazıldı,
Bir anlamdı, öylesine bozuldu,
Bir savaştı, öylesine azıldı.

Belirli bir yerde durmak için
Neler-neler çizildi,
Neler-neler yazıldı.

Ben dinledim birini;
Nasıl söylenecekse,
Öylesine susuldu.

Bir-ağız'dan söylediler, olmadı.
Türlü-türlü derlediler, olmadı.
Tesbih gibi, dillerinde çözüldü.

HEYKEL YAZISI

Zaman ya ezer geçer
Ya dondurur
Zamana bırakılmış anlamlı biçimler
Önceleri toz-toprak
Sonunda heykel olur

Heykel, alanların malıdır
Her yanından, her yönünden
Paslansa da
Taşlansa da okunur

Anlamsız biçimlerden heykel olmaz
Yorumsuz heykel olmaz
Olursa heykel olmaz
Gelecek kuşaklara dokunur.

BORDRO

Pencereyi
Gözlerinin kulağı bilen bilim
Kapatır perdelerini
Açılır kitaplarına, dalar kapanır

Perdeleri
Kulağının gözleri bilen sanat
Açar perdelerini
Kapanır yaşamlarına, dalar açılır

Bu ikilemden birindeki birikim
Öbürüne alacaklı gider hep
Boyuna ikisinden biri
Öbürüne borçlu kalır

Bir pencere'den, bir perde'den
Bilimle sanatın
Bu güzel alışverişinden
Bir o verir, bir o alır

ŞEYTAN ÜZERİNE....

Ey
Uyma bana
Dedim
Çoklarının
İnanıp kandığı
Şeytana.

Dedim ki ona
Korkaksın, korkma
Kör inançların ardına saklanma
Bana gel
Ama sakın bana uyma

Ben apaçık var'ım
Biliyorum şaşıyorsun
Biliyorum şaşıyorsun
Ve benim alnım açık
Sen yoksun, şaşıyorum
Ve yaşıyorsun.

SEVİ ANITI

Silinir sokaklardan her geçen bin adım
Adımlardan biri, bir adım kazılıverir
Binlerce davranışın kargaşasında bir sus
Gürültülü bir başkaldırıyla yazılıverir

Sevginin adına aranan sevgililer
Gürültüler arasında bir bir, kaçamak belirlenir
Hep kabadır kalabalıklar meydanlarda sokaklarda
Adı kahr, karınca eziliverir

BİLİYORDUM

Biliyorum
Yollarda bir S
Ni çiziyordum
Sanıyordum

Çizdiklerimde bir O
Nu tasarlıyordum
Sen'din O
Nu biliyordum

Sonra ABC'lerin,
Coğrafyaların, tarihlerin
Fizik, matematik ve ötesi
Ne gidiyordum

Dediklerim doğru değil, yalın

BİRAZ SONRA

Biraz sonra
Sonra
Olacaktır

DAHA

Ben kendime
Yalanlar söyledim

Sonra ben o kendimden
Onları dinledim

Dinledim
Dinledim

O VARDI

Kimsenin anlamadığı
Anadolu,
Rumeli Kavağında
O vardı.

Yağmur yağırdı
Yağmazdı
O vardı.

Ben oralarda yoktum
O vardı.

BİR DE

Ben hiçbir akşam yatmadım ya
Bir akşam yatacağım
Sabaha NaAaa kalkacağım
O zaman bakacağım
Ulan bu niye kalkmadı diye
Kalkıp onu arayacağım

28.7.79

İLGİNÇ

Bir gün gelecek
Ben keşke deyeceğim
Keşke'ye degeceğim
O başka

Bir gün gidecek
Ben keşke demeyeceğim
Keşke'ye eğileceğim
O başka

Bana adımı soracaklar
Unutacağım
Söyleyecekler
Anlamayacağım

BİR PERDE

Hepimiz ikinci perde'deyiz
İkinci perde bitmez

Birinci perdede umutlar vardı
Yetmez

Üçüncü perdeye
Kim-kalır/kim-kalmaz

Belli olmaz

ELLERİN ÖYKÜSÜ

Mavi bir kalem
Mavi bir kâğıtla
Buluşur da
Yeşil bir yaprakla
Mavi bir kalem
Niçin
Buluşmaz

Kâğıt buruşur
Yaprak yenilenir, yeniye
Kalem tükenir, bitmemeye.
Niçin
Duruşmaz bilirsiniz
Yenisini beklemeye.

SINIRLAR

Bir yazar
İki okunur'lar.

Sınırlarda
Her şey
Her zaman
Bir
İhtimale
Karşı'dırlar.

DOĞANIN SÖZCÜKLERİ

Birbirlerinin kardeşidir doğanın sözcükleri;
Uyumlu yaşarlar kendi kanlarınca.
Örneğin bir gül sever baba gibi gülcükleri.
Boyuna şakalaşır ağustos-böceğiyle karınca.

Pınırdan denize kadar damlarken yağmur,
Şarkısını tüm yaşama dinletir su.
Kayalarla topraklar omuz-omuza durur,
Çimenlerle, çiçekler ağaçların yavrusu..

Büyüklü-küçüklü, yan-yana ailecek,
Aynı kandan süren birer imparatorluk..
/Kesin bundan böyle de sürüp gidecek/
Toplum sözcüklerinden başlayan zorluk.

KEDİ İDİ ADI

Bu adı
Ona kimse vermedi
Çağırdılar, sağırdı, duymadı

Kedinin mırırmırları
Onun
Hem düşünmesi,
Hem de duyma'sıdır

Bunu
Benim yazmam
Da
Benim mırmır'larımdır.

Duyan
Bunu yazmaz
Uyan
Bunu yazan bir kedidir.

SEN-SİN

Duygulu bir anda büyüttüğüm..

—Şaşırdığım—

Şiirlerden, eskimez güzelliklerden,
Suskun tükenmez gülümsemelerden

—Kaçırdığım—

Katmer-katmer ördüğüm

Bir sevi taşıdım sana.

Solmaz renkleriyle bir çiçek.

—Kurumuş—

Saçların rüzgârla dağıldığında
Göğsüne gölgesi düşecek

—Olmuş—

Gözlerin buğulanıp daldığında
Seni hep ikiye bölecek.

Biri uyurken biri uyanık,
—Sana—
Benim suskularıma dalacak..
Kendini arayacaksın bahçemde
—Bana—
Birbirine bakan iki heykelce,
İkimiz karşı karşıya olacak.

Karşımdakinin karşısında sen,
—İyi+kötü—
İkisi de sen, ikisi de sensin..
Bir sevide ikiye bölünensin.
—Acı+ölü—
Sen hangisini istersen
Hep biri senin, öbürü onun olacak.

ARTIK

Onun gelmeyeceğini biliyorum
Onun geleceğine bekleyorum

Ah ben çok unuttum
Unuttuklarımı ah ben
Çok unuttuklarımdan
Anımsadım da birden

Sen de demez misin
Sevdim de oldu
Ya o da dese sana kimsin
Bir şey söylemekle olmadı
Başka bir şey susmakla oldu

Epigramlar

İÇİN İÇİN

Toprak kazmak
Başında dikim için
Sonunda ölüm içindir

İnsan kazmak
Başında ekim için
Sonunda görüm içindir
 Birim içindir
 Varım içindir
 Bugün içindir
 Yarın içindir
 Bütün için
 Yarın içindir

Belki önce benim için
Ama ondan sonra hep
Hep senin içindir

EPİGRAM

Bir çocuk doğdu
Adını çözüm koydular
Bir çocuk geçti
Adını gözüm koydular

ÇAK

İki oyun oynanacak
Biri uyurken biri uyanacak

İki oyun oynanacak
Biri çalışırken biri yorulacak

İki oyun oynanacak
Biri giyinirken biri soyunacak

İki oyun oynanacak
Biri silinirken biri yazılacak

İki oyun oynanacak
Biri konuşurken biri susacak

İki oyun oynanacak
Biri düşünürken biri davranacak

İki oyun oynanacak
Biri kurtulurken biri asılacak

İki oyun oynanacak
Biri dinlenirken biri okunacak

İki oyun oynanacak
Biri satılırken biri alınacak

İki oyun oynanacak
Biri kaçarken biri tutulacak

İki oyun oynanacak
İkisine de sorulacak

Biri unutulacak
Biri tekrarlanacak

EPIGRAM

Aşk, varlığında, yokluğunda belli olur
Egemenlik, varlığında, yokluğunda belli olur
Bir özgürlük var, sularca, havalarca olağan
Varlığında değil, yokluğunda belli olur.

ÖZELLİKLE

Ben ile sen
Yaşarız, yaşarım
Ben ile sen
Yaşadığımıza
(Bunca günden öte)
Şaşarım.

EPIGRAM

İki yol gider doğuya, biri dur biri değil
İki yol gelir doğudan, biri var, biri değil

EPIGRAM

Açlık, telekslerde bir satırda
Fotoğraflarda ağlayan bir çocuk yüzü
Bir yabancı dolaşır Asya'da
Çirkin konuşmasıyla sırtır
Havada, denizde, karada
Afrika'da, Biafra'da.

EPIGRAM

İki yol gider aşka biri dur biri değil
Biri anı yoludur biri değil.

EPIGRAM

Gazetelerde çıktı resminiz
Kurultayda uyuyordunuz
Yanınızdakilerin yanında siz
Biraz daha uyanık duruyordunuz

EPIGRAM

Sus yolunda sana seslenemem
Seslensem sus yolundasın

BELKİ

Denizlerden geçerim, dosttan geçmem
Değil onun iyiliğinden, fenalığından geçmem
Onun yolundan değil, kendi yolumdan geçerim
Dost yok biliyorum ama, aramaktan geçmem

*Star Sistem***BİRAZ DAHA ÇABA, HİÇ YAKIN
BEYİNİ GÖMECEĞİZ YARIN**

Güzel giysilerim var benim aylar rengidir, kanlar rengidir
Çekemeyenlerin gözünde bile, deseler demeseler güzeldir
Ben sakladıkça giyinirim, gösterir, süslenir giyinirim
Gözlerime gelince, ne zaman gözlerim dense aklıma dudaklarım
gelir

Dostlarım oldu mu olmadı mı, dosta kafa yormazdım
O zamanlar ne kadar bilmezsem o kadar sormazdım
Saklamasını, saklanmasını o kadar da susmasını korkudan soran
ben

Ben olsam bile bundan sonra bence artık bana dost olmazdım

Önceleri utanmazdım, bilisizdim, anlamazdım nedir utanmak
Hem parasızdım, bildiğim bir şey vardı kıskanmak
Sonra o kıskanmalarım beni hırçınlığa, hırsa sürüdü
Soframızda eşit bulunurdu ekmekle memeler, but, bacak

Benim şansım varmış kenarda doğmuşum, olacak
Öbür yanda bir yığın keseyi beslerken seksomanyak
Onlar bizden yana dönmüşler, biz onlardan yana
Buluşunca kafaya karşı, kim çıkar karşısında duracak

Kentin bir yerinde buluştuk, karşı karşıya geldik
Biz de az yenik yitik ölü vermedik
Acıdılar, acımlar geçer, savaş bizden yana döndü
Onlar bize yürü dedikçe biz onlara yürü dedik

Ağlasaydım gözüm bozulurdu ağlamadım
Söyleseydim büyürdüm, büyük olurdum, anlatmadım
Dudaklarıma bakan bunca alık varken karşımda
Ben kendimi ucuza satmadım, boşuna ağlatmadım

şimdi kocaman mutsuzlukların üstünde yükselen
Bir yerde buluştuk, kasalar, paralar, boyalar ve ben
Kime nasıl anlatabilir artık kimden neler öğrenebilirim
Topu topu iki yön kaldı zaten, onlar ve ben.

BAŞLAMALAR

I

Seni seviyorum

Ben de seni

Tutuyorum

Ben de seni

Öpüyorum

Ben de seni

II

Doğuyorum

Ben de sana

Yaşayorum

Ben de sana

Geliyorum

Ben de sana

Bitiyorum

Ben de sana

Ölüyorum

Ben de sana

III

Ben seninim
Ben de senin

Sen benimsin
Ben de senin

IV

Gelip kaldım
Ben de senden

Görüp kaldım
Ben de senden

Bilip kaldım
Ben de senden

Gidip kaldım
Ben de senden

Umup kaldım
Ben de senden

V

Sen de ben de

Ben de sen de

Sende bende

Bende sende

Sen de bende

Ben de sende

Sende ben de

Bende sen de

VI

Geliyorum

Ben de seninle

Gidiyorum

Ben de seninle

Kahyorum

Ben de seninle

Ölüyorum

Ben de seninle

VII

Yalnızım

Ben de sensiz

Çirkinim

Ben de sensiz

Küçüğüm

Ben de sensiz

Ölüyüm

Ben de sensiz.

BENDEN SONRA MUTLULUK

Bunca yıl yaşadım
Elime ne geçdiyse yitirdim
Biraz daha yaşayacağım
Yalnız bir şey biriktirdim

Bir bakış, bir görüş, bir duyu, bir düşünce
Belki aç kalacağım

Suçlanacağım ölünce
Biraz yazdım, artık hep yazacağım

Hüzünden baş alamadım
Görünce

EPIGRAM

Nerede iki sevişen varsa
Ben orada onların bekçisiyim
Nerede iki dargın varsa
Ben orada onların barışçısıyım

EPIGRAM

Denizde balık adam,
Havalar da kuş adam
Bu ne gidiş, nicesin
Düş adam, buluş adam

Unutuldu mu yoksa
İnsanca ama yalın
Yaşamalar, sevmeler.
Bu ne iniş ne yokuş, adam.

EPIGRAM

Buralardan oralara gidilir
Oralardan buralara gidilmez
Akılla duygu arasında bu iş
Biri çözer, öbürü bilmez

Oralardan buralara gelinir
Buralardan oralara gelinmez
Her şey tamam bir şey eksik
O kafayla bilinir, bu kafayla bilinmez.

EPIGRAM

Yetersiz iyi niyet
Kötüsüne yol açar

EPIGRAM

Halka karşı çıkma
Kesin yanılmış olursun

Halkın tuttuğunu anla
Halkı anlamış olursun

Halkını anlamakla
Bir yere varmış olursun

Halk sevilmez, yerilmez
Aldatmış, aldanmış olursun

Sevgiye bilgi
Bilgiye sevgi katılmaz
Uzak kalmış olursun

GÜM

Bir direndim bugüne dek
Kimse güme gitmesin diye

Dilendim ödeyerek
Kimse ölüme gitmesin diye

Daha çok şey başlamadı
O da bitmesin diye.

UYANMALI

Bir gün gelecek
Ölmemiş hiç kimse yaşamayacak

Yaşanmamış hiç kimse
Ölmeyecek

EPIGRAM

Biz belki insanlarız
Belki de korsanlarız
Ama bir gün bakarsınız
Ne o korsan ne o kız

İnsan nedir o zaman
Belki biz sizi anlarız
Belki siz bizi anlarsınız
Ya sizi biz, ya bizi siz
Anlarız, anlarsınız.

EPIGRAM

Dinciler
İnsan anlamasını
Bilmeli dediler

Akılcılar
Bilmesini anlamalı
İnsan derler.

EPIGRAM

Mit
İzi kalmaz
İziydi kalan.

EPIGRAM

Düzelecek dediler, yirmi yıl geçti
Açan arayı daha da açtı
Bugün sordum düzelecek deyorlar
Gemi de gemiymiş hani, yolcu da yolcu

DEVE

Eşek önde ben arkada
Gidiyoruz bir çölde

x deve
x devenin başı
x deve inadı
x deve tabanı
x deve kini

x deve yürüyüşü
x deve kokusu
x devekuşu

MASAL DEĞİL

Bastığın yere bakma demiş sanki bir kötü
Baktığın yere basma demiş bir başka kötü

Bilmemek anlamamak olağan bir iş olmuş
Gelmiş ortaya bundan kapkaranlık bir örtü

Bundan öte yıllarda bir kuşak olagelmiş
Işıktan görünmemiş ne kötü ne de örtü

Çıkmış o ilk adamdan sonra ilk küçük adam
Flinde yanar-döner, yarı-yırtık bir örtü

Işıklar azalırken gözükmüş kuyulardan
Bir sürü, başlarında ve ellerinde örtü

Bastığın yere bakma, baktığın yere basma
Yama yama dikilmiş o parçalanan örtü.

Gelmiş “minarelerle kuyular bir” düzeye
Şimdi duyduğum sesler işte bundan ötürü.

EPIGRAM

Ellerinizde sevmek dövizleri
Balyoz oldu vur vur vur

Sen beni seviyorsan dur
Seveceksen dur
Niçin olmasın olur olur olur
Ben seni seviyorsam dur dur dur
Durmuşuz

SEÇİM

Çok bilen çok yanılır
Az bilen daha çok

Hiç bilmeyen
Yanıldığını bile bilmeyecek
Bu kadar mutlu kişiyi
Kim seçmeyecek?

EPIGRAM

Siz ata hiç bindiniz mi
Denize girdiniz mi
Şehirde misiniz
Yalıya indiniz mi

EPIGRAM

Geceye boyanmış bu gecekondular
Buraları geceye kimler boyamışlar

Güneşe boyanmış bahçeler arasından
Solgun yüzlü geçiyor çocuk insanlar

Oynamaya, yoksa okula mı gidiyorlar
Güneşe boyanmış bahçeler arasından

Duman yüzlü erkekler duruyorlar
Erilmemiş aşkların, kadınların, karşısında

Bu erkekler çocukların arasında
Aldanan, aldatan, vurulan kadınlar

EPIGRAM

Yıkayıcı değilim
Ben seni yıkayamam.
İşte hamam
İşte kurna işte tas
Başkası olsa bunu bile anlatmaz.

İşte musluk, işte su
Yıkan eşşoğlusı.

Taşlamalar

VİRGÜL

Önümden çekil
Ayı
Göremiyorum

TAŞLAMA

Gidecektim
Söze daldım kaldım.

Yarısını gitmek aldı
Yarısını kalmak aldı
Sustum durdum
Sözler havada kaldı.

HAVA YOK

Hayır vardır deme gözüm
Hayır yoktur derim sana
Hayır yoktur dersin bana
Uzun yaşar benim sözüm
Hayır yoksun derim sana.

PARODİ

*Bu taş
Cebine benzer ki
Aynı makberdir
Dışı sükûn ile zâhir
Derûnu mahşerdir.*

Abdülhak Hâmid

*Sözlük
Cebin: Bu sözcüğün iki anlamı vardır:
a) Korkak, yüreksiz;
b) Kızgınlık.
Makber: Mezar, kabir, gömüt*

Bu taş
(Bir tür ebediyet parası)
Cebime benzer ki
Aynı ambardır
(Bir giren bir daha çıkmaz)
Giriş kolay çıkış dardır.
Dışı sükûn ile zâhir
Derûnu mahşerdir.
Bunu
Giden anlamaz
Kalan anlamaz
Veren anlamaz
Alan anlamaz.

GÜZELLİK GERİDE KALDI

Benim yüzüm, yüzünden başdan başa hüzündür
İkisinden birisi ikimizden biridir

Görmeli'dir, eskidir, yaşamış'a dönmüştür
Yarışa çıktıkları güzelliği geçmiştir

Ağladığını bilir bilmediği şeylere
Güldüğünü unutmuş, hiç görmemiş gibidir

Taşınmayan ne varsa bir yerden öbür yere
Seve seve taşımış, sırtına yüklemiştir

Parayla ölçülmeyen sevgi saygı borcunu
Ne aldıysa ve kimden aldıysa ödemiştir

Verdiğini unutmuş onun ne olduğunu
Ne verdiyse ve kime verdiyse yok bilmiştir.

NE REZALET

Bir yerdelik

Her kafadan bir ses çıkıyor
Dünya şöyle olmak, yok, böyle..
Sen şöyle demelisin, sen şöyle..
Bu meseleyi kime sormalı..
Elli dört, sen söyle.

Bana göre hava hoş
Efendim
Çünkü malûm'âliniz, gemisini kurtaran..
Fakat efendim, yanıma koş'
anlar olursa seyrederim.

Ama efendim
Dünya, insan, toplum..
Ben bunları kitaplardan sordum
Onlarda da bir şeyler var, yok değil
Okudum efendim

Mamafih efendim
Bende bitmez sanırım insanlık
Hem hayat devam ediyor her şeye rağmen
İşe kendinden başlayan olsa
Yaşanabilir, zaten hem..

Demek isterim ki efendim
İki an, iki taş, iki cami arasında
Saadet denen bir şey vardır
Yokluk, insanın gönlünde değil efendim
Parasında.

Sonra eski rüyalar, yok şimdi
Onlar eski gıdalardaymış
Ev sahipleri iyi imiş efendim
Kirayı arttırmamış
Sonra..

Yüzü gülüyor delilerin bile
Hani lafın gelişi dedim.
Zemin, zaman,
Devir bir kötü devir.
Düşünceler, duyuşlar cılız
Anlayışlar kıt.
Kimse kimseyi takmıyor efendim,
Elâlemin umurunda değil
Herkeste bir acele, bir acele..
Kucak kucağa sevgi, aşk, ölüm
Herkes bir tarafından hasta
Ha evet efendim
Kâfiye de bunlardan biri; tasta.
Oysa bir daha iyi; pasta.

Vallahi ölenler mi, kalanlar mı..
Bilmiyorum, kim yasta.

TAŞLAMA

Nasıl biriktirdin
Dedi o
Ve çalışarak mı diye ekledim
Ben
O da
Evet dedi.

Nasıl kazandın
Ve aklınla mı diye ekledim
Evet dedi.

Sende evet çok dedim
Evet dedi

Benim her şeyim var dedi
Bir şeyin yok dedim
Ne o diye sordu utanmadan
Dedim, bende olan.

ALTI TAŞ

Kendinden korkan kaptan göz ayırmaz limandan
Gemisiz denizlerde gemisiz dalga geçer
Kıyı fenerlerine gidilir rotasından
Denizsiz gemilerde kadına içki içer

Kendinden korkan mimar yapmaktan kolay yılar
Doğanın ortasına aykırı yapılar kor
Mutluluk bulmak için dışındaysa insanlar
Evden kaçandan değil onu mimarından sor

Kendinden korkan insan yaşamdan da korkar'dır
Korktukça yer yedikçe korkar kendinden şaşar
Şişmanların içinde bir zayıf nokta vardır
Balonlar gibi yavaş şişer birden patlarlar.

Kendinden korkan doktor anlamaz hastasını
İyi edeyim diye ilaçlara başvurur
Birkaç hastalık için korumaz hastasını
Hastalık sayısından fazla ilaç uydurur.

Kendinden korkan kadın bilmez güzelliğini
Aynada anlam arar aynadaki yerine
Anasını anlamaz, bilmez ne çektiğini
Sonundakini arar başındaki yerine

Kendinden korkan erkek bir ulusu batırır
Anlamaz hiçbir şeyin arkasından önünden
Bakarsın bir tutuşta boğaları yatırır
Sonra da rezil olur kafasının yüzünden

SİGARA

Sizin o eviniz vardı hani
Çamların arasından
Denizi gören, yok, hayır, denize görünen
O evin işi bugün tamam
Bilmiyorsan benden öğren
Havuzun mermerlerini yürüttüler
Ağaçları apar topar söktüler
Dalga geçme anılarında
Bahçeyi tarla gibi sürdüler
Bölüştüler aralarında
Sen şimdi yürü hür maviliğin
Gittiği, bittiği, ittiği son sınıra kadar

TAŞLAMA

Erkekke dişi arasında iki oran var
Birinde öbürünü tamamlayanlar

Birinde öbürüne yük gibi, hödük gibi
Onda kendini, kendinde onu soran var

Şimdi ikisini de ne arayan ne soran var
Arayanlar, unutanlar
Bir de başkasından başkasını soranlar
O da var.

DÜDÜKLÜ TENCERE

Neylersin ki bir kere olan oldu
Konuyu ne anlayan ne soran oldu
Bir öksürük aksırık ilaç beklerken
Bakmasını bilmeden bey bakan oldu.

TAŞLAMA

Kürsüye çıkmaya gerek yoktu
Ne olduysa senin yüzünden oldu
Berbad ettin oturumun sonunu
Ne bir şey diyen vardı sana
Ne de bir soran oldu
Başkan diyeceklerdi partinin içinde
Bakan olamayacakken başbakan oldu.

KUŞLAR VE AVCILAR

Kuşlara iki soru soruldu
Tam kurtulacakken vurulan mısın?
Tam vurulacakken kurtulan mısın?
Kuşlar bu soruları bilmeden uçtu

Yaşamda türleri çok kuşların
Ölümde yazgıları iki
İnsanları özlemleyen uçuşlarının
Ardından giderkenki

Kuşların da kendilerine özgü bir yazgısı vardır
Ayaklar altında karıncalar, böcekler gibi ezilmezler ama

Tam kurtulacakken vurulurlar
Tam vurulurken kurtulurlar

İki kere ölür kuşlar
Bir kurtulurken vurulunca
Bir de vurulurken kurtulunca

Bir türü tam vurulacakken kurtulur
Bir türü vurulur tam kurtulacakken

İnsanları özlemleyen uçuşlarında
Yaşamda türleri çoktur kuşların
Ölümlerinde ikiye inen yazgılarında
Nereden baksan sonu yoktur kuşların

Bir türü tam vurulacakken kurtulur
Bir türü vurulur tam kurtulacakken

Bir türü kurtulur tam vurulacakken
Bir türü vurulur tam kurtulacakken

Tam vurulacakken kurtulanlar
Tam kurtulacakken vurulanlar

DAAVAA

Ya çok sevdiğimden,
Ya da sen inandıramayınca
Bir dava açtım.

Yargılama aşk katında sürdü
Ve savunma hakkını
Sonsuza sınırladım.

Duruşmada yalnız gözlerdir tanık,
Eller, kollar bağlanmamıştır..
Yolunda karar aldım.

Sevide de, kinde de
—Bir üstü olmadığından—
Temyiz yolunu kapadım.

Taraflardan sen, özgür ceza'ya..
Ben, ağır-ceza'ya çarptırılmıştır..
Cezayı onayladım.

Bu davalısız, davacısız yargılamada
Seni bensizliğe, beni sensizliğe bırakma kararı alınmıştır,
Duruşma kapanmıştır.

Ne kâğıt yırttım,
Ne kalem kırdım..
Aldım kalemi elime,
Bu dava dosyasını yazdım.

TAŞLAMA

Çok pencereli evler var
Onlardan kimler nereye bakar
Gözlerin yetmezliğinde, bakışlar
Deniz kıyılarından, göllerden
Dağ başlarına kadar
Düşerler uçarken

Çok kapalı duvarlar var
Onlardan kimler girip çıkar
Tasarısız, tasarılı, besili, besisiz
Yerlisinden yabancısından
Alıcı satıcılara kadar
Tümü tüm sevimsiz

Dar odalı yapılar var
Oralarda kimler yatar kalkar
Toplumun belirli katlarında
Arabalar altlarında
Suçlusundan suçsuzundan
Fakirinden zenginine kadar
Toplumun belirli katlarında.

Çok oturaklı salonlar var
Oralarda kimler konuşur susar
Büyük sözleri yayıp sulamakla
Seçilmişinden, atanmışından
Yutturmuşuna kadar
Unutmacasına

Çok mallı pazarlar var
Onları kimler kurar
Çamurda yağmurda
Yiyeceğinden içeceğinden
Donuna kadar
Emeği sağan

Çok uzağı gören falcılar var
Çok yakını görmeyen politikacılar
Kendi ayak izleri kendi alınlarında
Kafa göz akıl bilgi olmayınca
Ne pencere işe yarar ne kapılar
Açılrsa da, kapansa da.

Ve ne oda ne yapılar
Ne oturaklı salonlar
Boşu doldurabilir
Ve ne de alıcısız mallı pazarlarında
Yer değişmiş falcılarla politikacılar
Ayakta durabilir.

AZARLAMALAR

Ne duruyorsun öyle
Abdülhak Hâmid gibi
Derdin varsa bize söyle
Biz pazarlamacıyız
Bir alıcı buluruz.

TAŞLAMA

Yıkıntıya önce yürek
Sonra kürek

Akıntıya önce kürek
Sonra yürek gerek

Ama
İki yürek burda bir

Kaç türlü kürek varsa var
Ama ya var ya da yok yürek

PARODİ

Dolaştım da dünyayı
Teknik kombinezonlar
Pratik don'lar gördüm

Döndüm doğuya baktım
Renk renk boy boy satılık
Sönmüş balonlar gördüm

Ardı-yok başlangıçlar
Boş bakışlar, uykular
Karanlık sonlar gördüm

45 YAŞIMA

Bir iki üç
Güç

Bir iki üç dört
Güç dört

Bir iki üç dört beş
Güç dört beş

Sıfırı unuttum, elli için
Sıfırı da say

Ay, vay.

SEVİMSİZ

*“konu sevimsiz,
şii de öyle olsun”*

Kent, köylerine yürüyor
Çirkin-çirkin,
Gümbür-gümbür.
Köy kaçamaz ki
Paldır küldür,
Gündüz gece yürüyor
Sessiz, derin.
Silip süpürüyor.

Köy yollarında adamlar
Suskun yürüyor,
Sessiz, derin.
Sürtüyor adımları
Her biri düşünüyor,
Onlar artık ne köyün adamları,
Ne kentin adamları.

Kentler köylerine yürüsün,
Bu çirkinlik sürsün
Ötesi fasarya ha.
Adamlar yollarda yürüsün.
Ama o çirkin-çirkin var ya ha
Sonunu kent düşünsün.

Sonunu ben söyleyeyim:
Kocaman bir kent,
Her mahallesi bir köy,
Her köylüsü köyünde hapis;
Megalopolis.

KANTO

Kaşı yok, eteği mini
Başı yok, saçları maksi
Minimumla maksimum arasında
Gözleri kirpikleri mavi
Hay aksi

Minimumla maksimum arasında
Fistanı mavi, donu mavi
Ortada malı mülkü
İki cihan arasında
Şeftali tohumu gibi
Asılı kalmış çünkü

Zamansız gelmişiz hay aksi
Mini maksi midi maksi
Görmeye gözüm var da şimdi
Bakmaya terbiyem mani

Komşunun tavuğu kaz
Kabuğu kırılmaz

Ondan bir yemiş istesem şimdi
Sunacak çekirdeğini.

Adlı Şiirler

BAŞKA-KENDİLERİMİZ İLE KENDİ-BAŞKALARIMIZ
VE KENDİ-BAŞKALARIMIZ İLE BAŞKA-KENDİLERİMİZ
ARASINDAN

*“Akıllı olduğunu düşünemeyecek kadar akıllı
Deli olduğu düşünölmeyecek kadar deli”nin
niçindenliğini bilmediğı sıkıntısı geçiyor*

Uyanmak, bir akşam bir adamı yatağından kaldıracak.
Adamın gözleri adama uyanışı anlatacak.
Gözleri gel gel diyecek.
Doğrulmak adamı kucığına alacak.
Adımın birincisi ayağına sarılacak.
İkinci adım birincinin içinden doğacak.
Adımlar ana-oğul babasız sıralanacak.
Adamın gözleri adama bak bak diyecek.
Pencere adamın gözlerini kuşatacak,
Bakışlarını caddeye serecek
Görüşleri yayılacak.
Caddede insanlar gezinecek.
Oda bu sırada işe karışacak,
Adamı dışına çıkaracak.
Çıkmak öbür fiillere komutan çıkacak,
Merdivenlere indir komutunu verecek.
Merdivenler onu bir kapıya iletecek.
Kapıya açıl komutu gelecek.
Kapı bu işi adama yaptıracak.
Evin içi dışına dönecek.
Burada adama karış komutu ulaşacak.
Adam saf saf yanaşacak,
Bakmaya alışmak adama gördürecek.
Görmek adamı sürekli bunaltacak.
Adam gördükçe şaşırarak,
Şaşırdıkça sürekli görecek.

Adam bilmek fiilini arayacak,
Ama bulamayacak.
Adam geleni geçeni kendi sanacak.
Bu ne kadar çok kendim deyecek.
Hep başkalarını görecek.
Hani ben, nerede ben deyecek.
Anlamak isteyecek — bir istemeseydi—.
Anlamakla bunu istemek yan yana gelecek
Bir çağ bitecek, biri başlayacak.
Neden-, niçin-, nasıl'a yönelecek — ya yönelmeseydi—.
Anlamak fiili — ister istemez — birden adama verilecek.
Adamın durumu belirecek, hızı gelişecek.
Ayarı insanca bozulacak.
Neleri anlamalı, neleri değil, ayıramayacak.
Başka-kendilerini görünce şaşırarak.
Kendi-başkalarını onlarla karıştıracak.
Önünden boyuna başkaları geçecek.
Önünden boyuna kendisi geçecek,
Bu ne kadar çok ben deyecek.
Aralarında bir yabancı arayacak.
Kendinde bir yabancı arayacak.
Bu ne kadar çok yan yana ben deyecek.
Ben kendime nereden gireyim deyecek.
Ben kendimden nasıl çıktım deyecek,
Ne zaman deyecek, niçin deyecek.
— Deyecek de ne olacak —
Olan olacak olduğunca, olacağınca.
Bu andan o ana olanca.
İş işden geçecek.

Adama bir yardımcı fiil birden düşecek.
Adam onu ilkin bir şey sanacak.
Onunla düşünmeye alışacak.
Düşünceleri onunla kör-topal gidecek.
Adam bundan şımaracak.
Dur şununla bir iş göreyim deyecek,
Eline cebi değecek.
Adam ile tabancası birleşecek.
O anda bütün öbür fiiller ondan geri alınacak.
Adam ateş edecek.
Bütün fiiller ona geri verilecek..
Adam birini vuracak..
Adam kendini vuracak..
Adam beni vuracak. Bilecek..
Ler,siniz.

Perde burada inecek.
Perdenin önündekiler donup kalacak..
Lar,sınız.
Perdenin arkasındakiler bekleyecek..
Ler,siniz.
Bir ölü yerde uzanık yatacak.
Vuranı görenler vurulanı görmek isteyecek.
Tıklım tıklım insanlar eğilecek.

Kim baktıysa görecek.
Yerde kendini görecek.
Hepsi başkayı umduğunda şaşırarak.
Dışlarına binlerce A çıkacak.
A'lar çelik teller gibi dolaşacak.
İçlerine birer nefes Hi dolacak.
Yerde yatanda herkes kendini tanıyacak.
Bir perde aralanacak
Vuran ortaya çıkacak.
Ortaya çıkanda herkes kendini tanıyacak.
Herkes kendini tanıyınca iş bitmeyecek,
Başlayacak.

20 Şubat 1955 Pazar

21 Şubat Pazartesi, saat 3.20

KİLİT

Bir renk karanlığa adını çiziyordu.
Bir bakış sana adını çiziyordu.
Binlerce sevi geçiyordu gecedен..
Biri durmuş, yalnızlığını çiziyordu.

Bir umud bir yarına adını çiziyordu.
Bir yarın bir olur'a adını çiziyordu.
Binlerce belki geçiyordu gecedен..
Bir bekleyiş bir yitişе adını çiziyordu.

Bir adım bir gidişе adını çiziyordu.
Bir gülüş bir ezilişе adını çiziyordu.
Binlerce dudak geçiyordu gecedен..
Bir öpüş bir gizlenişе adını çiziyordu.

Binlerce göz geçiyordu gecedен
Bir geçiş bir yola adını çiziyordu.
Bir yol bir yalana adını çiziyordu.
Bir yel bir saklanışа adını çiziyordu..

Bir ışık bir kaçışа adını çiziyordu.
Adım bir aldanışа kendini çiziyordu.
Bir söz bir yanlışа adını çiziyordu.
Binlerce oluş geçiyordu gecedен.

Bir korku bir kırgınlığа adını çiziyordu
Bir saklanış bir olmazlığа adını çiziyordu
Bir umgu bir inanca adını çiziyordu
Binlerce düş geçiyordu gecedен

Bir ölüm bir yaşama adını çiziyordu
Bir yaşam bir ölüme adını çiziyordu
Binlerce bir geçiyordu gecedен
Bir ad bir ada adını çiziyordu

Bir yaşam bir yaşama adını çiziyordu.
Bir ölüm bir ölüme adını çiziyordu.
Binlerce eş geçiyordu gecedен..
Bir gece bir göze adını çiziyordu.

Bir göz bir geceye adını çiziyordu
Bir el bir ele adını çiziyordu
Binlerce iki geçiyordu gecedен
Bir sunuş bir duruşa adını çiziyordu.

ÇOCUKÇADA BEN VARIM

Ben böyle yazdım sanma
Ben böyle düşündüm
Başından beri
Sözcükler koşuyordu
Düşünlerimin ardından
Çocuklar, çocuklar gibi
Bayram yerlerinde

Çocuklar oynuyordu
Düşlerimin içindeki
Bayram yerlerinde

Ben onlara
Hiçbir zaman
Kapalı perdeleri göstermedim
Kapalı kapıları göstermedim

Hiçbirini salıncağa bindirmedim
Sallamadım
Atlı karıncalarda döndürmedim
Onlar gelişi gidiş sandırırlar
Vuruşan otoları seviyorlardı onlar
Çünkü hem gidiyorlardı
Gidiyorken güldürüyorlardı
Kafa kafaya vuruyorlardı
Gülüyorlardı
Bizi kandırdıkları gibi kandırırlar
Onlar
Yarın oynayacakları oyunu
Oyunun başını sonunu
Bizlerden iyi biliyorlardı.

ÖVGÜ YERĞİ

Az bir yer kaldı bize biraz da zaman bize
Yere mi yönelmeli zamana mı ne

Ölümden korktukları, yaşama'yı unutup
Bir gizli baba mıdır, ya da ana mıdır ne

Bilmezler ne gece var, ne gündüz, uyunacak
Uyuyan da uyutan da yan yana mıdır ne

Gülen dostu düne dek sevince nerde olsa
Benden yana bilirdim senden yana mıdır ne

Birinci zorda cayıp yürekli sözlerinden
Kaçana mı bakmalı durup kalana mı ne

Sonlu iyi niyetler, sonsuz kötülüklerden
Girene mi kıymalı, ya da çıkana mı ne

Doğadan çaldıkları bilinse, ya toplumdan
Çaldırana mı yergi söyle çalana mı ne

O kadar karıştı ki yerleri, yerlerimiz
Olanlar bana mıdır yoksa sana mıdır ne

ÇOK

Çok söylemek
Dinlemenin çok dengesi

Çok dinlemek
Çok söylemenin yongası

Yukarıda yanlış var
Aşağıda bölüyor hendesi

Güvenseydim, güvenseydiniz
Unutmayın bu sesi

Alışacaksınız
Şeyler bitince, şeylerin hepsi

AĞLAMAK

Ağlamak
Unutmak kadar kolaydır inan
Sevin ağlayabiliyorsan
Sevin ağlayorsan
Gül ağlayabiliyorum ben diye
Gül ağlayorum ağlayorum diye
Sana bir şey yapamam
Ağlayamıyorsan

TÜRKÜ

Bir renk cümbüşüyle yarı çıplak giriyorsun
Yarınlarda bekleyen gerçek korkularına
Sorulmamış soruların daldan dala karşılıklarına
Bir anda ışıkları kararacak gösteri alanlarında
Yalnız gizlere yer tanıyan bir gösteri sergileyorsun
Yarınlarda yer açıyorsun sen kendi korkularına

Karanlık geceleri harcama sevdalarına
Bırak biraz da başkalarının olsun duygululuk,
Durup dururken yıldızları kovma öyle
Ya ay'a yüklediğin o büyük sorumluluk
İlle de ağlatmak mı istiyorsun bizleri söyle

Senin aşkın birinci olsun istiyorsun
Sımsıkı sarılmışsın karamsarlıklarına
Gecelerin ödevlerini peşkeş çekiyorsun
Bu karmakarışık ilişkiler pazarında
İnandırıcı kılamadığın sevdalarına

KIZDIM DA YAZDIM

Unutmayın
Ki
Yaşam
Öldüresiye güzel değildir.

MERDİVEN

O zamanları şimdi daha iyi görüyorum
Bir şiirdi her basamak

Sonra bir satırı unutuldu inerken
İnerken bir başdönmesi

Şimdi merdivenleri çıkarken
Her basamak bir roman

DİKTATORİAT İÇİN

Sen kendine direnirsin
Ben sana direnirim

Biraz zaman alır uykusuzluğun
Ben uykusuzluğumda bilenirim.

*

Her çağrıda bir ağrı
Her ağrıda bir çağrı
Var mı, var masalar
Çağırmasa

*

Susmaz tüfekte topla
O yok mu o var yokla
Doyar açla, acıkır tokla
Yukarı kaldırır vurur

ÖĞÜT

Ölenleri unutma
Ama
Yaşayan var ise
Onu sev

Sev ama

ÖLÜMÜN SİSTEMATİKİ

Partir c'est mourir un peu

O artık buraya gelmeyecek,
Oraya gelmeyecek,
Desem duymayacak,
Duysam bilmeyecek,
Ağlasam görmeyecek,
Beklesem olmayacak.
Demek ölmek,
Ad-ad, adım-adım gelen,
Birden giden,
Kalandan alan,
Alanda kalan.

TAŞINMAK

Taşınmak kadar
Hüzünlü bir kırık yoktur
Bir kopma bir yaralanma
Gizlenmiş bir hıçkırık yoktur

Şarkıları vardır ya büyük olayların
Taşınmanın da bir şarkısı olmalı dedik
Şimdi onu okuyalım
Şarkısı taşınanların

Çocuklar dikkat edin
Bir şey unutulmasın
Mangalın kapağı
Tuz kutusu
Teyzemin başörtüsü
İhlamur torbası
Sürahinin örtüsü
Kırılmasın dikkat edin
Safran kavanozu
Çocuklar dikkat edin
(Şangır şungur)

Ah kırılmasın
Kırılmasındı
Anneannemin lâmbası
(Kamyon sesi gelir)

Her şey tamam mı
Her şey tamam
Anne her şey tamam
Tastamam

Ama babamın
Şu pencerede kalan
Bakışlarını
Alamadım bir türlü
Çakılmış köşesine
Alınmıyor alınmıyor
Babamın bakışları
Kırılmıyor da
Yerlere de düşmüyor
Orada
Duruyor hava gibi
Taşınmıyor anne
Babamın bakışları
Taşınmıyor.

Desinler boşboşuna
Güle güle

PENCEREDEN

Evlerin içlerini dışlarına çeviren bir güneş..
Geçip gitmiş bir bacanın ardında
Boylu boyunca çakılıp kalmış bir duman ipi
İnsanların başlarında eriyor.
Hiç kimse kendinin sahibi değil..
Hepsi bir başkasının sahibi
Sanki.

SAKLAMAK ALDATMAK DEMEKTİR

Konuşuyorlardı yanımdan geçerken
 Duymadım sözlerini
 Yüzlerinde öyle bir esinti vardı ki
 Aldatmayacaklardı birbirlerini

*

Sussam-baksam, yüzünüzü dinlesem
 Ve izlesem sakladıklarınızı
 Sözlerinizden bir bir ayıklasam
 Ah, ben sana sende hep inan
 /mak istemiştım/ aradım bulmasız,
 Ölümsüzün, yalının, yalansızın
 İki elini

*

Konuştum köyün, kentin göründü
 Karanlık bastı ansızın
 Yollar tükendi kendi karanlığında
 Asılı kaldı değişmeyen bir şimdi
 Kutsalın uzağında

*

Ölüm değil, düşüncemde, ölümleyin
 Ölmeyen olmadı ki bugüne değin
 Ölüm değil, ölüm değil düşüncemdeki
 Ona bir gerçeğin sezinlenmesi deyin

*

Bir gerçeğin sezinlenmesi için
 Korkmayın ne olduysa söyleyin
 Neler olmuştur sakladıkça sizi düşüren
 Hiç bir şeye küçük düşmeyin

*

Küçültülmemek küçük düşmemek için
Karanlık sessizliklerde küçükleşmeyin
Ben sizi bırakıp giderim
Ama siz de kalmak isteyin

*

Nasıl dendiğini öğrenmek için
Nasıl deyemediğimizi gözleyin
Kalmak gitmekten zordur
Bir kaçanı bir kalanla deneyin

*

Ben sizi bırakıp giderim
Kalmayı

*

Yalan ölümden daha çok yitirir yaşamı
Saklamak düşürür ağır ağır
İnsanın düşeceği en alçak ortamı
Sözden korkmak, korkup susmaktır.

*

Senin düşüncedeki ölüm değil
Bil sen yaşamaktan korkuyorsun
Ölmeyen olmadı bugüne değin

*

Ölümü küçültür
küçültmeye yeter bir belki.

YALNIZLIK PAYLAŞILMAZ

Yalnızlık, yaşamda bir ân,
Hep yeniden başlayan..
Dışından anlaşılmaz.

Ya da kocaman bir yalan,
Kovdukça kovalayan..
Paylaşılmaz.

Bir düşün'de beni sana ayıran
Yalnızlık
Paylaşılsa yalnızlık olmaz.

YALNIZ'IN DURUMLARI

Yalnız'ın gelmesi de yoktur, gitmesi de..
Onun kalması vardır hep.

*

Aşk şiirlerinin unutulmazları
Susmalardan taşan tür'üdür
Başkalarını da sarar
Olur kılar olmazları
Alır insanları sonsuzlara götürür

Şairler şiirlerinde yaşamaz
Ulu yalnızlıklarında düşünür

*

Maupassant'dı mimarın adı

YALNIZ'IN DURUMLARI

Yalnız,
Kendisini
Hiç yalnız bırakmaz..

Hep yanıbaşındadır
Kendisinin.

*

Yalnız,
Kendisine hep yalan söyler..
Doğru sansın diye;
Aldatmak için kendisini.

Ama inanmaz
Doğruluğuna,
O gene
Yalan sanır hep.

ÇALINTI

Bir yer vardı orada iyi adamlar, atlar
Bir tarihi oklarla, yayla vurguladılar
Sonra ben tutuklandım, o adamlar, o atlar
Uykusuz gecelerin yarı içinde taylar
Sağrısı geniş birer birer kısrak oldular
Sonra ben çıktığımda onlar
O iyi adamlar
 o iyi atlara
 bindiler ve gittiler

UÇURTMA

İnci idi
Uçurtmanın adı
İpi kopmuş
Bir
Uçurtma gibi
Bir
Çocuğu
Nokta.

*

Benim
Uçurtmam
Bir gün
Unuttu ipini
Kopardı gitti
Bilmediğim bir yere.

ŞİİRSEL SİBERNETİK

Evren'de
Bir rastlantı'da
Buluşma'nın adıdır
Sevi.

Sevi'yi
Bir rastlantının evreni sananlar
Unuturlar tükem denen
Bir devi.

Rastlantı'yı
Bir sevinin evreni sananlar
Unuturlar insan denen
Bir ev'i.

Düşünün derler büyükler küçüklere
O zamanki kendilerini unutanlar
Düşünmediklerinden
Yarınki bir işlevi.

ALBUM

Elimde üç tekerlekli, kırmızı bir bisiklet.
Bir nohut-oda Hacıbayram'da
Denizsiz bir ada'nın kıyılarında
Görünmez arkadaşlarım..
Ne işim vardı bu rüya'da.

Bir kere, bisiklet yeşil değildi,
Başkentti, ada değildi,

Karpuz iyi çıkmadı, beni yordu.
Alemdağ ormanında kayboldum;
Herkes beni arıyordu..
Akşam oluyordu, korkuyordum.
Ne işim vardı bu rüya'da.

Alemdağ ormanı yandı, yok oldu;
Benim kayboluşum da öylece kayboldu.

Bir resimde toplanıldı bilmeden..
Birer birer dağınıldı bilmeden..
Beni buldu arayanlar sonunda..
Ama onlar silindiler resimden..
Ne işim vardı bu rüya'da.

Orda orman olsa da gene kaybolsam diyorum,
Ya da resmi yakıp ben onları bulsam diyorum.

SAÇMALAMAYA ÖVGÜ

Seni övüyorum,
Öğretileri gülünç kıldığın için
Ve eleştirdiğinden
Donacaklaşmaya yönelik inançları.

Seni, en çok seni özlüyorum
Ve öykünüyorum,
Öykülüyorum seni..
Seni yoruyorum, yorumluyorum.

Seni her gördüğümde,
Her karşıma çıkışında sen,
Her saklandığında, çocuksu..
Karşımda..
Senin her karşına durduğumda
Ben
Senin yanında
Seni düşünüyorum

Seni
Ben
Hiç unutmuyorum.

OYNAMAK

En büyük oyunlarımız
İçinde kaybolduğumuz
Unutturan oyunlardı,
Geçiverdi çocukluğumuz;
Artık bulamayacağız onu.
Öğretmenleri olaydı
Oyunları okullara koyarlardı.

Şimdi içinde bulunduğumuz,
Hep oyunlandığımız konu,
Yaşamımızda oynadığımız
Konulandığımız oyun
Oynandığımız konu.
Onun öğretmenleri olaydı
Dersleri de yaşama koyarlardı.

MALTEPE-KARTAL-PENDİK

Pislendik
Pislendik
Pislendik
Sonunda
Dev gibi mikropları yendik
Oysa biz
Ne kadar şendik.

ŞAPKALI ADAM

Herkes düşer başka aşka
Düşer hepsi başka başka

Kimi erken, aşka aşkdan
Kimi gecin, aşkdan aşka

Tutmakla tutunmak gibi
Düşmekle düşünmek başka

Yutmak ve yutkunmak kadar
Üşümek, üşütmek başka

Sen dersin bir ola keşke
Karışır baş ile şapka

YOLUN KÖYÜ

Gibili olmasın istedim hiçbir şey, sorular kadar
Kuşların hiçbir türü uçmasın, ama neden uçmasın
Etkili boyasında başkaları adına, şimdi oldu
(Başka adların etkili boyasında)
Onlar kendi adlarına uçmadalar
Hepsi kendi kanatlarının kendi havasında.

Geçici süreleri ne kadar birbirine bağlasalar
Ne kadar koysalar toplasalar yığsalar
Hiçbir köyüne götüremez hiçbir yolun
Kazanılmayan bir oyun için ağlamalar
Bir daha yenik kılar
Ağlamaklı oyunları kazanmalardan önce oynamalar.

Benim şimdi-dağlarım onun öteleri kadar, neden
Çıkarım boyuna bakarım neredeler, onlar
Oysa geleceklerindeki ölümün şimdidenki korkularında
Ölüler gibi yaşamadalar
Kavramında kendini bırakmış inişlere
Ölmeden yitirir kendini hırsından
Unutup yaşadıklarını eski gömleklerinde
Ucuz, elden-düşme birini aramadalar
Yazık bulmadalar kendilerinde
Hırçınlıklarından okunuyor, korkmadalar.

Bilim arar doğanın yasalarını gene'lerden
Uçaklarına varır kuşlardan sineklerden
Böceklerin burunları istasyon kurar
Küçük yıldızlarına konar, bir noktada
Bir ışık bin kere yanar bin kere söner
Bir ışık bir kere yanarken bin kere sönmez
Her uykuları kolaydan yeni bir ölüme konar
O uykularından çoğu dönmez
Dönenler de yarı ölgün döner.

KÖYÜN YOLU

İlkin ne varsa bende, hep ne oluyorsa
 Hep yepyeni gördüğüm, yepyeni bulduğumdandı
 Hiçbir bakışım öbürüne benzemeyorsa
 Benim şimdidağ'larım sıradağlardır, ondandı
 Yaşadığımdan başka bir anım bulunmadığındandı
 Üstüme üstüme hep yeni ölümler geliyor
 Ölümlerin en irisi bile ardımda duruyorsa
 Hiçbir ölümüm öbürüne benzemiyor
 Hep yaşadığımdandı

Buraya varmanın yolunu onlar
 Buraya varmak için aramamışlar
 Öyleyse buraya neden daha kimse varmamış
 Buraya varmayı neden aramışlar, arayan olmamış
 Buraya neden varan olmamış, soran olmamış
 Buraya şimdidağ'dan aşırıp gelen olmamış
 Bana sordular, oradan dönen olmamış
 Ama kimse üstelemedi neden olmamış.

Açıklanmış bir dünya mıdır
 Yoksa düşünülmüş ve orada kalmış
 Bir düşünülmüş yol çukuru
 Bir yarış parkuru
 Oralar buralara bir rüya mıdır
 Oralara neden korkan olmuşlar?

*

Ben seni hep orada ol istedim
 Yazık, her uyanışın birbirine uyuyordu.

PERDE

I

Perde başkalarıdır
Başkalarına açılır,
Başkalarına kapanır,
Yaşamda ve Oyun'da.

Bir konu hazırlanır
/Her iki tarafında/
Bir konu yaşanır.
Bazısı ıslıklanır
Bazısı alkışlanır.

Bazen ıslıklanan tekrarlanır,
Alkışlanan kaldırılır.
Bazen alkışlanan unutulur,
Islıklanan anılır.

Bazısına çiçek atılır,
Bazısına taş atılır.
Bazısı kapandıkça açtırılır,
Bazısı açılmamak üzere kapanır.

Perde başkalarıdır.
Her iki tarafında bir konu.
Perde her iki tarafındadır;
Ayırır ondan onu.

Perde açılıp kapandığı yerde
Bir sonu bir başa vurgular.
Bir bilinse! bilinmez ki nerde,
Bir başlangıç bir sonu noktalar.

Açılıp kapandıkça
Unutturur oyun olduğunu yaşamın
Oyunun bir yaşam,
Ya oynanıp yaşanan,
Ya da yaşanıp oynandıkça.

II

Perde başkalarıdır.
Sevgilim;
Beni uyandır
Uykusuz sezgilerimden,
De ki:
Ben o değilim..
Ben hep yaşadım,
Hiç oynamadım.
Yokum ben, de..
Ben orada hiç olmadım..

Bağır, beni uyandır,
Orada oynayan beni çağır..
De ki:
Sen hep oynadın,
Hiç yaşamadın..
Oyundu, bitti;
Kapat perdelerini
Seyircin gitti.

III

Perde başkalarıdır.
En zor üçüncü perde;
Ayırır ikisinden
Üçüncüyü.

Üçüncü aşk, savaş, ayrılık, aldatı, ölümdür,
Beslenir yaşamın güzellikleriyle-çirkinlikleriyle,
Uyarmak, vurmak için örülür
Dışındakileri içindikileriyle.

Savaş, tutar oyunlarda
Onu yapamayanlarını avundurur.
Aşk, korkunç biter, oyunlarda,
Onda hiç yenen yoktur.

Mutluluk güldürüye girer oyunda,
Çoğu kez mutsuz bir aktör oynar.
Yaşamda aldanan, aldatandır oyunda
Kral oynar, sarhoş oynar, hırsız oynar, kör oynar.

Ardında birilerini, önünde birilerine
Bağlayan bir çağrıdır, perde..
Oyuncularını seyircilerine
Benzer çizgilerinde ayırır. Perde.

BİR İÇİN

Altıyı yediye bağlayan bir
Kavuşmada gülen
Ayrılmada ağlayan bir

Ananlar için
Beni sana
Seni bana bağlayan bir

Unutanlar için
Bitene el sallayan
Başlayana uyanan bir
Bir, başladıktan sonraki
ve bitmeden önceki
Bir.

Hep o mudur, o değil midir
Bir midir, bir değil midir

Kimince hep o'dur da sanki değildir
Kimince hem o'dur, hep o değildir.

SANAT

Hiç kaçma bırakmazlar
Seni ararlar boşluğunu değil
Kapmak kolay taşımak zor
Seni tartarlar boşluğunu değil

UYANMAK

Bir geceyi böldü birdenbire
Bir rüyayı darmadağın ediverdi
Bir uyanı dirildi ve
Bir uyku öldü birdenbire

Dağılıverdi bilinmeyen yerlerine
Bilinmeyen yerlerinden gelmiş
Karmaşık esmer sarışınlıklar
Ve gittiler anılardaki silinmeyen yerlerine

Oysa tam yükseliyorken sımsıcak
Bir avuntu anıtının boyutları
Bir yerde kesişti yakın uzak
Bir yerde somut kıldı soyutları

Rüyadaki yaşam doğru-yalan
Tam andıracakken yaşamdakileri
Daha aldatılarının bitmesi başlamadan
Azalan, ufalan, yok olan

Söylemeli şiirini korkusuz onun da
Zor bir deyim rüya
Sakıncalı ve kuşkusuz eninde boyunda
Hani bir ayna kırılır ya

O da almalı yerini
Birdenbire kırılan aynadan
Saklayıp süsleyip değiştirdiklerini
Önündeki ardındaki kırıklardan

Ürküyordur ve hep ürkecek
İki dünya uyuması uyanması
Bilmeli ki daha gerçek
Aynadan aynanın kırılması

İLKİN YERİMİZDEN YERİMİZİ ARANDIK

I

Daha fazlası ora değildir.
Orada dur, tam orada.
Bir başka beridir daha ötesi.
İlkin yerinde, tam orada,
Orada dur, duru bul.

Daha fazlası o değildir.
Dur'u bulunca kımıldan artık.
Kalırsın yoksa kendine kul.
Kendinsiz kalırsın o içinde.
Kendini tamamla, kendine var,
Var, var da, kalı bul.

Alışma, olağan olursun
Olaylaşırsın, anlıyor musun.
Yenilenmek bu değildir, dur.
Aşmasını bil, kendini kendin içinde.
Ötelere götürecek dolu bul.

II

Daha azı bu değildir.
Düşünmezsen gerilersin,
Dışında kalırsın, anlıyor musun.
Dur, düşün, orayı, onu, bunu.
Anla bulunduğunu, yaşa olduğunu.
Durumlarda bili bul.

Sonra, sâf şimdi değildir,
Öncedir birazı şimdinin.
Sana kalsın diye sonranın cebi,
Sendenliği olsun diye gidişinin.
Şimdi önce geli bul.

Daha azı bura değildir.
Sensiz bura olmaz.
O'suz olmaz ora.
Gelen duranı bilmelidir,
Giden kalanı,
Yoksa olmaz ora bura.

III

Gitmek, hiç o kadar kolay değil.
Gelmekten daha zor, duyuyor musun.
Ora başka bir yerdir, uzak.
Önce yerinde duruyor musun.
Yerinde olmana bak.

Olmak hiç o kadar kolay değil.
Durmaktan daha zor, varıyor musun.
O ikinci bir önemdir uzak
Sen birinci adımı atıyor musun.
Bu ol'dur, ötesi olu bulmak.

IV

Senin işin ilkin durdur.
Kendi içinde olu, geli, bili bulmak.
Anla kimin neye nesini, anlarsın.
Bunlar görmek kadar zordur,
Bilip durmak, olup varmak.

Senin işin dura kadar, durdan sonra.
Sana kadar senden, senin yerinden sonra.
Yerine kişilikle basmak isteyor musun.
Arantı yere kadar, olmalar yerden sonra.
İlkin durup biliyor, sonra bilip duruyor musun.

BİZİM ŞARKILAR

Çamlıca bahçelerinde eski günler hatırlanıyor
 “Biz Heybelide her gece mehtaba çıkardık”
 Hüsnüne güvenen sevgilim benden kaçıyor.
 Halbuki “Niceler bu tarz-ı revîştten geçti”.

“Ömrüm seni sevmekle nihayet bulacaktır”
 O kadar gülüp eğleniyorlar ki!
 “Yalnız seni sevdim, seni yaşadım”
 Nasıl bir sevgidir bu, bilmiyorlar ki!

Şarkılarla çoğalıyor keder:
 “Ölürsem yazıktır sana kanmadan”
 “Dün yine günümüz geçti beraber”
 Fakat bu yalnız gece yalan.

Her yerdeyim şimdi ben
 Zamanın dört sene evvelinde:
 Eylül mehtabı Bostancı iskelesinde
 Zamanın üç sene evvelinde:
 Yaz günleri. Çifte Havuz bahçelerinde
 Zamanın iki sene evvelinde:
 “Bir ihtimal daha var,
 O da ölmek mi dersin” şarkısı dilimde.

Besteler dönüyor korkularımın içinde:
 “Sevecekler diye gönlüm” onu “pek kıskanıyor”.
 “Bugün de akşam oldu” Çamlıca bahçelerinde
 Bizim şarkılar geceye uzanıyor.

ORTA MESELESİ

*“Ecoute, Malrouth,
Nous sommes au milieu de la route.”
Antonin Artaud*

Dinle barbut
Yarısındayız yolun
Sen bunu unut
Bilinmesin sağın solun

Ortada kalanlar
Ortada bıraktıklarından kaçanlar

Ortada bırakılanlar
Ortada kaldıranları suçlarlar

Ortanın da dereceleri (!) var
Başında ortasında sonundalar

Belirsiz bir yer yoktur var
Ortanın ortası kadar

Ortanın başında duranlar
Ortanın sonundakilere uzanırlar

Sonra sıralar sıralar sıralar
Ortanın sağındakiler, solundakiler

Ortadan kaçma akışında sular
Ortadan akma kaçışında sular

Bakılınca tepelerden ovalara kadar
Kalır karalarla göklerin ortasında havalar

Bir birikme düzlüğüne kadar
Doğanın ortasında süzülür yataklar

Yaya kaldırımlarından yürüyen vatandaşlar
Ortada Tanrı belası trafik var

Bir roman ortasında cıvıklar
Bir oyun ortasında alkışlar, kahkahalar

Genç kız odasına çekilir ağlar
Palyaço ortada halkın önünde ağlar

Pazarlık üç aşağı beş yukarı uzar
Ortasını bulurlarsa alır satarlar

Cehennemi cenneti bir güzel uydurmuşlar
Ortasına da bir durak kondurmuşlar

Kadını ya göklere çıkarmış ya yerlere atmışlar
Sonra cayıp ortasında bulmuşlar

Ne içli fotoğraflar var
Gelinle damadı ortalarına almışlar

Ne zaman kar yağsa fırtınalar
Tuzu kurular ortada Tanrı'yı arar

Solun sağında, sağın solunda beyler paşalar
Ortanın solu alındı, sağını bakalım kim kapar

Şimdilik ortayı boşalttılar
Sağın da solun da ortası var

Anneannem derdi bir zamanlar
Tanrılar ortada kalanları korusunlar

Bir başla bir son A-B noktası var
Aradığını ikiye böl ortası çıkar

Bunları bana yazdıranlar
Yazdıklarımın ortasına baksınlar

SHAKESPEARE'DEN SHAKESPEARE'E

Çok şey var
Olmakla olmamak arasında

Bence bütün ve her şey
Bölmekle çıkarmak arasında

Çokluk ikiye bölerler her şeyi
Toplamakla çarpmak arasında

Ben dörde bölerim her şeyi
Gitmekle kalmak arasında

Bir yokluk, yok olmak
Aldanmakla inanmak arasında

Bir varlık, var olmak
Unutulmakla unutmak arasında.

Ben yok oldum kimi zaman
Yok olmamak içindim kimi zaman

Var oldum öyle anlar oldu ki
Var olmamak içindim kimi zaman

Her şey senin yüzünden
Deyip çıkmak vardı aradan

Ama ben bilirdim ki
Benim yüzümdendi de çoğu zaman

YAŞAYAN ÖLÜM

Herkes için en kesin çıkarma'sısın sen uykular fazlasında
Bütün şeylerde, bir aralaksın kendine, önün ardın uçsuz
Sonuçsuz bir başlangıç, bitiminle yankılanan bir soruymuş
Yürümediğince giden taşlaşmış bir anı aynasında
Neyi değiştirir giyinmiş ya da soyunmuş

Başında sonunda kim bilir ki nasıl ne'yin ortasında
Hiç kimsenin kalkmayacak olduğu sofrasında
Artık hep acıktığı kadar doymuş
Oralarla buraları birbiriyle tutuşturan sobasında
O'ymuş ya da Bu'ymuş

durmuş
Bağırmalarının en yoğun tek noktasında
susmuş

YAŞAYAN ÖLÜM

Gözlerini kaçıramazsın, geçmiş ola
Artık derebeyindir senin o görmüşlüğüñ
Köleliğini sana ısıtır yaşlandıkça o ve sen
Onun yaşamışlığındadır senin ölmüşlüğüñ
Artık o sende hep yaşayan bir ölüm

Başka görüntülerle gelir, öbür açılarıyla
Seni yerinden eder, gider,
Gelir yerinden eder..
Pasını siler, kimse anlamaz sen anlarsın
Sen anladıkça o sende hep yaşayan bir ölüm.

1.9.1980, Pazar

SONUÇ

Bütün sonuçlar hüzündür:
Bir son, görülmüştür..
Yer, yarılmış,
Bir dağ, aşılmıştır..
Biri gelmiş, kalmış,
Ve gitmiştir

Sevmeyorum sonuçları:
Bir problem çözülmüştür..
Bir yere varılmış,
Orada kalınmıştır..
Bir gülücük darılmış,
Bir defter dürülmüştür.

BİR MONOLOG

Çağırırım,
Gelir.
Oturun derim,
Oturur.
Konuşun derim
Ne konuşayım der.
Kaldığınız yerden devam edin derim.
Nerde kalmıştım der.
Orada derim.
Orası neresiydi der, durur.
Örneğin Allende konusunda derim.
(Ayyende okunur)

Bilirim, susması gerekirken susmaz,
Dinlemesi gerekirken dinlemez.
Eline bir kalem-kâğıt veririm,
Yazın derim:
“Zırva tevil götürmez”
Yazar, ister-istemez.

Kapıyı açarım:
Şimdi gidin derim,
Giderken uğurlarım..
Okuyun, derim
Bilirim, okumaz.

Okuyup anlasaydı,
Öyle konuşulmazdı,
Bu da yazılmaz.

OZANCA

“Bütün ömrünü doğduğu yer olan...
Yerde geçirdi...”

Bütün ömrünü bir yerde geçirmek,
Bütün ömrünce bir şiir düşünmek,
Bütün ömrünce ölmek.

Bütün ömrünü or’da geçirmek,
Bütün ömrünü bur’da geçirmek,
Bütün ömrünce bir çekirdek,
Bütün ömrünce kalmaya gitmek.

Bir sevi’ye bir büyük harf düşürmek,
Bir aşk’a bir büyük sözcük pişirmek,
Bir mermeri, vurmadan,
Bir yüzü, durmadan,
Ama bıkmadan, usanmadan
Kendi yüzünde hüzün-hüzün, çizgi-çizgi oymak.

Sonra bütün ömrünce sürecektir
Bir noktayı aramak,
Ve bulmak..
Bir şiir’in tam ortasına o noktayı koymak..
Adı yaşamak.

Bütün ömrünce kalmaya gitmek

Bütün ömrünce gitmeye kalmak

ÖYLESİNE BİR MASAL Kİ

Benim bahçem yoksuldu;
İki dala bir yaprak düşerdi ağaçlarımdan.
Kuşlarım ödünç alırdı kanatlarını
İşlerinden yorgun dönen arkadaşlarından.

Zeytin, peynir, reçel, bal
Konserleri verilirdi her gece
Sofralardaki yapayalnız ekmeklere
Ve yokluklar yarına bırakılırdı böylece.

Soğuk sular akardı çeşmelerden,
Doktorlar saklambaç oynardı hastalarla.
Her akşamki sazlı-sözlü eğlencelerden
Çocuklar hasta olurdu pastalarla.

Aylı-yıldızlı-mehtaplı gecelerdi tüm
Sokaklar, evler ısıt-ısıt parlardı.
Çözümlemesi zor bilmeceydi, kördüğüm;
Ve bakar bakmaz çözüm bulan adamlar vardı.

Öyle okullarımız vardı ki orada
Öğretmenler Hoca'larının öğrencisi değil,
Ner'deyse kulu-kölesiydi, kıran-kırana.
Derslere bile girilirdi arada.

Nasıl anlatsam, bizim ora'lar
Öyle sıradan bir semt, bakımsız bir mahalle değil,
Sanki Cennet'ten bir köşe,
Bağımsız bir masal ülkesiydi.

Ah! Sizler görmediniz çocuklar, çünkü
— Dilerim görmeyiniz — o günler geride kaldı.
Dinlemediniz böylesine bir öykü.
Şairine gülmeyiniz, bir masaldı.

BARAJ'IN ÖYKÜSÜ

Ben bir baraj'ım dostum.
Bir omuzum dayanmışsa bir dağa,
Başka bir yamaca yaslanmışır
Öbür omuzum.

Ama benim işim dağlarla değil.

Sırtım sulara dayalı,
Işığa dönük duruyorsa göğsüm..
Bir bildiğim var,
İki gözüm.

Ama benim işim sularla değil.

Niçin çıktım karşısına suların?
Niçin durdum karşısında dağların?
Nereden geliyor, nereye gidecek?
Dayanacak mı gücüm?

Ama benim işim sorularla değil.

İncecik bir dereydik, geçip gidendik
Ya sen, ya ben.
Sonra bir göl oluverdik
Ya sen, ya ben.

Ama benim işim manzaralarla değil.

Taa ötelerde vardı ya,
Hani bir kaynak..
Şimdi gece-gündüz tam vardiya
Işık oldu, enerji oldu o kaynak.

Ama benim işim kaynaklarla değil.

İşte bizler, el-ele verdik,
Olduk bereket dolu'su.
Tümünü kendi adında yücelttik;
Dağ, taş, toprak, su.

Ama benim işim taşlar topraklarla değil.

Dedim ya! Sen-ben-o; yani biz
El-ele vermeliyiz, istersek yücelmek..
Yoksa, boşu-boşuna akıp-gideriz,
El-ele vermezsek.

Benim işim ayrılıklarla değil.

Ben bir suyum, sen bir dağsın, düşünüyor musun?
El-ele vermişiz; o da oluyor bir nur, bir ışık..
Ovalara kentlere bereket yağsın, düşünüyor musun?
Fabrikalar aydınlık, evler-insanlar aydınlık..

MAL ÜSTÜNE ÇEŞİTLEME

*Al paramı sattığımı geri ver.
Ver paramı sattığımı geri al.*

*

Aldı öldü, sattı öldü..
Kalktı öldü, yattı öldü.

*

Kimi enini sevdi, kimi boyunu,
Kimi ölünceyedek sıktı suyunu.

*

Biri son sahibiydi, biri ilk..
Bu oyunu hep birlikte seyrettik.

*

Sizin için üçün beşin ne değeri var..
Aldatmada aldanmanın da yeri var.

*

Ömrümün nurusun, canımın yongası..
Şu gördüğümüz yatak-yorgan kavgası.

*

Kimi der, ayağını yorganına göre uzat,
Kimi de, yorganını ayağına göre uzat.

*

Dağdan dağa atlamakta bir keçi,
Çayırlarda otlamakta birkaçı.

*

Şunu şunu ayırdım, ne tuttu..
Alıcı satıcıyı, satıcı alıcıyı uyuttu.

*

Öbür çeşitlerimiz depomuzdadır,
Cafcafımız vitrindeki popomuzdadır.

*

Bugün peşin, yarın veresiye,
Bahalı sattık, ucuzluk diye diye.

*

Tasalanma paşam, bir kolayı var;
Size tavşan, bize aslan payı var.

*

Doymazları mallarıyla aşınırken gördüm,
Taşınmazmalları taşınırken gördüm.

*

*Ver paramı sattığını geri al.
Al paramı sattığımı geri ver.*

DİYEN DİYENE

Biri ben zenginim dedi
Biri ben mühendisim dedi

Biri ben gemiciyim dedi
Öbürü yanaş da bir görelim dedi

Biri züppeyim dedi
Şapkayı öne eğdi

Biri denizciyim dedi
Denize gitti

Biri havacıyım dedi
Havaya gitti

Biri karacıyım dedi
Karaya gitti

Biri güçlüyüm dedi
Herkesin gücüne gitti

Biri ben hastayım dedi
Doktorun hoşuna gitti

Biri mal sahibiyim dedi
Mal silkindi, yemin et dedi

Biri gelirim var dedi
Öbürü gelir misin dedi

Biri ben barışıkım dedi
Biri ben karışıkım dedi

Biri ben yumuşakım dedi
Biri ondan ilâcını istedi

Biri ben işçiyim dedi
İçeri girdi

Biri ben de işçiyim dedi
Dışarı gitti

Biri ben güzelim dedi
Güme gitti

Biri canım sıkılıyor dedi
Biri hay senin canına dedi

Biri dedi ben pazarcıyım
Pazara gitti

Biri dedi ben mezarcıyım
Mezara gitti

Ben solcuyum dedi
Sağcının biri

Biri dedi ben dağcıyım
Ben de avcıyım dedi biri

Biri dedi ben yağcıyım
Yağcılık meslek mi dedi biri

Tüccarım ben dedi
Tüccarın biri

Şairim dedi yazarın biri
Ben de yazarım dedi şairin biri

Ben deliyim dedi
Akıllının biri

Biri ben çok akıllıyım dedi
Ve diye-diye delirdi

ONDANDIR

Seninle ben değil,
Seninle biz ikimiz
El-ele, göz-göze, baş-başa,
İyi şeyler düşündük..

Gündüz-gecelerimizdi gece-gündüzlerimiz,
Evler-odalar,
Pencereler, perdeler, saksılar, çiçekler,
Halılar, kediler düşündük.

Sofralar,
Misafirler düşündük;
Gelmediler..
Nerde'ler düşündük.

Türküler, şarkılar, şiirler
Kendince öyküler düşündük..

Sen unutmuşun,
Ben de yazamamışım..
Şimdi dalıp-dalıp gidiyor,
Orda'lar düşünüyorum.

Arada yalnızlığımı anlamamışım..
Üşüyorum.

O HEP YABANCI OLMAK

Hep kendini çizdi o
Yanlış yapacak kadar usta olmadı
Gölgesi kendisininindi abartması
Canı sıkılıyordu arayan yerinden
Kendine öz bir açının derecesizliğinde
Aralıksız boşluğa daldı arada
O kalabalık gülümseyen boşluğa
Ve sustu boyuna içinden bağıra bağıra

Elinde bir tüfek vardı, paslanmış
Ve kalbinde hep kanayan bir gül
Çocuklara çocukluk oynadı, anladılar
Susmalarında yaşsız ölümler kovaladı

Çizgisini görmedi hiçbir dilde
Kitaplar taşınamaz kadar azaldığında
Kaçan uykularını sattı
Savaşım pazarlarında kalabalıklara

Çözölmüş problemleri yeniden düğümledi, uzasın
Sundu yorulmadan oyuncaklarcasına, büyüklere
Bütün aşkları kinleri anladı saçlarında
Kendininkileri bir türlü çözemedi, uzasın.

Sonra bir gün müzik dinlerken
İşin önemli olduğunu anlayıp
Kilitlerle menteşelerin yerlerini değiştirip
Pencereleri kapı yapıp kilitledi içine

Boşuna birikim düşleri zenginliğinde çoğalan acı'ydı
En çok kendine gülmek geliyordu içinden.
Unutulacak hüzünlerin tanıklığıydı
Gülünç çirkinliğinde daha da acı
Bankaların en büyük parkı olacaktı

Tüm bizleri sen, sizleri sen sandığından
Anımsamaları kentlere böldü, kumladı
Yorumlamadı gibi olup olayları
Tuttu bir gölgeye yorumladı

O zaman mı yabancıydı şimdi mi yabancı
O zamanlar kendine yabancıydı
Şimdi başkalarına yabancı

ISLIK

Kulağımda bir mutluluk türküsü
Bu sokakla ne var bunun ilgisi

Karanlığı aydınlatan bir ıslık,
Uykusundan uyandırır herkesi.

Bir şarkıdan yola çıkan bir ezgi,
Gelir konar saçlarına suskusu.

Gözlerini kaçırırsın kendinden.
Kulağında bir mutluluk türküsü.

Güneşinde, yağmurunda bir sokak
İki sokak olur, büyür gecesi.

Adımlarım gider-gelir sana. Sen
Gittiğinde daha büyür kedisi.

Bir sokaktır pencereden başlayan,
Pencerende kımıldayan gölgesi.

Karanlığı aydınlatan bir ıslık..
Bir uykunun uyunmamış öyküsü.

ÇOCUKLARA

Yalan bile söylerken
Prensibim doğruluk
İsterim ki ben
Sen de öyle ol, çocuk

Ama yalnız doğruyu der
Benim bildiğim çocuk
İsteseler ve de istemeseler
Sona erer çocukluk

Olur mu olur
Çocukluk kadar
Erişilmez yolculuktur
Çocukluk

Olur mu olur
Çocukluk kadar
Erişilmez yolculuk
Yoktur.

HAN

Hanlar vardı
Biri yutuyor yutuyor
Yuttukça gülüyordu
Sahibini

Öbürü yanıyordu sevinç ile
Bir başkası yıkılıyor
Yerine yenisi yapılıyordu
Oda oda daire daire
Fazla uzatmayalım
Eşek değiliz
Vesaire

DURUM

Ben sonsuzluğa oynamaktayım,
Burada da, orada da.
Onun için, gözlere
Ufacık bir noktayım..
Orada da, burada da.

Sana göre kalmaktayım,
Ona göre durmaktayım..
Burada da, orada da.
Bana göre olmaktayım..
Orada da, burada da.

MİTİK

Yanlış oldu.

OYUNLAR

Ne zaman
Bir kenara atılmış,
Patlamış bir top görsem,
Aklıma
Yarıda kalmış bir oyun gelir.

Çocukluğumu düşünürüm,
Büyüdüğümü düşünürüm.
Aklıma
Oyunun topsuz yanı;
Başka bir oyun gelir.

ÇAN

Çocukların her gün yaşam günüdür;
Doğum günü yaşlıların hüznüdür.

DÜZ-YAZI GİBİ

Unutamadığım bazı konular var
Onları unutuyorum
Unutmayacağım konular yok mu
Onları unuttuklarımın yanına alıyorum
Yani aklıma saklıyorum
Ben unutmamaya
Unutmak kadar inanıyorum

Siz buna inanıyor musunuz
Ben inanmıyorum

Şimdi soruyorum:
Ben unutuyor muyum,
Unutmuyor muyum?

DO

Dün sabaha karşı kendimle konuştum.
Ben hep kendime çıkan bir yokuştum.
Yokuşun başında bir düşman vardı;
Onu vurmaya gittim kendimle vuruştum.

SANATIN ADI

Soyundukça
Birinin düşün'lerinde biçim,
Sana..

Ve
Öbürü'nün biçimlerinde düşün,
Bana..

İkisi de diyorlar ki insana:
Örtün, örtün..
Üşümüşün.

NOKTALAR

Kimi zaman
Söylemek zor,
Çoğu zaman
Dinlemek..

Diyor bir nokta
Bir başka noktaya.
Bilmek:
Noktadan noktaya.

BİR BİLDİĞİ VAR

Kürsüde şimdi konuşan saygın kişi
Çok şeyler biliyor besbelli.
Tarihsel konusunu adım-adım sürdürüyor,
Getirip bırakıyor aşk'ın kapılarında.
Gidip-geliyor yaşamlarla düşünler arasında:
Günümüzdek olanlar olmayanlar.
Arada bir güldürüyor, dokunaklı, acı..
Bir bildiği var.

Sunuyor geçmişin ürkütücü, övgünç özetini,
Doğrusuna doğru.
Neler neler olmuş, kimler kimler yaşamış,
Kimse ölmeden önce bilmemiş yerini.
Adlar sıralanıyor olaylarla kaynaşmış.
İnsanlığın serüveni tarih sürecinde.
Anıyor bir şairin dizelerini.

Sonra bir başka olay, bir başka adam.
O zaman her şey daha geniş, daha büyük, daha çokmuş.
Parçalar çıkarıyor kocaman romanlardan,
Deyimler, bulgular, şiirlerden dizeler..
Geçmiş zamanların bilincinde
Düşünceler ve davranışlar.
Sonra gerçek bir sonuç:
Her adamın bir olayı yokmuş,
Her olayın bir adamı varmış..
Son anlaşılan, eksik ama korkunç.

Desdemona:

“Ölüyor ağlayınız, ölüyor Desdemona.”

Ardından Helena..

“Sen bu içkiyle her kadında Helena’yı bulursun.”

Kendinden bir şeyler anlat bana

Belki kendinden kurtulursun.

Ama kaçmak ya da kaçmamak için,

Aşka yanaşmamak için..

Ne kadar anımsasan o kadar da unutursun.

Ama,

“Bellek, dökülmekte olan bir duvar resmine benzer...”

Demiş Stendhal..

Bilim’den, kurgu’dan, savaş’dan aşka yer açmak için,

Aşk’dan kaçmamak için,

Stendhal’in de bir bildiği var.

Aşk’a yer açmak.. Tarih’de, insan’da, beyin’de

Kolay bir çaba olmasa gerek.

Aşk’ı bekletiyor olmalı

Hiç yaşlanmayacak gibi öğrenmek.

Ve nelerden sonra,

Bilerek bilmeyerek,

Gerçek bir bilginesine

Aşkın kapıları önünde ölmek.

Bilerek ya da bilmeyerek
Savaşların, yengilerin, yenilgilerin içinde
Bilimlerin içinde ve dışında beklemek
Onca beklemektedir..
Aşk'a bir yer açmak..
Belki onun da sırası gelir..
Ya da:
Gelmezse ben gider alırım, hah-hah-hah!

Öğrenmek, bilmek, unutmamak ve beklemek..
Ve bekleye-bekleye başarılar üretmek..
Sonra dökülür sıvaları, boyaları,
Tarihleri ve adları öğrenilenlerin;
Sanki kucağını açar, gel diye aşk'a bellek..

Ama o gitti-gider, şairlerin dizelerinde
Hiç ölmeyecekmiş gibi,
Ki ölmeyecek..
Yorgun, bitkin, onlara uzaklardan gülerек..
Bir de bakarlar hiç eskimemiş gibi,
Dizeler başkalarının dillerinde..
Bilerek, bilmeyerek.

HEP

Seni ben
Uyuyamıyorum;
Eksi ben.

Seni ben
Unutamıyorum;
Eksi ben.

Seni ben
Saklayamıyorum;
Eksi ben.

Seni ben
Yok'layamıyorum;
Eksi ben.

Seni ben
Düşünüyorum;
Hepsi ben.

BU KİMDİR 1

Seni zehirleyen “intellekt”
Beni çağıran dişi
Kayan yıldızlar “direkt”
Noktalıyor gidişi

BU KİMDİR 2

Erenköyünde bir köşk
Or’daki verem kız iyileşecek
Ama okuyucularını hasta ettin yatak-döşek
Lan eşşoğleşsek

BU KİMDİR 3

Boğaz’da bir yalı, nah var
Yalının pancurları, nah var
Ulan Boğaz’da Lodos eser mi
Marmara’da eyvah, var

BU KİMDİR 4

Hotel Splendit
Büyükada tıpkı lüfer
Latince itoglit
Rumcada ne gezer

BU KİMDİR 5

Vay vay vay
Bu ne biçim poliklinik
Sanki körüklü tro-tramvay
Doktorların tümü var da asabiyeci eksik

BU KİMDİR 6

Bekçi, bekçi
Kadına bakma öyle kinli-kinli
Bugün sevgilisi nöbetçi
Kocası izinli

HIÇKIRIK

Eskiden bir deyim vardı
Mutluluklar için söylenen..
Gül bahçesi, kuş kafesi
Gibilerden.

Demek onun için
Gül uçtu kafesinden,
Kuş da bahçesinden..
Kafesle bahçenin yersizliği yüzünden

ADALET

İnsansız adalet olmaz.
Adaletsiz insan olur mu?
Olur, olmaz olur mu!
Ama, olmaz olsun.

O

Hiç tutulmayan bir balık, emekli
Memurlar gibi
Ama daha var sanıyor, var mı

Ben hiçbir yerde eskimedim
Boyuna tutulan bir balık taze
Aynı adla ama hep başkaları için

İki yolu var (konu bir) kolay, zor
Görüntülerinin karşısında
Biri aşındırıyor, güven içinde kemiriyor
Öbürü bileyor hep aday bir bıçak

23.8.1980, Pazar

AD

Okudum
Başkaları olmuş

Bana sorma
Başkaları olmuş

SANDALYE SOKAĞI

Sonra ayıptır söylemesi;
Sizin anlayacağınız,
Biz Vefa'dan taşındık.

Koskoca İstanbul'da
Oturacak yer mi kalmadı!

BAĞLAÇ

Dünyanın en büyük ordusu iki kişidir,
En kalabalık kenti de bir-kishi..
Başladığından beri onların bitmez savaşı
Evden-eve taşınır-durur bir kişi.

KİŞİYE ÖZEL

Yedi yaşında Ankara'dan geldim
Babasızlığımı getirdim
İstanbul'da deniz vardı
Denize ilk girişim düşmek yoluyla oldu

Akşam üzerlerini sevmezdim
Annem ud çalardı güneşi batırırken
Amcamın ölüm haberi daha gelmedi
1922'de Murat Dağlarında yüzbaşı Ali Saip

Üç anneannemden ikisini gördüm
On iki teyzemden altısını
Altı dayımdan ikisini
Öbürlerinin hep resimlerini gördüm

En büyük anneannem yüz on yaşında öldü
En büyük dayım doksan dokuz yaşında
Dedem altmış beş yaşında ölmüş
Kadınlar soyadlarını aldılar kocalarından
Bizler de ayrı ayrı adlar aldık otuz beş'de

SÜRÜSÜNE BEREKET

Yalancılar, sevimsizler söz dolusu.
Boş kafalar, ceketler, paltolar, şapkalar..
Sıfırlar, bönler, ahmaklar, oburlar..
Baksan, bakmasan göz dolusu.

DENKLEM

Dinleyorum ruz yorlar
Bir türkünün türküsünü
Yazıyorum ruz yorlar

Görüyorum ruz yorlar
Bir gölgenin görüntüsünü
Biliyorum ruz yorlar

Biliyoruz biliyorlar

BIKMAK

Önceleri küçüktüm
İçinde ben kayboluyordum

Şimdi büyüdüm
Dışında sen kayboluyorsun

ALTERNATİF

Biri bir yerde eğer, bir anda
İkiye bölünse neşeden
Seviniyorum içimden

Bazen o sevinen ben
Neden bin parça, kırık
Darmadağın oluyorum, neden

ÇİÇEK

Biri biraz geciktiğini söyleyecek
Bir çiçek bir yalandan geçecek

ÇİÇEK KULLANMAK

Bir çiçek Kurtuluş'da otobüs bekleyor
Bir kadına
Ya bir ölüye
Ya bir yalana gidecek
Çiçekler yalana bile boyun eğerler
Ama en çok gecikmedir
Bir çiçeği üzecek

SÖZ

Bir gün siz de zengin olursunuz
da karşılıklı çay içer
konuşuruz
Diyen adam seni unutmayorum
Bir gün elbet konuşuruz.

ONU

Gidenler oraya kadar
Gider
ler

Kalanlar buraya kadar
Kalırlar

Arada bir an var olur
Sanırlar

Bir an vardır arada
Onu bile alırlar

NON ETİK

Karanlık çöktü, bahçemize evlere
Karanlıkta görmeye yöneldim
Alıştırdım sonunda kendimi
Karanlıkta görmelere

Baktım kimileri de çevremde
Karanlık kalkmaya kalmadan
Karanlığa alıştılar

ÇİÇEKLER NEDEN SOLAR

Bir çiçek büyüyecek
Bir satıcı onu kesecek
Sana verecek
Sen onu alıp gidecek
Ya bir kadına
Ya bir yalana
Ya bir ölüye verecek
Çiçek buna gülecek

Bir çiçek bir ölüye gidecek
De
Ölü sevinecek, ya da gülecek

Biri birine kendini gösterecek
Ve
Gecikince, elinde bir çiçek
Özür dileyecek

Gül, sen gül buna gül, gül
Bu gelenek, bu kural,
Bu kadın, bu ölü, bu gecikmeler
Toplumsal

DAĞLAR ÜSTÜNE ÇEŞİTLEME

Aşk o kadar ne ise
Uzaklığın yanında
Uzaklar o kadar aşk oluyor
Adamın canında

Ne demeli, ateş, alev, can
Sormalı önce uzaklardan
Kimi kül olur söner gider
Kimi yanar rüzgârlardan

Uzaklar denince dağlar aklıma gelir
Dağlar olsa da olmasa da
Dağız uzak yoktur bana sorarsan
Dağlar arada olmasa da

BİR RÜZGÂR

Bir rüzgâr, işi esmektir
Kimi şeyi söndürür yanarken

O götürür, getirir
Bunu bilmez, eserken

Bakarsın bir şey alevlenir
Bir başkası sönerken

ŞUNSUZ

O söylemeseydi karşı çıkmayacaktın
Belirsiz duruyordun onsuz
Kitaplar da az değil
Ama konuşmak öte bir şeydir
Söyleyen söyler, durur, konuşur gider
Ve söylenenler
Sende uyanır olgunlaşırsın, söylenenler
Göz demiştir o, ya da göz demiştir
Ki artık elindedir bir göz düşüncesi, bir göz
Bakarsın, kim bilir
Göz demiştir, elinde bir göz fikri
Sende seni sen eden bir bakış
İyi kötü bir düşünce

O olmasa, o gelmese demese
Masanı kim masa eder
Yatağını kim yatak
Sen olmasan, o güzelleme,
Onsuzluğunu bağırmayı vermiştir
Sana o
Bağır.

KÜRSÜDEN

İskender için

Tarihin kucağına sen küçük
Çabucak düştün çocuk

Çocuk bahçesi değil
Okul sırası değil

Fırınların değil
Uzun zamanların yolların vardı

Bir can sıkıntısı erken
Geldi seni aldı

Oğlum, kim dedi sana
O kadar mutlu ol deye

Ne kaldı?

İKİLEM

Bir laf, bir söz, bir deyim
Bir eyleme yem oldu.
Bir eylemde bir deyim
Yeni bir eylem oldu.

ESKİ

İşleri varmış
Okudum

İşlerimiz varmış
Duydum

İşleri olacakmış
Umdum

SUSMAK

Bir insan olsun
Olsun da burada
Bir insan olsun
Orada

Nerede olursa olsun
Bir insan
Gitse olsun, kalsa olsun
Giderse olan, gitmezse duran

Aranır bir insan bir insanı
Arar bir insanı bir insan

Söylenemiyor çok şey
Susmadan

ANA

Önce anne dedim
Sonra anne dedim
Anne anne anne
Çağırır sesi olmayan
Demelerim
Anne

Duy derim
Duyma
Anne

Bağırır bunca ses
Duyana, duymayan ne

Sen duyma anne

KAMP

Ben ölmeye gidiyorum,
Ne kadar yoksalar,
O kadar.

Kaldım;
Ne kadar varsalar,
O kadar.

İNSAN

İçini yazdım, dışını yazdım, bakınız
İkisini bir gözle görseydim olmazdı
Biriniz gibi, hepiniz gibi, ayrıyız
İki gözle bir şeyi görseydim olmazdı

Doğayı paylaşan bitkiler gibi olsaydık
Kimse kimseden bir şey öğrenmez yazmazdı

İDİ

İlkin herkes var idi
Sonra herkes var idi

Önce söyleyecektim
Ardında unutma olmasa idi

Sonra unutacaktım ben de
Önünde anmak, bir yolsa, idi

Yol, götüren ya da getiren
Bir yol olsa idi

Kızın, bana kızın
Çünkü soğumak var idi

SUÇLU KİM

Cıvıl cıvıl
Ötüyordu deyecektim

Küfür küfür
Esiyordu deyecektim

Işıl ııl
Yanıyordu deyecektim

Püfür püfür
İçiyordu deyecektim

Şıkır şıkır
Oynuyordu deyecektim

Kütür kütür
Oluyordu deyecektim

Hışır hışır
Soluyordu deyecektim

Patır patır
Düşüyordu deyecektim

Baktım anlamayacak
Hışır hışır durma dedim

EVELEME DEVELEME

İşe
Şişe
Şişeye işe

Gelmişe sor gör
Sövme
Söyle geçmişe

İşine
Şişine
Şişine şişine
Gidiyor işine

Çok işi varmış
İşine

Ağrıyormuş
Dişine

Gelmiş gelmişine gelmişini
Geçmiş geçmişine geçmişini
Gelmişine geçmişini gelmişini
Geçmişine gelmişine geçmişini

Gelmişini geçmişini gelmişine
Geçmişini gelmişini geçmişine
Git işine

AĞANIN MEZARLARI

Ağa altınlarını saklamak için gömdü
Ağa saklayordu kendini altınlarına
Ağa öldü

Ağa gömmek için saklayordu kendini altınlarına
Gömülmede buluştu saklananla saklayan

Ağlandı ağanın ardından
Bulunmayan altınlarına

*

Ağa paracıklarını sakladı, kaçırdı hep
Vermedi oğullarına, kızlarına, damatlarına

Sabah erkenden çıkardı, atına binip
“Ben şöyle bir bakayım hele”...
Ambarlarına, tarlalarına, ağıllarına.

“Yarın erkenden kente ineceğim,
Yok yok sen gelme, sen de, ben
Erken döneceğim...” oğullarına.

Ağa bir şey çeviriyordu, belli, hep erken
“Ben şöyle bir bakayım”lardan dönerken
Çeviriyordu paralarını gömdüğü altınlarına

Ağa saklıyordu paralarını gömerken
Saklıyordu kendini
Altınlarına

Bir gün aa öldü, gömüldü, ikinci erken
Buluştı toprakta saklayanla saklanan
Aa kavuştu altınlarına

Ağlandı, hallaç pamuğı gibi kazılan çiftlikte
Ağanın ardından
Bulunmayan altınlarına.

Mezarın yerinde anlaşmazlık çıktı
Birbirine girdi oğullarla damatlar
Hepsi birer mezar kazdı ağalarına

Altüst edildi topraklar
O yüzden bugün de ağlarlar
Ağalarına.

SICAĞI SICAĞINA

Ben rüya görmem nedense
Ama seni gördüm düşümde,
Uyanıverdim birden
Karanlığın kucağına..
Olduğu gibi yazıyorum;
Sıcağı-sıcağına.

Uyandım,
Ki herşey, simsiyah ve sessiz.
Öylece kaldım,
Her şey simsiyah ve renksiz.
Kapkara kaldım.
Işığı yaktım, yazdım:
Tüm sen'li, tüm sensiz.

Birden sen..
Sarılar giyinmişsin,
İki parça (yani döpiyes).
Bir iskeledeyiz,
Vapur kalkmak üzere,
Telâş ardında herkes
Gazete alıyoruz.
İskele sergisinden.

Sarıları giyinmişsin, (tayyör),
Bir beyaz gömlek, düğmeleri sedef.
Önüne bakıyorsun
Yapmacık gülümseyerek.
(Beni görmüşsün belli)
Ama bakmıyorsun (gülerek).
Sağ elinde çanta, tütün rengi.
Sol elinde bir çiçek,
(Olduğu gibi).

Bir sürü insan, (birbirine benzemiyor).
Bir sürü gazete, (birbirine benzemiyor).
Bir sürü haber, (birbirine benziyor).

Bakıyorum, yüzün beyaz, bembeyaz,
Nedense.
(Ama güzelsin).
Bir yerde bir şey unutmuşum
Bense.
Sen vapura binip gidiyorsun.
Ben (binmiyor değil), kalıyorum..
Gidiyorsun, kalıyorum (nedense).
Görmemiş oluyoruz birbirimizi.

Uyanıyorum
Karanlığın kucağına..
(Hepsi olduğu gibi),
Bunları yazıyorum;
Sıcağı-sıcağına.

KALIN İSTASYONU

Kızılırmak aktı.
Kalın istasyonu yeni memuru
Hasan Kalabalık
Günlerce baktı.

Kızılırmak aktı
Kalın istasyonu memuru
Hasan Kalabalık
Aylarca baktı.

Kızılırmak aktı
Kalın istasyonu eski memuru
Hasan Kalabalık
Yıllarca baktı.

İki dereceli meyilden
Geçen trenlere
Giden, gelen.
Trenlere

Kızılırmak'ı yanına alan trenleri
Bir gün Hasan iyice gördü (Hasan Kalabalık)
Trenler değildi alan
Kızılırmak yanına alıyordu trenleri

Kızılırmak'ı anladığı gün Hasan Kalabalık
Şöyle bir yazı aldı Ankaradan
Kalın istasyonu müdürü, Hasan.

BİR BAŞ BİR BERBER

Öyle başa bu traş
Çok bile hem çok bile
Ben görmedim böyle baş
Şapka var, o yok bile

Baş yıkama bir lira
Saç sakal da bir lira
Bu baş etmez bir lira
Bulup sürsen bok bile

SEVMEM-SEVERİM

Ben uzun sözleri sevmem
Bir de uzun yaşamlı bunakları
Onlar da beni sevmez
Olmamıştır olacakları

Ben uzun anlamları severim
Bir de uzun yaşamlı yaşayanları
Onlar da beni sever
Olacaklıdır olacakları

HEP

Ben size hep bu şarkıları
Yalnız ben mi söyleyeceğim
Unuturum yeryüzünün yazdığını
Kalanları sana ona buna (bana)
Hep ben mi göstereceğim.

BİR GÜN

Bir gün gelir
Ben sizlere benzemeyi bırakırım
Bir gün gelir
Ben sizlere
Gitmeyi-gelmeyi bırakırım
Bir gün gelir
Ben sizlere
Duymayı-düşünmeyi bırakırım

DEĞİL

Ölçü benim anlattığım değil benim dediğim
Benim anlattığım senin dediğin değil,
Bundan çıkan inan ki sevdiğim
Bütün ona gösterdiklerin, bana verdiğin değil.

BİR

Çalınıyor mu? Bal gibi çalınıyor
Kaymak bitti artık dibi çalınıyor
Pek kalmadı görünürlerde mal
Mallar tükendi sahibi çalınıyor

İKİ

Çalınmasına-anladık-çalınıyor
Çoğunluk alıştık buna artık, kanıksadık çalınıyor
Çalmayın ayıptır, bırakın yahu yeter diyoruz
Şaşılacak şey, buna ilkin çalanlar alınıyor

ÜÇ

İncirlikler, bağlıklar, ovalıklar, dağlıklar
Altını üstünü birlik çalıyorlar
Üstünüze başınıza iyilikler sağlıklar
Gözden sürme, kemikten ilik çalıyorlar.

O GÜN

O güne dek o bir kördü
Yer mi gördü, gök mü gördü
Alanların aldığını
Çalanların çaldığını
Az mı gördü, çok mu gördü

Bir mi gördü, tek mi gördü
Var mı gördü, yok mu gördü
Satılanlar satılırken
Alınanlar alınırken
Gördüğünü kime sordu

Kimden kime bunu sordu
Bulup bulup duranlarca
Durup durup bakanlarca
Gördüğünü kime sordu

Altınların parılısın
Nasıl nasıl bilir gördü

BİRDENBİRE

Ben birdenbire uyurum
Sen gibi
Birdenbire uyanırım ben
Evren gibi

ŞENLİK

Paraları onlar çalar
Bu sazları ben çalarım
Oyunları onlar oynar
Türküleri ben yakarım

Onlar biri biri üste
Koyar para para üste
Geriye dek üste üste
Giderlerken ben yazarım.

Her ne kadar sağırsalar
Aracılar çağırsalar
Ne kadar da bağırsalar
Davul zurna ben çalarım.

BELGE

Soru bir:

Senin yüz fotoğrafın çekilecek
Yüzünde yüz var mı?

Soru iki:

Senin yüz fotoğrafın çekilecek
Sende çekilecek yüz var mı?

GEL DE GEL

Sular kaynadıkça su vay bitiyor
Anlayan alacak, içince çay bitiyor

Yoklara karşı yönelmiş oklar çok
Gerildikçe gerildikçe yay bitiyor

Bu yarış dönecek başlangıcına
Benden sorulmamış ay bitiyor

Saldır daha ne kadar saldıracaksan
Bir Osmanlı olamazsın, kay bitiyor

Aklına gelecek bundan sonra bir şey
Yeryüzüne sal onları, olanca yay bitiyor

Biliyorum ben bilirim, sor bana sen
Yatay nerde başlıyor, nerde uzay bitiyor

Saldıramazsın benlerinki gibi sen
Saldıray bitiyor, Atılay battı, ray bitiyor

Arap mı, evet Arap, evet evet
Yıllarla asırlar olmuş da ay bitiyor

Bakıyorum sana durduğum yerden
Yerinde bana kadar beni say bitiyor

Roma'da olan sonra neden olmadı
Senden bu kayay son bende yapay bitiyor

Unutmadım, sana bıraktım yutayları
Benim sana ayırdığım pay bitiyor

YANGI

Biriktir biriktir, sakla yanmasın
Üstüne üstüne yokla yanmasın

Boyayla yaldızla süsle ov onu
Ölümü egon'da bekle yanmasın

İyilik güzellik aman kov onu
Gideni kalana ekle yanmasın

Sevgiden umudlar doğar sav onu
Kendini toplumda tekle yanmasın

ŞİMŞİR

Yitecek diye ödü kopuyor
Gidecek diye ödü kopuyor
Bir baş örtüyor kışını açıp
Bilecek diye ödü kopuyor

DUYGUSAL

Sen ona bir gemisin yönü senin yönündür
Bir sancısın geçerken denizlerini özgür
O da bir ada olsun, sana çevrili dursun
Dağının dalgalarla, yüzünün rüzgârlarla
Bağlandığı kendini sende çözülmüş görür

Gemiler göründükçe adalar da düş görür
İnsanlar nerede olsa bir orayı düşünür
Derler adadakiler, şu gemi bir gün gelse
Gitsek buradan öte, nereye gideceksek
Bilseler gemiler de bir adayı düşünür.

Nisan 1971

BİR NEDENLE

Düşünmüş olduğunu
Bir insan değiştirebilir başka
Bir nedenle
Yaşamış olduğunu değiştiremez başka
Bir nedenle.

HIZ KONUSU

Hız
Gökçekimli
Ölüme en yakın
Tutkusudur
İnsanın.

Ölümse
Onun
Hep unuttuğu
Yaşam korkusunun
Son uykusudur.

AMMA

Ama vurdular
Vurdular ama
Amma vurdular
Vurdular amma

Durdum dinledim
Bakıp bekledim
Dönüp bekledim
Bana baktılar
Durdular ama

KASA MASA

Ben çok parayım
Dedi
Kasanın biri
Kasanın birine.

Bir masa, aradan
Ben yasayım dedi
Masanın birine
Öbür bir masadan.

Bir iskemle
Çok yaşayın dedi,
Kapının birine,
Kapı aralığından.

Gerçek bir pencere
İçin için güldü,
Önce dışına, sonra içine,
Umursamadan.

KORUR

Bir defter düşünüyor,
Bir kitap uyuyordu,
Kitabı uyandırmadım
Uykusundan.

Defter bana bakıyordu
Ben ona bakıyordum
Bakışlarımız
Birbirini çağırıyordu

Onun dediklerini anlıyordum,
O beni anlıyordu.
O beni uyandırıyor boyuna,
Ben onu uyandırıyordum
Uykusundan.
Bu kadar yetmez mi?

Ben onu sevdim;
O beni dinledi hep
Birbirimizi aldatmadık hiç.
Söyledim, söyledim, söyledim,
Anlattım ona, korudu beni,
Unuturum korkusundan.

TÜRKÇE

Bütün çizgileri yüzümün
Hüzün
Şayet yoksa, acaba yoksa
Benim yüzümün
Güldüğümün
Benim yüzümün
Görüntüsünün
Bu çağda, bu çevrede
İyilik dikenleriyle açmış
İnsan çiçeklerinin
Ortamında
Benim yüzümün
Savunan çizgileriyle
Kırışmış gürültüsünün
Ne kadar acı
Durun ve vurun
Ama düşünün

İZİN

Bir konu her zaman tam düşmez
Kelimelerini düzelt kendine bak
Doluyla boş isteklerce yer değiştirmez
Ya çekil konuşmalardan yük olma
Konuyu bırak
Ya konuyu ya kendini bırak

NEREDEN NEREYE

Evlerin

İçini dışına çeviren bir güneş

İnsanlar

Çok daha yakın görünüyor eskisinden

Ama gittikçe daha az kardeş

Geçip gitmiş bir baca

O bacanın ardından

Havada, tam havada

Boylu boyunca

Takılıp kalmış bir duman

İnsanlar

Çok daha yakın eskisinden birbirlerine

Ormanlarda, nehirlerde, siperlerde

Ama daha az kardeş

Bataklıklarda

Vietnam'da, Nijerya'da, Biafra'da

AÇI

Vuran der ki:

Ben vururum;

Ya bilerek, ya da bilmeyerek.

Vurulan da der ki:

Vurulдум; ya bilerek

Ya da bilmeyerek.

YÜZDE YÜZ

Işık değişecek,
Işık değişince gölgeler değişecek
Gölgeler değişince
Karanlıkların yeri değişecek

Gölgelerin boyu değişecek
Işık değişince
Karanlıkların yönü değişecek
Aydınlıklar değişecek

Karanlık düşen yerlere
Aydınlıklar gelecek
Bu yarımada'nın bozkırları
Yeşerecek

Eskiden böyle değildi
Böyle de gitmeyecek
Küflüyüm, yarınlarım
Küflerimden bitecek

Biz o günü görür müyüz
Siz o günü görürsünüz
Göreceğiz, görürüz
Bu bilim yüzde yüz.

DIR

Doğa yenilenirken yinelenir;
Gene papatya, gene gül, gene kayısı..
Toplum yinelenirken yenilenir;
Yarısı dündedir, yarındadır öbür yarısı.

Doğanın kendine alışkanlığıdır,
Sanatın yeniden, yeniden ürpermesi.
İnsanın kendine alışkanlığıdır,
Ölümü önceden beklemesi.

SEVDA

Ben alev-alev yanıyordum sevdadan
Yüzüm-gözüm-kulaklarım sımsıcak
Sen üşürdün yumul-yumul, bir kucak
Isındıkça ürperik, ısındıkça sevdadan

Bir soba söndü birden mangal küllendi
Sevdanın kuşları uçtu dallarından
Gözlerdeki ışık gölgelendi
Susmalar esiyor karanlıklarından.

DARI

Sevmek
Nokta almaz
Çocuklar.

Sevmeye nokta koyan
Sınıfta kalır.

Onun,
Virgülleri vardır
Çocuklar.

Sevmek noktalanmaz;
O, noktadır.

ACI ŞARKI

Siz güzellikleri yitirmişsiniz
Sanki hiç bitmeyecek bilmişsiniz
Nasıl çıkıyordunuz, bir hatırlayın
Oysa ki bakın şimdi inmişsiniz

Bir sözü dinlemeden, anlamadan
Bir bakışı olsun tamamlamadan
Aşkın yollarında yalanlamadan
Sevdadan, vefadan silinmişsiniz.

İYİ MİSİN

Ne an yakınlaştımsa
İttiniz
Ve ne zaman
Geldimse
Gittiniz

Siz hep büyük
Ve önce
İdiniz
Gerçekten öyle oldu
Önce
Siz bittiniz.

GREV RUBAİSİ

Her grev bir başbakana şantaj gelir.
Nedense başkentlere dışardan bir şey gelmez
Yalnız işçilere hep dışarıdan mesaj gelir.
Her grev her uyuşuk iktidara masaj gelir.

AJAXİ

Bu güzel ayaklarınla
Bu çirkin acun'a basma

Bundan sonra
O çirkin ayaklarla
Bu güzelim acuna basılmasın
Basmayın
Basmaşınlar

EN

Bu bir en öyküsü
En yoktur

En unuttuğum
En andığım

En sevdiğim
En gerçek
En Mustafa yoktur

Sevdiğim
Gerçek
Mustafa var

Unuttuğum
Andığım var.

“DİNLE BEYDEN”

Gürültü mü müzik mi
Biz müzik dinledik mi

Gürültü patırdı var
Bu yeni bir teknik mi

Ne istesek verdiler
Deyin, istemedik mi

Bugün'dek işlettiler
Biz kurup işlettik mi

Bize aldın dediler
Vereceğiz yedik mi

BİTER BİTMEZ

Dilin gücü senin gücünden yüce
Tutamazsın ister kırıl ister kız
Durdurulmaz ilki öbürü önce

Biter bitmez birisinin ardından
Açılmıştır bir başkasının yolu
Seni koyup içinden ve dışından

GÜN'DEN

Yaz yaz fazlasıyla yaz
Biraz fazlasıyla yaz

OLGUN'DAN

Önümü sağımı göremiyorum
Bahçemi bağımı göremiyorum
Aralarında bir dost var, bakıyor
Ölü mü, sağ mı göremiyorum

SORUMLU

İp der ki ipin ucuna:
İpin ucunu sakın kaçırma..
Uçurtma'dan sorumluyuz.

Uçurtma der ki kuyruğuna
Havaya kuyruk sallama
Çocuklardan sorumluyuz.

GÖNÜL

Bir bütün daha önce çalınır;
Daha önce kırılır,
Daha önce, yarımlardan.

Bir yarım vardı;
Bırakıp da bütünleri, onlardan
Daha çok bir başka yarımı kıskanırdı.

BİR BÜTÜN-BİR YARIM

Bir akıl işi mi bir gönül işi midir
Anılardan gelecek gidecekce duran
Birinin öbürüne vurduğu
Bir bütün bir yarım işi midir
Yarımdan anlaşılan
Bütünün işi midir
Yarımı yarım kılan
Bir başka yarım mıdır
Bütünü tamamlayan
Bir başka kişi midir
Umuttan suzluklar doğuran
Diş işi mi ya da dil işi midir

KUŞKONMAZ

Kuşlar kanatları gereği
Uçtuklarından,
Uçarken
Daldan-dala konduklarından,
Unuturlar kondukları dalları.

Unuturlar ama;
Ağaçlar, çiçekler,
Yaprakları gereği
Kuşları unutmazlar..
Uçamadıklarından.

Kuşkonmaz, Kuşkonmaz..
Seni seviyorum,
Sen de biliyorsun..
Kuşlar kondukları dalları unutmaz.
Sen kuşlara iyi bir ders veriyorsun.

Onlarla
Dallar kondukları kuşları unutmaz
Gibilerden
Alay ediyorsun.
Konamadıklarından.

TAMAM

Tamam, anladık,
Düğün mü, düğün sürsün..
Ama
Anlam başını
Güzellik sonunu düşünsün.

GÖZ-SES-SÖZ

Sesi kesin, görüntü sürsün
Gözlerde anlam biçimi yarım olsun
Sesi bağlayın görüntülere
Anlamlar kulaklarda düşünsün

Yankı çoğuldur öznesinde
Yankılar şarkılardan ötedir
Beyin der ki adama
Göz kulağa göredir

Benzetin der neye benzer
Ayrı-ayrı olduklarında.

Aydınlık esner
Işıklar söndüğü anda.

MADALYA

- Verilmemiştir -

Siz ulu bir pınar gibiydiniz
Bazen kızgın, bazen serin.
Bazen de sevgindiniz

Büyük mutluluklara da
Büyük açlıklara da
Sadalar verirdiniz.

Unutulmaz,
Unutulmamalı sesiniz
Hem iyi hem de güzeldiniz

Şimdi neredesiniz.

OLGUNLUK

Sekiz bin kerre dokuz
Dokuz bin kerre sekiz
Her şey ardında ise
Dün vardık, bugün yokuz

Dokuz bin kerre sekiz
Sekiz bin kerre dokuz
Önünde bir şey varsa
Dün yoktur, bugün varız.

1980'DEN

Büyük bir zenginliği biz
Yoksulluğumuzda yaşadık.

Güle-oynaya gururla geçti
Çocukluğumuz.

Şimdi öylesine zengin yoksul ki,
Başda azınlık çoğunluğumuz.

Bir tersine akan nehirden
Sondan ilerliyoruz.

Yitirdiğimiz gurur oranında
Artıyor yoksulluğumuz.

GİZ

Gözün, bir bakışa rengini çiziyordu,
Sesin, bir söze ağırlığını.
Ellerin bir ele adını çiziyordu,
Üşüyen sıcaklığını.

Bir renk, karanlığa adını çiziyordu
Karanlık, yuvarlaklığını.
Bir gecenin gizine çiziyordu
Yuvarlak parlaklığını.

ANLA

Akıllı derler aldır
Deli derler aldırma
Derler'i öngörürsen
Yok bakarlar adama

Derler'i songörürsen
Deli derler adama
Sen derler misin, ya da
Deyen misin, de bana.

TÖREN

Her ölüm başka ölümdü
Bir kıldın

Her düğün bir başka evliliği
Bir kıldın

Her kutlama başka idi
Bir kıldın

Her yas giden bir şeydi
Yiten bir şeydi öbürlerince
Zamanla sahibine giden
Sen, gelir kıldın.

DÜŞÜNDÜN MÜ?

Sen sağıma gelirsen
Ben nerede olurum?
Sana göre solda
Bana göre eski yerimde olurum

Sen soluma gelirsen
Ben nerede olurum
Sana göre sağda
Bana göre eski yerimde olurum

Sen nerede olursun?
Sen nerede olursun?

SEN-SAN

Kulağına doğru eğilsem
Desem
Sen gülsen, gülümsesen

Kulağına doğru eğilsem
Söylesem
Sen dursan, bir düşünsen

Gözlerine baksam
Söylemeden sussam
Sen kaşlarını çatsan

Gözlerine baksam
Konuşmadan anlatsam
Sen kızsan

GÜLMEK ÖNEMLİ BİR KONU DEĞİLDİR

Yürümez ölüme
Hep bir fidandır gülmek
Hep sıcak gibi
Gülmek soğuktan üşümez
Bir başka yüzdedir
Değilse
Bir daha başka gözdedir bak
Gülmek
Hep fidan
Hep yeni dikilmiş gibi
Yeni bir bahçededir
Ne bir yemiş verir
Ne bir çiçek
Süsler
Büyümez
Büyüyecek kadar beklemez.
Gülmek.

Durmaz
Gezer
Gözden göze
Yüzden yüze
Bence sende
Sence bir ondadır
Hep onda.

Korkmaz da üstelik
Çünkü anlamaz
Aydınlıktan, karanlıktan
Aydınlıktan karanlığa
Aptallıktan deliliğe kadar
Gezer dolaşır

Çok çok çok az, ama çok..
Az anlamı taşır
Derinlikleri sevmez,
Bir sığı yosunudur.

DİLEK

Bilim gitmeli bilenden bilmeyene
Varlıklı olmalı bilen
Karanlığı delen ışıklar gibi
Hep gülmeli öğreten

İÇİN

Gördüğüm
Ne dün ne bugün
Olmuşların olanların
Bir soru geliyor düşün
Yarın

BEN SANA

Ben sana söylemişdim demişdim.

OZANLARIN ÖLÜMÜ

Yaşam bir odadır, insanın
Yaşadığı yaşamadığı
Penceresinden baktığı
Anlayıp anlayamadığı

*

Ölüm bir kapısıdır o odanın
Duvarlarında yeşerip solan
Uyuyup uyanan zamanın
Açtığı kapayamadığı

*

Sonra birdenbire çıkan biri
Sessiz, susan, okuyan, düşünen, yazan
Sonra birdenbire dipdiri
Ola ki bir ozan

*

Oysa ki yaşam çok, ölüm bir
Oda çok, pencere çok, kapı çok
Duvarlarında sayısız unutkular yeşerir
Denir ki, sanılır ki ölüm yok

*

Bakılır bir gün, ne bir günü, hayır.. bir an
Bir kapı açılır, çıkar biri, gitti sanılır
Aydınlanır yaşam, görünür gelecek ve kalan
Ozansa çıkan, geldi sanılır

*

Yokluğunda ağırlığı, yoğun, yorgunluğunda
Ozanların yaşamları süresiz bir aşkadır
Anımsanan o sürekli unutulduğunda
Ozanların ölümleri bir başkadır

*

Ya dinlemiş ya söylemiştir
Ozan
Toplumun içinde yaşar, doğanın dışında ölür
Adını vermeyen süresiz bir aşkadır
Öyle ki
Belki doğmamış, belki de ölmemiştir.

KORKMAK

Adı korkmak ders'in
Ders'in adı korkmak

Bir ders idi
Derse yaşamak

Utanmak deye bir sınıf
Okullarda olacak

Unutmak vardı önce
Diploması anmak

Uyumak kaçmak gibiydi
Olmasaydı uyanmak

Uyanmak bir tokat
Bir Sivas, bir Anteb, bir kıl, bir ak

Seninle ölmek varken
Onunla yanlış yaşamak

Adsız Şiirler

Ben size ne yaptım
Çağrı mı, armağan mı, ceza mı
Ne vardı böyle karşıma geçecek
Ben ne yazılar ne çizgiler yitirdim hatırlamadım
Ne var ki sizinki onlar gibi yitmeyecek

Artık olan oldu
Gitseniz gitmeseniz bir
Ben de düş kursam da kurmasam da
Aklıma yüzünüz gelecektir

Ben size ne yaptım,
Ne kötülüğüm dokundu size
İnanın —hoş niçin inanacaksınız—
Sizi şu ana kadar tanımadım
İnanmak, bilmek yakışmaz size
Karşıma çıkmayacaktınız.
Karşımda bir resim gibi şimdi
Kurmadığım düşlerin çizdiği, siz
Hem gözüme hem düşünceme
Çakılıp kaldınız
Renklerinize ve biçimlerinize
Düş dışı gerçeklerin çizdiği siz

Beni benden çıkardınız
Beni benden aldınız
Göz görmeye-görmeye
Bir uzağa bıraktınız
Kendime dönmeye artık çok geç.

Şairlerden
Benim kadar uzununu yok
Bakıyor görüyorum

İsterdim şairlik gücümün
Biraz daha az olmasını
Biraz daha uzun
Biraz daha çok

Biraz daha anlayış
Beklemek istemek için

Ben bir adam tanıdım
Yalandan korkardı
Hem dinlemesinden
Hem söylemesinden
Onun için
Uyursa
Uyanınca
İlk yalanı
Kendisinden sorardı

Onu düşünen'leri bilmem
"Onu düşünemeyen yalnızdır"

Sağıma bakıyorum;
Benden küçük.
Soluma bakıyorum;
Benden büyük

Ben ortada değilim
Kimse bana sormuyor:
Ben ne'yim.

Ben bir şey düşünüyordum
Sen bir şey
İki ayrı dünya dönüyordu gözlerimizde
Bize bakanlar aldanıyorlardı
Karıştırıyorlardı hangisi sen,
Hangisi ben.

Mevsim yaz olmalıydı
Saat olsun olsun beş
Bütün şehir sevişiyordu sanki
Ölümlerini öğrenmiş gibi
Ellerin ateş gibiydi
Gözlerimde.

Şimdi düşünün bilmiyormuş gibi.

Sevmek bir karşıya uzanmaksa
Başkasına uyanmaksa uykusunu
Yalın yalın anlamaksa
Demirin pas noktasını
Ki yaşamaktır bu
Tomurcuğun sesini
Susularla bağırmasını
Duymaktır.

Seni düşünürken
Kitaplarla yürüyecek seni düşünüşlerim

Öğrendiklerimin çoğunu dinlediklerimden,
Bildiklerimin çoğunu düşündüklerimden,
Unuttuklarımın çoğunu yaşadıklarımın,
Yazdıklarımın çoğunu unuttuklarımdan çıkardım.

En uzun hep kendime konuştum,
Başkalarına hep kısa yazmak istedim
Ne kendim dinledim ne başkaları.

14.9.1980, Pazar

Amma da kavgalar ederdik
Ne güzeldi
Barışık dargınlıklarımız
Bambaşka bir tadı vardı

Susmak
Bir el ki avuçlarını
Sımsıkı kapamış açmıyor
Sanki kaçırmamak için
Çoktan geçmiş bir zamanı
Bile bile kendini aldatıyor

Borular, borular
Karşılığı yalan sorular
Bilirler bunu korkar
Bile bile sorarlar

Bir gemi geçer
Alır uykularını onların
Gider

Bir şeyin önünde
Bir şeyin üstünden
Altına çizgi çeker

Gider belki uykulara o
Ardında zamanların
Başka anları bekler

Bir gemi geçer
Uyanan anıların üstünden,
Yeni anılar ekler

Gider belki;
Ama hep kalmış gibidir,
Anılarda sanki.

Bir gemi geçer
Eskileri tahtadan, rüzgârlıydı
Artık daha ışıklılı, altın'dan.

Var kılar denizi

Bir gemi geçer
Ardından bakan
Yapıştırır beni, onu, sizi.

Bir gemi geçer,
Ardından
Öykülerin izi

Yapıştırır
Seni bana, beni sana
Bir kılar ikimizi

Dalgalanır anlar, anılar
Ardından
Siler havayı, karayı, denizi.

Özlemler kadar uzanır, uzar
Sanki hep gemiler geçer
Gidenden çok, kalan duyar.

Bana iyi ile güzel'i
İkiye ayır deseler;
Ben derim ki onlara;
Ben onları aklım ve gönlümle iki'ye
böldüm.. Yarım yarım.. Sonra,
Onları ben değiştireceğim.. Neden mi?
Çünkü onlar kendilerini değiştirecekler.

Biri ikiye bölersen yarım olur
İkiyi ikiye bölersen dört olur.

Geminin olumsuz gidişinden
Batışını izleyenler var şimdi
Acındırık öykülerle yetinen
Ustalaşmış türkücüler var şimdi
Geminin batışı yüzünden

Zaman geçer gemiler geçer
Usta türkücüler belirir
Zaman gemiyle, gemi zamanla gider
Kalır insansız beş on şiir
Gider o usta türkücüler

Bir varmış, bir yokmuş, yakın uzakmış
Türküleri kim kime yakmış

Gemi batacak idiyse batacağına
Sorulmalıydı kaptandan
Dokunaklı türküler yakılacağına
Başlanmalıydı kaptandan
Durup kıyıda bakılacağına

Gemi bir yol alır
Türküler yakılsa da yakılmasa da
Batacağı yere varır
Kaptanlar uyuyorsa
Yolcular gemiyi kurtarır

Gemi batacaksa
Ne kadar acıklı olsa dalan
Geminin gemisi olmalı deniz
Gitmeli rotasından

Gemi batacaksa batar
İçindekiler ne kadar türkü yaksa
Gemi batar batacaksa
Kaptan kaptansa dalgaysa dalgalar
Yolcular da yolcu olsa

Ben geceleri yağmurlarda,
Akıntıburnundan geçmeseydim
Sabah karanlıklarında

Kapıları çalmasaydım

Sokağa çıkma yasaklarında
Sokaklara çıkmasaydım

Seviyorum eşit
Seviyorsun demektir
Doğrusu
Tam orada başlar
Yitirmek korkusu

O terazidir
tartar kendince
kesekâğdının
tüm ağırlığını..

O istasyondur
saklar kendinin
tren yollarına
geç kaldığını..

O iskeledir
sorar kendinden
vapurların
n'olduğunu..

O gemidir
arar kendine
bir mendilin
el salladığını

O kalemdir
susar kendi
konuşsun diye
mi yalnızlığını.

Yanımdaydı, boyuna gidiyorduk / elimi tutuyordu
Elimde renkli yazılar vardı / aldı / elleri kaldı

Şenlik değildi, şölen değildi / bir gardı, bir limandı
Biz boyuna gidiyorduk / yok / düşleri kaldı

Saçları bakırdandı / gördüm / gülüyordu / sessiz /
Duymuyordum, hep görüyordum / gözleri kaldı /

Bizi tanımadıkları bir alandı, zamansızdı
Herkesin tersine gidiyorduk / yüzleri kaldı /

Dudakları kımıldıyor, bir şeyler söylüyordu
Şimdi

Bazı yüzlere başkaları yazılmıştır
Gülüşlerinde sıralarını bekleyen
Kapalı susmaları yazılmıştır
Kendi kendilerini kilitleyen

Konuşmak isterler ama neyi kime
Yoktur'lar
İsterler bir yakınmayı açıklamak
Karşıtlarını kendileri doğuran sorular
Bir yanıt ararlar

Baktım
İki kişi ağlayordu
Birisi bir şey oldu deye
Öbürü olmadı deye

Birisi ağlayordu bir şeyler olducana
Öbürü ağlayordu bir şey olmadıcana

Birisi bakıyordu bunlara bir yerlerden
Aranan bir gerçeği gözle anlatırcana

Ellerim kirlenir
Yıkarım ellerimi

Sözlerim kirlenmez
Dinlerim sözlerimi

Yüzüm kirlenir ise
Yüzümü yıkar
Yüzüme bakarım

Ellerim kirlenirse
Ellerini sıkarım

Bekledim, bekledim
Sorsun istedim
Kendisini sorsun istedim
Sormadı

Dinledim, dinledim
Durmadı.
Sert mi yazdım, yoksa
Dursun istedim.

Oyunbazlar
Ellerinizi açınız derler
Ben bunu işittim, gördüm
Korktum
Benim ellerim açık
Demek ki ben oyun yönünden
Çoktan yoktum

Onlar var'dan korktular
Öyleyse
Bense yoktan korktum.

İyisi mi yat uyu
Ben öyle bir uykuyu
Kalktım da gördüm

İyisi mi uyu yat
Ben öyle bir kuyuyu
Baktım da gördüm.

Sözcükler yan-yana
Geldikçe:

birbirlerini soyarlar
hastasının dilinde

birbirlerini giydirirler
ustasının elinde

Benim sevdiğim
Benim Ben'imdir.

Senin sevdiğin
Senin Sen'indir.

14.9.1980, Pazar

Zaman her zaman geçti
O yüzden
Adları önemli değil o yerlerin
Şimdi
Apaçık görülüyor artık her şey
Hep olan oldu

Önce ellerimi aradım
Bilen bilir
Bir şeyler söyledim, ama ellerimle
Ve yalnız gözlerimle görürdüm
Yetmeyen bir şey sezerdim
Dirilir-dirilir ölürdüm

Şimdi
Susmayı söylerken yankılanan,
Eskilerde kalmış bir sözün
Duruvermesi
Bambaşka bir öyküye
Yolu açıyor.

Bir yırtığa yama için
Bir iliğe düğme için

Anılar
Sürekli bir yalan deposudur
Gerçekleri saklayan
Uyandırandır sonra
Birdenbire
Bir çalar-saat gibi çalan,
Hırsızı yakalatan
Ve ardından
Onu bıraktıran

Olmamış gibi olmuşları
Olmuşları olmamış gibi
Olmamışları olmuş gibi
Yokmuşları varmış gibi
Varmışları yokmuş gibi
Salıncağında sallayan
Uyutup uyandıran
Uyandırıp uyutan

Şu an
Yaşadığın (da)
Bir anı olacak
Bir anı
Olacak
Şu an(da) yaşadığın

Dur da dayan
Kal da dayan
Gel de dayan
Dayan
Yaşa da
Şaşa da
Böl de dayan
Yaşam denen bir kargaşada
Gör de dayan
Öl de dayan

Birisi öbürünü unutabilir
Ben izin senin dersem
Olsun
Ona
O derse ki
Unutabilir

Ya demezsem,
Ben
Desem ki
Öbürü ötekini
Anmayabilir

Sonunda
Ben
Üzülürüm
Ama
Ağlamam
Ama
Uyuyamam

Bir ömür boyu
Çekersin aşk-ı sevdâ'dan
Yanarsın bir yaşam boyu
Yazarsın destan destan
Uzaktan yakından
İçinden dışından

Gelir
Bir bakışta okurlar.
Sağolsunlar.

Ben indim taşıt gitti
Biletin işi bitti

Yeni yolcular geldi
Beni ayrılıkları itti

Yeni yolcular gitti
Ben kaldım, yolculuk bitti

Ben yaşamlarından uyandırıyorum
Sürekli ortak akıl yollarınızın
Alışılmış yapışkan kolaylığından

Sait Faik senin kalbin
“Benim kalbim bir gemidir,
Anadolu Hisarı önünde demirlidir”

Orhan Veli senin kalbin
İki yanı candarmalı Bayramoğlu'dur.

Asaf Halet senin çocukluğun
Ahmak ayaklar altında ezilmiştir.

Orhan Kemal senin evin
Oda oda kurulmuştur

Ziya Osman senin sesin
Bir yamaca serilmiştir

Cahit Sıtkı senin saksın
Sardunyalı şarkılarla kafeslidir

Beşiktaş'ta Rüştü Onur
Manavlığın gururudur.

Ben her şeyi bileceğimi bilirdim de
Seni unutmasını bileceğimi
Bilmezdim

Söyledim de iyi mi oldu

Orman'ın bireyi ağaç,
Ağacın bireyi dal.
Dalın bireyi yaprak,
Yaprak ormanı yapacak.

Yolun bireyi toprak,
Toprağın bireyi su.
Suyun bireyi insan,
İnsan yolu açacak.

Bilimin bireyi akıl
Akılın bireyi düşün
Düşününün bireyi bilgi
Bilgi safsatayı boğacak.

Sürünün bireyi koyun,
Çoban kaval çalacak.

Ahmaklığa alın-yazısı demek
Alın-yazısı'na
Bir ahmaklık çizgisi çizmektir

Bir alın-yazısı okumak
Alın-yazısı yazmaktan zor
Bu, bir tür çizmeden aşağı inmektir

Yanlışlık ikidir
Birincisi seninki
İkincisi benimkidir.

Yanlışlık ikidir
Biri seninkisi
Öbürü benimkisidir.

Biri öbürünü siler
Öbürü
Birini düzeltir

Ve kalır bir yanlışlık

Deyelim ki o bir kör'dü
Yer mi gördü, gök mü gördü
Duyuyorken düşünürken
Kimden kime bunu sordu

Deyelim ki o bir gördü
Seni nasıl bilir gördü
Sen satarken gördüğünü
O sordu mu, o mu gördü

Mermer ölü bir taştır
Yeri toprağın, ayakların altı
Bilinmiyor neden mermer
Beyazlıklarınca karaltı

Bilinmez nedendir
Akla ilk gelendir beyazı
Kırılıandır, silinendir, yazılıdır
Biraz da heykeldir

Ya üstündeki o siyah yazı
Serviler altında
Güneşi kucaklamazı
Karşılar geceleri ayazı

Tarihsiz mermer
Kesin yarım kalmışlık
Yaşsız mezarlar da var (mermer)

Neden bu hazırlanmışlık

Onun baş düşmanı kâğıt
(Ya da) ben böyle buyuruyorum
Belleklerde kırılan mermerler biliyorum
Ve yanan kâğıtlara karşın, dinmeyen ağı

Bir iki gibi olduğunda
Sen kendinin dediğini
Değiştirirsin, hem de unutmadan

Ben senin dediğini
Yaşatırım unutmalarla
Dışına vurmadan

Kaçan uykulardır bana gelen
Tedirgin,
Anlatırlar durmadan

Zamanın çizgileridir
Sessiz okunur anlamları
Sormadan

Sonra ölümcül süreli
Susmalar başlar
Yormadan

Hep bir yere gidilmektedir
Ve kalınacaktır ama
Varmadan

Benim gücümdür bunları saran
Bende bitmedikçe bende başlamayan
Sakladığım sensin

Benden öte olsalar olmasalar
Başlasam ne olur onlarla bitsem ne olur
Benimle bitseler benimle başlasalar
Bana sensiz kim onları doğurur

Onlar kim
Benim onlarda aradığım sensin

Ne kadar unutulmuş kadar
En görünmeyen yönleri dışlarıymış onların

Ben sana kadar uzatıyorum kendimi
Seni geçiyorum
Bir öte yaşamaya gidiyorum yarışırcana
Senden sonra biraz doğa olarak
Senden geçiyorum

Ben sana kadar uzatıyorum kendimi
İstedğim sende durup sende kalmak
Oysa unutup önce düşündüklerimi
Seni geçiyorum bir başka yaşamak

Korunun ağaçları yaprakkıran oldu
Kuş yuvaları dağıldı
Yuvalar dağılınca
Ağaçlar odun, dallar sopa oldu
Yaprakların hışırtıları duyulmaz oldu
Uçtu gölge, uçtu güneş, uçtu kuş
Dere kurudu kuyu çöktü,
Karanlık kalkınca korunun üzerinden
Sabahlar uçtu bulutlar uçtu
Dalların takırtısından gecenin
Mavisi uçtu, yıldızları uçtu
Gölge düşemeyince
Yamaçtaki kulübenin duvarları yıkıldı
Gizi kalkınca koru'nun yapraksız kurtsuz
Düşler kurudu masal düştü

Öldürüm tarihinde ilk olarak
Bir bıçak intihar etti
Kendine doğru kıvrılarak
Sapının damarlarını kesti

21 Kasım 1966

İki olay var ki
Doğum ve ölüm
İnsan en önemlilerini görmedi
İnsan ikisini de görmedi
Kendisinininki.

Gelecek'in sözlüğünde
Ölüm önce, doğum sonradır.

Gelecek'in ötesinde
Başka bir gelecek durmadadır.

Onun da tam tepesinde
Bir düzlük bulunmadadır

O düzlük'ün ortasında
Bir dağ dağlanır

Bir insan başı

İnsanlar hamam yapar
Kimisi banyo yapar
Kimi de banyo alır
Sonra bir duş
Yıkanırlar

İnsanlar apartman yapar
İnsanlar han yapar
Yıkar yenisini yapar
Kiraya verir kiralanırlar

Musluklara çöp atmayınız
Çöpler yolları tıkar

İnsanlar çeşit çeşit
Kimi yer, kimi tıkınır
Kimi takar kimi takınır
Kimi bakar, kimi bakınır

Kimi yıkar kimi yıkanır
Kimi tıkar kimi tıkanır
Kimi yakar kimi yakınır
Kimi bakar kimi bakınır

Açacak ah açacak
Ne çiçekler açacak
O çiçekler açmazsa
Bu böcekler solacak

Hey hey
Dur dur

Dokuz gülüşle dokunmuştur
Dokuz okuşla okunmuştur
Neler neler yaşanmış önceden
Sonrası da nedense unutulmuştur.

Kenarlarda küflenmiş
Mangallarda küllenmiş
Gürültüler içinde
Pavyonlarda öflenmiş

Hey hey
Dur dur

Birinci sarısı papatyaların
Birinci kırmızısı gelinciklerin

Al al gelincikler var
Bembeyaz bahçelerde

Kimi kimden sorulmuş
Kimi neden solmuştur

Sen at mısın
Tepinen, hırçın, kavga eden
Çifteler mi atacaksın
Düşünmeden

Eskiden bile böyle olmazdı
Hakikat, realite, gerçek
Bu çukurları kim kazıyor, kim kazdı
Günden güne büyüyor her hendek

Bir at, ben de görüyorum
Durmuş bakıyor çukurun önünde
Düşünüyorum
38 tarihli bir tepenin üstünde

Bence, At bakacak ve üzülecek
Ya kendinden korkacak, ya kendinden
At ya çukura düşecek
Ya da ölecek korkudan

Bir duvar yapsalar
O duvara bir pencere açsalar
O pencereden baksalar
Bakanlar varsalar
Kendilerini bulsalar

Bunlar çalmasını da bilmezdi bizden önce
Piyano keman gibi araçlar çalarlardı
Göre göre çalmayı bizlerden öğrenince
Yükselen gürültüler kapıya kadar vardı

Çalmayanın bir yüzü
 çalanın iki yüzü
Çalmayanın bir yüzü yok
 yok bir yüzlüğü
Çalanın yüzü yok var yüz bini

Çala çala biter kasa, biter mal
Taş tuğla demir kalmaz gecikir yapı
Çimento, çinko cam para pul çal
Çala çala sonunda çalınır kapı

Çal bakalım daha ne kadar çalarsın
Sende görüyorum kılıfı da var gibi
Bana öyle geliyor nerelere bakarsın
Bence o kılıf sana dar gibi

Çalmayanın bir yüzü, çalanın iki yüzü
Millele selâm, çalmaya devam
Üçü, beşi, beş yüzü, bin beş yüzü
Mezbahaya gidiyor bir davar sürüsü

Bu şarkılar gözlerin
Bütün ülke bir oldu
Hocayı buldu sordu
Bu karanlıklar gözlerin.

Kim sana yalnızlığını sevmeye derse
Ya döv onu, ya ona
Yalnızlığını sevmeye de

Anlarsan ölür anladığın
İstersen anla da gör
O ölmeyi isterse

Kim anlıyor musun derse
Ona sor
Anlıyor musun

Kimin söylemesi önünden giderse
Beklersen olmasını görürsün
Biriniz çıkıp biriniz inerse.

Boş kalırsa adına adım
Boş kalırsa ne demek
Yaşayor musun, bakalım.

Kim sana merhaba kaptan derse
Ona merhaba yolcu de
İstemediği olsun.

Ağlama,
Ağlamak
Biraz öteye kaçmaktır.

Ağlamak,
Hüzünle anlaşılmak,
Ve kucaklaşmaktır.

Ağlamak
Sığınmaktır ne olsa,
Avuç açmaktır

Uzak da olsa, yakın da olsa
Biraz onu öteye itmektir.

Kişinin en kolay mutsuzluğu
Ağlamaktır, geçirir umutsuzluğu.

Daha zoru var, susmak zor
Susmak bir ağaç, dallarında,
Susmak, ağlamaları da tutuyor..

Yazdım
Yazdım da ne oldu

Yazmışlar
Sen ile ben okudu

Niçin andılar
Kim andı kim okudu

Biri bir şey söyledi
Söyleyen önce unuttu

Dinlemeyen biri vardı
İster misin o duydu
O oydu

Bundan böyle erişemezler
Ne benim senime
Ne de senin benime

Ben sen varken
Kalmam kendi kendime

Sana iyi sözler söylemem
Sen var ol derim
Sana değil sen'e

4de bir rüzgâr çıkar
Uslu bulutlarını uyandırır yalnızlığın
Dinlendirilmiş dağların ardından
Rüzgâr sabah fırınlarınca iner
Başlar çoğalması

Anlamalı gecelerin de içinden otomobil geçer
Bana yağmur yağar, sankisizdir.

Benim gibi düşünürmüş bana
Ama gene de beni anlamayormuş
Ben onun ben gibi düşünmediğini biliyorum
Onu anlıyorum

Ölülerim çoğalıyor
Yokuşun inişi bitti
Duvarlar yanaşıyor

Duvarları iten ne
Gülüşlerde biten ne

Kedileri severken
İçimde ürperen ne

Sıcak geliyor olmalı doğumlarda
Düşünmek var iken başına, başınıza
Gelecek-gelmeyecek-leri çocuğun
Sizin ve ananın ve komşularda
Ve oradan giderek, kurdun, kuşun, yurdun
Çarşınıza, marşınıza, karşıınıza.

Eski ilk davranışlar daha gelenek değil iken
Siz yoktunuz okullarda okudunuz
Tuttuklarını atalarınız iletti, belletti bize
Nice olmayacak durumlara sokuldunuz
Oysa birinin yaptığı bin kişi yinelerken
Bin kişinin yaptığı yıkan biri vardı unuttunuz.

Yok, hayır, olmaz böyle sevmek, anlamak
Eğilmek, öpmek, gülmek bu değil
Aynı düğünlerde aynı evlilikler kutladınız
Çiçek, kolonya, saygı mı, yas mıdır ağlamak
Seyirci oranında ayılıp bayıldınız
Yaşamak bu değil, ölmek bu değil.

Hep de aynı törenlerle gömülen ölümler
Ölmeden yaşayanlarla yaşamadan ölenler
Aynı toprağa aynı, olmaz
Oyun hepsinde başka, gereği başka olmalı.

Sen ki aldandın
Almanın vermenin rengine
Vermek yerine

Almanın sesi yok
Vermenin renginde
Var diyesine

Senden esen bende uğuldayana eşgin
Sende uyuyan bende uyanana uygun
Sende ölen bir şey var
Bende ölene döngün, bende doğana dolgun
Bir şey var, bir esin var, bir var var.

Bende yanana yangın
Bende yanana karşıt
Ben yanana söngün
Ben sönene döngün.

Ölümü erteleyen olaylar elli yıldan
Ülkemi de beni de sana sensiz ilettiler
Alışılmış gibiydi savaşlar barışlardan
Akla bugün gelmeyen yarına bizi ittiler

Buluştuk daha önce varmayı sananlardan

Bu şarkılar çalınmasın
Bir bayram vardı, anılarda
Bayram, başlarken bitti.

Kalemini ver dediler önce
Ceketini, gözünü, başını, bakışını
Yolunu, kıyını, dağını, taşını
Vermedim.

Şimdi var bir kalem
Bir kâğıt
Ve de bir adam
Ben kimseye al demedim

Biz eksi anılardan geldik artı anılara

Unuttuklarımı bulsam
Ben bana yeter
Bu ortaya koyulanlar
Seni senden ediyor

Kabuklarını kırıyor
Çıkıyorsun

Üç a var(dı)
Üçünü de anlamaz
Tutar
Bir başka beni bana sorar(dı)

Üç o var
Üçünü de sor ona
Unutma seni konuşanlar
Başkalar(dı)

Ben sana kafa vermiştim
Boyuna eğip uzatma diye
Ne öne ne geriye

İçinde neler vardı
Akıl, düşünce, beyin
Gerekir demiştim bir gün

Ben sana daha neler vermiştim
Yukarıdan aşağıya doğru
Şimdi bulursan koru

O zaman da böyleydi
Elin iti, yerin otu
Kendini koruyan korudu

Sen şimdi boş bir kutu
Ben boş bir kutu buldum
Taşla doldurdum.

Ben bir şey anlatacaktım kime anlatacaktım
Ben bir yere gidecektim nereye gidecektim
Biri vardı yanımdaydı, kimdi o
Bana bir şeyler söylemişti neler demişti.

Yeniden durmayı öğren
Neşe ortamızda kalsın
Uzanma

Önce ile sonra arasında hür

Ben bağıyorum, kent duysun diye, biliyorum
Ama kent de bağıyor
Ayrı ayrı bir de o duyulsun diye

Öylesine aydınlık bir umutsuzluk içinde ki
Çünkü umutsuzluk bir aşamadır
Kendini doyuran bir açlık içinde

Türlü buluşlarla işlenen
Yalanlardan, çekimser yetersizliklerden
Tadı ve görüntüsü yoz bir sorumsuzluk içinde

Kendi kendinin adına başkaları olmuyor
Yaklaşmak yarıyı geçtikten sonra başlar
Eskisinin dışında yenisinin içinde

Varılınca anlamların başına, anlam da başlıyor
Önü aşılınca, ardı ardından geliyor
Artık gerçek ne evet'in dışında, ne hayır'ın içinde.

Ben söz ederim aşkdan, töreden
Aşklar, töreler sözlenir
Sözler aşk olur, töreler töre
Şiirlerimde
Ben söyleyince.

Şiirin ne olduğunu bilen
İnsanın ne olduğunu bilen

Neyin şiir olmadığını
Olmadığını
Neden
İnsanın ne olmadığını
İnsanın kim olmadığını
Kimin insan
İnsanın nasıl olmadığını
Nasıl insan olmadığını
Bilirim
Sezgiden ve fazladan

Derim bazan bazı kişilere
İçimden
Siz, siz ikiniz
Döndünüz dolaştınız çevresinde
Aşkî rezil ettiniz.

Sen hep öbürüne basıyorsun.

Sıfırdan otuz altı buçuğa
Otuz altı buçuktan kırk yediye
Kırk yediden unutmaya
Unutmadan bu yana bizim ev.

Bizim evden o yana burası
Buradan, oraya sana kadar
Sana kadardan bir önceye ben
Benden oraya sen
 Beriyе.

Burada ölümün yanlış önemi
O yandan dikenlerini kanatırcasına
Bundan canı sıkılmayanın içtiği su
Orada hiç unutmadığım.

Benim şiirlerim vardı
Ben onları yazmadım
Onlar beni kıskanırlardı
Ben onları kıskanmadım

Senin şiirlerin vardı
Sen onları umursamazdın
Onlar seni yaşarlardı
Sen onları yaşamadın

Ben yaptım, gördünüz
Siz yapmış kadar rahat ettiniz
Bu bir yaşam yoludur

Sizin düşündüğünüzü
Benim yaptığımı gördünüz.
Uyuyamamak buysa
Rahat uyumak
O dur.

Bana vermek istediniz
Anlamamazlığa vurdum
Bana sordunuz
Unutabilir misin dediniz
Bana baktınız
Ben sustum
Siz de sustunuz
Sonra çok güzel bir cevap vermiştim
Unuttunuz.

Bu taş bana düşmedi
Bu düş bana taş
Gel derim gel
Gel be arkadaş

Senin yokluğun benim yalnızlığımı yapmaz
Yalnızlığımı çoğaltır
Benim yokluğum benim yalnızlığımı yapmaz
Varlığımı anlatır.

*

Anlatan bir olum beni ilgilendirmez
Ben şimdi anlatsam
Kimse dinlemez.

*

Benim yalnızlığımı kim çoğaltırsa çoğaltsın
Sen varsın
Ben belki ölmüşümdür, o yolu bulmuşumdur.
Ben ölü oldukça sen hep doğarsın.

Ben tıkanıp kalırım bir duygu, bir düşüncede
Bir gürültüyümdür bakmasan da anlarsın
Değil ağlamak, kaçamaklı gülünce de
Arkasından ürkersin, sayısızca kaçarsın.

*

Senin yokluğun benim yalnızlığımı yapmaz
Yalnızlığımı anlatır
Benim yokluğum benim yalnızlığımı yapmaz
Varlığını çoğaltır.

*

Benim yokluğum senin yalnızlığını yapmaz
Yalnızlığını çoğaltır.

Sen fena yolcusun
Yolculuğu kirlettin
Dokunduğun kelimeleri
Yıkamaktan yorgunum

Gözlerinin önünden geçtim
Geldim kulaklarının önüne
Yarın gidiyorum
Soğuk hatıralar ülkesine

Bir kavgada seçtiğimiz yön
Bizi karşı karşıya getirdi
Sen o yanda ben bu yanda
Kavgayı çoğaltıyoruz.

Sen nereden geldin
Ben nereden
Bir tepsinin başındayız şimdi
Bütün başlangıçların doğusu
Bir hayıra evet demeden

Telefon rehberine bakmasını bilmeyor
Ay ışığında denize girmesini
Sigara, kibrit, soba yakmasını bilmeyor
Başlamasını bilmeyor bilmeyor bitirmesini
Ayak yapmasını radyo çalmasını
Dolmuşta oturmasını
Midye dolmasını lâkerda almasını
Ayakda durmasını.

Bura oraya uzak
Bundan olmasa gerek,
Kazılan kuyular, örülen çoraplar

Ora buradan yakın
Çevrenize bir bakın
Sevmemezlik olmaz bu kadar

Gelin derim
Birbirimizi sevelim
Kendimizi kendimize kadar

O zaman ışıyacak mı, hayır
Şimdi ışıyor mı, hayır
O kadar

Gelmesen önemli değil, gelsen önemli olurdu
Gelmemen benim büyük yalnızlığımı doldurdu.

Ben de gittim düşünmeden
Senin susmaların gibi
Sonunda saksılardaki çiçeklerin tümü soldu

Bendeki benle bendeki senin orantısı
Neyi verir

Bu gece kim ne doğacak kendine
Nasıl doğacak

Bir sen varsın sendeki
Kendini olduğunca göremeyen
Bir de sen var bendeki
Seni olmadığınca gören

Giden adını bilir;
Bilmelidir.
Gitmenin adını kalan bilir;
Unutmadan bilir.

Yolculuk zor bir öykü,
Çünkü
Ardında kor bir öykü.

En unutulmayacak bir yalan'ı
Ben kendime söyledim
Bir anda

Ya bu an gitsin
Tortusu yerinde kalsın

Ya da dursun
Anlamı bizden alsın

Objektif ölü bir gözdür
Ölmüşünü görür

Göz, görmüş bir objektiftir
Gördüğünü öldürür

Olumsuz ne kadar uzarsa
O kadar olumsuz
Olumlu ne kadar uzarsa

Basel şehrinde, pazarda
Bir eşek anırırverdi
Prens Mişkin'in kulağının ardında

Tüm eşeklere bir hal oluverdi
Bundan bir adam, Dostoyevski
Büyük bir yapıt çıkardı diye

Sonra çok eşek anırdı
Yollarda, çarşıda, pazarda
Sanki bir Mişkin aranırdı

Şimdi ne kadar eşek varsa
(Ne kadar da çok varmış)
Ortalarda anırmakta

Oysa iş ne prens Mişkin'deydi
Ne eşeklerde, ne de pazarda
Bütün iş o adamdaydı, o adamda

Ödemekten geliyor

Akşam başlayan tartışmanın
Sonu sabaha kaldı

Görmüyordu, gör gör diye
Gezinirdi kendini, gör gör diye
Açıldı gözleri birden, gördü
Gözlerini yumdu kör diye

Bir kör ki, gözleri kapalı görüyor
Bir gözleri açık'ın göremediğini

Kör, görenlerin düşündüklerini görür
De..
Görenler körün gördüklerini düşünemez..
Neden.

Yitirmek korkusunu göze almak
Sevmeye eşit bir davranıştır
Bir ev, küçülür, büyür öbür evlerle
Oysa içinde ilk akla gelen yaşamaktır
Yaşanılır diye düşünürken düşüncelerle
Ölünür, beraber sevgilerle.

Sonuncu köyün sonuncu evi
Sonuncu köyde sonuncu ev
Sesin
O evde yere en yakın insanın sesi
Ne çaldımsa gözlerimle pencereden
Siz yaşarken ayırık ayırık
Yaşamalarınızın yanı sıra
Bıktım dışıma gülümsemekten.
Baktım gözlerimle pencereden
Bıktım gözlerimle düşünmekten düşmekten

Sen bir dağsın, ben bir dağ
Senin sesin aramızda
Halka halka yankılar.
Ama sende başka şeyler de var
Dağlardan öte kalan

Senin sesin benim başımda rüzgâr
(Senin sesin benim başımda esin)
Ne önemi var söylediklerimin
Başımızda dalga dalga yankılar
Ama sende başka şeyler de var
Yankılardan öte kalan

Senin sesin bana sengin
Söylediklerimin de önemi var
Sende kımıldayan bir şey var
Bende kımıldayana sengin.

Bu gürültü neden
Sessizce sevmek ve yaratmak varken

Sessizce bilmek ve görmek varken
Bu gürültü neden

Sessizce üşümek ve olmak varken
Ölümlle yüz yüze yaşamak varken
Bu gürültü neden

Bir vapur sensiz geçmemeli aslında
Bulutlara bakıyorum
Onları görüşüm her zaman değildir
Ne dense

Her zaman geçen
Ya bensiz bir gemi
Ya da sensiz bir gemidir
Nedense

Susar dağlara bakarım, söz olur
Yıldızlara söylerim, göz olur
Ateşler yakar, dumanlara bakarım
Küllerini üflerim, toz olur

Onu sana söylediler, o vardı
Sen onun sana kendiliği
O sana onun sendenliği
Maviliğin içinde yağdı
Ve senin seninliğin kadardı

Dağın ardı, dır, dağın ardı
Oraya da yağmur yağdı
Sanki hep geceydi yol, gece, duvar
Şaşırdılar ilk şaşıran kadar
İlk şaşıran o kadar vardı

Bana hiç sormadılar
Hiç sormadılar bana sonra
Yağmur yağıyorken, uyuyorlardı
Gidilmeyen yer kadar çeken
Sularda kara benekler vardı

Beyaz bir yağmur yağıyordu
Mavi saçlarına, seninleyin
Beyaz yağmur değilde senin
Mavi saçlarına onun bu kıyı
Yağan yağmur, karşıdan

Beyaz mavi, beyaz mavi yağın
Bir yağmur saçlarına onun
Sana söylediği senin karşıdan
Bu kıyıdan yağışın geliyordu
Sana onu, onu sana anlatan

Beyaz onu sana mavi söyledi
Sana onu mavi beyaz
Bu kıyı onun sana bakışından
Geliyordu saçlarına yağmur
Senin ona bu karşı kıyıdan kıyı karşıdan

Susmak ilk ölümdür
Saklama
Saklanma

Seni yaratmak içindi
Ona ölmeyecektin
Ona ölmeyecektin
Ona öldüğünü göstermeyecektin

Susmak ilk ölümü
Güzelliğin bağırdığı yerde iyilik susar
Güzelliğin bağırdığı yerde akıl susar
Güzelliğin bağırdığı yerde düşünce susar
Güzelliğin bağırdığı yerde herşey susar
Bunu bilen var bir de anlamak

Güzellik ne kadar bağırırsa o kadar susar
Bunu dinleyen çok
Ya anlamak

Belki en büyük aldanışın duruyor bana
Üstünde geçmiş yılların izni
Kendinden beri geçmiş
Yılların izni
Ne kadar izin varsa verilmemiş
Alnında ne kadar yıl varsa
Çizilmiş çizilmemiş
Tümünün izni

Doğmak
Başlamamış gibi
Yaşamak
Yaşamamış gibi

Ve sonra ölmeden önce
Unutmak
Bitmeyecekmiş gibi

Anmamak
Bilmek ama kıskanmamak
Gün olup anlatılanı
Gün olup anlatanı
Anmak

Anlatamamak diye bir şey yoktur
Çünkü anlamazlar
Ama anlarlar er geç anlarlar
Bir kişi saklar
Bir kişi gelir açar yürekleri
Bir şamar atar
Bin kişi konuşmaya başlar
O bir kişi susar ve bakar

Ya tırmanırsınız
Ya da tırmanırılar
İkisi de bağlıdır
Bir şeye
Bir kişiye
Bir işe

Bunları bilmektedir bilmektir
Yıkılmayacak

Anlarsınız saklarlar
Susarsınız korkarlar

Anlamazlar mı, hem de nasıl
Öyle bir anlarlar
Ki

Şarkılardan gürültüler seriyoruz
Masa örtülerimizin çiçeklerine
Seviyoruz unuturcasına kendimizi
Yakıp yıkıyoruz geceye çeviriyoruz
Gündüzü geceye deviriyoruz
Geceyi gündeze çevireceklerine

Gemi kaptanların elinden çıkıyor.

Bir havada bir kuş uçtu
Göklerde vuruldu kaldı
Resim gibi göklerin duvarına

Ölüm yavaş yavaş içerden başlar
Biter başkalarında

Benim bir bilmemezliğim oldu, yaşadığım çağda
bir sanatçı olurken.

Eşgil çağımızdaki çevrenin ve eleştiricilerin
Birdenbire ötelere geçip ulaştım.

Büyüme, en güçlü düşmesidir insanın doğadan.

Kesin konuşmak için bir şeyi az bilmek yeter.

Yaşamak bir an içinde.

Satılan mal geri verilmez.

28.11.1980

Son Şiirler

Gözlem geceye sığmaz
Özlemin geceye sığmaz
Yıldızlara bakan kim
Hangisi benim

Hastahanede
Veya
Hapishanede
Hayatını yazma!
Sonunu bir merak eden çıkabilir

Hastahanede her gece insan
Birkaç yaşam yitirebilir ya da yaşayabilir
Hapishanede ise her sabah

Anı yazmak ya da anlatmak
Bir savaş sürerken
Eski bir savaşı anlatmak gibi bir şeydir

Gemiler geçiyor, sanki şakacıktan
Gidiyorlar mı, geliyorlar mı belli değil
Kuşlar uçuyorlar mı düşüyorlar mı belli değil
Düşe kalka mırıldanmalarla
Ölüyorlar mı yaşıyorlar mı
Belli değil

**KIRILMADIK
BİR ŞEY KALMADI**

Sunu

Elinizdeki kitapta, Özdemir Asaf'ın daha önce *Yuvarlağın Köşeleri*, *Dün Yağmur Yağacak* ve 'Ça adlarıyla yayımlanmış üç kitabı bir araya getiriliyor.

Yuvarlağın Köşeleri'nin ilk bölümünde Özdemir Asaf'ın 1961'de aynı adla kitaplaştırdığı 432 etikası yer almaktadır. İkinci bölümde yer alan etikalar yazarın ardında bıraktığı yazılar arasından eşi Yıldız Moran Arun ve oğlu Gün Arun tarafından seçilmiş ve Gün Arun tarafından yayına hazırlanmıştır. İkinci bölümünde yer alan 49 etika ise *Soyut* dergisinde (Mart 1975, Sayı: 77) "Buyıl *Bana ıslak bir bez verin dünyanın tozunu alayım* adıyla çıkacak deyişler kitabından." dipnotuyla yayımlanmıştır.

Oğlu Olgun Arun'un yayıma hazırladığı *Dün Yağmur Yağacak* Özdemir Asaf'ın 1940-1980 arasında kaleme aldığı öykülerini içermektedir.

Özdemir Asaf'ın ardında bıraktığı anı ve deneme türü yazılardan oluşan 'Ça eşi Yıldız Moran Arun tarafından yayıma hazırlanmıştır.

Yuvarlağın Köşeleri

etika

1940 – 1960

BİRİNCİ BÖLÜM

I Önsözler

–1–

Felsefe yapmak mı? Hayır! Yaşamak mı dümdüz? Hayır!

Yaşamak, benim gerçekten yitireceğim bir şeydir.. Ya da, beni kesin yitirecek bir şeydir.

Sonuç yaşamda değişmez olabilir. Ama durum: Yaşam beni felsefeye itecekse.. Felsefe beni güçsüz kılacaksa.. Ben “olduğumu olmaya çalışırım”: Felsefenin yüzü güler, yaşam ağlamaz. Ve sonuç bir anlam alır.

–2–

Felsefe yapmak şu an senin güçlerinin dışında. Ama bil ki: Yapabilseydin seni güçsüz kılacaktı.

–3–

Yaşadığını gör; yaşarsın.

–4–

Bir yuvarlak'ın benim bulabildiğim sayıda köşeleri vardır. Burada durup kalırsam “araştırmacı” derler bana.

Bir yuvarlak'ın benim bilmediğim sayıda köşeleri vardır. Bu bildiğimde direnip kalırsam “mutsuz” derler bana.

–5–

Söylemek kesinliğini saklamaya çalıştım; anlasınlar deye: Başkalarına saygımdan.

Saklamak kesinliğini güdenleri kınadım; insanı anlarlar deye: Saygıya saygımdan.

—6—

Söylenmedik söz kalmamıştır: Buna inanabilirim. Bütün söylenmiş sözler duyulmuştur. Buna inanamam.

—7—

Var'a yok, Yok'a var denirken, bunların nasıl denildiği daha önemlidir ne denildiğinden.

Var'a var, Yok'a yok denirkense: Burada nasıl denildiği değil, ne denildiği önemlidir.

—8—

Tarihteki en önemli ölüm, insanın ölümüdür.

—9—

Ben başkalarının her zaman us'lu ve anlayışlı olduğunu biliyorum.. Ama her zaman us'lu ve anlayışlı olduğunu sanmayorum.

—10—

Kendinizi üstün görmeyecek kadar akıllı mısınız? Çok iyi. Kendinizi hor görmeyecek kadar deli misiniz? Çok iyi.

—11—

— Büyük ne derse dinle.

— Büyük kim?

— Sus! Sana biri sataşırsa, kaç oradan, ağırdan al.. Öyle her şeyi dümdüz söyleme. Duygularını apaçık serme ortaya.. Bırak o ne yaparsa yapsın.. Sana ne.. Sen kendine bak.. Sana ne gerek onun bunun işi..

— Sen neler anlatıyorsun bana!

— Ben sizleri, senin gibileri yönetmek isteyorum da. Seni ona hazırlıyorum.

—12—

Anlaşılmadı deyorsun. Suçu kendinde ara.

Anlamadım dersen, suçluyu çevrende ara.

-13-

Bir düşünceyi - eğer düşünceyse - bölünüz... Çok şey çıkarırsınız içinden. Birçok şey.. Ölüme kadar varan.

-14-

- Sen arada bir aptal görünüyorsun. Neden?
- Aklıma güvenimden.
- Sen boyuna akıllı görünmeye çalışıyorsun. Neden?
-
- Aptallığından.

II Sözcüklerle

-15-

İnsanın yininde “ameliyat” yapmak için onu bayıltmak gerekir.. Ruhunda yapmak için ayıltmak.

-16-

Ben yenilenmeyi dogadan öğrendim ya da ondan aldım..
Bu, bana doğru gibi görünüyor.. Ama güzel değil.
Dogayı yapan öğeler sevmeye gücünü benden almış olabilir..
İşte bu güzel bir şey.. Ama yazık! Doğru değil.

-17-

Deniz dalgalı.. Durulmasını bekliyorlar. Açılmak için. Bunlar akıllı kişiler.

Deniz dupdurgun iken açılmışlar.. Dalgalar çıkmış.. Boğuşmuş, bitkin dönüyorlar.. Değerli kişiler.

-18-

Bu otomobil dördümüzü de alır.. Buradan gidelim.
Ama dördümüz bu otomobili alamayız.. Buradan gidelim.

-19-

Duygularının bekçiliğini yapan kişiyi hırsız bile çalmaz.

-20-

İyilik yapacak güçte değil. Öyle durmıyor, kötülük ediyor.
Kötülük yapma gücü yok. İyilik etmeyi de beceremiyor.
Ama iyilik çırpıntıları içinde. Bu kişi şöyle-böyle ve sevimlidir;
bazı sebeplerin sonuçluğunu yapar.

Birincisi toplumda daha yararlıdır; bazı sonuçların sebepliğini yaratır.

-21-

Tam önüne bakan başını vurur.. Tam havaya bakan ayağını.

-22-

Güneşde herkes gölgesini görür.

-23-

Sabun suyun hızıdır.

-24-

Bilgi: İnsanın kafasına doldurdukları değil, kafasından çıkanlar..

Bir “yüklenme” değil, bir yükleme gücü.

-25-

Gerçek değer: Gelmesi boşluk dolduran değil, gitmesi boşluk yaratan.

-26-

Şöyle bir bak.. Bütün yaşayanlar ölüyor.. Yaşamana bak.

— Nasıl?

— O “Nasıl” senin kişiliğindir.

-27-

Yolculuk: Hem kaçırın, hem götüren.. Demek bunun için...

-28-

— Her şeyin bir zamanı vardır.

— Bak ben bunu hiç düşünmemiştim. Nereden biliyorsun..

-29-

Her korkan kaçmaz. Ama her kaçan, korkaktır.

-30-

Yüzerken bile terlerdi.. Mutsuz çocuk.

-31-

Yön araştırmalarını önde yürüyenler yapar.. Öz konusu.. Arddakilerin amacı, yürüme ölçüsünü sağlamaktır.. Biçim konusu..

-32-

Şunları, şunları yanlış yaptık.. Aklımızla çözmeye çalışıyoruz.. Gördüklerimiz hep hesap meselesi..

Yanlışlarımızı duygularla bulmaya çalışıyoruz.. Gördüklerimiz hep adam meselesi.

-33-

Güneşe gözlerini dikip bakarsan gözün bozulur.. Gözlük takıp bakarsan güneş bozulur.

-34-

Duygular için “başarı” adlı bir düşün vardır, akıl için de “çalışma” adlı bir gerçek..

Biz başarı’yı severiz, çalışmayı değil. Başarı’yı öyle çok severiz ki hırpalamaktan korkar, ona el yerine göz koyarız.

Yeryüzünde “çalışmak” kavramını bizlerinki kadar öpmüş ulus yoktur.

Çalışmak bizim dil’imizdir.

“Çalışmak” seni öpüyorum.

Belki bir gün sen de bizi öpersin!

-35-

Öğren de, gece yarısı öğren.

Düşün, düşün de salı’ya kadar düşün..

Son “gece - yarısı”nı ertesi sabah anlamak..

Ve “son salı”yı çarşamba sabahı sezmek..

Ve bütün bunları perşembe günü düşünmek..

Cuma günü unutmak..

Cumartesi günü hatırlamak..

Pazar günü: Her yer kapalı..

Pazartesi günü.. Gece yarısına kadar uyumak..

–36–

İki uyuyan:

Biri uykuyu başına sarmış.

Biri başını uykuya sarmış.

–37–

Uykunun insanın içinden geldiğini sananlara:

Uyku bütün gece onun başının üzerinde döndü dolaştı..
Sığacak bir yer bulamadı, gitti.

–38–

— Söyle başka bir şey mi var?

— Bu ne güzel bir soru. Ne kadar candan.

— Söyle, ne yok?

— Bu ne gerçek bir soru. Ne kadar uygun.

–39–

Dün sana “evet” demiştim. Bugün de dememi bekleyorsun.
Sen değişmemiş olabilirsin dünden bugüne..

Ama ben?

–40–

Söz verdim:

Bir süre geçti. Deyelim ki tuttum sözümü.. Yalnız sözümü
tutmuş sayıyorsun beni.. Ya, o günden bu yana kendimi tutu-
şum? Bence önemli olan bu.. Sence de bu olmalıydı.

–41–

— Denize bak.

— Baktım.

— Denizi gör.

— Bakmak kadar kolay değilmiş bu.

— Denizi düşün.

— Bunu yapamıyorum. Ben daha o kadar olmamışım.

–42–

Caydım: Önceyi yükledim, sonra'yı boşalttım.

Pişman oldum: Önceyi boşalttım, sonra'yı yükledim.

–43–

Köprü insanın ahlâkını sarsan buluşlardan biridir. Karşı kı-yılara onun kolaycana geçmesini sağlar..

Sağlar ama, ayağına kadar gittikten sonra.

–44–

Bir mektubun sahibi kimdir? Yazan mıdır, yoksa alan mı?

Mektubun içindekine göredir bu.

–45–

Kendini onlara tanıtırsan, tanınmış bir kişi olursun.

Onlar seni tanırlarsa ünlü bir kişisindir.

Hangisini istersin?

Yazık ki biri istekle olmuyor bunların.

–46–

Karşıma geçmiş beni inandırmaya çalışıyor. Bütün gücünü benim inanmama yöneltmiş. O kadar ki.. Unutmuş kendini.. Konusuna ilkin kendisinin inanması gerektiğini.

Dinleyorum onu. Uyansın deye.

III

Olaylar ve Şeyler

–47–

Bir insan bir insanı bir şey görür, bu hayattır.
Bir insan bir insanı birçok şey görür, bu sevgidir.
Bir insan bir insanı her şey görür, bu aşktır.
Bir insan bir insanı hiçbir şey görür, bu doğu'dur.
Bir insan bir insanı görmez, bu ölümdür.

–48–

Evlenmeyi önemsiz bir olay sayanlar çok önemli sayanlar kadar yanılırlar.

Çünkü yanılmayı önemli sayanlar da önemsiz sayanlar gibi yanılırlar.

–49–

Her şeyi başkasından beklersen olmaz.. Her şeyi kendinden beklersen olmuyor.

Şu üstümüzü başımızı bir aramalıyız.
Belki bizim de bir şeylerimiz vardır!

–50–

İlgi:

Karşılıklı tek olabilir..
Karşılıksız çok olabilir..
Çok karşılıklı olabilir..

Karşılıklı karşılıksız olabilir. İlginin sorunları ilginin sorunları değildir.

-51-

Bir şeyden bir şeye, ya da bir kimseden bir kimseye olan ya da olmayan ilgi..

Bunu o şeylerce ya da o kimselerce sayanlar vardır.. Sayı'cılar...

Bir de bir başka şey sayanlar vardır.. Saygı'lılar...

-52-

İlgisizliğini başkasına ilgi diye öne süren.. Acaba ilgisini kendisine ne diye sunar.

-53-

Olaylar olurken şeyler ölür. Şeyler yaşarken olaylar olur.

IV Yaşamak, Ölmek

-54-

Benim şimdiyedeğin ölmemiş olmam bir bakıma bugüne-
dek yaşamış olduğumu belirtir. Sizlerin de öyle..

Bir bakıma da hiç öyle değil.

-55-

Senin ölümün senden çok beni ilgilendirir. Benim ölümüm
de benden çok seni..

Ve bu kimseyi ilgilendirmez.

-56-

“Sen” sizler “ben” siz ölür.

-57-

Ölü yaşayanlar yaşayan ölüleri çekemezler.

-58-

Gençlik’in yaşlılık çağları vardır. Orada birçok genç ölür.

Yaşlılık’ın da gençlik çağları vardır.. Orada da birçok genç
ölür.

-59-

— Ölmek korkusu içimi kapladı. Artık her şeyden çekini-
yorum..

— Ölmek düşüncesini içime doldurdum. Artık hiçbir şey-
den çekinmeyorum.

Bu ikisinin arasındaysanız hemen çıkınız.

İkisi de yıllar yılı böylecene yaşar.. Siz ölüverirsiniz.

–60–

İyimser: Yaşamak gibi var mı? deyor başka demiyor..

Yaşamıyor ki nereden bilsin.

Karamsar: Ölüm, deyor, tüm ve salt güzelliştir..

Ölmemiş ki, nereden bilsin.

–61–

Doğdu, sevinçten ağladılar. Öldü, acıdan ağladılar..

O, bu arada yaşadı, hiç düşünmediler.

–62–

Bir gün yüksek bir yere çıkıp konuşmaya başladım. Doğumdan, yaşamdan, sevgiden, ölümden söz ettim.

Sevgi, sevmek sizin elinizdedir. Oysa öbürleri elinizde değildir, dedim..

Doğmamak, ölmek sizin elinizde değildir, dedim.

Sevgisiz yaşamak yaşamamaktır dedim. Yaşamak, dedim, ilkin sevgi ile, sevmek ile başlar, doğumla, doğmakla değil.. Yaşam da sevgisizlikle biter dedim, ölümle, ölmekle değil..

Şimdi sizlere “seven ölmez” deyorum.. Yaşamakla ölmek konularının kavramları arasında sizleri, kendinizi yeniden gözden geçirmeye çağırıyorum dedim, ve indim.

Dinleyiciler arasında büyük bir kavga çıktı. Üç kişi öldü.

Sordum, soruşturdum. Ölenlerden biri “evet, seven ölmez” deyenmiş. Öbürü buna karşı: “Hayır, seven de ölür” deyenmiş.

Ya üçüncü ölen? deye sordum.

O mu? dediler, anlattılar.

O, bunların ikisinin arasındaki tartışmanın sonucunu öğrenmek için bekleyenmiş..

V Umud

-63-

Umud, sen bizleri böyle yaptın. Bizler de seni öyle yaptık işte.

-64-

Umud insana birçok şeyler veriyor görüldüğü oranda alır. İnsan da ondan alıyor sandığı oranda verir.

-65-

Umud, benim beslediğim.. Beni besleyor sandığım..

-66-

Umud, yarını bugüne alır.. Bugünü düne itmese..

-67-

Umud, tekelmış kişinin çoğalması gibidir. Umudsuzluk daha tekelmemiş kişinin üstelik yarımlaşması.

-68-

Gerçek - üstü - umud, insanı günden çıkarır.

Gerçek - altı - umud, günü insandan çıkarır.

Gerçek - içi - umud, insanı insanlıktan çıkarır.

-69-

Umud; sen olmasan da ben varım. Ben olmazsam... Hayır, hayır.. Ben varım.

-70-

Umud; aslında benim seninle işim yok. Benim işim insanların sendeki görünüşlerinin biçiminde.

-71-

Umud; sen gelecek adına geçmiş'in büyümesini hızlandıran düş'sün.

-72-

Umudlanmak, insanın kendisine yalan söylemesidir.

Umudlandırmak, bu yalanı başkasından dinlemek istemesidir.

-73-

Bak bana:

Umud seni kolay alıyor. Çünkü sen de umudsuzluğu kolay alansın.

Diren biraz.

-74-

En umudsuz pilot bile ileriye bakar.. Umuda bakmaz.

-75-

Umud daima insanın ve işin arkasından gelmeli önünden değil.

Umuda göğsünü değil sırtını dön ki iş yapabilesin.

VI

Konumuz Düşünmek

-76-

Yeryüzünde büyük işler görmüşleri şu iki bölüğe ayırınca. Tanrıya inananlar diye... bir de, Tanrıya inanmayanlar diye...

Ortada bunlardan yana olmayıp duranlar gibi birileri kalıyor. Kendilerine türlü adlar takıştırıyorlar.

Büyük işler başaranlar bunlardan çıkmadığına göre...

Bunlardan alınacak bir “seçmeme”, bir “susma” vergisi iyi gelir sağlar sanıyorum.

-77-

Tanrıya inananlar toplanarak tarih içinde olaylar yaratmışlar. İnanmayanlar kendi başlarına.

Tanrıya inanıp inanmamak değil önemli olan kişilerce..

Kişilerce önemli olan, uyanık ve insanca bir tutumda.

-78-

Tanrıyı andınsa unutma. Unutmuşsan da korkularına ve umudlarına göre hatırlama. Önce “adam olmak” denen bir şey var da.

Bunu unutma!

-79-

Tanrıya sığınanlar bir yana.

Bir, Tanrıya sığınmak isteyenler var.. Bir de Tanrıyı kendine sıgdırmak isteyenler.

-80-

Tanrıya inanan kişiye, inanmayana göre değer vermeye kalkışmak çok yanlıştır.. İnanmayana da inanana göre değer vermek.

Sağlam, kanık, dürüst inananlar vardır. Sünepe, kişiliksiz; bencil inanmayanlar da var.

Bir de öbür türlüleri.

-81-

Masallara dayalı bir kitap.. İnananlarının çoğu akıl ile mantık ile işinde gücünde.

Akla dayalı bir kitap.. İnananlarının çoğu işinde gücünde bile masallar içinde.

-82-

Ben senin inanan mı, yoksa inanmayan mı olduğuna bakmam. Olaylar içindeki tutumuna, olaylar karşısındaki davranışına bakarım ilkin.

-83-

Herkesin kendisi gibi doygun olması için, ilkin kendisinin herkes gibi “doygunca” olmasını düşünen...

Gerçek aydın.

-84-

Büyük işlerin içinde namus aramak yanlıştır.. Namusun içinde büyük işler aramak kadar.

-85-

Namusluluğu, kişinin yetisizliğinden geliyorsa beni ilgilendirmez. Çünkü ilkin ona da yaramaz bu.

Bir yetiden geliyor, bir yetiye gidiyorsa...

Bu kez, onu ilgilendirmez ilkin.

-86-

Yapılanda namusun varlığı yokluğu o kadar kesin değildir... Yapılmayanda olduğundan.

–87–

Okumamışları akılları ermeyor diye kınamak... Hayır.

Okumuş ödevini yapmayorsa onu bağışlamamak... Evet.

Okumamışın okumamışlığında suç öbürlerindedir daha çok.

Ama okumuşda:

İlkin kendisi suçlu düşer.. Sonra da okumuşluğu.

–88–

Bizler gibi yüz binlerce dinci.. Böyle konuşanlardan sakınmalı.

Sizler gibi yüz binlerce dindar.. Böyle konuşanlardan kaçınmalı.

–89–

Ey sokak! Sen bozuk ve çamurlusun.. Seni düzeltmeseler de geçeceğim.

Ey adam! Sen bozuk ve çamurlusun.. Seni düzeltmeden geçemeyeceğim.

–90–

“Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın..”

Bu yılan doğadaki yilandır, toplumdaki değil. Yanlış anlaşıyor.

–91–

— Büyük adam geldi.. Ben küçükleşir miyim?

— Küçükleşiplememek sana bağlıdır.

— Beni büyükleştirir mi?

— Büyükleşiplememek sana bağlıdır.

— Peki! Onun Büyük adamlığı neresinde?

— Seni böyle düşündürmesinde ilkin.

–92–

Başarıyı da başarısızlığı da insan belirli bir yerinde bırakmalıdır.

Hayır.. Bırakmasını bilmelidir.

–93–

Biri benden yana konuşuyor, biri bana karşı.
Değer ölçülerinin başlangıcıdır bu iki.

–94–

“Düşkuran”ın adresini istediler benden:

Tarih Caddesi, Kahramanlık Yılları Mahallesi, Teknik Gelişim Sokağı, Konfor Apartmanı, İyi İşler Katı, Güvenç Dairesi.

–95–

İnsanlığa yararı dokunmamış en büyük kurumlar siyasi partilerdir.

–96–

Özür dilemekle bir yanlışınızı düzeltebildinizse bilin ki o yanlışınız küçük bir şeydir.

–97–

Biri yükseğe çıkmaya görsün. Herkesde bir analık duygusu belirir.. Çok çıkma, düşersin dercesine bakarlar.

Bunu acınma sanarak inmiş çok kimseler vardır.

–98–

Şu hayvan o kadar vahşi ki.. Onun üstesinden ancak insan gelebilir.

–99–

Önce Vatan.. derler.. Hayatta yalnız vatanım ve ailem için yaşadım..

Vatan böylesine ele alınmaz ki! Göze de alınmaz ki!

Vatandan önce başka bir şey gerekir vatani anlamak ve sevmek için.. Savunmak için..

İnsanca kutlu, insanca.. Ve insana daha yakın, daha yalın bir şey.

-100-

Bir şeyden yana isen sen belki varsındır.
Bir şeye karşıysan sen gerçekten varsındır.

-101-

Kişi ödevini yapmadıkça suçu devlette arar.. Birkaç şey bulmakta gecikmez.

Devlet ödevini yapmadıkça suçu halkda arar.. Birkaç kişi bulmakta gecikmez.

-102-

Olduğu gibi görüneni herkes başka başka yargılar.. Değiştiklerini belirtmek için.

Herkese göre değişeni de başka başka yargırlar.. Oldukları gibi görünmek istedikleri için.

-103-

Gözümle gördüm.. Kulaklarımla duydum..
Ama gene de değiştiriyorsun anlatırken.

-104-

Olaylar insanlara dönüktür. İnsanlar bunları karşılamalarındaki tutumlarına göre değeriştirler.

-105-

Ölüm cezalarının kalmasını isteyenler, düşmanlarının ve kaatillerinin korunup kurtulmamasını isteyenlerdir.

Kalkmasını isteyenler, kendilerinin ve dostlarının korunup kurtulmasını isteyenlerdir.

Birincilerde, başlarına gelebilecek öldürülmek korkusu, ikincilerde başlarına gelebilecek öldürmek korkusu ağır basar.

Buna az ilgi duyanlar: Benim gibi, öldürülmekle öldürmek arasında eşitlikle yaşayanlardır.

-106-

Mektup: Yanlış birinin yazdığı.. Yanlış birine yazılan.. Yanlış bir yazı..

Sözü ağızdan söylemek varken başka nasıl olabilir mektup.

-107-

— Sen bizim anlaşmalı ölçülerimizi karıştırıp bozuyor, yeni değerler, yeni ölçüler getiriyorsun. Düzenimiz sarsılacak, oyunlarımız dağılacak. Sana karşı birleşip seni yok etmeye çalışacağız..

— Sizde beni bu kadar büyötmeye yetecek güç bulunduğunu düşündünüz mü hiç?

-108-

Her konu üzerinde herkesin bir iki deyeceğı yön vardır.

Herkes de bu “bir iki nokta”yı küçümsediğı için konuşur.

-109-

Sen doğrusun.. Seni örnek aldım, senleştım.. Ben de doğru olmam ki..

Sen yanlışsın.. Seni örnek aldım, senleştım.. Sen doğru olursun.

-110-

— Bu cinayeti niçin işledin?

— Namus korkusuyla.

— Zavallı!

— Şu iyiliğı niçin yaptın?

— Namus korkusuyla.

— Sen namussuzun birisin.

-111-

Eskiden bir şato bir soyu, bir aşk bir şövalyeyi, bir dava bir aileyi doyurmuş.

Şimdi bir soy bir konağı, bir şövalye bir aşkı, bir aile bir davayı besleyemiyor.

–112–

Açlığı yok edecek doktrin mi bulmak isteyorsun? Öyleyse ne politika yapar durursun!

Dünyadakilerin yarısı açtır. Politika, bölgedeki açları azaltacağını ileri sürüp dünyadakileri çoğaltan gecikmenin adıdır.

–113–

Açlık yok olmaz.

Krallıklar buna karşı “Evet efendim, siz doğru söyleyorsunuz, haklısınız!” dediler.

Yeni rejimler “azaltılabilir” dediler.

Bugün açlık yok olmamış, krallıklar yok olmuştur. Açlık azalmamış rejimler çok olmuştur.

–114–

Açlık insanı öldüren, partileri yaşatan bir olaydır.

VII

Akıldan, Okuldan Yana

-115-

Her zaman bilenler her şeyi bilmez.
Her şeyi bildiğini söyleyenler başka bir şey bilmez.
Akıllarını işletmemiş olanlar çok şey bilmez.
Çok işletmiş olanlar da her zaman bilmez.

-116-

Öğrenci sözlü sınavda:
Hatırlamadığını bilmediği için bilemiyor.
Öğretmen:
Bilmediğini hatırlamadığı için, hatırladığını soruyor.

-117-

İyi öğretmen: Öğrencilerini tanımış. Onların ortalama anlayış, alış gücüne göre anlatıyor.
Üstün öğrenciler üzgün. Geri öğrenciler... Ortalamayı düşürenler.

-118-

Okuldan sonra betiklerle ilgisini kesenlerin çokluğuna takıldım. Canım sıkıldı.
Canımın sıkıntısını giderecek bir araç aradım. Buldum: Betik.

-119-

Üniversitelerde gençlik eğitimi güdenlerin sayısı bilgi edinmek isteyenlerinkinden çok.

Üniversite öğrencileri okul ile yetişmişlik arasındadırlar. Bu yüzden onların bilime mi yoksa yaşamaya mı saptıklarını çokluk anlayamayız. Hele üniversiteyi ezbercilik sırasıyla bitirip de hiçbir yöne sapamamış olanlar onları hiç anlayamaz.

Bu konuda en çok yakınanlar da bunlardır. Çünkü ne bilime yönüktürler ne de genel yaşamaya. Gençlikçiler sınavlarını atlatamamış olmanın güveni ile çalışmaya koyulurlar. Ezberciler ise sınavlarını yersiz aşmanın güvensizliği ile çabalamaya koyulurlar.

Bu arada, üniversitelerden birkaç bilim adamı çıkar. Yaşama süresi kendi içinde akar. Toplum yaşayışında bir başka düzeni kurulur:

- a) Kendilerini yetiştirenler.
- b) Kendilerine yetişmesi gerekenler.

-120-

Doğru kurulmuş bir problem: Biri bunu yanlış çözdü. Daha doğrusu çözemedi.

Kuruluşunda bir yanlışlık olan problem: Bir öğrenci bunu, yanlışlığı sezmeden doğru çözdü.

Sınavı problemi çözemeyen kazanır.

-121-

Öğrendiklerimi ikiye ayırıyorum..

Önünde durduğum parçası bilgimdir. Önüme alabildiğim parçası kişiliğim..

Beni bilinmeyenlere hem götüren hem de direndiren gücüm.

-122-

Okula ilk başladığımız yıllardan şunları hatırlıyorum. Öğretmenlerimizden biri:

— Tanrı o kadar büyük, o kadar büyüktür ki, insan göremez.. demişdi.

Başka bir öğretmen de:

— Mikrop o kadar küçük, o kadar küçüktür ki, insan göremez.. demişdi.

Başka öğretmenlerimiz de, iyilik, doğruluk, kahramanlık, yüreklilik, vatan, nüfus... gibi göz ile görülmeyen, el ile tutulmayan kavramlar üzerinde düşünmeye zorlamışlardı.

Sonra, bizlere, görebileceğimiz, tutabileceğimiz, taş, demir, tahta, yaprak, toprak gibi şeyleri gösterip öğrettiler.

Şimdi bakınıyorum da.. Görüp öğrendiklerimizden çok görmediklerimiz bizleri bugün de tartışmalara sürükleyor.

Görülmeyenleri öğretmeye çalışırlarken bizleri görülenlerle mi oyaladılar yoksa!

Yoksa görülenleri öğretmek isterlerken görülmeyeceklerle mi oyaladılar bizi?

-123-

Okul birinci sınıfta başlar, yaşam birinci sınıfta biter.

Okullarında birinci olanların çoğu yaşama geç bitsin deye mi yaşamda sonuncu kalırlar.

VIII

Sevgi ile Sevgiye Karşı

-124-

Seni sevmek isteyorum, olmayor.
 Seni sevmemek isteyorum, olmayor.
 Seni sevmek istemeyorum, olmayor,
 Seni sevmemek istemeyorum, olmayor.
 Bütün bunları ben düşünüyorum.

-125-

Kadınları sevmek bir kadına haksızlık etmek demektir.
 Bir kadını sevmek kadınlara haksızlık etmek demektir.

-126-

Bugüne gelinceyedek hiç sevmedinse kendi üzerinde bir
 kez yanılmışsın demektir.. Eğer bir kez sevdinse iki.

-127-

Düşümde aşk ile karşılaştım.. İnsanı arayordu.
 Uyandım, insan ile karşılaştım.. Aşkı arayordu.

-128-

Ben aşkı hiç ölçemedim. Ama aşk beni ölçtü.

-129-

Aşkın sana doğa gereğince verildiğini sanma.... Sen hayvan
 değilsin.

Doğanın sana aşk gereğince verildiğini sanma... Sen hayvan
 değilsin.

Doğa ölümden, insan aşkda uludur.

-130-

Mutluluk: Aşkın alışkanlığa dökülmüş süresi.

-131-

Sevgi olur biter.. Aşk olmaz biter.

-132-

— Seni yitirmek istemem. Senin benim olmanı bu yüzden istemeyorum.

Aptaldır bu.

— Beni yitirmeni istemem. Senin olmak istemeyorum bu yüzden.

Bu aptal bile değil.

-133-

— Aşka inanır mısın?

— Yalan söylemedikçe.

— Kim?

-134-

İnsanlar, gelmeleriyle yalnızlıklarını dağıtanları severler. Gitmeleriyle kendilerini yalnız bırakanlara âşık olurlar.

-135-

Sevginin dışına düşülür. Aşkın içine düşülür.

Sonra da oturup düşünülür.

-136-

Sevgi'den ad yapıyor.. Mutlu'dan ad yapıyor..

Aşk adında ne bir kadın gördüm ne de bir erkek.. Bu korku neden?

-137-

Sevmek: İki kişinin eşgil anlarda eşgil hızla durmalarıyla durdukları sürece vardır.

Aşk: Duramamalarıyla duramadıkları sürece..

-138-

Sevgi, sanılır ki aşk'ın bir öncesidir. Oysa hiç değil.. Sevgi, aşkı geciktiren ya da geçiştiren bir ovadır.

—139—

— Aşk'ın öncesi yoktur. Ötesi mi? O hiç yoktur.

—140—

Sevgi bir kişiyi ikide yarım kılar. Aşk iki kişiyi birde.

—141—

Merdiven, çıkarken.. Aşk, inerken, kalbi yorar.

—142—

Bir çağda, bir ülkede biri aşktan bir kumaş dokumayı başardı. Küçük bir parça çıktı. O kadar küçüktü ki.. Ne kadın örtünebildi ne de erkek..

—143—

Kümesdeki aşk cinsel amaçla ödevlenir. Kümesin dışında cinsel ödevle amaçlanır.

—144—

— Senden bir çocuk isteyorum.
— Sen beni sevmeyorsun.
— Senden çocuk istemeyorum.
— Sen beni sevmeyorsun.

—145—

Ben desem ki:
— Sevgi kolay aşk zordur..
Sen desen ki:
— Sevgi zor aşk kolaydır..
Kimi, neyi değiştirebileceğiz?

—146—

— Bana bir çocuk ver.
— Sence aşk bu mudur?
— Bence aşk bu olsa ne çıkar, olmasa ne çıkar.. Biz aşkca onlar değil miyiz?

–147–

Bırak seviyorum demeyi.. O mu senin içinde tutuk.. Sen mi onun içinde tutuksun? Bunu açıkla bana.

–148–

Sevgisiz bir bağlılık..

Bu, insanı yaşaya yaşaya öldüren bir yaşamda sürükler.

Sevgiyle bağlılık..

Bu insanı öldüre öldüre yaşatan bir yaşamda sürdürür.

Birisinde kadınlar çoğunluktadır bu yaşamların, öbüründe kadınlar azınlıktadır.

–149–

Biz değişiriz aşk değişti sanırız. Yiterken de böyleyizdir, yitince de..

–150–

Sevgi saklanabilir.. Sevgiye saklanılabilir, sığınılabilir..

Sevgi de insanları saklayabilir içinde.. İnsanlara sığınabilir..

Bunun ötesi aşktır.

–151–

Korkak sevemez; ne yazık ki bu, çağımızın bir gerçeği değil, bir düşüncesidir.

–152–

Sevgi doğumları iyi çocuklar yaratır, aşk doğumları büyük insanlar yaratır.

–153–

Saraya her şey alınabilir, her şey girebilir. Bir şey sokulamaz. Aşk.

Bütün eski sarayları gezdim.. Kadınla doluydu. Şiirleri, sazları, sözleri, içkileri, renkleri, suları, oyunları, masalları kısaca aşkın bütün endüstri araçları vardı.

Aşk neye yüzyıllarca dağlarda, denizlerde gezmiş – dolaşmış anladım.

–154–

Aşkın cinsel ilgilerle ilintisi.. Daha az, cinsel ilgisizliklerle ilişkisinden.

–155–

Aşka zekâ katmaya kalkışmak ahmaklıkların en büyüğüdür. Bana inanınız.

Bunu ben iyi bilirim... Anladınız mı?

–156–

Aşkın içinde en uzun, içdenliklerini en iyi korumasını bilenler kalmıştır.

–157–

Aşkı örtecek sözler mi çoğaldı, yoksa insanlar birbirlerinden gizlenmesini, kaçmasını mı öğrendiler ne..

Adam ve söz gittikçe çoğalıyor da bizim ellerde, aşkı görüp duyan yok gibi bizim yönlerde.

–158–

Aşk büyük adamı yerden yere çalarak büyültür. Küçük adamı büyütürmüş gibi yaparak yerden yere çalar.

–159–

Aşk başlangıçta her insana verilmişti. Kimileri bunu uygun bir duruma sakladılar.. Bir gün baktılar ki: Gitmiş..

Kimileri de boyuna oynadılar.. Bir gün baktılar ki: Gitmiş.

–160–

Seni sevmeyecek kadar beğeniyorum.

–161–

Sevişenlere bakmak, bakanın küçüklüğünü büyültür.

–162–

Nasıl sevdiğini anlat, nasıl seviştiğini değil.

Unutma ki: Aşkın olayları değil, kişileri uludur.

–163–

Aşk, susturduğu oranda büyür. Büyüdüğü oranda susturur.

–164–

Aşka gönül ile düşersen yanarsın. Zekâ ile düşersen kavrulursun. Akıl ile düşersen çıldırırsın. Duygu ile düşersen gülünç olursun.

Aşka düşmezsen kalabalığa karışırsın, ezilirsin.
Sersem sersem bakınıp durma, bir yol seç.

–165–

Bir Aşk vardı. Gitti, gitti gitti...
Çiftleşmeye takıldı kaldı.

–166–

Biri:

Kollarının uzanabileceği yakınlıkda. Ne sarıyor ne de bir şey deyebiliyor..

Bir başkası da:

Uzakda, çok uzakda.. Anlatıyor ve duyuruyor da..
Hani neredeyse kollarına alacak da!

–167–

Güzel, o benim sevdiğimdir.
Bunu o bile değiştiremez.

–168–

Ey, bütün erkekleri beni en çok severek seven kadın; ...
Bir mektup böyle başlamışdı.

–169–

Sevmek iki kişinin birbirlerinden saklanabilmesi..
Aşk, saklanamaması.

–170–

Bazı insanlar sevdiği için saklar.
Bazı insanlar sevdiği için yer.

IX

Hayvanlarla Aramızdaki

-171-

Hayvanına yedirdiklerinin verimini gübresine kadar alıyor:
İlkel insan.

Yedireceklerinin verimini alıyor: Uygar insan.

-172-

Köpek kızdırılırsa ısırır. Köpek neye kızar? Bunu o bilmez;
bunu bilmek bize düşüyor. Ben biliyorum.

Köpeğin bilmediğini benim nasıl bildiğimi ben ne köpeğe
anlatabilirim ne de sizlere.

Ama beni bu konuda çürütemezsiniz de. Buyurun, işte
köpek.. Atılın üstüne doğru.

-173-

Havalar iyi ve güzelken sıcak oda köşelerini arayan,
sobalara, mangallara, güneşlere yanaşan kedim, havalar
soğuyunca rüzgârlara, yağmurlara, çamurlara atıldı.

Demek dışından gelenlere değil içinden gelenlere göre
yaşayor benim kedim, dedim.

Aslında bizler de onun gibiyiz. İçimiz...

Ne yoksa orada yok. Ne varsa orada var.

-174-

Hayvan bir edimden bir edime geçer. Bütün hayvanlar için
bu böyledir. İnsan da öyle.. Yalnız o iki edim arasında bir düşün
alanından geçer. Yazık ki bütün insanlar için bu böyle değildir.

-175-

Sevgiden anlıyor, yardımsever, ödevsever, aldığı ödemeye
çalıyor, cesur, verginç, güvenilir..

Bozulmamış bir köpek.

Sevgiden hoşlanıyor ama sevilirken de bakıyorsun tırma-
layıveriyor, yırtıyor, kanatıyor.. Yardım ve ödev yapkısı yok,
bencil ve güzel..

Bozulmamış bir kedi.

-176-

Hayvanlar sürüyü sayılarıyla gerçekleştirirler..

İnsanlar sayıyı kendileriyle..

X
Yitirmek – Kazanmak

-177-

Geçen zamanla yitirdiklerimi zamanın geçmesiyle kazanıyorum..

Geçen zamanla kazandıklarımı zamanın geçmesiyle yitiriyorum..

Tembel birinci düşüncenin üzerinde boyluboyunca serilmiş yatmaktadır.

İkinci düşüncenin altına sığınmışların çokluğu edebiyat gerektiriyor.

-178-

Zamanın varsa, her şeyin gelir geçer..

Her şeyin varsa.. Zamanın gelir geçer.

XI *Geçmiş, Gelecek*

-179-

Ben ne dün öldüm, ne de yarın öleceğim.
Ben bir bugün içinde öleceğim.

-180-

Geçmiş'i düşünüp yakınan ezilir.. Gurur duyan övünür,
ezer.

Gelecek'i düşünenler de böyledir. Yalnız bu kez:

Gelecek ile gurur duyan ezilir, gelecek'i düşünüp yakınan-
lar ezer.

-181-

Geçmiş'i büyükleştirenler uyuşturur.. Geleceği büyükleşti-
renler uyutur.

Bir gürültü olur, biri bağırır; bağırان gündür, ayağına basıl-
mıştır. Gün der ki:

Gerçek'in üstünde uyunmaz.

-182-

Geçmiş.. Bakmasan da var. Bakma.

Gelecek.. Bakarsan yok. Bakma.

Önüne bak.

-183-

Geçmiş'in kişiye çalım vermesini anlıyorum.

Kişinin geçmiş'e çalım vermesini de anlıyorum.

Gelecek'in kişiye çalım vermesini bile anlıyorum... Da:

Kişinin gelecek'e çalım vermesini...

Ah! Bunu da anlasaydım keşke.

Gördüm, gördüm idi.

Gene de görüyorum.

–184–

Geçmiş, hep varmış gibi olmalı. Olmasa da olur.
Gelecek, yokmuş gibi olmalı.
Gün ilkin böyle olur.

XII Görel

-185-

Sen onlara ne kadar benzersen o kadar kolay yaşarsın.

Onlar sana ne kadar benzerlerse yaşamam o kadar kolaylaşır.

-186-

Rüzgâr yelkensisiz de olsa gene rüzgârdır. Ama rüzgârsız yelken bir bezdir.

-187-

Oraya kadar koştuktan sonra on adım kadar daha koşamayacaksan...

Oraya kadar sakın koşma!

Sana değil, bir başkasına yazık olur.

-188-

Kolay düğüm zor çözülür.

-189-

Yıllarca için için yandı. Bir gün yıkılıverdi. O zaman herkes birden:

— Yanmış! dediler.. Yıkıldı değil.

-190-

Yolcuları içinde pervanelere ve buruna sırtları dönük oturuyorlarsa, o uçak gerisin geriye gidiyor demektir.

Hayır böyle şey olmaz; o uçak havada duruyor demektir.

-191-

Geminin burnu, içindeki yolcuların gidecekleri yönü gösterir ilkin, geminin önünü değil.

-192-

Yarınki iki bugünkü bir'den küçüktür..

Buna “evet” deyenler gerçekçidirler. Ama özde gerçek dışıdır inançları. İşleri bunlar yapar.

“Hayır” diyenler idealist kişilerdir. Bunlar gerçeğe daha yakın oldukları halde yalnız bağıırırlar.

-193-

Ülkeler iki tür insanların bir araya gelmelerine göre iki türe ayrılıyor:

- 1) Bir araya gelip elbirliği çalışanları.
- 2) Bir araya gelip manzaraları kapatanları...

-194-

“Herkes evinin önünü süpürsün, kent temiz olacaktır.”

— Tozsuz sokaklı ülkeler için ne güzel öğüt.. Demek dinlemişler ve süpürmüşler.

— Hayır, o hiç önemli değil:
Sözü anlamışlar.

-195-

İnsan davranışlarını bir iten yön vardır, bir de tepen.

İten ya yetenekdir, ya da güven.

Tepen yönde iş biraz karışır. Burada düzeni bir “olgunluk” fikri sağlar, bir de suç işleme korku-duygusu ile duygu-korkusunun örtüsü.

-196-

Şu kayaya bir tekme atsana.. Ayağın acıdı değil mi? Seni olduğu gibi karşıladı, çünkü o kaya.

Şu adama bir tekme atsana.. Ayağı acıdı.. Ama sana karşılık vermedi, neden?

Çünkü adam değil de ondan.

-197-

Bazılarını bir işe yaramaları için dürtmek gerekir.. Bazılarını da karışmamaları için.

— Bu da söz mü?

— Evet söz.. Hem de nasıl!

-198-

— Başarıya erişmiş kişiler neden oluyor?

— Başarısız kalmış kişilerden oluyor.

— Başarıya erişmiş toplumlar neden oluyor?

— Başarısız kalmış kişilerden olmayor.

-199-

Ben yoldan geçmem, yol benden geçer..

Bir amacım varsa...

-200-

Sen bana dersin ki:

— Gel, insanların sonuncusu olarak benim ol sevgilim.

Ben sana derim ki:

— Gel, sevgililerin birincisi olarak benim ol, insan.

-201-

Gerçek ile yapmacık'ı ayırdedilmez kılacak kadar birbirine karıştırıp eriten o eşsiz yol: Nezaket.

-202-

Tahtayı rendeledim, bana göre oldu.

Kendimi rendeledim, sana göre oldu.

-203-

Hız, üstünden götürür.

Yavaş, üstümüzden götürür.

—204—

- Ben durmam, sevgiye de, ölüme de giderim.
- Ben dururum, sevgi de, ölüm de bana gelir.
- Sen dur.

—205—

Hava soğuk.. Titremelerim bana eski iç sıcaklığımı hatırlatıyor.

Sıcaklarda o hiç düşünmediğim.

—206—

Evet, geldin. Soruyorum: Gidecek misin, dönecek misin? Duruşunun ya da kalışının anlamını başka türlü bulamam ki.

—207—

Ele geçtikten sonra elde tutulması kolay şeyler önemsizdir: Örneğin para. Çalışmakla çok zor geçer.

Ele geçtikten sonra elde tutulması zor olan şeyler önemlidir. Örneğin ün. Çalışmakla çok kolay geçer.

—208—

- İnsan mı paraya bağlı, para mı insana bağlı?
- Bu, insana bağlı.

—209—

Fırsatlardan faydalananların baş yardımcıları onları kaçıranlardır.

—210—

Kendisinden uzak kalmış olanlar çok bağırır.

—211—

- Senin utanman yok muydu, bunu nasıl söyledin..
- Vardı.

XIII

Batı – Doğu

–212–

Şu şeftaliler, şu karpuzlar, kavunlar bizde yetişir..
Şu bilginler, şu sanatçılar, şu düzenler de bizde yetişir..
Gene görüşsek, sizi tanıdığımıza çok sevindim.

–213–

— Doğulu kimdir?
— Doğudaki.
— Batılı kimdir?
— Batıdaki.
— Sen bu “alan” içinde çok yaşa!

–214–

Batıda konuları ölümden kurtarmak için kişiler ölmüş ve öldürmüşler.

Doğuda kişileri kurtarmak için konular ölmüş ve öldürülmüşler.

Ne batı konuyu kurtarabilmiş, ne de doğu kişiyi.

–215–

Bir insanı alır onun yerine bir anlam uydurur: Doğu
Bir anlamı alır onun üstüne bir insan oturtur: Batı.

–216–

“Başkaları”...

Bu kavramın doğuca’sı: İlkin sizlerin bana-göre’liğinizdir.
Batıca’sı: Benim sizlere - göre’liğim.

–217–

Bütün davranışları tutumunu açıklamak çabası içinde.. Konuşuyor, konuşuyor, konuşuyor.

Tutumu tüm davranışlarını apaçık belirtmekte.. İş yapıyor, yapıyor, yapıyor.

–218–

Orada; yüreklilik bir davranış ölçüsüne değil, bir tutum ölçüsüne oturmuş..

Burada, “yüreklilik bir davranış değil, bir tutumdur” demek söz yerine geçiyor.

–219–

Ne sebeple olursa olsun, kişilerini kaçırın neresi varsa orasıdır doğu.

–220–

Eskiden bir “alan” içinde doğulular vardı. Şimdi: “Zaman” içinde de doğulular var.

–221–

Doğuda elini iyi kullanana güçlü derler.
Batıda kafasını iyi kullanana.

–222–

Batı acır, acıya acıya öldürür gerekince.
Doğu da acır.. Acır ama gerekmezken de öldürdükten sonra.

-223-

- Batılı kimdir?
- Doğudakine de önem veren.
- Doğulu kimdir?
- Batıdakine de önem vermeyen.
- Davranış kimde?
- Batıda.
- Tutum kimde?
- Batıda.
- Doğuda ne var?
- Atlamsı unutulmlar.
- Seni bu konulardaki değişimler ve ilerlemeler haksız çıkarabilir mi?
- Bence önemli olan şimdiki görüşümdür.

XIV

Yarış ve Savaş

-224-

Yarışmaların sonuna bir birincilik koyarlar. Biri kazanır. İsteseler de, istemeseler de ona birinciliği verirler.. Birincilik sunulan kişi...

Bazı yarışmalar da olur ki, bunun için önceden hazırlanmış bir birincilik yoktur. Hattâ yarışma bile yoktur. Biri çıkar, isteseler de, istemeseler de birinciliğini kendi yapar.. Ve isteseler de, istemeseler de alır.. Birinciliğini sunan kişi...

-225-

Savaş da bir yarıştır bir bakıma.. Şöylesine ki, onda ikincilik yoktur.

-226-

Bir otomobil yarışı.. Kazandı.. Övünüyor..
İlkin otomobile sorulacak bir soru vardır burada.

-227-

Savaşı topluluklar birbirlerine saldırmakla yaparlar..
Kişiler sırt çevirmekle..

-228-

Bir savaşda yenilenler aralarında yakınlaşır.. Yenilenlerin arasında anlaşmazlık çıkar.

Neden?

Yenmek, yenilmek kadar kesin olmaz da ondan..

-229-

Prestij: Birinciliklerini, üstünlüklerini ortaya çıkarmadan da önde duran, önde kalan şey..

–230–

Bütün bildiklerini yapan ile bütün yaptıklarını bilen...

Yarışa giriştiler: Birincisi kazandı.

Savaşa tutuştular: İkincisi yendi.

XV

Hatırlamayı ve Unutmayı Anmak

-231-

Düşünüyorum.. Düşünmekte olduğum düşüncesi düşüncelerime karışıyor.. Bu felsefedir.

Düşünüyorum.. Düşünmekte olduğum fikri fikirlerime karışıyor.. Bu ilimdir.

Düşünüyorum.. Düşünmekte olduğum yaşantısı yaşantılarıma karışıyor.. Bu sanattır.

-232-

Unuttum.. deyor...

Söyleyeceklerinin, söylemesi gerektiklerinin önüne geçmeye çalışıyor.. Kurnaz.

Hatırlamıyorum.. deyor...

Söyleyeceklerinin, söylemesi gerektiklerinin ardına saklanmak istiyor.. Alçak.

-233-

— Ben bunu hatırlamak istemezdim..

— Ben bunu unutmak istemezdim..

Yerlerimizi değiştirsek durum değişir mi acaba? Gene yakınmaz mıyız?

Ya yerlerimiz bizi değiştirirse..

-234-

Unutmak, düşünen adamın korkusudur. O, buna düşmek için çırpınır..

Düşünmeyen buna can atar. Bağırır, çağırır, duyurur.

-235-

Az unutup çok hatırlayan delirir.
Unutmaları, hatırlamaları eşit düşenler sevinir.
Çok unutup az hatırlayan sevilir.
Hiç unutmayıp hep hatırlayan delirtir.
Bunları ölçmeye kalkan çıldırır.

-236-

Unuttum.. demekle akıldan sıfır alınır. Hatırlamayorum..
demekle namusdan.

XVI *Yalan Üzerine*

-237-

Çevreme bakındım, yalancıların çoğu unutkan ya da aptal..
Kötü ve korkak..

Yalanı böylelerinin eline düşüren büyük zekâlara kızdım.

-238-

Yalan alış-veriş'ini kafa yapar; bedelini duygu öder.

-239-

Yalan bazı üstünlükler gerektirir. Bunun için alçakların dilinde bir özlem.

-240-

“Ben hiç yalan söylemem” diye söze başlayanı dinlemeden geç.

“Doğrusunu istersen” diye konuşmaya başlayanı yarı kulağınla dinle.

“Söyleyeceklerim yarı yalan yarı doğrudur” diyeni iyice dinle.. Bundan bir şeyler öğrenebilirsin.

-241-

En çok bir yalancı.. En çok bir hırsız.. En az bir “hayır” deyen.. En az bir “evet” deyen.. Toplumların erişmek istediği ölçü.

Şimdi bunların hepsi var. Yalnız, “en çok”lar ile “en az”lar yerlerinde durmuyor.

-242-

Yalansız bir yerde yalanın kötülüğü bilinmez. Hırsızsız bir yerde de hırsızlığın kötülüğü..

Çalınacak hiçbir şey kalmasa da biri hiç-bir-şey'i çalmalı ve yalan söylemeli.

Bu ilk hırsız ile ilk yalancı toplumun yararınadır.. Çünkü örneklerdir. Bundan sonrakiler bayağıdır.

-243-

Yalan: Söyleyenin güçsüzlüğünden geliyorsa söyleyeni utandırmalıdır.. Söylenenin güçsüzlüğünden geliyorsa söylenen kişi utanmalıdır.

-244-

Salt yalanlar bugünedek ortaya çıkarılamadı. Çıkarılanlar acemilerin verdikleri açıklar.

-245-

Büyük yalan ustaları: Gerçekçilerin öncüleri.

-246-

- Yalan olmayanları ölçmek istiyorum. Ne ile ölçeyim?
- Yalan olanlarla.
- Yalan nedir?
- Doğru olmayan.
- Doğru nedir?
- Yalan olmayan.

-247-

Bir doğruyu belirtmek doğrudur.. Bir yalanı belirtmek de doğrudur.

Bir belirtmeyi doğrulamak da doğrudur.. Bir doğrulamayı belirtmek de doğrudur.

Bir belirtmeyi yalanlamak da doğrudur.. Bir yalanlamayı belirtmek de doğrudur.

–248–

Yalan, iyi söylenememiş bir doğrudur.

–249–

Yalanların arasında en korkuncu: Gerçek yalan.

–250–

Doğru, yalanların arasından seçilmiş işimize gelen sözlerle kurulur.

–251–

En uzun yalan kalabalığa söylenebilir.

–252–

Kalabalık kısa doğruyla coşabilir, uzun yalanla da coşabilir.

–253–

Yalan konusunda üç türlü soru ona eğilim açısını belirtir insanın.

1. Yalan mı söylemek isteyorsun?
2. Yalan söylemek mi isteyorsun?
3. Yalan söylemek istiyor musun?

–254–

Yalan en az iki kişiye söylenen sözdür.. Bir sen bir de o.

XVII

Dostluk ve Ötesi

-255-

Dostunu varmış gibi gören kendinde aldanık düşer.. Düşmanını yokmuş gibi gören aldanışına kendi düşer.

-256-

Düşmansız yaşayan çok kişiler vardır. Ama düşmansız “iş yapan” bir kimse gördünüz mü?

-257-

Çevren sana, sen çevrene tüm dost iseniz.. Sizin yönünüzde yaratma olmaz.

-258-

Kendi içine saklanmış, dost edinmek bekliyor.. Kendi içinden çıkıp açılmış, dost olmak bekliyor.

Bu gibilere düşmanlık bile yararlı olmaz.

-259-

Birçok şey dostluğa bağlanabilir ama dostluk bir şeye bağlanamaz.

-260-

Dostluk o kadar kolay kurulur ki..

Ama sürdürmek?

-261-

Düşmanımı beni düşünen olduğu için severim. Sevdiğim beni düşünmezse onu düşünen olarak ben onun düşmanı olurum.

Sonuç, onun beni benim onu alışım gibi alıp almamasına bağlıdır.

–262–

Düşmanlıkla saldırdı.. Pek fazla derinlere uzanamadı.
Sevgi gösterileriyle uzanıp girdi. Yıktı geçti.

–263–

Sevdiğimden gelecek bir vurgu beni sarsar.. Düşmanımdan gelecek bir sevgi de.

–264–

Dostluğunu belirtmeden örtüyor..

Düşmanlığını bildirmeden gülüyor..

Kinini göstermeden büyütüyor..

Bu insan bütün bunları saklıyor saklamasına ama.. Kendini geciktirdiğini neden hiç düşünmüyor.

Bir insanın “gelecek”e en kötü uzanışı: Kutu olarak..

–265–

Değil aşk için, sevgiler, seviler ve daha küçük ilgiler için bile ölenler öldürenler var.

İlgi bağlarınızı kurar ve sürdürürken çok uyanık, çok dürüst, çok açık davranmalı... yız...

Niye ve neye ve neden ve nasıl “çok”. Bunu herkes kendi bulup bilmeli.

Çünkü bakın ki, insanlar sevmeye ve sevgilerine ve ilgilerine “candan” bağlanmaya...

Mı başladılar!.

–266–

Dogada ve toplumda ne varsa, canlı cansız, kendilerini bir “gelecek”e hazırlıyorlar. “Belirli bir gelecek”e..

Ayrıntı yalnız insanda görülüyor.. Çok kişi kendilerini..

Belirsiz...

Bir gelecek’e...

Saklıyorlar...

-267-

Kişi yeterli olsun, yetersiz olsun, kişidir. Yetinen, nasıl olursa olsun, kişi değildir.

-268-

Bir, elini sıktım bana bin dost silkeledin.

Ağaç da eşgil şeyi yapıyor. Ama o, kendi yetiştirdiği yemişlerini..

İster misin ben de hiç yemiş yemeyen biriyim... Ağaç yeyen biri..

-269-

Dostum...

Arkamdan benim için söylenenleri bana ulaştıran araç..

Bu, cılız insanın düşüncesidir.

Düşmanım...

Arkamdan benim için söylediklerini yüzüme karşı da söyleyen insan..

Bu da, o cılız insanın dostunun düşüncesidir.

-270-

Dostlukda olsun, sevide olsun "kendini saklayan" bir şey bulur mu, bulamaz mı bilmem... Bildiğim şu ki:

Kendini bir şeye saklayan, o şeyi bulduğu zaman.. Kendini bulacak mıdır acaba!

-271-

Aşağıdan yukarıya:

Düşünceleri ne olursa olsun saklayan..

Düşünceleri ne olursa olsun değiştiren..

Düşünceleri ne olursa olsun belirten..

Düşünceleri ne olursa olsun söyleyen..

-272-

Bir zamanlar düşmanlığın bencilliğinden ve aşırıcılığından geliyordu.

Şimdi de dostluğun öyle..

Beni bırak sen, kendini çöz.

-273-

İyi dost dedi ki:

Sana her şeyimi vereceğim..

Büyük dost dedi ki:

Sana her şeyimi anlatacağım.

-274-

Düşmanınıza sevgi yönünden yakınlaşınız.. Onun içine gidersiniz. Sonuç, sevgiyi kullanma seçiminize kalmıştır.

Yıkmak için saldırganlıkla kullanırsanız, düşman dağılır ama düşmanlık kalır.

Yapmak için iyilikle kullanırsanız, düşmanlık dağılır, insanlık kalır.

XVIII

Susmak – Söylemek

-275-

İçini vermeyen doğuramaz.
Bu demek değildir ki doğum içini dışına dökmektir.

-276-

Bana söylediklerini duydum. Şimdi benden sakladıklarını iyice biliyorum.

-277-

Senden bir şeyler saklayorum. Ve bunu da sana söyleyorum. Sana karşı ne yürekliyim değil mi?
Ya kendime karşı!

-278-

Örtük konusu hemen hemen anlaşılır.
Saklayıcı ve gizleyici konusu bütün bütün anlaşılır.
Değiştirici konusu açık açık anlaşılır.

-279-

Söylemeleri susma gibi bir kişi:
Görmemiş, dolmamış, geçirmemiş.. Kendisiyle boş..
Susması bile söyleme gibi bir kişi:
Yaşamış, atlatmış, tanımış, anlamış.. Başkalarıyla dolu...

-280-

Söylediklerin oranda anlaşılmanı isteyorsan, durmadan konuş.
Söylediklerinden fazla anlaşılmanı isteyorsan arada bir sus.

-281-

Bir insandan, o çok yeterince anlatmayorsa çok şey öğrenmeye kalkışma! O, bir gün acınırsa, söylediklerini silmek için seni silmeyi düşünür.

-282-

Kim olursa olsun:

Birisi konuşurken bütün iş dinleyendedir.

Birisi dinlerken bütün iş konuşandadır.

Birisi susarken bütün iş susandadır.

-283-

Güzel konuşuyorsun, konuş, şu karanlıkları kov.

Güzel konuşamyorsun, konuş karanlığa gömül.

-284-

Konuşmanda susma kokusu varsa, senin bana saygına karşılık, seni yüceltmek için dinlerim seni...

... Susma korkusu varsa, sana önem vermem, dinlemem seni...

... Susmanda konuşma korkusu varsa bırakırım olduğun yerde seni...

... Konuşmanda konuşma korkusu varsa seni alçaltmak için dinlerim seni.

-285-

— Ben yapamayacağım şeyleri bu yaşa gelince öğrendim ancak.

— Nasıl öğrendin?

— Yapamayacağım şeyleri söyleye söyleye.

–286–

Söylediklerini örtebildiğin kadar ört.. Yalnız dolambaçlı konuşma, yüzüme karşı konuş, içine doğru değil.

Susacaksan, istediğin kadar sus.. Yalnız kendine doğru susuk durma. Bana doğru susuk dur.

Dolambaçlı konuşursan.. Emici susmalarla durursan..

Ben senin gözlerinin dışından içine inerim..

Ama sen..

Sen de benim gözlerimin içinden dışarıya düşersin sonra.

–287–

Söylemeleri, arasındaki susmalar değerlendirir.. Yazılanları da, arasındaki söylemeler.

–288–

Kendine göre konuşanla, karşısındakine göre konuşan arasında konu uyur boylu boyunca.

–289–

— Bir şey söyleyeceğim.

— Bir şey söylemek mi? Bir tek şey söylemek! Şimdiyedek bunu bütün insanlık içinde pek az kişi denedi. Sözlerine senin gibi başlamadan..

Bir şey söylemek! Bu, karşısındakine saygısızlıktır.

–290–

— Bu kadar bilgiyi nasıl edindin sen?

— Başkaları konuşurken onları dinlemedim, düşündüm yanlarında.

–291–

Şimdiye kadar susmasını öğrenmeseydim, şimdi size söyleyecek hiçbir sözüm olmayacaktı. Konuşma gücümün itkisini salt kendimden değil, yıllarca susuşumdan alıyorum...

O, bunları bakışlarıyla söyleyordu bana.

–292–

Yaşlılar suyu küçüğe bırakmışlar, sözü almak için: Yutsunlar deye.

Gençler suyu büyüğe sunarlar sözü almak için: Uyusunlar deye.

–293–

Sustuğunu bilen insan olgun insandır.. Bildiğini susan değil.

–294–

Söze gerçek değerinden bir üst algıyı susmasını bilmek verir.

–295–

Ben insan yeyenlerden olsam insanları yerim.. Başladığı sözü yarıda kesip susan caygınları asla!

Bırakırım onu hayvanlara.

–296–

Onu hiç görmemiş birisi uzun uzun onu anlattı.

Onu hiç duymamış birisi, birinci konuşanın unuttuklarını ekledi.

Onu hiç tanımayan birisi, ikinci konuşanın anmadıklarını belirtti.

Ben adı geçeni iyi tanıyordum. Sustum. Dinledim. Açıklamadım onlara onu. Hoşgörülü olanı da tanıdım, olmayanı da.. Ve bir de kendi alçaklığımı.

–297–

Açıklama ile süren, açıklama ile biten konuşmalar seni aşağısımadır.

Çünkü ya açıkça belirtilememiş konular açıklanır.. Ya da sence anlaşılmayacağı sanılanlar.

-298-

Dinleyenin anlama gücü konuşaninkinden üstün: Dinleyen, en çok bir ileri için en az iki geri gidecek.

Okuyucunun anlama gücü yazarinkinden üstün: Okuyucu en çok bir ileri için en az iki atlama yapmak zorunluğunda.

Konuşanın anlatma gücü üstün: Dinleyicisini beklemek için durması gerekecek arada bir.

Yazarın anlatma gücü üstün: Okuyucusunu durup bekleyemez.. Susup bekleyemez.. Yazar geçer. Taa ki deneylerini çoğaltmış, anlama durumuna girecek ortama ulaşmış kişiler çıkıncaya kadar. Çıkar böyle kişiler, çıkmasına çıkar ama, o yazarı sevmek için değil, didiklemek, yemek ve çalmak için. Dağlarda ölü bulmuş kuşlar gibi.. Çoğalırverirler birden..

-299-

Söyleme korkakları bir yandan.. Susma atılınları bir yandan.. Uykumdan sıkıntıyla fırladım.

Söyleme korkakları bir yandan, susma atılınları bir yandan, çevremi kuşattılar.

Ben, söyleme atılınlarından, susma korkaklarından sıkılmış uyumuştum oysa.

-300-

Senin düşündüklerin tertemizmiş de ondan susarmışın.. Ama şuna bir baksana! Kırık-dökük de olsa içini iletmeye çabalıyor. Ulu duygulardan, ulu düşüncelerden yana yoksun. Belirtmeye çalışırken, iletirken de bozuyordu.

Şu durumuyla da üstün gene senden.

-301-

Çok söyleyenlerin arasında aptalı, gevezesi, çenesi-düşük'ü, bol bol bulunur.

Ama çok susanların arasında namussuz çoktur.

-302-

Konuşuşundan hemen, susuşundansa birazcık sonra adamın ne olduğu anlaşılır.

-303-

- Niçin saklayorsun?
- Korktuğum için.
- Ne zaman saklayorsun?
- Korktuğum zaman.
- Niçin korkuyorsun?
- Sakladığımı için.
- Bunu neye söyleyorsun?
- Korktuğum için.

-304-

- Konuşurken niçin gözlerin daha çok açılıyor?
- Seni daha iyi görebilmek için.
- Dinlerken neye gözlerin dalıyor?
- Seni daha iyi anlamak için.

-305-

İçini benden gizlemeye çalışanın bana saygısı olabilir.
Benim saygım bana kapanmayana.

-306-

- Dürüst olanı nasıl ayırdedersin?
- Ben ona açıldıkça karşımdaki duruşundan.
- Olmayanı?
- Onun kapanışından.
- Kendini nasıl tartarsın?
- Sen varsın ya!

-307-

- Sezar'ı ne öldürdü?
- Brütüs'ün kaması.
- Brütüs'ü ne öldürdü?
- Sezar'ın sözleri.

-308-

Yerine getirilmeyeceğini bile bile söz alan, o sözü verenden suçludur.

–309–

Atıp tutuyorlar onun için. Ve sen de dinleyorsun, kurulmuş. Seni de, sana da atıp tuttuklarında bir başkası kurulup dinler.

Şu gülümseyişinle gelir misin çağırırsam.

–310–

Ben sana “evet” dedim ama sen gözlerimin içine hiç bakmadın benim. Evetimin sesini duydun yalnız, anlamını almadan. Ben de benim sendeki yankımı göremedim.

Anlaşmış sayılmayız.

–311–

Susku bilinç olduğunda, konuşku bilinçli kılındığında:
Susuyorum, öyleyse var'ım.

XIX

Çağdan Çağa

-312-

Bir çağda, bir toplumda, düşündüklerinin karşısını yapanlar bir yönde, yaptıklarının karşısını düşünenler öbür yönde birleşirlerse, bu uçlardan birine yönelmeyip duranlara “aydın” derler.

Ödevleri iki yönlerin vuruşup çağı ve toplumu kana bula-mamalarını sağlamaktır.

Amaçları iki uçları kendi içlerinde uyarmak yolundadır. Ezilirler.

Sonucu alırlar.. Alırlar ama..

-313-

Nüfus, bir ulusun sınırları içinde oturanların toplamıdır.

Sınırları açıp “istemeyenler gitsin” denirse, kalanların toplamına gerçek nüfus denir: Ulusun asıl gücü.

-314-

Arı çiçekleri yemeden balını toplar, inek otları yeyerek sütünü.

Dogada arılar iğnelerini batırır, toplumda inekler.

-315-

Yazarların kalemlerini ellerinden almaya ya da kalemlerine sınır çizmeye kalkışanlar, bir kalemde silinirler.

Yalın bir söz, çünkü konu güçlü.

-316-

Demokraside aranan çoğunluktur. Yalnız, “aşağıdan yukarı bir çoğunluk” vardır, bir de “yukarıdan aşağı bir çoğunluk”.

İş bunu bulmakta.

–317–

Demokrasi: Paldır-küldür kolaylıkla girebilirsiniz içine.. Paldır-küldür kolaylıkla çıkmayı da göze alırsanız. Ama almanız da olur.

–318–

Diktatörlükde kişiler gururla utanırlar. Demokraside utanarak gururlanırlar.

–319–

Diktatörün gerçek olanı yoktur. Demokratın bunun için yalandan olanı boldur.

–320–

Kitapları açıyorum: Biz ileriymişik. Gözlerimi açıyorum, bakıyorum...

–321–

Önündeki örneklerden ders almasını bilen geri, ileride olandan daha yararlı olabilir kendisine.

Eğer bilirse...

–322–

— Benden ileri, ama dönmüş bana bakıyor. Neden?

— Senin yaptıklarını görüp de yapmamak için.

–323–

İki deli konuşuyor:

— Ben okumuşlara güvendim, aşağı çıktım.

— Ben de ayaktakımına güvendim, yukarı indim.

Üçüncü deli duyar:

— Ulan sizin birinizden iki adam kolay çıkar ama ikinizden bir adam çıkar mı acaba?

—324—

İyi yol, kötü yol vardır. Sen bak! Hangi yoldan giden çoksa girme oraya.

İnandılar.. Yolun boşuna saptılar.

Ya ertesi gün?

İyi yol, kötü yol vardır. Sen bak! Hangi yoldan gidiyorsa çoğunluk, sen de katıl araya.

İnandılar.. Yolun dolusuna saptılar.

Ya ertesi gün?

—325—

— Sen demokrasinin hangi çağında doğdun?

— Felsefî düşünüş hazırlıklarının arayış çağında doğdum.

— Hangi çağında büyüdün?

— Liderlik çağında.

— Şimdi demokrasi hangi çağını yaşıyor, biliyor musun?

— Biliyorum.

— Söyler misin?

— Söylerim.

— Söyle öyleyse.

— Şimdi demokrasi siyasî üstünlük yarışı çağında değil, ekonomik düzen çağındadır.

— Böyle bir çağda demokrasi tartışmaları ve devlet idareleri dayanaklarını kimlerle ve nelerle geliştiriyorlar?

— Kişiler karşılıklı atışmalarla değil, prensipler karşılıklı tartışmalarla.

— Bunlar siyasî ve sosyal prensipler mi?

— Hayır, başda ekonomik prensipler.. Sonra sosyal prensipler ve ahlâk kuralları. Bunlar siyasete göre değil, siyaset bunların verilerine göre oluşuyor. Partiler ulusal sıralarını ülkenin gerekleri yönünden güttükleri amaçlarına göre alıyorlar. Adları vasıfları değil, vasıfları adları oluyor.

— Sen şimdi ne düşünüyorsun?

— Geç kaldık. Çok konuştuk. Son vapuru kaçırmamak de-yorum.

–326–

— Sen vergi verirsen devletin aldığı algıdır. Sen vergi vermezsen senin cebindeki çalgıdır.

Sen çalgını çalmaya bak. Ben sözcüklerimle oynamaya başlıyorum.

–327–

Eğitim konuları, okullarla, onlardan yetişenlerle başlar.. Bunların sayılarıyla bitmez. Sağlık konuları da, doktor, hastaevi, ilâçların sayımlarıyla bitmez. Ahlâk konuları da öyle, sosyal ve ekonomik konular da.. İstatistik çizelgeleriyle olmaz bu işler.. Toplamlar toplamları karşılarsa bile..

Başlarında adam ister bu işler.

–328–

Prensip: Uygar insanın yamyamı.

–329–

Bir toplumda, bir çağda el değdirilmemiş duran gerçekler oradaki kişilerin suratına tokat atmaz.

Durumu böylece görenler olursa kalkarlar oradakileri tokatlarlar.

–330–

Yarının karanlıksa dön düne bak daha iyi..

Ama unutma ki, sen düne baktıkça yarınların karanlık kalacaktır.

–331–

En üstününü aradılar.. Durumu ölümden kurtaran ikinci oldu.

Birinci mi?

Konuyu ölümden kurtaran.

–332–

Bir parti'nin başında hukukçular varsa o parti kötü yolları iyi bulur.. Bilim adamları varsa, iyi yolları kötü bulur..

XX *Toplumdan Kişilikden*

-333-

Doga: Bakarsan bağ olur.

Toplum: Görürsen bağ olur.

-334-

Toplum bir toplamın tutarı değil, bir tutarın toplamıdır.

-335-

Toplum kişiliklerle olur, kişilerle değil.

-336-

Toplum, kişinin çok olmak üzere azalmasını bilmesiyle olur, unutulmasıyla değil.

-337-

Bir millet değerli kişiler ister. Ama onların olmaları yetmez.. İş başlarına getirilmiş olmaları da gerekir.

-338-

Sen hiç düzen kurulmasına yanaşıp yardımda bulunmaysun.

Düzensizlikten kurtulamayıp yakınıtların da bu yüzden.

-339-

— Ben kimseyi küçük görmem..

— Sen “ben kendimi küçük görmek istemem”, “küçük görülmemi istemem” demek isteyor gibisin. Bana sorarsan, ben küçükleri küçük görürüm. Çünkü büyükler çıkıyor arada bir. Onları görüyorum da.

—340—

— Neden onu hiç tutmayorsun? Onun kimseye bir kötülüğü dokunmamıştır.. Ne etliye karıştır o ne sütlüye..

— İyi söyledin. Onu hiç tutmayışım da bu yüzden.

—341—

— Bak, nasıl da çabucak özgürlük kahramanı oldu..

— Taşıyabildi mi?

—342—

— Ben sevgi duyduklarım sevgimi belirtmek için, duymadıklarım da belirtmemek için...

— Sözüünü kesiyorum. Yanlış! Sevgi duymadıklarım da belirtmek için... demen gerekir.

—343—

Senin baban büyük ve ulu bir adamdı..

Neye öyle şişiniyorsun? Ben senden söz etmeyorum ki!

Senin baban küçük ve alçak bir adamdı...

Neye öyle üzülyyorsun? Ben senden söz etmedim ki!

—344—

Sen daha beni tanıyamayorsun. Kendini nasıl tanıyacaksın.

Sen daha kendini tanıyamayorsun. Beni nasıl tanıyacaksın.

—345—

Bir kişiye çok kez yücelmesi için büyük bir bilgi bile yetmez.

Bir topluma çok kez batması için küçük bir bilgisizlik yeter de artar bile.

—346—

Ben tekil, başkaları çoğul... Geri kalmışın düşüncesidir bu: Kendini bir kılabilmek için başkalarını sayıyla ölçer.

Ben çoğul, başkaları tekil... Bu da uygarın düşüncesidir: Kendini bir kılabilmek için ilkin başkalarını saygıyla bireyler.

–347–

Benim mutluluğum başkasına bulaşmaz.. Ama başkasının mutsuzluğu bana bulaşır.

–348–

İdealistler güzel konuşurlar. Sözlerinde parlaklık vardır. Gerçekçiler güzel konuşmazlar. Gözlerinde parlaklık vardır.

–349–

Büyük adamlar yetiştirmiş milletler küçük adamlarını anlamakta gecikmez.

Küçük adamlarla dolmuş milletler büyük adamlarını anlamakta gecikir.

–350–

Köksüz bir ağaç olmaz, çünkü kökü vardır: Evet.
Soysuz bir insan olmaz, çünkü soyu vardır: Hayır.

–351–

Toplumun bir ucunda “kim güçlüyse o haklıdır” düşüncesini güdenler vardır.

Bir ucunda da “kim haklıysa o güçlüdür” düşüncesini savunanlar vardır.

Benim bildiğim bir de, bunların ortasında sıkışmış kalmışlar vardır.

–352–

Sandalın bir gücü vardır.. Bir kişi fazlaysa olmaz.
Toplumun bir gücü vardır.. Bir kişi eksikse olmaz.

–353–

Aptal politikacı “siz isterseniz neler yaparsınız” der millettine.. Uyutur..

Akıllı politikacı “bilseniz neler yapabilirsiniz” der ulusuna.. Uyandırır..

–354–

Bir insan treni kaçırırsa başka bir tren gelir onu alır.
Bir ulus treni kaçırırsa başka bir ulus gelir onu alır.

–355–

Tarafsız: Kendini bir şey sanan.
Bağımsız: Bir şeyi kendisi sanan.

–356–

Karamsar: Bugünü görmeyen.
Kötümser: Bugünü anlamayan.
Çekimser: Bugünü değerlendiremeyen.
İyimser: Bugünü bilmeyen.

–357–

Sürüden ayrılan koyunu kurt kapar.
Ayrılmayanı da keserler.

–358–

— Dünyayı gezdin gördün. Nasıl buldun?
— Ülkeler vardı, insanlar bavulları taşıyordu. Bir de ülkeler vardı, bavullar insanları taşıyordu.

–359–

Yaşamada, yürekli kişi, korkunun önüne geçmiş olandır.
Korkak da, korkunun içine girmiş olan..
Korkunun ardında bir kişilik bile yer kalmamıştır.
— Sen bunu nereden biliyorsun?
Gittin de seni almadılar mı?

–360–

Yanlışlık: Çoğaldığı oranda kişiyi kalabalığa kaynaştıran şey.
Kalabalık: Çoğaldığı oranda kişiyi yanlışlığa alıştıran şey.

–361–

Herkesi dinle öyle karar ver.. Kendini dinle düşün..
Buradaki “herkes”: Büyük adamda “hiç kimse” demektir.
Buradaki “kendini”: Küçük adamda “hiç kimse” demektir.

–362–

Doğum: Kişinin ilk reklâmı, ölüme.

–363–

Vatandaşlık:

Başlangıcından bu yana özü hiç değişmemiş ama boyuna
yanlış anlaşılmış konulardan biri..

Kimi bunu “ekmek parası”na bağlayıyor, kimi de “vergi
verme”ye..

Oysa bu, ekmek parasıdır da..

Vergi vermektir de..

Ve bunlar değildir de..

Ve bunlar değildir de.

XXI

Kültür

–364–

Sözcük oyunlaması değil:

Kültür bir küldür.. İnsan sobasında bilgi ile görgünün seziyi yakması ile olur.

–365–

Çalınamayacak bir şey söyleyin dediler. Ben “kültür” dedim.. Bana birinciliği verdiler.

XXII

Sanata Yönük

–366–

Sanatçılar iki bölük:
Doğasıya'lar..
Ölesiye'ler..

–367–

İyi bir kişi olabilir. Tutturmuş, ille de kötü sanatçı olacağım
direntisini.

–368–

Edebiyat:
İçindekilerle yücelen bir yaratma kolu.
Sanat:
İçindekileri yücelten bir yaratma kolu.

–369–

İnanmadıklarını yazan yazardan aşağı insan yoktur.
Vardır.. İnanıklarını yazmayan.

–370–

Bir şiiri anlamasan da olur.
Ama onu kötü okuma ne olur!

–371–

Roman:
Geçenin geçtiğini geçenlerle geçene.. Olduğu kadar.
Öykü:
Geçenin geçtiğini geçerken geçenlere.. Olduğu gibi.
Şiir: Geçenin geçtiğini geçene.
Olanca.

–372–

Şiir: Yapılmadan önce “nasıl”ı, yapıldıktan sonra “söyle”si olmayan.

–373–

Şiir: Olmadan öncesinde, o bizce: Olduktan sonra biz onca.

–374–

Sanatta okul: Olmayan bir sevgiliyi özleyenlerin, çoğalmakla o sevgiliyi yaratacaklarını (ve sonra aralarından yalnız kendilerinin elde edeceğini) umarak birleşmeleri.

–375–

Polemik: Biri yazar, birçok kişi okur.. Öbürü ona karşılık verir, başka birçok kişi okur.

–376–

Şairlerin güzel’i ararken eriştikleri gerçekler, filozofların gerçeği aramak yolunda eriştikleri güzelliklerden çoktur.

Ki ne şairler gerçeği bulmak amacındadır ne de filozoflar güzel’i.

–377–

Bilim: Buldukları bilinik bulamadıkları bilinmedik.

Sanat: Buldukları bilinmedik gayrısı bilinik.

–378–

Sözü döndürüp dolaştırıp bir yere getirip bırakmaya eskiler konu derlerdi.

Şimdi, sözü döndürüp dolaştırıp bir yere getirmemeye konu demek isteniyor.

Ben, sözü döndürüp dolaştırmadan çevirmeye konu deyorum.

Siz buna ne deyorsunuz?

–379–

Bazı aptallar var.

Bir ressama:

— Atölyeniz çok güzel..

Bir müzikçiye:

— Piyanonuz çok güzel..

Bir yazara:

— Kitabınızın baskısı çok güzel..

... Dediklerini ve onları böylelikle yerdiklerini söyleyorlar...

Sanki evin, çalgının, baskının iyisinden anlıyorlarmış gibi...

–380–

Sanatın gülleri toplumun dikenleridir. Ama, toplumun dikenleri sanatın gülleri değildir.

–381–

Sanatta iki kuyu varsa ikisi.. Kuyu değil de 8888 çukur varsa gene ikisi:

Gerekmeyorken düşünmek.

Gerekiyorken düşünmemek.

–382–

Kaptanlar limanlara, askerler siperlere sığınırılar gerekince.
Aydınlar şiirlere.

–383–

Müzik alır.. Verirsen.

Şiir verir.. Alırsan.

–384–

Söz iki türü ile kalıcılık bulur: Küfür ya da şiir olabilirse.

–385–

Elimde yem: Bütün kümesdekiler durmuş bana bakıyor..

Elimde keman: Bütün salondakiler durmuş beni dinliyor..

–386–

Edebiyatın amacı: Bilimleşmek. Sanatın amacı: Bilimleşmek.

–387–

Sanatın:

A) Toplumun toplumsal ululaşmasını toplumca kişilere sağlayanı:

B) Toplumun toplumsal ululaşmasını kişilerce topluma iletini:

A bölümündekiler genel sanat ve estetik kurallarına göre kötü sanat yaparlar. Çoğu iyidir.

Bunların arasından büyük sanatçılar çıkar, geri kalanlar unutulur, kalır.

B bölümündekiler özel sanat ve estetik kurallarına göre iyi sanat yapıyorlardır. Çoğu iyi değildir. Bunlar dökülür, geriye iyiler kalır gider.

–388–

Dolu bir söz dolu bir tüfek gibidir.. İstersen kendini savunmak için kullanırsın, istersen vurmak için.

–389–

Yapılanların yapılmadığı sürece değer aldığı alan: Bilim.

Yapılamayanların yapıldığı sürece değer aldığı alan: Sanat.

–390–

Edebiyat: Bilimi sanata yücelten, sanatı bilime indirmek isteyen yazılar.

–391–

Kesin söyleyemeyeceğini sezen “uzun”a... Belirli söyleyemeyeceğini kestiren “çok”a uzanır.

XXIII

Güzele

–392–

Bana yalnız güzel yanlarını gösteriyor: Güzel.

Bana kendini olduğu gibi gösteriyor: Gerçekten güzel.

–393–

Güzellik bir bütünün sonucudur. Bunun için kolay görülmez, kolay varılmaz, kolay anlaşılmaz.

–394–

Birdenbire kendini veren güzellik, birdenbire gider.. Gelişi gidişi yararlıdır.

Salt güzelin ayağa düşmesini güzelliğin bu türü önler.

–395–

Yeni: Zaman içinde herkesin değmediği.

Güzel: Alan içinde herkesin görmediği.

XXIV

Sorulardan – Cevaplardan

–396–

Yanıtlarından önce soruları bağlar kişiyi.

–397–

Yanıtlarını değil, yaşaması boyunca sorularını gözden geçirip düşünen daha çok öğrenir.

–398–

Soru...

Öğrenci öğretmenine soruyorsa:
Bilmediğini öğrenmek isteyordur.
Öğretmen öğrencisine soruyorsa:
Öğrendiğini bilmek isteyordur.

–399–

Soru, soranı değerlendirir en çok. Yanıt yanıtlayanı değerlendirmez, belirtir.

–400–

— Söz mü güçlüdür, yazı mı?
— Söz güçlüdür.
— Top mu güçlüdür, kalem mi?
— Kalem güçlüdür.
— Öyleyse; söz mü güçlüdür, yazı mı?
— Yazı güçlüdür.

–401–

Konuşmak, genellikle bir ya da birçok tutsak gerektirir.. Bu tutsak, bir dinleyen(ler)dir, bir de konuşan(lar).

–402–

Suskularım, benim onlara her an özgürlüklerini bağışlayacağım yetişmiş kölelerim olmalıdır.

Ki ezdirmesinler kendilerini ağızlarından kurtulunca.

–403–

Sorulan sorular vardır, biliriz. Ama sorulmayan sorular da vardır. Bilmeyiz, sezeriz. Ben bu ikincileri taşıyanlardan iğrenirim.. Onların gözlerinden.

Söylenenlerde de öyle. Söylenmeyenlerden, açıkçası, saklananlardan tiksiniyorum ben.. Onları tutanların dillerinden.

Ama en pisi değiştiricilerdir.

–404–

Soruyu bilmek.. Çok kimse soruları bildiğini sanır. Soruları bilir de çok kimse:

— Ben, derler, biliyorum bu soruyu.

İstenen uzun ya da kısa bir cevaptır oysa.

–405–

Soru sorulmayan, soru sorulması bilinmeyen, soru sorma öğrenilmemiş yerlerde düşünme yetisi de cılız kalmış demektir.

XXV

Giyinmek – Soyunmak

–406–

Giyinmek için soyunanlar: Uygarlar.

Soyunmak için giyinenler: Yapmacıkları.

–407–

Kitapları açtım baktım. İlk kadını tanıdım. Sırtında bir şeyler yoktu. Beni görünce çıplaklığını örtmeye çalıştı. Elin-den geldiği kadar örtünmeye çalışıyordu elleriyle.

Bir ara daldı gözlerim.. Geçti binlerce yıl.. Bakındım.. Son kadın duruyordu karşımda.. Giyinikti, soyunan bir giyiniklik vardı üzerinde.

Dedim:

Seni gözetleyorum binlerce yıldır. Böyle soyunurcasına giyinmesini öğrenmek için mi giyinmeye çalıştın, kadın!

XXVI

Açıklık

—408—

Açıklıktan, seçiklikten yana olmak... İyi ama kolay.. Çünkü bunlar olgularını karşıtlarına göre bulurlar..

Bilimdeki arama.. Sanattaki öncülükler..

Açıklık fazlalığı gücü biraz azaltmaz mı?

—409—

Ey beni, ben uyurken öldürecek olan.. Ey beni arkamdan vuracak olan..

Uyandır önce beni öldürmeden.. Vurmadan önce ses ver.. Uyanıp, dönüp göreyim. Anlayayım. Kaçak mısın, korkak mı!

— Olur.

— Arık kişiler işte böyle konuşur.

XXVII

Alışmak

–410–

Boyuna senin olmamasını istediğin bir şey ve hep senin: Alıştığındır bu.

Boyuna senin olmasını istediğin bir şey, ve değil.. Dadandığın şey.

–411–

Alışmak, ölümün en küçük ama en sürekli ve en tehlikeli bir parçasıdır.

–412–

Alışmak: Öyle bir şeydir ki en az “iki” ister birinin öbürünü öldürebilmesi için.

–413–

İnsanda alışmanın en güçlü kovucusu yalnızlıktan korkmama durumudur.

XXVIII

Buruşuk

—414—

— İki çivi çaktın, çok para isteyorsun, vermem.

— Ben o iki çivileri çakmak için yaşadım bugünedek ve yaşıyorum gene onun için. Senden istediğim iki çivi parası değil!.. Çakışımla sana kazandırdığım kullanma süresinin, bana kattığı buruşukun bedeli.

XXIX

Uzun – Kısa

–415–

Mide yolunda gidenler için “yaşama” kısa süren uzun bir şeydir.

Aklın yolunda gidenler için “yaşama” uzun süren kısa bir şeydir.

Aşkın yolunda “yaşama” kısa süren kısa bir şey.

Uzun süren uzun bir şey var: Kişiliğimiz.

–416–

— Her uykusuz gece yaşamayı kısaltan bir bıçkıdır..

— Düşünce, kuruntu insanı çökertir..

— İçkilerin tümü zehirdir.

— Sigara erken götürür.

Ben kimseye uzun yaşamak isteyorum demedim ki.

XXX
Gidiş – Dönüş
İleri – Geri
Eski – Yeni

–417–

Eskiyecek her şeye “yeni” denir.

–418–

Geri kafalılarla ileri düşüncelilerin konuşması tartışmaya varmadığında buradaki ileri “sözüm – ona!” dır.

–419–

Eski ile güçsüz yeni dövüşür.

–420–

Saldıracak mısın? Düşünme!
Düşünecek misin? Saldırma!

–421–

Gidiş yolunu en iyi, dönenler bilir.. Bilenler de dönmez ama..

–422–

Gidişi yollar değil, adamlar var kılar. Dönüşü de adamlar değil yollar..

XXXI

Seçimler ve Kapılar

–423–

Yaşam der ki: Gönlünü dinle yürü:

Toplum: Aklını dinle dur!

Yasa: Gönlünle aklını karıştır der.. Başkaları nasıl yaşıyorsa öyle yaşa.

Üçünü de dinleyenler bir araya geldiğinde ülkeler doğar. Ve kendilerine başkan olarak bunları dinlememiş birini seçerler. Çokluk bunu da yapmasını beceremezler ya!

–424–

Eğer bir kapı varsa, seçmekden söz edemezsiniz.

Eğer iki kapı varsa seçmekden söz etmenize gerek yoktur. Sizin kullanışlarınızdan biz anlarız.

Eğer üç kapı varsa... Ben deyorum ki en kötüsü ortadaki kapıdır.

XXXII

Oyunun İçi ve Dışı

-425-

Oyundaki ağlamada ağlamaya hiç gerek yoktur.. Gözyaşı ağlamadan “verilmelidir”.

Ağlama oyununa yaşamada hiç gerek yoktur.. Ağlama gözyaşı ile verilmelidir.

-426-

Oyunda kahraman rolü yapmak için gerçekten kahraman olmak zorunluluğu yoktur.

Yaşamda kahraman olmak için oyuna sapsak zorunluluğu yoktur.

-427-

Oyuncu: Ne kadar kendi kalarak oyundaki kişiyi verirse..

Seyirci: Ne kadar kendinden çıkarak oyundaki kişi olursa..

Özü: İyi seyreden oyuncu ile iyi oynayan seyirci.

-428-

Yaşamda bir şeyi başka bir şeyle yaşayamazsınız.

Oyunda bir şeyi yaşayabilmeniz için kesin başka bir şey bulmanız gerekir.

-429-

Oyunda, olmuş bir şeyi verirken ona kendinizi katmayınız. Kendinizi katmanız onu başka bir şey yapar. O zaman başka bir şey olmuş olur o şey.

Sonunda ne o ilk olay olur ne de siz olmuş olursunuz. Oyunda olmamış bir şey çıkar ortaya.. O siz olursunuz.

XXXIII Aykırı Gibi

—430—

Kimseden ön saygı beklemeyeceksin. Sen saygı duyurusu vermedikten sonra zorla nasıl alabilirsin?

Ve hiç kimseye ön saygı beslemeyeceksin. Senden senin saygını alacak değerde kişi, sen vermek istemesen de alır.

Ya da sana kendi saygısını verir.

Bu daha iyi değil mi? Hem senin için, hem de onun...

—431—

Korkunun belirtilerinden biri durup kalmaktır. Bir konuya inanmak o konuda durup kalmaktır. Öyleyse inanmak biraz da korkmaktır.

Korkunun belirtilerinden biri kalkıp kaçmaktır. Bir konuya inanmamak o konudan kalkıp kaçmaktır. Öyleyse inanmamak biraz da kaçmaktır.

—432—

— İnanmak karanlıkta korkmaktır.

— Bir bakıma öyle.

— İnanmamak, aydınlıkta kaçmaktır.

— Bir bakıma öyle.

— İnanma sakın!

— Olur.

— İnanmamazlık etme sakın!

— Olur.

— İnanıp kalma!

— Olur.

— İnanmayıp kaçma!

— Olur.

Biri öbürünü ayartıyor.

Yoksa öbürü mü birini?

etika

1961 – 1981

İKİNCİ BÖLÜM

I Önsözler

–1–

Eskiçağ bilgeleri neden mi kısa ve az konuşur söylerlerdi? Daha çok şeyi daha çok kişiye iletmek için. Ve öyle oldu da.

–2–

Bir konuyu azda kısa bırakmak bilisizliktir dersiniz, susarım.

Bir konuyu uzunda az ve kısa bırakmak nedir dersiniz:
Derim ki bu gevezeliktir ilkin, ardından saygısızlıktır.

–3–

Başkalarının düşünmüş olduklarını izlemeye çalışanlar, çoğunluğu oluşturan “düşünen”lerdir; boyuna bir şeylerin ardından türlü türlü güç ve niyetleriyle gidedurlar. Başkalarına iletmekle çok yararlı olurlar.

“Düşünür”ler azınlıktadır, düşünülerinin önlerinden gidedururken, boyuna bir şeyler getirirler öbürlerine ve giderek insanlığa...

Bu böyle sürer gider.

–4–

Siz önce bazı kelimeleri düşüncelerinizden geçirmeyeceğiniz söz verin, ben de bazı kelimeleri tüm kullanmayacağıma söz vereyim.

Benim nezaketim başsız değildir.
Aptallığım da sonsuz değildir.

–5–

Felsefe bilmeyen beni ne övebilir, ne yerebilir.

–6–

Ünlenirsem sevinirim kendi adıma.

Ülkem ünlenirse mutluluk duyarım kendi adıma.

Ülkem mutlu olursa, büyürüm kendi adıma.

Ülkem büyük olursa, büyürüm kendi adımdan öteye.

–7–

Dünya yuvarlaktır deyimini bir fikri bağlamak üzere kullanmak, yuvarlak bir deyimde kapanıp kalmaktır.

Çünkü evrende yuvarlak hiç mi hiç bir şey yoktur. Ve insanlar tekniklerinin çok ilerlediği çağlarda yuvarlak'ı nelerden geçip başardıktan sonra yuvarlak'a varmışlardır.

–8–

Uzundaki az'ı, çok'daki kısıyı bulup çıkaran sanatçı, kalıcılığı da bulmuş demektir.

–9–

Yazmak: Özel yaşamına yazarın başka insanları ortak etmesi.

Nesnel yaşamına başka insanları tanık etmesi.

Kişisel yaşamından yazmak adına dışarı çıkması.

Başkalarının yaşamını açığa yayması.

–10–

Yaşamları boyunca ölüme inanmayanlara inanıyorum.

–11–

Ben sizlerin yanlış olduğunuzu, yanlış yaptığınızı söylemekteyim. Bu yüzden şiirimi epigramlara, aforizmalara, maksimlere çevirdim.

Bence kızırsanız bana da haklı olacağım. Yolunuzda böyle devam ederseniz daha, daha da.

Beni bir anda boşda, boşlukda, açıkda bırakmak elinizde. Dediklerim havada kalabilir.

Kızmak ve daha iyiye doğru değişmemek daha kolay değil mi?

-12-

Dakika saniyenin, saat dakikanın, gün saatin, ay gün'ün, yıl ay'ın içinde olabilir.

Yaşamak da bunlardan birinin içinde olabilir. Kişiliğin anlamını ve değerini veren davranış ve tutum olarak yaşamak.

İşte, bunu bulmak, bunu bilmek.

-13-

Yaşam hızlandıkça, insanların zamanı daraldıkça..

Söz sanatları:

Garlarda, havaalanlarında yolculara, kalkacak ya da gelen taşıtların yönlerini ve zamanını bildiren elektrik kanalından geçmiş sözler gibi olmalı.

-14-

Şiir yüzyılın sonuna doğru:

Büyük olayları topluma bildiren gazete başlıkları gibi ve o kadar olacak. İnaniyorum.

Zelzele Oldu, gibi... Savaş Patladı, gibi... Savaş Bitti, gibi.

Bunların ardındaki olaylar, öykülerin alanıdır.

-15-

Geçen yüzyıl, "insanlar makineleşecek, makine olacak" diyorlardı.

Bu yüzyıl onun bir parçası oldular.

Önümüzdeki yüzyıl bir vidası, bir pim'i olmasalar. Yeter bu kadarı.

-16-

Sen bugünedek insanın yaşam sürecini aşan düşler kurdun. Kendini bulmak için, araman yetmedi bu yüzden.

İnsanın yaşam sürecini aşmayacak ve doldurmayacak düşler kur, kuracaksan.

Ki sana bir zaman, bir alan, bir yer kalsın, kendini arayıp bulacak kadar.

-17-

Hiçbir şey söyleme
 Söylersen
 Yap.
 Yaparsan
 Sus.
 Susarsan
 Kaçma.
 Kaçarsan
 Söyle.

-18-

Duygum varlığım değil, varlığım duygumdur.

-19-

Tutmak, tutunmak değil
 İyi niyettir beni tutan
 Benim tuttuğum.

-20-

Ben seni böylecene küçük yapmadığımca gene utanmak yerine kendimce kızıyorum sana. Neden, niçin böyle, küçüklüğünde direniyorsun.

Ben seni küçük bulmadım. Ama sen neden direniyorsun böyle, küçüklüğünde.

Küçüklüğünü düzeltmek senin elinde olmayabilir. Küçüklüğünü niçin sürdürüyorsun? Sürdürmemek senin elindedir.

-21-

Bir dakika, bir sözcük, bir sen, bir ben..
 Ne önemli, ne geniş konular.

-22-

Saat yazar, dakika okur, saniye siler.

-23-

Bir çizgiyi yanlış mı çizdiniz? O sizin çizginizdir artık; onu doğrultarak düzeltemez ve değiştiremezsiniz.. Ancak bir başka yenisini çizersiniz.

-24-

İnsan kendisini bulacağı bir yere varmalı.

Kendisini kuracağı bir yere gelmeli.

Gideceği yolu yeri seçmeli, aşacağına aşmalı, göreceğince görmeli.

Duracağı yeri bilmeli.

-25-

Senin küçülmene kızarım çok. Ben de insan olduğum için.. Sana benzemek istemediğim için, senin gibi olmak istemediğim için.

Sen de aynı hallerde, şekillerde bana kızsaydın ne iyi olurdu.

-26-

Şairlerin en önemli çabası, yapılacak suçları önlemek yolunda olmalıdır.

-27-

Ne zaman, nasıl, nerede duygusallığa düştümse hep ondan kurtulmak içindi çabalarım.

-28-

Belki başka bir şey daha düşünebilirim diye, uyuyamadığım çoktur.

II

Sözcüklerle

–29–

Bir adam tartıyorum. Bin kilo et.

İyi para.

Bir adam tartıyorum, kiloya bin var ama yalnız kafa.

Birinci adamı kesip kesip ikinciye yediriyorum.

–30–

Şapkayı alıp gitmek vardır. Hem kolayca söylenebilir bu, hem de kolayca yapılabilir. Mesele onu vestiyerden aldıktan sonra koyacak yer bulmaktır.

–31–

Makinanın markası önce önemlidir, sonra malumdur. İnsanın adı sonra (önemlidir). Öncesi insandır.

–32–

Çoğunluk gözleriyle gördüğü için kulaklarıyla görenler daha başarılı olmuyor mu? Bunları da örneğin elleriyle görenler aşmıyor mu?

–33–

Denizin gördüğü bir yer denize bakar, orada bir insan olunca o yer denizi görür.

–34–

Sayılacak kadar bir şey en az'ın başında başlar en çok'un sonunda biter.

Sayılamayacak kadar bir şey ise, en az'ın da en çok'un da sonsuzunda ilerler.

–35–

Kalabalığı tut, ona tutunma sakın. Sen kalabalığa tutunma, onu anla, onu tut.

Eğer var kişi isen, ona var.

–36–

Gazoz içip otomobil bulan, o otomobile binince nereye gider?

Gazozun gazladığınca kendini aramaya gider.

Bir başka benzeriyle çarpışmazsa.

–37–

İnsanların şimdiye kadar (yapabilmiş oldukları değil) yapmış oldukları, aklından geçenlerin yanında HİÇBİRŞEY’dir.

–38–

Zekâ oyunu deyimine (öteden beri) beriden beri takılırım.

Zekâ ile varılacak, onunla aydınlanacak bir bileşim karşısında kalınca, “bu zekâ oyunudur” deyip işin içinden kendini çıkaranları çok gördüm. Kınamıyorum onları.

Kültür de, bilim de, sanat da tek yanlı (gönül, duygu, his) değildir ki. Zekânın da bir payı (çok payı) vardır. Ve zekânın bazı ilerlemeleri ile açıklamaları kıvılcımlı olur. Buna oyun demeden (bundan kaçıp sakınmadan) önce duraklamalıdır.

Aklın, ağır sayılabilecek yürüyüşünü zekâ iter. Ve bu oyun değildir.

Kısacası: Aptallığın şenliği, festivali olursa zekâ oynamasın da ne yapsın.

–39–

Sevgi ve terbiye zekâ’sız da yürüyebilir, ama kin ve saygı zekâ’sız yaşayamaz.

–40–

Başka’sız saygı olmaz.

–41–

Zaman içinde sanılan iki şey var ki onlar hiç de zaman içinde değil. “İyi” ile “Yeni”.

–42–

Borçlar da ağaçlar gibidir. Büyürler, filizlenirler, yeşerirler, meyve verirler.

Yaşarlar ve ölürler.

Ama ağaçlar yanar, borçlar yanmaz.

Ben ağaçlardan yanayım.

–43–

İnsanların durumunun başka başka olması insanlığın sonunun eşgillliğini değiştirmez.

–44–

Mektup vardır, adresi yanlıştır. Mektup döner.

Mektup vardır, yazanı yanlıştır. Yazan döner.

Mektup vardır, alanı yanlıştır. Alan döner.

–45–

Zaman, tarihin hammaddesi, ekonominin malzemesi, bilimin yürümesi, sanatın felsefesidir.

–46–

Karşıtı daha inandırıcı sanılır ama:

Küçüklüğün sonu yok, büyüklüğün sınırı vardır.

–47–

Banal problemin çözümü de banal olur.

–48–

Sizi seviyor ve sayıyordum. Şimdi artık sevmiyorum sizi. Sadece sayıyorum. Anladınız mı? Bunu?

–49–

Topun sözü ucundadır.. Kalemın sözü başında.

-50-

Bir şey olmasaydı yazmak olmayacaktı.
Başka bir şey de olmasaydı, silmek olmayacaktı.

-51-

Kâğıt kalemin duvarıdır;
Diktatörlüklerde: Kuşatır.
Özgürlüklerde: Korur.

-52-

Her toz silinmez.

-53-

Bana ıslak bir bez verin dünyanın tozunu alayım.

-54-

Yağmurda ıslanmamak istiyorsan yağmurluğunu güzel havada taşıman gerekir.

-55-

Bir su o kadar çalkalanırsa bu kadar sulanabilir.

-56-

Uyku, uyumak, kafanın yaşamını bitirdiği anda başlar. Tam o anda.

Uyku:
Kafanın dinlenme kararıdır.

-57-

Düşler elimize hiç karşılıksızcasına düşüverir.
Oysa şimdiye değin hiç kimse, fazlasıyla ödemedi bir düşünce alamamıştır..

-58-

Düşünceden öteye geçememiş bir düşünce yaşlılığı morukluk, aşkı menfaat kılar.

–59–

Ben uzağı görmediğim zaman, uzağı uzak gördüğüm zaman
sizlerin yakın gördüğünüzü düşünemedimse..

Özür dilerim.

–60–

SİZLERE

Durumu ölümden kurtardınız. İyi ettiniz..

Ama...

Konuyu ölümden kurtaramadınız.

–61–

Durumu ölümden kurtarmanın bir bedeli vardır.

Konuyu ölümden kurtarmanın bedeli yoktur.

–62–

Durumu öldüren üçüncü geldi.

Konuyu öldüren sonuncu.

–63–

Görölmeyen, ötede demektir:

Demek ki bütün gözlükler uzağı görmek içindir, unutmayın.

–64–

Gözlükler öyle anlaşılıyor, gözlerden daha çok şeyler görmüş ve görmekte.

Çevremdeki bakışların çoğundan bunu çıkarıyorum.

–65–

Politikacılar, sanatçılardan ürkerler.

–66–

İnsan, kaldıkça küflenir, gidemedikçe çürür.

–67–

Gemilerin çoğu, bir insan yüzünden batmıştır. Denizin yüzünden değil.

–68–

Utanın, kuşlar uçuyor uçaklar düşüyor.

–69–

Planı bildiğini sanan, öyküyü bilmiyorsa, öyküyü bildiğini sanan, planı bilmiyorsa, program da saptanamaz, prensipler de.

–70–

Sevgi aşkın geçmişidir..
Bu gerçek iyimser, ama tartışılabilir.
Öyleyse: Ölüm yaşamın geleceğidir..
Bu gerçek kötümser, ama tartışılmaz.

–71–

Öpmek, durulamamış bir önceki başka noktayı belirler, kendinden daha çok.

–72–

İnsan: Doyduktan sonra da yiyen tek yaratıktır.

–73–

O günden bu yana hiçbir heykel şişmanlamadı.

–74–

Bazı hediyeler haincedir.

–75–

Ben öylesine hep iyi niyetli kalacak kadar aptal değilim.

–76–

Namus'un denemesi yapılmaz.

–77–

Öyle insanlar vardır ki yalnız sancılanır. Öyleleri de vardır, duyulanır.

-78-

İnsan iki türlü doğuruyorsa:
Sancılanır doğurur
Duygulanır doğurur.

-79-

Yaşamak sanatı
İnsanlık mesleği.

-80-

Bir musluğa sıkışmış oyuncak asker.
Musluk oyuncak değil.

Ağustos 1970

-81-

Bir dolabı yıllardır durduğu yerden çekip arkasına altına
düşürülmüş şeyleri görmek istemez misiniz?

-82-

Bana bak: Bir şey bilimde, bir kez yok olur.
Bana bak: Bir şey yaşamda iki kez yok olur.
Bana bak: Bir şey sanatta çok kez yok olur.

-83-

Bilim bozuk bir musluk gibidir.. Durmadan damlar da
damlar.

O musluğu hiç kimse onaramaz; damlayacaktır.

III

Olaylar ve Şeyler

–84–

Herkes olduğu yerde durduğu an herkesin göremeyeceği olay ve giderek eremeyeceği bir anlam yoktur.

Bir olayın, bir anlamın üstüne herkes atlamaya kalkışırsa, çok “sürüce” bir durum ortaya çıkar.

–85–

Şeyi gördünüz mü, arıyorum. Aradığımı demindenberi gördüm ama şeyi görmedim.

Mart 1970

–86–

TOPLUMCA

Öncü sözlerle o sözlerin haber verdiği olay çıkıncaya kadar alay edilir.

Öncü sözlerin stratejik değeri bu yüzden de önemlidir.

Olay, olduktan sonra da büyük bir açıklama edebiyatı belirir.

–87–

Olmuş gibi, olmuş olacak gibi, olur gibi, olacak gibi ama olmamış, olmayan, olmayacak.

–88–

Olayın söz olması olağan, sözün olay olması olağanüstüdür.

–89–

Önemli olan, her olaya bir söz değildir. Bu çoktur ve kolaydır; herkes bunu yapabilir, yapıyor da..

Önemli olan, az olan, sözün bir olay olmasıdır.

–90–

Bazı olayların sesi büyük çıkar, kendileri küçüktür.

–91–

İnsanın birkaç tür şusu-busu vardır:

Bir çiçeği hep konuşur, solsa bile.. bir kitabı anlatır okunmasa da.. bir kalemi susar yazsa da..

Bir kolonya şişesi ağlatır, hiçbir şey yapmadan aynanın önünde dursa da.

IV Yaşamak Ölmek

-92-

Ölmek ayrı şey, o bunların tümünün dışındadır.

-93-

Dikkatli ölünüz.

Yaşamak için dikkat yetmez.

-94-

Bütün yaşamöykünü, başkalarının anlatısı olacak kadar ilginç kıl.

-95-

Yaşamak için bırakılmış bir yön, baktım, yokdu:
Ben direnmek için elimden geleni yaptım.

-96-

Ben birisini gördüm. Kolunda hep işleyen ama hiç ilerlemeyen bir saat taşıyordu.

-97-

Unutulanlar nereye gidiyor?

Hatırlananlar nereden geliyor.

Yaşamak diye bir şey var.

On yıl önce olsaydı. Herkes bunu söylüyor.

Demek ki yaşanan şu an'ın değeri bilinmedikçe herkes on yıl sonra gene "on yıl önce olsaydı ah!" diyecek.

Şu önümüze bir baksak. İlerimize değil, şu tam üstüne bastığımız yere, zamana. Sonra gene on yıl önce olsaydı demeyelim.

–98–

Yüz yaşına eren nice insan geldi geçti bu dünyadan. Bana
ünlü kalmış dört ad bulur musunuz?

Gencecik ölmüş, öldürülmüş ya da kendini öldürmüş elli
ünlü kişi sayayım hemen size, şimdi.

–99–

Benim öleceğimi bilenler hangi dünyada öleceğimi neden
bilemeyecek?

O kadar ki, ne zaman öleceğimi bilenler de nasıl öleceğimi
bilmeyecek.

–100–

Çok duyduk:

“Bir gün hayata atılacaksınız, o zaman..” falan filan..

Eyvah! Eğer bu söz doğru ise “Bir gün hayattan atılacaksınız..” sözü de doğrudur.

–101–

Aynı çağda yaşadığımız halde bana hep aynı notu veren
kimse, yani beni hep beğenen, ya da hep kınayan, benim gö-
mülmekten korktuğum mezardır.

–102–

Boyuna kişiler birbirlerini tartmalı, karşılıklı değişimleri
boyunca.

Bu sürekli oluşumun ortalamasıdır yaşanık olan.

–103–

Ne kadar çok olursa o kadar ölmek kolay.

Ne kadar ölmek olursa o kadar saymak kolay.

Ne kadar saymak olursa o kadar bilmek kolay.

Ne kadar bilmek olursa o kadar anlamak kolay.

Ne kadar anlamak olursa o kadar unutmak kolay.

Ne kadar unutmak olursa, o kadar yaşamak kolay.

Bunun için o kadar zor kolay yaşamak.

-104-

Uzanmak istediğimiz meselelere göre hayatımızın yetersiz olduğunu anlamış bulunuyoruz.

Ama gene de birçok özlü ölçülerimizde tümlene yolundan çıkmış değiliz.

Hayatımızı uzatmak elimizde değil. Oysaki ölçülerimizi daraltarak da olsa yalın ve gerçek kılabiliriz. Bize yazık oluyor.

-105-

Yaşamak

En geniş açıdan bakınca

Ölüme alışmaktır.

Ölüme yaklaşmak ise

Yaşamayı küçük görmekle gelişir.

-106-

Eğer ölümün tarifi yapılabilseydi, insanlık bugün toplumsal ve kişisel kurumları ile anlam ve kavramca olduğundan çok pek çok ileride bulunacaktı.

Ölümün ön anlatısı yoktur.

-107-

Yaşam güzel, yaşamak güzelmiş..

Ölüm...

Yaşamla ölüm üzerinde insanın değer verircene konuşup düşünmesi saçmanın babası.

Balıklar suyu, kuşlar havayı, bitkiler toprağı böyle...

-108-

Ölüm.. Onun, sürüsünden hiç mi hiç yitik vermeyen çobanını..

Hiç mi hiç bulmayayım, görmeyeyim, bilmeyeyim..

Onu dövmek için de övmek için de ona sövmek için de yanına varmak gerekecektir de ondan.

–109–

Ana karnında ölen çocukları cezaevinde ölmüş tutuklulara benzetirim.

–110–

Ölmüş olması istenen kişiler, ölmemiş olması istenenleri kat kat aştı.

Doğum kontrolünü doğuran düşüncenin anası budur:
Hiç olmazsa eşitliği sağlama amacını güdüyor.

–111–

Doymak biraz ölmektir.

–112–

Fazla yemek yemek hiç yememekten daha zararlıdır.

–113–

Rüya görmek istersen karnını tıka-basa doldur ve yat.
Kısa sürecek yaşamın hiç olmazsa rüyada geçer.

–114–

Aç yatan erken kalkar, tok yatan erken gider.

–115–

Doğa ölümü sona saklamıştır, şu büyük kozu gibi..
İnsanların çoğu aldanmıştır buna kuzu gibi..

–116–

Yaşam süreli güzelliklerin değişken çirkinliklere dengesidir.

–117–

YAŞAMAK

İnsan bazan düşünüyor. Bazan yazıyor. Bazan söylüyor. Bazan da yaşıyor.

-118-

Yaşamak ölümü seçmemek demeye gelmez. Ama ölümü seçmek yaşamamak demeye gelir.

-119-

Bir şey ölüme kapı açmaz, ölüm bir şeye kapı açar.

-120-

Olumluluk olumsuzluk dışında büyük adam; ölümüne doğru yürüyen.

Daha kıyası ve özlüsü:

Ölümün kendilerine doğru yürüdüğü bütün insanlar küçüktür.

-121-

Sen ölümü bir kere (korku biçiminde bile olsa) kafanın içine almissin. Yarı yarıya ölmüşsün. Bundan sonrası sence pek önemli olmasa gerek.

-122-

Kaderine inanmış, ölüme yürüyen bir despot. Bu ilkin bir tarih konusudur. Sonra bir insanlık konusudur.

Bir de, ölümün kendilerine doğru yürüdüğü insanlar var: Kukla, şişirme, ürkek, yalancı ve kof.. dolgu adamlar.

-123-

Yaşanmamış gençliğin

Şuursuz gecelerinde

Değerlenmemiş aşklar.

Fena mı? Nasıl olsa unutacaktınız. Şimdi daha akıllı olmuştunuzdur. Değerlendirmenin belki tam zamanı ve sırasıdır.

V *Umud*

-124-

Umud insana umudsuzluklardan daha çok zarar vermiştir: Güzel çirkinleşmiş, sevilen kaçmış, zenginlik düşlerde kalmış, gençlik geçmiş, başarı uçmuş, yaşam sayılı adımlarını atmaya başlamış, güç bilekten kopmuş tam tersine sözcüklere kalmıştır.

Umudsuzlukta böyle bir kötü gidiş gören bulan oldu mu?

-125-

Umud zaman almaz, zamansızdır. Yer de tutmaz yersizdir. Ama adamın elini kolunu bağlar.

Umud edecek kadar zamanın varsa ve hasta değilsen..

-126-

Bir işe umudla atılan, umuda atılmıştır ilkin, işe değil.

-127-

Umudu en başta taşımayan, aldanmaz.

Umudu en sonda taşıyan, yol almaz.

Umudun yeriyle oynayan, kurtulmaz..

Umudu en başa koyan, kazanmaz.

-128-

Umudun yeri gözlüklerdedir.

Öyleyse, zamanı nerede?

-129-

Umud: Bana seni mi getirecek? Sen mi bana umud getireceksin? Kim çıkardı seninle benim arama koydu, bu umud denen şeyi.

-130-

Ben umudu ve kalesini yıkmaya çaba harcadım.

Çünkü onlar olmasa umudsuzluk da olmaz, diye düşünüyordum.

-131-

Vurulduğum anlar oldu; umduğum içindi.

Vurduğum anlar oldu; umduğum içindi.

Bu doğru değil; korktuğum içindi.

-132-

Umut kırılır, çarpılmaz.

Ahlâk çarpılır, kırılmaz.

VI *Konumuz Düşünmek*

-133-

Ne bekleyorsun? Kurtarıcıyı bekleyorum. O boyuna geçiyor, görmüyorsun. Hem sonra sen neden kurtulmuyorsun da bekleyorsun?

Mart 1970

-134-

1 Yıl önce Amerika'nın istiklâlini ilân edeceğini, Hindistan'ın da gene egemenliğini alacağını İngiltere'ye söylemiş olan Thomas Paine büyük adamdı.

Bu konudaki öngörüsü için 2 yüzyıllık bir siyasî deha işareti gösterdi diye onu büyötmek isteyenler var.

İnsan haklarını görmek görmeyenlerin hayvanlığını gösterir görenlerin dehasını değil insanlığını.

-135-

Güçlü olmanın türlü yarıları vardır, dürüst olmanın bir tek.

-136-

Ben aynaya bakınca
Aynayı görürüm, ilkin.

-137-

Bütün, parça'dan sorumludur, parça bütünden yükümlüdür.

-138-

Bir bütünden kopan parça, koptuğunun eksliğini fazlası olarak taşır.

–139–

Dalina bağılı olduğı yerden kopmuş yaprak (yeşil ya da sararmış) yere doğru düşedururken ağacın mıdır, toprağın mı?

Dalın kopma kesinliği yere düşecek kesinliğe eşitken?..

–140–

Bir iş kurup da yürütemeyip batırmış olanlar o işin benzerini sürdürenlerden ileridedirler. Ama nasıl?

–141–

Büyük uygarlık:

Birçok adam harcamış.. Birçok yanlışların üstüne basmış.. Birçok caymış.. Birçok kırmış.. Birçok adamı harcayıp yitirememiş olan.

–142–

Birinci söz: Dünyanın en büyük kitabının adı Alfabe'dir.

–143–

Ben şu an insan değilim. İnsan olmaya çalışıyorum, çalışmaktayım.

–144–

“İleride daha çok edecek” diye sakladı kendine ne kalmışsa nesi varsa.

Gerçekten dediğı doğru çıktı. Malları daha çok etti.

Saatine baktı, beş geçiyordu.

Kendine baktı, beş vardı.

Ya da saati beş vardı, kendi beş geçiyordu.

Düşüncelerinde başarılı ve kazançlı oldu ama yaşamdaki o on dakikalık açığı kapatamadı bir türlü.

–145–

Doğanın koynunda ve kendi aralarında çiçeklerin açmak, çiçeklik ve solma dönemleri var.

Bizlerin arasında biraz ikinci dönem çiçeklik ve o çok uzun üçüncü solma dönemleri var. Çiçekliklerimizde, saksılarımızda ve hele hele bellek ve anılarımızda, tabii mezarlarımızda da.

Bizlerde çiçekler daha çok solar. Bunu derinine düşündükçe insan çiçekleşiyor. Bizler de birbirimizin elinde, koynunda, gönlünde solmakta değil miyiz.. Ama acısı şu ki: Aynı anda olmuyor bu.

Birisi hep hüzünleniyor.

–146–

İnsanın durumu bir olguya göre midir, bir olgunun durumu insana göre midir?

Bu iki soru, dünyayı iki kampta karşı karşıya getiren inançları ve tutkuları belirler.

–147–

ÖRÜMCEK

Doktor Faustus'un aklını çelen ne bilimdi, sonsuz olan..

Ne de Mefistopheles idi dışarıya ötelere çağıran..

Bir örümcek-ağı idi.

–148–

Yapılar kişilikli olmalı:

Birbirlerine benzeyen evler midir birbirlerine benzeyen bu insanları yapan?

Yoksa birbirlerine benzeyen insanlar mı yapıyor birbirlerine benzeyen bu evleri?

–149–

İnsanlara, sevdiğim için saygı beslemem. Onlara saygı sağlamak gerektiği için çok kızarım. Küçüklüğe, korkuya düştüklerinde isyan ederim.

–150–

Düzelterek değiştirilebilir, değiştirilerek düzeltilebilir.

–151–

Beni seviyor görünsünler de isterlerse yüzüme gülmesinler: Saygıdan anlamayan alçağın düşüncesidir bu.

Tek yüzüme gülsünler de varsın beni sevmesinler: Bu da alçakça bir düşüncedir.

–152–

Bir konuyu düşünmek öbür konunun yalnızlığıdır.

Ağustos 1977

–153–

Duygularımı aklıma emanet ettim. Şimdi o onun yaramazlıklarını çocuksu bir ilgiyle gözlemektedir.

–154–

Akıl duygunun babasıdır diyelim. Ama o duygunun çocuklarıyla çocuklaştıkça genç kalır.

–155–

Sen bakma, dediklerine, üzümünü ye ve bağını da sor.

En başda, sıradan bir üzüm yiyici olmazsın, öyle bakmazlar sana.

–156–

— Bana bıkkınlık gelmedi.. Biktırdılar.

— Şimdi ne yapıyorsun?

— “Akşamları geç yatıyorum” demek istediğim zaman “akşamları geç yatıyorum” demiyorum, araya bir “genellikle” deymi katıyorum, eğlenceli oluyor.

–157–

Üç ad veriniz, üçünü de ben tanımış olayım. Sizin bilmediğiniz tanımadığınız.

Üç ad vermeyiniz, ben vereyim üç adı size. Sizlerin bilmediğiniz, tanımadığınız.

–158–

Tanrı:

Her yönünü sınırsız sağlamlığa dayamış da çıkarlarının bozulmaması için son bir garanti olarak sana yönelenler yok mu? Ne yapalım bunları?

–159–

Bir şair olarak, ben dua edenlerin inanç ve dileklerinden önce, “yalnızlıklarını” gördüm.

–160–

Kendi kendine konuşana deli diyorlar, oysa o hem söylüyor, hem de duyuyor.

Dua edeni düşündüm. O da kendi kendine konuşmuyor mu?

–161–

Günümüzde din adamlarının çoğunu, gözlerinde, tutum ve davranışlarında, Tanrıdan “başlarından eksik olmamasını” rica eder durumdalarımı gibi görüyorum.

Ne yapsınlar, sermayeleri.

–162–

Korkuyla, korkudan dua edeni hep masum gördüm de..
Dilek dualarına oldum olası akıl erdiremedim.

–163–

Bence; dua: Hatırımdan geçen iyi düşüncelerdir. Fenaları ise küfür.

6 Haziran 1945, Çarşamba

-164-

Bir şeyin yarısının ne olduğunu arayan dal bilimdir. Buldukça bilimdir bilim.

Bir şeyin yarısının ne olduğunu aratan dal sanattır. Buldukça işler, çalışır.

Düşünüyorum öyleyse varım – beni bana bağlayorsa

Sen varsın ya

Bütün bokluklar ondan çıkıyor sözü kimi kime bağlayor.

-165-

Canbaza konferans verdirmeyin bu gülünç olur.

Konferansçının canbazlık yapması, bu hazindir.

-166-

İnsanın denediği şeyler isimlendirilirdi çok eskiden.

Sonraları isimler dünyasına katılan isimlerin birçoğunun, insanın denemediği şeylerden oluştuğunu görüyoruz, ve bu isimler gittikçe çoğalıyor.. Bir çıkmaz yolda insan gittikçe kendi ardında sıkışmaya başladı.

Delilere daha geniş bir alan demektir bu. Kurtarıcı yol.

-167-

Gök'e doğru bakıyorsunuz. Anlayorum.

Ama orada insan var artık. Siz onu belirtmek, ona belirtmek için başka bir yer bulunuz bakacak.

Gök'e bakmak onun içindir..

-168-

Bir fırtına olur, o güzelim saksılarımızdaki o güzelim çiçeklerimiz darmadağın olur.

Bir fırtına da olur, saksılarımız paramparça olur.

-169-

Bir çıkar'ın öncesindeki düşünce kötü bir hesaptır.

Bir verinin önündeki düşünce, aydınlık bir iç..

-170-

Uykusuzluk anları, yaşanmışa bir katkıdır, yaşanana değil.

–171–

Biçim kadar kolay alınan, kolay çalınan ne var. Biçimin görüntüleri demeli.

Anlamına yapışık biçim: Kendi gelir, kendi gider, kendi kalır.

–172–

Çocukluk dönemi en ulu parçasıdır yaşamın, ama yaşlılıkta hep gençlik dönemi anılır, neden?

Çünkü gençlik bütün yanlışlıkların, bütün avunma nedenlerinin kaynaştığı dönemdir.

–173–

Bakıyorum, doğru dürüst bir fotoğrafını çekemiyorum şu adamın. Çünkü hiçbir açısı yok. Ona:

— Kımıldarsanız da olur! diyorum.

Herifte insanca bir aç, bir görünüm bulmayı tesadüflere bırakıyorum.

Bu: O konuda yapabileceğim en akıllıca iş oluyor.

–174–

Birilerini gördüm, gemileri batmış.

Bir gemi gördüm, yolcuları batmış.

–175–

— Uçaklar neden gemilerden daha hızlı gider?

— Gemilerin uskuru arkalarında, uçakların pervaneleri önlerindedir de ondan.

— Helikopter..?

–176–

Bir çizgiyi tam onun yerinden çekmeli.

Ağustos 1970, Bebek

–177–

Ya ateş muma yakınlaşsın; ya da mum ateşe..

Mumun ateşi başka şey içindir.

Sonucun adı kavuşma.

–178–

Durum bu

Senin ya da benim suçum var, ne çıkar bundan.

Durumumuz şimdi anlaşmazlık olduktan sonra.

Suç senin olmuş, ya da benim, ne çıkar.

–179–

Bekledin, bekledin, artık gelmez dedin mi?

–180–

Rüyalarımızı kim kuruyor ve veriyor?

Buna: Ben! diyebiliyor musun? Diyebildin mi? Rüyalarını hiç kendin tanzim ettiğin oldu mu? Kendi kurduğun rüyayı, onun başlama noktasını buldun mu?

Evet başlama noktasını! Çünkü rüyaların nasıl yürüyeceğini asla önceden bilemeyeceksin. Bildiğini söylersen önceden güleyim.

Rüyaları başlatmasını bilmeyi sen az mı buluyorsun? Çünkü rüya görülmediği müddetçe yoktur.

Görülecek bir rüyadan bahsedilemez. Ancak görülmüş rüyalar vardır. Onlardan da sonra niye bahsedilsin.

VII

Düşünceler ve Dışarılar

-181-

Düşünceler parça parça değil. Fakat parça parça ediliyorlar. İyi. Bir düşüncenin bütününe taşıyacak başı hasta sayıyorlar. Düşünceler kendi doğrularında gidiyorlar. Dışarılarında çeşitli planlar var. Bir onlardan, bir bunlardan olunca hayat şekilleniyor. Ne yalnız düşünce, ne de yalnız dışarılar: Bu yaşama yüküdür.

-182-

Düşünüyorum dedi, davarın biri geçen gün.

İyi kötü, yarı aç yarı tok, evsiz barksız, yersiz yurtsuz, şekersiz tuzsuz yaşanabilir ya da ölmeyebilir.

Yarım yamalak, eksik güdük düşünülemez.

-183-

Düşünmek:

- 1) a/ bildiklerini gördüklerine katması
b/ gördüklerini bildiklerine katması
- 2) a/ gördüklerini bildiklerinden çıkarması
b/ bildiklerini gördüklerinden çıkarması
- 3) bildikleriyle gördüklerini çarpması
- 4) bildiklerini gördüklerine bölmesi
- 5) gördüklerini bildiklerine bölmesi

-184-

Düşünmek, bir fikri yakalayıp geliştirmek, sürdürüp ilerletmek pahasına bir başka fikre kapalı kalmaktır.

VIII

Öğüt

–185–

Öğüt; zamanında taze yenmemiş bir ekmeği başkasına bayat yedirme denemesidir.

IX *Akıldan Okuldan Yana*

-186-

Dünyanın ne kadar çirkinliklerle dolmaya başladığını çocuklara anlatmalı mı, yoksa bunu onlardan saklamalı mı? yız..
Her iki durumda da yenik düşeceğiz.
Deyelim “Kim yaptı?” diye sormayacaklar.
Niçin? Neden? de mi demeyecekler...

-187-

“Ben senden bir şey öğrenecek değilim” deme, kendinden küçüğe.

Olsa olsa: “Senden benim öğreneceğim, senin benden öğreneceklerinden azdır” de.

Böylesi, gerçek olmasa bile, mantıkça doğrudur.

-188-

Çocuklara, yapamadıklarımızı anlatıp göstermeye yüzümüz ve zamanımız olmadığı için mi boyuna yaptıklarımızı öğretmeye çabalıyoruz.

-189-

Bilmek, küçücük bir olgu
Bildiğini sanmak küpküçücük bir algı
Bilmemek bilenlere, ne de bildiğini sananlara bir olgu
İşte ilim de bu, bilim de bu, silim de bu.

-190-

Ben en çok bana (en çok) bir şey öğretmeyip de kişilik verenleri unutmadım.

Ne yazık ki (ya da değil) bana bir tek şey öğretip de kişilik veremeyenleri unuttum.

–191–

İyiden iyiye bilinmeyen bir şey, her şeydir..
Ve üstelik, değiştirilemez de.

–192–

Sayıların bittiği yerden formüller işi ele alır: Buna akıl deniyor.....

Sözlerin bittiği yerde ise, duygular işi ele alır. (En aşağıda ellerle ayaklar; et kemik). En yukarıda gözler işi ele alır: Duyu.

–193–

Aklımın olabileceğini düşündüğümde akıllıyım, olduğumu düşündüğümde daha çok.

–194–

Zekâlı olmak yetmez,
Bir de onu taşımak var
Onu taşıyana sorsan da söylemez
Onu, taşıyamayan her an belli eder.

–195–

Akıl bir konuyu düşünür, zekâ bir konuyu bilir.

–196–

Tam anlayamadığı için çok anladığını sanıp şişiniyordu.

–197–

Ne iyi idi (ne iyi imiş), ben eskiden anlamazdım, bilmeden.
Şimdi anlıyorum bile-bile.

–198–

Birinci soru'nun, birinci bilgi'nin, birinci yapıt'ın, birinci adam'ın okulu yoktur.

–199–

Okulu da öğrencisi de kendisi olan adam'ın yarısı ölümünden önce ise, yarısı da sonradır.

–200–

Bahçesiz okul olmaz.

–201–

Okulsuz bahçe tarladır.

–202–

Okulda: Bir sözcük verdiler, ondan bir tümce yaptım.

Yaşamda: Bir tümce verdiler, ondan bir öykü yaptım.

Toplumda: Bir öykü verdiler, ondan bir anlam çıkardım.

Dünyada: Bir anlam verdiler, ondan bir kavram yaptım.

Hepsi de kendince birer konu idi.

Bir portre böylece çizilmiş oldu.

–203–

Okulda: Çalışmaya alışıyordum.

Yaşamda: Alışmaya çalışıyordum.

–204–

Öğrenti çağı bütün soruları bilmek durumuna dayanır.
Okul

Yaşantı çağı bütün soruları bilmemek durumuna dayanır.

Öğrentinin gerektirdiği bütün soruları bilmeye çalışmıyorlar.
Okulun

Yaşantıda bütün soruları bilmeye çalışıyorlar.

Kesin yanlışlıklarımızdan biri de budur.

–205–

Cehalete karşı, cehalet için işlenmiş bir cinayetin yarından fazlası olumludur.

–206–

Cehaletle savaşılmaz; boğuşulur.

–207–

Davranışlarına gözünden gözüyle başlayan davranışlarında
kulağını bekleyen

Cahilde:

Göz kulağı tamamlar.

Okumuşda:

Kulak gözü tamamlar.

X

Çalışkan – Tembel*

–208–

Çalışkan çalışan demek değildir. Nasıl ki tembel de çalışmayan demek değildir.

Şöyle ki:

Çalışkan: Yapmadığı yaptığından üstün olan, ki o bunu duydukça çalışır.

Yapmadığı yaptığından üstün olana açığı göz denir.

Peki! Öyleyse bir soru:

Yapılamayanla yapılmayan, kişinin yapamadığı ile yapmadığı olmadan, bunlar nasıl bilinir?

Bunu ölçtürenler tembellerdir. Başarılılar ölçer.

–209–

Güçlü tembellerin zararı kendilerinedir. Bunlar çoğunluk olan güçsüz çalışanları kollarlar. Güçlü çalışanlar her zaman sayıca azdır.

Topluma yük olan güçsüz tembellerdir.

Güçlü çalışanlar boyuna çalışır. İşleri çevirirlerken bir yandan güçsüz çalışanları, bir yandan güçsüz tembelleri dengelemeye çalışırlar.

Güçlü tembeller seyircidirler. Bunlar arada bir işlere el atar, düzeltip bırakıverirler. Ellerinden iş gelir, sürekli çalışmazlar.

Ellerinden iş gelmeyip sürekli çalışmamak yüzünden işleri bozan güçsüz çalışanlar ile sürekli çalışmak yüzünden işleri bozan güçsüz tembelleri güçlü çalışanlar boyuna itekleyip işleri yürütmeye çalışırlar.

Denge, güçlü çalışanlarla, güçlü tembeller arasında kurulmalıdır.

Aradaki güçsüz tembeller ile güçsüz çalışanlar istihsalı
yaparlar. istatistik'i

Öbürleri verimi
değerlendirmeyi

-210-

Çalışmayı yaşamının bir parçası say ki, başarı başkalarının gördüğü olsun.

Yoksa, kimse, bil ki, senden yola çıkmaz.

Onlar tutacak bir dal ararken, tutunacak bir dal arıyorlardı.

-211-

Çalışma başarının değil, yaşamının bir parçasıdır.

-212-

En büyük çalışmanın adı:

Yaşamaktır.

XI

Sevgi ile Sevgiye Karşı

-213-

Sevi, insanın daha büyük, daha öte bir yere çıkmasına varır..
Orası yalnızlık da olabilir.

-214-

İlkin sevmemek olduğu için sevmek var.
Sevmek olduğu için sevmemek değil.
Çünkü sevmek bir bili'dir.

-215-

Sevmek zor. Anladım, anladık. Ya sevememek, sevmemek,
diyelim onlar da zor.
Peki sevmek kolay, ne olacak. Buyrun, ne olacak. Galiba
mesele bu değil.

-216-

Sevilenin yanlışları görülmez
Sevilmeyenin görüntüsü yanlıştır.

-217-

Sulu sevgi de her ıslatan şey gibi ıslatır. Sonra kurur gider.
Geride bir iz kalır: Lekesi.

-218-

Sevmede sevenin işi zor, sevilenin durumu tehlikelidir.

-219-

Hayvan sevgisiyle ağaç sevilmez.
Ağaç sevgisiyle çiçek sevilmez.
Çiçek sevgisiyle insan sevilmez.

-220-

Kimi sevgiyi parayla ölçer,
Kimi parayı sevgiyle ölçer.
İkisi de hazindir.

-221-

Düşünen yorulur: Seven düşünür.

-222-

Ben sevmekten hiç borçlu çıkmadım.

-223-

Her sevgi bir yorulmak demektir, her yorulmak bir sevgi değil.

-224-

Sevmesi, insanın kendine yenik düşmesidir.

-225-

Seven suça daha yakındır.

-226-

Sevgi, aşkın geçmişidir.

-227-

Yaşamda insanların birbirlerini aldatmaları için iki kişi olmaları yeter. Sevgide ve Aşkta bir kişi..

-228-

AŞKI BİR UYDURU GÖLGESİNDE SOYSUZLAŞTIRANLARA ÇAĞRI

Aşk, ilk insanlardan bu yana yalnız bir defa bir kadın ile bir erkek arasında yaşandı. O zamanlar bu iki gerçek âşığın adını biliyorlardı. Sonra bunların adı ağızdan ağıza geçerken değişe değişe bozuldu, başka adlarla karıştırıldı, çoğaldıkça unutuldu. Daha sonra nedense insanlar onların tam adlarını hatırlamak istediler. Birçok kimseler bir çift isim üzerinde iddiada bulun-

du. Bugüne kadar bir türlü bir çiftinin üzerinde anlaşımadılar. Şimdi ortalıkta bir sürü örnek âşık adı dolaşıyor. Hepsi yanlış. Ben bunu seziyorum.

O gerçek âşıkların unutulmayacak hatıralarının anısına şimdi bir yüzyıl ayağa kalkıp utanma duruşuna durunuz. İsteyenler ağlayabilir.

Oldu. Oturabilirsiniz.

–229–

Aşk, öbür kişisine bir zafer kazandırmaz; şaşkınlık sunar.

–230–

Aşkda bayağılığa düşmeden ilerlemek öyle zor ki.

İki türlü zoru var bunun: Birincisi, alçalmadan, insanlaşmadan ilerlemesini bilmenin zorluğu. Ötekisi, bu zorluk karşısında hesaba kitaba, ölçülü söze, ölçülü harekete düşmenin, yani rüyaların ağına takılmamak uyanıklığı içindeki uykuyu yaşamak.

–231–

Aşk ile sevenler aldanır,
Aşkı sevenler aldatır.

–232–

Sevgi'nin önü, içi, ardı vardır.
Aşk'ın öncesi, süresi vardır, ötesi yoktur.

–233–

Öpüş kadar sıcak söz vardır. Hiçbir öpüş bir sözü geçemez. Ama hiçbir söz de bir öpüşe varamaz.

Çünkü onların ikisi de aynı anda bir arada olamaz, yan yana da olamaz. Birinin öbürüne yer vermesi gerekir.

Gözler olmasaydı.

–234–

Aşkın dogadan geldiğini sananlar dogaya düşerler.. Doga aşktan gelmiştir oysa.

Aşkın dogadan geldiğini sananlar dogaya girerler.. Doga kirletip sonra temizleyendir. Temizleyip sonra kirletendir.. Doğurur öldürmek için..

Oysa aşktır dogaya karşı koyan. Ölümü doga canlı ister, aşk canlılığını da aşanı..

-235-

Doganın sonundadır ölüm.. Doganın o en büyük kozu.

Aşk dogadan büyüktür, üstündür dogadan aşk. Bunun için tanımaz ölümü.

-236-

Seni gördüm, gördüğümü sanmayorum. Seni buldum, bulduğumu sanmayorum. Seni aradım. Seni düşündüm.

Sen olacak mıydın? Olur muydun?

Seni oldursaydım sen ona uymazdın.

Sen olsaydın, sen ona uymazdın.

Sonunda her şey senin için oldu. Sana oldu.

Senden bana olan şey, senden başka her şeydi.

Anladım iki sen vardın. Sende iki sen vardın kendin için.

Bende iki sen vardı. Biri sendeki iki sen. Biri bende ki sen.

Ben bunu anlayabilirdim ancak. Onun için düşündüm.

Düşünmez olaydım. Seni bulaydım.

Ya da, seni bulduğumu sanaydım.

O zaman sen banaydın. Ben sanaydım.

-237-

Ben kırıldım.

Daha duymadılar, anlamadılar

Duyunca sevinecekler.

-238-

Yavaş sesle sana söyleseydim. Sen yakında olsaydın. Konuşacak şeyler vardı, şimdi geçti.

Ama ben onları çok yakın zamana kadar saklamaya çalıştım. Senin için saklamaya.

-239-

TERSİNE MAÇ

Bazen benim diyemediğimi sen söylüyorsun, senin demek istediğini ben kelimeliyorum. Sonra gene kendi görüşlerimize dönüyor, karşı karşıya geliyoruz.

-240-

Ben seni seviyorum. Bakalım sen bunu taşıyabilecek misin? Sen taşıyamasan.. Ya da taşısan..

Ben senin benim sevgimi taşıyamadığına, ya da taşıdığına dayanabilecek miyim? Yani ben bunu taşıyabilecek miyim?

Benim seni sevdiğimi taşıyıp taşıyamayacağım düşüncesi? Bu onlardan sonra gelir.

-241-

Kara çizelge:

Seni seviyorum	: Biliyorum
Seni sevdim	: Kuşkum yok
Seni seveceğim	: Bilinmez ki
Seni hep sevdim	: Önemi yok.

-242-

Artık seni gözümle (de) bile görebiliyorum.

Ağustos 1970

-243-

Essence:	Ben yoksam aşk da yok
	O yoksa aşk da yok
	O varsa aşk da yok

-244-

Uyuyorum, demek ki varsın.

XII

*Sevmek – Anlamak**

–245–

Ben ben derken kendi adıma konuşmayordum.
Sen derken de anımsadığım sen değildin..
Hep bir düşünce bir fikirdi dediğim.

–246–

Beni anlamadan, benden yana olsan değeri yok, bana karşı da olsun.

–247–

Kendini anlamadan beni, beni anlamadan kendini bir yere koyamazsın.

–248–

Beni sevmeyeni de severim ama beni anlamayanı sevmem.

XIII

Yalvarı

–249–

Birbirinize kızın, birbirinizle kavga edin, yumruk yumruğa yüzlerinizi parçalayın, gözlerinizi patlatın, kulaklarınızı koparın, saçlarınızı yolun, derinizi parçalayın, tekmeyle kemiklerinizi kırın. Yalnız ananızdan doğduğunuzda olduğunuz gibi kavga edin. Yalancı, ek bir araç kullanmayın. Mendil bile olmaz.

Ama ne olur sakın bir insanı gönülce, gözce, dilce, ruhça kırmayın.

XIV

Hayvanlarla Aramızdaki

-250-

Daha hayvanlar arasındaki ilişkileri çözmedik. Çözülmediğini biliyorum. Da söyledim bunu, karşıtını soranlara karşı sorumluluğu zaman içinde belirterek yüklenmek için.

İnsanlar arasındaki..

Hani şu bizler.. Hangisi aşağı ise o, hangisi yukarı ise o, arasındaki ilişkileri ve onların örgüsünü çözmemiş bizler.

-251-

Sürü evet diyenlerdir. Onlarla toplanır, toparlanır, güdülür. Hayır diyenlerden sürü yapılamaz... Çokluk olsalar bile. Sürüler sayısız tarihte, öbürleri sayılı.

-252-

İşimiz ilkin hayvanlarlaydı.

Şimdi uyarız ya insanladır işimiz, ölümüne ölümüne insanla: Birbirimizle.

-253-

Tabiatın üstüne çıkmak! Bu olur bir şey değil!

Tabiatın içine dalmak!.. Ben tabiata rahat rahat sığarım.

Ama tabiat bana yeter mi?

Tabiatı yadsımak!

Bu hiç akıllıca bir iş değil.

Tabiata tüm uymak. Bu da hiç insanca bir iş değil.

-254-

Dilimizle, gelişmiş hayvanlara yaklaştık.

Dilimizle, hayvanları aştık.

Dilimizle hayvanlaştık.

Dilimizle hayvandan uzaklaştık.

–255–

Köpeğe sus dedim.
Havlayordu.
Sana konuş dedim.
Havla demedim.

–256–

İnsanların gerilediği
Hayvanların ilerlediği görülmez

İnsanların ilerlediği
Hayvanların gerilediği sanılır.

Bana bunu hayvanlar söyledi
Ben hayvanlara öğretmedim.

Ben hayvanlardan öğrendim
Baktım onlara çünkü

Ben hayvanım ilerliyorum
Siz de öyle olunuz.

İnsan olamayorsunuz demedim
Değilsiniz dedim.

–257–

Köpekler, uygarlıkta sizi zehirlemek yoktur. Biz kendimize bakamayınca sizi görürüz.

–258–

Sayın Sığır: Benim bir tanıdığım var, kanlı biftek sever, çok az pişmiş. Geçen gün elini kesti, kanadığını görünce bayıldı da, kendini yiyemedi. Oysa, kendisi de az pişmişti.

XV

Yitirmek Kazanmak

–259–

Ziyanın neresinden dönülse kârdır, derler. Bu belki doğrudur.

Kazancın neresinden dönülse ziyandır:

Bu salt doğrudur.

(Ben bu konuda toplumsal sorunları dayanak aldım; parayı değil.)

–260–

Kalemi kaybedersen yazmak da kayıp demektir. Yazmayı kaybedersen kalem bulunmuş demektir.

Kalemle çakmak arasındaki fark nedir diye bana sorarsan, derim ki sigara bilmiyorsa kâğıda sor.

Mart 1970

–261–

Okunan her sözcük, duyulan her ses ısınır, doyar ve güler.

–262–

İşten atılacağım ürküsünden...

Hiçbir işe girmedi.

XVI *Zengin Yoksul*

-263-

Servetin her aşaması yeni bir yaşam biçimi gerektirmelidir, kültürde ve insan sevisinde.

Ötesi parahlıktır, zenginlik değil.

-264-

Varlıklı zengin ile yoksun zengin arasında insanlık bağlantısı yoktur.

-265-

Fakirlerden çalışkan olmaları beklenir. Varlıklılar böyle düşünür. Oysa onlar hiç de tembel değildir; yoksuldurlar.

Varlığını yitirince canına kıyanı çok duymuşuzdur.

Oysa onlar insan olmanın yalınlığından korkmamalıydılar.

Insandan uzaklaşınca düşünceler ve kavramlar bozuluyor. Yanılmalar olağandır varlıklı katlarında. Eş yanılmalarında anlaşır, böylece yaşamlarını sürdürürler. Anlaşma kampları onların yanılmada birleşme gruplarıdır.

Yoksulun yanılması ise hep olağanüstüdür.

-266-

İnsanın para davası gittikçe karışıyor.

Paranın insan davası daha da kötü.

-267-

Sahip olmak, kötü bir şey.

Sahip olmamak, daha kötü bir şey.

-268-

Yok'un varlığını kılabilen yerlerdeki insanlar Var'ın yokluğunu gerçekleştiren kılıklardır ancak.

–269–

Günümüzde zengin çok az var, paralı çok çok var.

–270–

Varlıklı zenginin yaşaması çok geniş alana bir katkıdır.

Yoksun zenginin ölmesi daha çok geniş alana bir katkıdır.

–271–

“Sevişen fakirler zengindir” diyor Oscar Wilde.

Tevekkelli değil, sevmeyen zenginler fakir.

–272–

Paraca yüzbinlerce eder. Akılca bir para etmez:

Ahlâksız olmayı bile becerememiş, zavallı.

–273–

Borçlu olmayan zengin değildir.

Alacaklı olmayan fakir.

Hiç kimseye borcum yok diye övünenler vardır, onlar ise, yalancıdır.

–274–

Zenginin okuyacak, okuyanın zengin olacak zamanı yoktur.

XVII

Mutluluk*

-275-

Mutluluk ele geçirilecek bir şey değil. Ya elde edilmeden önce düşünülen bir amaç ya da elden kaçırıldıktan sonra anlatılan bir hikâyledir.

-276-

Her beni düşündüren bana keder vermez ama bana keder veren her şey beni düşündürür.

Bana keder veren şey en çok yarı yarıya, beni düşündüren şey en az yarı yarıya bu yüzden kutludur bence.

-277-

Mutluluk hukuku, temel prensipler, karşılaştırmalı hükümler bölümünde denir ki:

Zenginlik planlı ve programlı olarak elde edilebilir. Bir insandan bir insana taşınabilir, geçebilir.

Mutluluk, olduğu yeredir, taşınmaz değerlerdendir. Dağıtımı yapılamaz..

-278-

Mutluluk iki aile arasında var ya da yok idi.

(Shakespeare)

İki insan arasında var ya da yok idi.

(Stendhal)

Toplum içinde sağlayıp sağlayamayanlar...

(.....)

-279-

Şu adam, tek başına mutluluk daha çok doyurur sandığı için tek başına kaldı ve bu yüzden üstelik bir daha mutsuz..

-280-

Tek başına mutluluk olmazdı.
Bir başkası ile mutluluk çok az..

-281-

Ben mutsuz olsam bu bir başkasına bulaşmaz.
Ama neden ben mutsuzsam milletim de mutsuzdur?

-282-

Artık benim mutluluk denen bir kavramın olmayacak.
Daha mutsuz olmamak için direnmek kişiyi güçlü kılarırsa, kişi böyle edindiği güçlülüğü ne yapsın diye soruyorum kendime.
Ne yapsın böyle gücü?

Mutsuzluk, ödevim gibi bir şey oldu. Ne kadar üzerinde düşünsem o kadar içine giriyorum.

-283-

Birisi mutsuzluğundan söz ediyorsa uzağında biri vardır..
Mutluluğundan söz ediyorsa yakınında.

-284-

Mutsuzluk susturur, mutluluk konuşturmaz kişiyi.

-285-

Mutlu olaydım bilincim de duyardı bunu, sanıyorum bilincimle.

-286-

Mutluluğun milyonları, mutsuzluğun milyarları vardır.

XVIII

Görel

-287-

Bir, kavramlara önlerinden bakan kelimeler var:

Bunları şimdi hatırlamıyorum.

Bir de kavramlara arkalarından bakan kelimeler var:

Bunları şurada ansam da olur anmasam da olur.

Benim demek istediğim:

Bütün bunlar insanın edindiği yere göredir.

İnsanın edindiği yer ise, söylemekle'den, saymakla'dan çok oluşmalarıyla çıkar ortaya.

Oluşmak da, oluşturmak da, oluşulmak da bulunmalıdır. Olmak meyvelere bitkilere daha uygun düşüyor.

-288-

Çocukluğumda: Her şey büyük görünüyordu.

Gençliğimde: Her şey önemli görünüyordu.

Sonra çok şey büyüklüğünü ve önemini yitirdi.

Sonra daha da yitirdi.

Çocukluğumdan da, gençliğimden de çok çok az şey kaldı.

Şimdi yaşıyım sayılır. Çok şey gülünç görünüyor. Bakalım ileride daha neler olacak.

-289-

Değer, karşısına ya da yanına geldiği şeyin bir fazlasında başlar, ötesinin sonsuzluğuna uzanır, uzar.

-290-

Ne kadar uzaktan baksam eşyayı o kadar küçükleşirken görüyorum.

İnsana ne kadar uzaktan baksam onu küçük görmüyorum.

–291–

İri adam senin yanına gelirse seni küçültür.

Büyük adam gelirse seni... Hayır böyle değil! Bu sana değil büyük adama bağlıdır.

–292–

— 20 yıldır bu sokakdan geçiyorsun. Başka yol bulamadın mı?

— Demek sen 20 yıldır bu sokaktasın, çıkamadın mı?

–293–

Çağrı, ikisinden birinin uzakta olduğunu belirler.

Ama kimin? Çağıranın mı, çağrılanın mı?

–294–

Saat, kimilerine senin zamanın beşi on geçiyor der.

Kimilerine de, benim zamanım beşi on geçiyor der.

–295–

Telefon rehberine bakmasını bilmemek yüce kişiler için bir üstünlüktür de cüce kişiler için bir hödüklük olur.

–296–

Elinde adres var; aramasını bilmiyor.

Adresi bilmeyen, bilenden daha çabuk bulabilir.

Aramasını biliyorsa.

–297–

Bana kalırsa: Roma'yı çok sevdiğini söyleyen çok kişi geldi geçti. Ama en çok seven Neron oldu.

–298–

Zeytin, dağdan küçüktür. Dağlar zeytin kadar büyük değil.

–299–

Eğer herkes bir başkasından sonra gelmiş ise: Demek ben benden sonra gelmişimdir.

–300–

Ben mi çok'unu istedim, onlar mı az'ını verdi! Öğrenemedim.

–301–

— Şeftalinin içindeki çekirdekleri neden çatlatıyorsun?
— Dışındaki çekirdekleri önemsiz bulduğum için.

–302–

Olmamışı baş'ında ise gövde çürüktür..
Olmamışı gövdede ise, baş çürüktür..
Olmamışı üründe ise ya tohum ya tarla çürüktür.

–303–

Kuşun beyni küçüktür.
Kuş büyük müdür?

–304–

İçinin rengi ile dışının rengi arasındaki ayrılık önemli:
Karpuz.. Yemeden çok önce gözlerim tadıyor onu, sonra
da kulaklarım, dinliyor öyküsünü karpuzun, gözlere anlattığı
öyküsünü.

–305–

Esneklik dayanıklılığın ilk özelliğidir.
Direnci dönüp kendine değinceyedek.

11 Eylül 1980

–306–

Nazik insan gitmeyip ayıp etmekle, gelerek rahatsız etmenin farkını ve zamanını kendine göre tayin etmeyen insandır.
Konuşmak da aynı.

XIX

Portre

–307–

Her çizdiğim çizgi, bir başka görüntü veriyor.. Önce bana, sonra ona, daha sonra da sana.

–308–

Başka olmayan etkileyemez, etkilemeyen başka olamaz.

Etkileyenin eşi yoktur, kendi konusu ve alanı içinde: “Benzer”leri vardır.

Ancak benzerlerin aralarında üstün’lük düşünülebilir. Etkileyenin değeri tekliğindendir, sıralamada yeri yoktur.

–309–

Tek “üstün” değil, büyük sayılır değerlendirmede, artı’da ya da eksi’de.

–310–

O iyi’dir: Bu yetmez bir belirlemeye: Kendisi için mi iyi, yoksa başkaları için mi?

XX
İyilik - Kötülük

-311-

Kötülüğün derecesi, rengi, zamanı, yönü, ağırlığı, süresi, kuralları, düzeni, falan.. birçok ölçüsü vardır. İyiliğin ise yoktur. İyilik ölçüsüz bir şeydir. Yokluğu bundan ötürüdür.

-312-

İnsanın isteğine bağlı olmalar:

Büyük olmak..

Güzel olmak..

İsteği dışında üstünlük:

İyi olmak.

-313-

İyilik yapmak başkasına da o hakkı vermez, ama kötülük yapmak o hakkı verir.

-314-

Çıkarlarına göre değişenlerin (karşısında onların) çıkmazlarını değişmeden belirtmek fazilettir.

-315-

Şu adamların ikisi de o kadar kötü ki.. birbirleri için dua etseler de ikisi de yok olsa diye düşünmüyorum değil.

-316-

Kötünün içinde "iyi" hiç bulunmayabilir. Ama en iyinin içinde de "kötü" bulunabilir.

XXI

Yarış ve Savaş

–317–

Her oyun, her yarış berabere başlar.

Berabere biten bir oyun, bir yarış yitirilmiş bir zamanı vur-
gular.

–318–

Bir etkiyi ille de dağıtmak ya da yok etmek isteyen kavgaya başvurması, o etkinin varlığına ve gücüne yenildiğinin belirtisidir. Eyleminin adı ya kavga'dır ya da savunma. Bunu olayın konusu belirler.

–319–

Başkaca etkileme gücü kalmadığını anlayan ama onunla yetinmeyen kavgaya yönelir.

Başka bir etki gücü karşısında öbür tüm direnme olanaklarını yitiren kendini savunur.

–320–

Kavga, başka bir konuda yenilmiş olmanın, onu çıkaranca yüklenilmesidir.

–321–

Savaş her zaman yargı ölçülerini siler ama her zaman yeni yargı ölçüleri getirmez.

–322–

Askerlik barışta meslek, savaşta sanattır.

-323-

Ordular kendini modernize etmek ister hep. Çağdaşlaşmasını sürdürmek için taktikte, strateji'de, araçda güncel, yeni ve modern ardındadır, somut olarak.

Buna karşın, besin kaynağı olarak geçmişden, eskiden ve anı'lardan yararlanır, soyut olur.

11 Eylül 1980

-324-

Yalnız top ile, tüfek ile savaş yapılmaz. Yalnız kalem ile yapılabilir.

-325-

Son sözü hiçbir zaman top tüfek söylememiştir.

XXII

Hatırlamayı ve Unutmayı Anmak

-326-

Bir zamanlar bana her şeyi öğretmiş olan düşünmek, şimdi hatırlamak istemediğim bir tek şeyi bana unutturamıyor.

-327-

Unutmak öğrenmekten zordur.

Tüm hatırlamalar bir tartışma konusudur.

-328-

Hatırlamak, unutmamak demek değildir, unutmak üzere anmaktır.

Unutmamak unutmaktan büyük sanılır.. “Hiç unutmuyorum” derler.. “Hiç unutamayacağım” derler.. “Hiç unutamam” derler.. “Unutmam” derler..

Ve unuturlar, unuturuz.. Unutursun..

Hatırlamayı bile!

-329-

Hatırlama durumu varsa, unutmak ilerlemeyi güçsüz kılar. Unutma durumu varsa, hatırlamamak, gücü ilerlemesiz kılar.

-330-

Unutan, geriye düşmüş olandır.

-331-

İnsan, unuttuğunun (efendisi değil) kölesidir.

-332-

Sözleri küçükler hatırlamaz, büyükler nasıl unuttuyorsa.

-333-

Zamanın geçmesi insanın unutmaması içindir.

-334-

Gidiyorum; sana bir yığın hatıra bırakarak.

Anmak mı? Anma, başkaları duymasın.

Hatırlamak mı? Hatırlayamayabilirsin. Unutmak mı? Unutamazsın.

-335-

Çocukluğumdan kalan kalemler, silgiler, pergeller, kutular, cetveller.. Saklamışım bugüne kadar.

Onlar mı benimle gelmiş, ben mi onlarla gelmişim?

Bilmek istemiyorum.

-336-

Çocukluğumdan sakladığım bir şey:

O benimle gelmez beni kendisine götürür.

O benimle gelmekten çok ben onunla giderim.

XXIII

Bellek

–337–

BELLEK, bir torba değil, hatırlamakla unutmak arasında bir köprüdür.

–338–

BELLEK, hatırlamakla unutmanın 1) zamanını, 2) sırasını, 3) yerini seçtiği sürece sağlıklı sayılır.

Zaman'ı, sıra'yı, yer'i değiştirmesi önemli değildir de; hatırlamakla, unutmanın yerini karıştırdığında hastadır, değiştirdiğinde'lidir.

–339–

Bellek döndüğü yerden bir daha gelmez, zekâ gittiği yerden bir daha dönmez.

–340–

Unutmak belleği gücendirirken zekâyı gururlandırır.

–341–

Anılmaması gereken bir şeyi unutmamak..

Unutulmaması gereken bir şeyi anımsayamamak..

Anılması gereken bir şeyi unutmak..

Belleğin bizlere iki oyunu.

XXIV Gerçek

–342–

Gerçeği anlayıp anlayamamak..
İşte bu acıklı bir konudur.

–343–

Gerçeği anlamayan mesut, bilmeyen atılgan olur.

–344–

Gerçeğin hiçbir türü neşe vermez.

–345–

Bilisiz'e, gerçeklerin başlangıcı yalan gelir, ötesi düş gibidir,
son süreci cinnete bedeldir.

–346–

Kime gerçek'i sordumsa bana yeniden'i gösterdiler. Yenilenen her uygunluk gerçek idi. Sabah, akşam, yıldızların yeri, güneşin yolu, suyun öldürmesi, ateşin eritip kurutması, yeşilin dönüşü..

Demek gerçeği örten bir gerçek sanısı var. Bu sanıların çokluğu uykuyu getiriyor.

–347–

Bugünün ütopyası yarının gerçeği olacak.
Dünün ütopyasının bugünün gerçeği olmasından belli.
Peki yarının gerçeği ne olacak?

–348–

Gerçekler de öteye yarınlara kendi kendilerine gidemez;
biri daha da zorlamadan
Dünden gelenleri gördükçe...

–349–

Gerçek, kendi dışındakilerin katkısıyla insanı yanından kovar.

İnsan da kendi dışındakilerin katkısıyla kendini yanından kovar.

–350–

Gerçeklerin birikiminden “Bilgi”nin oluştuğu sav’ı evrimler düşünülürse hayli zayıflar.

“Yanlış’ların birikiminden Bilgi oluşur” kanısı öbürünün yanında çok daha dayanıklı bir sav’dır.

17 Eylül 1980

–351–

Şimdi gerçeği gözlerinizin önüne cırılçıplak sereceğim..

Gerçek niye çıplaktır bilir misiniz?

Herkesi giydirdiği için.

XXV Yalan Üzerine

–352–

Yalandaki gerçek payı daha çoktur.
Gerçekteki gerçek payından.

–353–

Yalanları yerlerinde ve zamanlarında kalsınlar, insanlar yerlerini ve zamanlarını değiştirsin... Onlar için başka ve yeni gerçekler doğmuş olur.

–354–

Yalanlar da çeşitlidir.. Zaman ve yer içinde sıralanmışlardır.
En iyi yapılı yalan, bir başka zamanın, bir başka yaşamın, bir başka kişinin, plan'ın, yer'in en iyi gerçeği ile kurulmuş olanıdır.

–355–

İnsanların ilişkileri ve yakınlıkları içindeki yalanları, bu kişilerin ve alanların dışındaki başkalarının gerçekleridir. Ki bu ikinciler de yalanlarını birincilerin yaşamlarından ve düşüncelerinden derlerler.

–356–

— Yalandan bıktım artık.
— Sen de kulağını tıka, dinleme.
— Ondan değil, söylemekten bıktım.

–357–

Ne yalanlar vardır ki, günü gelmiş gerçek olmuşlardır.

–358–

Gerçek, sakla(n)dıkça da gerçektir. Kişiliği kendinedir. İnsanlığın ortak malıdır ama çokluğun bundan haberi bile yoktur.

Yalan ise sakla(n)dıkça yani zamanla gerçekleşir. Kendince kişiliği yoktur.

–359–

Yalanın bir özelliği de saklanabildikçe gerçeğe dönüşme olasılığı taşımasıdır.

–360–

Sakla gerçeği gider zamanı, eskir.

Sakla yalanı

Gelir zamanı, giderek gerçekleşir.

–361–

Senin yalanın bir başkasının gerçeğidir. Senin gerçeğin bir başkasının yalanı. Benimkiler de seninkilerin.

–362–

Yalanın kendine özgü, özel gereçleri yoktur..

Türlü gerçeklerin gereçleriyle kurulur yalanlar.

–363–

Gerçek, yalanın üstünde de yatar, altında da yatar.

–364–

Abartılmış gerçek yalan'ın yararınadır.

Yalanın abartılması da gerçeğin zararınadır.

–365–

Yalan, araçlarını gerçekten çalarak düzer.

Ama ölçüsü ne olursa olsun yalan gerçeğe bir şey katmaz. Olsa olsa alır ondan.

-366-

Biri bir yalan söyler durumu kurtarır.
Biri de bir doğru söyler, durumu batırır.

-367-

Yalan söyleseydim bana incinecekti.
Yalan söylemedim. Gitti.

-368-

Çocuklardır en doğru yalanları söyleyenler çünkü gözle-
rinde ya da susmalarında okunur gerçek.
Bunu çok büyük bilmedi, bilmeyecek.

-369-

Hiç kimse diye biri vardır.
Kandırmayan, kandırılmayan.

-370-

Bir zamanlar senin çirkinliklerin de güzeldi.
Şimdi güzelliklerin bile çirkin.
Sen bu arada yalnız bana yalan söyledin: Yalan söylemeyi
gizleyerek benden.
Ben ise bu arada değişiverdim..
Hem yazık! İstemeyerek.

XXVI

Dostluk ve Ötesi

-371-

Bir dostuna, ben sana darılırsam sen çok şey kaybedersin değil mi? diye sor.

Alacağın cevap onun içinin dışına vuruşu olacak ve sendeki onun ile ondaki senin orantısını ortaya çıkaracaktır.

-372-

Adı, rengi, türü ne olursa olsun, her gerçek dost, kişinin öbür parçasıdır.

-373-

Yenisi olmayan şey dosttur.

-374-

DOST VE DÜŞMAN

Sen düşmanlarını kendin yaratıyor ve hücumla geçiriyorsun. Yenilince ağlayorsun. Yenince ağlayorsun.

Kendine derin üzüntüler istiyorsan, dostlarını da kendin yarat, onlar daha korkunç olabiliyorlar.

-375-

Dostlar;

Benim sizlere ihtiyacım yok.. Sizlere ihtiyacım olduğu kanısına ihtiyacım var.

İşte bende yok ettiğiniz o kanı.

-376-

— Önemle küçümseyorum seni.. Önemsizce büyütmediğim için.

— Sağ ol!

-377-

Herkesin bir dostu olmalıdır en azından..

Aldanmak, aldatılmak, yalan söylenmek, kınanmak için.

-378-

Herkesin bir dostu olmalıdır. Olmuş olmalıdır hiç değilse.

-379-

Darılmak korkudan da olur, küsküden de olur, kırılımdan da olur. Daha birçok şeylerden de doğabilir. Büyüklük taslamaktan da olabilir.

Bir de küçüklük duygusundan olur.

XXVII

Susmak – Söylemek

–380–

Bir sözün değerini, ardından gelecek bir söz tamamlayabilir ve çoğaltabilir de.

Buna karşın, indirimli konuşmalar da az değildir.

–381–

Konuşma dünyasında en küçük pay, konuşmasını bilenlere düşmektedir.

Büyük payları, durmasını bilmeyenlerle, susmasını bilmeyenler paylaşmışlardır.

–382–

Üç türlü konuşma yeteneğine vardığımı anlamış bulunuyorum.

1) Kolay anlaşılıyorum; olmuşları söylerken.

2) Konuştuğum sırada, konuşma hızıma göre anlaşılmıyorum; olanları söylerken.

3) Hemen hemen anlaşılmıyor, boşuna konuşuyor gibi oluyorum; olacakları derken.

–383–

Bir şey anlatanın önündeki ilk anlayacağı konu, karşısındaki kişidir.

–384–

Az laf ille de bir şey değildir.

Ama çok laf da kesinlikle çok şey değildir.

–385–

Anlatan dinleyenden az biliyorsa, sözü uzatır; çok biliyorsa anlatır.

Bilmiyorsa çok uzatır, bunu dinleyen bilmesi gerekmeden bile anlar.

–386–

Bir şeyi söyleyebilmek için bin düşündüm.
Bir şeyi anlatabilmek için çok bin.

–387–

Anlamayınca, kazanamadıklarının ne olduklarını bilmez,
yerinde durarak gidersin.

Anlayınca yitirdiklerini içinde ve dışından görür, anlatma-
mayı başardıkça başka yönler vurursun kendini.

Senin gibi olup da, nereden tutarsa tutsun diye bir oraya
bir buraya yönelenleri, susmayanları, çok konuşanları, boyun
eğmenin en kötüsünü yapanları, anılmayacakları, susuşunla, az
konuşmanla uyardırmaya çalıştıkça daha da yalnızlığına doğru bü-
yür, daha da uzaklaşırsın..

–388–

Bazı insanlar $\frac{\text{konuşmakla}}{\text{konuşarak}}$ söyleyebileceklerini sanırlar.

Bunların çoğunun nasıl konuştuklarını biliriz.

Bazı insanlar $\frac{\text{yazmakla.}}{\text{yazarak...}}$

Çoğu felakettir, nasıl yazarlar görüyoruz.

Ya bazılarının da susmakla saklayabileceklerini sanmaları...
Görüyoruz.

–389–

— Sustuğunuz sürece konuşun, konuştuğunuz sürece susun.
Değiştirin bakalım ne olacak.

— Belki bir şeyler olacak, belki birçok şeyler olacak.
Ama buna gücümüz var mı bakalım.

–390–

Birisi, konuşurken öksürse ya da gülse, ben onun öksürmesini de gülümseyişini de konuşması arasında bir kelimeymiş gibi alırım.

Yaşantısından ayırmam kimsenin konuşmasını. Ya da konuşmasından ayrı düşünemem onun yaşantısını.

–391–

Çok bağırın bana az duyurur. Üstelik kendi sesinden beni de duymaz olur.

Kalır tek başına. Aramızdaki sesiyle.

–392–

Ben seni aşağılamaya kalmadan sen kendini aşağıladın. Kendini haksız kıldın. Ben susabiliyorum sen konuşamıyorsun.

–393–

Susmak zekânın işidir ilkin.

–394–

Neler yaptığını değil;

Sen bana “neler düşündüğünü” söyleyebilirsen, ben sana “ne olduğunu” söyleyebilirim.

–395–

Ben her zaman konuşmam

Ben senin susmalarını dinlerim.

–396–

Bir masa ile bir sandalye konuşuyorlar.

Masa diyor ki:

Şu konuşan adam bir sussa, kazanacak.

Öteki de konuşursa kaybedecek.

Üçüncüsü ise dinlemese de olacak.

Sandalye cevap verir:

Benim üzerimdeki de bir kalkıp gitse, sevicecek.

Halı söze karışıyor:

Niye bilmezler.

-397-

Biri bana: “Bunu sakla” diye baksa, onu saklamak kimden?

Biri “bunu sakla” diye bana söylese, onu saklamak neden?

Diye sorarım.

XXVIII

*Doğru – Yanlış**

–398–

Bir soruya, ya da bir yanıtı “yanlış” diyebilmek için uzun uzun düşünmeye hiç gerek yoktur; tartışmalar doğar, konu uzar gider..

Ama, “doğru” diyebilmek için çok, pek çok düşünmek gerekir.

–399–

Doğru, kısa ve kesin olarak kendine varır.

Yalan, gittikçe uzun ve karmaşıklılaşarak kendini arar.

–400–

Doğru, yaşça yanlıştan gençtir. Şimdi elimizde bulunabilen doğruların bir bölümü eski yanlışların gelişip doğurmuş olmasındandır.

Yanlışlar, doğrular üreten kaynaklardan biridir. Çünkü yanlış gökten inebilir, nereden nasıl geldiğini kimse bilmeyebilir. Ama doğru gökten (zembille ya da zembilsiz) inemez. Peki, nereye dayanacak? Akla.

–401–

Doğru hep biraz yalnızlıktır, öncülük olmasa bile, kesin öncelliktir.

Doğrular, doğru yolcuları, bir doğrunun (diyelim) yolcuları, hep ileride buluşacaklardır. Doğru hiç yığın yapmamıştır tarihte.

Ama yanlış hep kümelenmiştir.

-402-

Doğru nedir? Yanlış nedir? Her ikisinin de üzerinde çok söz söylenebilir. Netekim söylendi, söyleniyor, söylenmekte ve (galiba) söylenecek de.

Bence, önemlisi ve sonuçlusu Doğru'nun üzerinde eksik konuşmak yanlışla birinci adımdır. Çünkü Doğru, ilkin eksiklik'ten azlanabilir: Biraz yanlışla dönüşür.

Yanlış'ın üzerinde de çok doğru konuşmak yanlışla çokla-tabilir:

Yanlış birazcık da olsa doğruya dönüşür yönelir.

Doğrunun da yanlışın da üzerinde insanlar konuşacağına göre.. yani açılar çoğalacağına göre..

-403-

Bir galiba demek bir doğruyu sakatlar, bir belki demek bir yanlışla kanlandırır.

-404-

Desem ki herkes yerini alsın. İki şey söylemiş olurum, yani:

Bazıları bulundukları yerden insin.

Bazıları da bulunacakları yere çıksın.

İki yanlış düzelmiş olur.

-405-

Yanlış konu yoktur. Konuyu yanlış algılamak, yanlış anlamak, yanlış yorumlamak vardır.

-406-

Konunun yanlışla doğrusu onu algılamak, anlamak, yorumlamakla ayrılır.

-407-

Bir saat hiçbir zaman doğru da olmaz, yanlış da.

Yakın ya da uzak olur.

XXIX Çağdan Çağa

–408–

19. yüzyıl maddeye iyice üstünlük sağlayan aklın başarısını gördü.

20. yüzyıl bu başarının sonuçlarının deneylerine sahne oldu.

Önümüzdeki yüzyıl, maddenin insan aklına karşı sağladığı başarının çağı olacak.

–409–

Çağımızın adı bulunamadıysa..

Çağımıza bir ad takmak üzerinde birleşilemediyse, bu, çağımızın kesinlikten zengin oluşundan gelmiyor, bizlerin kesinlikten yoksun oluşumuzdan geliyor.

Biz kesin olalım, çağımız kesin olacaktır.

Nasıl kesin olunur? Şimdiki bizler gibi değil.

20. yüzyılda biz kesin değiliz.

–410–

Düşünmenin nasıl Eski Yunan'daydı.

Davranmanın nasıl Eski Roma'da.

Yaygın kişisel, ya da kişisel yaygın şeylerdi bunlar oralarda.

Bunlar şimdi büyük özleyleşlerdir.

–411–

Eski Yunan'dayım; düşünüyorlar.. neler konuşuyorlarsa konuşuyorlar; nasıl'ını arıyorum.

Eski Roma'dayım; davranıyorlar.. neler yapıyorlarsa yapıyorlar; nasıl'ını arıyorum.

-412-

Fazla ama söylemeli:

Düşüncenin davranışa kadar nasılı Yunan'daydı.

Davranışın düşünceye kadar nasılı Roma'da..

-413-

Tevfik Fikret'in şiirleri neden zamanımıza uydu. Tevfik Fikret kâhin miydi? Hayır. Sihirbaz mıydı? Hayır.

Başkalarına, eski zalimlere yöneldiği zaman dedikleri tıpatıp zamanımıza niçin uyuyor?

Abdülhamid, Mektebi Tıbbiye talebelerinin ayaklarına ağırlık bağlayarak denize attırmış.

Tevfik Fikret'in şiirleri bu zamana şunun için uyuyor ki o eskilerin eşi aynı zihniyet ve davranışla başa geçmişti de ondan.

-414-

— Tevfik Fikret'in şiirleri okunuyor. Onları ne zaman yazmış?

— Çok önceden başkalarına yazmış.

— Bunları nereden bilmiş?

— Tevfik Fikret kâhin değildi. Bunlara uyan Tevfik Fikret'in şiirleri değil çocuğum, onlar Tevfik Fikret'in şiirlerine tıpatıp uydular da ondan.

XXX Tarih

-415-

... YARIM KALMIŞ BİR KONUŞMA – AMA BİTMEMİŞ BİR
YAZI YARIM KALMIŞ DEĞİL BİTMEMİŞ BİR YAZI

— Düşünce tarihi nedir?

— Düşünce sistemleri arasında bir yanlış düzeltmek amacıyla gelip, o yanlış doğrularken birçok yanlışlar yapanların birbiri ardından aynı şekilde gelmeleridir.

— Felsefe tarihi ne?

— Aynı şey.

— Sanat tarihi?

— Başka türlü bir aynı-şey.

— İnsanlık tarihi de mi öyle!

— Öyle, aynı şey.

— Ya tüm tarih?

— Aynı şey. Bir yanlış düzeltmek için gelip, birçok yanlışlar, yanlışlıklar yapanların ardarda....

-416-

Tarihi, Tarih siler.

-417-

Yaşanmış tarihi öğretmenler bilir, yaşanacak tarihi öğrenciler.

Ama şimdiki öğrenciler hemen sevinmesinler, arkalarından yeni öğrenciler geliyor.

Nasıl ki öğretmenlerimiz de dünün öğrencileriydi, ve yaşanacak tarih'i biliyorlardı.

Sonuç: Tarih'i çoğunluğun gözünde ve belleğinde sevimsiz kılan da, onun bu tür sürekliliğidir.

Onun için tarih'den sınıf geçme zorunluluğu vardır.. Kimse kimseyi tarihten sınıfta bırakamaz, bırakmaya ilkin "tarih" açısından izinli değildir.

–418–

Tarih yalnız okullarda bölünür. Ondan sonra buna olanak yoktur.

Tarih'i okullarda bölmeyen sınıfta kalır, bölen, bölmeye yeltenen ölür.

–419–

Tarih şu dersi verir ki:

Başarıyı da başarısızlığı da belirli bir yerde bırakmalıdır insan.

İnsanlar sonlarını türlü türlü bitirmekteler ve bitirecekler ama bütün insanlığın sonu bir olacak – unutmamalı ve ona göre düşünüp, yaşayıp çalışmalı.

–420–

Alevsiz ve dumansız yanardağ olmadığı, olmayacağı gibi, öldürümsüz, ölümsüz savaş da yoktur (yaşam var mı ki).

Asmaya kesmeye; idam etmeye, kurşuna dizmeye gelince:

Bunlar her iki anlamdaki (olumlu, olumsuz) yanlışları, asılandan asana, idam edilenden edene karşılıklı etkili, (zaman ve alan içinde) geriye ve ileriye doğru gene karşılıklı ilişkilerdir....

“Bilip ettiklerime, bilmeyip ettiklerime..” gibi, bilip etmediklerime ile bilmeyip ettiklerime, eşittir tarihte.

Bu konuyu daha açık işlemek, dedikodu'ya girer.

–421–

Tarih açısından tarihsel yanlışlık nedir? “Yapılması gerekeni yapmamak ve yapılmaması gerekeni yapmak” değil midir?

Bunlar da, tarihte, önem ve etki yönünden eş değerdedirler (daha kesinlikle eşdeğerdirler). Bu eş'lik ya da eşitlik, onların birbirlerini etkilemesine varır.

Öbür dallarda, örneğin bilimlerde (gene aynı ikilemli) yanlışlık, içinde bulunduğu problemi doğrudan doğruya etkiler; (ilişkisi bulunmayan öbürlerine uzanmaz) tarihte hiç böyle değil. Birinin içinde bulunduğu problem, öbürlerinin tümüne uzanır, onları doğrudan doğruya etkiler.

XXXI

Erkek - Kadın

-422-

İnsan: İkiz doğuran bir kavram-ana'dır. Her doğumunda bir kadın doğurur bir erkek.

-423-

ARAMIZDA

Senin bana verdiklerinle benim senden aldıklarım arasında bazan birinciler bazan ikinciler yararına farklar oluyor.

Benim sana verdiklerimle senin benden aldıkların arasında da aynı şekilde farklar oluyor.

Bunları sen de biliyorsun ben de.

Her şeyde bu böyle başlıyor, böyle bitiyor. Eksilenler nereye gidiyor? Fazlalıklar ne oluyor? En iyisi, bunlara takılmamalı. Bu sualler yersiz, bu hesaplar cüce.

-424-

— Kadın ile erkeğin iş bölümlerini tamamlamış bulunduğu toplumlar geridir.

— Anlamadım.

— Kadının erkek işlerinde, erkeğin kadın işlerinde çalıştığı toplumlar geridir.

— Anlamadım.

— Erkeğin garsonluk, dikişçilik yaptığı, kadının müstehlik olduğu toplumlar geridir, dedim.

— Anladım. Garson, bize iki çay getir.

-425-

Bir kadına erkek güzelliğinde olduğunu söylemek, ona siz çirkinsiniz demekten de öte'dir.

—426—

Aklımda ardarda düşünceler geçiyordu, karşıma bir ayna geldi, durdu.

Aklından neler geçiyor diye sordu.

Ona dedim ki:

Sen git onu kadınlara sor.

—427—

Bir gevezesi vardır erkeklerin, bunları, akıllı ve güzel ol-salar da olmasalar da hiçbir kadın, dinlemes. Dinleniyormuş gibi olmaları için onlarca gerekli durum zengin ya da paralı olmalarıdır. Yoksa yalnızdırlar.

Konuşan erkek yalnız kalmaz.

—428—

Bir kadın bir erkeğe, nesi olursa olsun, içinden yönelmiyor-sa bir başkasına ondan yakınıyordu.

—429—

— Karın, beni bildiği halde kıskanmıyor mu?

— Hayır. Ama bir sevgilim var, seni kıskandığı için boyuna gözümünden düşercesine konuşuyor.

— Öyleyse karın benden emin.

— Hayır.

— Ya da senden emin.

— Hayır.

— Böyle şey olur mu?

— Neden olmasın, kendisinden emin.

—430—

“Ama ben sizi tanımiyorum ki!”

Buna verdikleri karşılıktaki erkekler kesin iki tutumlarıyla ayrılır:

1/ Çoğunluğu ve sıradan olanlar,

“Ama ben sizi tanımak istiyorum” der.

2/ İlginç ve akıllı erkekler;

“Ama ben, beni tanımanızı istiyorum” der.

Birincilerin alacağı sonuç kadına ve duruma bağlıdır, kesin bilinmez.

İkincilerin varacağı sonuç kesindir, ve şaşmaz.

–431–

Erkek “nasıl yapmamı istersin” diye sorar kadına, seviyorken toplumda.

Kadın “nasıl yapayım” der erkeğe, seviyorken, mutfakta.

–432–

Kadın, kocasının arkadaşlarının çok ve erkek olmasını diler.

Erkek, karısının arkadaşlarının çok ve kadın olmasını ister.

–433–

Erkeklerin kimisi anlarlar diye çekindiğinden, yalan söyler. Kimisi de anlamazlar diye.

–434–

Bir genç kızın istekleri yüz delikanlının isteklerinden yüz kez çoktur.

Ben bunu ne ölçtüm, ne de bilirim. Niye yazdım şaşıyorum.

–435–

Kadınlar erkeklerin birçok yanlarına, yönlerine bakarlar. Erkekler kadınların birkaç yerine bakarlar.

–436–

Kadın çok çok güzel olursa, hiçbir şey onu tutamaz. Erkek çok çok akıllı olursa, hiçbir şey tutamaz onu.

–437–

Kadın saklar, söylerse dinleme.
Erkek söyler, saklarsa inanma.

–438–

İçmeyen, ayakkabısını boyamayan, susan ya da konuşmayan erkek yorulmuş demektir. Kaçamaz – Bıktırır.

Süslenmeyen, konuşan, sokağı aramayan kadın yorulmuş demektir. Bıktırır – Kaçar.

–439–

Para ile gelecek arasındaki ilişkiler kadının gözünde para ile ilgilidir, erkeğin gözünde gelecek ile ilgilidir.

–440–

Sevgilerinde: İkisi de bakarlar.

Aşklarında: İkisi de görürler.

Evliliklerinde: Bakılır.

–441–

Evlilik, katlanmanın eski adıdır.

–442–

İlgilerin serüveni:

— İlk, emekleme döneminde kopar.

— Sonra sevgi döneminde kopar.

— Daha sonra aşk döneminde kopar.

Evlilik döneminde hesaplar yapılmıştır. Bundan sonra hesap yanlışlıkları sorumludur.

Bir iş hesapla çözümleniyorsa bir hesap yanlış işi de batırır.

–443–

Birbirlerine ilgisizlikleriyle ilgili insanların çoğu evliler arasındadırlar.

–444–

Dünyada acele evlenmeler yüzünden kurulmuş en az beş yüz tane büyük (milyonluk) fabrika vardır.

–445–

Rüyasında düğününü gören de boşandığını gören de uykusundan buruk uyanır.

XXXII

Yalnızlık

–446–

Yalnızlık iki türlü: Yanındakiler aşağılara kaymış küçülmüş, korkak ve yalancı olmuş sen kalmışsın. Bir de çevrendekiler hep yükselmiş sen kalmışsın.

Birincisi sence makbul bir yalnızlık değil.

İkincisi bence.

–447–

İki insan birbirini yalnız bırakabilir. İki yalnız birbirlerini kurtaramaz yalnızlıktan.

Yalnızlık: Gelişi doğumunki gibidir, iki kişi ister. Gidişi ölümünki gibidir bir kişi ister.

–448–

Bana, yalnızlığı mı yoksa yalnızlığı mı seçersin diye sorsalardı, ben yalnızlığı seçmezdim.

–449–

Onlar bir şey söyleyememiş olmanın acısını öylesine saklamaya çalışıyorlar ki.

Aradıkları söylenecek yeni bir şey daha değil.

Aradıkları söylenecek bir şey.

Söylenecek bir şeyi olmak.

Bu öyle yalnızlık ki.

–450–

Meyhanelerde bir kenarda yalnız başlarına içenler vardır, onların hepsi yalnız kişiler değildir.

Ama hep mi hep başkalarıyla içmek isteyenler vardır, ille birisini ararlar: Onlar kesin yalnız kişilerdir.

–451–

İnsan yorulunca duruyor... Durunca düşünüyor.. Düşününce koşuyor. Koşunca yoruluyor.. Yorulunca insanlaşıyor. İnsanlaşınca işler karışıyor.. Yalnız kalıyor.

–452–

Yalnızlığım sana erişemedi mi?

–453–

Pazar dağıldı. Herkes gidiyor. Yavaş yavaş yalnızlığa tutunuyorum.

–454–

Kadınlardan biri bir çocuk doğurdu mu, öbürü iki yalnızlık doğurur.

–455–

Avcılar sabah olmadan kalkar çıkarlar, size nişan alırlar.. Yalnızlıklarını vurmak için.

–456–

Ölüm, yaşamayı kurtaran bir yoldur. Ters bir bakıma yalnızlık da ölümü kurtarır.

XXXIII *Bencil – Sencil**

–457–

Bencillik “ben” olmasa da yürütülebilir. Sencilliğin dışdan belirli bir sen’i yoksa o sencillik aptallıktır.

–458–

Bencillik kölelikle bağdaşamaz. Çünkü ondan daha aşağı bir şeydir.

–459–

Bencilleyin-Sencilleyin
Bencil-Sencil
Bunlarda ölçü “tümlüktür”, tüm..lük.

–460–

Bencil kişi kendini ele almaktan kaçınan kişidir. Elden bırakmayan kişi değil.

–461–

Bencil deneyden korkar.

–462–

Bencil üzerine nefret çeker.
Amaencil, acındırır.

–463–

Bencil yanlışla düşer. Sencil doğruyu bulamayandır.

-464-

Ben bencilimdir.. O çok sencil..

Bunlar beni hiç etkilemez. Ben ölçülü-değişken adama bakarım.

-465-

Bencil olmak biraz iyidir.

Sencil olmak belki iyidir.

O “biraz” ile “belki” yok mu!

İşte bunlardır değersizliğe götüren.

XXXIV *Hastalıklar**

-466-

Dehayı hastalık sayanlar var. Hastaların hastalıkları kendilerince önemli bir konudur. Çoğu başkalarına da geçebilir.

Deha bir hastalık değildir. Çünkü dâhilerin dehaları kendilerince önemli bir konu değildir ve başkalarına da geçmez.

-467-

Hastalık başkalarına bulaşır,
Başkaları dehaya bulaşır.

-468-

Bazı hastalıklar var, ki onları doktorlar iyileştirir.
Bazı hastalıklar da var ki onları hastalar yetiştirir.

-469-

Hastalar o kadar çoktur.. ki çoğu doktor gibi olmuştur.
Doktorlar azınlıkta kaldıklarından hemen-hemen tümü hasta olmuştur.

-470-

İlaçların tümü bir şey'i geçirmek için..
Yeni bir ilaç var ki bir şey'i geçirmemek için.
Hasta ile doktorun arasındaki ara yalnız budur.

-471-

PİRAMİDAL (yepyeni bir baş ağrısı yapan)

Unutmayınız ki; bilememek ve anlayamamak sonsuzdur..
ve hep öylecene kalacaktır.

İşte çoğunluk ile çopçoğunluk arasındaki bitmeyen tarih.

XXXV
Her An 1/1 Olmak

–472–

Seksen yaşı 4 yirmi yaş sananlar yaşarken dörtte bir yaşar ölürken birde 4 ölürler. Yaşlarını üst üste kurulan taşlarla yapılan bir yapı sananlar, yaşlarını bir kap içinde eriyip kaynaşmış bir sıvı sananlardan daha gösterişli görünürler, ama hiçbir zaman bir bütün sayılmazlar.

XXXVI

Toplumdan Kişilikten

I

-473-

Davranış ve düşüncelerini beğendiklerimiz vardır.

Bir de beğendiklerinin davranış ve düşüncelerini benimseyenler vardır.

Birincisi dostluğa götürür, ya da aşka.

İkincisi kişiliğin silinmesine götürür. Ondan sonra aşka götürmüş ne çıkar, götürmemiş ne çıkar.

-474-

İri adam uzaklaştıkça küçükleşir. Büyük adam uzaklaşsa da büyükleşir.

Büyükleştigi için büyük adam değildir o, büyük adam olduğu için büyükleşendir.

Onu göz-duygu ölçümüne vurmak senin elinde değildir.

-475-

Kendine güveni yok. Bunun için kendini sıkıyor. İçini göstermemek baş amacı. Oysaki kendine güven duyması için benimle değil ilkin kendisiyle uğraşması gerek. O ise unutmuş bunu, bütün korkusu benden, benim göreceğimden.

Kupkuru, sımsıkı geçiyor yanımdan. Onda ilk görülen sevimsizliği ve kendini içine doğru zorlaması.

Ama hırçınlığı her saklamaya çalıştığının örtüsünü kaldırıyor. Sanki iş üzerinde yakalanmış bir hırsız. Kendini ele veren bir acemi. Zavallı tanıdık.

-476-

Dışına yenilen güler.

İçine yenilen delirir.

—477—

Tiryakilik: Tedrici-sürekli ya da sürekli-tedrici bir zehirlenmenin aldatıcı ve okşayıcı adıdır.

Akşamcılık: İçkiye en dayanıksız (kesece ya da bedence) kişilerin toplanıp birleştiği sonra dağıldığı bir deyimdir.

Alkolik: İçkiden sürekli korkup kaçmak istediği için, başka bir direnme çaresi bulamayınca büyüyen korkusundan içkiye saldıran kimsedir.

Gececi: İçkiyi tek bir yerde içemeyip, başka başka yerlere geçerek kendini ve kendince bir “ora”yı boyuna arayandır.

Dipsoman: Onu arkasından hep bir şey iter. O da önündeki içkilerin tümünü aşmak için boyuna içer. Onu arkasından iten şeyi söylese iş değişebilecektir.. O da söylemediği, belli etmeye çalıştığı için..

—478—

— Sözünü tutmuyor mu?

— İstiyor ama, kendini tutamıyor.

—479—

Bir ünleme örneği:

— O çivi gibi bir adamdır, çakı gibi bir adamdır.

— Çakı gibi adam, tutulduğu elin doğrultusunda: Kırlarda diken de keser, cezaevinin yoluna da sapar.

Çivi gibi adam: Başına vurula vurula topluma, seçime, demokrasiye saplanabilir.

—480—

Size vatan haini demedim demiyorum da, ama vatansever olmadığınız gün gibi gerçek.

Size namussuz demedim ama namuslu olmadığınız gerçek.

Size hırsız demedim ama çalıp çaldırdığınız gerçek.

II

-481-

3 belki'nin bir hayır yerinde geçirildiği toplumlar değersiz insanlarıdır. Çok var.

3 belki'nin bir evet yerinde geçirildiği toplumlar küçük insanlarıdır. Çok var.

Hayır'ın hayır yerine, evet'in evet yerine söylendiği toplumlar düşüncede iyi toplumlardır, gerçekte iyi değil: Bizim şu çağdaki toplumlarımızın çoğu.

Belki'nin belki yerine dendiği toplumlar bozulmamış insanların bulunabileceği toplumlardır. O toplumlarda insanlar birbirlerine saygı beslerler ve sunarlar. Ve gerekiyorsa oralarda insanlar birbirlerini yerler.

Çünkü oralarda her şey tam kendisidir.

-482-

Toplum insanların ne ardarda gelmesidir ne de yan yana.

-483-

Kelimelerin ardarda gelmelerinden mizah, tragedya, fikir de doğar aynı zamanda.

İnsanların ardarda gelmelerinden de mizah, tragedya, fikir doğabilir aynı zamanda.

-484-

Bohem.. Bohemlik.. Bohemce..

Birakalım bu sözleri biz. Bu sözler, çevresinde toplum ister, sınıksı önce.

-485-

Kişilerin geldikleri yer, toplumların gittikleri yön önemlidir.

-486-

Bir iş yapmış milletlerin kişileri ve bir iş yapmış kişilerin milletleri çok konuşmuyorlar, deyorlar.

Bir iş yapmamışlar ise o milletlerin kişileri çok konuşuyorlar. Konuşuyorlar, demiyorlar ama...

–487–

Sende zelzele, su baskını, kıtlık olursa ben üzölmüş gözö-kür, milletlerarası geleneksel ilgilenmelerimi yaparım ve içim-den sevinirim de.

Çünkü sana yalnız makine değöl ekmek, un da satacağım demektir. Çünkü bende her yıl mahsul fazlası oluyor. Çünkü ben çalışıyorum. Daha doğrusu çok eskiden beri çalışmışım da artık işler kendiliğinden tıklarında gidiyor. Aslında belki senden az çalışıyorum ama daha çok verim alıyorum.

Ben milletim, üzülemem, duygum olamaz ama, üzülmüş görönürüm.

–488–

Orman kenti içermey kuşatır.. bizim için: Kuşatması gerekir. Yerleşim için biz orman yakarız.

Yerleşim için onlar orman yaratır, kentlerini kuşatsın diye. Biz de ormanlar yakarız kentler yapılsın diye.

–489–

Bazı ölkelerde adamlar iş arar..

Bunu bilenlerdeniz.

Bazı ölkelerde de işler adam arar..

Bunu da bilenlerdeniz.

O halde biz çok şey bilenlerdeniz.

Biz de az şey bilmiyoruz hani.

–490–

Bazı ölkeler bir insanın yaşını yaşar.

Bazı insanlar bir ölkenin yaşını yaşar.

–491–

Birey olmak: Toplum gibi büyük ve ama onun kadar küçük bir karşıt var iken... Birey olmak önemli mi?

Ya toplum olmak!?!..!

1962'de bu bizce, bu toplum olmak, ortalıkda gözökmüyor.

–492–

Askerlikte ağırlık önemlidir: Ağır topçu, ağır makineli tüfek, ağır havan..

Toplumsal ün konusunda hafiflik.

–493–

Düzeltilemeyen, sürdürülen, yanlışlıklar düşüncede küçük, eylemde büyük yanlışlıklardır. Bunlar kişide büyük sayılır, toplumda küçük.

Rengini bunlar verir kişilerin ve toplumların..

Derecelerini de.

III

–494–

Öyle uluslar var ki 2000 yılında neler olacak, neler olsun diye düşünen kişileri ve kurulları var iş başında. Öyle uluslar da var ki bugün neler oldu diye düşünebilecek tek adamı yok iş başında.

Olayların oluşundan sonra, tepkili bir uçak'ın geçişinden çok sonra (kulaklarıyla) duydukları sesin sahibini (gözleriyle) ancak görebiliyorlar. Ki ben işte bunlara “duymak” ya da “görmek” diyemiyorum, ne de onlara “duyan”, “gören”.

–495–

Yönettiği topluluklardan çıkan sese ancak ve sadece cevap veren yönetici midir? Yönetici.

–496–

Vatan toplumundur. Ona kişiler sahip çıkamaz da, sığınmaz da.

Vatana tüm toplum sığınır. Tüm toplum sahip çıkabilir.

-497-

Sinema kapılarında fotoğraflara bakanlar, mağazaların önünde vitrinlere dalarlar..

Büyük şehirlerin küçük insan mağazaları. Küçük, ama sayıları değil..

Ve akıllarından hiç de parlak düşünceler geçmemekte.

Bunları unutan yönetimler başarısız ve geri kadrolardır.

-498-

Toplumsal mutsuzluk – ki biz bunu bilen bir kuşak olduk – yöneticilerinin kötü olduğu toplumlarda değil, yöneticilerinin aptal ve geri olduğu toplumlarda elle tutulurcasına görülür.

Kişisel mutsuzluğun ağababasıdır bu.

-499-

Başarılı yöneticiler yurttaşlarına her konuda, her anlamda “benden ne istiyorsunuz?” diye sorar. Ne yapmamı istiyorsunuz anlamında sorar. Yönetimini uygulamada ölçüsünü tartar, ayarlar.

Başarısız yöneticiler de (biliyorsunuz) sonunda yurttaşlarına “benden ne istiyorsunuz?” diye sormuşlar ve sordular. Ve bu onların son sözleri oldu.

-500-

İnsan sevmek düzensizlik içinde de olur, öyle olmuyor mu?

İnsanları sevmek için bir iç ya da dış düzen gerekir. Kafada veya çevrede.

Oysa ülke sevmede.. plan ve program gerekir. Bilgi gerekir. Bunlar da yetmez; onları uygulayabilmek, hem de süreklilikle uygulayabilmek gerekir.

-501-

Yapamayacağı işleri vaadeden hükümetler, halkın bunlara karşı çıkmasından hoşnutsuzluk duyar, hırçınlaşır nedense.

–502–

Bir kişiye verilen sözün tutulmaması insanın uykularını kaçırır, yüzünü kızartır. Bunu hep siz düşünürsünüz.

Birçok kişiye söz verdinizse, onların aralarındaki değişik algılamalar, size verdiğiniz sözü unutturur.

Bunu onlar tartışır.

–503–

Politikacı: Olmadığını olan, olmayacağını da olan.. Kısacası: Olduğunu olmayan.

–504–

1972 yılından bir anı: Bir bayramda bir yönetici mesajında “Bir gün gelecek, sizler de bizim gibi...” diye başlayan bir söz etmişti.

Hüngür-hüngür ağlamıştım.

–505–

Demek onun şimdi bulunduğu yer kadar aşağı bir yerimiz varmış bizlerin, ki ona sağladık.

Yazıklar olsun bize.

–506–

Yöneticilerden ne yurttaşlarını bölenler kaldı ne de onları karşı karşıya düşürüp çarpıştıranlar.

Şimdi varsa öyleleri, onlara yönetici deyen yok, onları öyle gören de yok.

Ve şükür, onlar da yok.

–507–

Yöneticilerin çoğunluğu adam olsalardı ben etika’larımın çoğunu yazamayacaktım, yazmayacaktım. (Daha birçok büyük yazar da.)

Ama benim için yazmak diye başka şeyler de var. (Daha birçok büyük yazar için de.) Zor da olsa var.

Ve yöneticiler için, adam (karnı acıkan sonra doyan vb..) olmak da hiç zor değil.

24 Eylül 1968

–508–

Bilemeyorum, öyleyse varım.

Bin dokuz yüz altmış sekiz yılında, bu söz benim için çok yanlış.

Ama yazık, koskoca bir ülke var ki çağımızda; onca doğru.

24 Eylül 1968

–509–

Bir okul arkadaşım (beni nasıl da bulmuş) bir mektup yazmış bana:

— Bir parti kurmayı düşünüyoruz, ama ad bulamıyoruz. Sen okuldayken de.. (filan, filan) bize bir ad bul.. (falan, falan) diye yazmış bana.

Oysa biz okuldayken ben onların parti falan kuracaklarını vallahi, billahi bilmiyordum.

Ben okuldayken ad takardım ama, (ve oturturdum da) sonra bunları bıraktım. Okuldaki adını ona hatırlatsam, bakarsınız beğenir ve kullanır ama, bence o ad da şimdi ona azdır. Aradan az mı yıl geçti..

–510–

“Kordelâ kesmekten yorulduğum”, partiden ayrılıyorum, bundan böyle vatan hizmetini başka bir partide yöneteceğim. Belli olmaz, belki de ben bir parti kurarım.

(Vatan sana hizmet eder.)

–511–

Milliyetçilik genel bir bütün arayışıdır.

Particilik kendi bütününe öngörür, yukarıdaki genel açıdan bölücülüktür.

- 1) Bir parti milliyetçiliğin ardına düşerse..
 - 2) Bir parti milliyetçiliği aramaya kalkışınca..
- “Güler misin, güldürür müsün” oluyor konu.

-512-

Siyasi parti: Havaya kalkmış el, sağ el, sol el, açık el, kapalı el. El, el el..

At, kuzu, koyun, inek.

Oysa açık bir göz, bakan ve gören bir göz. Ve kalem tutan bir el olsun da, ikisi de sağ olsun, sol olsun..

-513-

Sizi seçebilirler, bir başkan olabilirsiniz.

Varsa, verirsiniz, yoksa çok zaman geçer.

-514-

Ben üç tür tanık tanırım:

1) Atanık tanık: Atanmıştır, ne dedinse onu söyler, onu söyler de söyler.

2) Utanık tanık: Utanır, ne şiş yansın ne kebab derken, ateş söner, getireni de kendini de dağıtır gider.

3) Uyanık tanık: Bire üç verir, kim artırırsa ona döner.

-515-

Ben aptallığı nedense hep kişisel bir durum sanırdım.

Bir kadro olarak hiç düşünmemiştim.

Okumamışlık ve bilgisizlik onu bir topluluk yapıp karşımıza çıkardı.

Ve onlar da, aralarında iş bölümü, sıra bölümü yapıp karşımıza çıktılar.

-516-

Çağ değişimleri, getirdikleri değerleri ayıklamaya, bölme-ye, önlemeye çalışmakla çözümlenemez.

Bırakın da batıyor-çıkıyor edebiyatını, olguları anlamaya, değerlendirmeye çalışın, ey particiler, bakanlar, hacılar, hocalar.

-517-

Politikacılar, çok olağan bir oyunu, büyük oynamaya yeltenen oyunculara benzemek istedikçe:

Bırakın kendilerini, oyunu da gümlerirler.

-518-

Politika alanında hep balon sözü geçer, neden?

Balon da patlar, neden? Çünkü bir bölümü üflemele şişirmeye çabaladıkça öbürleri de “aman patlamasın” diye balonu “tutmak” isterler de ondan.

-519-

Sanatçıların tek ve baş düşmanları politikacılarıdır. Onlar sanatçıyı, sanatçıları överken de yererken de küçültürler.

XXXVII

Başkaları Çoğuldur

–520–

Bazı insanlar övünmesini sever. Bunu kimi salt kendisi üzerine kurar. Onları can kulağı ile dinlerim. Bunlar şimdiye değin hiçbir şey yapmamış bile olsalar, yapacaklık yolundadırlar.

Bir de, övünmelerini başkalarını yermek üzerine kuranlar vardır.. Bunlar da, dönüp dolaşıp amaçlarını kendilerine yöneltmek isterler, başkalarını kullanarak. Böyle övünenlerin çevresinde de adam yoktur onlarca. O çevrede duranlar da bence adam değildir. durabilenler de

(Bu deyişim genel idi. Ama ben bunu bizim siyasi hayatımızın geçirdiğimiz bir devresine adayıp harcıyorum. Bir daha olmasa.)

XXXVIII

Devlet

–521–

Bir kargaşalık oldu. Toplumda mal can zararına uğrayanlar oldu. Devlet sorumluları aradı. Bulamadı.

Bulamazdı. Çünkü böyle durumlarda aranan arayandır.

–522–

Devlet devletçilik oynamamalı.. Bunu ya yapmalı ya da yapmamalı. Çünkü sonra ya kişi(lerden biri birkaçı) devletçilik oynar. Ya da kişiler kişicilik oynar. Birinci durumda devletçilik, ikincisinde kişilik yok olur.

–523–

Bir kargaşalık oldu. Toplumda mal can zararına uğrayanlar oldu.

Bu kargaşalığa milli heyecan denildi. Ama mal zararına uğrayanlara ödemeler yapıldı.

Denemez. Çünkü, milli heyecan sonuçları zarar yazdıysa bunlar parayla ödenemez.

Yani milli heyecan.. parayla alınmaz da, parayla verilmez de.

–524–

Vergi: Benim verdiğim.

Algı: Devletin aldığı.

Evet bunlar bilinen şeyler. Biz devletin verdiği ile vermediğini belirtmekteyiz. Bir de vatandaşın aldığı ile almadığını..

XXXIX

*Halk**

–525–

Bazılarını dün yapılmış işler yaşatır: Sanayiciler, muhafazakârlar, ziraatçiler.

Bazılarını yarın yapılacak işler: Tüccarlar, spekülâtörler, renksizler.

Bugün yapılacak işlerin yaşattıkları: Halk denilen bunlardır.

Bugün yapacakları işleriyle yaşayanlar. Buna halk diyoruz: İşçiler, memurlar yani halk.

–526–

Halk'ın demeden dedikleri:

Bana asker gözüyle bakarsan kendini yitirirsin ergeç.

Bana sürü gözüyle bakarsan sürünü yitirirsin ergeç.

Bana alıcı gözüyle bakarsan sen alınırsın, satıcı gözüyle bakarsan sen satılırsın, yarıcı gözüyle bakarsan hava alırsın, havadan bakarsan havada kalırsın, sığınak gözüyle bakarsan açıkta kalırsın..

Kendi gözüyle bakarsan kendini, benim bakışımla görürsen beni görürsün.. Der.

–527–

Halk, kendine övgü dizeni, kendine asılanı, kendini anlata-nı, açanı sonralamadı, öncelemedi.

–528–

Halk, denenecek bir aşama, aşılabacak bir sınav değil ki, yarış ediyorsunuz. Varılacak bir yön, bir amaç da değil.

İçinde yaşanacak tek yalınlık.

–529–

Halk iyi sanatçıya der ki: Benden çaldığımı bana satma. Derdimi pazara çıkarma. Neşeme göz koma. Beni alıp satma..

Bana açılar bul, açılar yarat. Ben onlarla kendimi sürdüreyim.

XL *İst Mist Nist*

-530-

Seni böyle konuşmaktan men'ederim.

Evet, olabilir, ama beni böyle düşünmekten men'edemezsin.

-531-

Oy verme yönünden:

Bir, oy vermekte özgür kişilerin ülkeleri var.

Bir de oy vermemekte özgür kişilerin ülkeleri..

Birincidekileri dışarıdan başkaları sever. İkincilerdekiler dışarıdaki başkalarını severler.

-532-

Kitap dediğin yaşantılardan yaratılmalı dedi biri.

Öbürü, yaşantısız kitap dedi.. ist, mist, nist, dedi.

-533-

Eğer kitaplar yaşantılardan ibaret ise:

Buyurun okuyun kitapları..

Bakalım yaşamayı

öğrenebilecek misiniz?

anlayabilecek misiniz?

XLI
*Devrim**

–534–

İhtilâl: Bir durumdur, bir evrimdir.
İhtilâl çok şiddetli olursa kendini de devirebilir.

–535–

Devrim, en çok yaparı evirir.

XLII Gazeteler*

–535–

Doğrular ayrı konu, ama toplumsal yanlışlıklarda gazetelerin haber ve yorum bölümlerinin payı vardır. Az olmuş, çok olmuş ikinci mesele.

–537–

(Ahmaklığın) örgütlenip seçimlere girme olanağını elde etmesi.

Daha beteri var:

Seçimlere katılıp sıraya girmesi.

Daha da beteri yok değil:

Seçimlere girip kazanması, kabine kurması.

Daha daha da beteri yok değil:

Halkın yıllarca onun yönetiminde kalması.

Gazetecilik, bundan kolay ve sürekli konu elde eder. Kendi yanlışlığının başlangıçtan geldiğini unutturcasına.

–538–

Son çıkan akşam gazetesi öğleye doğru, sabah gazeteleri bir gün önce akşama doğru çıkıyor.

Uygarlık teknikinin

Teknik uygarlığı

XLIII

*Dil**

–539–

Aman yeni bir sözcüğü kullanırken çok çok dikkat ediniz.

Eskiye tutanlar sizi çok ileriye atmasın, eskilerin haksızlığını geciktirmiş olursunuz. Öz dil diye bir dil yoktur. Duru dil vardır.

–540–

Bir yanda dokuz ayrı milletten insan. Elllerinde tüfekleri. Onlara onuncu bir dil ile “silah başına” emrini veriniz.

Beri yanda üç insan. Onlara kendi dilleriyle aynı emri veriniz.

Soru:

Üç insanın tüfeklerini dolduran mermi midir?

XLIV Kültür

–541–

Kültür birliği konusunda, kavramların gerçek değerleriyle işlem görememeleri, eğitimcilerle, ulus yöneticileri arasında sürünge bir çekişme ve çelişme sonucudur.

Araya politikacılar da girerse her şey arap saçına döner.

Bunun sürmesi, iki yönün de sanatçılara bakmaması ya da ayrı ayrı açılardan bakmak istemesi yüzündendir. Hem de kendi aralarında bile bu konuda hep ayrıla gelmişlerdir.

Söyleyeyim: Bu, bir çekip çekistirme, bir istek işi değildir.. Ağızlarımızdan düşmeyen iyi niyet deyiminin altında, yetersizliğiniz serilidir.

–542–

Kültür, çağdaş ve güncel olanı, ona en yakın anlamayı sağlayan tek yetenektir ki çağdaş ve güncel şeylerden öncekilerle edinilmiş bir şeydir.

Ve yarın da çağdaş ve güncel kalacak olanı belirleyecektir.

–543–

Çizme ile kültür; politika ile kültür; bir de seçimle ve eğitimle kültür olmaz..

(Kültür yazma ile de olmaz.)

–544–

Bir geleneği kesmek, yeni bir gelenek'in başlangıcını belirler.

–545–

Kitap aydının bahçesi, yobazın mezarı, aymazın hücresidir.

Ağustos 1977

XLV *Sanata Yönük*

-546-

Yaşantısı olmayan.. Yaşantıya uzanmayan.. Ondan gelmeyen, ona gitmeyen ne bir söz, ne bir davranış ne de bir ıkıntıdır sanat.

-547-

Açısını genişletmek isteyen her sanat dalında teknik gelişir, içerik o oranda boşalır.

Bundan, açısını daraltan dalda onun karşıtı sonuç verir anlamını çıkarmamalı.

Teknik ilerleyebilir.

-548-

Yaşam'a ve yaşam'ın en yüce katı sanata heyecanın ve güzelliğin gücünü "mükemmellik"lerden çok "zaaf"lar sağlar.

-549-

Beğeni gücü olmayan insanın karşıtlığı gelişi güzel bir övmedir bence.

-550-

SPOR: Nerede ise; oraya gidilir, seyredilir, dönülür.

SANAT: Nerede ise; oraya gelinir, düşünülür, kalınır.

-551-

Sürrealizm skolastiğin patolojisidir.

-552-

Sanatın tümü seçme ile yapılır, yığma ile değil.

-553-

Enlemesine çizgi çeken sanatçılar çoklukça tanınır, diklemesine çizgi çekenler yetişkinlerce: Piramid meselesi.

–554–

Sanatın ulusal anlamını, aralıklı çağlarda birbirinden ayrı zamanlarda yaşamış sanatçılar sürdürür. Bir grup kararı ile olmaz bu. Tek tek hazırlanır, belirir bu kavramın öğeleri.

–555–

Yasaklamak demek önlemek demek değildir. Sanat politikayı yasaklamaz, önleyebilir.

Politika sanatı önleyemez, yasaklayabilir.

24 Eylül 1968

–556–

1/. Şu şiire bir göz atayım.. 2/. Şu öykünün başına bir bakayım.. 3/. Şu resmi bir inceleyeyim.. 4/. Kulağıma ilişen şu müzik parçasını biraz dinleyeyim.

1. Şiir birkaç okunduğunda ve belleğe uzandığında;

2. Öykü sonuna dek okunduğunda ve düşüncede yürümelerini sürdürdüğünde;

3. Resim kendini bıraktırmamakta direndiğinde;

4. O müzik parçası (ne ise) sesiyle ya da sözüyle içimizde yankı-yankı olduğunda..

Onların sanatçıları kendi kendilerine sanatçıdır. Bunların dışındakiler de kendi aralarında sanatçıdır.

–557–

Akım ve Ekol:

Olmayan bir sevgiliyi birçok kişinin sevmesi..

Sanatçılık ve kişilik:

Olan bir sevgiliyi birçok kişinin sevememesi..

–558–

Gerçek sanatçı, geleneğin eksikliğine ve sırasına eli değecek kadar önde, deliliğin saçmalığına düşecek kadar da kenarda olabildir.

–559–

Sanatçı saçmaladığının farkına vardığı oranda sanatçıdır.

–560–

Söylediğin, olayın gerçeği değilse bir kişiye karşı yalancısın, ama topluma karşı sanatçısındır.

Söylediğin, olayın gerçeği ise bir kişiye karşı sanatçısın, topluma karşı yalancısın demektir.

–561–

Harflerin ardarda gelmesinden muhakkak kelime olmaz, bir sıra gerekir: Yazan ona göre yazmalı.

Kelimelerin ardarda gelmesinden muhakkak bir cümle olmaz, bir sıra gerekir: Yazılana göre davranmalı.

–562–

Bir konu üzerinde konuşacağım. Ama ben bu konuşmayı karşılıklı kılacak şekilde düzenlemeye çalışacağım. Yani bir konu üzerinde konuşacağız.

Yalnız şu var: Konumuz varsın değişmesin ama bu konuyu eğlendirici, dinlendirici mi yoksa konferans şeklinde mi yani zaman zaman sıkıcı esnetici mi işleyelim.

–563–

Anasız bir sanat yapıtı yoktur.

Zaten babası da sanatçısıdır yapıtın.

–564–

Kötü yazara: Sana yazma demedik hiçbir zaman.

Ölçü yazıp yazmamakta değil, seçmekte demiştik.

–565–

Dünyanın gelmiş geçmiş büyük yazarları ağızlarına bakılan yazarlardır.

Acaba ne söyleyecek diye her yeni yazıları ilgi ile karşılanır.

–566–

Yazar gibi söylemek. Yapmacık.

Söyler gibi yazmak. Yapmacık.

Ya yazmalı, ya söylemeli.

–567–

Canbaza canbazlığın üzerinde konuş, denseydi canbaz ne yapardı?

Canbaz canbazlığını yazıp gönderemez. Yapıp donduramaz.

–568–

a) Çok güzel şeyler düşünürüm bazan,

b) Bazan da çok güzel konuştuğum olur.

Bunların her ikisi de onları yazmak için bir neden sayılmaz.

–569–

“Kendimi tutamadım, şunu da yazdım”casına havasında bir yapıt görünce, onu hemen kapatıyorum. Nasıl olsa arkasında bir başka şey yok da ondan.

Ben salt yapıt arayanlardan değilim: “Şunu da yazmayayım dedim ama olmadı”casına olanlar beni çekiyor..

Böyleleri, bittikten sonra arkasında bir adam kalıyor, hayır bir anlam beliriyor da ondan.

–570–

Sanatçı için yaşamak sürekli bir suçtur diye düşünürüm. Sürekli olarak yaşamdan ve suçdan vazgeçmek ister o, ve sürekli olarak suçunu yeniler. Sanatçının dinamosu budur bence.

–571–

Az ya da çok yaz farketmez. Yeter ki ne diyecek? diyesine “ağızına bakılanlardan” ol, ölümünden sonra arkada:

— Acaba yaşasaydı ne derdi? sorusunu bırakabil.

–572–

— Sana anılarını yaz deseler neler yazarsın?

— Anılar uydururum.

–573–

— Sana “yaşayan edebiyatçılar” dizisinde görüntülenmen için çağrı yapsalar, sen ne yaparsın?

— Gider ölmeyen'i görüntülerim.

—574—

— Sana, sen O'ndan sonra gelen ikinci şairimizsin deseler, ne dersin?

— O'nun bundan haberi var mı, derim.

—575—

Gazete ününe gönlünü kaptıran orta romancı, gönlünün amacına vardığında ortadan aşağı bir romancı olur.

—576—

(Ne bileyim) askerin kudretini, tüccarın servetini, politikacının ününü birden kollamaya vakit bulan sanatçı ölünceye kadar rahat eder. Ama, ölünceye kadar.

—577—

Bir milletin öyle sanatçıları olur ki onları tanımamak, bilmemek milliyetçilik bakımından suçtur.

Bazı ülkelerde böyle sanatçılar vardır. Ve cart curt diye bağırarak bir çoğunluk vardır.

Sorarsanız “Bilmiyorum” demezler.

— Tanımıyorum, derler.

—578—

Evimi geçindiriyorum diye diye gazetelere sütun dolusu hikâyeler, romanlar yetiştiren bir sanatçıya evini daha rahat geçindirmesi için ikinci ayrı bir iş salık veriyorum. Gerekirse dolandırıcılık yapsın ama ayrı iş yapsın.

Aksi halde asıl işi okuyucuları kandırmak olur ki bu da ona hiçbir (maddi) gelir sağlamaz.

Ekmek parası amacıyla diye dolandırıcılık suç sayılmaktan çıkıyor mu?

—579—

Anı yazmak, sanıldığı gibi bir bellek işi değildir; bir kültür ve de saygı meselesidir.

–580–

Eskilerden günümüze kötü yazı kötü betik kalmaz.
Zorluk, çağımızdaki karmaşıklık.

–581–

Ya hep geçerli olanı yazabilmeli.
Ya da hiçbir zaman geçerli olmayacak olanı.

–582–

Bir boyacıdır bir başka boyacıyı beğenen ya da kınayan. İkisi de boyacıdır çünkü. İkisi de boyarlar..

Bir demircidir bir demirciyi..

Bir marangozdur bir marangozu..

Edebiyattadır yalnız, daha iyisini yapacaklık olumundan
geri-uzaklıkta da konuşanlar yazanlar.

–583–

İkelliğe dayanan insan tutumları ve durumları hepden,
cana daha yakındır.

Büyük edebiyat ürünlerinin (hemen) tümü, evet tümü bu
tür başkışilerin öykülerini yüklenmiştir.

18 Eylül 1980

–584–

Yeni şarkılarımızın çoğu iki türden oluşuyor:

Biri, önünde gürültü, ardında şarkı.

Öbürü, önde şarkı, ardda gürültü.

–585–

Kitaplar yaşantıların sonucudur: Bu, sanattaki olağanlığı
anlatır.

Sanattaki olağanüstülük:

Kitapların sonucu yaşantılardır.. dır.

–586–

Sanat ve hele edebiyat!

Dergiler hikâye yayınlıyor. Hem de uzun uzun. On tane
okuyan bir tane bulursa seviniyor. Kısa bir hikâye konusu.

–587–

Yaşamda olmuş, olan, olacak olayları konu yapan yazı türünün en üstününün adı: Edebiyat'tır.

Sanatın konusu yaşamda ne olmuştur, ne olur ne de olacaktır.

–588–

Edebiyat karın doyurmaz deyolarlar.. Doğru söyleyorlar.. Evet doyurmaz. Çünkü ot, saman gibi bir nesne değildir edebiyat.

Edebiyat açlığın anlamını verir. Ve bir de tokluğun değerini. Sanat ise, açlığın değerini ver... Ve tokluğun anlamını.

–589–

Mizah, bence düzyazı sanatlarının başında geliyor.. Neden'i de yapılışında aklın duygu ile ortaklığındaki orantıdan geliyor.. Mizah'ın daha çok zekâ ile oluşup gelişmesi. Ayrıca, son bulması öykü'nün (lerin) ya da roman'ın (ların) son bulmalarına benzemiyor..

–590–

Doğru bir söz söylemek şiir değildir.

Bir sözü doğru söylemek şiir değildir.

Bir sözü saklamak ya da söylememek ve onun alt üst yan çevresinde gezinmek de şiir değildir.

Şiir bir tepeye dikilmiş o bayraktır ki durduğu yer tepedir.

–591–

Yazara dilini sevmesi yeter.

Şaire dilini sevmesi yetmez, onu sayması da gerekir.

–592–

Bir yazar dilini sevmelidir.

Bir şair ayrıca ona saygılı olmalıdır ve de tutkun.

–593–

Sözcüklerin ince, hem de çok ince ilişkileriyle ilgilenen ve bundaki başarılarıyla ünlenen şairler büyüktür.

Kavramların inceden inceye ilişkilerini deşen ve bunda başarı sağlayan şairler daha büyüktür.

Anlamaların anlamlarla ilişkilerini, insanların insanlarla ilişkilerini.. Anlamaların ve insanların kendi aralarında ve birbirleri arasında ilişki ve çelişkilerini deşen şairler daha da büyüktür.

–594–

İnsanlar yaşar, şairler ölür.

Şairler yaşar, insanlar ölür.

–595–

Şiirin durma noktasında durmayıp orayı aşır doldurmalarla şiiri bozmaktansa, ona varmadan bile durmak yeğdir. Çünkü birinci yolun düzeltme çaresi ve dönüşü yoktur.

Bu resimde de böyledir.

–596–

Seslere söz

Sözlere ses katan

–597–

Ne zaman beyaz bir alan bir müzik olsa

Sonra bir resim onu doldurur, şiir onu yüklemekten önce.

–598–

Bir şiir yazıp da bitirdim mi, ya onu karşıma alırım, ya da onun karşısına geçer, her dizesindeki her sözcüğü uzun-uzun sorguya çekerim.

–599–

“Şairane”liğe kaçmak kolay..

Veciz, temiz ve o kadar semiz’e yanaşmak aynı nisbette zordur.

–600–

Şiir, kendini çoğaltmak isteyenleri hiç affetmez.

26 Kasım 1979, Pazartesi

Saat: 03.30

–601–

Şiir hiç öldürmemiştir. Öldürmekten de beter eder o. Onun olağanüstülüğünün nedenlerinden biridir bu.

26 Kasım 1979

–602–

Şiirin sözlüğünde “hırs” kavramı yoktur. O kızarsa aradan çekilir. Özenenini “kendinsizliğe mahkûm eder” zamanı genişleterek.

26 Kasım 1979

–603–

Şiir gurur vermez, şiir gururdur.

26 Kasım 1979

–604–

Şiir adına, şairlerin kalıcılık açısından hiçbir katkıları olmamıştır.

Şiirseverlerdir şairlerin silinmez koruyucusu ve onları elden ele, ölümden ötelere taşıyanlar.

Öpülesi elleriyle önce, öpülesi dilleri, kulakları, gözleriyle... Ve en çok bellekleriyle.

26 Kasım 1979, Pazartesi

Saat: 03.30

–605–

ÜSTÜNKÖRÜ

Çok güzel dedikleri o “bir şeyi eksik” şiir mi?

Yoksa..

Çok güzel demedikleri o “bir şeyi tamam” şiir mi?

Soruyorum.

Soruşumdan belli değil mi?

–606–

Ben şiiri çok severim
Ben şairleri çok severim
Ben şairi çok severim
Ve şiir ölür.

–607–

Şiir, birinin unuttuğunu öbürüne unutturmayan sözdür.

–608–

Şairlerin şiir tanımlamaları bir demircinin demiri tanımlamasından öteye geçmemiştir. Ancak, demirin fizikçisi, kimyacı gibi uzmanları vardır; onlar bilirler demirin girdisini-çıkıtısını: Ama şiirini yapamazlar.

Şaire demirci ustası daha yakındır. O demirin şiirini yapabilir. Ama o da çırak yetiştiremez.

–609–

Şiir'in "ne değildir"lerini olancasına saptamakla, belki sonunda kalandan bir ipucu yaklaşımlı edinilebilir, şiir'in tanımlaması yolunda.

–610–

Eğer demokrasi kavramının boyutları çıkarılabilseydi, şiire bakış açısı da biraz daha berraklaşır.

–611–

Şiir, okul-dışı'dır; öğretisi, örneği olmadığından.

Yaşamdaki "ne değildir"leri seçebilmek için okullarda "nedir"ler okutulur, öğretilir.

Şiir ise yaşamda bekler şairini.

–612–

Şiir bilet almaz.

–613–

Şiirin çağrı ile geleceğini sandıklarından bekleyeni çoktur. O sabırla da gelmez.

–614–

Bir maskeli baloda şiir de bulunuyorsa; maskesizliğidir onun maskesi.

–615–

Öyküyü, romanı bol-bol besleyen yaşam, yani yaşanmışlık ve yaşantı deneyimleri, şiirin dışının kovuğunda kalır.

–616–

Ölüm hep şiirin tenceresinde pişer; şiirin tenceresinde hep pişer ölüm.

–617–

Şiirin haritası çiziliyor. Bunu eleştirmenlere yaptıran sanatçılar var.

Şiirin coğrafyası konu olmaya başladı.

–618–

Sevgiline söylediğini yazarsan, aşk şiiri olmaz yazdığın.

Söylemediğini yazarsan da aşk şiiri yazmış olmazsın.

Öyleyse aşk şiiri nedir?

Aşkın kovaladığı ama hiç yakalayamadığı..

Yani aşkı hep yücelten bir yalnızlık suskunluğunun dile gelme çabasıdır aşk şiiri. Görünce söyleyemediğin, söyledikçe yetinemediğin.

–619–

Şair:

Başkalarının da yaşamış olduğunu ilerde ya da sonra bula-bileceğin bir şey'i hep önce bilen, bulan.

–620–

Ah o usta olayım diye diye, dememeye varan şairler..

Ah o, artık beni korkutmayan şairler..

Bana soruyorsanız ki:

— Pencerenden bakıyorsun, gördüklerini söyle?

— Pencere açık mı, kapalı mı?

-621-

- Bu şairi ne yapalım?
- Öldürelim.
- Hayır! Yanımızda yaşatmayalım.
- Öyleyse onu milletvekili yapalım.
- Hayır! Elçi yapıp gönderelim.
- Başımızın üstünde turalım.
- Hayır! Ayaklarımızın altına alalım.
- Para verelim.
- Hayır! Satın alalım.
- Satıp savalım.
- Baş verelim, sevelim.
- Sevmeyelim, boş verelim.
- Şairi çağırıp dinleyelim.
- Hayır, olmaz! Çağırıp soralım.
- Ne soracağız?
- Bunu ondan soralım.

-622-

- Eskici; şu ceket ne eder?
- Bahçıvan; şu gül ne gülü?
- Bakkal; peynir ekmek ver.
- Şair, bir şiir okusana.

-623-

Gerçek bir şiirde sözcükler kendilerini yepyeni görür.

-624-

Ozan kanun koydurandır.

-625-

Kendisinden öyküler bekleyen okuyucularını kırmadan
ötelere itebilen bir şair..

deyip burada duruyorum.

XLVI Şiirin Zararları

-626-

Şiir, olmayan bir şeydir.
Onun için yaşsız ve tanımı yapılamaz.

-627-

Düpedüz salt şiir, hiçbir şairine yaşamı boyu görkem getirmemiş ve sağlamamıştır. İşte onun ve şairinin görkeminin eşsizliği ve erişilmez güzelliği..

— Yukarıdaki bu söz hiç enine boyuna düşünülmeden de söylenebilir, hatta yazılabilir. —

-628-

Şiirin okuyucusuna da hiçbir yararı olmamıştır. Kendisini içinde görünce nasıl büyüdüğünü sanıp aldanmışsa, dışında kaldığını sezince de küçüldüğünü görüp hırçınlaşmıştır, şiir okuyucusu.

Onun insanlığının inceliği ve güzelliği çoğunlukların gözünde bundan ötürü ışıldar.

-629-

Şiirin yüceliği, çok denenip varılamamasından değil, birkaç şairin varmış olmasındandır.

-630-

Şiir acımasızdır; zaman içinde kendi şairini bile kınadığını görmek, çok acı oluyor.

Susmakla söylemek arasındaki kocaman uçurum.

-631-

Yaşamları boyunca, “diyelim” alınlarına yazılmamış şiiri, ya da bir dizeyi aramak..

Şiirin için-için ağladığı tek konu budur.

–632–

Yaşamda başarılarla başarısızlıklar, kendi aralarında buluşurlar..

Şairleri yalnız bırakan başarılarıdır.

–633–

Şiir, yaratıcısına çırak yetiştirmek izni bile vermemiştir.

Bunun, onun kendini beğenmişliğinden geldiğini sanmıyorum. Olsa olsa, çırağın (çırak adaylarının ya da isteklilerinin) umutlarını kırmamak istemiştir. Çünkü şiirde çıraklık yoktur.

–634–

Şairlerin şiir üstüne konuşmalarını, yazmalarını okudum. Birçok gerçekler, bulgular vardı.

Şairlerin şiir adına – yukarıda benim denediğim gibi – konuşmayı denediklerini gördüm. Birçok uyarılar, vurgular vardı.

Şiir kendi adına ve şairler üstüne konuşsaydı, neler derdi?

Belleğimde bir tek sözü çakılıdır: “Ben ilk görüşün ilk ânında anlarım.”

XLVII

Güzele

–635–

Onun güzelliğini herkes görüyorsa o bence az güzeldir. Herkes biliyorsa o bence hiç güzel değildir.

Onun güzelliğini yalnız ben görüyorsam bu sevgidir. Yalnız ben biliyorsam bu aşktır.

Hiç kimse görmüyorsa bu yalnızlıktır.

–636–

İnsanda en uzun süren sanı güzellik kavramıdır.

–637–

Güzelliğin tarihi, tarihçeliğindendir. O boyuna yeni kavramlar doğuran bir anadır gepgenç.

–638–

Anlamın var olabilen bir şey olduğunu bir an unutturan güzellik, zamanın içinde ilkin anlama yenik düşer.

Anlam'ın güzel bir şey olmaması, zamanın içinde direnmesinden ötürüdür.

17 Eylül 1980

–639–

Nasıl gelirsen gel, gelince nasıl olursan ol.

Giderken olabileceğin en ulu yön iyi olmandır. En küçüğü..

Hiç olmazsa güzel olmak.

–640–

Bir de en güzeli vardı.

Sözünü unuttuğum.

–641–

En güzelleri unuttuklarım değil en unuttuğumdu.

–642–

Güzellik bir görüntü, çirkinlik bir bilintidir.

–643–

Güzel bir kadının başkasından hiç duymayacağı sözlerdir.

I

Ben sizi hiç sevmeyeceğim.
Söz veriyorum.

II

Benimle a  kalır mısınız?
Biraz konuşalım.

III

Size nasıl bir kötülüğüm dokunabilir?
Lütfen söyler misiniz?

IV

Siz sımarıksınız ama bu size yakışıyor
Ama ya aptallığınız..

XLVIII

Sempati Kanunu

–644–

İyi mi seçersin, güzeli mi? diye sorsalar bana.

Her ikisini de ikiye böler, yarım birinden, yarım öbüründen bir harman yapar kafamla gönlüm arasında paylaştırırdım, derim.

Nasıl olsa onlar sonra kendi aralarında değiş-tokuş yapacaklardır da ondan.

XLIX

Sorulardan Cevaplardan

-645-

Bir soru bir an içindir. Cevaplırsa her zaman içindir.

-646-

Çok konuşulmuş konular bulanıktır en çok. Örneğin, “benim iradem çok kuvvetlidir” demedeki “irade” sözcüğü. Ben böyle diyen birine sordum.

— Yapmakta mı, yoksa yapmamakta mı? dedim.

Hemen cevapladı:

— Tabii yapmamakta, dedi.

— İrade, dedim, yapmakta aranılması gereken bir şeydir. Yapılmayan bir şeyde irade aranır mı?

Bundan sonra onca da söylenecek söz vardı, bence de.

-647-

— Bunu sen mi yaptın?

— Yalnız bunu mu yaptım sanıyorsun?

-648-

Bilmek mi, bilmemek mi?

Edip etmemek mi?

Olanlar mı, olmayanlar mı?

Susmak mı, söylemek mi?

Dört ikiz soru ki, karşılığını zaman içinde bulur. Ne var ki, çoğu zaman, soru ile karşısı yüzyüze gelmez tarihde; herhangi birisi öncedir bunların; hangisi?

İkisi de önemli. Çünkü karşı karşıya gelmedikçe bunlar hangisi önce olursa olsun, sonuç değişmez: Yalnızlığı sürdürür, bulaştırır öbür olayların tümüne.

–649–

İnsanlar kökten dürüst olsalardı cevabı bilinmeyen sorular üzerine de oyunlar oynar armağanlar koyarlardı.

–650–

Hayır demesini bilmeyen, ama evetlere de düşmeyen birisine:

— Evet’i tanır mısın? dedim.

Tanıyormuş.

Hayır’ı sordum. Bilmem, dedi. Ondan korkuyormuş, utanıyormuş da, tanışmamış onunla.

Söyleyene de, söylenene de içinde doğduğu anı yaşatan, onların ikisini de düşünmeye çağıran Hayır’ın tadını bilmemek insanda bir boşluk sayılırdı bence.

Ben sana Hayır demesini öğreteceğim demeden ona Hayır demesini öğretmeye başladım. Maksadımı hiç belli etmediğimi sanıyordum.

Bir gün ona öyle bir سوال sordum ki. Düşünerek giderse o soruma muhakkak “evet” demesi gerekiyordu. Ama sözleri için başka bir hazırlıkta bulunmuştum. Görünüşe bakarsa “evet” diyemezdi.

Sonunda evetten başka türlü bir cevabı olmayan soruma kesin kesin Hayır diyerek cevap verdi.

Yanılmıştı bence. Ve kendince yanılmıştı. Ama ben kazanmıştım çünkü yerinde olmasa bile Hayır demesini öğrenmişti. Artık bundan sonra alışacaktı. Sonunda da anında ve yerinde Hayır’ı yapıştırıcaktı, inanıyordum.

–651–

Herkesin evet deyip de cevap veremeyeceği baş soru:
Hayatınızı anlatır mısınız?

–652–

Bilmiyorum demesini de biliyorsan yanıtlamayacağın soru yoktur.

–653–

Bazı yaşamlarda öyle bir soruyla karşı-karşı'ya kalır ki insan.. Sorunun karşılığının hemen verilmesine olanak yoktur; gurur'un böylesine hüznü kazanılması, bir sanat sarhoşluğu ile beklenebilir. Bir de delilikle beklenmez.

–654–

Denizlerde niye sünger vardır?
Sular taşıp da kentlere zarar vermesin diye.

L
Uzun-Kısa

–655–

Her uzun'un bir kısa anlatısı vardır.

Ve her kısa anlatı, derinlemesine ve genişlemesine yüklü olmak gerekir.

–656–

Uzun diye bir sözcük var.. O yolumu alıyorsa, zamanım yoktur, veremem.

Zamanımı alıyorsa, yolum yoktur, veremem.

Ben uzun hiçbir anlatı dinleyemem.

LI

Gidiş Dönüş, İleri Geri, Eski Yeni

-657-

— Buradan oraya nasıl gidilir?

— Böyle gidilmez. Sen buraya geldiğini sanıyorsan oraya öyle gidebilirsin.

Buraya geldiğin gibi değil.

-658-

Ben o sokakdan geçerken, o sokağı yapıyorlardı.

-659-

Kendini anlamayan, geri'dir..

Başkasını anlamayan, daha geri.

-660-

Yeni değerler getirmek.. Ne demektir bu? Eldekilerden başka iyi ölçüler.. Eldekileri değiştirir mi bu? Yeniliği eldekilere göre değil mi?

Öyleyse:

Yeni değerler getirmek bile, eskilerine göre olduğundan, önemli bir şey değildir. Sadece değişik bir şey..

-661-

Zayıf yenidir eskiyle döğüşe kalkan.

LII

Suç-Ceza-Kanun*

-662-

Suç neden hep hızlı koştu ve koşuyor da.

Ben ona bakanlardan olmadım, bakacaklardan da olmaya-
cağım. Dinsel ya da felsefi niyet ve dilekler o konu ile oyalan-
makta.

Ben ne zaman bir suç görsem ya da duysam, onu yaptırmanın
durumunu bir de onu önleyemeyenin güçsüzlüğünü düşünü-
rüm hep.

-663-

Suçlar cezaları izler, ceza kanunlarıdır yeni yeni suçları ya-
ratan.

-664-

Birçok suç bir kanunla yaratılmış, birçok kanun bir suç ile
yaratılmıştır.

-665-

Özel kişiler özel kanunlar gerektirir.

Özel adamlar için özel kanunlar yaparlar. Korumaktan çok
önlemek için.

Özel kanunlar özel adamları korur. Önlemekten önce ko-
rumak için.

-666-

Cezalar mı suçları değiştirir, suçlar mı cezaları?

Suç: Belirli bir çağın, bir dönemin inançlarına ve alışkanlık-
larına göredir. Onlar değişip geliştikçe, cezalar ayarlanır.

Cezalar ne denli değişirse değişsin suçları ayarlayamaz.

-667-

Cezalar boyuna ayarlanır iner çıkar uzar kısalır. Suçları
ayarlayacak bir yol daha bulunamadı.

–668–

Şairlerin bir ödevi de bazı suçları kanunsal kılmaktır.

“Şairler insanlığın kanun koyucularıdır” diyordu Shelley.

Şairler bir dünya çizerler, bir evren yaratırlar derken, yorumda bu anlam da vardır:

Bazı suçlar kanunların kontrolü altına alınamıyor; örneğin, sevmek suçu.

–669–

İnsanlara boyun eğdirmeye çalışmanın hiçbir yolu olmadı ve yok. Günümüzde bunu denemek isteyenlerin de hiçbir yolu olmayacak ve yok.

Çağımızda boyun eğip çekilecek bir tek tip kaldı. İnsanlara boyun eğdirmeyi düşünen.

LIII

Seçimler ve Kapılar

–670–

Yaşamak, sürekli olarak kişiliğin yolunu seçmektir.
Seçim, aralıklı olarak kişiliğin yolunu değiştirmektir.

–671–

Dünya geç yatanlarla erken uyananlar arasında paylaşılmıştır.
Yerinizi ya da zamanınızı seçtiniz mi?

–672–

Seçecek olana ben seçme nedir öğretmeden, o beni seçse.
O seçmiş olmaz, ben de seçilmiş olmam..
Bir oyun oynanmış olur. Adına ne dersiniz deyin.

–673–

Tarihte, Kapı Devri diye bir çağ olmalıdır.
Çünkü ahlâksızlıkların başı kapı ile başlamıştır (yalanların,
kaçmaların, saklanmaların, hırsızlıkların...)

–674–

Yazık; Ben hep açık kapıları çaldım, (kapadılar.)

–675–

3 yol varsa, ortadaki kestirme değildir.

LIV

Oyunun İçi ve Dışı

–676–

En iyi aktör için rollerin en zoru oyunda, acemi, rolünü bir türlü iyi oynayamayan bir aktörü canlandırmak.

–677–

Bir tek oyun oynadı. İyi oynadı. Ve öldü. Çünkü tam oynadı.

–678–

En iyi aktör: Hiç kimsenin, sokakta yürürken, lokantada yemek yerken kendisini, gazetede, dergide resmini görmediği.

–679–

En iyi aktör: Adları ile yaşayan.

En iyi seyirci: Adı ile yaşayan.

–680–

Aktörler yaşamlarında en iyi oynadıkları rollerindeki durumlarıyla (bile) karşılaşsalar, hoşlanmazlar.

–681–

Ben oyuncuların seyircisi olamam. Çünkü ben seyircilerin oyuncusuyum.

–682–

Tiyatro için kötü yazılmış birçok oyun vardır.

Ama o oyunları iyi oynamış oyuncular çok azdır.

–683–

Normal bir insanın içebileceği ölçüdeki bira biradır. Bundan fazlası değildir. Ama ben onu bira sanır onu içerim.

Bu bayağı sözüm, denenmeye değer: Kendinizi denemiş olursunuz.

–684–

Son zamanlarda tiyatrolarda öyle oyunlar oynandı ki:

Burjuvanın eğlencesi mi yoksa eğlencenin burjuvası mı ben iyi çıkaramadım.

–685–

Sarhoş rolü sarhoşken oynanmaz. Ama ayık rolü de ayıkken oynanmaz.

LV
Cennet-Cehennem

–686–

— Cennetin kapısı neye sımsıkı kapalı böyle?

— İçindekiler kaçmasın deye.

Öyleyse neden bize başka türlü bellettiler: İçindekiler üşümesin diyedir dediler.

–687–

— Cehennemin kapıları neye ardına kadar açık, kaçmıyorlar mı?

— Kaçanlar olmadı değil, ama çabuk döndüler.

Oysa, onu da bize oraya kimse isteyerek gitmez diye sunmuşlardı.

Kilidin görevini yeni yeni anlıyorum. Bu arada anlamını da.

Öncekiler bizden yalnız saklamamışlar, şaşırtmacaya da başvurmuşlar.

–688–

Bir rüyadan:

— Üzerine cennet yazılı bu kapı neden böyle sımsıkı kapalı?

— Bir çıkan bir daha dönmüyor da.. İçerdekiler kaçmasın diye sürgülediler.

LVI
İki Kere İki Dört'ler

–689–

Korkaklar saklar. Aptallar sorar.
Korkmayan örtmez. Cesur söyler.

–690–

Ağlayan insan çocuksa gözyaşı eğitimi yapıyordur. Yetişkin ise gözyaşı dökme kabiliyetini denemeden geçiriyor demektir. Ki ben bunu akılca doğru buluyor, gönülce buna inanmıyorum.

–691–

Hiç kimse kimseyi ikinci bir ölümle öldüremez. Çünkü herkes nasıl olsa birinci ölümüyle ölecektir ve çünkü kimse kimseyi sonsuz yaşatamaz. Çünkü Sonsuz da bir ölümün adıdır. Ve ancak, insanın küçüklüğünü bir başka yönden gösteren işaretlerden biridir. Birbirimizi bu konularda aldatmayalım.

–692–

Tarihin en büyük katili bir insanı canlı varlığıyla hayatın içinde ölümden alıkoyacak insan olacaktır.

LVII
Eski Sözlere Rötuşlar

–693–

“Vicdan en rahat yastıktır” diyor bir söz. VARSA

–694–

“Lafla peynir gemisi yürümez.” BATAR

LVIII
Son ve Suz'dan

–695–

Sonsuz, bilim'in nefes aldığı; yani yaşayabildiği bir ora'dır..
ise.

Onu “herhangi bir şeyle” durdurmak sanırım ki “dialektik”
olmasa gerektir.

Bilmem.. Anlatabildim mi!

İnsanı unutmaz isek.

8 Temmuz 1980, Salı

Dün Yağmur Yağacak

Ben Kimseye O Gece Çok Güzeldi, Diyemeyeceğim*

Bir yaz gecesinin az bulunur karanlığında renkler bir araya gelmiş dinleniyorlardı. İnsanların gözlerinden kaçmış, yorgunluk çıkarmak için az sesli ve kuytu bir yer aramışlardı. Buldukları yer ağaç, toprak ve denizin birbirlerine yakın durdukları bir yerdi.

Ben de aklımca düşünmek, kafamda dağınık durduklarını gördüğüm parça parça bir-şeyler'i toplayabilmek üzere onların birbirlerinden habersiz seçtiği köşeye gelmişim. Renklerin konuşmaları kulaklarıma gelince işi anladım. Sözüm-ona, evet sözüm-ona ben bir şeyler toparlayacak, günlerdir kafamda birikmiş kelimeler yığını derleyip sıralayacak, elimden geldikçe son düşüncelerimi kısaltacaktım.

İşte, şu ne olduğunu, neler duyduğumu anlatacağım gece ben olagan işimi hoşnudlukla kaytardım. Çünkü dinlediklerim, benim düşüneceklerimden daha başkaydı. Bana yeni elektrikler katıyordu. Bunu ilk duyuşlarımla anladım. Kafamdaki hazır işleri unutmak korkusu küçülüp kayboldu.

Onları başkalarına duyurmak itkisi içimde eriyiverdi. Onları unutsam bile olurdu. Eğer unutmazsam yeni bir ışık tutmasını öğrenebilirdim.

Ben kuytu diye seçtiğim yere geldiğimde önce hiçbir konuşma duymadım ve görmedim. Zaten ilk konuşmalar başlayınca şaşırdım da dışıma doğru uyandım. İlk konuşmalar çok ağızdan çıktı. Hepsini şimdi kendi kendime düşünüp tekrarlayabiliyorum da, şu kâğıda sırayla yazamıyorum. Konuşmalardan anladığıma göre, oraya ilkin renklerden biri gelmiş, uzanmış. Sonra öbür renkler sanki toplanmak üzere sözleşmiş gibi birbiri ardından gelmeye başlayınca önce gelenler de son gelen de hep şaşırmışlar. Bunu bir renk daha geldiğinde anladım. Ben hiçbirinin rengini vermeyeceğim, sadece dediklerini aktaracağım.

— Bizi buraya ayrı ayrı kimse çağırmadığına göre bu bir tesadüf.. Olsa gerek..

dedi aralarından biri.

— Ben gündüzleri havası kıt yerlerde bunalıyorum. Gece oldu mu şöyle bir yayılıp uzanasım geliyor. Gündüzlerde ayıran benim. Gecelerde ayrılan ben.

— Sen olsa olsa belirli yerlerde oturuyor ya da ayakta duruyorsun. Ya ben.. Dumandan dumana, yapıdan yapıya, çimento-dan taş, aklına bunlara uygun neler gelirse oralara koşuşmaktan bitkin düşünüyorum.

— Haklısınız, (dedi başka bir ses) ama bir de bana sorarsanız ya, beni düşünseniz ya. Makinaların merdaneleri arasından tutun da, fabrikaların kazanlarına kadar, sulu susuz hamurlar içinde zemin, benek, çizgi halinde sürülüp serpiştiriliyorum ben. Bazan canıma tak diyor. Keşke şu kadar ton vermeseydim diye. Açıkta koyuya bu kadar hırsla uzanmasaydım. Ne çilem varmış benim. Sıcaktan soğuğa, direkt kumaşa, denizin dibinden toprağın dibine kadar kol atmışım. Kim bilir bu yolculuklarda hangilerinizi delip geçiyorum, artık farkında değilim. Başım dönüyor bazan. Yanına gelmediğim hanginiz var, sanmam ki bir taneniz buna ben desin. Tabiatın beni böyle harcaması yetmiyormuş gibi, bir de insanlarla uğraş. Yok parlak olacaktım, mat olacaktım, bilmem hanginize çalacaktım. Bıktın hani.

— Ama sen şimdi aynı zamanda bizim de şarkımızı söylüyorsun. Farkında değil misin.

— Bu olabilir. Siz istediğiniz kadar benden pay çıkarın kendinize. Ben asıl kendi serüvenimi anlatıyorum. Daha iyi ya! Demek sizi bile teker teker yormaktayım. Bir de kendi başıma benim yorgunluğumu düşünseniz, şaşar ve susarsınız çokluğumun ve derinliğimin yanında. Benim kadar çiğneneniz, yutulanınız var mı? Niye cevap vermiyorsunuz. Var mı? Söylesenize. Yalnız tabiat ile durumumu ele alın. Bırakın onu, yalnız insanlarla ilgilerimi alın. Onu da bırakın. Nebat meselesini düşünün. Ya hayvanlarla ilişkilerim! Hadi söyleyin. Ben anlatıyorum kısaca. Sizden bir şey beklemek, bir şey istemek, ummak için değil bu. Yanlış anlamayın. Ben biliyorum. Bu böyle geldi böyle gidecek.

Suya bakın, denize bakın. Hey, bu bir avuç deniz sen misin? Bir bardak deniz sen misin? Bir liman deniz sadece sen misin? Yoksa sen, seninle bile ortaklıklarım olduğunu bildiğin için mi susuyorsun? Senin yerine günün bazı saatlerinde, ışığın bazı kırılmalarında nöbet tutan kim? Hanginiz benim kadar? Özür dilerim, başınızı şişirdim. Ben büyüklük ardında koşmuyorum. İstemem size karşı sizden bir şey almak. Çünkü biliyorum ki ben, siz varsınız diye ben de varım. Hepiniz için de bu aynı. Yalnız ben çok'um, çok. Sıkıntım bundan geliyor. Büyük, sıkıntılı sanılır. Büyüğün kendisine, özüne bağlı bir şeydir o.. Olmayabilir de. Aksine birçok büyükler, daha rahattır. Sıkıntılı olsalar, büyük olana kadar bekleyemezlerdi. Azdır öyleleri. Sıkıntılı sıkıntılı büyük olabilenler, dayanamazlar büyüklüklerine. Tarih boyunca göz gezdirin olaylara. Sıkıntısı süren büyüğün büyüklüğe dayandığını görebilecek misiniz bakalım. Aksine sıkıntıdan cayanlar büyüklükte direnebilirler. Onları sıkıntılı zannetti-ren onların başlangıçtaki durumlarıdır. Sonra da öyle bilinirler. Ama aslında!..

— Evet, evet. Doğru. Yakından biliyorum. Gözlerimle gördüm. Büyüklerin senin anlattığın, hatta anlatmadığın gibi olduklarını, yani benim kollarımda, kendi kollarında küçüldüklerini gözlerimle gördüm ben. Ben ötekilerini de gördüm, duvarların perdelerin arkasında büyük, kendi kendilerine, büyük kalabilenleri de gördüm. Ama çok yaşamadılar. Öldükten sonra, didik didik edildikleri halde büyük kalanları ben gördüm. Ölemediler.

— Benim yalanım yok. Çünkü maksadım yok. Gayem yok. Çünkü onlar kendimim. Biliyorum. Zaten bilinen bir şey ki, ben büyük değilim, hiçbirinizin de olmasını istemem. Onlar bize verilen anlamlardır. Biz değilizdir, biz olamayız, biz olmalıyız. Benim dediğim, benim çok olduğumdur. Ben çokum. Bu bir sayı, bir matematiktir, bir sav değil.

O, o, o, o, oooooo...

Bu sesler, daha doğrusu bu ses, önce birer birer, sonra kol kola çıktı. Biri daha gelmişti. İnsanların son bıraktığı, en yorgun, en nazlı renk. Ona biraz takıldılar.

— Hangi balodan böyle, hangi beşikten, hangi mezardan. Hangi gözden kaçabildin böyle...

Daha bir sürü söylediler. Takıldılar, arada ağır da konuştular. Kavga çıkmayacağını biliyordum. Gene de bu yarım kalırsa diye korktum. Gerçi yarım kalsa ben de devam edebilirdim artık. Ama ne de olsa yakıştırma kaçardı. Son gelen renge takılmaları bitecek gibi değildi. Ama o hiç oralı olmuyordu. Bir kenara ilişmek üzere toplandı. Gözlerim dört açılmıştı. Demin konuşanın aksine bu renk derlenip toplandıkça çoğalıyordu. Ufak tefek bir şey oldu. Nefes alır gibi oluşuyla birden hep sustular. Sayıyorlardı onu anlaşılan. O sadece:

— Çok yorgunum, dedi.

Bunun üzerine kimse bir şey demedi. Adamının ağzında ağırlığını bulan söz abideleşiyordu. Ben de kendi kendime tekrar ettim, çok yorgunum.. Ama onun deyişi başkaydı.

— Benim (için can verenler...)

İrkildim birdenbire. Dalmışım. Bir şeylere dalmışım. Son gelen renk, beni anlatamayacağım bir tutumla sarıp sarmalayıp içime bükmüş. Ne tatlı bir uyanıklıktı, anlatamam. Nasıl oldu bu? Bir asalet mi, bir korku mu, bir özlem mi? Nedir bu renk? Nasıl örtüvermiş beni. Gururumu kırmadan, bana başkaldırma, direnme aşılama nasıl almış beni, nasıl almış götürmüş beni, ya da getirmiş, anlayamadım bir türlü.

— Benim için (can verenler..)

Sesiyle irkilip dışıma çıkabildim. O arada, ben yokken, ben uzakta iken, kendimde iken neler olmuş bilemedim. Bilemeyeceğim de.. Ama bu:

— Benim için can (verenler).. diyen renk.. Bu avaz-avaz bağırarak renk.. Biraz önceki durumun ne kadar zıddını tiyatrolaştırıyordu. Önce, arada, bir şeyler geçmiş, ki söz buraya gelip dayanmış. Acaba birdenbire mi oldu bu? Yok. Katiyen birden olamaz böylesine bir değişiklik. Belki de dalışım daha iyi oldu. Aradaki farkı daha iyi anlamama yaradı. Bu olay için ben bir zaman süresi ölmüşüm demek. Sonra birden uyandım. İyi oldu. Anlayabildim hiç olmazsa. Bir an ölmeseydin. Demek bazan dışa ama biraz da içe doğru ölmek gerek bazı şeyleri anlamak için. Belki gene anlardım, ama böyle kesin olmazdı. Hazırlanırdım bu:

— Benim için can verenler..

diye bağırın rengin sesine. Tam keskinliğini duyamazdım içimde. Birisi, aralarından bir tanesi bir şey ispat etmek istiyordu. Hem bağırışından, hem söylediğinden bu çıkıyordu. Ben o rengi konuşurken iyice gördüm. Kızgın gibiydi, ama değildi. Yalnız, duruşu bile davranış gibiydi.

Şimdiye kadar konuştuğunu sanmadığım bir tanesi:

— Sen kendini can verenlere bağlamakla ilkin kendine karşı haksızlık ediyorsun. Sen daha önemlisin, daha beri, daha ötesin. Hem dolayısıyla bize de haksızlık ediyorsun. Sanmam ki sana başını sallayacak biri olsun aramızda. Etme kardeşim. Sen daha büyüksün. Küçültme kendini. Kızgınlığının yatışması buna yeter, durul. Gel otur yanıma. Başını omzuma koy, dinlen biraz. Sinirlenmişsin sen. Yorgunluktan. Sen az değilsin. İçerde ve dışarıdasın, sıcakta ve soğuktasın, sabahda ve akşamdasın ve bütün bunların arasında uzanmaktasın.

Bu sözler ona iyi geldi. Bu çağrı yerinde oldu. Renk oturdu, sustu, öylece kaldı. Duruşu gene de az anlam taşımıyordu. Dinleniş durumu bile dışa dönüktü.

— Size bir şeyler diyeyim mi?

O tatlı sesi bu. Konuşacaktı. Taa içimden gülümsediğimi farkettim. Serin serin canlandım.

— Ben ne aranızı bulmak, ne de olan işi geçiştirmek isterim. Olacak olur. Olan olacak yapılabilir. Olacak, olan kılınabilir. Ben, şimdi belki en çok beni, belki daha çok sizi ilgilendiren, belki de hepimizin malı olan bir şeyi belirtmek istiyorum. Yaptığım hep oydu. Ama söylememiştim. Bir daha belki bir araya gelemeyiz. Sizler gelseniz belki benim işim çıkar. İstesem bile bırakmayabilirler beni.

Bizler için can verenler kutsaldır. Ama onlar başka şeyler için de can verebilirler. Hatta veriyorlar. Bu bakımdan, kendimizi onlarla açıklamaya bence hiçbir gerek yok. İsterseniz onları kendimizle açıklayalım. Siz bana sorarsanız, ben bu diyeceğimi demin kızgınlışan arkadaşşıma bağışlamak istiyorum. İzin verirsiniz onun olsun. Vereceğim bence değerlidir, çünkü benim özümündür. Renkler olduğunuz için de sizindir aynı zamanda. Bunu ben kendim bulduğum için ona öz malımdır di-

yorum. Daha derincesi onu olanlardan kendim yarattığım için, böyle diyorum. O olmadı. Onu ben yarattım. Oldurdum onu ben. Kardeşim: “Benim için can verenler,” deme. O canı ona veren var. O canı veren var. Durum karışır. Hiddetinin müşterisi belli olmaz. Kim vurduya gidebilir bir renk. Sana şunu bağışlıyorum, kabul et, sen:

— Ben, o günden bugüne kadar.

De. Bak nasıl yetecek sana. Ya da sen ona yeteceksin. O günden bugüne kadar diye başla... Sonra sus istersen. İstersen konuşmana devam et. Çünkü, bak:

— Ben, o günden bugüne kadar...

Böyle bir başlangıç sonucu öylesine uzaklara iter ki. Ona varmak için düşünceler, düşünceler ister. Kelimeler ister. Bırak, kendilerini aşanlar ona ulaşsın, varsın ona. Yani az kişi ulaşsın/ varsın demek istiyorum. Daha değerli olmaz mı? Zaten değer azın elinin, azın gözünün erişmesi değil mi. Ulaşmak ve onun istediği süre. O sürenin üstünde bizler varız. Sen bu sürenin bir yerinde kalma. İstemeyiz bunu. Bizi..

— Beni bırakma...

* * *

Bundan sonra, hiçbirinden tek kelime çıkmadığını söylemem ölürüm. Bunun üzerine oradan kalkıp gittim mi! Oradan ayrıldım mı! Orada kaldım mı! Bilemiyorum. Bilemedim de. Ben kimseye o gece çok güzeldi, diyemeyeceğim. Desem kimse bana inanmayacak. Ona yanıyorum.

Kendimizle Başbaşa

Söze bir başkasının bir sözünden başlayıp kendimizle başbaşa kalınca ne hallere girdiğimizi görelim. O söz şu: “Güzellik, gözdedir. Bakılan şeyde değil.” Kendi kendimizle başbaşa kaldığımızda oturup gülemeyiz. Sonra deli derler adama. Düşünürüz. Ve o andan itibaren keder başlar. Ta eski günleri hatırlarız. San-ki, meselâ tramvayda vakit geçirmek isterken, vapurda canımız sıkılırken hatırlayıp işi bitiriversek olmaz. İlle odamızda veya insansız ve sessiz bir yerde düşünerek kederleneceğiz. Haydi eski günleri hatırlıyoruz. Bari iyilerini, neşelilerini düşünsen! Ona da hiç yanaşmayız. Zaten istesek de hatırlayamayız. Tabımızda fena şeylere karşı o kadar susuzluk var ki hiçbir şey yapamasak yarınki fena ihtimalleri davet ederiz.

Biz, yalnız başımıza talih-siz, cefa, eza çeken insanlarız. Bizden daha aşağıları var mı? Onlar ne yapıyor? Düşünmeyiz ki. İlle kendimiz. İlle kendimiz.

Güzellik bakılan şeyde olmayıp bakan gözde olunca insana hiçbir şey ilâve etmiş olmayız. O şu demektir ki, çirkinlik de, bakılanlarda değil bakan gözlerdedir. (Bakmak gene ne ise. Ya görmek de işe karışsaydı. Daha fena olacaktı.) Mademki iş gözden başladı ve güzellikten geçip, çirkinliklere takıldı. Artık fenalıkların hâkimiyeti başlamıştır. O her şeyin başı olan fenalıklar..

Yalnızlığımızdan kurtulacağımız halleri düşünürken kara hayatımızı(!) da resmetmeye devam ederiz. O, bize kimse-nin elini uzatmadığı, alâkalarımıza önem vermediği, sevgilerimizi istemediği hayatımız. Halbuki onlar da bizim gibi düşünmektedir. Tıpkı, karşılıklı iki sahilde birbirlerinin mevcudiyetinden haberdar oldukları ve yalnızlıktan içleri sıkıldığı halde aynı zamanda ayrı ayrı, “o bu sahile geçse de biraz neşelensem” diyen iki insanın hareketten uzak durması gibi.

Evet her insan yalnız. Ve hepsi de aynı şekilde bir başkasını, kendisine *hayatı*, *saadeti* getirecek olanı bekliyor. Halbuki hayat da, saadet de kendilerindedir. Kimse, kimseye onu götür-

meve yanaşmıyor. Egoistliğinden mi diyorsunuz. Hayır. Sakın böyle bir şey aklınıza gelmesin. İnsanların egoist olmadığı iki veya üç halden biri muhakkak ki bu vaziyettir.

Değil “kendi kendimize bedbaht, başkalarıyla mesut” binler arasında bile kararsızız.

Başkasının bize getirmesini beklediğimiz sevgiyi biz ona götürebilir, başkasının bize vermediği alâkayı biz ona gösterebiliriz. (Onların buna lâayık olup olmamaları gene bizim bileceğimiz iştir.)

Kendimizden korkmayı unutup korkuyu başkalarında arar, kendimizle savaşmayı bırakıp başkalarıyla cenkleşiriz.

Hayret ettiklerimiz hep bizim dışımızda olan şeylerdir. Hayret edecek bir şey varsa kendimizizdir. Ve kendi kendimizin her hali, hayret etmeye değer. Ve insanın kendisine hayret etmeyeceğı bir hal yoktur. Bakın nasıl defalarca aldanıyor, nasıl ufacak şeylerden çocukça neşe duyuyor, avunuyoruz. Bakın nasıl delice düşünceler peşinde koşuyoruz. Düşüncelerimizi, niyetlerimizi mümkün olduğu kadar saklıyor ve sakladığımız nisbette makul oluyoruz. Halbuki fikir ve niyetleri bakımından insanlar en aşağı, bir deli olabilirler. İçimizdeki çılgın âlemi dışımızdaki istikrar âlemine uydurduğumuz nisbette kâmiliz. Kâh içimizdekileri zorlayıp genişleterek kâh dışımızdakileri baskıya vurup daraltarak sözüm ona sakin yaşıyoruz. Peki bu ölçüleri kullanmayarak, yahut bile bile hesaba katmayarak hiç olmazsa kendilerince rahat yaşayanları neden muaheze ediyoruz? Hoş onların yarısı şöhet tarafında kalıyor ve bundan kendileri de faydalanıyorlar. Bu gibiler sezdikleri azabı dışarı vurmaları suretiyle mühim oluyorlar. Şair diyoruz onlara; romancı, hikâyeci, ressam, bestekâr, heykeltıraş diyoruz. Onlara; şikâyetli, kaygısız, eyvallahçı yaşayanlardan fazla ilgi gösteriyoruz. İşimize yarıyorlar onlar. Kederli zamanlarımızda kara gün dostu, neşeli zamanlarımızda hakikî hayata çağırıcı, avare zamanlarımızda yol gösterici oluyorlar. Hiçbir şey düşünmediğimiz zamanlarda bize bir şeyler anlatıyor, düşündürüyorlar. İçimizde gizli gizli bir şeyler kaynaştığını duyup bunları anlatmaya muvaffak olamadığımız zamanlarda bizim dilimizden konuşuyorlar. “Oh ne iyi! Tam da isteyip de kıvıramadığımız

şekilde söylemiş” diyoruz. Sonra unutup günlük işlerimize dalıyor, kitaplarını sandık arkalarına atıyoruz. Fakat fasılalarla hatırlayıp başvuruyorsunuz ya! Yeter.

Onlar bizi, unutmamaya, sevmeye, yaşamaya, düşünmeye çağırıyorlar. En inatçılarımız, en fena niyetlilerimiz, en vurdumduymazlarımız bile buna karşı duramıyorlar. En gösterişi sevenlerimiz meclislerde lâfa karışabilecek, lâf açabilecek, tatlı şeyler anlatabilecek bir hale gelmek azmiyle onları yardımlarına çağırıyorlar.

Dışarıdan bir şeyler beklemeyip içindeki fazlalıkları dışına, iç dünyaları az olanlara gönderiyorlar. İşin yüksek ve asil tarafı şurada ki bunlara karşılık onlar üzerinde bir hak iddiasında bulunmuyorlar. Bilakis daha çok zorluklar duyuyorlar.

Başkalarına da yetmek yolunda duydukları hazzı kendi kendilerine eziyet etmek neticesinde tadabildiklerinden kelimenin tam manasıyla kendilerine ediyorlar. Çıldırıyorlar, akıllarını kaybediyorlar. Bilmiyorum mümkün olsa bir başkası görsün diye gözlerinin birisini, bir başkası sevsin diye kalplerini değiştirirler mi? Zaten onlardan bunu beklemek altın yumurtlayan tavuğu kesmek demektir.

Kendileriyle başbaşa kalanlar içinde bu gibiler en çok kendi kendileriyle başbaşa kalamayanlardır diyebiliriz. Nedir ki o insan hiç kendisinden haberdar değildir ve gene cıvı cıvı insanların arasındadır..

Nedir ki o insan daima dinlemeye alışmıştır ve tek kelime anlatacak durumda değildir. (Bu gibi birkaç kâmil veya hayattan zarar görmüş insanlar yok değildir. Fakat bomboş olup da bunların hareketlerine sığınanlar yüzünden bütün bu çeşit insanlar pısırik, boş damgasını yiyorlar.)

Sanatkâr dediğimiz bu insanlar, bugün cıvı cıvı insanların arasında bulunup yaşamaya, onlardan öğrendiklerini kendi hünelerinden geçirerek gene onlara vermeye mecburdurlar.

Onlardan duyduklarını, onların hatalarını, onların iyiliklerini gene onlara vermek.. Bu ne büyük bir iştir bilseniz.

Cıvı cıvı insanların arasında yaşaması şartıyla onlar istedikleri kadar kendi kendileriyle başbaşa kalsınlar. Onların böyle çekilmeleri bize bizi vermek içindir. Zaman helâl olsun

onlara. Fakaaaat!! Cıvıl cıvıl insanların kaygusundan azade, başkalarının derdinden ayrı, yalnız kendi kendine yettiğini, yeteceğini zannedenleri ne yapacağız? Haydi onları da görmezliğe gelelim. Bugün varsalar da o kadar azaldılar ki! Nesilleri tükenmek üzere. Yarın onları masal motifi olarak kullanırız. Peri padişahı ve kızı, Anka kuşu gibi bir masal motifi.

Yarın onlardan bahsederken şiddet göstermeyeceğiz.

Onları da kendi şartları içinde tetkik eder ve: “Bu çeşitleri ortadan yok olmakta benzerlerinden biraz geri kaldılar” deriz. O kadar!..

Acıbadem

5.9.1945, Çarşamba

Masasında Bulduğumuz

Anlatacağım. Ama ilkin hikâyenin başlığı yanlış; onu açıklamalıyım. Bulduğumuz şeyi, o kâğıtta yazılı satırlardan aklımda kalanları anlatacağım. Yalnız ne var ki, onun masasında bulmadıkdı bizler o kâğıdı. Bir alışkanlık, bana açık, belirli bir hikâye adı olsun diye sağ elime o iki kelimeyi hemen yazdırıverdi. Alışkanlık demiştım, o alışkanlık şu: İnsanların beklemekten çözmekten yana niyetleri yok. Ki onun için bekleyenlerin aşkları efsaneleri, çözücülerin tarihe dayanan hayat hikâyeleri ileri ülkelerde romanlardan fazla okunur, aranır. Ben de, yazdıklarımı bir iki kişi okumasın da sonuna kadar çok kişi okusun diye çabalıyorum. Ne yapıp, ne edip, dış yönüm açık ve sığ, içim kapalı ve derin olsun da çoğunluğu azınlığa bağlayan köprülerden biri olayım, geçsinler amacını güdüyorum. Kısacası, onun masasında bulmadık şu anlatacağım yazıları. Bu arada onun kim olduğu da biraz çıkacak ortaya.

O, niçin öldüğünü anlatmak için yazmış. Niçin yaşadığını hiç anlatmamıştı. Olsa olsa niçin yaşayamadığını araştıran bir kişi idi bence O.

Adı-madı yoktu.

* * *

Bir gün

Ben yalan söyleyeceğim. Söyleyeceğim ama o zaman herkesin yalan söyleyebildiğini düşünüp çıldırmaktan kurtulamayacağım. Ben yalan söylemedikçe, başka yalan söylemeyenler de vardır, diyeceğim kendime. Böyle dedikçe avunacağım. Oysa ki herkes yalan söylüyor. Bunu biliyorum.

* * *

Bir gece

Aya gidilecek. Ay'ı gözden çıkarmalı artık. O babadan kalma konağı elden çıkarmaya düşkünlük sebep olmuştu. O babadan kalma ay'ı insan aklının yüceliği istimlâk etti. Benim hissemi düşünen olmadı. Düşkün aile, ahlâkça da düşmüş meğer. Zavalı babam.

* * *

Sonraki gün

İlerleyelim de ne olursa olsun. Savaş mı dediniz. O çok eski bir usul. İnsanlar o kadar çok ki. Onları ikiye bile ayırmak şu yeryüzünde imkânsız artık. Yalnız savaşta insanların birbirini öldürdüğü o devirler insanlığın geri çağları. Barışta zaman tatsız geçiyordu. Daha iyi olalım diye düşünelim, onun yollarını araştıralım. Sonra, niçin daha iyi olamayoruzları düşünmekten yol araştırmaya vakit kalmadı. Birkaç deli tutuyor dünyayı. Yoksa barışla savaş neredeyse birleşik cumhuriyetlerini kuracaklar.

Şimdi içerdikiler ve dışardakiler var. Masallar tükeniyor.

* * *

Dışarıdan yemek getirmeyiniz. İçeriden götürünüz. Dışarıdan şarkı söylemek yasaktır. İçinizden söyleyiniz. Oxford'da bir şey öğretilmez. Cambridge'de bir şey öğrenilmez.

Bir yer var biliyorum, söylemeyeceğim.

Burası, sıkıldım artık; oraya gideceğim. Orada aynı lâfın tekrarı.

Kuyruğa giriniz, bu şehirdir, büyük olan. Göze giriniz bu okuldur, küçük olan. (Hayatta sakın göze gözükmeyiniz. Göze batarsınız, gözünüzü oyacaklarını söyleyenleri duyarsınız. Göze girmeyiniz, göze gelirsiniz.)

* * *

Okul sizi birinci sınıfta başlatır, son sınıfta bırakır. Hayat son sınıftan alır. Sırasıyla bir sürü:

Terzi; tüccar-terzi; Birinci sınıf tüccar terzi

Birinci sınıf tüccar terzi C

Birinci sınıf tüccar terzi B

Birinci sınıf tüccar terzi A.

Berberiniz üçüncü sınıfsa bekleyeni birinci sınıf olsun. Doktorunuz mütehassıstır belki ama birinci sınıf mütehassislardan şaşmayınız.

Cenazenizin iyi muamele görmesini isterseniz para biriktiriniz. Yaşarken o size çok lâzım olan paradan biriktiriniz. Ölünce daha çok lâzımdır.

Sonsöz: Okullar sınıf sınıftır. Numaranız vardır, sorulunca söylersiniz.

Hayat sınıf sınıftır. Numaranız yoktur, numaranızı yaparsınız. Okulda numaralanır, numara alır geçersiniz. Hayatta numara yapar geçersiniz. Yani geçinirsiniz.

* * *

Bunlar hep unutmamak için. Bu göz yoluyla sinirlerinizi yıpratan uygarlık. Bu soyunmalar, bu neonlar, bu flüor gazının yanan esansları. Bu televizyonlar, bu teleksler, bu telefotolar. Bu teller, bu yeraltından gitmesi gerektiği halde başınızın üzerinden geçen elektrikler, kablolar. Tabiatın gösterdiği yol, ağacın meyvası topraktaki köklerindendir. Bu kadar yeter.

* * *

Çocuktum yat derlerdi, uyumamak için çırpınıp dururdum. Şimdi uyandım uyanmak için çırpınıyorum. Artık çocuk değilim demek. Çünkü artık bana uyuma diyen birisi yok. Kendime uyuma diyen ben varım. Ben. Bizden başladım. Bana geldim. Şimdilik merhaba ölüm.

* * *

Benim içtiğim cıgara 6 santimetre 7 milimdir. Sağ gözüm milimetreleri seçmemeye başladı. Sol gözüme yardım olsun diye yazıp bırakayım dedim. Asıl milimetreler bana şimdi lâzım. Cıgaranın 6 santiminden fazla o 7 milimini seviyorum. Çünkü benden uzaklaşan o.

* * *

Hatırlamak; yeniden ele almak.. Unutmak, hatırlamaya yer açmak içindir. Uykularla işbirliği eden yorgunluk. Unutmamak ölüm. Merhaba ölüm. Unutamıyorum. Benim gururum, kahramanlığım bu; unutmamak.

* * *

Ben sizi bir yerden tanıyorum. Doğru söyledin. Sen beni bir yerden tanıyorsun. Ben seni hiçbir yerden tanımıyorum. Bir zaman var. Ben seni bu zamandan tanıyacağım artık. Kızdırırsan hiç belli etmem. Ben terbiyeli bir insanım. Seni tanımamazlığa gelirim. Sıkışırsam seninle gizli gizli alay ederek konuşurum. Çaktırmadan seni harcarım. Göğsüm kabarır. Gururum nezaketimin altındadır. Ezilmiştir. Yuttururum. Her şeyin bir üslubu vardır. Adam öldürmenin bile. Ayıp değil mi sana. Niye küfür ediyorsun? Başkaları küfür eder.. Peki onlar adam değil mi? Terbiyeli, yetişkin olamazlar mı onlar? Küfür ettiler diye ölsünler mi?

On liranın üstünde dimdik ayakta duran yüz liranın üstünde yan gelir yatar. Bin lira sonsuz bir saadettir. Aslında bir işe yaramaz. Geçici bir ahlâksızlıktır.

Bir Oyun Oynanacaktı

Tıpış-tıpış geliyorlardı. Kimi evinden, kimi işinden, kimi de can sıkıntısından..

Kimi eşiyle buluşmuş geliyor, kimi eşinden kaçmış geliyordu.

Elleriyle sevişerek gelenler de vardı, gözleriyle sevişerek gelenler de..

Boyları uyuşuk olanlar, huyları uyuşuk olanlar, renkleri uyuşuk olanlar da gelmekteydi, uyuşuk olmayanlar da..

Oyunun konusunu önceden biraz bilenler de vardı, önceden bilenlerden duyanlar da vardı. Bir de hiçbir şey bilmeden gelenler vardı; oradan geçerken duymuşlardı.

Oyun salonu boşluğunu azaltıyordu: Çağrılı gelenler ön sıralara, çok para verenler ön sıralara, oyunu görmesi istenenler ön sıralara, gazetelerde yazacaklar ön sıralara, oyuncu ana-babaları ön sıralara, açık-gözler ön sıralara, gözlüklü tanıdıklar ön sıralara, uzaktan göremeyenler ön sıralara..

Doğru yerlerini almaktaydılar.

Eleştirmenlerle, eleştirmeciler de ön sıralara.

Yakından görmesi gerekenler, yakından görmesi istenenler, yakından görmeyince anlamayanlar da ön sıraları alıyorlardı.

Büyükler ve saygıdeğerler de ön sıralara idi.

Bir de, ön sıralara kadınlar alınıyordu..

Onların kadınları, kendi saçlarını değiştirmiş, büyütmüş, çoğaltmış, parlatmış, boyamış kadınlar... Saçlarıyla oynamış, saçlarıyla oynatmış, saçlarını onaylamış kadınlar.. Çok azı tanınmış, çok çoktanınmamış kadınlar. Şimdiye kadar anlamaları istendiği için oraya buraya taşınmış ama gene de anlamamış kadınlar..

Kimi yatmış anlamış, kimi yatmış anlamamış kadınlar. Yatmamış dağıtmış kadınlar.

Yüzlerini önlerine doğrudan çok, yanlarına ve arkalarına doğru hazırlamış, kafalarını boyunlarına ve enselerine göre ayarlamış kadınlar...

Ön sıralarda serpmeye yayılıyorlardı.

Ön sıralar sıkıştırılmış, belki de gerilmişti. Olsa-olsa ölçüsü ile şöyle bir bakıp geometrik oranlama yaparak kestirdim.. Sekiz bin kadar vardı ön sıraları tutanlar, tutturanlar.

İki bin kadar da, ön sıra sayılır sananlar ya da sandıranlarla on bini tutuyordu bunlar.

Bir oyun oynanacaktı. Orta ve arka sıralara geçmeden oyundan söz etmeli burada bence.

Bundan önce, orta sıraları biraz anlatmalı. Orta sıraların toplam tutarı 25-30 bin kadardır. Bunların ödediği para ön sıralardaki ödememişlerle, ödemeyeceklerin açığını kapatacak kadardır. Adam başı beş lira ile on lira arasında değişen bir para öderler bunlar. Adam başı olmayıp da yer başı ödeyenler için de bu değişmez.

Bir oyun oynanacak. Bu oyun..

Orta sıralar üzerine bu kadar bilgi az sayılmaz ama yetmez sanırım.

Orta sıralara biraz daha kendime yakın kişiler gelir. İçlerinde ön sıra özlemcileri de vardır, göze batmak istemeyip ne ön ne son deyen ürkek, kendi halinde kişiler de vardır.

Orta sıralar burada biter. Son sıralar, daha doğrusu arka sıralar, ön ve orta sıraların toplamından fazla tutar. Tümü, yüz bin falandır bunların. Yüz bin kişiye bir oyun da iyi oyun sayılır.

İşte oynanacak oyun böyle yüz binlik oyunlardan.

Bu oyun...

Bu oyunun konusunu anlatmayacağım.

Artık O O Değil*

Bir gece, artık büyüklüğümü herkese söyleyecek durumdayım dedi, kendine.

Alaylara, anlamayışlara, çekemeyişlere, haksızlıklara, karşı koyacak duruma geldiğini biliyordu.

Hiçbir şey, onu bunu ilân etmekten alıkoyamazdı artık.

Büyüklüğünü göstermek eski ahlâkın eski insanlarına göre doğruydı, o da bir belki ile doğruydı.

Yeni çığır kesinlikle kendisinden taşacak insanlar bunu yavaş yavaş sezeceklerdi. Eski ahlâkın saygısız yolu, yapmacık kalıyordu.

Eser ile beraber söylemek. Tam bu. Göze bunu kolay almayan törelerin rahatlığı içinde sıcak idi, ucuz ısınıyordu.

Üşümesini bildiği halde dışarıya çıkmaktan korkmamak. Büyüklüğün ilk adımını o böyle attı.

Şimdi ona o denildiğinde kimse anlayamaz. Çünkü o zaman o o idi/o'ydu. Artık o o değil. O kadar yalnız şimdi o. O kadar tek. O kadar ayrı, o kadar dışarıda, kimsesiz, acılı ve susuk. Yeni ölçülerin adı onun adının parçalanıp dağılmasıyla bulundu.

Bir bulsam da acısam.

Köprüler

Köprü insanın ahlâkını bozan

buluşlardan biridir..

Yuvarlağın Köşeleri - Özdemir Asaf

Geçemeyeceğin köprüyü yapma, yapamayacağın köprüyü geçme.
Köprüye gidemeyeceksen gidemeyeceğini köprüleme. Sulaya-
mayacağın çiçekleri sevme, sevemeyeceğin sulamaları çiçekle-
yemezsin/ neden gübre kullanılır toprak zayıf olunca/ neden
küfür kullanılır adam zayıf olunca/ Ne kullanılır adam şişman
olunca/ Önce adam olup olmadığı önemlidir adamın sonra
şişmanlığı zayıflığı ele alınır./ Adam değilse bir adam/ adam
olmayan bir adam adam olamaz başka şey olur/ ne olur/ ne
bileyim ben ne olur/ Ben adam olmayanlarla uğraşmıyorum/
benim işim gücüm var/ ben şey değilim/

Bu kadar yıl çıka çıka bu mu çıktı/ Bunu deyen kim/ Bu
kadar yıl çıka çıka o çıkarsa bu neye çıkmasın

Akşam, yine akşam, yine akşam

Göllerde bu dem bir kamış olsam!

Ahmet Haşim

İnsan kamış olur mu efendim/ İnsan odun olur da neden kamış
olmaz/

Bademcik Üstüne

Bademcik üstüne bir sürü hastalık ve bir sürü de korku vardır. Bir de bademcik üstüne bir sürü paralar döner. Ben senin bademciklerini alacağım. Sen benim hiçbir şeyciklerimi alamazsın.

Niye bademciklerini aldırımıyorsun? Pardösüm eski olduğu için. Pardösün niye eski? Bademciklerim var diye eski./ Bademcik dedim de aklıma geldi.

İçkilerden ne içersin? Ne verirlerse. Vermezlerse ne içersin? Düşünürüm. Ne içeceğini mi düşünürsün? Hayır niye içmiyorum diye düşünürüm.

Biz eskiden yeni çocuklardık. Artık eski çocuğuz. Daha çoktuk o zaman bilmezdik. Şimdi biliyoruz ki sütler eski sütler değil. Pastörden önce pastörize yapmak var mı?

Bu ceketin kolu bana kısa geldi. Kolunu uzat. Ben kısa geldi diyorum. Öyleyse kolunu kes. Ceketin kolu mu? Hayır uzun kolu kes, cekete ekle, kenarına rıhtım yap gemiler yanaşsın. Ama giden gemiler değil. Gelen gemiler yanaşsın. Gidenler rıhtımla gitsin gemi kalsın. Arama tarama var. Gemiler eller yukarı.

**Bana Yazmadığınız Mektup Efendim.
Söylemediğiniz Kanılarınız, Gözleriniz,
Arkamdaki Gözleriniz**

Kötülük, ne kadar varsa bende. Yanlış adım, fakat düşünce benim, baştan başa benim. Hiç doğru söylemedim. Aldatmak bence kolay. Herkesi aldatıyorum ben. Ben aldatırım insanları. Yıkıcı davranışlarım, yıkıcı düşüncelerimden geliyor insanlara doğru acıma duymadan ilerliyor, gidiyor, önüne kim çıkarsa onu deliyor, eziyor geçiyor. Önüne ne gelirse onu.

İçimden hiç beyaz bir köşe çıkmadı. Gözlerimde bir ışık gören olmadı. Olmayacak. Olmaz da. Gülerek uyutur, sever görünerek lekelerim. Ne olurdu bir tek doğru olsa bende. Tesadüfen bile olsaydı. İnsanlık ne kadar çıkmışsa ben o kadar inmişim. Bir insan öldürmek isteyenler benden daha uygununu bulamazlar.

(Buraya bir mükâleme)

Bir karanlıkta olsa. Bir uçurum olsa. Dağbaşı olsa. Ben uçurumun kapağında olsam. Siz de oralarda olsanız. Sizin oralarda olduğunuzu kimse bilmeseydi. Sizi kimse görmeyecek olsa. Sizi kimse görmese. Bunu bilseniz. Beni öyle görseniz. Beni iterseniz. İtseniz. Beni uçuruma itersiniz. Biliyorum itersiniz. Çekinmeden itersiniz. Kimden çekineceksiniz. İsteddiğiniz.

Yok. Yok. Bu bana çok iyi. Ama size çok ağır. Unutamazsınız. Uykularınız kaçır. Vicdan durmaz, konuşur. Bana çok iyi olan bu sonra size çok ağır vurur.

Beni uçuruma başkası itse. En iyisi ben kendimi atsam. Ya da ayağım kaysa, bir kayaya takılsa, ben kendim düşsem.

Öldüğümü değil, benim öldüğümü duysanız. Rahat bir nefes alacaksınız biliyorum. Söylemediniz. Ama ben biliyorum. Belirtmediniz. Daha fazlasını yaptınız. Saklamaya çalıştınız. Onun için iyice anladım. Saklamaya çalıştınız.

İşte böyle efendim, benim için beslediğiniz düşünceler. Hepsi bu kadar değil, sizi rahatsız etmemek için kısaca dokun-

dum geçtim. Siz de hepsini bildiğiniz için teker teker sıralamadım. Ölmesi için benden uygununu, size hiç kötü bir şey yapmamış bu benden uygununu gösteremezsiniz, tanıdıklarınız ve tanımadıklarınız arasında. İçinde demedim, arasında dedim. Çünkü ben ne tanıdığınız ne de tanımadığınızım. Tanımak istemediniz, tanımadınız. Biraz biliyorsunuz diye tanımadığınız da sayılmam. İşte böyle efendim.

Cevap:

Bir gün sonra.

Benim mektubumu siz yazmışsınız. Doğru yazmışsınız. Korkular duyarak okudum. Gece korkular duyarak uyuyamadım. (Ben) sizin için öyle düşündüğümü biliyorum. Ama o kadar düşündüğümü bilmiyordum. Evet, istemiştim. Artık istemiyorum. Ölmeyiniz. Benim rahat yaşamamı ancak ölmemekle sağlarsınız. Yaşayınız. Benim utanmamı kendimin sınırlarını bilmediğim için sizden öğrendiğim için utanmamı yaşamakla sağlarsınız. Yaşayınız.

Cevap:

Bir gün sonra.

Büyük bir dönüş anlatan cevabınızı aldım. Ölmeyeceğime dair söz veremeyeceğim için üzgünüm. Öleceğim efendim, sizin gibi, bildikleriniz gibi öleceğim. Ama sonunda.

Yaşamaya gelince. Sayenizde, daha başka birkaç kişinin sayesinde onu biraz anlamaya çalıştım.

Gözleriniz, arkamdaki gözleriniz olmazsa, yaşamak kırıcı olmaz. Gözleriniz, gözlerime bakan gözleriniz olsun, gözlerim gözlerinize bakan gözlerimdir.

Canbaz

Senin yanında bir hikâye istediler. Seni daha iyi anlamak için. Seni kolay anlatmak için. Seni süslemek için. En sonra sana acımaları için senin yanında bir hikâye olsun istediler. Seni bütüncene unutmak istemiyorlardı. Ama isteyorlardı ki senin yanında olaylar bulunsun. Öyle daha sıcak oluyor gibiydiler. O zaman seninle ısınıyorlardı. Ne bileyim, öylelikle daha üstün-körü ama daha kolay oluyordun sen.

Ben.. Bana gelince.. Ben onların bu isteklerini karşılamadım. Yani senin yanına hikâye tutamakları koymadım. Seni küçümsemedim. Üstelik daha da karşı geldim onlara. Senin çevrende birikmiş hikâyeleri silmek için davranışlar yaptım. Sildim mi! Ne gezer! Bunu kimse başaramazdı.

Ben ne yaptım?

Seni, bütün eskilikleriyle saran *melodramatik dumanın sararmış kalınlığını süzdüm*.

Sen benim şu son cümlemdeki edebiyatın içinde gibiydin bence. İçin kan ağlarken tellerin üzerinde ekmek parası topluyordun sanki. O zaman o paraları o tellere hangi gevezeler dizmişti acaba. Bunu kimse bilmiyor. Sonra, sen o paraları ne zaman toplardın? Bunu da kimse görmemiş.

Neden gülümser gibisin şimdi. Evet onlara karşı çıkmak senin işin değildi. Onu da sen yapsaydın bana da tellere çıkmak sırası gelirdi.

Çok böyle yaptık. Edebiyatçı tellere tırmandı, canbaz elinde kalem ortalıklarda dolaştı. Ekmekçi toprağa demir ekte. Demirci denizi doldurup bahçe yaptı.

Ben ağzı açık, senin telinin altında üstüm tozlanmasın da ne olursa olsun gibilerden eğreti dururken. Sen telde eğreti, kamyoncu yalanlarını kuşbakışı adam görüşü görürken.. Falan, falan..

Yani, yukarıda neler oluyorken aşağıda neler oluyordu. Bunu tekrar etmeden geçemeyeceğim. Yukarıda bir şeyler olurken aşağıda da bir şeyler olur.

Telde duran çarşıda pazarda haydi-haydi dururdu. orap satamaz mıydın. Arpacı gibi apartman yaptıramaz mıydın. İnce bir soyadı alır kalın bir odun alamaz mıydın.

Bilmem neler arşısındaki yazıhanende bir sürü faydasızlık zararı müstehliklerini arşına alıp:

— Dünya ne oldu be. Yüz elli lira veriyorum gene de bir adam bulamıyorum. Yüzzzz elli liraa. Gâtip canım. Bir gâtip.

Diye hiç utanıp kızarmadan bağıramaz mıydın. İnce bir soyadı alır kalın bir odun olamaz mıydın.

Bundan önceki kâtip, evine yolladığın sepetteki yumurtalardan dördünü kırdığı için, kesintiye uğramış. Ay sonunda, ıkacağıını söylediğinde:

— Nankör..

Olmuşdu.

Sen bunlara arışamaz mıydın. Hayır, arışamazdın.

Sen, bunlara arışmadın ama.

* * *

Benim gülmem canımın sıkıntısıdır.

* * *

Ben senin içindeki öyküyü aradım, ararken içine öykü koydum.

Kırılmadık Bir Şey Kalmadı*

İçinde su olduğu sanılan bir fıçıyı çeken adı belirsiz bir hayvan, kapalı kalmış bir dükkânda kapalı kalmış. Bunu iki gün sonra anladıkları zaman, hemen dükkânın kapısını kırıp içeri girmişler.

Bütün bunlar oluncaya kadar ben orada değildim. Anlattılar. Ben, çağırdıkları doktor geldiğinden ötesini gördüm. Adamı aradılar, bulamadılar.

Vitrinde, yukarıda anlattığım şeyleri görürken.

Yere doğru sönmüş adı belirsiz kahverengi hayvan bana sorulursa bir kaplanı andırıyordu. Yalnız, kaplana göre rengi koyu, bedeni de yuvarlaktı. Biri geldi, kim olduğunu şimdi söyleyemem. Ne hatırlarım, ne bakdım, ne de gördüm. Hayvan ölmüş dedi. Ölmüş dediği hayvan, ben ayakta yere doğru baktığımda bir karıştan fazla iki karıştan az bir uzunluk ölçüsü içinde ölmüş oluyordu.

Haydi çıkın tamam dediler. Apar topar çıkarıldık. Dükkân, köşede bir eski evin deniz yönüne doğru olan yanındaydı. Eski ev onarım durumundaydı. Birinci katını taş kaplıyorlardı. Kazılmış sıvaların altında gözüken yerlerde sarı motifler vardı. Bu motifler çıkarılsa, kaplanacak taşlardan daha değerli bir yüz çıkar diye düşündüm. Ama evin sahipleri onu kazıtacak, o motifleri çıkartacak kadar ruh zengini değillerdi. Onların zenginliği taşla örtecek kadardı.

Deniz kıyısına doğru yürüdüm. Vitrini düşünmeye başlamışım. Fıçıyı gördümdü. Sağ yanda bir şeyler daha vardı, bakmamışım.

Kaplana benzeyen hayvanın yanı başında, yere düşmüş bir kuş vardı. Besbelli fıçı taşınırken hayvanın üstündeymiş, yere düşmüş. Boynundaki süs zincirinin ucunda küçük bir süs tabancası vardı. Ki tabancanın namlusu bir çalgının üfleme ağzı idi. Tabanca biçiminde bir düdüktü kuşun boynunda taşıdığı. Bir de yanında yere düşmüş küçük bir boru vardı. Masal borularının eşiydi. Onu çalıyor olmalıydı o kuş, fıçı taşınırken onu taşıyan hayvana. Kuş düşerken o da düşmüştü.

Deniz kıyısında adamlar vardı, ama görmüyordum.

Bir masanın kenarına oturdum. Sırtım denize dönük içki içtim. Denize doğru bir duvar iniyordu sağımdan.

Bir insan gelip, üzerine bana doğru oturmuş, bana bakıyordu, onu sezdiğimde. Ben içkime devam ettim. Küçük kadehlerle içiyordum. Rakıydı. Tam karşıma biri gelip oturdu. Benimle bir şeyler konuştu. Ben de ona bir şeyler söylemedim değil. Ama sorulsa neler konuşulduğunu anlatamam, uydururum. O gitti. Ben rakıya devam ediyordum.

Duvarda oturan insan indi. Yürüdü. Yanıma geldi. Bir kadındı. Az önce oturulan yere oturdu. İki kadeh içki içti. Ben kadına olanları anlattım. Kuşa kadar anlattım:

— Kuşun yanında bir... Bir de yere düşmüş küçük bir boru vardı. Masal borularının eşiydi. Onu çalıyor olmalıydı o kuş. Kuş düşerken o da düşmüştü...

Kuş güvercin boyunda, ama güvercinden zorlu görünen, kirli yeşil, sert kanatlı ve tüylü idi. Pek iyi, o kuşa kimse bakmadı ki, dedim birdenbire. Gidip seninle bakalım mı dedim. Elimi tuttu, ayağa kalktı.

— Ama dedi, senin anlattığından bu yana iki gün geçmiş. Gene de bakalım istersen. Hemen yürüdük. İçeri girdim. Kuşu aldım. Borusunu da aldım. Boru iyice ölmüştü. Kuşun yüzüne hızla bir üfledim. Kuş ellerimdeydi. Bir daha üfledim. Kuşu çevirdim yere koydum. Kuş başını oynattı. Ayağa kalktı. Bana bakdı. Boynuna doğru başını büküp, zincirin ucundaki tabanca çalgının ucunu tuttu, kaldırdı. Uzun, tek sesli bir çalgı sesi çekti. Biraktı. Tabanca zincirin ucunda boynunda sallanıyordu. Can sallantısı idi bu. Kuş vardı artık.

Üçümüz, ikimizin eski yerimize döndük. Masaya oturduk biz. Kuş gezinip duruyordu oralarda. Arada bir yakınımızdan geçiyordu.

Kadın, bana kalk dedi. Biz de gezelim. Adamlar var dedim, hiç orali olmadı. Elimi tuttu. Birkaç adım attım. Yer yamrı yumruydı. Bir adımında aldığım basma ölçümü öbüründe bulamıyordum. Başka bir adımında bulduğum dengeyi ondan sonrakinde sağlayamıyordum.

Kadına:

—Başım dönmeyor dedim. Dönüyor gibiydi oysa. Yerlerin bana yamrı yumru geldiğini söylemedim. Yer sallanıyor dedim. Hiç oralı olmadı. Beni sen iteleyorsun dedim. Gülümsedi. Boş ver der gibi idi. Daha doğrusu boş verir gibiydi çevreye. Yalpalayorduk. Saklanacak gibi değildi. Büyük bir masaya dayandım. Masa devrilmeye başladı. Yarıda durdu. Beni de tuttu. Ben de sırtüstü düşmekten kurtuldum.

Bir duvara dayandı kaldı sandım. Döndüm baktım. Hiçbir yere dayanmış değildi. Yarı eğik duruyordu. Masanın üstü doluydu. Düşeceklerin sesini bekledim. Hiçbir şey düşmedi.

Masama oturmuş olan adam karşımdaydı. Bir şeyler söylüyordu. Ben ona sordum dedi bana. Ne sordun dedim.

Ona söylemiş ki ben onu seviyormuşum. O seni seviyor demiş. O da ona biliyorum demiş. Nereden biliyorsun, belki bunu o bile bilmeyor demiş. O, ben biliyorum demiş gene.

Keşke adam bunları söyler söylemez hemen gitmeseydi de ben ona ne cevap vereceğimi öğrenmiş olsaydım ve şimdi buraya yazsaydım.

Bana döndü:

— Sen onu seviyorsun, dedi.

Bir şey dememe kalmadan adam gitti. Bir şey söyleyemedim. Söyleseydim ne derdim acaba. Ben kuşa baktım yoktu. Kadın, ufak bir kadındı. Hiç belli olmayacak bir kadındı. Ama yakınına gelince insanı bir yerinden vuracak bir kadındı. Daha önce hiç görmemişdim. Aramam bulmak için. Bulunmaz da. Belki de yokdur. Ama isterim olmasını.

O dükkânı başkası tuttu. Ev taşlarla kaplandı. Taşlar düşmeye, kırılmaya başladı bile. Deniz evden uzaklara gitti.

Yapacak çok işim var. Eskiden de vardı. Başlananlar vardı. Bitenler oluyordu. Yeni yeni işler vardı. Şimdi yapılacak çok işim var.. Biteceklerini sanmayorum. Yeni yeni işler olsun istemeyorum. Bendekiler bitmeyecek gibi. Gerçekde bitmeyecek biliyorum. Oralardan, buralardan geçiyorum. Oralara buralara gidiyorum. İçki içiyorum. Uyunmayacak zamanlarda uyuyor, uyunacak zamanlarda uyuyamayorum.

Eskiden kızardım. Daha çok konuşurdum. Gülerdim. Gülümserdim. Beklerdim. Umardım. Yaşama sevincimi yitirmedim ama, kızmıyorum artık. Daha az konuşuyorum.

Su taşıyan hayvan yok. Fıçı kim bilir ne oldu. Dükkân ve ev orada. Kuş bir daha görünmedi. Benzerini de zaten hiç önceden görmemişdim. Sonra da görmedim.

Eskiden, anıyorum da bunun gibi şeyler olsun derdim. Olursa gene olsun derim. Olmayınca düşlerdim, gene düşlerdim. Şimdi artık istemem gene olmasını.

Bunların hepsi oldu. Uydurma hiçbir yeri yok. Daha da çoğu oldu. Ben yalınladım ve özetledim.

Kuşu sanırım görüyorumdur. Ama tanımıyorum galiba. Belki o da beni görüyordur. Ama gelmeyordur yanıma. Belki de göstermeyordur kendisini.

(Gözle görülen) ev var, dükkân var, deniz kenarı orada duruyor. Şimdi çok bozuldu. Bir de o deniz kenarındaki rakı. Kaplan ölmüştü. O fıçı yok. Kuş, görünmüyor. O küçük kadın, o baş dönmesi, o yer sallanması yok.

Yalnız geçenlerde bir masaya çarptım. Duvara doğru kaydıldı ama gene de devrildi. Üstünde ne varsa, tümü de yerlere döküldü. Kırılmadık bir şey kalmadı.

Aynı - Bir Ayrı - Bir'e*

Bir kişi aralarında konuşuyorlardı. Aynı-bir Ayrı-bir'e, sen, dedi, bir yarışmaya girsen, sana sorulan birçok soruları bilsen de doğum tarihini bilmesen ya da yanlış söyleyen utanır mısın?

— Hayır. Aksine, bana utanarak bakması gerekeni ararım.

— Anlamadım daha doğrusu yetişemedim.

— Ben, bana doğum tarihimi yanlış belletenin utanması gerektiğine onları inandırırım kolayca. Ben bana söylenenleri unutmam. Öğretilenleri ise hatırlamaya çalışırım. Zekâm da buna çokluk yetiyor. Bana doğum tarihimi, benim doğumumu görenler ve bilenler söylemiştir. Ben doğumumu görmüş ve anlamış, bir insan değilim ki. Hem böylesine bir doğan daha yok. Ben, doğumlarını gördüklerime karşı, doğum tarihlerini bana sorarlarsa söylemek sorumluluğunu taşıyım. Benim kendilerine doğum tarihlerini öğrettiklerimden biri böyle bir yarışmada doğru cevap veremezse ben utanırım, o değil. Onun için de ben kendi doğumumda tarih yanlış yapanları sorumlu tutarım. Şimdi anladın mı? Yetiştin mi?

— Evet.

— Ben de seni öyle bir yarışmada düşünüyorum. Sen de önceki soruları biliyorsun. Ölüm tarihini soruyorlar. Ne cevap verirsin?

— Ölüm tarihim senin düşüncene göre benim bileceğim bir şeydir. Zira benim görebileceğim bir şeydir.

— Evet, çünkü, zamanın ölçülmüş ve kullandığımız hızı bizim insan olarak görme, bilme ve düşünme hızımızın içindedir. Onun için onu tespit edebilirsin de ondan.

— Şu da var. Yalnız o kadar değil. Bir kere yanılmamak yani ölmek benim elimde olan bir şeydir. Yanılırsam, utanacak benimdir.

Sonra gördüğüm, görebileceğim bir şeydir.

Görebileceğim şeyi bildiklerime dayanarak çıkarabilirim.

* * *

YAHUT ŞÖYLE YAZILAR

Bana doğum tarihimı sordular.

Şöyle şöyle dedim. Yanlışmış. İsbat ettiler, bilememişim.
Güldüler.

Onlara izah ettim.

Doğru buldular, güldükleri için özür dilediler.

Bana da şöyle bir şey oldu.

Ölüm tarihim:

Bildim şaşırdılar.

Onlara izah ettim. Doğru buldular. Şaşırdıkları için utandılar.

Aşk – Arzu*

Bir çivi ikiye bölse anlamca ve kavramca o iki çivi olmaz. Ama uygulamada iki çivi yerine geçer.

Çalışmada tembel, yaşamada da tembelse o kişi tembeldir. Değilse iş başka.

Sözcükler dağıtılıyordu. Dünyanın yaşlı, insanlığın genç günleriydi. Renkler dağıtılmış, doğa boyanmışdı. Sesler dağıtılmış, havalar, hayvanlar, kısacası canlılar seslendirilmişdi. Renkler önce “dışarı” sonra da “içeri” olmak üzere iki bölümde dağıtıldı. Sesler yalnız “içe” konuldu.

Güç dağıtımında iş kolay olmadı. Yanlış hesaplar yüzünden haksızlıklar yapıldığı öne sürüldü. Kavgalar “adı üstünde” o yüzden çıktı. Yanılmalar birbirini kovaladı. (Bu konuda bugün de kovalıyor.) Sonra bir akıllı kişi, (bir düşünür belki bir bilge ya da filozof) bunu ikiye ayırdı da ortalık yatıştı. Sonra ileride karışmak üzere.

Bu konuda söyleyecek söz pek çok. Onun için gücü ikiye ayırdılar deyip kısa keser gibi görünerek işi uzatıyorum.

Sözcüklerin dağılımı öyküsü insanların öyküsüdür. Bu konuda uzun kaçmak, insanlara da kitaplara da aşağılama sayılacağından az kalacağım. Burada: Şiirlere, romanlara, düşünür belgelerine saygı. Çoğu kötü ve fazla, fazla ve kötü olsalar bile. Sözcüklere sevgi çoğu yanlış ve eksik olsalar bile.

Sözcükler ev ev, sokak sokak dolaşarak dağıtıldı. Bir sürü karşı koymalar oldu. Beğeniler, seçimler öne sürüldü. Kimi benimkiler sert olsun dedi, sivriyi geri çevirdi. Kimi yumuşak, yuvarlaklarını istedi. Oysa aldıkları onların tersi idi. Kimi ağır dedi hafifini seçti. Kimi hafif dedi ağırларını beğendi.

Bu iş de bitti. Ama elde iki sözcük kalmıştı: Aşk-Arzu.

Bunun için bir toplantı yapıldı. Benim önerim onaylandı. Ben “bu iş, çekim ile yapılsın. Kadınlar bir temsilci, erkekler bir temsilci seçsinler. Sözcüklerini torbadan çeksinler,” demiştim.

Bu yola başvuruldu. Sonucu bildirmek görevi bana verildi: “Aşk” kadına, “Arzu” da erkeğe düştü. Çıktı demiyorum. Çıktı kelimesini aşağıda kullanacağım da ondan.

Bundan sonra iş çıkırından çıktı. Bugünkü kavgalarımız o kavgadır.

Göz Caddesinde Bir Yaban

Düşürdüğüm kalemimi aramak için uygun bir yer seçeyim diye o sabah kırıklara çıktım. Şimdiye kadar hiç gelmediğim yerlerde gezindim. Amacım bulmak değildi. Kalemimi nerede düşürdüğümü iyice bilmediğimden – bilsem de gitmezdim – istedim ki değişik yerlerde dolanayım da, hiç olmazsa aramak nedir onu anlayayım.

Önce şunları söylemeliyim: Bir şeyin kaybedilmesi bir insanı en azından ikiye ayırıyor. Bu ikiye ayrılmada yalnız kaybetmenin değil, kaybedilen şeyin de payı var. Ben ise ne onu ne de o şeyi seçtim. Ben bu işte kendimi seçtim. En kazançlı yol buydu. Durun anlatayım:

Eğer ben kalemimi bulsaydım, ya da bulamayıp başka kalemlere yönelseydim, kazancım, kaybedilen bir kalemi bulmakla bulamamak arasındaki farkın dar açıları içinde uyuşup kalacaktı. Ben ise kendimi seçtim: Ben aramayı arayacaktım.

İlkin, ne iyi, dedim, kendi kendime. Artık ben bir şey kaybetmesini bilen bir adam oldum. Şimdi kaybetmeyi bilmeyi öğrenmeliyim, dedim. İster kalem olsun o, ister başka bir şey olsun, dedim. Omuzlarımı oynattım. Bakalım bende neler olacak şimdi. Kendime yöneldim. Asıl onu kaçırmamalıyım, çünkü kendimi bir daha arayamazdım bile.

Diye seçtim kendimi. Anlatabiliyor muyum? Önümde kocaman bir aramak alanı gördüm. Ama sakın bu alanı bulmaklı düşünmeyin. Bulmaksız, sadece aramaklı bir alan.

İşte onun için seçtiğim kırıklar yepyeni olsun istedim. Kırıklar yepyeni olsun ki ben kendimi yalın oluşları içinde iyice bir öğreneyim, bakayım. Bakayım neler olur, bulmayı hiç düşünmeden arayan bir insanda neler olur. İstedğim sadece aramaktı. Aramayı görmek, onunla tanışmak, onu duymak, aramayı tatmak.

Çünkü biliyordum ki ben, kalemimi kaybetmekle, kaybetmeyi öğrenmiş bir insan oluyordum. Büyümeye başlamış,

benden önce büyüyenlere benzemiş oluyordum. İşte tam burada eskilerin yolundan ayrılırsam, kaybedileni değil, kaybedeni düşünür, bir şeyler açıklarım sanıyorum.

Diye seçtim kendimi. O büyüyen kendimi seçtim. Anlatabiliyor muyum?

İlk işim, “ah kalemim, vah kalemim, şimdi ben onsuz ne yapacağım” dememek oldu. Öyle sevindim ki onu demeyişime. Demek yolda idim.

Sonraki işim düşünmek oldu. Kendimi onsuz düşünmek. Anlatabiliyor muyum?

Düşünürsem, benden önce büyüyenler gibi durmadan büyümeye değil de, büyümeyi biraz olsun önlemeye çalışırım dedim. Bunda iş var gibi geldi bana.

Ne güzeldi kırılıklar o sabah. Bir ara irkiliverdim: “İster misin şimdi yerde bir kalem bulayım?” dedim kendime. İçimden bir ses: “Çok üzülürüm böyle bir şey olursa” dedi. O ses beni büyümek alanında biraz olsun duraklatacak sesti. İçim uymuyordu. Göğüslerim kabardı.

Öyle güzel bir kırılığa dolaşıyordum ki. Kendime öyle güveniyordum ki. Varsın onlar beni ezsinler, ben tek bu çimenleri ezmeyeyim diyordum.

Ayaklarımda başka ayakkabılar var. Bunlar benim değil. Kimin ayakkabıları acaba, hiç tanımıyorum. Ama bunlar benim bildiğim ayakkabılarımdan daha rahat. Daha bana göre. Görünüşleri de benimkilerden güzel. Şimdiye kadar böyle ayakkabı giymemiştim. Bakınca, ilk durumları, eskiymiş de, güzellikleri büyümemiş gibi geliyor. Daha bakınca, daha da eskiyor, ama güzellikleri yerinden kımıldamıyor ayakkabılarımin. Bir düşünüyorum, yeni olduklarını anlıyorum.

Demek bu kırılıklar, eski ayakkabılarını yeniymiş gibi göstermeye çabalayanların yeri değil. Onlar şimdi burada olamazlar. Belki hiç olmayacaklar. Belki buraya hiç gelemezler. Ne iyi, bu kırılıklarda, düşündükçe eskiyen, baktıkça yenileşen ayakkabılar gezinemeyecek.

Şimdi biri gelse, bu ayakkabıları benden almak istese.. Üzülürüm. İyisi mi ben şimdiden hazırlanayım, biri gelip onları isterse, alışkanlıklarımın beni yeneceğini önceden kestirip

kendime yeni bir düşünce bulayım ki, kafama onu giydirmeye hazır durayım. Sonra o zaman kanatsız...

A... Bir kuş... Hiç görmediğim bir kuş... Bakınca uçuyor sanıyorum. Düşününce uçmuyor gibi... Elimin, sağ elimin içine geldi, kondu... Duruyor...

Bakınca benden korkuyormuş gibi... Uçacakmışçasına uçuyor gibi duruyor sağ avucumun içinde.

Hemen düşünmeye başlıyorum onu. Kuş hemen rahatlıyor. Benimle rahat. En iyisi, diyorum, onun rengini, güzelliğini, tüylerini, inceliğini düşüncelerimle göreyim. Onu sevmek yanlışına düşmeyeyim. Değil mi?

Biçim olarak avucumda durması için, elimden kaçmaması için onu düşünüyorum. Bu ne güzel bir kuş böyle.

Kalemim kayboldu. Biliyorum, onu düşürdüğümü. Ne iyi ettim de, onu değil kendimi aradım. Kalemimi düşüremeyeceğim nereler varsa oraları gördüm. Düşünerek gördüm. Kalemim ne iyi etti de düştü. Duymadıklarımı duydum. Düşünmek artık benim için zor da değil.

Kuş... Kuş nerede... Kuşu unutmuşum. Onun ne olduğunu iyice bilmiyorum.

Aradan birçok yıl geçti. Büyüdüm, yenildim. Bazan kendi kendime, o kuşu hatırlayabilir miyim acaba, diye kendime soruyorum da..

“Ben o kuşu sonra galiba uçurdumdu” diyorum.

Adam Parçasının Dönüşü

*On sene sonra beni ziyaret
edecek genç Özdemir'e.*

Nasıl oldu yahut neden icab etti adamakıllı hatırlayamıyorum ama bu ziyareti yapmanın kaçınılmaz merak ve cazibesi kararsız günlerimin içlerinde parladı, çınladı durdu. Aklın çırpınışları sokaklar, kaldırımlarda olduğu kadar masa başlarında, kitaplarda bulunsaydı meşhur muharrir, şair olmanın baş vasfı delirmekten ibaret kalır, işler bazıları için kolaylaşır birçokları için imkânsız hale girerdi. Yani demek istiyorum ki ben, en düşünceli zamanlarımı evimin dışında yaşadım. Akıllı kalmış olmam bu yüzdendir. Buna rağmen uykuya takaddüm eden anın velût fikir karnavallarını inkâr etmediğim gibi.. aklın; meşalelerle gece mitingi yapan insanlar kadar nasıl kararsız olabileceğini de o anlarda görmüş ve duymuşumdur.

Bir gün merdivenli bir sokağın başına gelmiştim ki ya aklım başımdan gitti yahut geldi. Mühim olan, bundan sonrasını âdetimden başka türlü yaşamış olduğum meselesidir. Her hatırlayıшта unuttuğum taraflardan ziyade yeni bulduğum eksiklikler veya fazlalıklar sezerim. (Demin bahsettiğim merdivenli sokağın Yüksek kaldırım zannedilmemesini isterim. Zira o sokakta pek çok temiz yerler olduğu gibi pek çok da kirli yerler, gayri insanî insanlar da vardır ve yaşar. O sokak, başımın içindedir. Şimdi beraber geçerken gürültü ve hayret etmememiz lâzım olduğunu, hiçbir şekilde hiçbir yerle mukayese yapmaya kalkışmamamızı istediğim derecede arzu ederim.)

* * *

Ölmeli mi, yaşamalı mı? Sevmeli mi, sevmemeli mi? diye yürürken ayaklarımın merdiven çıkmakta olduğunu haber aldım. Evet bu ayaklarım yüzünden çıkmaz sokaklara daldığım hatırımdadır, lâkin her seferinde gene o ayaklarımın sayesinde oralardan kurtulduğumu nasıl inkâr edebilirim..

Yalnız bu defa gözlerime, kafama yaklaşan iki pençe, böyle olduğunu zannettiğim *daha* ise o derecesine gelmediğim sarhoşluk gibi muvazenesizlikler yaratıyordu. Ayakta idim lâkin pençelerini gözlerime basıyordu. İki büküm olsam sadaka kabul etmekliğim işten değildi. (Sadaka vermek lüzumu filozof akıllı dilenciler tarafından uydurulmuştur kanaatindeyim. Sadaka almak da vermek kadar bir tarafın şükran borcunu öder, korkusunu – bence hayır – giderir.)

Ne diyordum: İki büküm olsam sadaka alabilirdim. Ben ise üç, dört, beş, altı büküm hatta kördüğümdüm.

Birden gözlerime tazyik veren pençelerim ufaldı, göz yuvalarımdan geçecek kadar inceldi. İki üç ufak şerare. Sonra karanlıktı.. Bir tüfek namlusu içinden gidiyormuşum gibi geliyordu. Ayaklarım, büyük ayaklarımdı, gözlerim yerindeydi. Hâlâ ayaklarımın gözlerimi fırlatarak içeri girişinin sonra aynı şekilde çıkışının ne sebebini ne de fizyolojik imkân veya imkânsızlığını takdir edemem.

Kafamın içindeydin ve dimdik duruyordun. Sağımda bir oda gördüm ki zamanlardır ya içeri girilmediği yahut da çıkılmadığı aşikârdı. İnsanın içi; tıp kitaplarındaki sembolik resimlere benziyordu. Demek şimdi benim başıma gelen daha evvel de ilmin başına gelmiş. Kapının üstünde “Mantık odası” yazıyordu. Evlerimizdeki sandık odaları kadar ufak olmasına rağmen işe yarar cinstendi.

Benim kim olduğum ve kafanın kimin olduğu, benim ve o kafanın sırrı olarak kalagelecektir. Zira bilirsiniz ki; sır ya herkesce malûm olur yahut herkesce meçhul..

Birden elinde aydınlık tutan benden yaşlıca bir adam önüne çıktı. Beklemeden söze başladı. Bu, ya beni beklediğine yahut sıkıntıdan her önüne gelenle konuşan bir deli olduğuna delil olabilirdi. Şimdiden söyleyeyim, akıllı ve beni bekleyen bir insan olduğunu sonra anladım.

Evet söze başladı:

— Peşimden ve ışıktan istifa ederek yürü, gel.. adımların ne küçük olsun ne büyük.. Ne meraklı ol ne meraksız.. Ne akıllı ol ne akılsız.. Ne sabırlı ol ne sabırsız..

Neler söylüyordu ki.. Ben daha...

— İşte bana sevmeyi, beklemeyi ve yaşamayı öğreten kitap.. Kim yazmış, kim okumuş, kim satmış, kim almış belli değil..

Biraz yürüdük ayaklarım yumuşak halılara bastı. Oda dört köşeli idi ama hiç köşesiz olabileceği gibi sekiz köşeli de olabilirdi. 4-5 masa, üstlerinde yığın yığın kitap, gazete, mecmua, kalem, kâğıt vardı. İki masa arasında bir kütüphane bulunuyordu.

Konuştı:

— Oda çok sıcaksa sobayı yakayım soğusun. Soğuksa pencereleri açayım ısınsın.

Herhalde mutedil ve münasip bir cevap vermiştim ki, hiçbir şey yapmadı. Elinde hâlâ o ışıkl cism vardı.

— Yoksa oda çok karanlık mı?

— Hayır elinizdeki ışık kâfi geliyor.

— Hah! Sen beklediğim, bir gün ziyaret edeceğini, döneceğini umduğum adam parçasının. Çünkü bu kitap herkese ışık saçmaz.

Bir an sustu, sonra:

— Yahut saçar da herkes görmez..

Bir cıgara yaktı. Bana vermedi. Anlatıyordu:

— Sen artık buradan dönmeyeceksin. Yani kalmayacaksın da.. Kendi arzunla yokolacaksın. Bıktım senden. On sene geçti hâlâ yaşıyorsun. Aşk mısın ki sen be adam parçası.. Sevgili misin ki.. Arzu musun, hırs mısın, şehvet misin ki beni bırakmadın gitti. Sözlerimi bitirince kendi ellerinle boğazını sıkıp uçacaksın.. Sen bu oyunda en az şanslı kumarcı idin. Masadan kalkacaksın. İntihar değil, intiharın sonrası.. O kadar.. Sene 1954'e devrilmek üzere. 1942'nin devrilişini hatırla. Gençtin o zaman, yirmi yaşındaydın: Ve ben senin içinde bir ufacık zerre idim. Zaman zaman sana itidal verirdim. Sevmeyi ölmek zannederken yaşamak arzusunu kulaklarına fısıldayan bendim. Beni dinlerdin. Dinlerdin çünkü seninle başka öyle konuşan yoktu. Dinlerdin çünkü iyi konuşurdum. Demin belki görmüş olacağın mantık odası güzel mobilyalarla süslü idi. Kadın girse onu her şeye hatta erkek olduğuna kandırır ve inandırabilecek kadar anlatırdım. Mübalağaya mı gülüyorsun. Hayır onları unutamazsın. Nasıl güzelliğinden emin birisini o odaya almış

çirkinliğini yüzüne vurup ıslah ederek meyus göndermiştik. Nasıl ölümden korktuğunu söyleyen bir kızın sebep ve saiklerini teşhir etmiştik değil mi? O kız zengin yaşamak, uşaklar, hizmetçiler kullanabilmek için ölmek istiyordu. Bizim ise kendi hayat felsefesini saadet, refah, huzur gibi mefhumların mücerret cepheleriyle bezenmiş zannettiğimizi düşünüyordu. Perdeleri açınca nasıl şaşırmıştı değil mi? İmkânı yok bunları unutamazsın.

Şimdi beni anlıyor musun, derken cıgarasını söndürdü ve devam etti:

— Ben, bir müteahhidin yanında çalışarak sonunda onunla ortak olan kâtipler gibi hareket edip yavaş yavaş seni içerdense istilâyâ başlamıştım. Şimdi ise ortaklıktan da ayrılıp ayrı iş yapabilecek sabık bir kâtip mevkiindeyim. Birazdan hiçbir alâkamız kalmayacak. Hatta sen müflis bir işadamı gibi dım-dızlak kalacaksın. Vaziyetin farklı olacak. Demin anlatmıştım. Uçacaksın, kaybolacaksın o müflisin ise yaşaması şart. Hatırına gelmişken söyleyeyim. Seni mantık odasına götürmüyorum, çünkü orası battaldır, metruktur artık. Her şey, her şey bende ve bu odada.. Dışarı çıkınca bu odayı kafamın içine alıp giderim.

Sene 1953 sonu. Harp bitti. Fevkalâde felâketler, fevkalâde saadetler sona erdi.. Maksudımı anladığını biliyor, üç noktayla gerisini sana bırakıyorum. Fevkalâde saadetler bitti artık. Ölüm gene var. Hırs gene bâkî.. Seninle beraber yirmi sene yaşadık. Ortasını anlattım. Evvelini ve sonunu bilmen lazım. Ortada ayrı idik. Hey adam parçası, dönüşün zamanında oldu. Otuz yaşında doğmaktan müşteki olmayacağım.

Arada bir etrafa bakınıyordum. Duvarda koca koca resimler, uzun boy aynaları, yazılar vardı.

— Bir gün karısından ayrılan koca, kocasından kaçan bir kadın gibi toplanıp çıktım gittim. Seni tek başına bırakmak doğru değildi.. Hem sen çok az kalmıştın artık. Adabı muaşeret kaideleri dedikleri hazır elbiseleri ben almıştım. Bu yüzden on sene zarfında çok hücumlara uğradın, terbiyesiz dediler, “insanlıktan hariç” dediler, fakat iyi oldu birçok şeyler öğrendin. Sana sevgini bırakmıştım. Bu büyük fedakârlık ikimizindi.

Çünkü benim de ihtiyacım vardı ona. Neyse geldin ve getirdin.

Kalktı, duvara doğru yürüdü. Ters asılmış bir çerçeveyi çevirdi. Odaya birden karanlık çöktü sonra yavaş yavaş her şey değişti. Sanki bu odanın bir duvarından sabah başlıyordu.

Ona dikkat ettim. Resme değil benden firar ettiğini itiraf eden adama baktım. Hissettiğim fakat bulamadığım bir eksiklik veya intizamsızlık ortadan kalkmıştı. Duvarda başka birkaç çerçeve daha vardı ki içlerinde yazılar vardı. Onları okuduğumu gördü. Sesini çıkarmadı.

— Senden ayrıldıktan, kaçtıktan sonra okudum. Bu öyle bir vaziyetti ki hayata ve sevgiye yeniden başlayabilmek için başka çıkar yolu yoktu. Ölmek ise her şeyi mahvediyordu. Parçalanmak, bölünmek lâzımdı.

Bir zaman ikimiz de sustuk. Duvardaki şahane gülüşün bizimle alay edip etmediğini söyleyemem. Temiz bir çehre idi.

Gelirken geçtiğim tüfek namlusu gibi koridoru düşünüyordum. Gözlerim duvardaki resme takıldı. Hayret ifade ediyordu. Karşımdaki de gülüyordu, kahkahalarla gülüyordu. Sanki tetik çekilmiş kurşun da beni önüne katıp gitmişti. O konuşurken konuşuyor, o susunca susuyordum.

— Şimdi ikimiz biriz. Ben; sen olmayacağım, sen bensin artık.

Bu sözleri hem söylüyor hem de gülüyorduk.

Bütün sene dolaşmış ve odama dönmüştüm.

Duvardaki resme baktım. Sabahın doğduğu yerde şahane bir gülüş vardı. Resim gülüyordu.

24 T. Sâni 1943, Çarşamba

Yaşamak Korkusu

Size kötü bir haber vereceğim. Kısa ve az. Ama gerçek.

Önceleri dumanlı bir duygu halindeydi. Sonra korkumsu bir duygu oldu.

Unutulur gider, uzaklaşır geçer dedim. Olmadı. Korkumsu duygu soyundu gerçek bir gülmezlik oldu.

Kalemler sanki büyüdü ve çoğaldı. Mürekkep şişelerim damacanalara benzedi. Kâğıtlarım çocukluğumun ilk denizleri kadar uçsuz, bucaksız, sayısız oldu.

Eski resimler, eski mektuplar, okuldan kalan ufak tefek teller, camlar, mikalar irileşti. Yığınlaşıp önüme çıktılar. Pullar, eski paralar tona ulaştı, o küçük kutucuklar sandıklara döndü.

Bugün Pazartesi diye düşünmeye korkuyorum. Cuma deseler irkiliyorum. Saat 12'ye 5 var diyorlar, soğuk terler, ürpermeler kaplıyor.

Uyusam da dirlensem diyorum. Uyumak istemiyorum.

Şimdi bahçeye çıkmalı. Bana son zamanlarda bir değişme geldi. Başladığım bir konuda konuşurken birdenbire unutuyorum. Saçmalıyorum. Doğru dürüst söylenmekten, birbirine bağlı akan sözler sıralamaktan artık hoşlanmıyorum.

Ne diyordum, şimdi sokağa çıkmalı. Hatta bir ağaca çıkmalı. Yürümeli yürümeli. Yoruluncaya kadar.

İşsizlik Heykeli

İşsizlik heykeli olmak yarışmasında kimin dünya birinciliğini alacağı kolayca bilinecek şeylerden değildir. Zaten işsizliğin ne olup ne olmadığı da herkesçe aynı değildir. İşsizlik heykeli olmak da bir iş sayılacağı için, işsizliği anlatmayı kendime bu gece bir iş saydım.

Kendimi tanıtmalıyım: Şiir miir, hikâye mikâye falan filan yazan bir adamım.

Eskilerine benzeyen günlerden biri daha geçmişti. Sanatı meslek haline getirenlerin, bunun için kendini zorlayanların ne yaptıklarını ve ne olduklarını görmek bana iyi bir örnek olmaktaydı. Sanatı meslek haline getirmemek fikri, mesleği sanata yakınca bir yerde aramak düşüncesi beni artık kendi narımda da işsiz kılmıştı.

Memleketimin bütün şehirlilerinde olduğu gibi, ilk 20 yaşam hayatın içine balıklama atlamamı temin maksadı ile okumak peşinde geçti. Ne kadar yükseğe çıkarsam hayatın o kadar derinliklerine nüfuz edecekmişim zannı ile bir yay gibi kuruldum. Sınıf arkadaşlarımla beraber çıkmış olduğumuz yerlerden bizi bıraktıklarında makinalı tüfek mermileri gibi fırlayıverdiler. Bir grupla beraber üniversiteye düştük. Yumuşak tarafına rastlayanlarla hızı yeter olanlar hedefi delip geçtiler. Bir kısmı bu dağa rastlamış olacak ki sağa sola sektiler, oracıkta kalıverdiler veya gerisin geri ettiler.

Ben hedefi üzerinde önceki çeşitli tavsiye, telkin, arzulara göre delip geçecek bir yer ararken mesafe ve zaman bitti. Siyasal Bilgiler'in kabuğunu sıyrıp Hukuk'a saplandım zannederken, üç yıl sonra kendimi İktisat kısmında bulmuştum. Sonraki yıllar benden başka kimseyi ilgilendirmez.

* * *

İşsiz sayılabilmek için önceleri bir veya birkaç kısa iş yapmış olmak lazımdır. Yani krallık ilk kral için bir iş ise oğlu için

iş değil, olsa olsa ancak bir kuştur. Benim babam kral olsaydı zaten sizler bunu önceden bilirdiniz, hem ben de o zaman dünyada işsizlik denen bir şeyin varlığından habersiz olacağım için böyle bir konuyu yazamazdım.

Benim işsiz kalışlarımda bir sebep varsa, bu, existentia-list'lerin ana temlerinden biri olan kaderdir herhalde. Çünkü gerek yüksek tahsil sıralarında, gerekse ondan sonraki yıllarda adamımla karşılaşamadım gitti. Herkesin bir adamı vardır: Kimi onunla karşılaşır kimi karşılaşmaz. Ben onunla yüzyüze gelip gelmediğimi bilemiyorum. İnsan bilmez olur mu? demeyiniz. Bazan bilmez. Anlatayım:

Adamımla karşılaşıp karşılaşmadığımı bilmiyorum, çünkü ya şımarık milyonerlerden yahut da iyi niyet sahibi parasız pul-suzlardan iş teklifi aldım. İyi niyet sahibi milyonerlerle karşılaşan arkadaşlarımla, kötü niyet sahibi parasızlarla karşılaşan arkadaşlarımla halleri kaderimin belirsiz kalmasına sebep olmuştur diyebilirim. Benim adamım olsa olsa iyi niyet sahibi parasızlar içindeydi. Onlar da adamlarını bulmak peşinde dağılıp gitmiş olmalılar ve hâlâ aramada bulunmalılar ki daha ortaya çıkana olmadı. Onlardan bahsetmeyişimin sebebi budur. Şımarık milyonerlere gelince: Hikâye okuyucuları için vaka lazımdır, biliyorum. İster uydurulmuş, ister yaşanmış olsun hayat-takilere uygun vakalar istenir. Ben de size vakaları vereceğim.

* * *

İşsizliğin başlıca emarelerinden biri günlük hayat icaplarının allak bullak oluşudur. Geç diye bir mefhum tanımaz olursunuz. Sabahları erken uyansanız, erkendir, yatağınızdan çıkmazsınız. Çıksanız nereye gideceksiniz sanki. Yorganı çeker iyi veya kötü hayallerin seyrinde yeniden dalarsınız. Geç denen şey yoktur. Çünkü o bir başka şeye göredir. Başınız zonklayarak uyanır, sıkıntıdan kalkarsınız. O gün öğle yemeği akşam yemeği ile öpüşür. O günün gecesi uyku her odaya gelir de sizinkine uğramaz. İçiniz ezilir, hangi sınıf işsizlerdenseniz onun mutfağına göre bir şeyler atıştırırsınız. Sabah olmak üzeredir. Sabah kahvaltısı uykunuzun içinde kalır. Uykunuzun üstün-

den güneş geçer. O gece kendinizi bir yere atarsınız. Tavladan pokere, gazeteden tarihe kadar seviye ve zevkinize göre bir yer seçersiniz. Oynar veya okursunuz. Oynamanız tehlikeli, okumanız sıkıcıdır.

Bir zaman gelir ki sabah geceye, gece düşünceye karışır. Fırtınada olduğunuzu anlarsınız. Geminiz bocalamaktadır. Dümensiz ve kaptansız kalmıştır.

* * *

O sabah sokağa çıktığımda kendimi iyici ucuzlamış hissediyordum. Hayallerde bu anda ele geçecek yüz binler lastik gibi uzaya uzaya ömrümün uzunluğunu geçmişti. O sabah kafamdakiler uysal bir av köpeğinin aklından geçmesi icap eden şeylerdi.

Fakirlerin gün içinde hayli ilerledikleri bir saatte kocaman camlı vitrinlerden birinin kapısından girdim. Hem türlü camlarla bölmeli yerlerden geçerek buzlu camlarla ayrılmış yazıhane kısmına doğru ilerliyor, hem de o arada cam ve elektriğin zenginliklerle ne kadar çok anlaştığı bir asırda yaşamakta olduğumu düşünüyordum. Cam, elektrik, cam, elektrik ilâh.. Benim iyi niyetli parasız adamlarımın tahta devrinde oldukları aklıma geldi.

— Seni ayda 80 lira ücretle alabilirim.

demesiyle ben yüz sene sonra elime hayallerimdeki yüz binlerden bir tanesinin içindeki 96.000 lirayı ancak almış olabileceğimi aklımdan geçirmiştım bile. Önceden her ücretin yüz senelik karşılığını kafama yazmış bulunduğum için bu bence zor değildi. 60 lira ile işe alsalardı gene o sabah vazifeye başlamak niyetindeydim. Kendi kendime:

— İyi bir başlangıç. Patron ilk ağızda ayda 20 lira kaybetti, diye düşündüm.

Günler geçiyordu. Ne yapsam, ne etsem zeki olduğumu gizleyemiyordum. Aksi gözükmeğe isteyişim hayatı artık anlamaya başladığımın bir eseri idi. Tecrübemle biliyordum ki zeki olan memurlardan kimse hoşlanmaz. Çünkü onlar yükselmeye çalışırlar ve tam müesseseye alıştıkları sıralarda bir üst kademeye sıçramak için ya kendisi yahut bir başkası harekete geçerdi. Bu böyleydi.

— Efendim, ipsiz sapsız alıyoruz. Tam işe alışıyor, birkaç şey öğreniyorlar hemen burunları büyüyor. Şu adam beni işsizliğimde aldı. Ben de onun iyiliğine iyilikle mukabele edeyim, 15-20 sene dişimi sıkayım da bana gösterilen itimada hak kazanayım diye düşünen yok. Varsa yoksa yükselme hırısı. Ben, babamdan bana kalan mirasa lâıyk olabileyim diye geceyi gündüze katıp gençliğimi bilmedim. Bunlar hiçbir mesuliyet taşımadan hemen ilerlemek istiyorlar. Ben müdürüme 200 lira veriyorum. Onlar hâlâ mırıldanıyorlar.

Müdürün bordrodaki 200 liralık ücretini yaşadığı hayat yalanlayabilir. Maksat aşağıdaki memurlara tamponu sezdirmehtir.

Yılbaşına 3 ay kala 20 lira terfi ettim. Yılbaşı ikramiyesini ise eski maaş üzerinden aldım. Herkese de bu böyle yapıldı.

Eksik aldığımız 20 liralara patronun yılbaşı gecesi eğlencesi-ne bizim iştirakimizden başka bir şey değildi.

Ben Ben'im*

PATRON (*sürekli telefonda*) : Alo. Evrak şefi... Ben, BEN'im! Bana 2.848 numaralı dosyayı getirin, çabuk emi!.. Alo! Arşiv.. Ben BEN'im! 6.237 numaralı yazıda gene yazım yanlış yapılmış! Bir daha olmasın! Çalışın biraz, n'olur. Alo! Sicil memuru.. Ben BEN'im..

(*Kapı vurulur*)

PATRON : Yahu bu ne biçim iş.. karman-çorman ne varsa.. Hani ner'deyse.. Alo!..

(*Kapı vurulur*)

PATRON : Giriniz.

(*Kapı gıcirtısı*)

PATRON (*durumu anlamıştır*) : Siz misiniz Calib bey.. Ben başkası sanmıştım da..

MEMUR : Ben'dim sayın patron.

PATRON : Siz Calib bey benim için, biliyorsunuz ki.. herhangi biri değilsiniz dostum.. Siz önce bizim değerli bir memurumuz, vazgeçilmez bir arkadaş, bir dost, sonra da muhasebe şefimizsiniz.

MEMUR : Evet, patron.

PATRON : Nasıl oluyor da, şu an, işinizin başında değilsiniz? Bir muhasebeci daima muhasebesinin başında olmalıdır.. bence..

MEMUR : Evet, tabii patron, öyle... başında olmalıdır..

PATRON : Nasıl oluyor, anlamıyorum, şu an siz, işinizin başında bulunmuyorsunuz?.. Bir muhasebeci hesaplarının başında olmalıdır hep. Siz değerli bir memurumuzsunuz.. şu bizim bu büyük işyerimizde.. Ama şu an, muhasebede değilsiniz, öyle değil mi.. Örneğin şu an.. burada'sınız.. karşında.. susmayın söyleyin lütfen. Bana bir şey mi soracaktınız?

MEMUR : Sayın..

PATRON : Evet..

MEMUR : Evet, sayın.. Sayın.. Evet... Biliyorsunuz ki ben.

PATRON : Evet..

MEMUR : Evet.. Biliyorsunuz ki ben.. on iki yıldan beri.. on iki yıldan beri yanınızda... yanınızda çalışmaktayım...

PATRON : Kendimi kutlarım bundan ötürü dostum.. kendimi kutlarım.. Ne mutlu bana..

MEMUR : Evet.. ben de ondan ötürü.. ki işte.. şimdi... ben de.. ben..

PATRON : Söyleyin.. biliyorsunuz.. benim zamanım değerlidir.. çok değerlidir benim zamanım.. çok..

MEMUR : Anlıyorum patron.. zor.. çok zor..

PATRON : O halde!.. Siz şimdi personel müdürlüğüne uğrayın, işinizin başına giderken.. Anlatın sorunlarınızı.. Ben anladım, siz bilançodan yakınıyorsunuz.. öyle değil mi?..

MEMUR : Evet, yok.. hayır.. patron, ben.. hayır! ben.. İşimi bilirim aslında.. ben, efendim, aslında.. daha çok..

PATRON : Ne daha çok?..

MEMUR : Ben.. daha çok.. daha çok, aslında ben, benim işim sizinle.. aslında..

PATRON : Anlamadım.. Benimle mi? İşiniz daha çok benimle mi dediniz?.. aslında..

MEMUR : Evet, sizinle.. benim işim sizinle.. aslında.

PATRON : Yani işiniz.. aslında.. daha çok.. işiniz benimle.. Yani siz kendi işinizi benimle yapacak.. halledeceksiniz.. ve bunu bana.. benim yüzüme söylüyorsunuz.. patronunuza.. yani sizin toplama'larınızı, çıkarma.. ihhihh.. çıkarma'larınızı.. yok, yok.. çarpmalarınızı falan, filan.. demek ki benimle yapacaksınız..! Hayret.. şaşıtm doğrusu... Şaşıtm buna.. şaşıtm-kaldım. Galiba siz.. siz.. çizmeyi.. haddinizi.. çizmeyi aşıyorsunuz galiba.. bana öyle gibi geliyor!..

MEMUR : Toplama, çıkarma meselesi değil patron.. İş..

PATRON : Ah! Calib bey.. Eğer çarpma yoksa çarpma'da mı yoksa?.. Dikkatli olsanız.

MEMUR : Hayır.. yok. Evet! Efendim daha da önemli mesele..

PATRON : Daha da mı önemli?.. Ahhhh.. ben bilirdim, bilirdim ben.. bilirdim ben çalışanların bazan.. haddi hududu.. Ahh.. Ah.. Gepgençken işe alıyorsunuz, yetiştiriyorsunuz.. Çalışıyor-
çabalıyorsunuz, yetiştiriyorsunuz.. tam.. işin özünü kavratı-
yorsunuz.. girdisini-çıkıtısını öğretiyorsunuz.. yazık çok yazık..

MEMUR :

PATRON : Ve.. tam öğrenip, işi kavradılar mı.. başka yerlerin çağrılarına yöneliyorlar.. bizden sonra türemiş başka yerle-
rin! Yazık dostum.. çok yazık.. Siz.. Siz ki, bir sağduyu örne-
ği, çalışkan.. örnek bir dürüstlük sahibi.. yorulmaz bir çalı-
şan.. Gık demeden çalışan.. Ah, yaşam neler neler öğretiyor
insana. Karşısına neler çıkıyor insanın.. Demek hepsi.. her
şey boş.. yazık..

MEMUR : Ama.. efendim.. ben sizi bırakmak istemiyorum ki..
niyetim yok.. hiçççç..

PATRON : O halde şu an burada işiniz ne? Çalışma, tam çalış-
ma.. iş zamanı.. boş gezen gibi?..

MEMUR : Evet, tam.. ben.. ben.. zam istemeye geldim yanını-
za.. ücretime..

PATRON : Anlamadım..

MEMUR : Bir daha mı söyleyeyim?..

PATRON : Yetmez mi?.. Yani?.. Bazan insan.. konuşmayı renk-
lendirmek için olur olmaz anlamsız sözler eder.. Şimdi siz de
tam öylesiniz..

MEMUR : Ben (öksürür) ben.. (öksürür)

PATRON : Siz üşütmüşsünüz.. bakın kendinize evladım.. atla-
tın bir an önce şu nezleyi.. bakın nezlesiniz düpedüz..

MEMUR : Ben nezle değilim, zam istiyorum..

PATRON : Zam mı? Ah, ne de şakacısınız.. zam.. (güler) Peki..
Neden?..

MEMUR (kırık sesle) : Hay Allahım.. (sonra hızlı hızlı sözünü
kestirmemek için) Biliyorsunuz ki yanınıza aylık 1000 lira ile

girmiştim ve on iki yılda ancak 1450 lira oldu.. Kiralar, geçim, üst-baş, vergiler, bütün bunlar.. yani diyorum ki.. eğer..

PATRON : O kadar lükse kaçmasaydınız, bu duruma düşmez-
diniz.

MEMUR : Efendim...

PATRON (laflı ağzına tıkar) : Tabii ne olacak.. ölçüsüz, hesap-
sız, başıboş bir yaşam düzeyi.

MEMUR : Ben mi? Tam tersine, hesap kitaptan kafam çatlıyor,
ayakta durabilmek için.

PATRON : Geçen gün sizi bulvar kahvesinde gördüm.. çilekli
bir şey içiyordunuz.. Bir Cumartesi gecesi de sinemada gör-
düm.. O halde! Calib bey, sizi öyle sefahat peşinde görünce,
dedim ki kendi kendime "İşte kötü yola sapmış bir memuru-
muz.." Ve o geliyor, şimdi benden zam istiyor!.. Tahminlerim
aynen çıktı.. Yazık!

MEMUR : Ama, patron, yıllardır burada çalışıyorum.. Manen,
maddeten kendimi bu müesseseye adamışım.. İşimde hiç ak-
saklık yapmadım.. Hiç.

PATRON : Ama şimdi yapmak üzeresiniz.. Mantık dışı, ruhsal
bir bunalım hatası.. Zam istenmez dostum.. beklenir.

MEMUR : Bekledim, çokook bekledim patron, bekliyorum da..

PATRON : Peki neden biraz daha beklemiyorsunuz?..

MEMUR : Çünkü.. artık bıçak kemiğe dayandı.. (Eliyle göste-
rerek) boğazıma kadar..

PATRON : Ne boğazı?..

MEMUR : Ayda 1450 lira.. Bugünlerde.. fiyatlar falan, az değil
mi?

PATRON : Sizin istekleriniz ölçüsüz Calib bey.. Siz.. söyleyin
bakalım.. muhasebeci değil misiniz?

MEMUR : Evet, muhasebe şefi..

PATRON : O halde hesaptan anlıyorsunuz demektir.

MEMUR : Efendim, övünmek gibi olmasın ama benim kadar
hızlı ve yanılsız çalışanını ben görmedim pek..

PATRON : Madem ki zam isteğinizde direniyorsunuz.. hesaptan da iyi anlarım diyorsunuz.. Şimdi göreceğiz!.. Alın kalemi yazın bakiyim. Ben ayda size.. değil mi? 1450 lira veriyorum. Yalnız bu arada 30'lu aylarla 31'lileri de hesaba katın lütfen..

MEMUR : 31'lileri ben hiç unutmuyum, patron..

PATRON : Pekiyi.. yılda kaç gün var bakiyim?

MEMUR : 366

PATRON : Hayır, 365

MEMUR : Evet 365

PATRON : 365'in içindeki fireler yok mu? Bu bir.. Kaytarma falan da var, ikiii..

MEMUR : Ne firesi?

PATRON : Pazarlar.. O çalışmadığımız Pazarlar yılda kaç tane?

MEMUR : 52 tane.

PATRON : 365 eksi 52.. Kalır 313 iş günü.

MEMUR : Doğru patron.

PATRON : Bir de Cumartesi yarım günleri sayın.. şimdi onlar da tam oldu ya.. Yarımdan 26, iki yıldan beri de tam gün.. ona da 13 deyin, eder 39.. çıkarın 313'den 39'u.. Ne kalıyor?

MEMUR : 274 patron.

PATRON : Pazarları ne yapıyorsunuz, o çalışmadığınız günler?

MEMUR : Kirlere gidiyorum, yürüyüşe çıkıyorum.. Yürüyüş çok faydalı bir spor patron.. zindelik veriyor insana..

PATRON : Yoooo.. Zaten o yüzden Pazartesi randımanlar, yorgunluklardan, geç gelmelerden ötürü düşük oluyor ya.. iş çıkmıyor kimseden Pazartesi günleri.. Hele siz.. ayakta zor duruyorsunuz Pazartesileri.. Hayalifener gibi duruyorsunuz.

MEMUR : Bir Pazarımız var efendim?..

PATRON : Evet.. Zindelik.. Ve Pazartesi günleri siz işe değil, buraya dinlenmeye geliyorsunuz, uyur-gezer gibi.. Bunu.. yanlış anlamayın.. sizi kınayarak söylemiyorum.. Müşaha-

dem bu.. İşte o yılda 52 Pazartesi'nin de yarısı hesapta yok. Şimdi ne kalmıştı.. 274.. çıkarın 26'yı..

MEMUR : 248.. kırpa kırpa..

PATRON : Bu 248'e de pek bel bağlamayın.. Asıl ben yanıliyorum burada.. Yılbaşı.. Yazın.. Şöyle bir geçelim.. Yılbaşı 2,5 gün, hafta ortalarına rastlayan arife ve ertesiyle diyelim 3 gün.. Dini bayramların arifeleri, Pazartesiye rastlayan arifeleri ve Perşembelere – Cumalara rastlayan ertesi'leriyle.. Şöyle bir bakalım; Kurban 4, Şeker 3 etti 7.. bazan bunların 9-10 gün süren uzantıları da oluyor. Ortalama 5 misli çok olur diyelim, 4 misli: 4 kere 7 eder 28. Hesaba koyalım 3 yılbaşı, 28 dini bayramlar eder 31, düşelim 31'i 248'den.. Ne ediyor?

MEMUR : 217 ediyor... (alçak sesle) Hayırdır inşallah..

PATRON : Milli bayramlar, Cumhuriyet Bayramı, 19 Mayıs, 23 Nisan, Kurtuluş bayramları: Başta 6 Ekim olmak üzere etti 4.. 27 Mayıs'ı da unutmayalım... etti 5.. Arife ve ertesi günleriyle bunu rahatlıkla 6 misli hesaplayabiliriz, yani 30 gün... 217'den 30'u çıkaralım, kalır 187 gün.. Kutsal 10 Kasım'ı hiç saymıyorum.. O bambaşka.. Böylesi konuların üstündedir.. Bu arada 28 Şubat'lar, Senei Kebiseler, yani.. 12 yılda 6 tane 2 günden çıkarmaya alalım, eder 12 de o.. 187'den 12 alalım.. Kalıyor 175 gün.

MEMUR : ..? ..? ..?

PATRON : Şimdi bir konu daha var.. Sizin bu 12 yılınız boyunca zelzele, yangın, sari hastalıklar, sayım günleri, seçim günleri, devrimler, örfi idareler, fazla uzatmayalım, daha da çok şey var ya, bütün o sokağa çıkma yasakları da unutulmamalı, onlara da ben diyorum ki.. bunlar 12 yıl içinde 10 günü geçer ise (10-15 günü de bulur ya) biz 10 gün diyelim, 12 yılda 120 gün yapar. Çıkarın 175'den.. Kalır 55 gün değil mi?

MEMUR : ??? ??? (ses yok, hayret içinde durmaktadır)

PATRON : Fazla uzatmayalım. Sabah 9-12 ve öğle sonraları da 1 :30 – 6 araları, geç gelmeler, erken gitmeler, – insafli olalım – günde yarım saat almaz mı?

MEMUR : ?????????!!!!

PATRON : Ayları 30'dan hesaplayalım. Ve diyelim ki : Ayda 15 saat, yılda 180 saat. Yani 24 saatlik günün yıllık saat toplamı.. (hesap yapar sesli) 300 günde 7200 saat.. 65 günde 1560 saat tutuyor bunlar.. yani toplam 8760 saat.. Sizin yılda 180 saat fireniz vardı ya.. Bu.. (hesap eder) 10 yılda 1800 saat eder, 2 yılınki de 2 kere 180 yani 360.. 1800, 360 daha. Toplayalım.. 2160 saat.. 24'e bölüp kaç gün ettiğine bakalım (hesap yapar). Tam 8 gün ediyor. Düşelim 55'ten.. kalıyor 47 gün.

MEMUR : Demek şimdi elimizde 47 gün kaldı..

PATRON (ciddiyetle) : Evet, tam 47 gün.. Sizin toparlak olarak, her şey dahil 12 yılda 4380 işgünüünüz var bizde. İş oradan alırsak, bunun yukarıdaki hesaplar çerçevesinde gün başına 4-5 saatlik çalışma zamanınız orantısında, yollarda geçen zamanlar, 8 saatlik uykular falan, gün 24 saat hesabından alınınca, bambaşka sonuçlar çıkar ki, yararınıza olmaz bu, onu bırakalım, üzerinde durmayalım..

MEMUR : ?????!!!!??

PATRON : Bu 47 günden 12 yılda, şöyle bir düşünün.. Özel, kişisel izinleriniz, mazeretleriniz yılda 3 kez olsa 36 gün eder 12 yılda.. 47'den düşelim. Ne kalıyor? 11 gün.. Tertemiz bir 11 gün.. full mesai.. Tam randıman.. 12 yılda bunlar 132 gün yapar. Bakın bir anda 4 ay elde ettik.. Başarılı bir 4 ay.. küsuratı bırakın.. Önemi yok artık onların.

MEMUR : ??? Evet, ne önemi var patron küsuratın..

PATRON : Yıllık izinlere sıra geldi şimdi. Şöyle bir hesaplanabilir:

İlk 4 yılda 1 haftadan 28 gün

İkinci 4 yılda 2 haftadan 60 gün

Son 4 yılda 3 haftadan 84 gün

Toplayalım bakalım 28 artı 60 ve artı 84 eşittir toplam 172 gün yıllık izinlere gidiyor, ortalama tutarı elimizde.. 132 tam, tertemiz tartışmasız iş günümüz var ya.. 172 gün de yıllık izinlerin tutarı da elimizde. Çıkaralım.. bakalım.. sonuç : Eksi 40 iş günü ediyor.

MEMUR : Tastamam 40 gün ediyor.. Hem de eksi 40 gün..

PATRON : Şimdi zam konusunu mantıkla mütalaa edebileceğiz. Donelerimiz elimizde çünkü.

MEMUR : Benim de elimde patron. Anlıyorum.. Bende eksi 40 var efendim. Sizde ne var?

PATRON : Şakanın sırası değil Calib bey. Burada hayatî bir hesap yapıyoruz.

MEMUR : Evet efendim, hayatî...

PATRON : Calib bey.. Calib bey.. Ben ne diyorum.. siz ne diyorsunuz. Siz işin alayındasınız gibi geliyor bana.

MEMUR : Hayır, evet efendim. Evet, hayır Patron.

PATRON : Hangisi?

MEMUR : Eksi 40. Ben orada duruyorum.

PATRON : Calib bey, hesap meydanda.. Bakın.. Sizin daha işe başlamanıza 40 gün var. Size ilkin aylık olarak 1000 lira verilmiş, ve şu anda 40 gün eksi mesafede bir de 450 lira zam yapılarak 1450 liraya çıkarılmış aylığınız.. Bunu kimse duymasın. Aksi halde size değil bana gülerler. Sizin bizde işe başlamanıza daha 40 gün var Calib bey.. 40 gün. Önümüzdeki ay buyurun.. O konuyu konuşalım, olur mu?

İyice Bir Öl de Öyle Gel*

— Gelsene sen buraya bakayım. Ne arıyorsun burada?

— Ölüyüm de ondan.

— Kim söyledi sana bunu? Adın ne?

— Calib.

— Senin kaydın yok. Sen yaşarken de yaşaman bir şeye benzemeyordu ama. Şu duruşuna bak. Bu ne biçim ölümlük. Salak salak geziniyorsun ortalıkta.

—

— Nasıl öldün, niye öldün anlat bakalım.

— Ben ölmedim.

— Kim öldü sen ölmedin de.

— Yani ben kendim ölmedim. Beni öldürmüşler.

— Ne zaman haber verdiler bunu sana?

— Daha yeni, bir iki gün önce.

— Sen uykuda mıydın, öldüğünü anlamadın mı?

— Anlayamadım. Yavaş yavaş, azar azar öldürmüşler de ondan.

— İyi dayanmışın.

— Ne dayanması. Keşke dayansaymışım. Karşı koysaymışım. Dayanmadığım için anlamamışım. Dün anlattılar, sonra da “haydi sen git artık” dediler.

— Kısaca söyle.

— Sevmişler, ya da sevdiklerini söylemişler, gülmüşler, ısıtmışlar, örtmüşler, giyindirmişler. Merak etmişler. Eski resimleri boyuna çıkarıp göstermişler. Tanımadığım amcaları, dayıları sevdirtmişler, tanıdıklarını sevmeme bırakmamışlar. Bana hediyeler almışlar. Yalanlar söylemişler, saklamışlar.

— Seni azar azar silmişler desene.

—

— Ne olacak şimdi. Burada biz şimdi yaşayıp da ölmüşleri yerleştiriyoruz. Sana ne yapmalı?

—

— Ben sana bir kâğıt vereyim. Sen gene geldiğin yere git. İyice bir öl de öyle gel. Orada yaşamamışsın, burada ölü değilsin. Bizde kaydın yok. Başımıza yeni bir iş çıkarma. Burada seni rahat ettirsem, duyan gelecek. Sana eziyet çektirsem haksızlık olacak.

Kendi rahatıma bakayım ötesini geç dersen sonu böyle olur. Sen bir defa daha bir yaşamayı dene. Oluyorsa olur. Bak-tın ki olmuyor, dünyadaki öbür benzerlerini de topla gel. Burada biraz kalabalık olacak ama, belki dünya ve büyük şehirler biraz ıssızlaşır da kalanlar rahat eder hiç olmazsa.

“Seni Öldüreceğim”*

Kapı açılmadan girmiş. Karşımda görünce şaşırmadım. Kendini benim için iyice kızdırmış. Kızmanın sonuna kadar varmış. Orada da duramamış dışına kayıvermiş.

— Seni öldüreceğim, dedi.

— Beni öldüreceksin, demek dedim. Cevabımın onda hiçbir etki yapmadığını gördüm. Hemen anladım. O, beni boyuna, “seni öldüreceğim” diye diye düşünmüş. Düşüncesinde beni hiç konuşturmamış. Bana kelime kullanmak fırsatını hiç vermemiş. Seni öldüreceğim ile doldurmuş kendini bana karşı. Ben de ona niçin, neden diye sorar mıydım hiç. Sormadım, boşlukta kaldı, acıdım.

Seni öldüreceğimi iyi bellemiş, ama beni öldüreceksin üzerinde hiç çalışmamıştı. Hazırlığını tamamlamadan ortaya çıkanların kısırlığını paylaşmaya başladı.

— Sana alışmadığın destekler uzatsam bana gücenir misin, dedim ona.

Eski kızgınlığını sürdürmek için kendini zorlamaktaydı. Kızgınlığının eskidiğini anlamaya başladığını sezdim. Çok yalnız kalmaya doğru gidiyordu.

Susma, sönüyorsun, dedim. Söyle, bildiğini söyle, dedim. Bu yolda senin bildiğin, her şeyin hiçbiridir. Ve bu az şey değildir. Bana inan, bu söylediklerime dayan, konuş dedim. Sana acımamam için konuş. Konuş da dol.

— Seni öldüreceğim.

— Durma. Sen durmakla, beni öldürdükten sonra düşünmeye başlayacağını sanıyorsun.. Ya düşünmeye başlamayazsan. Ama bu da olabilir, değil mi? Ama olmayacak bir şey var ki asıl onda yanılıyorsun. Sen beni öldüremezsin. Sonra bunun bir dahası daha var. Ben ölmem ki.

— Neden, hem niçin?

— Bana alıştığım soruları sormakla bir şey mi öğreneceksin. Neden (gibi) kadar kolay, niçin (gibi) kadar ucuz soruları sormak için beni mi seçtin. Ayıp.

Sen bana karşı: “Seni öldüreceğim” diyorsun, onun içine giriyorsun. Ben sana karşı:

Beni öldüreceksin, diyorum, onun dışında kalıyorsun.

Sana bile söyleyecek o kadar çok sözüm var ki. Önceden hazırlanmış, ezberlenmiş değil. Bir durum karşımda oluştu mu bende birden birikmeler başlıyor. Çabuk, hızlı ve birbirine bağlı kelime örgüleri bir öz etrafında toplanıyorlar. Öylesine ki bazan özün bile bir sürü yedekleri, yardımcıları bulunuyor. Fakat şimdi sana bir de bunları sunarak zorluk göstermek istemeyorum. Senin sonralarına bir yardımda bulunmak için sana sadece: – bir davranışın sahibi olabilmek için onun görünüşlerini ve duruşlarını taşımanın yetmeyeceğini, asıl o davranışın öz içine de sahip olmak gerektiğini hatırlatayım. Bir de çok ufak ama hayli önemli bir nokta daha var onu da söylemeliyim. Bu zamanla ilgili noktayı bir misal ile daha iyi gösterebilirim:

— İş büyük, küçük, kırmızı veya mavi olmakla başlamaz, bitmez: Mesele olunacak şeyin zamanında olunmasıdır. Olguların da yaşamaları için bir iki şarta ihtiyaçları vardır. Yani sen ne yapmak isteyorsan, ilkin onun öz içine, sonra zamanına en sonra da yapacağının davranış biçimlerine dayanmak zorundasın. Haydi şimdi bana bir hikâye anlat, onu bir zaman ile denkle ve işine giriş.

Ben şimdi hiçbir şeyin hepsini biliyorum. Yanlış anlama: Yani senin bir başkalığınla sana karşıyım. Bu yüzden artık sen beni şimdi öldüremezsin. Bu yüzden şimdi ben ölmem. Bu iş senin şartlara uyabileceğin bir başka sefere kalmıştır. Deminden beri sana dediklerime uymazsan sen ayrı kalırsın yaptığın ayrı kalır. Tadını çıkaramazsın. Kısacası olmaz da..

Haydi git. Bir daha bana gelemeyeceksin. Seni yiyeceğimi anladığını görüyorum. Eğer bana gene gelebilecek olsaydın sana şöyle derdim:

— Git, bir daha gel. Ve bana meselâ de ki:

— Seni.. Niçin geldim biliyor musun? Sen burada böyle.. Uçları bile elinde olmayan, ama bildiğince sana yakın iki bir şey arasında, hiçbirine, ne uzak, ne yakın.. Yaşatmaya geldim seni.

Ben önce sana güleceğim. Karşımdan gidersen de, karşımda kalırsan da bilesin ki, sonra kendime kalıp derin derin düşüneneğim.

Ama nerede öyle bir sen. Onun için ya burada yüzyıllardır bekleyorum öyle bir ben.

Seni Öldüreceğim

— Seni öldüreceğim.

— Hiç şaşmam. Korkmuyorum da senden. Çünkü bunu düşünebileceğini umardım. Ama yapacağını hiç sanmam. Çünkü sen kendini sevme korkağısın. Bir fikir sence önemli değildir. Sen sadece sonuç istersin. Ne duruyorsun.

— Seni öldüreceğim.

İşte senin aklını durduran sonuç. Tam onun üzerindesin şimdi. Oraya nasıl geldiğini bilmiyorsun. Onun için de şimdi ne yapacağını bilmiyorsun. Eğer bir sonuca nasıl ulaşılır onu bilseydin, sonucu da bilir, bu fikir içinde hapis kalmazdın. Sen şimdi beni öldürme fikrinin uşağısın. Onun efendisi olsan parmağın şimdi oynardı.

— Seni öldüreceğim.

Sen, asıl acısı, kendinin uşağısın. Durma, acıyorum sana. Böyle bağlı durma. Kendini ancak kendin kurtarabilirsin. Bildiğini de. Dediğini bil. Bildiğini ne yaparsan yap, karışılmaz. Ama dediğini de yapmalısın.

— Seni öldüreceğim.

Sen bildiğini bilmiyorsun. Çünkü bilmiyorsun. Dediğini bilmiyorsun, çünkü dediğini bilmiyorsun. Şimdi sen kendini öldürüyorsun, gözlerimin önünde. Ben ölüm olayını görmekten hiç hoşlanmam.

Onun için de dediğini hiç yapamıyorsun. Dediğini boyuna demenden belli bu. Boyuna dediğini diyorsun. O kadar ki dediğini duymuyorsun.

— Seni öldüreceğim.

Dediğini duymadığın gibi, benim dediğimi de duymuyorsun. Dediklerimi duymuyorsun. Söylemesini bilmediğini söylemiştim sana. Çünkü sen daha önce dinlemesini bilmiyorsun. Dinlemesini bilmediğin için söylemesini de bilmiyorsun. Dinlemediğin için duymuyorsun. Dinlemediğin için öğrenemiyorsun. Öğrenemediğin için bilmiyorsun. Bilmediğin için yapamıyorsun.

— Seni öldüreceğim.

Bak ölmüş değilim. Konuşuyorum seninle. Sen dinleyip duymadığın için seninle değil kendimle konuşuyorum. Ah bir duysaydın, duyabilseydin. Ben burada bir korkusuzluk içinde.. Ama sen onu da iyice göremiyorsun. Bak kılım kıpırdamıyor. Bak. Ne olur biraz bana bak.

— Seni öldüreceğim.

Çok tekrarladın. Biliyorum, saklı bir tek fikrin daha var. Yalnız onu bekliyorsun. Benim korkmam. Beni korku içinde görmek. O zaman hemen ateşleyeceksin. Ama ne yapayım, elimde değil, korkmuyorum. Ben korkmayınca da sen boşlukta, kendi boşluğunda kalıyorsun.

Ben niye korkmuyorum?

— *****

— Cevap ver, ben neden korkmuyorum?

— *****

— Sende düşünecek hal yok ki. Ben niye korkmuyorum, düşünsene. Ne olur düşün. Hem bak düşünce ne kadar güzellikler taşır içinde. En azından can sıkıntısı nedir onunla tanışırsın. Canın sıkılır, o büyür büyür dağlaşır. Sen de işte bu benim eserim der, gururla, başın dik, için kımıl kımıl o kocaman can sıkıntısının üzerinde, içinde, etrafında gezinirsin. O gezintiler sana bir sürü kazançlar sağlar. Tıpkı kendini beğenmiş bir çiftçinin çiftliğinde dolaşması ile yüzüne gelen sıcaklık gibi. O çiftçi çiftliğini öyle idare eder ve korur. O sıcaklık yok mu, insanın içinden gelen. Can sıkıntısı bir çiftliktir. Çiftliklerin en büyüğü, en zengini.. Can sıkıntısı.. Ben canım sıkıldığı için korkmuyorum. Biliyor musun. Sen de benden korku işaretleri bekliyorsun. Dedim ya, elimde değil korkmak. Çünkü canım sıkılıyor. Her şeye, senin haline, senin gibilerin haline, kendi halime, her şeye.. O kadar ki, o büyüyor, büyüyor.. dediğim gibi.. bana bir sıcaklık veriyor. Gurur veriyor. Bu benim eserim diyorum. Her köşesinde gürül gürül akan çeşmeler bana sonsuz diyebileceğim kazançlar sağlıyor. İçimi o kadar büyütüyor ki, içimi öyle işliyor ki.. İçime bakıyorum. Büyük ve pırıl pırıl. Güven geliyor kendime. Canım sıkılıyor, öyleyse varım diyor, bunu boyuna kendime

tekrar ediyorum. Hem kendimi incelemiş oluyorum hem çevremi.

Düşün ben buralara gelmişim. Sen nasıl benden korkaklık beklersin. Hiç, “korkuyorum, o halde varım” diyen bir insan gözünde canlandırabilir misin? Yorulma. İşte o sensin, yani korkuyorsun onun için yoksun. Dediklerinin, yaptıklarının üstünde yoksun. Dediklerin dedik değil. Yaptıkların ise baştan başa yapamadıkların. Anladın mı? Duyuyor musun? Beni duyuyor musun? Uyan.

Ben korkmuyorum. Korkamayacağım için özür dilerim. Ben öyle bir hazırlıktayken geldin ki, ikimiz iki zıd yoldayız. Ben bir sözü bir defa söyledim mi, o hemen hemen sonuç olsun. Yani birisine seni öldüreceğim..

— Beni öldürme.

— Nereden nereye Şaşkınım. Ama bu duraklamam seni daha iyi anlamam içindi. Anladım. Duraklayışım seninkinin eşi değildi yani. Ne diyordum. Önce kesilmiş sözümü bitirmeliyim.

Ben öyle bir hazırlıktayım ki diyordum. Sözün önemi büyüsün, büyüsün, davranışın kapılarına dayansın. Yani birisine seni öldüreceğim.

— Beni öldürme.

— Hayır, öldürmeyeceğim. Sen de beni güldürme. Yani birisine seni öldüreceğim.

— Beni öldürme.

— Sana ne kadar doğru sözler söyledim. Ama bir şey eksik kalmış. Konuş konuş diye bekledim. Çünkü duruşun hiç iyi değildi.. Sözüm ona şimdi konuşuyor denebilir sana. Ama konuşmasını da bilmiyorsun. Daha fenası susmasını da bilmiyorsun sen. Konuşuşun da iyi değil. Ben birisine seni öldüreceğim..

— Beni öldürme...

— Ben seni yaşatamıyorum ki öldüreyim. Dur sabret biraz, eğer seni yaşatmaya muvaffak olabilirsem, onu da düşünüyoruz.

Ben birisine bir söz, seni ö... Peki, peki. Ben birisine bir söz söyleyince o sözüm elle tutulur gibi gerçekcesine, gözle görülür gibi gerçekcesine olsun. Yani sözüm taş gibi olsun. Ya-

pılması, yarı yarıyadan fazla söylenmesi ile gerçeğe yakınlaşsın. Taş sözüm taşın yanında ikinci bir taş gibi dursun. Kısaca ben dersem, dediğimi yapmak için çırpınıyorum burada. Dersem, dediğim olsun diye buradayım ben. Kendimle başbaşa. Dersem yani, eğer bir gün, birisine bir şey dersem, o, o olsun diye çekilmişim buraya. Anladın mı? Yoksa senin gibi dikilip.

Seni öldüreceğim, seni öldüreceğim..

— Ne olur beni öldürme.

— Demin söylemiştim. O imkânsız, kusurumu bağışla. Ben şimdi senin kımıldamaya başlayan kulakların canlansın da biraz biraz yaşasın diye çırpınıyorum. Hele dur, şu kulakların biraz daha açılsın. Bak, hani sen boyuna diyordun ya, hani seni öldüreceğim.

— Öldürme.

— Diye boyuna diyordun ya. Şimdi de beni öldürme..

Bak nasıl anlamışım seni. Benim deminki son cümlem üzerine nasıl dikildin. Demin tabancanı bırakmamış olsaydın, tetiği çeviriverirdin değil mi. Senin tekrarladığın sözünü korku ile ben kendim söylüyorum zannettin. Ama ben bunu biliyordum. Yanlış anlayacağını, yani anlamayacağını biliyordum.

Sen bir yanlışdan bir yanlışla atladın. Ama bir başka yanlış daha yok senin bu yolunda. Artık sana bir yol bulabileceğiz. Bak tabancanı ben aldım şimdi.

— Öldürme beni, ne olur.

— Sen de dinle beni ne olur. Sen seni öldürecekimden beni öldürmeye sıçradın. Onu da kendine efendi yapmakta gecikmedin. Yani gene uşaklık sana kaldı. Bu iki kölelik sana yetsin. Yaşadığın bir hayat var. O öyle kalsın. Hiç olmazsa bundan sonra yaşayacağına bir şeyler yap, bir şeyler kat.

Senin birinci yanlışını kelimeleriyle tekrarlayınca sen başladın yalvarmaya. Ben senin yalvarışını senin kelimelerinle tekrarlayınca başluyorsun gene birinci yanlışını kapmaya. Hani tabanca sende olsa ben tam sana anlatmaya başlamışken kendini kurtarılmaz bir durumda bırakıp kalacaksın. Öylece kalacaksın.

Demin senin elindeki tabanca nasıl hiçbir şey olamadıysa, şimdi benim elimde hiçbir şey olamıyor. Baksana. Ama öy-

lesine farklı ki. Sende iken sen tabancaya bağlıydın. O seni vuracaktı. Şimdi tabanca bende, bana bağlı. Ben onu vura-bilirim. Kullanmamakla. Bu iki halde de tabanca tabancalık edemez.

Demek ki iş bu tabancada değil, anladın mı. İş bir başka. Tabancada da değil, iş, sende de değil henüz. İş şimdi bende. Dinliyor musun beni. İş bende. Ben düşünen bir insanım, canı sıkılan bir insanım. Konuşan, anlamaya çalışan, anlatmaya hazırlanan bir insanım. İş insanda. İş insanın söylemesinde. Anladın mı. Susmasında değil. Hiç kimse susuyorum o halde varım diyemez. Hiç kimse saklıyorum o halde varım diyemez.

Sen yıllarca sustun, sonunda böyle oldun. Yıllarca söyle-medini, sakladın. İçin işlenmedi hiç. İçin saklanmış duygularla dolu. Söylenmemiş sözlerle dolu. Yüzbin defa merhaba, nasıl-sın dedin, konuşuyorum sandın. Ya öyle mi dedin, söz söyle-din sandın. Evet, hayır, yarın, bugün dedin kaldın.

Bir araya birkaç kelime gelirse senden bir şeyler çaldırır diye, ödün koptu. Ağzından güzel bir laf, samimi, içten, can-dan bir duygu kaçır diye usanmadan yıllarca hava güzel, hava fena, yağmur yağdı, yağmur yağacak demekten başka ne yap-tın. Bilmez miyim ben seni, sizleri. Ben niye kaçtım aranızdan. Boyuna beni kırırdınız. Arkamdan söylerdiniz, için için kızar-dınız. Ben çekilince boşaldınız. Birbirinize düştünüz. Kimse kimseyi kıramadı, yaralayamadı. Çünkü hepiniz mide, barsak, böbrek, bacaktınız. Veryansın ettiniz, kavga dövüş gırla gitti. Ama kimse kırılmadı. Kaskatıydınız. Kimse kimseyi kıramadı benden sonra. Sonra düşman ben oldum. İyi yolun kokusunu benimle duymuştunuz. İyi yol benimle gitti. Benden bildiniz. Beni aradınız, burada buldunuz.

Öldürülecek adam bendim, öyle mi? Siz ölecek adamlar olduğunuzu anladınız. Benimle, bensizlikle kat kat anladınız. Şimdi çağırmaya utanıyorsunuz. Gelmem diye korkuyorsu-nuz. Aklınıza iyi bir şey benden sonra gelmiyor değil mi? Öl-dürmek. Yegâne düşündüğünüz kolaylık.

Oysa, öldürmek ölmekten kaç kat ağırdır biliyor musu-nuz? Ne gezer! Yaşamayı, yaşadığınızı biliyor musunuz? Ne gezer. Su içerken çiş ederken gördüğünüzü yaşamak sanıyor-

sunuz. Bilmiyor muyum ben sizin yaşama'dan neyi anladığınızı? Yaşamayı anlamadığınızı bilmiyor muyum?

Yaşamayı bilen böyle mi yapar? Kaçmak, gitmek, bunları da bunlara bağlı birçok şeyi de bilmiyorsunuz.

Kaçmak, kurtulmak için öldürmek. Buna nebatlar güler. En hafifi yaşamaktır. Yaşamasıdır. Dostun, düşmanın.

Kaçamamak, hiç kurtulamamak için öldürmek.. Ama bu bir felsefedir. Buna kolay kolay her insan erişemez. Azdır böyleleri.

Bir yerden bir yere gittiğiniz zaman, bir yerden bir yere gittiğinizi zannediyorsunuz. Düşünmüyorsunuz ki bir yerden bir yere gittiğiniz zaman, gittiğiniz yere geldiğiniz yeri de götürüyorsunuz. Bir yük duyuyorsunuz, bir şey taşıdığınızı sanıyorsunuz, göremiyor, çılgınlaşıyorsunuz. Aptalca bir çılgınlık. Akıllıca bir çılgınlık sahipsiz durup duruyor uzakta, yukarıda, yüksekte.

Aptalca bir şaşkınlık. Bu aptalca şaşkınlık arasında aşksız çocuklarınız oluyor. Sevmek isteyorsunuz çocuklarınızı, sevmeyorsunuz. Kendinizi zorluyorsunuz. Zorlama sevgi.. Bu manzaraya bakmasını bilseniz. Zorla sevilen ile zorla seveni gözünüzün önünde canlandırırsanız. Ama buna lüzum yok. Kendi halinizi başkalarında zannettirmek istemem sizlere. Bu iyilik olmaz.

Durum*

Bir yoksul gördüm. Kaldırımın kenarında büzülmüş duran bir kediye aldı kucağına oturttu. Ve simsiyah koynundan çıkardığı simsiyah bir ekmek parçasını kediye uzattı.

Yoksul, bırakılmış bir kediye insanlığını yapıyordu. O an kendini unutmuş kendinden geçmişti. Acıyan bakışlarla bakıyordu kediye.

Ben bunlara bakan bir hayvandım. Bir anda durum değişti. O yoksul bir kedi oluverdi.. Ona bakan ben de bir yoksul..

Şu vardı: Deminki kediye o yoksulun insanlığını şimdiki kediye bu yoksulun insanlığı eşitleyemedi.

Suç ister sizde olsun, ister bende. İsterse suç bizim hepimizde olsun.

Ben onun üzerinde durmuyorum hiç.

Suç kimde olursa olsun sonuç bir. Ortada bir durum var, ve bu.

Krallarla Kralielere Mektuplar'dan

Siz ok Şey biliyorsunuz. Ama bilmediklerinizden sorumlu değilsiniz. Kimse de size, ne bildiklerinizi, ne de bilmediklerinizi sorabilir. Çünkü siz, oraya gelmek için doğmuş ve onun için yetiőtirilmişsiniz. Size, gerekilenler öğretilmiş gerekenler değil. Bir ağın içinde yaőanıyor.

Ben bildiklerimi kendim öğrendim. Bilmediklerimin neler olduklarını (olduğunu) biliyorum. Siz bilmediklerinizin neler olduğunu bilmiyorsunuz.

Bilmediğiniz bir Şeyin temsilcisi, onun gezdiricisi durumundasınız ve bunu bir Şeyle belli ederek taşıyorsunuz: Hep gülerek.

Kalk Kendin

Dünyanın en büyük insan topluluğuna başkanlık edene dedim ki:

— Bırak bunları, bu bilmediklerini söylemeyi, – olmayacağını bildiklerini anlatmayı – görmediğini hatırlamayı – taşımadığından yorulduğunu göstermeyi – olmayan yükü zorlamayı –

Senden, senin bilebildiklerin kadarını yapmanı istiyorum. İyi ya da kötü – ama yapmanı – senin yapmanı – kendinin – Senin yaptır dediklerin de başkalarını yanlarına çağırıp – onlar gitmezler yanlarına çağırırlar – yaptırın diyecekler – Bilmeyor musun –

Sonra onlar da başkalarına yaptırın diyecekler – Sonra onlar da başkalarını çağırıp yaptırın diyecekler –

Sonra onlar da başkalarına – yanlarına çağırmadan – adam göndertip yaptırılсын diyecekler –

Yaptırılсын deyorlar diyecekler – yaptırılmasını istiyorlar diyecekler – Yaptırılmamış diyecekler – Yaptırılсын diyecekler –

Sonra sen kalkıp – yaptırdım – yaptım dediğin zaman daha emir komut yolda bulunacak.

Bunu da bırakalım. Ama şu var: O yapsın deyenler, yaptırıl-sıncılar – yanlarına çağırınlar: – (Seni çağırıyorlar).

— Seni bilmem kim çağırıyor – Bilmem ne yaptırılacakmış galiba.

Hadi bunu da bırakalım.

Taaa en sonra birisi, yanına çağırarak adamı olmayan – bulamayan birisi..

Hadi onu da bırakalım –

Taaa en sonra çağırılıp yaptır denilemeyecek birisi var ya.

Hani..

— Yap denecek olan.

— Yap anladın mı. Öyle isteniyor – öyle istiyorlar – öyle istiyorum..

— Yap

denecek olan birisi elbette var.

Hani o yapan birisi. İyi ya da kötü yapan – ama yapan – bir şeyler yapan. Kaytaran, kaytarmak isteyip başaramayan, yüzüne gözüne bulaştıran.. ama yapan birisi..

Ne bileyim bir kimse.

Bir adam.

Bir herif.

Ne bileyim bir insan, bir şey var.

Yani vardır herhalde demek istiyorum.

Galiba, belki vardır. Olabilir.

Bir adam falandır ne bileyim bir insandır, bir erkek ya da bir kadındır. Yanına çağırıp buyuracak başkaca bir şeyi yoktur. Oturur yapar ya da kalkar yapar yahut başlar yapmaya – yapar da..

Başkan beni dinleyiverdi. Durdu, durdu. Düşündü. Sonra bana, evet bana.

— Yalan da değil. Doğru söyleyorsun sen.

Ama başkanın burada sözünü kesmişim. Sonra beni çekip ıslattılar.

— Bana doğru söylemek.. Estağfurullah – Ne haddime efendim.

Çevremdekilere bir göz gezdirip kaçırarak sözümde devam ettim:

— Ben doğru söylemek.. Bana.. Özür dilerim efendim.. Bana sıra mı gelir. Zaten ben doğru söylemeye alışmadım ki efendim. Bilmem bile nasıl doğru söylenir. Ben sadece..

Burada başkan benim sözümü kesmiş. Sonra bana anlattılar.

— Senin söylediklerinde bir şeyler var.

— Vardır efendim. Ben zaten iki şey söyledim. Sizi ve ötesini.. Sizin için söylediklerim yalan da değil hani olan şeyler – Ötesi için söylediklerim ise hani dilimin döndüğü kadar..

Başkan gene sözümü kesmiş.

— Sen hep birbirini andıran ama birbirine benzemeyen olaylar içinde bana değişik bir ses verdin.

— Birbirine benzeyen ama birbirini andırmayan mı dediniz efendim.

Buna karşı başkan evet demiş, ben ya korkudan ya heyecandan duyamadım. Sonra anlattılar.

— Ben seni yanıma müşavir alıyorum. Arada bir bana kro-kiler çizersin.

Ben burada bayılmışım.

Birkaç yıl oldu. Hayli zamandır müşavirim. Başkanın genel yetkili özel müşaviri. O günden beri başkanı bir daha göremedim. Rahatım iyi. Uzağı eskisi kadar göremiyorum. Gözlerin bozulmuş dediler. Baktırdım bozulmamış – Kendimde, düşüncelerimde bir kuruluk hissediyorum. Hiç üşümüyorum. Yağmurda ıslanmıyorum, rüzgârda kalmıyorum. Acaba ondan mı?

Geçenlerde çok soğuk yaptı. Adamlara söyledim. Pencere-lere birer kat daha ekleyin dedim. Yaptırdılar.

Şimdi işim var. Birisini çağırttım. Ajanslar Umum Müdürü ile Basın Yayın Genel Sekreterini. Ajans bültenlerinde son gün-lerde dil gayet düzgün gitmeye başladı, ondan kuşkulandım. Kendilerini biraz haşlayacağım. Spikerler de düzgün konuşuyor-lar. Milletin bunca yıldır alıştığı bir şey nasıl bana sorulmadan değiştirilir. Emri yazdım iki sayı hazırlattım. Yazılı bildireceğim:

— Son günlerde radyo, televizyon ve benzeri yayın araçları bülten ve yayınlarında düzgün ve yanlışsız bir belirtme, deyim ve konuşma durumu göze çarpmıştır. Sorumluların derhal ce-zalandırılmasını..

Emir biraz daha şaşıaalı cümlelerle devam ediyor ama sizi ilgilendirmez – İdarî yöndür.

(Şarkılar ve konferanslar tam kıvamında).

Ah elimde olsa gazeteleri de kontrol ederdim. Ama şükür ki bu bakımdan rahatım. Gazetelerde dilin ya da imlânın düzel-mesine bu ya da şu gidişle imkân yoktur.

Başkana bir mesaj ileteceğim. Basın aksasın diye. Basına bu yılki sürtünmenin sırası geldi geçiyor da.

Dört Evden Dört Ölü*

O gün dört ölü getirdiler evlerden. Dört evden dört ölü. Ev başına bir ölü eder. Koskoca bir şehirde dört ölü kime yeter. Mezarlıkların az geldiği büyük şehirlerde kavgalar yalanlara biraz ara verince duygusuz ihtiyarlar dinlenirler. Dinlendikçe daha çok yaşarlar ve daha çok konuşurlar. Bunlardan bazıları az konuşmaya başlar cıgarayı bırakırlar ve ölürlər. Daha da az konuşanlar vardır. Bunların arasında onlar da ölürlər.

Çok konuşanlar, az yiyenler, ve zayıflar daha çirkin olup sevgilerden kurtulur saygıya düşüp ölürlər. Saygıya düşmeyenler yoksullaşıp ölürlər. Oğulları zengin gözükür babalarının yoksulluğu önünde. Zengin gözükünce babalarının ardına geçip ölümden kurtulurlar. Önce büyüğe yol vermişlerdir.

Kadınlar ağlar ve kurtulurlar. Korkmaz ve aldatırlar. Korkanları kalpden ölü kadınların.

Kendilerini çok verenleri orospuları hiç sevmezler. Çünkü orospular kendilerini vermezler, parçalarını verirler. Orospuların felsefesi felsefenin alkolüdür. Hem temizler hem sarhoş eder orospuların felsefesi. Orospular edebiyat yapmazlar, sanatta tutkundurlar. Sanatçılar bunun için edebiyata düşerler boğulurlar.

Kadından orospu yapmak kolay, orospudan kadın yapmak zordur. Çünkü şarkılar ülkeleri bağlarken ayırır, kaçışları getirirken kaçanları kaçırlar.

En iyi ölümdür kalanlara sorarsanız ölenler için.

Gençlik, ölmenin en geniş, en derin, en zamansız gözükən zamanıdır analarca.

Unutulmuş bir iki olayı yeniden yaratmak toplumdaki öldürmelerin en kanunsuz kapısıdır girip çıkmak için.

Beni öldürmediler, öldürselerdi iyi ederlerdi bence..

Ben hep öldürmeyi düşündüm. Ölenleri canlandırmaya çalışırken.

Tabutları aldık. Mezarlığa götürdük. Bozulmuş törenlerin dayanışması içinde sinekleri görerek büyüdük gözümüzde. Ba-

ğırdılar, acele ettiler. Sonra döndük. Yaşayorduk. Yaşayacaktık. Mutlularımız vardı aramızda. Onları ölüm ayıracaktı birbirlerinden.

Mutsuzlar da vardı. Onları ölüm birleştirecekti ergeç.

Dört evden dört ölü çıkardı insanlar bugün. Getirip bir yerde dördünü birbirine bağladılar.

Kim ayrılırsa ona mutlu deyeceğiz. Birleşenlere mutsuz. Birleşmek ölüm gibi.

En çok satana kendini benzeten biraz daha satar. Bu böyledir.

Şimdi bugün en çok satan ölüm. Ona kendini benzetenlerin satışı biraz artacak.

Ben onu da anlatmak isterim dönüşde.

O Ara Ne Oldu*

Okul dönüşü evlerimize gitmeden önce orada burada oynar, dövüşür, bitkin eve dönerdik. Çok iyi hatırlıyorum.

Sonra bir ara hatırlayamadığım bir çağ geçmiş olmalı. Kendimi, boyuna canımı sıkan işler arasında kâtip ismi altında, memur, muhasebeci adı ile şunun bunun yanında çalışır buldum.

O ara ne oldu; unutmuşum. Hocamız mı gitti, gelmedi. Mektep mi yıkıldı. Yoksa ben mi bir gün kaçtım okuldan... Bulamıyorum.

Garıdan Gadı

Sigorta prodüktörlüğü yaptığım yıllar hayatımın hareketli çağlarına rastlamıştır. Para kazanıyordum. Gençtim. Fakat gözüm parada değildi. Başka isteklerim vardı. İnsan tanımak, değişik günler yaşamak, yer görmek istiyordum. Bu yüzden boyuna geziyor, cebime giren paraları yalnız yeni çevreler yaratmak için harcıyordum. İyi bir sigortacı olamadım. Ama o işi yaptığım sıralarda gördüklerim beni doyuruyordu. O kadar ki görmekten düşünmeye fırsat kalmıyordu. Çalışmak için geldiğim bir kazanın meydanından kalkacak bir otobüsle karşılaşmam bütün hesapları değiştiriveriyor, işi gücü unutarak beni bir başka yere götürecektir, başka akşamlar, başka çarşılar, başka insanlar tanıtacak olan otobüse binip yeni dünyama kavuşmaktan kendimi alamıyordum.

Oraya gelişim de böyle bir sıçrama ile olmuştu. Bir gecenin henüz başladığı sırada bir hanın avlusuna giren otobüs 11 saatlik yolculuktan sonra motörünü susturdu. En sevdiğim anlar bu anlardı. İlk gelinen bir yerde atılan ilk adımlar. İnsan bir çocuk kadar uyanık, dikkat son derece kapıcı oluyor. Ben en çok bu anlar, bu ilk adımlar için işimi unuturdum.

Şehrimin, evimin o andaki halleriyle buranın o andaki hayatını karşılaştırmaya çalışır, bunda anlatılmaz bir zevk bulurdum. Herhalde kendimi tesbit etmek için bunu yapardım.

Diğer yolcular gibi asla ilk işim otel aramak, oda tutmak olmazdı. Yaşadığım, tattığım ilk tesirlerin alelade işlerle kaybolmaması için hiçbir şeyden çekinmezdim. Bu yüzden istasyonlarda sabahı ettiğim olmuştu. Fakat başka tanıdıklarım gibi bunu bir eziyet diye almamış, hatta öyle bir şeyi kendim istemişimdir. Aleladdenin dışındaki her şey, iyi kötü diye ayırdıkları her şey bence birdi. Hatta başkalarının iyi dedikleri, oda bulmak, temiz lokanta bulmak bence kötü, onların kötü dedikleri bence iyiydi. Oteli ancak gece yarısı düşünürdüm. Posta zamanları müşteri ile karşılaşan kâtipler beni şaşkınlıkla karşılardı. Öyle ya bu adam ne ile geldi? Ha ha otomobil ile mi

deye sorarlardı. Sanki kazaya adım atar atmaz ilk iş olarak otele girmek şartmış gibi. Herkes öyle yapıyordu. Onlar da yalnız öylesini gördükleri için aksini görünce şaşırmakta haklıydılar. Şüphyle bakarlardı bana.

Aksi halde daima bildiği yollarda araba süren bir kimsenin yeknesak haline düşmek işten değildi. Tadı tuzu yoktu böyle hayatın bence.

Küçük kasaba bir tek cadde. 3000 nüfus, fakat görünürde birkaç yüz kişi.

Ertesi sabah bir hal vardı çarşıda. Hafızamı yokladım, takvime baktım bir şey yok. Panayır mı var diye sordum birine. O düşüncelerinin kelimelerini günün hadiselerine göre ancak ayarlamış bir kimse, bir köylü idi ki şaşırdı. Ne evet dedi ne hayır. Bana Einstein yıldızlarına ait hiçbir mefhumunu duymadığım kelimelerden ibaret bir soru sorsa ben de aynı onun gibi olurum.

Pazar olsa yollarda mallar sıralanmalıydı. O köylü, o güne ait olmayan bir soru karşısında şaşırdı.

Bakkallar camlarını siliyor. Kahveci kaldırıma iskemle diyor. Berberlerde sıra bekleniyor. Kazalarda 600 metrelik bir cadde üzerine sıralanmış ev ve daireler olduğundan berbere haber verilir, o da boşalınca onu çağırır.

Onun için bunu yadırgamadım. Kazada biri bekleniyordu. Başka sebebi olamazdı.

Mahfel bahçesinin yanındaki bahçeli kahvede işi öğrendim. Sene 1947. Kazaya kadın hâkim geliyormuş. Memurların hazırlığı kendisini karşılamak içindi. Hoşuma gitti. Demek meslek, doğrusu memurluk mesleği sivil insanları yakınlaştırıyor.

Esnaftan, yerli halkın hazırlığı meraktan. İstasyon caddesi kahvenin önünden geçiyordu. Kahve istasyona giden caddenin üzerinde. Mesireye gidercesine, çocuklu çocuksuz, pembeli sarılı, siyahlı, kadın kız kafilesi istasyona doğru zincirleme yürüyordu.

Sorgu hâkiminin savcı ile düşündükleri (hazırladıkları) karşılama töreni yerli halka ve esnafa, çarşıya büyüyerek tesir etmiş kazaya daha büyük çapta bir canlılık katmıştı.

Ne dersiniz deyiniz. Yerli bulunuz, yersiz görünüz, aklıma boyacının “Yalova kaymakamı” tabiri geldi. Burada olan onun

tam zıddı idi. Büyük şehirlerde bazan daha manasız yere törenler yapılır da bazan da hiç olmaz. Ama asla bir genç yargıcın gelişi böyle olmaz.

Kadın hâkim. Garıdan hâkim tabirleri kulaklarıma geliyor-du. Bunlara Garıdan Gadı tabiri de eklendi ki bunu bir erkek diyordu.

Hafsala almıyor. Herkeste bir hayret. Halbuki istasyona gidenlerin arasında ipek çoraplı gelinler, topuğu açık ayakkabılı kızlar vardı. Fakat umumî tepki hayret ile tezahür ediyordu. Bunu kendilerine verilen hayat hakkı ile bağlayamıyorlardı.

Ben Garı sözüyle iş yapmam.

Falcı*

Falcı, sevgilime; “Bir genç seni çok, pek çok seviyor. Hiç unutmayacak seni. Ona inan” demiş.

O bana bunu anlatınca çok korktum. Sevgilim hayret etti. Falın yalan olmasından korkuyordu zannederim. Çünkü buna o kadar inanmıştı ki.

Onu hiç üzmemek istemem. Hemen cevap verdim.

— Bu ne kadar fena bir şey bilsen.

— Neden? Yalan mı?

— Hayır; doğru olmasından korkuyorum.

O falcı aksini de söyleyebilir ve seni ona inandırabilirdi. Sen; beni bırakıp, başkalarıyla bana dair konuşmaya, başkalarından beni dinlemeye devam ettikten sonra..

Ve sen bana değil de onlara inandıktan sonra..

Benimle beraber yaşayabileceğin zamanı falcılara verdikten sonra..

Ben neden korkmayayım. Çünkü onlar her şeyi söyleyebilir. Hele kendilerine ait olmadıktan sonra!..

O falcıya bir teşekkür borcun var sevgilim. İyi tarafına rastlamayıp fena zamanıyla da karşılaşabilirdin.

Namus

Bankadaki hesabı, etrafındaki itibarı ile çok güzel bir kızla evlendi. Ne psikologların bahsettiği halleri, ne doktorların anlattığı erotik tavırları, ne nazariyatçıların hikâye ettiği yaradılışı vardı.

Demek ki iki taraftan biri yalan söylemiyorsa da aldanıyordu.

Çok hoşuma giderdi. Lâkin erkekli ve çocuklu kadına bakmadığım gibi farzı muhal onlar bana baksa karşılık vermem.

Bir defa terbiyeyi aşmadan baktım. Ve bu kadın müthiş bir insan dedim. O kadar. Aradan seneler belki geçti belki geçmedi. Kadın değişmedi. Kocasını birçok insanlarla ahbab olmak mevkiindeydi çünkü karısı güzeldi.

Fakat bu kadar fena tanıtmama rağmen kocası erkek muhitlerinde iyi bir insan sayılırdı. Hem de az rastlanan iyilerden. Lâkin gene söyleyeyim o kadar güzel kadının yanına da pek gitmezdi. Romantik gençliğim olsaydı şimdi “Hayat mükâlemelerden ibarettir” diyerek tezi müdafaaya yanaşırdım ama bizzat, hayatın konuşmalardan gayri şeylerden ibaret olduğuna şahit oldum. Bu gayri unsurların iki tanesi de bu güzel kadının kocasında vardı. Ama o kadar yeter mi? dersiniz – Hayır.

Uzatmayayım. Bir gün beni mi kendisine yakın buldu yoksa kendisini mi bana yakın gördü bilmiyorum. Bana dert yandı.

Kendimi kadın yerine koyunca yanından bir an evvel uzaklaşmak istediğimi seziyor, fakat tasavvura dalmayınca da ondan hoşlanıyordum. Sebebini pek açık bilmiyorum. Bütün ikna edişlerim boş olacağı için yanaşmıyorum. Kim bilir belki de güzel bir karısı var diye ondan hoşlanıyorum. Bunu da inkâr edemem. Çünkü zaman zaman katiyetle inkâr ettiğim öyle hallerim oldu ki tamamiyle içimde yaşayıp geliştiklerini elimle tutar gibi sezdim ve gördüm. Onun için bu faslı hiç açmayalım daha iyi.

Bana dedi ki:

Dikkat ettim benim ve karımın etrafındaki erkeklerin en terbiyeli sensin. Senin ve benim için onlar en terbiyesiz insanlar. Fakat şunu unutma ki sen ve ben de onların nazarında erkeklerin en aptahıyız. Lâkin senin insanlara dair verdiğin notlar çeşitlerine göre harcadığın hareketler, laflar benim olduğu gibi karımın da gözünden kaçmamış. Bana çok senden bahsediyor. Bazı ziyaretlerinde benim evde olmadığımı anlar anlamaz oturmuyor, kalkıp gidiyormuşsun. O da sana bu yüzden çok sinirleniyor, hırçınlanıyormuş. Aynen onun kelimeleriyle anlatıyorum. Cismanî kuvvetle de değilse bile başka sebeplerden, karımın senden hoşlandığı, seni dinlemekten zevk aldığı muhakkak. Bana da öyle geliyor ki benim olduğu gibi karımın da senden bir fenalık görmeyeceği aşikâr.

Burada sözünü kestim:

— İyi insanların hepsi tabian iyi olduklarından dolayı fenalık yapmak istemezler. Birçoklarının eline fenalık yapacak fırsat geçmemiştir de ondan dolayı onlara iyi der öyle tanırız. Ne malûm benim de onlar gibi elime fırsat geçmemiş biri olduğum? Belki size en büyük fenalık benden gelebilir. Nazariyeler, “yere bakar yürek yakar” deyən ata sözleri de bunu teyit eder, dedim.

O, o kadar emin bir tavırla cevap verdi ki bir anda vecizeler, nazariyeler gözümünden silindi, hoşlanıverdim:

— Hayır! Hayır! Senin bunları söylemen bile iyiliğinin tesiriyledir. Nasıl ki “ne zamandan beri bir ayakkabı bile alamadım” diyenlerin daha birçok ayakkabıları vardır. Ve bir tek ayakkabısı olanlar bunu değil söylemekten, karşısındakilere ve kendilerine hatırlatmak bile istemezler. Ben çok defa şahit oldum ki “işte bizim fakirhane” diyerek muhteşem apartmanlarını, köşkerlerini, villalarını gösterdiler. Hatta bir iki defa onlara: Evet orası sizin hane lâkin devlethane dedim. Ve gülerek bahsi değiştirdim. “Bizim külüstür” diyerek bir sene eskimiş otomobillerini işaret edenleri, param da suyunu çekti derken avuçlarında tuttukları desteleri görmüşümdür.

Felsefe çalışanlar ilk başladıkları zaman bütün sistemleri beğenir, doğru bulur, hoşlanır hatta ezberlerler. Fakat buna rağmen onların tenkitlerine sıra geldiğinde gene de hayran-

lıklarıyla bile “bu da doğru”, “hiç düşünememişim” demekten geri kalmazlar.

Senin anlattıkların da doğru. Benim söylediklerim de. Sen iyi insansın.

NOT:

Hikâyeyi, o bana: Karım acaba beni aldatıyor mu? Aldatır mı? diye sorunca:

— Maalesef karın seni aldatmayacak kadar iffetli, diye bitirecektim.

Fakat kahramanı o kadar iyi anlatmışım ki Werther’de Goethe’nin Kestner’e yaptığını yapamadım ve burada kestim.

8.4.1945, Pazar

DEĞİŞİŞLERİM

— Roman —

Öyle zannederim ki körler biraz gayret etselerdi görebilir, sağır-lar biraz dikkat etselerdi duyabilirlerdi. Bu zannım uzun zaman beni düşündürdü. Ta ki sevgi beni duymaz ve görmez yapınca-ya kadar...

Görmek istedim, göremedim. Duymak istedim, duyama-dım. Uğraştığım halde istediklerimi değil istemediklerimi duy-dum, istemediklerimi gördüm.

Yakınlaşmak istedim, içimdeki samimiyet ve temiz hisler çehrem kadar çirkinleşti. O kadar arzu ettiğim halde gözlerine bakamadım. O – benim için – güzel gözlerinde kendimi gör-mek için manasızlığımı nazarların altına atamazdım.

Bir gece

— Acaba seviyor muyum? diye kendi kendime sorduğum zaman sevdiğimi anladım. Hâlâ yalnız kalınca o suali soruyo-rum. Demek ki hâlâ seviyorum.

Zaten:

— Acaba ondan uzaklaşabilir miyim?

dediğim zaman da uzaklaşamayacağımı anladığımdan öyle düşündüğümü anladım.

İşte böylece küçük tecessüslerim büyük ihtiraslarım tara-fından cevaplandırıldı. Küçük acılarım büyük ıstırablarımın beşiği oldu. Küçük tecessüslerim, küçük acılarım, büyük ihti-raslarıma, büyük ıstırablarıma gömülecek. Acıdıklarımın yeri-ne geçtim fakat artık acıyan yok. İmrendiğim yaşları devirirken nedamet duyuyorum.

Şairin dediği gibi: “Halim bir anda değişiveriyor da nasıl olduğunu havsalam istiab edemiyor.”

Şimdi – ihtimal yanımda olmadığından – gözlerinin içine bakmak istiyorum. Aynada yüzüme bakıyorum, derin izler manalı hatlar görüyorum. İçimdeki samimiyetin umduğum-

dan parlağının kirpiklerimin arasından emniyetle aksettiğini görüyorum. Kendime güveniyorum. Yani yapabileceğim ve yapamayacağım işler tasarlıyorum. – Sevgimi de böyle bir ânımda söylemişim zannediyorum –.

Arzularımı istediğim gibi temizliyor, yıkıyor, fazla hayallere bürünenleri reddediyorum. Bir kendimden sana intikal ânım var ki o esnada değişişimi aynada bile gördüğüm oldu.

Tam; hayalli arzuları atmıştım ki uyanıyorsun ve ben kendime bir sual daha soruyorum:

— Acaba bendeki bu manalar kadar kuvvetlileri onda da var mı?

Yarın gene yüzüne bakamayacağım. Gözlerim önümde konuşacağım...

Böylece değişe değişe günlerim geçiyor ve korkuyorum.

Kaybolmaktan korkuyorum anladın mı? Kaybolmaktan...

Bu değişe değişe kaybolmaktan..

20 K. Sani 1943

Konuşmak

— Nereye gidiyorsun?

— Merak ederimsiz bir kadın bakmaya çıktım.

— Sokaklarda mı bulacaksın öyle kadını?

— Evet.

— Yanlış yoldasın merak ederimsiz kadınlar evlerdedir. Zaten onlar evlerde oldukları için merak ederimliler sokaklarda değil mi?

— Hayır yanlışın var. Yanlış. Sen anlamamışın. Onların nerede oldukları belli değildir.

— Nereden anlayacaksın? Yüzlerinde mi yazar?

— Hayır, gözlerinde yazar.

— Sen bana yalan söylüyorsun. Sen seni merak edecek bir kadın arayorsun. Seni sevecek, seni merak edecek. Yalnız onların bir de numaracıları vardır galiba. Aptal erkeklerin üzerine düşerek onları uyuturlar. Aptalın da kolları şişer, göğsü kabarır, çenesi içeri çekilir, kasılır.

— Ben öylelerini çok gördüm.

— Öyle erkekleri mi, kadınları mı?

— Her iki türlüsünü de gördüm.

— Madem gördün, biliyorsun. Hâlâ ne diye ille öylesini arayorsun? Yoksa sende gizli kalmış bir kadın aptallığı var da sonra açığa mı vuracak?

— Sanmıyorum.

— Kadınların yüzlerine değil gözlerine bak. Ama gözlerinin rengine değil, anlamına.

— Seni bütün sevmeyenlerin gözleri güzeldir. Onların rengine bakanlardan intikam alır böyle gözler. Ya da alışkanlık ikisini de ömürlerince sürükler.

— Biliyorsun, anlıyorsun galiba.

— Herhalde.

— Sen sokağa söylediğin sebeple çıkmadın. Yalan söylüyorsun bana.

— Evet. Ben sokağa başka bir şey için çıktım bugün. Kendimi tartmak için çıktım.

— Bana da öyle geliyor. Bir farkla. Kendini tartmak için. Merak ettirmek için çıktın. Dönünce ölçeceksin. Ve bu ölçü fikri seni samimiyetten uzaklaştıracak, dönünce onun yanına.

— Deme.

— Biliyorum.

— Bu karışık bir durum.

— Karışık olmayan durum var mıdır? Özünden oluşan.

— Yoktur.

— Doğru söyle nereye? Neye çıktın?

— Kelime satmaya çıkmıştım.

— Bana satsana.

— Sattım.

— Kaça?

— Hiçe.

— Ne biçim adamsın sen.

— Derinleme adamım.

— Değilsin, derin adam belli olur. Kendi söylemez. Tavırlarından, konuşuşlarından çıkar bu.

— Belki benimki oyun ihtiyacı.

— Ya benimki de öyleyse.

— Olabilir.

— Niçin olmasın, olabilir elbet.

— Ben geç kaldım.

— Erken kalan gördün mü? Benim bildiğim geç kalınır, ya da geç kalınmaz. Ama buradan bir şey çıkıyor. Tek adam geç de kalamaz. Demek sen bir yere, bir şeye, bir insana göre geç kaldın.

— Ne olacak?

— Yalanların ortaya çıkacak. Sen de merak ederimlisin onu anladım. Seviyorsun.

— Annemi çok severim.

— Beni kimi sevdiğin hiç ilgilendirmez. Beni sevmek ilgilendirir. Kim olduğu saklanabilir. Ama sevgi saklanamaz. Bunu deneyenlere hem acır, hem onlara kızarım. Korkak, yersiz bir gurur onları eritir. Sevgilerini saklayan, saklamaya çalışan ap-

tallar. Hani nerdeyse sen de o yanlışı yapacaktın. İyi ki beni gördün seni kurtardım. Küçülmekten kurtuldun. Haydi git, güle güle.

— Birdenbire kızdın. Heyecanlandın.

— Evet. Kötü ressamalar vardır. Sanatçıları, kahramanları çizemeye çizemeye 20-30 sene içinde tabîi asıl hallerinden koparır, onları büyüteyim derken bozarlar. Şairler olmasaydı ressamalar yeryüzünde ne ararlardı merak ederim. Tıpkı deliler olmasa akıllılar ne yapardı, merak ettiğim gibi.

— Ben senin dediklerini biliyordum, ama kesin sıralayamamıştım. Artık görüyorum.

— Konuşmak (ne) büyük bir şeydir (değil mi.)

— Onu küçültenleri dövmeli.

— O küçülmez. Onlar küçülür. Konuşmanın ne olduğunu bilmeyen kendinin ne olduğunu bilmiyor demektir. Onlara ben adam gözüyle bakmam.

— Bir adam bir şey desin. Hurda kelimelerle desin. Ama diyeceği var mı yok mu iş onda.

— Bak, dinle. Müzik çalıyor. Hiçbir şey demeyen fakat (onu) bana bırakan müzik.

Işıklar gider

Musiki gelir.

Hiçinci Sokak

Kapının birini çaldım. Bir kadın açtı. Sordum.

Ben, dedi, yinimi bir erkeğe, ruhumu bir başka erkeğe veren kadını. Hangisini istersin?

Hiç, dedim. Sen bir-kendine çok geliyorsan iki-kendine az geleceğini düşünmedin mi dedim. Kadın olduğu için anlamadı. Deşmedim. Sen böyle kendini dağıtırsan bana ne kalacak dedim. Senin isteklerin benim alacaklarımı ya örtmezse dedim. Bunu neden düşünmedin önceden dedim. Düşün ki örtüledi dedim. O zaman ben başkaldırmak istemem mi sanıyorsun dedim. Düşün ki isteklerin beni örttü de taşıtı dedim. O zaman benim de çevreye uzanmak istemeyeceğimi nereden bilebilirsin dedim. Al sana bir sürü iç içe, yan yana çatışmalar dedim. Bunun ardından birbirimize sormaklı anlaşmalar, pazarlıklı uyuşmalar, sormamaklı canlanmalar gelecek, ölümlerimizi erkenleştirecek dedim.

Kadın omuzlarını oynattı. Ben bunları anlayamam, sezinlerim dedi. Kitap yönü benim umurumda değil dedi. Ben kısa yoldan giderim dedi.

Oysa ki asıl senin yolun uzun dedim. İki kişinin istediği bir şey kime yetecek dedim, olsa bile.

Ama dedi, ben başım suda, bacaklarım havada denize girmiyorum ki dedi.

Senin başın havalarda iken dedim, bacakların suda başın için cebelleşmezse sen hava yüzersin dedim. Sen başının ayaklarına, ayaklarının gözlerini komutan yapmazsan gitmek ile kaçmak arasındaki farkı kullanamazsın, karman çorman olursun dedim. Kendim için bile olsa ona bunları söyledim.

Yanındaki kapıyı çaldım. Bir kadın açtı. Sordum.

Ben dedi, durdu. Gene, ben dedi. Gene durdu. Beni mi dedi. Durdu. Bana mı dedi. Durdu. Düşünür gibi oldu. Ben mi dedi. Bir gülmeye başladı. Şaşırdığı içindi. Ben ise o güldüğü içindim. Sen, dedi bana, sen aptal mısın dedi. Sen ne istiyorsun yahu dedi. Benim işim yok da senin düşündüklerinin içine

girmeye, ya da dışına çıkmamaya mı çalışacağım dedi. Ayol sen ne sanırsan ben öyle olurum dedi. Sen uydur uydur bana ekle dedi. Senin huyun bu mu dedim. Benim huyum muyum yoktur dedi. Benim kanım bu dedi. Nasıl akarsa, nereye akarsa ben onu karşılarım dedi.

Yürüdüm. Karşıya geçtim.

Bir kapı gördüm, çaldım. Bir kadın açtı. Sordum.

Ben mi dedi. Evet, sen dedim. Ben yinimi bir erkeğe verirsem, ruhumu kimseye vermem dedi. İster misin dedi.

Sen bunu başaramazsın dedim. Bilinik nenler gittikçe belirsizleşir dedim. Belirtisiz nenler de ne sanırsan o olmaya başlar, giderek insanı ürkütür dedim. Hem sen söylesene bana, bu dediklerini sen mi buluşturdun dedim. Hayır anam öğretti dedi. O yapabildi miydi dedim. O yapamadığı için benim yapmamı istedi ya dedi. Anam öldü dedi. İyi kötü yaşayarak ölmüştür o dedim. Sen ise bu gidişle sadece öleceksin dedim. Sen iyi bir kadıncağıza benzersin, bu yolu bırak, böyle konuşma dedim. Biraz beklersin, baktın ki günler gene geçiyor, veriver gitsin dedim. Dediğimi yerine gider buldum. Güvenlendim. Sevindim.

Kapının biri, baktım, bana bakıyor. Çaldım. Ses çıkmadı ardından. Oldu olacak dedim. Bir daha çaldım. Önce “açmıyorlar”, dedim. Sonra, “açmayacaklar”, dedim. Bir daha çaldım. Kapı açılmadı. Açmadı kimse kapıyı. Bu daha iyi oldu dedim. İyi ki bu an bu evde kimse yok dedim. Sanki bu evde ne zaman kim vardı ki, dedim.

Biraz yürüdüm. Baktım, bir kapı. Çaldım. Bir kadın açtı. İki kadın gördüm. Sordum.

Ben kimseye bir şey vermem, anlıyor musun dedi. Bu güven nereden geliyor böyle, dedim. Birazını da başkalarına bıraksanız dedim. Kızdım.

Geride duran kadın da kızdı. Biz dedi, kimseye bir şey vermeyiz dedi. Defol git, dedi. Birinci kadın kapıyı tam burada yüzüme gözüme kapadı. Biri ben, öbürü biz diye konuşan bu iki kadına “aranızda anlaşıacak bir sürü meseleniz olsa gerek, ne iyi.” deyip onları alaylamak isterdim. Kendime döndüm “sana ne” dedim. Zamanları da ola diye dualadım, geçtim.

Bilmiyorum, sokağa mı alıştım, kapı çalmasını mı kolayla-
dım, sormasını mı öğrendim ne. Tuttum elimi, ittim öne baki-
şımı bir kapı daha çaldım. Bir kadın çıktı. Sormadan ben, dedi
ben yinimi hangi erkeğe verirsem ruhumu da ona veririm dedi.

Bu ne biçim sokak dedim. Bu ne biçim ev dedim. Ben ne
biçim adamım dedim. Sen ne biçim kadınsın dedim. O dediğin
olursa, ne sende tad kalır, ne bende durur dedim. Tasarlanmış
bir durum hazırlığı kokuyor dedim.

Evet dedi. Ama ya çocuklar dedi. Ne tatlı olur dedi. Nere-
den biliyorsun dedim. Önüne baktı.

Ben çocuklarımızı yetiştiririm dedi. Belki ama dedim, ya
beni yetiştiremezsen dedim.

Sende hiç kalp yok mu dedi. Olmaz olur mu dedim.

Ben çocuklara bakarım dedi. Durmaz bana da bakarsın de-
dim.

Fena mı, dedi.

İyi mi, dedim.

O dedi. Ben dedim. Akşam oldu. Gün karardı. Gece oldu.
Işıklar yandı. Soğuk oldu, üşüdüm. Rüzgâr çıktı tozlandım,
kirlendim. Kaşındım. Yoruldum.

Ne o gir dedi. Ne ben gireyim mi dedim.

Sabah oldu. Kalktım, pencerenin önüne geldim. Sokağa
baktım.

Bu ne biçim sokak dedim. Bu ne biçim ev dedim. Ben ne
biçim adamım dedim. Sen ne biçim kadınsın dedim. Günler ne
biçim geçiyor böyle dedim.

Odanın kapısı açıldı. Çocuklar uyanmış, odaya girdi. Bu
çocuklar kim, dedim. Duymadı dedim.

Şu karşıdaki evler ne, dedim.

Anlamadım bir şey mi söylüyorsun dedi.

Bugün hava güzel olacağa benzer diyorum dedim.

Merdiven

*Oynamak için YAŞAM
ya da yaşamak için oyun*

- Bu merdiven ne için?
- Başka bir merdivene götürmek için.
- O merdiven nerede?
- Bu merdivenin bittiği yerde.
- O merdiven nereye götürür?
- Bu merdivenin götürmediği yere.
- Bu merdiven nereye götürmez?
- Öbür merdivenin götürdüğü yere götürmez.

İki genç konuşurlar.

Biri gelir, yaşlı (yerden çıkar, merdivenin dibinden). O, çıkmıştır, vardığı yer merdivenin dibi, biri daha çıkar, konuşurlar.
2. tur, bu sefer tersten.

Bu sefer inerek 2. tura başlarlar. Yaşlılar gene çıkarlar kaybolurlar, artık başlamışlardır bir kere..

Gençler, oyalanalım, hiç olmazsa, bunlar gibi 2. turu yapmak zorunda kalmayalım derler..

Konuşurlar, uykuları gelir. Uykuyu (siyah bir örtü) biri içinden çıkarır, büyütür, üzerine sarar. Öbürü dışında arar, bulur üzerine sarar.

Yatarlar.

Sessizlik.

Biri (ikincisi) örtünün içinden çıkar. Rüya görmektedir. Bir genç kız gelir.

Konuşurlar. Birbirlerine yaptıkları yanlışları hatırlarlar. Ellerini tutarlar, ama o eski tutuş değildir: Biri der bunu. Öbürü: “Hayır, eller o eski eller değil,” der.

Susarlar.

Sevişme taklidi yaparlar. Hoşnut kalmazlar. Eskisi daha ustalıklı olmamakla beraber daha tatlıymış, – bu çok ustalıklı hiç acemilik yok.

Kız birden kaybolur. Çocuk yalnız kalır. Hemen örtünün altına (uykuya) koşar.

Orada yakalamıştım, belki gene orada bulurum der, ama kıvıl kıvıl uyuyamaz artık.

Kalkar.

Yalnızdır, buruktur.

Öbürünü dürter.

— Haydi, içinden çıkardığını gene içine koy, diye kızarak uyandırır.

— Ben dışımdan zorla aldım, içine zorla girdim, der, ötekini kıskanır.

— Kim bilir, belki senin içinde hepsi beraberdir, der. Öbürü alık alık bakar. Yalnızlığı ile alay eder öbürünün.

Başkaları gelir geçer. Habersiz bir iki kişi bunlarla çeneye dalar.

Konuşurlar.

Haberdar olurlar merdivenden.

Hiç Kimse

Biliyorum; ayakkabılar, elbiseler, sinemalar, renkler, alınanlar, alınacaklar, yapılanlar, yapılacaklar, yazılanlar, yazılacaklar, yemekler, toplantılar, görüşmeler, susmalar, fıkralar, hikâyeler, dergiler, iğneler iplikler, kumaşlar, romanlar, kitaplar, pastalar, havagazı'lar, sular, yumurtalar, ekmekler, elektrikler, piyanolar, resimler, masa örtüleri, koltuklar, yastıklar, halılar, sürahiler, tabaklar, çatallar, çorbalar, pilâvlar, kediler, su bardakları, okul arkadaşları, kürkler, söylemeler, anlatmalar, giyinmeler, soyunmalar, ilk günler, ikinci günler, sonraki günler, saymalar, saymaları unutmalar, hatırlamalar, kavgalar, barışmalar, yıldönümleri, gecikmeler, cumhuriyetler, uykuların kaçmaları, uyandırmalar, çaylar, hediyeler, hastalıklar, yalanlar, yumuşaklıklar, sinirlilikler, özür dilemeler, numaralar, çocuklar, toplantılar, yolculuklar, mektuplar, havalar, soğuklar, yorgunluklar, üşümeler, pencereden konuşmalar, beklemeler, utanmalar, ciğimler, cikler, taneler, meyvalar, imzalar, bahçeler, odalar, paralar, yoklar, bulmalar, kaybetmeler, fırtınalar, yıldırımlar, zelzeleler, kazalar, çibanlar, ağrılar, oyuncaklar, oyunlar, şarkılar, geceler, okullar, Resmî gazeteler, diller, yabancılar, dinî âyinler, evliyalar, evliyalıklar, törenler, dostlar, akrabalar, kolalar, tozlar, süpürgeler, modeller, örnekler, işlemeler, evler, yazlar, kışlar, yağmurlar, Anayasalar, şekerler, sisler, sıcaklar, kapı aralıkları, merdivenler, saçlar, uçak alanları, mecburî inişler, paket postaneleri, boyunlar, eller..

Biliyorum, hep hep hep her şeyler...

Ama, neden, neden sen gene uzaktasın, gizleniyorsun; açılmıyorsun, neden, neden, sen neden yoksun, neredesin, ne kadar yaşamalı, sana varmak için neleri aşmalı, sen neredesin. Söyle, neden. Bu böyle, şimdi, dün, bugün. Yarın da mı. Yarında mı. Aynı mı. Başka mı. Sen olacak mısın. Gelecek misin, yoksa gene aynı mı. Sürececek mi. Ne kaldı. Yarın mı kaldı. Bir yarın mı. O bugün olmayan şey. Dün de olmamıştı o. Yarın,

yarına. Yarından. Bugün. Bugüne kadar. Ne. Ne idi. Ne neydi, ne ne oldu, ne ne olur. Bu ne. Bu ne olur. Bundan, bunlardan ne olur. Gene onlar olur. Artık gene onlar olacak. Biliyorum.

Ne kadar İtalyalar, Romalar, Venedikler, Parisler, İspanyalar, Akdenizler, Afrikalar, Kanaryalar, olsa.. Gene aynı olacak. Başka türlü düşünmek için ne sebep var. Ne zaman olanlardan başkası oldu. Olanlardan başka ne oldu şimdiye kadar. Sonra.. kaç sonra bekledim. Sen neredesin. Onlarda mı. Şimdiye kadar olanlarda mı. Gözük. Sıyrır birkaçını, ayır, geç bu yana. Ya da ben o yana geçeyim. Ama aynı şey bunlar. Aralık nerede. Aralık vermediler mi. Verdiler. Çok verdiler. Şimdi bile aralıklar var. Ben geçeyim ne bulacağım. Gene geçtiklerimi. Kaç defa geçtim. İş senin geçmende. Aranan benim. Ben gördüm senin olmadığını. Senin çıkmadığını ben anladım.

Neredesin. Belki duymuyorsun bile. Çünkü çok oldu. Onlar azken olacaktı bu. Yani sen. Onlar azken... Köşe kapmaca oynar gibi; aynı ağacın altında karşılaşırerdik. Şimdi o kadar çok ağaç var ki: Ağaç, ağaç, ağaçlar. Ağaçtan başka bir şey yok, denebilir. O kadar çok ağaç. Hangisinin altında buluşuvermek imkânı var. Var belki imkânı. Ama zaman yeter mi. Hayır. Biliyorum. Ben bir ağacın altında beklesem de yetmez. Sen beklesen de ben yetiştirdiğim kadar ağaç dolaşsam. Sonra. Sonra bir ağaç kendi içinde orman olacak. Aklıma biraz önceki ağaçta şimdi senin olabileceğin düşüncesi biri bin, bini orman edecek bana. Bırak ki etsin. Bırak ki seni bir ağacın altında görür gibi olayım. O an ile son arasındaki zaman o ağaç ile senin ağacın arasındaki mesafeyi karşılamıyorsa ne olacak. Olur olur. Mesafe karşıladı diyeyim. Tam tastamam karşıladı. Bu neye eşit olacak. Ben ölüme mi eşit olacağım o zaman. Yoksa sen mi ölüme eşit olacaksın. Sen ya da ben. Ne çıkar bundan. Ne fark var. Bütün bu istemeler, bu aramalar, tam kaybetmek için mi. Şimdiki bu an, bu durum, bu yer, bu mesafe, bu uzaklık, bu bir ağaçlık farkın o sondan ne farkı var. Aynı olular, aynı kelimeler, aynı perdeler, aynı aralıklar değil de, onlar, o zamankiler başka mı? Neye göre? Hiç. Hiç göre. Bu ile o arasındaki bağlar. Bir hiç. Yani bugün, şu an, tastamam şu yer. O da bunun eşi. Bu onun içinde. Onun bunun dışında gözükken hiçbir yeri yok. Var

diyeyim. Neye göre. Kim gitti geldi. Kim gitti. Ya da kim geldi söyledi. Hiç kimse.

* * *

— Nereye?

— En iyi yere.

— En iyi yer neresi?

— Oraya en yakın yer.

— Neye ora değil?

— Ora olamaz da onun için.

— Niçin ora en iyi yer olamaz?

— Ora yalnız oradır. En iyi yer başka bir şeydir. Ve başka bir şey başka bir şeydir. En iyi yer oraya en yakın yerdir, ora değil. Ora oradır ilkin. Ne sadece oradır, ne de değil.

— Bunu herkes bilse mi?

— Bilse.

— Sanmıyorum.

Bedava Uykusuzluklar

Altmış bin doları tam verirken aklım başıma geldi. Bir duraklamışım. Niçin veriyorum diye sordum kendime. Cevap bulamadım. Sahi neye veriyordum hiç sebep yokken bu kadar parayı. Ortada bir caka bir gösteriş meselesi bile yoktu.

Ben kuzu gibi. Daha adını bile sormadığım yaşlıca bir kadındı. Eski krallardan birinin eski karısıymış. Bir ara bunu söylediğini hatırlıyorum.

Motorsuz bir otomobilin içindeydi. Sol ön tekerleğin dış yanı arkasında duran bir atkestanesine vurdum. Kestane sekti otomobilin altına vurdu. Daha doğrusu altında bir yere. Otomobil ilerlemeye başladı.

Şoför bir İngiliz gibi duruyor ama bir İtalyan gibi uğraşarak otomobili durdurmaya çabalıyordu.

Kadın eski resimlerdeki kadar uzak değil, şimdi oyunlardaki kadar anlamsız değildi. Omuzları asalet ölçülerinin son sınırına kadar dayanmış bir genişlikteydi ki beyaz ile sarı arası yarısı parlak yarısı mat atkılarla örülmüş mat ve parlak ipliklerin gözde noktaladığı noktasız bir etol geçirmişti omuzlarına. Elbisesinin göğsü V majüskül biçimli bir yaka ile başlayıp bitiyordu. Tiroid guddelerinin bulunduğu yerdeki gerdanında birkaçı unutulmuş ya da duyulmamış birkaç öpücük yeri terbiyeli fakat miskin gençlerin egoist şehvetlerini besleyecek durumdaydı.

Ağlamış ama bütün ağladıklarını unutmuş bir yüz ifadesi vardı kadının. Sebebi aralıksız ama az yaşamış ama çok yıl görmüş bir kadın olmasıydı belki.

Kesinlikle anlaşılan bir tutumu vardı ki o da erkek seçmemiş olmasıydı. Kocasını gerçekten bir kraldı belki. Karısına da millete yaptığı krallık numarasını yapmış olabilir. Talihsiz kadın. Oysa ki krallar geçer krallıklar kalır. Ve bir krallıkla evlenen bir kadın görülmemiştir.

Lizbon'da 11. asırdan kalma olduğunu söylediklerini sandığım Sintra şatosunun bir saray dairesini gezmiştim. Kral da-

ireyi hazırlatıp şatoya açılan tek kapısını da ördürmüş sevgili karısı için. Yemek vesaire için duvarın içinde bir yer vardı.

Ama bir pencere vardı. Muhafız taburunun koğuşlarına bakan avlunun üzerinde. Pencere kapı olmuş ve baş eşiği Galatasaray Lisesinin benim öğrencilik zamanımdaki mermer merdivenleri gibi aşınıp çukurlaşmıştı.

O kadın bir milletin gerçek kraliçesi imiş. Muhafız subaylarına karılık etmiş, kocasına kraliçelik. Bu kadın ise bir milletin eski kralının eski karısı. Aralarındaki yaşama gücü farkının benim anlattığım kadından yana değil, Portekiz kraliçesinden yana uzandığını söylemek fazla olur. Gerçek bir kral hiçbir zaman karısına krallık yapmamalı.

İşte ben bu kadına 60.000 dolar vermedim.

Bana, “Ben her zaman para bulabilirim ama sizi her zaman bulamam” dedi. Otomobil durmuştu. Birbirimize söz vermeden ayrıldık. O indi, ben kaldım.

Geleceğe gidiyorum.

Yolumun üzerinde sayılmış üzerleri numaralanmış sayısız atkestaneleri.

Ne Kadar Benzersen O Kadar Rahat

— Ne yapsam öleceğim.

— Yanlış bu.

— Neden yanlış? Ölmeyecek miyim yani?

— Ne yapsan değil, ne yapmasan da öleceksin.

— İnsanlara kızsam.

— Bu öyle kolay ki. Değer mi. Ulu orta bağır, küfür et, ayıp sözler söyle. Kaç para eder.

— Bütün insanları sevsem.

— Bu öyle kolay ki. Böyleleri de çok geldi geçti. Tembelle çalışkanı ayırmadan. Pisi ile temizini aramadan tüm sevgi. Yaşlı ile yaşamış seçmeden mi?

— Onlar için ağlasam.

— Onlar için ağlama. Onları öyle yapan şeyleri bul. Onları yanlış güdenleri, onları engelleyenleri, öyle bırakanları sil.

— Onlara inanmayayım.

— İstersen inan. Elin kolun bağlı, bir kenarda inanmamakla bir bu.

— Öyleyse kendimi seçeyim. Keyfime bakayım.

— O zaman çok rahat edersin. Aynı şekilde öyle çok rahat edenler var. Onların resimleri var. Onları topla, karşına al bak. İçin açılır. Rahatlarsın. Sırt sırta ver onlarla.

— Yok istemem. Nasılsa bir gün öleceğim. Değer mi, karanlamak.

— Yanlış söylüyorsun, bir gün ölemezsin. Bir anda öleceksin. Ölüm bir günü dolduracak kadar büyük değildir. Yaşamaya bakmalı.

— Yaşamak nedir?

— Yaşamak mı. Boru gibi olmamak. Kapıları olmak, yolları olmaktır. Tembelle çalışkanı ayırmak ne demek bilmektir. Dayak atılacak aptal çalışkanı tekmelemek, akıllı, küskün tembelin tembelliğini anlamak onu ayırmaktır. Yaşlanmış ile yaşamışdan hangisinin elini öpeceğini bilmektir. Evet evet demeden Hayırlarınla evetlerini belirtmektir. Palavrasız kahramanlıktır.

Parayı götürülecek zannetmemek. Herkesi evi içinde görmek. İki apartmanı olana malları iki misli fiyatına satmak. Beş apartmanı olana bir okul yaptırtmak. İki hanı olana bir hastane yaptırtmaktır.

Boğayı Tutan Çocuğun Ole!’si

Her filmde seyirciler arasında bir çocuk bulundurmalı. Ben anneanneme gördüğüm filmleri anlatırdım. Bu da onlardan biridir. Film gibi, roman gibi şeylerin anlatıcılarından hoşlanmazsanız okumayın. Anneannem hoşlanır da..

Ağaçların arasından birtakım erkekler pozlar keserek ilerliyorlar.. Biri boynunu sıkın gömlek düğmesini çözüyor. Biri havaya bakarak yüzünün terini siliyor. Öbürü sinek ısırması da kaşındırması numarası yapıyor.. Bir başkası idare edici başkan rolünde..

Ne için nereye giderlerse gitsinler kime ne. Yük taşıyan yerlileri yılanlar sarıyor, timsahlar kapıyor..

Aralarında bir de kadın var.. Nenin nesidir. Niçin var.. Erkeklerin başlarını belâdan belâya sokmak için.. Ki erkekler de kahramanlık yapmak fırsatını onun yüzünden (her iki anlamda) buluyorlar.

Bir ara kadın geride kalıyor. Dalıyorlar, sonra birden hatırlıyorlar. Dönüyorlar ki aslan kadını kıstırması, kestirmesi. Sanki erkekler aslandan başka türlü düşünüyorlar. Ne ise bunu bırakalım.

Gelip kadını alıyorlar. Aslan seyrediyor. Bütün sinemada-kiler de seyrediyor. Heyecanlananlar var. Kadın kurtulunca oh diyorlar.

Aslan duruyor. Dönüp gitseler ya yollarına. Hayır. Çünkü korkacaklar. Birisi tüfeğini çekip aslanı vuruyor, ve aslan devriyor. İşte tam o sırada (küçük olacak) bir kız çocuğunun “Pis adamlar” diye heyecanla bağırın sesi sinemayı dolduruyor.

Ben ile anneannem çocuğun tarafını tutuyoruz.

Bir Şey Yapmak Lâzım

Kafamı topluyor geriye döndürüyorum da şöyle bir güldüğümü araştırıyorum. Üç beş defa.

Bereket hayatımdaki yaşlı saatleri hep atmışım. Borç para isterken yüzümdeki tebessümleri yaşatacak notları, defterleri.

Bir defa, ne zaman, 5. yüzyıldaydı. Unutulmamak için ölen bir adama gülmüştüm. (Demek unutulmamış).

Sonra bakıyorum da bin iki yüz yıl hiç gülmemişim. 18. asır, o hafif bir kımıldanma yüzyılı insanlığın. O asır içinde bir iki defa gülmüşlüğümler olacak ama nelere olduğunu bulamıyorum şimdi.

İnsanların millet seçimlerinde de gülünçlü olaylar olmuştu. Hiç unutmam bir Japonun Japon olmayı istemesi bütün Çinlileri güldürmüştü. Çünkü onlar Çinli olmak istemiyorlardı. Sonra ne tuhaf olmuştu. Çinlilerin hepsi Çin milletini seçtilerdi de Japonun ağzından dil sürçmesi bir kelime kaçmıştı. Epeyi tartışma oldu.

Sonra bu başkalarına örnek olur diye Japonu hiç istemediği bir millete verdilerdi.

En hoşu bu işi idare edip yürütenlerin tutumu olmuştu.

Kimi güzel bulduğu bir kadın için, kimi güvendiği bir kalabalık arasında bulunmak için, kimi gelişi güzel kura ile, kimi de uzun ince hesaplara yatarak millet seçmişlerdi.

Bir sürü iltimaslar olduydu.. Millet kayırmalar, adam kaydırmalar.. Bu yüzden birçok uzun kısa kavgalar olmuş. Ben o zaman bir çocuğa özel peygamberlik dersleri veriyordum. Sahi o çocuk sonra ne oldu. Dur.. Fabrika açtığını söylediler.

İyi para kazanmış. Çok adam toplamış etrafına. Onlara siz işçisiniz demiş. Adamlar da ne yapalım peki demişler.

Ben demiş yerim adamı sonra demiş.

Yıllarca ayna önünde gülüş talimleri yapıp binlerce gülümseme elde etmiş.

Hiç kimseye bir kötülük yapmamış. Onun için sevmişler onu.

İyiliği dokunmuş mu diye sorduğum kimse:

— Bak onu hiç düşünmedikdi, dedi.

Ah canım insanlar. Yeryüzündeki yaratıkların en safı.

Kötülük yapmayıp başlarına çıkanları beğenirler zararsız sayarlar da iyilik yapmayanları umursamazlar bile.

İyilik de kötülük de yapmamak için değildir. Kaç defa söylüyorum.

Gülmeme artık hiç imkân yok. Haa, sözümü bitireyim.

Bir de para hikâyesi olmuştu. İşte o zaman iyice gülmüştüm. Paranın yavaş yavaş oluşup keşfi ve kullanılması değil de ilk paraların dağıtılması meselesine ne gülmüştüm o sıralar.

Onu ayrıca anlatırım.

Adı: Tek Gülüş, uzuncadır.

Nereye – Ne Zaman – Kim – Ben

Limanda iki vapur:

Bir vapur. Duvarındaki yazıya bakıyorum.

“Ne zaman kalkacağı belli değil.”

Bir vapur. Soruyorum. “Ne zaman varacağı belli değil.”

Ortaya bir konu çıkacak diye korkuyorum. Susuyorum. Susmakta kalsam onlar bir konu uyduracak. Korkuyorum. İlk soruşturduğum vapura binsem. Yok, hayır. İkinci gördüğüm vapura binsem. Ama konu ergeç çıkacak.

Aynı soru gelip beni buluyor. “Ne zaman? Nereye?” Demek iş bu vapurlarda değil, bende. O vapurlar açıkçana sade cevap. Ben ise dümdüz bir soru. Yalnız korkulan cevabı içinde taşıyan bir soru.

O vapurların önüne geçsem bile onlar bana cevap olmayacak. Arkalarında ben onlara soru olamayorum. Çünkü cevap benim içimde.

Benim dışıma cevabım, cevaplarım nerede öyleyse. Bu soruları bana kim tıkadı. Kim sardı bunları bana. Ben. Gene mi sen. Sen kimsin be.

— Ben.

Bu vapurlar kime ne cevap veriyor? Ben kime ne soruyorum?

Ne biçim işe girdim. Ben burdan gideyim.

— Nereye?

Ben oraya kaçayım.

— Ne zaman?

Çekil git başımdan, vapurlarını da al.

— Kim?

— Ben.

— Ama bu vapurlar benim değil.

— Sen kimi aldatıyorsun. Bu vapurlar senin. Sen yaptın bu vapurları. Onları buraya sen yanaştırdın. Sen bekletiyorsun onları. Geçip karşılarına düşünmek için.

Andrea Doria'da Bir Kurt

Ufak bir kurt Lizbon'dan kalkarak Brezilyaya doğru giden XXX gemisindedir.

Gemi kalktığı zaman geminin kışındadır. Gemi Las Palmas'a uğradığında, o da geminin burnuna varmıştır.

Gemi ona göre, Lizbon – Las Palmas arasında bir köprüdür: Dünyanın en büyük köprüsü.

Sonra gemi onun için de bir gemi olur Brezilyaya kadar.

26/7/1956

Bu hikâyeyi yazdığım gecenin sabahında gazeteler Andrea Doria'nın battığını bildirdiler.

Bonservis

Adı geçen kişi yi yıllardır tanırım.

Kendisine değgin şeylere akılı yatkındır. Kafasını çalıştırır yer içerken. Almasını yalnız anlamlar dışında becerir.

Verecek bir beden gücü vardır, ama iş gösterirsen, yanında durduğun süre yapar, dönünce bırakır dalga geçmesini bile beceremeden.

Kötülük yapmasını beceremez. İyilik nedir bilmediği gibi sen ona yapsan da anlamadığı için o da sana iyilik edemez.

Bekçi olamaz, çünkü kimse olmadığı zaman kendi büyür büyür ve çevresini yutar. Başkaları varken ufalır kaybolur.

Yükçü olamaz, kendisi yüktür.

Hırsız olamaz kendisi değildir. Bir çeşit çalınmıştır kendisi de.

Ya da izinsiz alınmıştır, bir yere bırakılmıştır.

Yolun Apaçık Olmasın

Büyük yolculuğumu daha da büyütmek için o yıl olur olmaz yerlere girip çıkıyor, şehir, kasaba, köy demeyor geziyordum. Ne kadar çok gezersem o kadar büyüyeceğimi, ne kadar büyürsem dünyanın o kadar küçüleceğini sanıyordum. Ben dünyadan büyük olsam, dünya da şimdiki benden küçük olsa ne çıkar yani diye düşünmüyor da değildim ara sıra. Ama doymazlık başka şey açlık başka şey. Açlık doyuncaya kadar sürer. Doymazlık ise ancak başı belli sonu yok bir şeydir. Ben galiba yolculuk doymazıydım.

Oysa ki benim bir şeyi birine anlatmam için o kimsenin benim anlatacağım konuda hiç olmazsa dinleyecek kadar birkaç bilgi taşıması gerekir. Benim için de durum aynı. Birisi'nin de anlatacağı şeyler benim dinleme gücüm kadardır. Konudan biraz sezgiler, bilgiler taşımam gerekir. Ben bunu bile bile gene de duramıyor, herkes denen kalabalığı bir yana itip, birkaç kişi denen topluluğu küçümseyip bir kişi denen o hiç görmediğim yarattığı da aşıp hiç kimse denen o ulaşılmaz tanrılaşmayı ancak gözüme kestirebiliyordum.

Son kaldığım şehire de bir doymazlık itkisiyle uğramıştım. Ama burada kendime bir yenilik yapıp, hiçbirinizin bilmediği o şehiri değil de, o şehirdeki bir olayı, daha doğrusu o şehirdeki tek olayı anlatacağım sizlere. Zaten o tek olay o şehir demektir. O şehirde de birçok tutum, birçok durum vardı ama olay bir tane idi.

Çok olay olsaydı birkaç hafta kalır öğrenir geçerdim. Hepsinden, benim görüp anlayabildiklerim kadarından birer parça anlatsam olur biterdi. Araya anlayamadığım olayları da karıştırır, biraz uydurur tatlı tatlı anlatırdım. Nazik ve terbiyeli olanlar dinler ya da dinler gibi ömrünün değerli parçalarından bir kısmını enayice benim keyfim için harcar, terbiyesizler de sözümü keser, lâf karıştırır, kalkıp gider, terbiyesizlik etmiş olurlardı. Kalanlar onları ayıplarlardı ama beni öldürmek akıllarına gelmezdi. Şimdiye kadar olduğu

gibi kötülerin en kötülerini yaşar, iyiler ise biraz yaşayabilmek için, ömürlerinin yarısından fazlasını harcar, iki büküm, zor zoruna direnirlerdi, şu hayat dediğimiz bol palavra kaldıran kısacık zaman parçacığı içinde.

Şimdi o tek olaylı şehirden, yani o şehirdeki tek olaydan konuşuyorum. Eğer olaylar çok olsaydı iş kolaydı demiştim. Bir iki hafta kalır öğrenip anlatırdım demiştim. Ama olayın tek olduğunu zaten ben iki haftada öğrendim. Olayı öğrenmek ise bilim gibiydi. Bu yüzden ben o şehirde kırk yıldan fazla kaldım. Zaten şimdi kısaca anlatmamdan yıllarca bir konu üzerinde çalıştığımı anlayacak beni haklı bulacaksınız.

Perişan bir insan kalabalığı düşününüz. Öylesine ki teker teker hepsi de perişan insanlarla dolu sokaklarla evler. Hiç kimse kendisiyle savaşta değil. Ne daha iyi olmaya çalışıyorlar ne de daha kötü olmaya. Üstelik oldukları gibi kalmaya da çabaladıkları yok. Böyle insanlardan ortaya çıkmış bir şehirde herkes kendisinden kurtuk olduğu için çevre ile savaş azımsı. Bir boğuşma.. Keşke boğaz boğaza olsa, ama değil. Daha da azgın. Çevre de, gelmiş gelmiş öteki denen, başkası denen, en yakına dayanmış. Büyüklük savaşı bu insanları böylesine kaplamış.

Sonu alınmaz bir kımıldanış geceyi gündüzü doldurmuştu. Kime sordumsa daha büyük benim, ben daha büyüğüm deyordu. Ortalıkta başka amaçda, başka havada bir insan görebilmek için çok bekledim, olmadı. Hiç kimse kavgasından vazgeçmişe benzemeyordu. Şehirdeki büyüklük fırtınasından yakasını kurtarmış hiç kimse yoktu.

Bir gün, yanımdan geçerken konuşan iki kişinin durgunluklarına takıldım. Akıllı uslu konuşa konuşa sokakta yürüyen iki kişi..

Kendimi tutamadım, yanlarına geldim:

— Hayrola! Kim kazandı? diye sordum. Şaşkın yüzüme baktılar. Açıkladım:

— Ben yıllardır bu şehirde birbirini tartaklamayan iki kişi görmedim. Siz ise tatlı tatlı konuşup yürüyorsunuz. Bunu görünce bu şehri kasıp kavuran büyüklük yarışının bittiğini sandım da onun için kim kazandı? diye sordumdu sizlere.

— Kimse kazanmadı. Kimsenin de kazanacağı yok. Ortalıkta o güçde bir kişi görünmüyor. Yalnız biri var, buralarda bir yerde oturur. On beş yirmi yıldır şehirde söz konusu olmaya başladı. Son yıllarda ondan daha da çok konuşulmaya başlandı. Şimdi herkes onu merak (ediyor) etmektedir. Kim kimi görse onu sorar. Biz de aynı şeyi yapıyorduk. Kim bilir şimdi ne yapıyordur, diye düşünüyorduk. Nedense herkes onu hatırlayınca kendisini unuttuyor.

Ne demek istediklerini hemen anladım. Çünkü bu şehirde kendisini unutmak demenin ne olduğunu öğrenmiştim artık. Şaka işi değil kırk yılda.

Adamlar sözlerine devam etti:

— Bu adamın bir gün ortalığa çıkıp onu bunu çekiştirdiğini, kavga ettiğini gören olmamış. Bize kalırsa, bu şehirde büyüklük savaşının çıkar yol olmadığını anlayıp, kendine dönmüş, kendi hayatını yaşayan tek insan odur.

Birden o adamı görmek, tanımak istedim. Fikrimi sokak arkadaşlarıma açar açmaz, sözümü ağzıma tıkadılar:

— Bırak canım. Kim bilir ne sünepenin biridir. Biz de ikide bir onu konuşuyoruz. Değersiz bir herif için zamanımızı harcıyoruz.

Sözlerini bitirmeden yürümeye başlayıp uzaklaştılar. Nöbetlerinin başlarına vurmaya başladığını küfürlerini duyunca anladım.

Yalnız kalmıştım. Kafam ona takılmıştı. O adama. O sünepeye. O, bu şehirde yeri olmayana. Onu görmek, onunla konuşmak için sabırsızlanıyordum.

Artık ben de yıllardır bu kavgadan sıkılmıştım hani. Kimsenin kazanacağı yoktu. Ömrüm onurumun üstünden geçiyordu. Artık bu şehirden ayrılmak isteyordum. Bari şu yenilgiyi kabul etmiş adamı göreyim de gideyim kararını verdim.

O gün akşama kadar oralarda dolandım durdum. Evini öğrenmek istiyordum onun. Birisine yaklaşıp sordum:

— Biliyorum, biliyorum, onu, dedi.

— Onu niçin görmek isteyorsunuz? Sorusunda değil de soruşunda kendisinin de merakı tütüyordu.

— Hiiiç, deyebildim.

— İşte..

İlerimizde bir yüksekliği gösteriyordu.

— İşte, şu karşıdaki tepenin en alçak yerinde oturur o, şu biçimsiz evde.

Şu karşıdaki tepenin en alçak yerinde oturan onu ertesi gün ne yapıp ne edip görecektim.

Gece odamda ellerim ötemi berimi toplayordu. Demek artık iyice sıkılmışım.

Yarınım bugün oldu. Sokağa çıktım. İçimde hem erken davranmış hem geç kalmışların duygusu vardı. Yavaş mı hızlı mı yürüyeceğimi ayarlayamayordum. Ama eninde sonunda bana gösterilen evin önüne geldim. Kapı aralıktı. Uzatmaya-yım. Onunla karşılaştım. Denildiği üzere sünepeye benzemeyordu. Şehirdeki sokakları dolduran insanlardaki taşkınlık havaları içinde de değildi. Bana hiçbir şey demedi. Ben:

— Nasılsınız, dedim.

— Yabancı mısın?

— Hem evet hem hayır. Yıllardır bu şehirdeyim. Ama artık gideceğim.

— Anladım, anladım. Beni bunun için görmek istedin. Bu şehir bensiz düşünülemez. Tıpkı şu anda bütün aşağıdakilerin de istediği gibi. Şehirdeki durumu biliyorum. Az kaldı. On beş yirmi yıla kalmaz aralarında bir sonuca varacaklar. Bu sonuç bir kişinin olmayacak. Aralarında topluca anlaşıp sonucu benimle kararlaştıracaklar. Daha doğrusu, ben onlara sonucu bildireceğim.

Sana ise şimdilik söyleyeceğim çok bir şey yok. Yalnız şu:

— Beni yarım ömürdür küçülttüler, küçük görmek istedikler. Sanki ben küçük olunca kendileri daha büyük olacaklardı. Oysa ki bana küçük deyen büyümedi. Büyük deyen de küçülmeyecek. Ama bilseler. Böyle çok adam gitti. Şimdi ise bana büyük deseler küçüleceklerini sanıyor, korkuyorlar. Oysa ki korkulacak hiçbir şey yok. Sonuç belirli, yalın ve kesin.

Onların büyüme çabalarının üstünde kurdukları dünya git-tikçe küçüldüğü için ben buraya çekildim. Artık seslerini de duymayorum. Yalnız isteklerini biliyorum. İstekleri ürktükleri şey.. Bu, kendilerinin büyük olma amaçları değil, benim olmam

korkusu. Korku bence yetmeyen şeydir. Meselâ kaçmak yeten bir şeydir buna karşılık. Kaçan bir karar, bir sonuç açıklamış olur. Ama korkan, hiçbir şey açıklamış olmaz, ancak geciktirmiş olur. Bu şehirin aradığı sonuç da onların bu anlattığım korkuları yüzünden gecikti. Ama artık bitiyor. Yetinmemek onları sarıyor.

İstersen birkaç yıl daha kal, gör. Ama bu gerekmez de. Çünkü artık yakın. Hiçbir yabancı sonunu görmese de olur. Sen, eskiden olduğun gibi burada yabancı kal, daha iyi. Onlar yakında bana gelecekler, onlara fazla söz etmeyeceğim. Sadece yorgun, bitik ve ezgin olduklarını söyleyeceğim:

— Haydi gidin biraz kendinizi toplayın diyeceğim onlara. Çok yeniksınız. Dönün ve uyuyun.

Gözlerinde ışıklar çakıyordu. Dışı durgun görünüyordu ama içi anlaşılmıyordu.

Başını önüne eğdi, bana:

— Haydi, dedi, sen de git şimdi. Şu çıktığın yoldan ineceksin. Selâmetle git ama, yolun, seni göttükleri yol olmasın.

Asıl Gülmek

Sizi biri görmek istiyor dediler. Kapıyı açtım, görsün diye biraz durdum, kapadım. Ardımdan bağırdığını kapının menteşe aralıkları arasından duydum. Seslenmemesinin sebebini anladım.

Kapı sesini aşmasın diye bağırdı o:

— Size bir şeyler soracağım.

— Peki neden önce beni görmek istediğinizi söylediniz adamlarıma.

— Sizi görmeden anlatamazdım.

— Yani beni görüp-konuşmak istediniz.

— Evet.

— Çünkü hani görmeden-konuşmak da vardır ya.

— Evet efendim, vardır. Gerçi burada çünküsüz de aynı fikir söylenebilirdi. Gerçisiz de.

— Evet.

— Sen evet’inde vardır’ında haklısın. Ben de bende haklıyım.

— Evet efendim.

* * *

— Susun, hep birden konuşmayın.

— Otobüs.

— Deniz.

— Kah, kah kah.

— Buraya gel.

— Olur.

— Gelmeyeceğim.

— Olur.

* * *

— Ne oluyor, kimler karıştı araya?

— Efendim bunlar sahipsiz sesler. Hırsızların konuşmalara

yardım cemiyetinin eşya piyangosunda çıkacak kelimeler. Çantamdan kaçtılar.

— Hepsi bu kadar mı?

— Daha var. Meselâ büyük ikramiye..

— Ne o?

— Üç tane yalan kelimesi. Değerleri çok olduğu için onları kasada saklıyoruz.

— Güzel. Doğru konuşmaya önce doğru konuşmayanlara yalan demekle alışılabilir, başlanabilir.

— Alışılmayabilinir de. Başlanamayabilinir de. O zaman o yalan kelimeleri beş para etmez.

— Doğru efendim.

— Bu doğru efendim virgülsüz olarak iki türlü durakla söylenebilir. Başka amaçları belirtir.

— Evet.

— Geliniz, oturalım da görüp konuşalım.

— Siz de konuşuyorsunuz.

— Ben konuşuyorum ama dinlemek için konuşuyorum. Siz söylemek için konuşuyorsunuz. Sonra dinlemiş oluyorsunuz. Ben ise önce dinlemiş olup sonra konuşuyorum.

— Efendim, benim adım Hüsnü.

— Maksudınız ne?

— Maksudım soyadımı söylemek.

— Ne duruyorsunuz?

— Soyadımı söylemeden önce sormak istediğimi açıklayayım. Efendim benim adım mı soyadımın, soyadım mı adım'ın?

— Bakalım.

— Bunu kime sordumsa kesin bir buluşa dayanan olmadı.

— Ama bana daha sormadınız ki.

— Soyadım Kurundum efendim benim.

— Buyrunuz Bay Hüsnü Kurundum.

— Siz buyrunuz efendim.

— Nereye?

— Dil alışkanlığına efendim.

— Ben istemem.

— Ben isterim.

— Neyi?

- Dil alışkanlığından kurtulmayı.
- Ben de düşmeyi istemem.
- Ben gördüğünüz gibi şişman değilim.
- Bana ne?
- Ama gene gördüğünüz gibi zayıf da değilim.
- Sizin işiniz gücünüz yok mu?
- Yok efendim, memurum ben.
- Hüsnü Kurundum Bey.
- Efendim?
- Kim bilir daha ne kadar Hüsnü Kurundumlar vardır.
- Nerede efendim?
- Dışınızda sanmam ama içinizde.
- İçimde daha tanışmadığım birkaç kişi var efendim.
- Ne zamandan beri?
- Olduklarından beri.
- Nasıl oldular?
- Belki de olamadılar efendim. Yalnız varlar.
- Yalnız var canlılara yetmez.
- Canları girsin de olsunlar.
- Evet canları çıkarsa olamazlar.
- Kaç yaşındasınız?
- Kaç yaşındayım?
- Siz yaşınızdasınız Hüsnü Kurundum Bey. Bu iyi bir şey değildir. İnsan katandır.
- Biliyorum. Zaten sizi onun için aradım.
- Buldunuz mu?
- Henüz tam değil. Ama galiba buluyorum.
- Bulacaksınız.
- Güleyim mi? İzin verir misiniz efendim.
- Veririm.
- Bildiğiniz gibi efendim. Anlayınca gülemeyeceğim de. Şimdi biraz güleyim dedim. O zaman düşünme ile uğraşırım. Düşünürüm. Bir şeyler bulup çıkarırım.
- Bana verdiğiniz değer için teşekkür ediyorum. Beni değerli buluyorsunuz.
- Sağ olun.
- Ona karışamazsınız.

— Bir daha yapmam efendim.

— Hoş geldiniz.

— İyi ettim efendim.

— Kime?

— Kendime.

— Sizi tutuyorum ama bu bana kazanç sağlayor.

— Nerede?

— Hayatta efendim.

— O halde daha biraz zamanımın içinde kalabilirsiniz. Madem ki size faydalı oluyor.

— Efendim benim vazgeçemediğim bir huyum var.

— Ne?

— Su içmek.

— O fena işte. Sakının, huy olmasın su içmeniz.

— Babam ömrünce pencereden denizi seyretti. Denize baka baka öldü, benim babam efendim. Bunun için sakallıydı. Geçen gemiler gelsin gelsin gelsin sakallarını kessin diye bekledi bekledi bekledi ama gemiler oralı olmadı.

Benim en iyi çocukluk oyunum şişmanlıktı. Annemin, babamın bana kötülüğü dokundu. Beni kolaylık kulu yaptılar. Baba, gençsiniz, tıraş olun, derdim: “Ben akıllılığı denedim de ne oldu yani. Zengin mi oldum, para mı kazandım, hiç olmazsa şimdi rahatım” derdi bana. Çünkü hiç rahat değildi.

— Öyleyse aydın kişiymiş babanız. Adını söylemeniz de bende kalsa.

— Hayır efendim söylemeyeyim izin verin. O zaman konumuz değişir ve uzar. Zaten adı sizin kafanızda vardır. Çekip çıkarmayayım oradan. Onun yerine başka şeyler anlatayım.

— Kısa olsun. Açık olsun anlatacaklarınız.

— Babam soyadı devrinden önceki insanlardandı. Bizim soyadını ben aldım. Çocuklara da verdim. Oğlanın alnında, kızımın sırtında. Karımın yanındadır. Karımın adı Hüsniye. Karımın aile soyadı Güvenirgiloğlu idi.

— Varsa, Tanrı onun erkek kardeşine acısın.

— Kim varsa efendim? Erkek kardeşi mi? Var.

— O halde acımamış.

— Babam deli değildi efendim.

— Ben izin vermedim olmadı, biliyorum. Hem o söyleyenlerdendir, anlattığınıza göre. Söyleyenler deli değildir. Dinleyenler delidir. Hele karşılıklı dinlemeli konuşmaya katılıp dinleyenler. Sırılsıklam dinleyenler.

— Ama siz çok doğru konuşuyorsunuz.

— Ben öyle konuşurum Hüsni Bey.

— Çok efendim.

— Çok.

— Doğru.

Burada su içenler su içer. Cıgara içenler kibrit çakar. İkinci devre başlar.

İkinci devre. Odaya akıllı uslu insanlar girer bir masanın çevresine geçip konuşmaya başlarlar.

— Tasavvur edemezsiniz. Bir görseniz.

— Şeyden mi bahsediyorsunuz?

— Evet, hanımefendi.

— Beyefendi siz o beyi gördünüz mü, oradaydı hani.

— Susun ne olur o heriften bahsetmeyin. Tüylerim diken diken oluyor.

— Adama böyle demeyin. Yüzüne gülüyorsunuz, ama arkasından adamı kasıp kavuruyor, har vurup harman savuruyor, hallaç pamuğu gibi atıyorsunuz.

— Siz de çanak tutuyorsunuz.

— Tencere yuvarlanmış kapağını bulmuş.

— Haksızlık etmeyin.

— Sizin yaptığınız şey haklılık mı?

— Temizdir evleri. Halıya bal dök yala.

— Midem bulandı, susun ne olur.

— Şimdi mi dersiniz? Yoksa temizlikten mi bulandı?

— Şimdi.

— Susun diyorum size.

— Ben de ne olur konuşun diye bekliyorum. Ne olur konuşun. Bir şeyler söyleyin. Yaptığınıza dair. Yaşadığınıza dair bir şeyler söyleyin. Ne olur, yalvarıyorum, ellerinizi öpeyim, konuşun. Bir şey anlatın. Bir şey olsun yeter. Konuşun.

— Size de ne oluyor. Biz deminden beri konuşuyoruz ya.

— Yaa öyle mi?

— Öyle ya.

— Deminden beri değil, böyle yüzyıl konuşsanız insanlık yanar, kurur. Ortada açık ve anlaşılır bir şey kalmaz. Seni dö-verim diyen bir yumruk vursun. Seni seviyorum diyen sevdi-ğini öpsün. Halbuki sözde ben kuvvetliyim diyen dayak yiyor, kusacağım diyen cıgara içiyor, duman tüttürüyor. Hanımefendi diyen terbiyeli olduğunu zannediyor. Haklısınız diyen içinden gülüyor. Ben de, diyene bakıyorsunuz. Ben denen bir şeyden haberi yok.

Zengininiz hırsız. Temiz giyinenizin ağzı bozuk, sinirliyim diye bar bar bağırmanız uykulu ve rahat.

* * *

— Hüsnü Kurundum Bey, neredesiniz?

— Buradayım efendim. Çantam düştü, içindekiler dökül-dü. Kapı açılınca hava esti kelimeler uçtu da onları topluyorum efendim.

— Toplamayın Hüsnü Bey.

— Ama olmaz efendim. Mallar benim değil.

— Siz kimin Hüsnü Beyisiniz Hüsnü Bey?

— ... Şeyin efendim... Şey...

Bayla Opu Aya Tat

Prolog

— Yazar

(Girer) Sessizlik bir az, belirsiz çok belirsiz bir kararsızlık tutumu. Sanki hem çok sözü var da hangisinden başlayayım? Ya da hiç sözü yok da söyleyecek ne bulayım? gibi belirsiz ama çok belirsiz bir kararsızlık tutumu. Sadece, bu kelimenin üzerine basar (ayağı ile işaret) sa-de-ce seyircilerin ilgilerini çekip bırakacak kadar.

Seyircilerin tümünün değil tabii. Sadece bu gece buraya gelen seyircilerin. Söze başlar:

Bu oyunu ben yazdım. Ama ben oynamayacağım. (Omuzu üzerinden bir başparmağı ile geriye işaret.) Bu oyunu size oynayacaklar. Beş dakika.. yani ben.. beş dakika.. demek istiyorum. Oyunla ilgili değil. Zaten açıklanacak bir yönü yok. Apaçık bir şey. Bir dram.. hayır hayır bir komedi. Bunu kurcalamamalı. Bu sonra belli olacak. Hayat dram olacak kadar çirkin değil. Komedi olacak kadar güzel değil. Canım bir karar ver.

Ben de zaten oyundan sonra çıkayım diye düşünmüştüm önce. Ama belli olmaz ki. Vapurunuz vardır, aceleniz vardır, satınız vardır, dakikanız vardır. Birbirine uymaz. Unutursunuz. Olmayacak şey mi?

(Kol saatine bakar) İkisi gitti. Üç kaldı. Ben size üç dakikada oyunu anlatabilirim. Bu, yazarla oyuncular arasında geleneksel bir anlaşma işine bağlı olduğumdan. Ekmekle oynamamalı. Ekmeksiz oynanamayacağını da ben kimseye meselâ hiçbir dolmuşcuya anlatamadım.

Soğuk: İşte bu aradaki farkı göstermek içindir. Sonra şu benim yerimde şu an hangi oyuncu olmak ister.

Hatta bana bu önsözü ve yazarı (kendini gösterir) çıkarsak olmaz mı? dediler. Katiyen olmaz dedim onlara. Ben bir yazar olarak seyircilerin, geç gelenlerin, gişelerin, büyük şehirlerin haklarını koruyorum. Belli olmaz şu an bir kişi daha bilet alıyor olabilir. Bir vatandaş oyunu görmek istesin biz ona tiyatro-

sever olarak engel çıkaralım. Sonra da tiyatro gelişmiyor, halka yayılmıyor diye yakınalım diye mi?

Ben beşer dakikalık oyunlar yazdım. Yüz tane kadar. Hem çok kalabalık şeyler de değildi. Yirmi, otuz kadar oyuncu arasında geçen olaylar. İki üç lâfta bir iki kişiden fazla da öldürmüyordum.

Çok beğendiler. Ama seyirci daha henüz o kadar (yutkunur) olmadı dediler. Uçak alanlarında tiyatrolar açılırsa işin iş dediler. Çünkü o zaman oyun biter bitmez herkes uçağına binip gideceğı için kimse benim peşime düşmezmiş. Şu imza meselesi.

(Saatine bakar) Bir dakika kaldı. (Ciddileşir, normal mübalağa yok)

Eğer tam gözler yaşarırken durursa.

Eğer gülüşler tam yarıda kalıverirse.. Çok zor bir şey. Hele önceden söylemek bunu daha da güzelleştiriyor zorluğunu. (Durur bakar)

Ben dedim ki:

Bilmemenin sınırı yoktur.

Hayır öyle değil. “Bilginin ötesi yoktur” dediler bana, “hayat kısa ölüm uzundur” dediler bana.

Ben iki dördün yarısıdır deseydim. Hayır öyle değil, dört ikinin katıdır diyecekler miydi bana?

Perde açılıyor. Hiç ilgisi olmayan konularda bir kadın ölmüştür, bir çocuk düşmüştür pencereden. İkiz kardeşinin ağlamasını duyan anneleri mutfaktan gelince pencerede bakar ki biri yok. Bir adam, bu bir babadır yandan bakılınca, karşıdan bakılınca bir oğuldur. İşte o adam babasını yangından kurtarayım diye koşarken kucağına çocuğı ile otomobil altında ezilmiş. Şoför çıldırmıştır. Bu olaylar olmuştur. Şoför akıl hastanesinde eşini ve çocuğunu vurduktan sonra paranoya olduğu anlaşılan bir gencin koğış komşusudur.

Bahçe Erenköy’ünde dört beş evin ortalarındaki bir bahçedir. O bahçenin, o evlerin, oradakilerin bu anlattıklarımla hiçbir ilgileri yoktur.

Oyunun adı AYL A TOPU TAY A AT idi, olmuş BAYLA OPU AYA TAT.

Değişik kadın erkek tipler = değişik eğlenceli ve tortulu .

Değişen değişik'tir hepsi.

Yalnız biri değişmeyen değişik'tir = ağır havalı fakat berrak.

Her girişinde sahne huzura girer.

Her çıkışında çelişme çekişme.

Aşık sanılan korkaklıklar, yalanlar.

Fantasia

Küçük bir köyün büyük sözcüsünden, büyük bir kentin küçük sözcüsüne mektup.

Sayın Falan,

Ekselansınıza sayın dediğim için beni bağışlayın. Aslında size sayın değil, sayınız demem gerekirdi. 1'den 100'e kadar sayınız.

Beni bağışlayın da dememem gerekirdi. Beni bağışlayınız demem gerekirdi.

Siz bunu anlamazsınız demek isterdim size, ama anlayamayacağınızı bildiğim için demeyeceğim.

Diploma'si gereğince diploma verilmemesi öngörüldüğünü siz duydunuz mu?

Duyunuz sayınız Falan. Siz aslında Falan da değilsiniz Falansınız. Çünkü duymadınız.

Gerçekler sizin nerenizde biliyor musunuz?

Bilmediğinizi ben biliyorum. Siz biliyor musunuz?

Hayır bilmiyorsunuz.

Evet bilmiyorsunuz.

Ben, (pardon biz) senin (pardon sizin) özürünüze bakmıyorum (pardon bakmayoruz) hiç olmazsa sen pardon siz bakın pardon bakınız.

Hoş'ça kalınız.

Siz orada kalınız.

Sen orada kal.

Adı Soyadı

Gecikmiş Yalanın Erkenleştirilmesi Yoluna Döşemeler

Akşam üzeri sana uğrayorum. Oturuyoruz. Senin telefonun seni parça parça edip mesafelere dağıtıyor.

Senin doktorluğun zayıflıyor. Benim matbaacılığım inceliyor kopuyor. Çalışıyoruz. Ha babam çalışıyoruz. Torbalarımıza dolduruyoruz. Bizi bizden başka kimse yakalayamaz. Bizi bilmezler. Bizi bilmek bile bize kalmıştır.

— Yeni bir şeyler var mı?

— Var.

— Ne zaman?

— Yakında.

— Kaçınıcı?

— Sonuncu değil.

— Bu da iyi mi?

— Ötekileri geçemese bile, altına da inemez. Söylemek hiç ayıp değil, zor ama müthiş şeyler var içinde. Eskilerin eksikleri azaltılıyor, yanlışları düzeltiliyor. Bu bana yetiyor.

Senden ayrılıyorum. Gece olmuş. Dönüyorum. Onlarca kalem yontuyorum. Uçlarını kırıp değiştire, kırıp değiştire yazıyorum. Müthiş şeyler. Eskilerin eksikleri azaltılıyor. Yanlışları düzeltiliyor. Yeni eksiklikler, yeni yanlışlar bulunması için yeni nesiller temin ediliyor.

Kendimden ayrılıyorum. Gece bitmek üzere. Uyumaya geçiyorum.

Yalan arkamda kalmıştır, tam gerçeklik içinde dimdik gerçek olmuştur.

Uyandıktan sonra önümde birçok yalanlar isterim. Hazırlayınız. Ben onları gerçek kılmasını biliyorum. Beni irkilten, arkamda kalan yalan ile önüme dikilen gerçektir. Böyle bir şey olmaz bence. Önümdeki uykuyu gerçekten saymıyorum. Çünkü zor zoruna uyuyorum. Uyku gerçek olsa insanla yüzgöz olur mu, yılışır mı, gidip gidip gelir gene gider mi? Uyuyorum, ama nasıl? Uykuyu nasıl kandırdığımı, yakaladığımı benim bile aklım almayor. Bunu bana bile soramazsınız.

Arkadaşlık

Bu davada, senin karşında bulunanlar arasında yer alışım, seni haksız saydığım için değildir. Senin açtığın davada senin hakkının çiğnenmemesini isteyenler arasında ben de varım. Bunu bil.

(Fakat) senin, cezalandırılmasını istediğin kimse benim arkadaşımdır. Onun yaptıklarını iyi bulmuyorum. Fakat davada benim yanında bulunmamı istediğini bana söyledi. “Sen yanımda iken dünyalar benim oluyor” dedi. Onun yaptıklarını doğru ve yerinde bulmadığım halde yanında yer aldım. Senin hakkının meydana çıkmasını isterken onun da sana bunu zorlukla vermesini sağlamak için çabalamasını beğeniyorum. O bence yerden göğe kadar haksız.

Fakat sen yerden göğe kadar haklı değilsin. Beni onun yanında tutan sebeplerden bir tanesi de işte bu.

O benim arkadaşım. Onu bırakamam. Kusurlarını bugünlerde ona anlatamam. Mamafih ileride anlatacağım. Anlatmadan duramam. Senin yanına gelsem dünyalar senin olmayacak. Ona dünyalar veriyormuşum.

Son Kelime*

En sona sakladığınız kelimeleri söyleyin deye topladılar bizi.

Aşk deyeni astılar. Fazilet deyeni de, sağduyu deyeni de.

Sevginin her türlüünü söyleyenlerin hepsini astılar.

Cesaret deyeni de.. İyilik deyeni de.. Özgürlük deyeni de astılar.

İnsan gücü deyeni de.. Ben deyeni de sen deyeni de siz deyeni de astılar.

Beni çağırdılar:

En sona sakladığım kelime “Yalan”dır dedim.

Durdular, düşündüler. Beni bıraktılar.

Onlar beni bırakınca ben:

— Bunu biliyordunuz da neden onlara öğretmediniz? deye sordum. Boyun büküp bana baktılar.

“Onlar asıldılar” dedim, sizi asmayacağım çünkü artık onlar zavallı oldu. Doğruyu bilmeden öğrenmeden gittiler. Siz bilip öğrendiniz ve kaldınız. Kalmak benim hakkım. Beraber kalamayız dedim. Kendimi asmak onlara haksızlık etmek olacaktı. Hepsini kestim.

Yalnızlıklar

Odundan, kömürden başladı işe. Sonra yağ, pirinç, su.. Dışında ne bulduysa dışında biriktirdi.

Umduğu gün oldu. Yalnız o ısındı, yedi, yıkandı.. Sımsıcak, tomtok, tertemiz.

Öbürleri..

Soğukta kaldılar.. Sadece acıktılar.. Sürekli kirlendiler.. Dışlarında ne buldularsa içlerine doldurdular.

Kötü hiçbir şey düşünmediler. Akıllarından geçmedi.

Yalnız o idi:

Beraber ölmek fırsatını beraber yaşama süresi içinde kaçırın.

O öldü. Kimse onun öldüğünü anlamadı.

Öbürleri:

Öldüler. Hiçbirisi öbürünün öldüğünü, hiçbirisi kendisinin öldüğünü görmedi.

Bunu yazan onlardan olsaydı bunu yazamayacaktı. Çünkü bilmeyecekti. Bunu yazan o olsaydı.. Yoksa o mıydı?

Ondan bir şey çıktığını gören olmadı ki.

Bunu yazan diyor ki: Bu yazı uydurmadır.

Çünkü o bir tane değil.. Birinci yanlış...

O yağ, pirinç, su biriktirmedi. Yağlar, pirinçler, sular biriktirdi. İkinci yanlış..

O ölmedi. Yaşadığını bile şu anda bilmeyenler ölmez. Üçüncü yanlış.

Uydurma bir yazı. Tam üzerine uydurma. Tam onun üzerine. Öyle uyduruldu ki yazarı gülüyor. Onun üzerine uydu ama. Giyen giyene.

Oralı Değil*

Bir kedi, ufacık. Yük katarı geliyor. Kedi sağ rayın kenarında, oralı değil. Lokomotif geliyor. Atladı, kediyi tuttu..

Kedi rayların dışına geçmiş oldu.

Adam da geçti.

Tren de geçti.

Sağ rayın iç dibinde kedi büyüklüğünde, kedinin az önce durduğu yerde, hiç oralı olmayan..

Tek başına, az bilekli bir ayak.

Yirminci Asır Bitmeyecek

Ölümsüz Yüzyıl'a

O zaman senelerin adı ve yaşı nasıl olacak bilmiyorum. Belki şu sürmekte olduğunuz sırayı güdecekler, belki de yeni devirlerini yeni bir başlangıca bağlayacak insanlar. Eskilerle ilgilerini kesemeyeceklerini zannediyorum. Zira eski hayatlar, bu hayat onların o zamanki hayatlarının başlıca sebebi sayılacağına göre, daima geçmişi hatırlayacaklar. Dünyayı dolduran, dolduracak olan insanlar asla birleşemeyecekler. Ama topluluklarını bizimkilerden başka bağlara dayayacakları muhakkak. Bu gelişme ağır ağır olacağı için, devirlerinin adını bir müddet geçince bilginler öncü mütefekkirlerin bırakacakları eserlerden öğrenecekleri hususlara göre koyacaklar. O halde, tarihin sürüşünü koparamayacaklardır.

İleriki devirler, bizim okuyup öğrendiklerimiz eski tarih devreleri gibi şeklen ve ruhen başkalık göstermeyeceği, yirminci asır medeniyetinin istihalesi olacağı için dünya yeni bir yaratılış sahası olmayacak. Fakat sahne tamamen değişecek.

Bunun nasıl başladığını, oluştan sonra, oluşun tamamlanmak üzere bulunduğu sıralarda farkedecekleri için, bütün, sesi halkınkinden fazla çıkan, çok duyulan kimseler – hükümet adamları, başkanlar, âlimler, filozoflar ve sanatçılar – aniden el ele vererek oluşun sona ermesini temin edecekler. İsteyen de, istemeyen muhafazakâr da bu görüş etrafında birleşecek, çünkü o zaman hepsi de başka türlü davranmanın insanlığı kurtaramayacağını idrak ediverecekler. Ortaya çıkan yeni durum hakkında, yeni nizamlar üzerinde tartışmalar çok geçmeden başlayacak. Sosyal ve ekonomik düzen o günlerde bizimkilerden bambaşka bir manzara arzedeceği için tartışmalar son derece sert, kavgalı fakat kansız devam edecek. Hak mefhumu, asırlardanberi paylaşılágelmekte olduğundan, yeni mefhumların çok fazlalaşması yüzünden hiçbir tarafa yarısından fazlasını bırakamayacak. Tartışmalar bu yüzden nihayetsiz fakat daima ateşli sürecek. Zira hadiseler böyle icap ettirecek.

Hadiselerin mahiyeti bizi ilgilendirmmez. Fakat kıymetlerin ne ve nasıl olacaklarını göz önüne getirmek muazzam bir şey. Bütün kıymetler değilse bile çoğu değişecek ve asıl mühimmi yeni doğacak kıymetler arasından eskilerini ezecek derecede kodamanların ortaya çıkacağı tahminidir.

O tahminleri pervasızca sıralamak beni korkutmaktadır. İster istemez ruha inemiyor, şeklin kolay anlaşılır satırlarında kalıyorum.

Münakaşaların sürmesi bir hadde varınca fikirleri ve nokta-i nazarları elle tutulur bir hale getirecek, halk kütleleri, tahaddüs edecek, taazzuv edecek, fikirlerinin etrafında – kim bilir belki de altında – toplanacaklar. Hükümetler devamlı kontağı sona erdirmek amacı ile topraklarını belirmiş fikirlerin gruplarına ve adetlerine göre taksim edip birleşimleri oralarda toplamaktan başka çare göremeyecekler. Devletin vazifesi son derece güçleşmiş, milletin dağınık kalmaktan kurtulamamış yaygınlığı düğüm noktalarına toplanmış olacak.

Bu halin hukukî ve idarî nizamları nasıl bir değişikliğe, yeniliğe sevkedeceğini tahmin etmek her ne kadar ihtisas işi ise de, zaten burada uzun uzun anlatmaya lüzum yoktur.

Ekonomik faktörler bir yana, sosyal ve politik faktörleri şimdiki gibi zaruretlar değil, onların üstündeki fikirler sevkedecek. İktisadî krizler şu bakımdan konu dışı bırakılmıştır ki: Bu bahsedilen devri dünyanın çok ilerideki bir yaşına, önemli jeolojik, coğrafi değişmelerin ötesine, kültürün her bir nebze hareketiyle ve medeniyetle ilmin de her bir zerre toprağa, havaya ve suya ulaştığı zamana has saymak mecburiyeti göz önünden ayırtılmamıştır.

O ismini koyamadığımız çağda sanatın, musikinin, ilmin, kültürün, medeniyetin rolleri eşit sayılacak kadar müşterek bulunacaktır. Onun için kimse kimseye “bu senin yüzünden oldu” diyemeyecek; mesuliyeti hepsi beraberce kabul edip yükleneceklerdir. Tartışmaların neticeye varamadan devam etmesine de sebep zaten bu idrak olacaktır. Kan dökülmemesine de sebep bu olacaktır.

Kan dökülecek sebepler gene var olacaktır. Fakat bunlar şimdiki gibi sevkedicilerin ve yakınlarının kurtuluş çaresi olarak

değil, fikirlerinin muhitinde birleşmişler arasındaki mücadeleler neticesinde olacaktır. Topluluklar değil, fikirler yani onların kalıpları dövülecektir. Harpler devletler arasında olmayacak, fikir grupları arasında olacak, çok kere devlet seyirci kalacak, hakem olacaktır. Bu halde, yani bu kavgalarda kullanılacak vasıtalar madde medeniyetinin eseridir; bizim bakacağımız nokta boğuşmaların neşrettiği tesir havasına inhisar ediyor; ki peşinen söylemelidir; göz-yaşı, acıma, esef gibi haletler, niçin, neden, nasıl sualleri, acaba şüphesi gibi çeşitli haller varit olmayacak, ölen yerinde öldüğüne, öldüren iyi ettiğine kani bulunacaktır. Büyük balıkların küçükleri yutması yeryüzüne sirayet etmiş olacaktır. Büyük fikirler mi, yoksa küçük fikirler mi kazanacak? Bu bilinmez, fakat herhalde bu kavgaların galibi mağlûbun neslini yok edeceği için, yutulan fikirler balıklar gibi yumurtalarla üreyemeyeceğine göre ortadan kalkacaklar, meseleler vahdete doğru uzanacaktır. Daha sonraki nesillere iz kalmaması için onların geriye bırakacakları her eser ortadan silinecektir. Zira mamutların, balinaların iskeletini gören köpekler her ne kadar onlar gibi olamazlarsa ve her ne kadar Vinci, Michelangelo'nun vs.'nin eserlerini seyreden insanlar onlar gibi yapamazlarsa da bir fikre ait bir nişane gören insanlar o fikri işleyebilir, rönesans yaratabilirler. Bu tehlikeyi sezecekleri için mağlûpların geride izleri bırakılmayacaktır.

Oluşları devlet, devletler seyirci kalarak seyredecekler. Fazla, çabuk gelişen fikir toplulukları bazan devlete de kafa tutmaya başlayacaklar. Bu ana kadar devletin ne olduğunu aklına getirmeyen fikir grupları, daha doğrusu, devleti olduğu gibi kabul eden bölge ilk kontakla onun teslim olduğunu görünce şaşıracak, pişman olacaktır ama iş işten geçmiş sayılacaktır. Bu sirayet edecek, büyüyen grup devletliğini ilân edecektir. Her yerde böyle olunca gene devletler birbirine düşecek... yirminci asır yeniden başlayacaktır.

Ölümsüz Yüzyıl'da*

Ölümsüz yüzyıl'da ölüm düşüncesi, ölüm korkusundan sıyrıldığı daha doğru sayılacak bir deyimle, ölüm korkusu ölüm düşüncesinden koptuğu için hastalıklar da azaldı. Bunun sonucunda hasta evlerine başvuranlar azaldı. İçindekiler de yavaş yavaş hasta evlerini artık bir sığınak, bir barınak, bir korugan değil can sıkıran bir durgunluk yuvası saydıklarından kendi evlerine, odalarına döndüler.

Doktorlar, taâ öğrencilik yıllarından kurmaya başladıkları “çok başvurulmuş bir kimse olacakları” düşüncesinin örgüsünü birden değiştiremediklerinden yeni durum önünde şaşırdılar. Halleri, çenelerini içeri gererek konuşmaları, konuşmaya başlamadan önce bir nefes almaları kendilerine bile gülünç gelmeye başladı.

Neden sonra akıl ettiler: İnsanların başka yönleri ile ilgilendiler.

Yeni bir klinik modası doğdu.

En hızlı görenlerin kulaklarını, en hızlı düşünenlerin ayaklarını, en hızlı duyanların boğazlarını ölçüp biçmeye başladılar. Ve bu çalışmalardan da her çalışmadan olduğu gibi semereli sonuçlara ve buluşlara erdiler.

Bir soruya birdenbire 3, 5, 9, cevap bulan insanların neden konuşmadığı, kendilerine hiçbir şey sorulmayanların neden boyuna konuşarak, şayet bir gün bir soru sorulursa diye kendilerini boyuna yoklamak çabasında oldukları ve bunun yüzünden niçin durmadan konuştuklarının sırlarını çözdüler.

Soru sormanın cevap vermekten zor olduğu ortaya çıktı.

Sana bir soru soracağım gösterişi yerini sana bir cevap vereceğime bıraktı.

Yeni zekâ durumları, cemiyetteki entelektüel katlarını yeniden düzenledi.

Para konusu parasızlar yönünden eskisi gibi sürdü.

Paralılar arasında az sayıda yardımsevenler çıktı. Bu da iyi bir kazanç oldu.

Şu yaztığımı dinler misin? diye tanıdıklarını sinekleyenler cezalarını buldu. Bu sefer, “şu dinlediklerimi sana anlatayım yazar mısın?” diyenlerden herkes kaçmaya başladı.

Yaşayanlar arasında akrabalıktan ileri yakınlıklar doğdu.

Öylesine ki; “bak, ben şu konuyu buraya kadar düşünerek işledim. Şimdi biraz işlerim çıktı, ne olur sen devam eder misin,” diyecek kadar birbirlerinin içine yakınlaşmış insanlar görüldü.

Gençliğinde bir vurunca on döken, bağırmasının sesi insanları boğanların hatıraları, eski birinciliklerin sahipleri, başka konular aramak mecburiyetinde kaldı.

Çalmayan Hırsız

Evin önünden geçti. Sokağa saptı. Kenarını dolaştı. Evin arkasında bahçe vardı. Girdi. Bir ağaç, onun arka bahçe kapısının üst yanındaki pencereden (içeri) girmesine yetti.

Sonra evden çıktı, evin ön kapısından.

Ormanda Bir Ağaç

Bir varmış bir yokmuş.

Bir kral yokmuş, bir kraliçe yokmuş, bir prenses yokmuş, bir tepede bir saray, bir yolda bir han, bir köyde bir çoban..

Bir dağda bir aslan, bir çölde bir insan yokmuş.

Birçok insanlar varmış, kimi kralmış, kimi kraliçe, kimi çiftçi, kimi işçi birçok insan varmış.

Bir ormanda bir ağaç bir ülkede bir şehir, o şehirde bir fabrika o fabrikada bir makina varmış.

Bir ormandaki o ağaçda bir dal varmış.

Daha, daha bitmedi. Daha başladı da sayılmaz.

Bir çocuk varmış, adı Erol. Pencereden sokağa tükürür kâğıtlar atarmış.

Sokağa çıkınca ona buna yumruk sallar, arkasından vurup kaçarmış. Ne büyük bilirmiş ne küçük. Çocukları iter düşürür, onlar ağlayınca güler sırtırmış. İyi bir çocuk değilmiş. Kötü hiç değil. Daha bir şey değilmiş.

Onun anası babası onu öylesine bırakmışlarmış da o bu yüzden böyleymiş.

Tıpkı o ormandaki o ağacın o dalı gibi. O ormandaki o ağacın o dalını anlatmadık. O dal kurumuş bir dalmış. Öbür dallar yeşerir o dal yeşermezmiş. Çünkü o dal daha bir filiz sayılırken bir böcek onun gövdeye en yakın yerinde bir çukur açmış yerleşmiş. O dal da ondan kurumuş. Hiçbir kuş gelip o böceği yememiş. O böcek de orada iyice yerleşmiş; dalı gövdesinden ayırmış.

Bir makina vardı demiştik. O makina kurumuş dalları işlermiş. Ondan kibrit, cedvel, kalem, tahta gibi şeyler yaparmış.

Bir gün o dalı kesmişler. Öbür kurumuş dallarla beraber kamyonlara doldurup trenlere yüklemişler. O şehire göndermişler. O fabrikaya vermişler, o makinada işlemişler.

Gelelim Erol'a. Erol da büyümüş büyümüş. Okulda edememiş. Düşüncesini geliştirmediği için, içinden ne eserse onu yaptığı için eli dili kolu kuvvetlenmiş ama kafası kuvvetlenmemiş.

Erol geçmiş bir makinanın başına tahta kesmiş.

şimdi o ormanda bir başka dal kuru, o sokakta bir başka ocuk Erol gibidir.

şimdi o makinanın başında o kuru dalı işleyen Erol'un aklı başına gelmiş, çalışmaya daha da yükselmeye başlamış ama görgüsü, inceliği ve terbiyesi fazla ilerlememiş.

Ormandaki kuru ağaçlardan, kuru dallardan şimdi daha güzel şeyler, daha akıllıca eserler daha ince makinalarla işleniyor. Daha ince makinaları okulda okuyup, okuduklarını ilerletenler bulmuş da Erolları daha rahat ettirmişler.

şimdi okuldakiler arasında daha da ilerlemiş, daha yeni makinaları bulup yapacaklar okuyorlar.

Sokaklarda Eollar oğalıyor. Onlara yarın işler hazırlamak gerekiyor.

Herkes herkese lâzım. Ama iş ormanda ağaç olmakla fabrikada ağaç olmasında.

Ben ormanda yeşil bir ağaç olmayı isterim.

şu ya da bu sebepten kuru dal olmakla da insanlığa yararım dokunacak. Biliyorum.

Ama yeşil bir ağaç olmak isterim dedim ya. İstediğim bir şey var, olabilsem de olamasam da içimde bir istek yaşıyor. Kulağınızı uzatın da söyleyeyim: Ben yeşil bir ağaç oldumsa bununla yetinemiyorum. Bir orman olmak istiyorum. Ve bunun için elimden gelen her çabayı her gücü de göstermek için çalışıyorum.

Ve her ağaca da bunu söylüyorum.

Eğer ormanların yanından ya da içinden geçerken titreşen dalları ve gövdeleriyle sallanan ağaçlar görüyorsanız onlar benim söylediklerimle glşen, benimle alay eden ağaçlardır. Ben, hani o iri gövdesinde o ince ağaçlar kadar dallar taşıyan ve dallarının ucundaki yapraklarımla gülümseyen kocaman gövdeli ağacım...

O kuruyan ağaçlar bana glenlerin arasından çıkar. Ben şimdilik o kocaman ağacım. şimdilik bir yarım orman sayıyorum kendimi. Orman olacağıma da inanmaktan hiç geri kalmış değilim.

Eğer bana yakın irilikte başka ağaçlar da görüyorsanız, onlar bana gülmeyen, benim kulaklarına söylediklerimden hız alarak güçlerini ve çabalarını kullanan ağaçlardır.

Eğer bir gün istediğime erişir bir orman olursam bir ülke, dağları, gölleri, kıyıları, yeşillikleriyle bir ülke olmaya bakacağım.

Şehirleri, insanları, sevgileri, incelikleri ve güzellikleriyle bir ülke.

Uzaktan Uzaktan*

Sen niçin gitmedin?

Sen de niçin?

Ben önce gidecek oldum. Sonra bilmem neden.. Gitmedim. Gidemedim. Döndüm, oraya döndüm. Biraz dolaşmak istedim orada. Düşünmek için diyeceğim geliyor şimdi. Ama değildi aslında. Bir uykunun aralığını seziyordum. Kocaman bir öpücüğün kenarında geziniyormuş gibi. Birbirine bağlamayan.. Birbirine bağlanmayan sözleri ard arda anımsamak vardı. Bu anımsamanın insanı anlamdan da öteye götürüşü vardı. Uyuduğumu sanıyordum. Uyanmaktan da korkuyordum ayrıca.

Bakdım, sen de, gene orada bir yerde durmaktasın. Uyur gibi. Sen de uykuda gibiydin. Konuşmayordun. Gülmeyordun.

Korkdum. Başiboş yaşam düzenimin altüst olacağından korkdum. Çevredeki insanlarla havadan sudan konuşmaların, içsiz gülümsemelerin biteceğinden korkdum. Bir önceki gecenin boşluğundan pişmanlık getiren yeni günlerin dolu ve bir ilgiye dönük olarak geleceğinden korkdum. Daha zor.

İyi ve kötü şeylerin, onun ölümüyle gittiğini düşünürdüm. Kendimi o ölçüye göre düşünmeye alıştırmıştım. Duygularım da o düşünceme alışmışlardı, ona uymuşlardı. Ha ha, hi hi yaşıyıp gidiyordum. Artık öyle olmazdı. Senin de zamanın yoktu, biliyordum. Ama büyük çukurlar dolduracak kurmaların, lâf rendelerinden çıkan talaşlarla tozu dumana katan yaratma anların olduğunu biliyordum. Parlayıp giderdin. Bir kaçış kurardın. Sonra birden bir söz, bir gülüş tekmesiyle yıkardın kurduğunu. Ya da sokardın başını içkiye, içine gömülüp giderdin gene. Gömülüp giderken bile bir iki tekme atarak, birkaç şey kırıp dağıtmadan olmazdı.

Sen büyük bir sıkıntının tam ortasına tam içine girerdin rahatlardın. Çevren de senin lâf marangozluğunun beyni yoran yükünden kurtulur, rahatlardı, genişlerdi. Sen bunu sezer, aradaki farkdan ötürü, cin cin bakışır, dikilirdin gururla. Büyük sözler bulurdun.

Bak nasıl konuşuyorum, durmadan. Demek bir yere, bir şeye takılmışım. Konuşmamdan da belli. Kafam atlamıyor eskisi gibi daldan dala. Senin eski halini andırıyorum. Acemice. Renk katmasını, süslemesini, şişirmesini, riyalamasını daha bilmeyorum. Bu durumun üzerine otorite kurmasını da daha beceremeyorum.

— Gülsene eskisi gibi. Uzakdan uzakdan... Boş boş.. Sinirli sinirli.

İnsanlığın Birinci Yıldönümü*

— Kolay gelsin. Ne yapıyorsunuz orada?

— Hoş geldin. İnsanlığın birinci yıldönümünü kutluyoruz.

— Beni neden çağırmadınız?

— Bizi de çağırmadılar. Çağrı ile yapılmadı. Kendiliğinden sayısız, yersiz. Ama zamanlı.

— İnsanlığın birinci yıldönümü. Demek o kadar oldu.

— Zaman dediğin ne. Çabuk geçer.

— Kimlerle kutluyorsunuz?

— Canlılar ve ölümler arasından çıkanlarla.

— Hangileri daha fazla?

— Tabii ölümler daha fazla.

— Neden?

— Canlılar mı daha fazla olacaktı?

— Yok, hayır. Ben sormak için soruyorum. Daha fazla anlamamak için. Düşünmeye zamanım kalmasın diye. İstedğim öğrenmek de değildi. Ama şaşırdım şimdi.

— Neye?

— Demek bir yıl oldu. O yüz binlerce yıldan bir bütün yıl ve o yıldan bir tutam insanlık bütünü elde edildi demek. Yaşayan görürmüş.

— Kaç kişi var?

— Sayılmadı.

— Neden?

— Kim kimi sayacaktı. Birçok işler var ki, ya inanmakla ya da aldanmakla gerçekleşir. Gerçekleştikten sonra da inanmak ile aldanmak gevezelere kalır, gerçekler belirir ve durumu yaratır. Durum budur denebilir. O durum ya birinin yalanından, ya birinin suçundan çıkmıştır. Durum ortalığa kalır, oluşmasının tartışması çoğunluğa.

İnsanlığın bu birinci yıldönümü benim ne bir yalanımdan çıktı ne de bir suçumdan. Bu benim çabuk bir davranışımın sonucundan doğdu. Gene de kutlu olsun. Nice yıllara. Ama bu gidişle değil.

Rejisör ile Dekoratör

(İkisi yakın arkadaşdır)

R – Sahneye koyacağım oyunu biliyor musun?

D – Biliyorum, okudum.

R – Onun dekorlarını yapmanı isteyecektim.

D – Ben oyunu sevmemişdim. İçimden gelmiyor onun için bir şeyler düşünüp çizmek.

R – Aramızda kalsın. Ben de sevmedim. Ama, koymam gerek.

D – Ben buna inanmıyorum. Bir regisör sevmediğı, sevemediğı bir oyunu nasıl sahneye koyabilir?

R – Şimdi bırakalım onu, o başka hikâye, hem...

D – Hayır hiç de başka hikâye değil, önce sevmek gerekir oyunu. Ondan sonra insan bir şeyler yapabilir, açılabilir, kendinden de katar. Daha güzel olur oyun.

R – Canım, oyunu sevmek sevmemekden önce, oyuncular gelir bir regisör için. Aslına bakarsan ben bana verilen oyuncuların da çoğunu beğeniyor muyum bakalım.

D – Öyleyse tümnden işi alma. Hem oyuncuların oyununu beğenme, hem oyunu?.. Eeee sonra ne olacak? Ne çıkacak ortaya? Baştan savma bir iş! Bir sıra savma! Bırak sen de bu işi. Başka oyun al eline.

Haksızlık

Ben akıllı olduğumu ileri sürmüyorum. Bunun için hiç kimse-
nin akıllı olduğunu söylemesine izin vermem. Duydunuz mu?

Zaten bunu bildiğiniz için bütün çabalarınız, sezdirme gü-
cünüze sindi. Yüzyıllardır, kısa ve uzun boylarınızla önümden
geçiyorsunuz.

Uzun Mektup

Sen çok uzağımdaki! Tanıdığım, ama hiç görmediğim. Senin duyduğun zorluk benden geliyor. Seni ne alkışlıyor, ne de önlüyorum. Hiçbir şey yapmıyorum. Duruyorum.

Şimdi karşılaştığın zorlukların kaynağı, benim sana inandırmayıp, buna hiçbir şey yapmamak denir mi? Sen olsan der misin? Söyle.

Saygılarımla.

İnsan Hürdür*

“İnsan hürdür” diye söze başladım.

İnsanın, söyleyecek lâfı yoksa böyle iri lâfları ne yapıp ne edip bulup çıkarır.

Bir konuşma yapar mısınız demişlerdi. Kabul etmiştim. O sözüm yüzünden şimdi kürsüde bulunuyordum. Karşımda kalabalık denen sayıda adamlar vardı. Bu benim ünümden değil, salonun derli toplu, ufak, şirin ölçülerindendi.

Konuşma yaparım diye söz verdiğim zaman herhalde kafamda bir şeyler varmış. Oysa ki ben o çeşit her zaman bir şeyler söyleyebilen insanlardan değilimdir. Gün olur, miting çapında düşünceler duygular taşırım, gün olur bomboş dolaşırım. Üstelik, önceden bir konu da hazırlamamıştım.

Kürsüye çıkar çıkmaz:

— İnsan hürdür, deyivermişim. Baktım herkes bana bakıyordu. Ben de sanki onların arasında kürsüdeki adama bakıyormuş gibiydim. Devam etmekten başka çarem yoktu:

— İnsan hürdür, çünkü.... dedim.

Bu çünkü onların ihtiyacı olan bilgiye girmeden önce benim dinleyicilere verdiğim bir dikkat aralığından çok, kendime verdiğim bir düşünme zamanı işaretiydi. Ama neyi düşünecektim. Korktuğum da başıma geldi. Düşünmeye başladığımı birden farkettim.

İyi konferansçıların, konuşurlarken hiç düşünmediklerini biliyordum. Düşünüp, dinleyiciler karşısına çıktığı zaman bile düşünüp, konferansının önceden hazırlanmış metnine sıcağı sıcağına yenilikler katanların iyi konferansçı sayılmadığını bilmeyen var mıdır?

Düşünmek, girişi ne kadar zorsa çıkışı da o kadar zor. Düşünmememe engel olamayacağımı anladığım için kendimi rahat bıraktım:

— Şimdi siz bana diyeceksiniz ki, iyi, güzel, insan hürdür, ama nerededir bu insan. Ve nerede hürdür. Ve eğer bu insan varsa ve hürse bu nasıl bir insandır? Ve nasıl hürdür..

Buradan insanın ve hürriyetin uzun olduğu kadar tarihî bir açıklamasına girmek kolay oldu. Böylelikle hem kürsüde kalmanın alışılmış süresini doldurmuş oluyordum. Bu bakımdan bir rahatlığa varmıştım. Yalnız arada bir gözlerimle, üzerlerine çöken ağırlıkla savaştıktan yoruldukları için uykuya yaslanmışları görüyor, sıkılıyordum.

Benden, benim sözlerimden değil hareketsiz oturmaktan gözleri kaymış dinleyiciler, terbiyeleri icabı gene hareketsiz duruşları içinde uykularını kovmaya savaştıktan bir kat daha yorgun düşmüşlerdi.

Konumda kimseyi uyanık tutacak bir taraf yoktu. Aynı şekilde uyutmayacak taraflar da pek yoktu. Tek yapabileceğim iş arada bir sesimi farklı kullanmama kalıyordu. Ben de öyle yapıyor ikide bir bağıırıyordum:

— Zamanımızda....

— Gelecekte..

— Çevrenize bir daha bakınız..

— Unutmamalı..

Diyordum.

Artık iş dönüp dolaşmış, dinleyicilerle benim aramda bir boğuşma halini almıştı.

Birinin kalkıp bana:

— İn aşağı, demesi.

Benim de ona:

— Lütfen dışarı çıkınız.. demem işden değildi.

Birinin kalkıp da bana:

— Evet insan hürdür, demesi her şeyi çözecekti ama herhalde buna bir kişiyi bile inandıramamış olacağım ki hiç kimse bir şey demedi.

Bunun üzerine ben, sesimi ölçerek, iri konuşmaya devam etmeye başladım:

— İnsanlığın kara günleri artık geride kaldı. (Ki şimdiye kadar olduğu gibi yarın da aynı sözü söyleyenler olacaktır.) Artık hepimiz hürüz, hepiniz hürsünüz.. deyip sözlerimi bitirmiş oldum.

Henüz uyumamışlar bekledikleri fırsatı yakalamış, beni çılgınca alkışlıyorlardı. Gürültüden herkes uyanmıştı. Jimnastik yaparcasına beni alkışlıyorlardı.

Artık hepimiz hürüz, hepimiz hürüz.. diye bağırdıklarını duyuyordum.

* * *

Ben kürsüde, binlerce kölesini birden azad etmiş bir efendi gururu ile boşalan salonu dolduran tozları gurur içinde yutuyordum.

Şeygere

Her şey açık kapıdan pır.. Herkes kapanık kapıdan pır..

Pencereden bakmak.. Pencereden bakmak herkes içindir; pencerelere bakmak herkes için değil..

Pencereden dışarı gidenler içeri girenlerden her zaman daha az olmuştur. Herkes için bu böyle.

Ama, penceresinden düşenin bile odasına daha çok şey girer düşenden. Dolar böyle.. Odaya doluverir birçok şey yavaş yavaş birden. Önceden buna inanılmadığı için bu şaşırtır insanı. Önceden inanılsa odaya dolanlar şaşırtmaz ama insan şaşıır.

En hiçbir yeri görmeyen pencereden bile en çok bakan bir iki göz dışarı çıkar. Duvara bile baksa.. Duvara bakmasa bile.

En kötüsü pencerede kalmak. Hiç.. Kalıverir insan.. öyle-cene kalıverir.

Pencerecileri üzme olmasın bunlar. Sakın bir insan üzülmesin bunlardan.

Perdelerini kapatın pencerelerinizin. Öyle bakın oradan. Bakın, daha çok şeyler gidecek sizden.

Nasıl ki pencerelerinin perdelerini kapatıp bakmayanlara daha çok şeyler geliyor oradan. Ondandır. Bilmem ki nereden. Bilmem ki kimden geliyor. Geliyor sadece benim bildiğim bu.

Onları bilsem söyler miydim? diye düşündüm şimdi.

Söylenmezdim.

Çünkü insanlara kızıyorum. Beğenmiyorum onları. Tutumları belirsiz, kaypak, değişken. Durumları güdük, soluksuz ve korkak.

Ama insanlara kızmam onlara saygımdan geliyor. Tükemesin bu insan saygısı benden.

Bu saygı sevgiye uzanmıyor. Doğrusu tümünden, genelden insanları sevmeyorum da. Zaten onların benim sevmemle kazanacağı hiçbir şey yok. Benim de insanları seviyorum demekle ne kazanacağım bir derece var ne de söyleyebileceğim bir söz. Üstelik öyle söylesem yalan da olur.

Benim onlardan pencere düşüncelerimin, pencere duygularımın kaynaklarını saklayışım insanlara saygımdan geliyor.

Bu saygıdır kendime karşı saygıyı bana veren.

Evet. Pencerelerin sizlerden ne götürdüklerini, sizlere neleri nerelerden getirdiklerini bilmiyorum. Ve bilsem de söylemem.

Çok

Ya tam durmalıda durmalı. Ya tam gitmelide gitmeli.

En olmayacak şey bu oldu şimdiye kadar. İşte, onu yapmalı. Olmazmış. Olmayacakmış. Ne çıkar.

İnsan değil misin. Başka ne yapabilirsin sanki.

O alışılmış karışımlar daha mı iyi. Durmalıda gitmeler. Gitmelide kalmalar. Kalmalıda gelmeler.

Suyun alışılmışı. İnsanın değil.

Karşıtsız

O kadar başarılı saklıyorum ki.. Kimse göremiyor, bulamıyor.

En az başkalarının sakladığı kadar saklamasını öğrendim.

Hiç konuşmuyorum, söylemiyorum. Hiç. Belirtmiyorum.
Sakladıklarına, iyi sakladıklarına onları inandırdım.

Görmüyorum, bilmiyorum sanıyorlar.

Ben de saklıyorum. Onlarıki kadar başarılı ve örtülü. On-
lar da biliyorlar, görüyorlar. Susup söylemiyorlar.

Saklıyorum sanıyorlar.

Beni.. Artık beni de.. Artık kendileri gibi, kendileri kadar...

Saklıyorum sanıyorlar.

Oysa.. Hayır, hayır, hayır. Ben.. Ben de saklıyorum.

Şöhret

Sen çirkinsen neye esef ediyorsun. Onu unutturmak için o kadar çok imkânlara maliksin ki. Senin bu esefindir ki senin kuvvetin olacaktır. Sana kuvvet verecektir.

Kollarına kadınların düşmesini mi istiyorsun? Kolay. Zaten bu işte güzellik en sonda gelen mesele. Meşhur olmaya, zengin olmaya bak. Lâkin o zaman – seni seviyorum – derken ürperecek, elini senin ellerinde bırakacak kadınların karşısında sakın tamamıyla değil bir an, birkaç an için şöhretini veya zenginliğini unutman lâzım. Ki bu da pek zor değil.

O zaman: – Hiç bu kadar kolay meşhur olacağımı hatırımdan bile geçirmemiştım – de, fakat içinden.. Şöhretinden evvel, seni saran susuzluklarla anlattığın aşk hikâyelerini hatırlarken pişman ol fakat yüzün kızarmasın. Ben hiçbir şey tasavvur edemiyorum ki insanda kazandırıcı bir tesir bırakmamış olsun. Hiçbir yalan hatırlamıyorum ki herhangi birisine ders vermemiş olsun. Hiçbir yapmacık bilmiyorum ki kaynağında biraz hakikat bulunmamış olsun.

Sen her zaman, elde edeceğin şöhretle övünmelisin. Bunu, etrafındakilerle alay ederek kazanmış olanlar bile öyle yapıyor. Sen haydi haydi yapacaksın. Senin neden yüzün kızaracakmış.

Çirkinliklerinden dolayı sinirlenen, hırçınlanan, Yaradan’a kızanların yanındaki güzeller bu lütfundan dolayı Yaradan’ı hatırlarına bile getirmiyorlar. Tıpkı “gözleri görmeyen insanın güneşi ve renkleri görenleri mesut addetmesi. Buna mukabil gözleri görenlerin bu saadetten hiç bahsetmeyişleri” gibi.

Körlerin aradığı saadetin içinde bulunanlar bundan bahsetmiyorlarsa herhalde bir sebebi olmalıdır dedim ve şöyle bir nalıncı keseri siyasetiyle işi hallettim. Yani insanların lehine bir netice çıkardım.

Demek ki körlerin hasret çektiği saadet, görmek değildir. Çünkü görenler saadeti başka yerde hatta (garip bir hakikat olacak) belki de görmemekte buluyorlar. Güzellerin de, çirkinlerin inanışlarına göre mesut olmaları güzel olmalarından de-

ğil. Zira birçoğu bizzat kendisini çirkin bulanlarda güzel noktalar arayıp çıkarıyorlar. Ve onlar gibi olmak istiyorlar.

Lâkin burada meseleyi nalıncı keseriyle yontamayacağım.

Gözleri görenler, bu görmenin kendilerine verildiğini idrak ettikleri halde, güzeller bunun verildiğini değil yaratıldığını hatta alındığını zannediyorlar. Bu istemeden alınsaydı, uluorta dağıtılırdı. İsteyerek alınsaydı şimdi bu kadar isteklisi bulunmazdı.

Hiç lâfımı değiştirdim zannetme. İşte sen sana verilmemiş bir şeyden dolayı hüzün duyup düşüneceğine tarafından alınabilecekleri yakalamaya, çağırmaya uğraş. Gelmezlerse ayaklarına git. Yaklaşmazlarsa sürükleyip getir.

Seni herkesten çok seviyorum. Zira sen güzel olup da başkasının eseri yanında kendi eserinin karşısında durur gibi gurur duyacağına kendin yaratacaklarınla övünebileceksin. Güzellerden ziyade, sana ne mutlu diyorum.

Bir şeyler olunuz, bir şeyler yaratınız. Ben Dante bir dil yarattı, koca bir lisanın babası da benim gibi bir insan diye övünemem. Dante çirkindi. Ölecek ve hiç hatırlanmayacak bir güzel olan Beatrice'yi dahi çirkinliğinin kanatlarıyla ölmezliğe ulaştırdı. Ronsar da öyle yaptı. Ve daha birçok kimseler de.

Çamaşırlarımızın aynı güneş altında kuruduğundan dolayı kim kimden gurur duyacak? Yaradan güzel yaratmışsa yaratılan mı övünecek?

Sen de bir şeyler yaratsana.

11.4.1945

Vapurda

İsteyerek ya da istemeyerek yapar insan dedi mavi giyimli kadın.

Erkek zampara durumunda görünmek İSTİYORDU. Kadının boynundan içeri bakmaktaydı. Görecekti sanki koca herif bu yaşa gelinceye kadar görmediğini görecekti gibiydi.

Kadın bir şey almaya kamerasına gitti. Arkasını dönüp yürümeye başlayınca adam kadının arkasına baktı.

Her ikisine baktığım için aralarında en ahlâksız bendim.

Ben, kadının: “İnsan isteyerek ya da istemeyerek yapar, öyle değil mi” demesine takılmıştım kafamla. Erkek yanlış yapıyor kadınsa doğru söylüyordu.

Ben, insanların, “insan isteyerek ya da istemeyerek yapmaz”ını düşünüyordum.

Kadının ayak bilekleri..

İnsan isteyerek ya da istemeyerek yapmaz.

Kadının boynu. İnsanın istemesi istememesi yapması yapmaması. Kadının sözü benim ulaştığım, benim değiştirdiğimden daha şeydi.

İstemeyince çok kimse yapmaz. İstemek ister insan, yapmak için.

İsteyip de yapmayan yiğit baba, varsa, bunu niçin yapar. Kendi için. Başkaları görsün için. Başkaları görsün, duysun da ne yapsınlar. Ne ister yapsınlar yani. Başlarında mı taşısınlar.. Deli mi desinler diye.

Bravo mu desinler. Niçin isteyerek yapanlarda da iş yok. Onlar da tıpkı istemeyince yapmayanların bir başka türlü eşi. Değiller mi?

İstemeyerek yapanlar.. Hah işte. Biz kanunları çokluk onlar için koyduk, mahkemeler kurduk, avukatlar tutturduk. Sırf istemeyerek yapanları derece derece sıraya dizip cezalandırmak için, tedavi etmek için.

Kadının ayaklarının bilekleri. Dört ayağının sekiz bileği. Sekiz ayağının dört bileği. Daha şeydi. Ben daha şeydim.

Kim isterse istesin, bana soracak, ölçüsünü ben vereceğim ona. İlkın bana soracak. Sormalı. Sormazsa başında ekşirim.

Onun istemesi, ne istemesi, neyi nasıl istemesi, ne kadar istemesi gerektiğini daha o istemeyi aklından geçirmeden, o daha doğmadan ben düşündüm, düzenledim. Hah hah hah. Ord. Prof. Dr. Phil. Let. Chir.... ben.

Yapması mı? Hih! Onu da düşünüp hazırladım. Saatini, yerini, yurdunu belirttim. Hih hih. Pol. Gen. Gör. Kar. Kom. As. Jan. Ho. Rah. Im. Haf. Par. Traf.

Bilet.. Eğer benim güvenim olsaydı ona önce gösterir sonra, çıkarken bilet aldırırdım. Güvenim yok.

Ama başka yerlerde de böyle. Başka zamanlarda da aynı oluyor.

Ben en akıllı, en yol iz bilen delileri korumak amacındaydım. Onlar rahat etsinler, çaktırmadan idare etsinler diye düşünüp hazırladım. İş sonunda basitleşmesin, araya asıl konu ile ilgisiz ama bütün konularla ilgili karışık noktalar sıkıştırınsınlar, kısayı uzatsınlar, uzunlu kısaltınsınlar, cümbüş olsun diye avukatları sonradan yetiştirip koyverdim.

Vapur geldi. Kadının ayaklarının bileği bir taneydi. Çaktırmadan. İsteyerek ya da istemeyerek.

İpucu / Beta Alpha

B – Sen ne yaptın bugüne kadar

A – Şarkıyı yakaladım

B – Şarkıyı yakalayan önemli adam mıdır yani demek istiyorsun

A – Hayır! hayır! Önemli adam şarkıyı yakalar demek istedimdi

B – Ne şarkısı bu

A – Önemli olan

B – Önemli olan ne

A – Şarkı

B – Şarkı ne

A – Önemli olan

B – Önemli olan ne

A – Şarkı olan

(Susu: 10 ilâ 15 saniye oyuncunun ya da seyircinin gününe göre)

B – Ben seni.....

A – Evet ben seni

B – Ben seni demiştim

A – Ama durdun orada

B – Ben seni dedim, sen de ben seni dedin

A – Seni yineledim

B – Sen beni deyecektin

A – Ben de seni mi deyecektim?

B – Hayır, ben seni deyince ben, sen bana deyecektin ki

Soracaktın bana...

A – Sen beni... yutar mısın, tutar mısın falan filan.. mı deyecektim sana

B – Hayır beni bekleyecektin

A – Ne için bekleyecektim? Sen söyle deye mi, yoksa ya da yap, yapma deye mi bekleyecektim beni, hayır, seni

B – Evet beni

A – Niçin hayır seni değil de, niçin hayır sana değil de niçin beni

B – Ben tanımıyorum seni

A – Ben tanıyorum beni. Yani tanıdım seni

B – Bu deli saçması

A – Deliyi de gördüm ben. Saçmayı da..... Ama ikisini bir arada aynı anda görmedim

B – Gör

A – Bakayım önce

B – Neye

A – Duymaya bakayım. Duy sen de şu an ki bir odada bir çocuk uyandı, ağlamakla bağırmak, bağırmakla korkmak arasında.. Duy, duy, o çocuk.....

B – Sen ne karıştırıyorsun, değiştirme konuşmayı

A – Ben değil çocuk el koyuyor, ses koyuyor, sevgi koyuyor konuşmamıza, duy.. e mi

B – Neyi

A – Sevgiyi

B – Kimden

A – Önce ondan.. çocuktan sonra da benden

B – Nesini

A – Önce gürültüsünü duy, sonra rahatının değiştiğini, senden alındığını duy

B – Benden kimse bir şey alamaz

A – Onu biliyorum, ama sana herkes bir şey verebilir, verir de üstelik, alacaksın da üstelik

B – Neymiş o

A – Sevgi

B – Anlatsana bana olur mu, ne olur, o sevgi denen şeyin ne olduğunu

A – Önce sana anlamayı anlatmak gerekir.. ki o da bende var, bırakayım ben onu yani sana anlamayı anlatmayı.. da sana sevgiden başlayayım.

Sevgi saldırmaya geçmeden önceki son duraktır. Onun için kimse oraya kadar gelemiyor.. Gelen de.. ya senin gibi ters ya da başkaları gibi yorgun-bitkin düşünüyorlar.. dışında kalıyorlar.

Ve bunu bilip anlayınca da.. ya kızıyor ya da kaçıyorlar, geldikleri yerden zamandan.. Yani o son duraktan.. o yaşamının başlayacağı.. başlaması gerektiği.. ilk duraktan

B – Çok konuşmaya başladın

A – Azıcık.. anlatmak içindi bu

B – Değer mi

A – Anlattıklarım gibi anlattıklarım kadar o değer ama sen değer misin.. demem de demeyeceğim de.. anlatıyorum ya. Ve değer de.. Ve değecek de

B – Kime ne

A – Neye kim

B – Değecek

A – O sana vardı varacak

B – Sen demin bir çocuk uyandı demiştin

A – Ağladı da demiştim

B – Evet

A – Çocuk uyandı, birimizi uyandıracak demek istemiştin.

B – Kimi

A – Beni olsun, ne fark eder, yeter ki biri uyandırsın öbürü de uyansın. Ya ikisi de olmayaydı, çocuk uyandırmayaydı, kimse uyanmayaydı

B – O zaman herkes uyurdu

A – Yaaa, ne haber

B – Çocuktan haber

A – Ve onu duyanlardan

B – Ben duydum

A – Günaydın

B – Günaydın

A – Seni beni, sana bana. Kabul. Sen beni sev. Pekiy. Oldu mu ya! Ben de senin bana sormadıklarını sana.. söylesem

B – Söyle

A – Bana bir şey kazacaksan.. yani yazacaksan de ki önemli olsun bu.. de ki: Ben onu şarkıda yakaladım sevgide anladım sevgide yitirirsen şarkılar da seni yitirir

B – Buna devam edelim

A – Edelim

B – Sen kaçmayansın

A – Sen de saklayan, ya da saklanansın

B – Kim dinler ama bizi

A – Sen dinlemedin mi

B – Dinledim.

A – Ben biliyordum

B – Sanıyorum

A – Ben sanıları ve de savları ve de ve de saldırıları anlarım

B – Söze ilkin ben başlamıştım

A – Hayır, ilkin sen soru sormuştun. İlk sözü ben demiş-tim.

B –

A – Şarkıyı yakaladım demiştim. Sen bana (Sen ne yaptın bugüne kadar) dikkat.. dememiş, soru sormuştun. Soruydu o. Ve benimkisi cevap değil, söz idi

B – Sözde kalır

A – Keşke kalsa. Söz ne anlamda anlaşılrsa nasıl bilinse bile. Hangi çağda olursa, olunacaksa bile...

Önemli Bir Durum*

Bana göre önemli bir durum yoktu. Hasta oluyorum sanmıştım. Hasta oldum. İlk günü ayakta işimin başında çalışarak.. İkinci günü vitaminlerle başımın içinde çalışarak.. Üçüncü günü motor çevirmedi.. Yatağa düşerek..

Artık ateşim çok yükselmiyordu, gençliğimdeki gibi.. O gençlikteki ben'den bu yana o eski benin yeryüzü günlerini ikilemiştim. Bu olayımı yazmaya koyuldum.

Doktor geldi mi, gelmedi mi bilmiyorum. Bilmiyorum, kaçınıcı gündü, öldüm.

Hiçbir hastalığım yoktu. İşin kötüsü de buradan geliyordu. Yıllarca durdurup dinlendirmedim organlarımı. Midemi uzun dinlenişlere ve unutuşlara bırakıyor, sonra da büyük hatırlayış ve sevişlere boğuyordum.

Karışık, Ama...

Ben söyledimse, söylediklerimi yazmadımsa bu, umduğuma bulduğum kadar güvenemediğim içindir (için olmuştur).

Yazarak duyurabilirdim.

Bulduğum umduklarının içinde idi. (İçinde olacak.) Bulduğumda umduğumu sezince (sezersen) onu da sizden çekip alabilirim, sizleri sen yapmak için yeter gücüm yoksa, bu benim değil zamanımın azlığındandır. Beni yakalamaya bakmalı. Bana sorular sorun, duyun da ister öğrenin, ister kızın. Ancak öylelikle zamanınızı çoğaltabilirsiniz.

Soru sormakla ancak öğrenirsiniz.

Bilmek için düşünmeniz, buna katlanmanız gerekecektir. Neden düşünmekten kaçırıyorsunuz, anlamıyorum. Benim gördüğüm böyle. Sizler, beni sizi sevmekle değil onun bunun, birinizin sevmek fikriyle başbaşa bırakırıyorsunuz. Onları düzeltme ile yüzyüze gelmekten kurtaramıyorum kendimi.

Size desem ki, siz bana gülmek için benim konuşmamı neye bekleyorsunuz? Sizi düzeltmek, uyarmak için ben konuşacağım, sizler de tembel tembel güleceksiniz öyle mi? Oysa ben sizler sorunca gülmeyeceğim. Duydunuz mu?

Bana bir şey soran birkaç nesil sonraki gidengesini kendisine hazırlamak fırsatını kazanacaktır. Ben ona yardım edeceğim.

Sözümü dinleyen biri ilk konuşmasını yaptı:

— “Canım sıkıldı bıraktım” dedi.

— İşte, büyük fırsatlardan birini kaçırdın. Bıraktığın, bırakıp kaçtığını sandığın o kitap mıydı?

— Evet. Kitap sıkı beni.

— Hayır öyle değil. Senin bıraktığın kitap değil, can sıkıntısı. Onun içine girseydin, devam etseydin bak neler, neler bulacaktın.

Canın sıkılsa da, bırakma. Hatta daha ileri gideyim, sıkılmasa, sıkılmayorsa bırak. Farkına varmaz, çünkü eğlenceye geçer, zaman kaybedersin.

Bir kelime oyunu sana bunu unutturmaz belki. Çamaşırı bile sıkmadan asıp kurutamazsın. Çamaşırların bile sana çabuk varmak için sıkılıp kurutulur. Sen de, senin de çabuk kuruyup çabuk varacağın bir şey, bir yer olmalı. Ona var.

Bırak canın sıkılsın. Sonra ölmezsin. Canın çıkar.

En Yaşayan

Herkes bir şeyini ortaya koyacaktı. Bu bir yarışma değildi. Çünkü kimse neyin açıklanacağını önceden bilmediği gibi nasıl açıklanacağını da bilmiyordu.

Birincilik birinci gelecek olanın içinde idi onun dışına vuracaktı. Daha derincesi, birincilik dinleyicilerin içlerinde idi, oralardan çıkaracaktı onu.

Sonunda, hepsi de, bütün isteyenler ya da kendilerini açıklamaktan çekinmeyenler konuştuktan sonra insanların kavramlara vurgusu, belki de kavramların insanlardaki oluşması ortaya en yaşayanı, en yaşayandaki anlayışı çıkaracaktı.

Umulduğundan çok kişi konuştu. En güzel en sığı dayanaklarını anlattı. En güçlü en geçici gösterilerden söz etti. En dayanıklısı kısa, en güvenclisi güldürücü birer konuşma yaptılar. En bilgilisi bilginin taşınırken dökülen, dökülürken boşalan ne kadar sıkıcı bir şey olduğunu, nasıl şımarıklıklara vardığını yanıtladı.

En mutlusu konuşmasını bir türlü karamsarlıktan kurtarıp alamadı.

En yaşlısı boyuna nasihat vermeye kalkıştı, en tecrübelisi akıl öğretmekten kendini alamadı, en yükselmiş eski hizmetlerinden başka şeyler anlatmadı.

Bütün konuşmalar yazmanlarca tutulmaktaydı. Birkaç kişi, sonra kendilerine imzalamaları için verilen söylevlerinin altına adlarını yazmaktan çekindiler.. Biz bunları söylemedik dediler. Ses alma araçları kendilerine dinletildi. Buna bile kem küm deyip direnmek isteyen biri çıktı. Ama bir kulp bulamadı.

En güzel'in konuşması biraz üzerinde düşündürücü noktalar taşıyan bir biçimdeydi. Ama onu buraya almak önemli bir yararlılık sunmayacaktır okuyuculara.

En yaşayan'ı ortaya koyacak bu konuşmaların ortak bir yanı vardı ki, bunların hepsi de yaşamanın tümüne değil, bir parçasına dayanılarak söylenmiş sözler olarak kalıyorlardı. O sözlerin dayanaklarını yaşamanın başka bir durumuna getirince bü-

tün anlam ortada boşlukta kalıveriyordu. Kimisi de toplumun verilerine karşı gene bölgesel, çağısal uzanmalarda bulunuyor, toplumu o sözlerin altında şöyle biraz kaydırıp sağa sola oynatınca sözler (birçok edebiyatçının satırları gibi) yaşantıdan kopuyor havada asılı kalıyor, yere bile düşmüyordular.

Kısacası en yaşayanın bu bulunması toplantısında “en çok” yerine “en az” daha çok belirliyordu.

En yeninin savunucusu toplantıdakileri bazı yerlerde güldürdü. Onun dedikleri bir yazı içinde sanınam ki düzgün bir sıraya sokulabilsin. Bununla beraber, yaşamayı bir “en” yerinden ama nasıl bir “en” yerinden izlediğini göstermesi bakımından “en yeni”nin en acınacak bir durumda olduğu düşünüldü.

Seyirciler sağduyulu kişilerdi. Şöyle bir gerekçe yaptılar.

“Her ne kadar bu ‘en yeni’yi sunan kişi insanlığın ve dünyanın birçok yönlerini bilmiyor ya da bilmiyor gözüküyorsa da, bizim kendisine arada bir gülmüş olmamızdan da anlaşılacağı gibi en yeni değilse bile bir ‘yeni’lik ya da bir ‘bizden’lik taşıdığı da gerçektir. Çünkü ‘yeni’yi örten bir alışmaklık durumu, alışılmışların ölçüsünden bize sinmiş bir duraklama niteliği bizim de üzerimizde olsa gerektir. Bu yüzden bizler bu ‘en yeni’nin savlarını anlatan kişiyi yargılarımız dışında bırakmayı uygun gördük.”

Şimdi aşağıda okuyacağınız satırlar, konuşmak isteğinde en son davranan kişinin sözlerinden alınmış parçalardır. Bu kişi konuşmaya başladığında dinleyiciler tamamdı. Nedense bu sözlerin sonlarına doğru toplantıyı yapan insanlardan çoğu kalkmış gitmişti. En son insan da bu notları alan olarak ben kalmıştım. Ben de çıkarken bu “en yaşayan”ı seçme toplantısının son dinleyicisi de salonu bırakmış oluyordu.

Ey büyük hayvanlar, şeyler, olaylar, canlılar, doğa ve insanlar; en yaşayanı, en insana yakında aramakta direnmeseydiniz ben şu an burada olmayacaktım. En yaşayanı aradığınız için, benim de size en yaşayanı anlatmam, belki de göstermem ve belki de öğretmem gerekiyor. En yaşayanı en insana yakın şeylerde değil insana en yakında aramak gerekir. Yani insanda, tam insanda. Bu o kadar hiçbir şey gibi, o kadar her şeydir. Çünkü göze kulağa yakın gelen toplumdaki o kadar uzak, o kadar onun

içindedir. Toplum, biliyorsunuz kendini o kadar çok sandığı zaman az olan, kişi de kendinin azlığını anladığı oranda çok olan. Her toplumu küçümseyen insanların toplumu o kadar yapamamaları, her büyümseyen insanların da topluma o kadar yanaşmayıp yan çizme yollarını bulup sıyrılmaları size bize bir şeyler düşündürmelidir.

Kendini anlayacak olanları, kendilerini arayanları bırakmayan toplum kendini kimlerle bulacaktır? O koyvermediği yarım yarım adamcıklarla mı? O koyverdiği yapmacık gelenek kurtlarıyla mı? Yem kurtları demek istedim.

Bunların üzerinde uzun durmayacağım. Zaten hiçbir şeyin üzerinde uzun durmayacağım. Ben bir şeyin üzerinde bir insanın uzun duramayacağını anlamış bilmiş olmakla hem bir gerçek yakalamış oluyorum, hem de bir insanın üzerinde gene de en uzun durabileceği bir konuya çıkmış oluyorum. Bu ermenin bana verdiği yalnızlık..

Evet ben en yalnız'ı anlatmak istedim size.

En yalnız.. Bunu en sonra ben yaptım. Benden önce sizler yaptınız bunu. Engel oldukça çoğalttığınız, çoğalttıkça engel olmaya kalkıştığınız yalnızlığımı. Sizler yaptınız.

Hayvanlara yönelişim bu yüzdendir. Burada konuşuşum konunun havasını çizmektedir. Konuşmaya başlamamdan bu yana yarı yarıya azaldınız. Birer ikişer gidiyorsunuz.

Saatlerin her dakikasında birbirleriyle buluşacak insanlar vardır. Birbirleriyle buluşacaklardır. Birbirlerini kırmak, aldatmak için. Hep yalnız kalmak korkusuyla olacaktır bunlar. Şimdi gidenler de önceden kendilerini bağladıkları, yalnızlıklarını giderecek sandıkları bir söz, bir buluşma, bir dönüş, bir karşılaşma için gitmektedirler. Benim de anlattığım onların yaptığıdır. Biraz sonra anlatacaklarım da sizlerin yapacağı olacaktır. Sizler de gideceksiniz birazdan biliyorum. Tam zamanında dönmüş olmak için, geç kalmamak için, yetişmek için, kısacası, ulaşmak erişmek sandığınız bir şey için, kalkıp gideceksiniz.

Bir insanın tek başına yapamayacağı tek şey varsa o yalnızlıktır. Doğum gibi ikili bir gerçektir yalnız, en az ikili. Kim yaptı bu yalnızlığı, bu yalnızlıkları. Ona ne, bana ne, size ne bundan? Bence yapılıp yapılmamış olduğu önemlidir. Ki yapılı-

mıştır yalnızlık. Şu an yapılmakta, çoğaltılmakta olduğu gibi yapılmıştır.

Ama gidenler nereye gidiyor gerçekte. Kaçmak istedikleri, korktukları yalnızlığa. Bu bakımdan da ölüme benzer yalnızlık.

İnsan yüzündeki sivilcenin geçtiğini, o sivilcenin neyin içinde yürüdüğünü bildiği halde düşünmeden ister. Sorsanız ölüme giden yolda, geçmemesini, durmasını, ağırlaşmasını istediği şeyin içinde ister sivilcenin çabuk geçtiğini. Sonra der, şimdi şu geçsin de, der. Oysa o yüzünde kalsa da, öbür istedikleri de olsa! İstedikleri eğer varsa. Ama istedikleri yoksa da durum birdir.

Yalnızlık, onu yukarılarda sanan aşağılara iner, aşağıda sanan yukarılara tırmanmaya çalışır. Aşağıya inmek herkesin yapabileceği bir şey gibi gözükür, yapamazlar çoğu. Öbürü zor gibi gözükür herkes biraz biraz becerir.

Yalnızlık. Ben yaptım, çoğalttınız. Siz yaptınız ben gördüm.

İsteyerek mi yaptınız diye soruyorum. Hayır deyorsunuz.

İstemeyerek mi yaptınız diye soruyorum. Evet deyorsunuz.

İstemeyerek yaptığınız bir şeyi bilip bilemeyeceğinizi düşünmeden konuşuyorsunuz da ondan böyle cevap veriyorsunuz.

İstemeyerek yaptığınız bir şeyi bilmemeniz gerekir. Ama samimî olmak kolay söylenir ama kolay yapılamaz, değil mi?

En yalnız, istese de istemese de en yaşayandır. Siz de bunu istesenez de, istemeseniz de böyledir bu.

Bunu ilkin bilen olarak, sonra bulan olarak söyleyorum burada.

Bir insanın yaşamakla, yaşadıkça geçebileceği yolların sonundadır yalnızlık. Mutluluktan sonra gelir, güvenin başlayıp yıkılmasından sonradır. Gücün gelişip tükenmesinden sonra, güzelliğin solmasından sonradır. Gülmelerden, sonra gelir.

Bulup yitirmelerden sonradır.

Yaşamak ölümlle birdenbire yüz yüze gelip bitmez. Önce bir karşılaşır onunla. Uzun zaman karşı karşıya, dururlar şöyle bir, kaçmak boşunadır. Çepeçevre görünür görününce. Gemilerin kıyısını, limanlarını andırır. Onların çevresel olanıdır. Hem dümeninden hem burnundan yanaşacaktır gemi. Tornistan yoktur artık.

Bir gösteri olmasa gerektir bu konuşmam. Bir sonuçtur yalnızlık.

Ölümün yarısı gerçeğe benzer öbür yarısı efsane, masal, destandır. Şiirdir biraz. Ama yalnızlığın yarısı bir şeye benzeti-
lemez çünkü benzemez bir şeye. Yalnızlığın tümü vardır. Yalnız
yalnızlığın tümü vardır yaşamda.

Yalanın bile (yalandan da sonra gelir yalnızlık) yarısı yalan
değildir.

Ey bütün hayvanlar, şeyler, olaylar, canlılar, doğa ve in-
sanlar sizlerin nasıl yaptığınızı nasıl kendinizde görmek için
geldiğiniz gibi gidiyorsunuz ve gittiniz. Eğer şu ana kadar
göremedinizse deneyleriniz eksik demektir. İnsanlarda hiçbir
şey “bütün insanlarca birden” olmadı ki şimdiyedeğin bu “yal-
nızlığı anlama” birdenbire tümcek olsun. O da azar azar, birer
ikişer, teker teker olacak. Birbirinize yalnızlıklar hazırlamak-
tasınız, hazırlayorsunuz. Deneyleriniz tamamlanacak sizler de
birbirlerinizden yakın yakın ya da uzaklardan, çok uzaklardan
hiç beklenmedik.

Sağol Mağol

Sırtım ağrıyor, ov dedi. Sırtını döndü. Çömeldi, başını eğdi. Bir kulağı çürümüştü.

Bahçıvanmış. Böğründen ciğerleri görülürmüş.

Açtı gösterdi. Gittikçe siyaha doğru giden bir karışık bir çürük, ortası açık, yumruk kadar..

Çürüklerin koyu orta yerindeki kuyu kenarları bir volkan-
dan çıkan dumansız havanın yapacağı gibi aralıklarla perdele-
niyordu.

Olmayan sırtını ovdum. Hiç kimse ov mamıştı, dedi. Hem dedi sen çok iyi ovdun.

Nasıl bilebilirsin dedim hiç kimse ov madıysa.

Duralayıverdi.. düşünüyordu. Elle tutulurcasına görülüyordu düşündüğü. Evet görülüyordu.

Olmayan ya da yarı olan yüzünden bir kımıldanma geçti.

— Evet doğru. Nasıl bilebilirim iyi ovduğunu. Önceden hiç kimse ov madığı için. Doğru.. Doğru..

Dediğini duymadım. Gördüm. Evet gördüm.

Ben cüz zamlıydı sanıyorum. Bahçıvanmış.

Belki veba, kolera, frengi gibilerden. Bahçıvanmış.

— Böğrümdeki yara'nın ne olduğunu bilemezsin, hiç görmemişsindir, duymamışsındır böylesini. Doktorların da çoğu ilk bende gördü. Hemen hepsi. Biri çok küçük bir benzerini görmüş. Akciğer kanseri dedi. Morfinden başka onun etkisini (o acısını da demedi, etkisini de demedi, ben kattım. O sızgısını dedi) benden koparan bir şey yok.

Kalktı. Yürüdü. Gitti. Yüzünü dönmeden.

Sağol mağol demeden.

Biliyordu (bana kalırsa) sağol derse öleceğimi. İstemedi öleyim. Sırtını en iyi ovan ben'in ölmesini istemedi.

Yaptığım en ulu şey neydi deye sorun bana, size:

— Bir bahçıvanın sızgılı sırtını ovdum, hem de en iyi..

Deyivereyim.

Dün Yağmur Yağacak*

Gülmek o kadar kolay işte. Şimdi güldüğünüz kadar. Dünyanın biricik, o en güzel, en çeken insanıyla evlenemeyip mutsuz kalmaktansa, şu güzel değil, iyi değil, fena değil insanıyla evlenip mutsuz ol. Ondan olmayacak çocukların bundan olsun.

Hiç gelmeyecek bir yarın özlemi üzerine kurulan kelime yığınlarından sıralanmış betikleri her zaman yazacak ve okuyacak aptallar görünecek demek yanlış değildir.

Hiç bitmeyecek bir dünün bulutlu sabahında giyilmiş bir pardösü sonsuza kadar sırtta taşınacak demektir. O hiç bitmeyecek dünün öğleden öncesi ile sonrasını ayırıp gösterecek insanı hiç kimse çevresinde aramayacak. Böyle bir dün, kendisini düşünenin güçsüzlüğü, sersemliği, aldanıcı sürüklenirliğidir. Bir sürü aşklar, anılar, yutulmuş yalanlar, gizlemelerin belirtildiğine değil açıklandığına inanmalar, boyuna doğmaktan yorgun düşüp ölmüş arzular.. Şimdinin ne olduğunu en iyi anlama sayılabilecek şimdizlikler.. hiçbir cek'in hiçbir cak'ın yaşayanlara uzanmadığı cek'ler, cak'lar..

Buna karşı gene kolay gülmelerin düşündürmezliğine çarpan başka bir dün.. Hiç başlamamış bir dün. İnadına da olsa, kızgınlıktan da olsa, korkudan da olsa, neden olursa olsa hiç başlamamış bir dün.

Sevilecek insan kendisini vermeye hazır, ölmek için değil yaşamamak için yaşamamak. Sevdiğin sana kendini de verecek.

Bir yağmur, ki yağacak. Daima doğrunun bana hiçbir özel şey vermeyen acısı ve hazzı. Horozun kümesteki tavuklara ödevi. Hangi horozun, hangi tavuğun..

Ben varsam ki, yokum, bana da size de benim var olduğum olağan bir sanıdır. Olmadığının sanısından hiç de çok ayrık bir gücü yoktur. Yalnız biri kolay güldürür düşündürmez, biri düşündürür belirtmez.

Benim başka birisiyle olan ilgim siz $\frac{\text{varsanızdır}}{\text{varsanız}}$

diyedir. Siz olmadığınıza göre ben yokum siz varsınız. Ama o zaman ben olmadığımı göre siz hiçbir şey yapamazsınız aranızda. Teker teker de yapamazsınız eğer ben yoksam.

Sizin olmadığınız daha akla yakın geliyor. Ben yoksam siz bana ne anlatabilirsiniz. Hiçbir şey anlatamazsınız. Ben varsam anlatırsınız, o da ancak ben oldukça anlatırsınız. Siz kendinizle değil benimle sınırlısınız. Ama bunu ben yapmış değilim. Eğer böyle benimle bir sınırlı olma durumunuz varsa bundan siz sorumlusunuz.

Sizi sınırlayan ben olsam bundan bana ne. Sizin benimle sınırlı olmanız size beni değil, sizin benimle sınırlı olduğunuz için sizi ilgilendirir. Ve ilgilendirecektir. Yağmurun bugün de yarın da yağması hiçbir zaman yağmuru ilgilendirebilir mi? Bu olsa olsa sizi ilgilendirir.

Ben hiç başlamamış bir dündeyim. Yağmur yağacak. Kimin ıslanacağını kimin ıslatacağını bilmiyorum. Deneyim yok bu bakımdan. Sevdiğim bana kendini verecek. Bu da pek bir şey söylemiyor bana. Şu da mümkün. Ben sevdiğime kendimi verecek. Seversem o da. Onu da biliyorum.

Hiç başlamamış bir yarın çok var. Hiç bitmeyen bir dün de çok var. Bunlar o kadar hep doğru ki. Aynı günde ikisinin de ayrı ayrı, ya da aynı an-kışide olduğunu görmek kim olursa onca kolaycacık olağan.

Hep anlayacağımız ama hep doğru olmayan bir şey söyleyeyim sizlere. Ben varsam ve siz varsanız söylüyorum;

Dün yağmur yağacak. Bugün yağdığı gibi, yarın yağacağı gibi. O kadar basit. Dün yağmur yağacak. Siz varsanız ben varsam yağacak. Siz yoksanız ben varsam yağacak. Siz varsanız ben yoksam yağacak. Siz yoksanız ben yoksam yağacak.

Ve ne şekilde olursa olsun yağınca, onun yağması kendisini ilgilendirmeyecek yağdığı için. Yağmadığında yağmaması da ilgilendirmezdi, dememeli. O zaman yağmaması yağmuru ilgilendirirdi bence. Ben varsam. Ama yağacak. Hem de dün.

‘ÇA

otokopi, deneme

*Tüm dünyayı
Kucaklamak istedim;
Kollarım yetişmedi.*

Özdemir Asaf

Sanatta etkili olmayı amaçlarımdan biri sayarım.

Bu yolda araçlarımdan biri, üzerinizde etki yapmak istediğim siz seslendiğim insanlarsınız. Yani amacım sesimi iletmek olan okuyucular, şiir severler.

Hiç çelişki yok bunda. Benim yaşam deneyim, sizlerin deneylerinizden yararlanarak zenginleşiyor da ondan. Bu yüzden gözüm-kulağım sizde. Kısacası her boyutu her anlamıyla, işçilik benden, gerçeklerin çoğu sizden diyorum.

O yüzden zengin bir kaynağım var, şiirimi besleyen.

Kıskanç, bencil değilim..

Doğumlar, düğünler, aşklar, seviler, şölenler sizden olsun, dile getirmek benden, şiiri, şarkısı benden.

Sizleri karşıma almak bana bir güç daha katıyor. Yalnızlığı-mı görüp anlama gücü. Öyleyse acıları, ayrılıkları, yalnızlıkları, özlemleri'nizi de ben duyarım, ben anlarım diyorum. Onların da çiraklığı sizden, ustalığı benden.

Sanki asılacakmışım.. Ölecekmişim.. Son sözünü söyle demişler gibicesine..

Ben hep böyle yazmaya çalıştım, irili ufaklı, ne yazdımsa.

— En çok hangi kitabınızı, hangi şiirinizi seversiniz? diye sormuyorlar mı!

En çok hangi asılışımı sevdiğimi söyleyemem ki.. Açıkçası: Bütün asılışlarımı, ölümlerimi seviyorum demek geliyor içimden.

Yazarken, yazdıkça, yazınca yorulurum. Yorgun düşerim.

Aklımdan geçenleri, geçerken toplamak işim değil. Aklımdan durmamacasına birşeyler geçer.

Onları gidip biriktikleri yerde darmadağın, üstüste yığılmış durumlarında gider bulurum.

Giderken de kendimle götürdüklerim onlara katılınca.. Daha karışır durum.

Orada yazarım. O zaman yalnız ben yokumdur artık. Olabildiğince insan deneyi oradadır. Çoğalmıştır insan zamanları orada.

Beni aşmış, bizleşir bir yoğunluğa varmıştır birikenler.

Yapmacıklığa yol kalmamıştır. Kimse kimseye yutturamaz artık, yutturamayacaktır duyularının sıcaklığındakilere duyularının sıcaklığındakileri. Çünkü soğutur zaman. Ve ayrılır sıcaklık dereceleri duyanların ve duyulanların. Ne yeni olmak hırçınlığı vardır o yolda ne de eski sayılmak korkusu. Zamanlar tekleşmiştir gibi. “Gelmiş” geleceğe dayanmış, “geçmiş” geleceği aşmıştır.

Ortak duyular deneylerini yaşamın, yaşamların enine boyuna açmış, aydınlatmıştır. Sevginin kokusu kine, yaşamın rengi ölüme karşılıklı bulaşmıştır.

O an belki daha doğmamışımdır; öncekilerin ve gene sonrakilerin deneylerini görmekteyimdir. Belki ölümü geçmiş orada sonrakilerin (ve gene öncekilerin) deneylerini duymaktayımıdır. Deneylerden geçmekteyimdir.

Sözcükler kavramların ve anlamların tüm gelmiş-geleceğini yansıtmaktadır. Yoğunluğu sağlayacak bir birikim alanı vardır karşımda. Ki budur işte seçmede yalınlığı veren.

Ve o seçmedir yorgun kılan. Çünkü o kadar çok deneyin, o kadar çok karşılığı ve örneği yığılmıştır ki önüme, uzun yaz-

mama hiç gerek yoktur artık. Zaten uzun yazmak için buralara gelmek ve beklemek boşunadır.

Yaşamda akıldan geçenleri geçerlerken toplamak her türlü uzunluğu kolaycana verirdi. Ve bu yola girmek olanaksızdı..

Karşımdaki bu birikmişlik, bana, hep kısaya varmak için yorulmayı yeğletmiştir. Az'lık uzunda, alt-alta'da, ölçüsüz sözcük sıralama yollarında (diluation) suyu çok kaçırmadan ileri gelir.

Önümdeki zengin yığında ben özü ancak kısa ile elde edebilirim. Yolumun gelişi ya da gidişi diyeyim, zaten zor ve yorucu.. Dönüşü ya da varışı diyeyim gene zor ve yorucu olacak. O halde neden varınca sonra, ileride atılacak şeyler taşıyayım.

Kısayı ve kısıda ağırı (gramaj) bulmak için en iyi ortam varken.

Yeni olmak hiç kalıyor burada. Hiç kalınca eskimek diye bir şey de kalmıyor ortada. Onun için (ben) yıllardır koşarım yorulmadan. Yarışın uzaması, benim için. Yarış ne kadar uzarsa o kadar iyi koşacağımı biliyorum. Yarış sözün gelişi.

Ben koşarım. Koşuyu bırakmam söz konusu değil. Başlamışım bir kere. Aklımda, bir zaman parçası içinde herkesi (bazılarını) geçmek yok. Yalnız koşmak fikri var.

“Ne yapıyorsun?” diye sorsalar, “koşuyorum” derim.

“Ne yapacaksın?” diye sorsalar, vereceğim cevap “koşacağım”dır.

Bir zamanlar koşuda kimler yoktu. (Ki) Şimdi onları göremiyorum. Onlar başka bir yerdeler.. Paralardalar, kasalardalar, masalardalar. Kınamıyorum onları.

Yaşamları son bulanlar oldu. Ama onları görüyorum. Onlardan da koşmakta olanlar var şimdi.

Sana seni anlatmak için, daha doğru bir deyimle: Sana ulaşmak için yaşam deneylerinin tüm açılarından tanınmış, yaşanmış olması gerekiyor. Deneyler, deneylerim, deneyleriniz.

Deneylerine benim deneylerimin bir katkıda bulunabilmesi için senin deneylerinin benim deneylerime bir vurgulaması gerekir.

Sen ile ben arasındaki bu dengeleşmede “dünkü bugünkü, yarınki onların” da payı, aramızdaki vurgulamada olduğunca eşit.

Bu eşitliği işlem gereği ben değiştiriyorum. Senin ve onların

adına yazma-açıklama işini yapıyorum. Katkılama oranlarını araştırıyorum.

Seçme, istifleme, sunma sorumluluğu bende. Biçim, sesleme, söyleme, tartma yükünü ben gururla taşıyorum.

Ve korkusuzca adımı koyuyorum.

Önce sana seni anlatıyorum, kendimi sana anlatma içinde. Öylelikle sen bence anlatılmış olmaktan çıkıp kendince kendine anlatılmış oluyorsun.

Onun için başaramazsam unutacak, itecek, silecek sensin. Bana: Sen yoksun diyecek sensin.

Başarırsam da.. İşte onun içindir ki: Koşuya devam.

Eski defterlerimi karıştırıyorum. Öyle kötü yazılar, şiirler yazmışım ki. Hem övünüyorum hem hüzünleniyorum.

Övünüyorum, çünkü: Demek ki, diyorum kendi kendime.. O kadar yakın ve yalın olabilmişim kendime. Demek ki daha bozulmamışım.

Hüzünleniyorum çünkü: Ah neden bunların da söyleniş biçimlerini bulamıyorum diye diye, istemeyerek yırtıp atıyorum onları. Demek ki diyorum kendi kendime. Daha işin hünerini çözebilecek kadar usta'laşmamışım.

Hiç yoktan iyi. Kendi kendisinin çırağı kalmak.

Bedenim dinlendiği zaman kafam en tehlikeli düşüncelerle yorgun.

Bedenim en tehlikeli işlerle uğraşırken zihnim dinleniyor.

Doğrusu, ben kendime her zaman bir zorluk çıkarmanın yolunu bulma ustası olmuşumdur.

Erip de yapmadıklarım benim ne ise o olan değerimin asıl dayanağıdır.

Beni başkalarından ayıracak özellikler buradadır.

Yaptıklarımınsa çalışmalarım ve çabalarım sonucunda varabildiğim yeri gösterir ancak. Ki bu herkesin yaptığıdır. Beni başkalarıyla birleştirir.

Vah Vah Hey Gidi Hey

*“Yaşamım, bana biri tarafından
oynanmış kötü ve acı bir
oyundan başka bir şey değil.”*

Tolstoy

Benden az bilenlerin önünde onların öğretmeni, bilgin’iyim. Konusunu iyice bildiklerini bildiklerim karşısında iyi, suskun bir öğrenci, dikkatli bir dinleyiciyim.

* * *

Merak ettiğim bir şey için hiçbir kitap okumadım. Hep bilmek, öğrenmek içindi seçtiğim kitaplar. Kısacası, ilk kitabım Alfabeye bence ne ise, sonra okuduğum kitaplar da hep öyle olsun istedim.

Denebilir ki, (hiç okumadığım) polis romanları, korku romanları, ruhsal konulu kitaplarda da kim bilir ne öğrenilecek “yan bilgiler” vardır.

Derim ki: Onca tasvir arasında oraya-buraya serpiştirilmiş öğrentileri, taa uzaklara itilmiş insanların silik gölgelerinden edinmek için Çekhov’a niçin yalan söyleyeyim, niçin yalancı düşeyim.

* * *

Öğrendiklerimin çoğunu dinlediklerimden,
Bildiklerimin çoğunu düşündüklerimden,
Unuttuklarımın çoğunu yaşadıklarımın,
Yazdıklarımın çoğunu unuttuklarımdan çıkardım.

* * *

En uzun hep kendime konuştum,
Başkalarına hep kısa yazmak istedim.
Ne kendim dinledim ne başkaları...

* * *

Bilenlere bir şey anlatmanın söz yahut yazı biçem'i (üslûp) ile bilmeyenlere anlatmanın biçemi apayrı'dır. İkincisinde anlatı tadını anlatım biçimi bozar. Ama buna karşın okuyan da satırların üzerinde yüzmeyi, içine girer. İkisinin de yeri var yazım'da ve sözüm'de. (Yazım kılavuzu var, neye "Sözüm Kılavuzu" olmasın.)

Örneğin: İleride okunacak, açıklamalı bir olayı burada, sanki herkes, aynı kuşaktan, aynı çağdanmış gibilerden, şöyle bir anlatayım..

"O gün sabah hava güneşli idi, öğleye doğru bulutlar yağmur getirdi.. (Mayıs ortalarında bir gündü.) Sait Faik'in cenaze töreninde, camiden mezarlığa yönelirken gene güneşlenmişti hava. Zincirlikuyu'dan dönüşte, dağıla dağıla Beyoğlu'na doğru gidiyorduk; Fikret Ürgüp, Safder Tarım, Enver Orhon bir de ben... Sözleşmiş gibi, Mutfak'a geldik çöktük. Hava bulutlarla kaplı, ama yağışsızdı.."

* * *

Kim bilir kaç yıllık bir büyücek defter. İçinde aforizma, şiir, öykü taslakları, tasarımları, bir sürü düş ve düşünce kırıntısı. Ben hep öyle yaptım. Şiirlerimin, öykülerimin, aforizmalarımın, günlük notlarımın ayrı ayrı defterleri olmadı. Kiminin altına tarih koymuşum, saat bile koyduklarım var.

Ama, bir sayfada, yazıların arasında, iyice, (bir daha okunmamak üzere) karalanmış üç sözcük. Okunacak gibi değil. Hemen, altındaki sözcükleri anımsadım. "Ölüm bir bakıma" yazmış olduğumu yıllar yıllar önce. Sonra neden karaladığımı da anımsadım. Ardından ne diyeceğimi ve neden caydığımı da

anımsadım. Bunun adına “bellek” deyip işin içinden çıkmak pek kolay değil. Bilimsel kalıyor bellek sözcüğü. Daha bilimsel sözcükler galiba sanatın çıkış ya da varış noktası: Bu ne biçim laboratuvar, ne biçim arşiv şu gözde başlayan, gözde biten.. Ve gözde bitenden sonra gene bir başka yerde, yönde süren, bitmeyen, tükenmeyen, (unutulmayan) unutmayan kafa, şey bellek, yok laboratuvar, arşiv.. Devenin başı da olan baş.

* * *

Nuruosmaniye'den Cağaloğlu meydanına doğru yürüyorum. Cadde sağlı sollu parketmiş otomobil ile daraltılmış. Cağaloğlu'ndan Çemberlitaş'a doğru oto geçiş yolu var. Onlar da cadde'nin kalan orta şeridini zincirleme tıkamış. Zigzaglarla ilerlenbiliyor. Kaldırımlar, halıcılarca ve kuyumcularca kovulmuş matbaacıların yerlerine görkemli ışık ve vitrinlerle kurulmuş turizm endüstrisinin seyirlik halılarını, mangallarını, altınlarını, taşlarını seyreden turist kümeleri ile tıklım tıklım. (Lâf aramızda zamanın basımevleri de hiç iç açıcı görünmezlerdi.) Gezdirmeye otobüsleri zaten koskocaman şeyler. Turistler de böylesi yerlerde ikişer üçer dolaşmazlar nedense. Bir küme turist, kocaman bir vitrinin önünde.. Her biri öbürüne, onun da görmekte olduğunu yeniden kendince yansıtıyor. Büyütülmüş vitrinler, büyük halılar gerilmiş büyük salonların içinde, çoğunlukla almayacağı bir kilim ve halıyı inceleyen çift (yaşlı) turistler. Karı koca, döndüklerinde o halıyı ya da kilimi almamakla yanlışlık yaptıklarını birbirlerine anlatacaklar İstanbul izlenimlerini yenilerken. “It was beautiful darling... beautiful...”

Meydanda, önümde bir kamyonet belirdi, mavi kasalı. Arkasındaki yazı beni ardına çekti, mihladi. Bir süre ardından yürüdüm:

“Ne söylersen bir eksik.”

Hemen sağa sola bakınmaya başladım. Bir tanış olsa da, bunu ona göstersem, paylaşsak.

Nuruosmaniye caddesi yukarıda çizdiğim gibiydi.

Ne söylersen, bir eksik.

* * *

Rüya

Birden uyandım. Sıcağı sıcağına, bir rüyanın üzerinden indim gün'e.

Gençlik yıllarımdan bir kesit.. Yaşanmışa benzer olaylar, yeniden ardarda sıralanmıştı. Zamanları ve yerleri biraz değişerek, konular yan yana kendi örgülerinin çizgisinde bütünleşmiş, masalımsı bir dizi çıkmıştı ortaya. Yerler aynı yerlerdi.

Olaylar havadaydı, ayakları bir yere değmiyordu.

Bilmem, derinlemesine kavrayamayacağım ama, sanırım düşünölmüş de gerçekleşememiş düzeyde bir tablolar toplamı.

Şimdi de belki aynı konular hazırlanıyordur, yarınlardaki bir rüyaya.

O zamanlar nasıl ben o rüyadaki idim de ama başka bir düzeyde idimse, bugün de yarınki bir rüyama göre ayrı bir çizgi-deydim.

Çok rüya görenlerden değilim. Gördüklerim de hemen silinir.

Fakat bir yapı gereği sanıyorum; gene de gelecek rüyalara hazırlıklar yaptığımı yadsıyamayacağım.

Lise ötesi, üniversite yıllarını kapsıyor.

Masalımsı öykülerdi. Gezmeler, tozmalar, giysiler, arabalar, kotralar, tatiller.. Paralı, pullu, gösterişli bir kesit.. Hiç öyle zamanlar içinde yaşamadım. Ko'madı bana.

Ama bir rüya anımsıyorum.. Matbaacılık, kitapçılık dönemim. Ondan bir parça geçmişti bir rüyamdan.. Tıpatıp yaşamış olduğum'du. Uyanınca hayli zor döndüm uyanıklığıma..

O, ko'muştu.

* * *

Coşkulu olduğumuz dostlar çevresinde herkes daha yakından kendisi oluyor bence. Kim içinden ne geçerse, ilk-söz ya da karşıt olarak aklından geçeni de, geçecek olanı da hemencecik deyiveriyor. Dilimizde yaygın, espri yaptın, espri yaptım deniyor ardından.

Böylesi topluluklarda beni en tedirgin edip kaskatı yapan örkü alınganlık denen o söyleşi-bozucu, günü, geceyi, masayı, şişeyi, bardağı darmadağın eden (içine eden) sinirsellik, esnek-sizlik, tekdüze'lik... Ardniyet.

Tomris Uyar'ın *Gündökümü'nü* okuyorum: “Okudukları kitapları yerli yersiz sıralamayı kültür belirtisi sayanlardan tiksiniyor... Dilimizde yayınlanmamış kitaplardan söz açanlardan da ve özellikle kendi bulduklarını sandıkları önemli yazarlardan, bilginlerden yazılarında alıntı yapmayı iş sananlardan.”

Sonra satır başı edip:

“Yalnız, kitap yaşamının bir parçasını oluşturuyorsa, derin bir iz bırakmışsa, ondan söz etmemek de kadir bilmezlik oluyor düpedüz.”

Ve bir kitap adı verip yansıtıyor.

Kitaplara yöneldiğimde, ben, edindiğim kitapların bir bölümünü –ileride okumak üzere– görürdüm. Çok vakit olacaktı, nasılsa... Uzun bir yarınlar zinciri, bitmeyecek yılların, sonsuz günleri geceleri olacaktı.

Sonra, okuduğu bir şeyi anlatanları, yaşadıkları bir serüveni, buldukları bir deyişi, bildikleri, öğrendikleri bir deneyi –yerli-yersiz de olsa– sıralayanları dinledim, ve Tomris'in öbür çiziklerini de. Çok şeyleri de öyle öğrendim.

İlkin aklımda zaman kazandığım vardı. Bir kitap okunmuş, anlaşılmış, özeti alınmış, bir yaşam olayı aşılmıştı. Önceleri acele onları bir başkasına hemen satmaları denedim. Birkaç kez, başımı kayaya çarpınca, taşıma su ile değirmenimin dönmeyeceğini anladım.

Ama gene de o yüzden, kazancım daha çok ve iki kat oldu deyebilirim, sonuçta.

Onlar olarak kendim oldum, ben de. Her uzmanlık, biraz, yarıyarıya'dan az ya da çok, karşılıklı içeriden veya dışarıdandır. Her biri, bir başka uzmanlık türünü oluşturur.

Kendimi öğrenişim, sonuna dek hep onlarla sürsün istiyorum, onları öğreneceğim son ân'a kadar.

Avusturyalı bir (doktor ve avukat) yazarın kitaplarından birinin başlangıç sözünü anımsıyorum:

“Yaşamım boyunca her kime rastladımca ondan kesinlikle bir şeyler öğrendim.”

Rüyalar

Yaşanca'lar

Çok, çok-az rüya görürüm. Bunun nedenleri beni ilgilendirmez. Çok rüya gördüklerini söyleyenler olduğunu da biliriz. Anlatırlar, anlatırlar. Dinleriz, ya da yarım kulakla dinleriz.

Şimdi uyandım. Baktım, dün gecenin kanyak'ı ölçülü gitmiş: Bitmeseymiş daha bile gidermiş hani.. Ama cıgara? O birazcık çok tütmüş. Başka zamanlardan bilirim. Süt ısıttım. 40 santilitrelik bir bardak.. Kaynar mı kaynar.. İçtim.. İyi geldi.. Bazan o bile bana mısın demezdi.. Onun için, dün gece cigarayı birazcık fazla kaçırmışım demiştim. Çünkü şimdiki üçüncü sabah cıgaram rahat tütüyor, onlardan anlıyorum. İnsan bir şeyi başka bir şeyle daha çok, daha iyi anlar.

Aslında, ne o - ne bu. Umurumda değil de ondan.. Neden umurumda değil? Biliyorum. Dün geceki rüyamın üzerinde tütüyorlar da ondan.

Dün geceki rüyamın, sizi ilgilendirmeyeceğini biliyorum; anlatmayacağım. Çünkü sizlerin de rüyalarınız olduğunu biliyorum.

Hani, çekmeceler, kutular, eski bir çanta, bir torba.. Hemen hemen çoğumuzun vardır.. İçlerinde bir sürü eşya.. Parçası eksik bir saat.. Kırık bir kilit.. Kopuk bir zincir.. Bir kalem parçası. Yarım bir anahtar.. Tek bir kol düğmesi.. İçi boş bir derecelik.. Bir rozet.. Paslanmış bir şey.

Arada bir açılır o çekmeceler, kutular. O zarflar.. Bakılır, bakılır.. Dalınır gidilir. Bazı parçacıklar daha çok durdurur, düşündürür.. Elinizde tutar tutar, evirir çevirir, bakar da bakarsınız.

Sonra bir başka şey vardır onun da yanında. O da bir başka öykünün, bir başka yaşanmışlığın tanığıdır. Kim bilir, belki aktörlerinden biridir o şey yaşanmış bir düşüncenin.. Belki de düşünmüş bir yaşanca'nın seyircisidir.

O dalıp gidilen nere ise, ne ise ve de kim ise.. Tümü birbirlerine bağlı ya da yakın kalmış, yani *oldukları gibi* duradurmuş.. Size bakmaktadır tümü.. O zamanlardaki gibi.

Bir sürü işiniz var ya! Amacınız, sözünüz, alacağınız.. borcunuz.. bir sürü şey.. Bu parça parça, gününüzü dolduran şeylere *yaşanca* diyorum ben.

Evliliğinizi, umudlarınızı, yanılgılarınızı, yanlışlarınızı, saç taramalarınızı, aynaya bakmalarınızı, yaralarınızı gizlemelerinizi, boyanmalarınızı, kirlenmelerinizi, buruşmalarınızı, ütülenmelerinizi... Islanmalarınızı, kurulanmalarınızı, acıklarınızı, susamalarınızı.. Parça parça birleştirip sürdüren ve sonra yerlerinde kalıp sizi yarınlara uğurlayan, yaşantılarımızı yaşam bütünlüğüne erdiren elle tutulur veya elle tutulmaz olan şey'ler.. Yani *yaşanca*'lar.

Bu *yaşancalar* sizin cafcac'lı yaşam kişiliğinizi.. Yani kısacası sinirlenmelerinizi, küfürlerinizi, yalanlarınızı, kızmalarınızı, dayak atmalarınızı, dayak yemelerinizi, gücünüzü, güçsüzlüğünüzü, pisliğinizi, aşağılıklığınızı, küçüklüğünüzü, gözlüklerinizi, saatlerinizi, çakmaklarınızı, o pis paralarınızı süsleyip yaldızlayan, kırıp yapıştıran.. Düşlerinizde gerçekleşip kafanıza çarpan *yaşancalar*..

Yerinde davranışlarınızı, saygıdeğer tutumlarınızı, aydınlatıcı düşüncelerinizi, alçakgönüllülüğünüzü, olgunluğunuzu, bağışlamalarınızı, hüznlerinizi, yarım bakışlarınızı, düşlerinizi, göz yaşlarınızı, parasızlığınızı, umutlarınızı, ılımlılığınızı kuran *yaşancalar*..

Siz gidersiniz.. Kalır onlar. Size kokularını, renklerini, esinlerini bırakırlar.. Siz gidersiniz.

Saatiniz düşer, sevgili (o yok olası) çakmağınız yürür.. Kaleminiz biter.. Defterinizi unutursunuz bir yerde. Paranızı çaldırırsınız.. Güzelim gömleğiniz lekelenir, yırtılır. Üstünüze şarap dökülür, yepyeni giysiniz batır. Huysuzlanırsınız. Gidersiniz.. Amacınız vardır ya!

Onlar yerlerinde kalırlar. Yarın size bir mutluluk parçası sunmak için sizi mutsuzluklarınıza yolcu ederler.. Bilmezsiniz.. Bilmezsiniz.. Uğurlarlar sizi. Hani o şarabın giysinize dökülmesindeki yaşantıda sizi kıpkırmızı eden *an* vardı ya! O, orada durur kalır.. Siz gidersiniz. İşte o *an* size ileride sıcacık bir katkıda bulunacaktır.. Acıyarak.

O yaşancalarınızın tek başlarına ufacık gibi görünüp, belki tüm yaşamınıza eşit değer ve anlamdaki ağırlıkları, bir yerlere çöker.

Kendi başlarına çekmecelerinizde, kutularınızda işe yaramayan, ama atamadığınız o şeyler..

Yaşancalarınızın düşünsel olanları nasıl kafanızın çekmecelerinin birinde ise, maddesel olanlarının elinizde kalanları da kutularınızda öylece durur. Atamazsınız.. Siz gidersiniz.. Bütünlüğünüzün üstüne titreye titreye.. Ama aslında bölüne bölüne.. Parçalana parçalana gidersiniz.

Kulağınıza bir şarkı uzanır.. Birden dalarsınız.. Kala kalırsınız durakta.. Ama dolmuş gelmiştir, binersiniz.. Gidersiniz...

Ve sonunda, dün geceye kadar gelirsiniz.. Uyursunuz.. Bir rüyaya uyursunuz.

Gördüğünüz rüya, o tek başlarına yaşamınızda artık bir işe yaramayan ve çekmecelerinizle kutularınızda bekleyen yaşancalarınızın, birleşip oyunu kurmalarıdır. Sahnesi uyku durumunuzdur.. Seyredersiniz.. Kendinizi seyredersiniz.. Yapyalın.

Hani gidiyorsunuz ya! Şimdi gidin ya! Uykunuz sizi, kımıldatmaz, tutar.. Gidemezsiniz.

Hani bir şarap dökülmüştü, gömleğiniz leke olmuştu.. Siz bozulmuştunuz. Oysa tam onun yanında sevgi ve özlem duruyordu.. Görememiş, sezememiştiniz. İşte o iki paralık gömleğiniz.. O kimsede eşi olmayan, dışarıdan yeni gelmiş, herkesin baktığını sandığınız gömleğinizin lekelenmesine bozulmakla içine ettiğiniz yaşamınızdaki yarım bıraktığınız oyun oynanmıştır. Ama o başrolü oynayan kadın, siz uyanınca hüzünlü kılmıştır sizi. Kimdir o!

Onu da bir başka, bırakıp gittiğiniz yaşam öykünüzden getirmişlerdir yaşancalarınız, dün geceki rüyanıza.

Hani kutularınızın birinde bir saç tokası vardı ya! Siz onu ne sanıyordunuz? Öyle bir saç tokası mı?

Demek o öyle bir saç tokası imiş.

Bir asma çubuğunda bir salkım var. O salkımdaki üzümler arasında kuruyup morarmış bir tanesi var. O üzüm tanesi bana gelir. O üzüm tanesi ne zaman bana gelse alır beni götürür. Ben Hacıbayram'a giderim. Hacıbayram'da bulurum kendimi, orada olurum.

Yedi yaşımda değilimdir. Babam ölmemiştir.

Ben o üzüm tanesini ne zaman yesem o sokaktaki o evde olurum. Damacana kırdığım o evde.

Ben o üzüm tanesini her yediğimde, yerim. Yedi yaşımdayım. Babam ölmemiştir. Cumhuriyet ilân edilmemiştir.

Ben Hacıbayram'daki o sokağın o evine giderim. Beni götüren o üzüm tanesini yerim.

Babam ölmemiştir. Olanlar olmamıştır.

Bir asma çubuğunda bir salkım var.

Ankara'da Hacıbayram'da doğduğum evi, yıllar sonra, gösterdiler de gördüm. Daha önce, albümlerdeki resimlerini göstermişlerdi. "İşte bu doğduğun ev" diyerek. Resimlerde ve Ankara'ya gittiğimde göstermemiş olsalardı ben nereden bilebilirdim.

Ama evi dışardan görür görmez, arkasındaki küçük bahçeyi, yanımızdaki komşumuz, Ankara'nın yerlisi Fatma Hanımı hemen çıkardım belleğimden.

Ben o evden yedi yaşımıdayken ayrılmıştım. Bana gösterdiklerinde on yedi yaşımıdaydım.

Komşumuz Fatma Hanımı hatırlayışıma dayanaklar çok. Yedi yaşıma kadar sürekli komşumuz. Fakat arka bahçeyi, ve orada (bana sonradan kimsenin anlatmadığı, unutup gittiği, ben anlatınca annemin, teyzemin hemen hatırladığı) ancak beş yaşlarımda iken kırdığım dolu damacanayı ve içinden bahçeyi tüm kaplayan suların yayılışını bana kimse anlatmadıydı.

Bir de doğumlarımızın (ikiz kız kardeşimle) beşinci yıldönümü akşamını ve bisikletlerimizi (kız kardeşiminki yeşildi) hatırlıyorum.

Ve arada yaşlara göre belleğe sırayla dizilmiş izlenimler. Kimi daha sonraki bir başka olay ya da öyküye bağlı, kimi anlatıla anlatıla anılar dizisinde yer etmiş izlenimler, olgular.

Bir de, kimsenin anlatmasına gerek olma'dan belleğime sipsivri saplanmış olan, Ormanda (!) bir kır gezintisinde kayboluşum. Bunu doğrudan doğruya kendim hatırlıyorum. Bana o konuda anlatılanlar öykünün özü üzerine sonradan eklenen değişik görüş açıları olarak belleğimde yer almış.

Albüm adıyla şiir diye yazdığım şu satırları buraya alışımin nedeni, onun daha çok yaşam öykümü anlatması olsa gerek. Kendime göre şiir saymadığım ama anılarım adına da vazgeçemediğim.

Hazırlanırken

21.12.1950, 3üncü saat 30. dakika

Bir haftaya kadar yeni bir yıl başlayacak. Acaba yıllar zaman içinde, ayırıcı olmakta en iyi ölçü müdür? Daha açıkçası; zaman içindeki ömürleri en iyi yıllar mı bölmektedir? Daha da açıkçası; zaman içindeki ömürleri en iyi olarak bölenler yıllar mıdır?

Yaklaşan yıl ile, o yeni yıldan ileriye doğru (yani itibaren) tutacağım defterde, hayatımın sürmesini yıllarla mı ayırabilmiş olacağım? Herhalde hayır. Şimdiden biliyorum ki, 1951'ler, diğerleri, yani 52'ler, 53'ler, 54'ler, 55'ler beni dilim dilim edemeyecekler. Çünkü bende, eskiden gele gelen hayatımda yılların o kadar kesin bir rolleri yok. O halde, bundan sonra da olamaz.

Hayatı saatlerin bölmesi de benim için çok uzak. Ama hayatlarını yılların, saatlerin hatta dakikaların böldüğü insanlar yok değil. Öylelerini biliyorum. Fakat şükür ki ben onlardan yüksekteyim, nebatî, hayvanî yaşamaların üstündeyim.

Bulunduğum mevki onlarınkine nazaran yüksektir, buna inanıyorum. Bu inanışım, içimdeki mesut olma havasına hiç yaramıyor, onu da anlıyorum. İnaniyor ve anlıyorum ki durumum, mesut olma, mesut etme rüzgârlarının içimden dışarıya yahut dışımdan içime doğru esmelerine set çekmektedir.

Saadet üzerine şu arada laf söylemek niyetinde değilim. Saadet anlayışımın derecesini şu söz biraz anlatacaktır: Ben, zor mesut olanlara yakınım.

Niyagara şellâlesi tabiat kanunlarına göre akmaktadır. Ben, onu görmek istiyorum. Ama hayran olduğumdan değil. İşte meselem bu: Ben hayran olamıyorum, hayran kalamıyorum. Oscar Wilde onun için: "... bu muhteşem, bu gümüş su kitlesi yukarıdan aşağıya değil de aşağıdan yukarıya aksaydı kim bilir ne kadar daha tesirli, ne kadar daha güzel olurdu!" diyor. Wilde'ın herhalde o an kendince bir maksadı vardı. Fakat dediği gibi de olsaydı ben gene Niyagara için kendimden geçmezdim. Ah geçebilseydim.

İnsanlara da hayran kalamıyorum. Yaptıklarını, dediklerini, ben de yapar, derim gibi geliyor. Hele eskiden hiçbirini kendimle ölçemezdim. Zannederdim ki 15. Asırda gelseydim Fatih Sultan Mehmet, 16. Asırda gelseydim Kanunî Sultan Süleyman, 17. de gelseydim ..., 18. de... , 19. da..., ben olurum. Yirminci asırda işi değiştirdim. Değişiverdi kanaatlerim. Nasıl olmuş, nasıl oldu bu anlayamıyorum. İyi oldu. Bu hal ile birkaç basamak aşağı indiğime sevindim. Zira aşağılarda kolayca mesut olmak var.

Bugün için diyorum ki: Eski asırlarda gelseydim, şimdi yoktum. Fatihler, Kanunîler, gene onlar olacaktı. Yirminci asırda, Atatürk ben olamazdım. Mustafa Kemal olurdu ve oldu. Beni iten, beni tutan, kurtaran Atatürk'tür. Buna candan inanıyorum. Atatürk'ü seviyorum. Atatürk'ü beğeniyorum. Atatürk'ü büyük görüyorum. Böylelikle, kendim de büyüyorum, büyüdüğümü hissediyorum.

Ben İstanbul'u alamazdım, İstiklâl Savaşı'nı başlatamazdım.

Eğer, "ben de İstanbul'u alabilirdim, ben de İstiklâl Savaşı'nı kazanabilirdim" deseydim bu yaşlarımda, etrafım için de, kendim için de öldürücü, yıkıcı, kırıcı bir mikrop olurum. Haklı olarak beni dezenfekte ederlerdi. Ama öyleleri halen var. Ve onları dezenfekte etmiyorlar. Demek ki onlar kırıcı ve yıkıcı, dağıtıcı olamıyorlar. Zararsız mikroplar, toz gibi şeyler. Onları dezenfekte etmeyişleri de bana huzur veriyor, rahatlık duyuyorum. Müsamahadan hoşlanıyorum demek. Avaz avaz bağırmak, bağırabilmek her babayığidin kârı değildir. Avaz avaz bağırarlara müsamaha gösterilmesi en önce bana kendi emniyetimi ihtar ediyor, huzura geçiyorum. Öyle ya: Bir gün belki ben de bir inanç için –kendimi tutmak isteyip de tutamaz– bağırabilirim. O ihtimalin göreceği müsamaha beni bugünden rahata kavuşturuyor.

Ne ve nasıl olursa olsunlar kemiricilerden hoşlanmıyorum. Ne kemirmek işime geliyor ne de kemirilmek.

Kemirile kemirile kusurlarımdan sıyrılacağımı, eksiklerimin tamamlanacağını, mükemmel olacağımı, her dileğimin yerine geleceğini ve getirileceğini, hızır gibi olacağımı yüzde yüz bilsem inanınız katiyen, asla kemirilmeye bırakmam kendimi. Nasıl olur da kötüye doğru bırakabilirim.

Ölüm beni korkutmuyor. Beni korkutan mezardaki kemiriliştir. Beni korkutan yalnız kendimin kemirilişi değil, hepimizin, sizlerin de kemirilişidir. Ölen birini mezarda bırakıp dönerken bunu hatırlar, titrerim. “Şimdi başlamıştır, devam ediyor” diye düşünmekten kaçmak için akla gelmez şeyler yaparım.

Düşüncelerin kemikleşmişlerinden çıktıklarımı bilerseniz.. Vücuduma batıyorlar.

Şimdi yeni günün 5inci saati. Ben 1inci saatinde uyumak üzere yatağıma girmiştım. Aklımda bazı düşünceler vardı. Onları kovamadım, başımdan savamadım. Kalktım bu satırları yazdım. Ama, bilenler inanır: Beni uykudan alıkoyan düşünceler bunlar değildi:

“Hayatımı bir düzene sokmalıyım” diye helâda bir karara varmıştım. Matbaa mı açacağım; açayım.. Büro mu kuracağım; kurayım.. Üç beş kuruş elime geçsin de Yüksekaldırım’da her gün üzerlerine biraz daha toz konan kitapların içinde bir şeyler arıyayım. Fransızca gazeteleri Hachette’te kaçamaktan dikizlemekten kurtulayım. Tasarladığım mevzuları derinleştireyim, yazılar yazayım.

İçimdeki ses beni harap ediyor. Diyor ki: “Çabuk ol. Aradığın, istediğin kitaplar tükeniyor. Kapışıyorlar onları. Yeni gazeteler çıkıyor. Ne mevzular var, ne makaleler var, göremiyorsun. Yeni kitapları kaçırıyorsun. Zaman geçiyor, geçtikçe de o kitaplar, dergiler, gazeteler dağılıyorlar. Biraz daha gecikirsen yerinden kımıldatamayacaksın. Çabuk ol!”

Dayanabilir misiniz? Vatmana kızarsam, biletçiye emekli subay edası ile çıkışırsam kim dinler mazeretlerimi?

Onların da başka emelleri var. Ben onları dinliyor muyum ki onlar beni dinlesin ve yatıştırsın:

“Üzülme, yakında istediklerin olacak. Bak keyfine” desinler.

Yanlamasına bakış çabalaması ile tel dolap başındaki hizmetçisini mutfak kapısında meşgul pozu ile dikizleyen hasis ev hanımı rolünü ister istemez takınıyorum. Kendi kendime:

“Değmez be Özdemir, şu üç günlük ömrün dünyanın en sıkıntılı ve keşmekeşli devirlerine rastlamış. Ne yapalım. Ta-

lihine küs. Eğlenmene, yaşamana bak. Burada, böyle hallerde bütün Galatasaraylıların da hatırına gelen sonnet'nin son satırı:

Cueillez des aujourd'hui, les roses de la vie... ile Ronsard akla geliyor. Hay demez olsaymış Ronsard onu. Keyfi denkken o lâfı etmiş. Benim keyfim berbat, ona esir oluyorum.

Evet, helâda o kararı verip uyumaya geldim. Sonrasını biliyorsunuz.

Yazdığım şu satırların, bir silkinişe, uyanışa başlangıç olmasını diliyorum. Defterime yeni yıldan itibaren başlamamak da yıllar bahsinde kendimi/beni haklı çıkarıyor. Her şeyin bir zamanı sırası oluyor. O da yıl dinler mi, yıl bekler mi?

15inci yaşıma girerken, anam ikiz kız kardeşimle benim için o devri saadete göre fakirane, bugünkü devri hâzıra göre şahane bir arkadaş çağrısı yapıp, sofraya donatmıştı. O günden bu güne 15inci yaşa devir hâdisesi değil de, anamın ak saçları daha canlı geldi. Anamın ak saçları o hâdiseyi canlı tutmuşsa ben neden 15inci yılımın dönümünü öne süreyim.

Demin “şükür ki” dedim. Ben şimdi onu “anama şükür” diye tamamlamak isterim. Babamın bunda hissesi yok. Çünkü o çok gerilerde kalmış. Birkaç fotoğraf hatıralarımı zorluyor.

Babam çalışkan adammış. Beynindeki damarı çatlamasına tek sebep olarak çalışkanlığı gösteriliyor. Cigara, içki, kadın, mehtap, musiki, saz vesaire tadacak vakti olmamış. Mektebi mülkiye, mezuniyet, mükâfatı sürgün ve Bitlis'te iki yıl hapis. Hapiste seslerden uzaklaşmış.

Eşkiyalar peşinde mutasarrıflık, mektupçuluk, kaymakamlık, valilik, uzun isimli bir mahallî idareler müdürlüğü, Devlet Şurası azalığı ve ölüm.

Adamcağızın sefahati damar sertliği neticesinde beyninde damar çatlaması olmasa gerek. Belki bir şeyler yapacaktı, ama vakit olmamış. Babama şükür. Beni Cumhuriyet ile yaşıt etmiş.

(direkli kaymakamı)

Kasap her müşterisi için bıçağını, satırını ayrıca bir bilemeye tabî kılar. Ben de her hatırlama ve taşma için bu defterle kendimi taze tutmaya gayret göstereceğim. Aksi halde geçtiğim yollarda ayak izim kalmayacak. Nurlu bir yola çıkarsam yolumun seyri bilinsin. Kaybolursam beni kurtarmaya gelen bulunsun.

Sabah oldu gibi. İşte, ağdalı ağdalı uykuma doğru ilerleyen düşünceler çok defa elle tutulur hallere giriyor, beni sanki dürtüyorlar, uykumu geri püskürtüyorlar.

Baraj olunamayınca bu deftere düşünceleri akıtıp rahatlıyacağım.

(saat tam 6'da bitti)

Oto Roman

Birden yerimden kalktım. Bir bloknot çektim masamdan. Odam karanlıktı daha. Kalemi el yordamı ile bulamadım. Işığı yaktım.

Başladım yazmaya. Yaşamımı yazacağım. Sabaha daha var. 3 ocak 4'e geçiyor. Yıl 1970.

Öbür odada karım ve en küçük oğlum Etkin, uyuyorlar. Büyük oğlum Gün ile ortanca Olgun da odalarında uykuda.

Şimdi gittim üzerlerini örttüm. Her zaman açılırlar, babalarının oğlu derler. Olgun başını yorgana gömmüş gene. İki gündür bir maymundan söz ediyor. Ağabeyi; "maymun (sana) bakıyor" demiş. Bu sabah uyandıklarında onlardan öğrendim. Çünkü sormuştum sabahleyin Olgun'a; "Neden dün gece başını yastığın altına almıştın?" diye. İkisi de gülerek aynı anda konuşmuşlardı.

Yaşamımı yazacağım. Birden karar verdim, bilmiyorum. Biliyorum bilmesine ama neden olduğunu bir çırpıda söylemeyeceğim nedenlerden ötürü öyle demek zorundayım şimdi.

Artık, nedeni nasıldan çıkacak yazdıkça. Bir soruya karşılık olsun diye değil. Bir şeyi, ya da bir şeyleri açıklığa çıkarmak kaygusundan da değil. Yazdıkça çıkacak olaylar ortaya.

Evet, benim yıllarım yok. Yok artık. Benim olaylarım var. Yıllarım olayların arasına saçıldı. Olayları sıraladıkça, birbirine benzeyenleri topladıkça yıllarım da derlenmiş olacak.

Birinci, büyük, baş ve uzun olayım, "Ev olayım"a, geçmeden önce, şimdiki durumumu belirtmekte yarar görüyorum.

Şimdi İstanbul'da Bebek'de bir apartmanın birinci katındayım. Boğaz'ın kenarında, kıyıya elli metre var yok. Bir gemi boyu denizi görüyorum boy çizgimden. Yazın bunun yarısını yeşeren ağaçlar kapatmış. Kapatsınlar. Ben ille denizi göreceğim, görmeliyim demedimdi zaten.

Geleli bir ay olmadı. Katımız yan daire. Çocukları salondan bahçeye çıkararak bir kapımız var ayrıca. Onlar çabucak bahçeye kaçıp, suların çamurların içinde bulanıp halıyı batırsınlar ve an-

nelerini sinirlendirsınler diye seçmedik bu sessiz yan bahçeli da-
ireyi. Çocukların bahçe ile ilişkileri sürsün diye seçtik, kiraladık.

Bahçenin önemini söyleyen kim şimdi. O ileride çıkar mı
dersiniz.

Benim yaşamımda, yıllarımı darmadağın eden olay ev olayıdır. Başlayorum.

Yıl 1923. Ankara'da, Hacı Bayram'da resimleri eski kitaplar-da kalacak kafesli cumbalı evlerden biri. Sokağımızın ucundaki mescit de boyasız, kararmış yanmış tahtalı.

Bizim evin bahçesi arkada. Avlu biçiminde önden bahçeli evler de sokağımızda vardı. Bizim bahçeyi yıllar sonra görmeye gittiğimde adımlarımdan korktum; birden kendimi dev sanmıştım.

Bir taş atmıştım da, köşede duran hani altı sepetli yeşil su damacanası vardı ya, onu kırmıştım. Evin o yedek su damacanasından yayılan sular bahçeyi doldurmaya başlarken, yiyeceğim dayaktan çok, boğulacağımdan korktuğumu daha da unutmuş değilim.

Ben 11 Haziran günü sabahleyin saat de doğmuşum. Babam Mehmet Asaf da annem Hamdiye gibi doğum, çocuk falan diye düşünmüşler. Teyzem Zahide ve anneannem Şaziment gibi. Nereden düşünsünler ki ebenin; "bir çocuk daha var" demesiyle beliren şaşkınlık sevincini. Ebe mi, o hiç sevinememiş, korkmuş.

O zamanların kendi kendine doğamayan çocukdan başka bir yardımı ve bilgi gücü olmayan ebesi, korkmasın da ne yap-sın. Biraz beklemişler, biraz daha, bir çocuk var gelmeyen.

Benim o saatlerimi tamtamına hatırlayan kimse yok. Tüm hazırlıklar bir çocuk için, tek yatak tek yorgan, tek kundak.

Yıl 1923, yer Ankara. Cumhuriyet ilânına dört buçuk ay var. Doktor aramak nerede bulmak nerede. Ama durum: Doğurtulamayan bir çocuk, doğum üstünde bir ana.

11 Haziran gününün geçtiğini söylemeliyim. 12 Haziran gününün başladığını söylemeliyim. Öğle olduğunu, öğleyi geçtiğini söylemeliyim.

- Çocuğun mu kurtulması, ananın mı? sorusu babama soruluyor. Karar ananın kurtulması.

Ankara'da bir tek forseps var. Çocukları doğurtmak aracı.

O bulunacak, gelecek. İş doktor işi. Doktor hastahanesinden istettiği forseps'i bekliyor. Çocuğu, anayı zehirlememesi için rahimde başını darbeliyerek anlaşılmıştır.

Forseps'i getiren, sokağın başından çanta ile görünmüştür. Saat öğleden sonra üç. Ben doğalı otuz iki saat olmuş. Kapı açılıyor. İnanamayacağım kadar bir zaman aralığında, doktor:

- Doğum oluyor diye bağırıyor.

Evi düşünün.

Forseps çantası odada yere konduğu an kardeşim doktorun elindedir. Sağdır, yüzü kanlar içindedir. Anam kurtulmuştur. Babam, hiç kimsenin anlatıp, anlayamayacağı bir ruhtadır.

O geciken güzel çanta, o eski, o araçsız, güzel Ankara, o güzel çaresizlik.

Ben normal biçimimle doğmuşum. İkizlik gereği diyorlar kardeşim rahim içinde dönmüş, boynu içeride biraz büküldüğünden sağ yanağına dönük rahim ağzında kalmış. Doktor "hafifçe beynine dokunurum, ananın zehirlenmesini önlerim" derken sonra forseps ile almayı düşünüyormuş. Doktorun darbeleri kız kardeşimin sağ kulak altını yaralamış, kanatmış. Akan kanların sıcaklığından rahimde olan bir yumuşama doğumu sağlamış.

Kız kardeşimin doğum çığlıklarını anneanneme kim bilir kaç kere anlattırmışımdır.

Derhal beyaz, bembeyaz pamuklar... Acele hazırlanmış yataklar, yorganlar, kundaklar. Ve, bizler için:

"Tam kaybolacakken beliren mutluluk."

Kestere ya da Şekerfare

Bir Not:

Kierkegaard'ın: "Ou bien ou bien" adlı

kitabı: Felsefe'de (ya da - ya da) var ya!

Oğullarımın en küçüğü de büyüydürken, –her çocuk gibi– yeni öğrendiği sözcükleri içeren cümleler kurmaya özenirdi..

A) Onların aralarında yap, yanlış (ters pers) olanları anımsamıyorum şimdi.. Evcek, gülüşüp onunla eğlenmeden, tümcesini ona öğrettiğimizi belli etmemeye özenerek, yeni sözcüğünün anlamını ve yerini belletirdik ona.

Bellek, aykırı düzenlemelere genellikle karşıt bir kurgu'dadır. Bir sistemi vardır onun. Ama bambaşka yönlerden, bazılarını, kendi genel kurgusu içinde tutar, unutturmaz.

B) Bazıları da, sözcüğün bulunması gereken yerin saptanmayışından yanlış olurdu.

C) Benim şimdi anlatmak istediğim üçüncü tür tümceleri bambaşka bir özellik taşırdı:

Bunlar, bizlerin kullanıp, üzerinde durmadan yineleyip geçtiği sözcükleri içeren türden olanlardı. Sözcüklerin harflerinin ya da hecelerinin değişmesinden oluşan bu türler, bizleri de eleştirir, uyarırdı. Anlamını, kökenini, gelişimini araştırmadan kullanıp durduğumuz sözcükler. Latince'den olduğu gibi, türlü milletlerden, komşulardan gelmiş, tarihteki ilişkilerden artakalmış sözcüklerdir bunlar, dilde yer-etmiş kalmışlardır. Bir de, meslek ve uğraşların ortak sözcükleri vardır. Her millet, karşılıklı bir alışveriş gereği o dallarda aynı ya da ona yakın kalarak değişmiş sözcükleri kullanır. Bunlar terimleşmiş olurlar, hemen her insan uğraşı alanında hayli vardır.

Diyeceğim şu:

Keser diye bir sözcük. O gereç marangozluk dalında durur. Oysa ilk işi kesme de değildir onun. Ama Türkçe köklere bir uyum bulmuş olarak, kesme işini benimsemiştir. Oysa şimdi

“makas” yerine *kese*r diyemez miydik. Keser’e de başka bir söz bulurduk. Ki kesin vardır da, keser onu aşır gelmiştir. Netekim “balta” deriz, ama nenin nesidir, ben bilmeyorum. Onun ödevi yarmak olduğuna göre –bir zamanlar– ve günümüzde de çok yerlerde “yarak” olarak kullanıldığını çoğumuz bilirler.

Etkin, –oğlumun adı– telkadayıfına “kelkadayıfı” derdi ve ben buna gülerdim, hâlâ da güler ve evcek kullanırım. Saçsız birini görsek, yanında telkadayıflı bir cümle ile konuşuruz. Ben, saçsızlar için, yalnız ev kişilerinin yanında –asla alaylama olarak değil–: “Kel kadayıfı sevmiyor galiba” derim.

Burada, fazladan bir anımsama ile –şekerpare yerine onun küçükken “şekerfare” dediğini de nedense– bugünedek unuttum. Ailecek kullanırız; ben şekerfareyi sevenlerdenim.

Kızıma Mektuplar

Hizmetlerinin büyük olduğunu unutmuş değiliz. Yaptıklarını (eserleri) kötülük olsun diye yapmadığını bilmeyen yok. Bunlar ödevindi ama.

Bir ana çocuğunu yıkarken başına ılık su döker, kaynar su değil. Ana çocuğunu yıkamak için kollarından tutup banyonun içine batırmaz. Azar azar suyu döker, aklını, sevgisini kullanır. Çocuğunu yıkayacak derece ve miktarda su kullanır, boğacak miktarda değil.

Ananın ödevi çocuğuna bakmaktır. Ayrıca ana çocuğunu sever. Ama hiç kimse çocuğunu seven anayı, çocuğunu seviyor diye taçlandırmaz. Bu onun insanlık borcudur ilkin, sonra analık borcudur. Yapmasında değil yapmamasında o ananın insanlığının ve analığının olmadığı anlaşılır.

Bana bir ana gelse ben çocuğumu seviyorum dese ben ona şaşarım:

— Ya ne yapacaktın, diye sorarım.

Ananın çocuğuna bakması ananın borcudur. Bakılmak çocuğun borcu değil.

Vatana hizmet senin borcundur (benim de borcum olduğu gibi). Vatanın bana borçlu olduğunu ben hiç aklıma getirmedim. Hiçbir vatanın da borçlu olduğu bir insan görmedim.

Çocuğa gözle bakılmaz, gönül ile bakılır. Vatana gözle bakılmaz (hayvanlar tabiata gözle bakar), akıl ile gönül ile bakılır. (Hayvanlar akıl ile bakamazlar, sevgitabi'leri ile bakarlar), yemek, içmek, korunmak, cinsiyet hayvanlarda içgüdüleridir ve hayvanlar bunları düzenleyip önleyecek akıldan mahrumdurlar.

İhtiyacından bin misli saman, ot, su biriktirip küfleten hayvan gördün mü?

Sonra hayvanlar yedikleri kadar süt, yumurta, bal, yağ yaparlar. Yalnız yiyip cinslerinin gerektirdiği semereyi vermeyen hayvan gördün mü?

Çiçekleri yiyip bal vermeyen arı gördün mü? Yaprak yiyip
koza yapmayan ipek böceği gördün mü?

Sakın bir daha ben çocuğumu seviyorum ya! diye övünme.
İlkin gülünç olursun.

Otokopi No: 50
1923-1971 Çıkartmaları
Yıllanmış Günlükler
Gece Uyanmalarından

— Başkasından kopya çekecek kadar, bu konuyu biliyor musun sen?

— Hayır, bilmiyorum o konuyu. Ben bildiğim konuyu kendimden kopya ettim.

“Kopya” sözünü çıkartma (decalquer) karşılığı kullandım.

* * *

Girerken sordular:

— Dört adı olan bir şey söyleyiniz?

Çıkarken sordular:

— Bir adı olan dört şey söyleyiniz?

Ben bu iki soruyu da

Cevapladım bu kitapta

* * *

Önce

Bunların tümünü günü gününe yazmadım.

Dr. 6 saatte bir alacaksınız bu ilacı.. dedi. Ben bunu hiç uygulayamadım.

Patron, her sabah 9’ da geleceksiniz.. dedi. Bunu da yapamadım.

Her akşam 6’ da paydos. Onu da yapmadım.

Yakın dostlarım vardır. Arada bir uğrarım, akşam ziyareti niyetine:

“Ben ne gelmesini biliyorum. Ne de gitmesini öğrenebildim” derim sabahleyin çıkarken.

Günlük olmasına günlük. Ama “her akşam yatarken”, ya da “her sabah kalkar kalkmaz” türünden değil.

Tek belirgin yanları, olmuşluklarıdır, bir de yılları. Yetmez mi?

Özdemir Asaf
5 Kasım 1970*

Fareyi Okumak

Saat 2'ye beş var. Çekmecedeyi fare var. Elimde bir gazete var. Gazeteyi bırakmalı. Çekmeceyi açıp fareyi okumalı.

Çekmeceyi açtım. Fare kaçtı. Küçük bir şeydi. Sesinden anladım.

Çekmecedeyi mektuplar var. Silme dolu. Bir zarf çektim. 1949 tarihli. 1750 kilometre uzaktan. Batı yönünden gelmiş. Ben daha Erzurum'dayım o yıl. Askerim.

Bir cıgara yaktım. Gazete, “suyu kaynatmadan içmeyiniz”, “elinizi ağzınıza götürmeyiniz”, “aşı olunuz” diyordu. (Dünkü gazete ise, Sağlık Bakanının ağzından: “İstanbulcuların tümü aşı oldu, aşı bitti” diyordu.)

Başbakan ise dün bir yerde demiş ki: “Zelzele, yangın, kole- ra gibi şeyler takdir-i ilahîdir.” Ona ben ne diyeyim.

Ben de dün gece bir ara Montaigne'i karıştırırken Emmius'un bir sözünü okumuşum:

“Tanrı vardır deyorum, deyeceğim her zaman.

Ama insan işleriyle uğraştığını sanmam.”

Kime inanmalı? Ben fareyi inanıyorum. Şimdi ayakkabı kutularımın arkasında, o da konuşuyor. Başbakandan daha gerçekçi şeyler söylediğine inanıyorum farenin.

Bir Belediye Başkanına kızan Başbakan “sefalet edebiyatı yapmayalım” diye terslemiş adamı.

Belediye Başkanı olmadan ben cevap veriyorum, Başbakaan: “Cehalet edebiyatı yapmayalım.” Ama, cehaletle başa çıkıl-

* kitabın daha adını koymuş değilim.

maz, o da bir takdir-i ilahîdir derse bana. Ben de derim ki ona:
— Aradığın bizde yok. Sen de oradan bul.

1949 tarihli mektup, beni buradan oraya götüreceği yerde, oradan buraya getirdi.

(Ekim 1970)

Postaya Atmak

Buradaki ben, oradaki ona bir kitabını göndermek ister. Yıl 1955. Büyük Postahane.

Elimde bir zarf, içinde iki kitap (kitabın biri, belki bir başka dost öbürünü almak isterse, o birinci onda kalsın diyedir).

Pul memuru:

— Son günlerde, diyor, alınan bir karar var. Dışarıya kitap vesaire göndermek için “Kambiyo’dan izin” gerekir.

Ben:

— Bunun mektuptan ne farkı var?

— Şefe gidiniz.

Şef zarfı açtı. Baktı. İçine bir iki göz attı. Ve dedi:

— Bu ne kitabı?

— Yemek kitabı. Demek geldi içimden.

— Neye iki tane aynı kitaptan?

— Hiiiç.

— Ne maksatla gönderiyorsunuz?

— Anlamadım.

— Yani ticaret maksadıyla mı?

— Şimdi anladım efendim. Bu kitapların bedeli ikişer buçuk lira. İkisi beş lira eder. Bizim de ticaretimiz bu kadar olsun beyefendi. İnanın daha fazla ekonomik durumum yok. Ayrıca sanayici de değilim. Şair olduğum için, üretimci olarak kitaptan başka bir alanda çalışamıyorum. Bunları numune olarak gönderiyorum. Eğer anlarsak, büyük bir parti mal ihraç edeceğim. O zaman tabîi ülkemize döviz gelecek. Ben de kazanaçağım, siz de.

Falan filan demek için vakit yoktu.

— Yani ticaret maksadıyla mı? diye sorunca şef.

— Hayır, dedim dışımdan, ve gülümseyerek şefe, “ziyaret maksadıyla” denebilir efendim dedim. Gülüştük. Anlaşmıştık.
Peki, peki dedi. İzin verdi.

Büyük bir duvarı aşmışdım. Artık gelecek beni bekliyordu.

Pul memuruna döndüm. İzin verildi, dedim. Döndü, camlı bölmedeki şefe baktı. Şef de ona bakıyordu. Baş ve göz işareti ile ilgi kurdular. Şef, tamam, der gibi başını salladı.

— Pul memuru da birkaç sayfaya göz attı:

— Neye her şiirin altında şairin imzası yok, dedi.

— Kitap olduğu için, herhalde kapağında var diye, koymamıştır, dedim.

Kitapları zarfa koyduk. Pulladık. Memur aldı, omuzunun üstünden savurarak hiç dönmeden arkasında duran sepete, bir atışta tutturdu.

— Öyle hızlı atmasanız olmaz mı, kitap köşelerinden çarpınca bozulur, dedim.

— Daha gidinceye kadar o çok atılacak, dedi.

Bir cumartesi günü, öğle sonrasıydı. Postahanede kalabalık yoktu. Ben bir şairdim. Bir dostuma, Fransa'ya iki kitap göndermek istemişdim.

* * *

Birkaç gün sonra, oradan bir mektup aldım. 31. 7. 1955. Dost övüşleri vardı içinde. Şu birkaç satırı buraya alıyorum:

“Kapağına çiziverdiğin Cami ve Eiffel Kulesi buluşun bizim gibi diğer dostların da çok hoşuna gitti.”

* * *

Kitabı sepete basketbolcu ustalığından öte bir güvenle fırlatan memura gidip:

— Cami ile Eiffel Kulesi kırılmamış, desem mi diye düşündüm.

Dilimizdeki “Postaya atmak” deyimini aklıma gelince, caydım.

Koşu Devam Ediyor

Bir mektuba cevap vermişim. Yıl 1946. Erzurum'dan bir şair dostumdan gelmiş. Onun zarfı içinde benim cevabımın müs-vettesi de var.

O benim şiirlerimi eleştiriyor. Bana şiirler göndermiş, eleşt-tirmemi istiyor.

O, son çıkan üç şiirimden ikisini beğenmiş (dostları da öyle). Birini beğenmemiş, bana göre bulmamış.

Beğendiklerinden çok, beğenmediği şiirim için söylediğini beğendim, gururlandım. Bana göre bulmaması'nı sevdim.

Bunun, bana bir şeyler katacağına inanıyorum.

NOT:

Burada diyor hiç sanat hayatı yok. Gazetecilerde yalnız Fantoma'lar. Sonra, bir sürü soru soruyor bana. CHP'nin şiir armağanının Tarancı'ya verildiğini, daha ilân edilmediğini, bu-nun doğru olup olmadığını, ki ben daha onu bile duymamışım. Sonra yeni çıkan iki şiir kitabını görmediğini yazıyor. Ki ben daha duymamışım. Bir de Dergi'den söz ediyor, çıkacakmış..

Borsa kiraathanesi ile Suna'daki haftalık toplantılarımızı soruyor.

Biz İstanbul'da toplanıyoruz. Ama ben ve arkadaşlar onun duyduklarını daha duymamışız.

Bulut

Yıl 1944. Beykozlu, ama Ankara'da iş gereği oturan bir şair dos-tumun bir mektubu.

Beni öven satırlar var. Kendi şiirlerini göndermiş:

— İki aydır yazamıyorum. Kuruyup gideceğim, gibi geliyor bana, diyor.

Yer yer şair mektubu. Ama sayfalarının (4 sayfa) çoğu bir memur havası içinde.

Gereksiz zaman anlatımları ile, şairliğinin örtüleceğini kendisi bildiriyor.

Bu yazının adını “Bulut” koydum.

Kalmaktan “kalıt” olduğuna göre bulmaktan “bulut” neye olmasın. Daha önce bunu neden düşünmemiş olduğuma şimdi şaşıtım.

O Kadın Kaçar

Bir tomar şiir, bir zarfın içinde. Bunlar nasıl diye sormuş. Şimdiye kadar da adını duyuramamış birisi. Ona cevap vermişim. Yıl 1945.

Şunları atmadan önce birkaç satır not edeyim dedim:

“Şiirleriniz, dışından hep aynı görüntüyü veriyor. Bu, göz için.”

Aralarında üç tanesi belirli bir baş ile belirli bir son arasındadır, anlatıma ve iletme ulaşmış. (O zaman dilim böyle değilmiş. Şimdi Türkçeleştiriyorum)

Onlarda bir kesinlik var: İnsanlara diyeyim, konulara, sen sarışsın, sen esmersin, sen kısa, sen uzunsun demişsiniz.

Öbürlerinde, okunamayan ya da kırılmış eski metin (kitabe, taş) çözümlemelerinde olduğu gibi “hiçbir şey tam yok” ama çok şey var, aralıklı aralıklı. Sonra dörtlemelerin içinde sıkışıp kalmışsınız.

Biçim konuyu ve deyişi yaratamayacağına göre, konuların ve deyişlerin de tümü (aynı) eş vurgulu, birbirlerine yakın ağırlıkta dörtlemelerle kısıtlanamaz.

Kadın kalıbı ile erkek ayakkabısı yapan birisi bana bunu söylese, ben ona:

— Sen ustasın, ama kunduracı değilsin, derim.

Kübik bir villânın bahçe duvarı ile kalenin duvarları.. Biri birine hafif gelir. Ama öbürü de ötekine (bırakın ağır gelmesini) gülünç gelir ilkin.

Venüs’ün karikatürünü yapmak konusunda iki görüş vardır, bilirsiniz. Biri der ki bu bir deha işidir. Karşı taraf ise bunun cinnet olduğunu söyler.

Acaba gerçek bunların ikisinden birinde mi?

Bence hayır. Yanlış başlayan şeyin yanlış sürdüğü ise, evet.

Şiiri siz yakalayın biçimini şiir getirsin ya da kursun.

Siz biçimini kurup, şiire gel gel diyorsunuz. Bir ev, bir oda döşeyip bir kadın aramak gibi oluyor bu. O kadın kaçır.

Kadınınızı bulun. Evinizi, odanızı beraber döşeyin.

Her biçimin şiiri olduğu gibi, her şiirin de niye bir biçimi olmasın. Anlatabiliyor muyum?

Kendiliğindenlik. Bunu “duyma” denen “duyuş” denen şairlik özelliği için kullanıyorum. Ki bunu anlatmak, bana da size de çok olur.

Kalıpçıların işi budur. Kumpaslarını bunun için kullanırlar, ölçerler, biçerler.

Endüstrinin temel dayanaklarından biridir kalıpcılık.

Parçaya göre kalıp, kalıba göre parça.

Parçalar bir araya getirilir, ve makina, motor ne ise, çalışır o.

Yamaçılık yapılmamalı. Yamacılık, bunu açıklamak istemiyorum burada.

Ne bulursan yan yana, yapıştır ya da dik. Palyaçoların giysileri ne kadar da güzeldir. Gözleri ayırmaz üzerlerinden. Onların işi kendi içinde kutsaldır bence. Her iş gibi. Şiirinki de neye olmasın.

(12. 3. 1945 günü yazılmış)

Temmuz 1970 İst.

Millî Eğitim Basımevine gittim. Kapıdan tam girdim, merdivenlere yöneldim. Baktım yukarıdan birkaç kişi iniyor. Farkına varmadım önce, hiçbir şeyin. Ta ki müdür arkadan bana eliyle, gözüyle:

— Sen odama çık ben şimdi döneceğim.. işaretini verinceye kadar. En öndekinin Millî Eğitim Bakanı olabileceğini, onun arkasındaki umum müdürü tanıdığım için anladım.

Şu anısını yazdığım bugün ne o Bakan var ne de o umum müdür. O bakan önce umum müdürü uzaklaştırdı. Sonra da seçimler bakanı. Müdür yerinde.

29 Ekim 1970, Perşembe

Ben bir şair olarak yaşamı (derinliğine, genişliğine) açamazsam, yaşam da beni akışına alır götürür.

Kasım 1970

Ödüller verildi.. Yeni ödüller verilecek.. Radyo, TRT roman ödülüne yapıt gönderme süresinin bittiğini söyledi...

Oldum bittim ödüle ısınamadım. Hiçbirine de katılmış değilim, bugüne kadar. Ödülleri sınava benzetiyorum. Ama kim öğretici, kim öğrenci, bilemiyorum. Kime ün verelim diye mi düşünülür? Yoksa kime para verelim mi diye?

Kimse kimseye ün veremeyeceğine göre, geriye bir para kalıyor. Ona da kimin ihtiyacı var, kimin yok, öyle belli ki.

Ne zaman ödül dense aklıma parası geliyor. Ama paraya gerek duyduğum zaman aklıma hiç ödül gelmiyor.

Kasım 1970 (29 Ekim ile 10 Kasım arası)

Tembellik, çalışkanlık. Bu iki kavramın anlamlarını belirli, kılmıdamaz bir yere yerleştiremedim bir türlü.

Okul açısından başka, yaşam açısından başka görüntüler çıkıyor içlerinden. O kadar ki her iki açıda da, kendi içlerinde ayrı ayrı yollar gösteriyor.

Okulda birini önde götüren çalışkanlık, okul ile bittiğinde yaşamda bir sürüye sokuyor onu.

Bitmediğinde, çalışkanlık süre süre, yaratıcılığa dönüşmezse kendini yinelemeye düşüyor, ona eklenen unutmalarla bölünük örneğini veriyor. Hırsa kapılırsa para ya da politika alanlarında yırtınıp sürünüyor.

Çalışma kavramına saplanan kafa, konusunu yitirince, çalışma sözü içinde bir biçimde donuyor: Dolap beygiri. Düşünce yoktur artık.

Tembelliğin de anatomisi öbüründen ayrı tablolar çizmiyor. Yalnız ayrıldığı bir yanı var. Düşünceye sürekli zaman buluyor tembellik.

Okulda tembel bellenenlerin çalışanlara oranla yaşamdaki başarılarının çokluğu, bu kanıyı destekliyor.

Bize yanlış sunmuşlar bu iki kavramı. “İşin özü kafayı çalıştırmaktır” diyebilirlerdi. Çalışma biçimi içinde kafayı dondurmak.. Ya da tembellik durumunda kafayı uyanık tutmak sonucuna vardırıdılar okul ve yaşam düzeylerimizi.

Üstüne bir şey katmadan çalışmak. Veya bir şey bulmadan tembellikte direnmek. Kaç kuşak bu iki çıkmazda tıkanıp kaldı.

Nasıl çalıştığını bilmeden didineni değil, ne ayarlayacağını kuran tembeli tuttuk, doğru olarak. Hiç olmazsa tembelin kafası bir ölçü sayıyor, bir ortam arıyordu. Bunun için bulanık değildi.

İş, demek ki kafada yani akıldaymış.

Boşuna bunca yıl göz ile gönül ölçüleri arasında bir iki kuşak harcanmış.

O kuşaklar ki, şimdi biri tutucu, öbürü sömürücü iki uç olarak ülkeyi çekiyor.

Kurucusu eşsiz bir ülke, ondan sonra gelmemiş ona uygun bir yönetici (kişi ya da grup) beklemekte.

18 Kasım 1970

Saat: 03.30

İlkin avukatın mektubunu hatırladım. Birkaç gün oluyor geleli.

Müvekkilim oturduğunuz evin sahibi. Sizden bir cevap çıkmadığını bana bildirdi. Bu durum karşısında diyor, bana düşen ödevimi yapmaktır.. Sizi evden çıkarma işlerine bir iki gün de ben bekledikten sonra başlayacağım.

Avukat bunları, avukatlık eliyle ve diliyle ve incelikle yazmış.

Etkisi daha etkili oluyor inceliklerin. Bu bir iki gün içinde, birikmiş kiralari ödeyip ödeyememek..

Sizden bir cevap bekleyorum, acele, diyor.

Uykuya bakıyorum, odanın hiçbir köşesinde görünmüyor.
Saat 04.30'u vurdu: Saat de deyor ki zaman ilerleyor.

Bir kara sinek, ışıktan şaşırılmış.. vızıldıyor: O da deyor ki:
Zaman dediğin öyle pek uzun boylu bir şey değildir.

Gecenin Biri: Aynı Gece

Bir çekmece açıyorum. İçi fotoğraflarla dolu. Yıllarca içinde durduğumuz kartlar. Yıllardır içinde durduğumuz.

Ama, birkaçına bakıyorum. Daha elime ilk aldığımda, Mustafa Şekip Tunç'lu bir tanesi. Bir zamanların 1949 ya da 50nin bir gecesini.. Beyoğlu'ndaki Mimarlar Kulübü'nde bir masa başı söyleşisinde çekilmiş.

Ben bir kitaptan bir şey okumaktayım.

Yanından bir başka kart uzanıyor. Anımsıyorum: O günün akşam üzeri orada bir şiir okuma toplantısı yapılmıştı. Elime ilk gelen kart onun gecesini gösteriyor. İkincisinde ben şiir okurken görünüyorum. Yıllardır içinde durduğumuz kartlar değil bunlar. Durmadığımız kartlar demeli. Çünkü ilkinde Mustafa Şekip Tunç gibi, ikincisinde de, ben şiir okurken bir masanın önünde, tam sağ yanımda duran Haşmet Akal yok bugün.

Şimdi ummak isterim. O günkü şiir okuma toplantısında okuduğum şiirler yaşamı anlatıp açıklamış şiirler olsun.

(Kartların hepsini bir elden ve gözden geçireceğim. Bir şey yazdırırlar)

Ben senin yerinde olsaydım öyle yapmazdım.
Ben de senin yerinde olsaydım böyle yapmazdım.
Ben senin yerinde olsaydım şöyle yapardım.
Ben de senin yerinde olsaydım böyle yapmazdım.
Ben de..

Bilir-kışı Raporu

— Herkes beni çok anladı biliyor, oysa ben az anladım sanıyorum.

— Ben ise hiç anlamadım. Ama beni herkes çok bilir sanıyor.

Çoğunluğun demediğı, demeyeceğı ama öyle olduğı ve olacağı durum... Yukarıda özet olarak sunuldu.

Yalnızlık

Yalnızlıktan korkmak ya da korkmamak değildir önemli olan.
Onu duymak ya da duymamak önemlidir.

Yalnızlık dışarıdan gelmez; insanın içindedir.

Ben büyüklerimin yaptıklarına varamadım belki..
Ama onların yaptıkları yanlışlıkları hiç mi hiç yapmadım.

Uyanmak başka, kalkmak başka.

Uyanmışımdır, gözüm aralanmıştır ama kalkmamışımdır. Bir konu üzerindeyimdir.. Bir konudan geliyorumdur. Kaç kez “kalkınca yazarım” deyip, aklımda kalan “kalkınca yazarım”la baş başa oturup düşünmüş, neyi yazacağımı (kesinlikle) bulamamışımdır. Bir duvar vardır sanki, ardına bir türlü geçilememiştir.

Oysa o bir fıkra, bir aforizma, bir şiir’dir. Sözcük-be-sözcük gözlerin önünde yazılmış, hayır “serilmiş”tir.

Ben o tür “serilmiş” yazılardan dolgun bir kitap çıkarabilirdim. Her iki anlamında da “iyi de” olurdu.

Netekim şu satırları öyle yazdım: 1980’in 26 Martı; başlanca saati: 04.07. Bitişi: 04.27.

Son olarak ekleyeceğim: Bunları üç dakikada sanıyorum gözlerimin önüne serdim. Yazışım 20 dakika almış.

EK: Düşün’ümde bir şişe bira üç sigara içmemiştim.

* * *

Uyanıverdim.. Gözlerim aralanmıştı.. Hemen yumdum gözlerimi. Oysa bir romanı derli-toplu –okumuyor– gözlerimin önündeki bir alan içinde boyutları, kişileri ve olaylarıyla geçiyordum. Hemen kapadım gözlerimi: Kaldığım yerden sonuna –doğru– götürmek için. Nerdeee...

Kalktım bunları yazdım.

EK: Roman Lâtin Amerikalı kökenli idi. Ne romanın adı var, ne de yazarının. Ama konu?

Bir adam.. Başkente geliyor.. Havana’ya sanıyorum. Okuyor, bitiriyor.. İşe giriyor: Havana gümrüğü “sağ bölüm” müdürü oluyor..

Gözümün önünde gümrüğün kuşbakışı bir plânı belirmişti. Aslan gibi (!) dört oğlu yetişiyor. Gümrüğün “sosyal tesisleri”nde aşklı, kavgalı-dövüşlü, spor’lu, müzikli, danslı, birbirine güzelcecik bağlantılı serüvenleri onların..

Babalarını vuruyorlar, (babaları vuruluyor) oğulları kıyasıya haşarı, atak; “atılım” diyebileceğim bir yaşam yolu’na giriyorlar. Bir yerde, en büyükleri şöyle konuşurken –evet, tıpatıp şöyle konuşurken – uyanıverdim:

— “Babamızı rüşvet aldığı ya da almadığı için vurmadılar. Çok iyi biliyorum bunu.. Almayacağı için vurdular” diyorlar..

Güney Amerika’da bir ülkede Cesar Romero (San Salvador başkenti El Salvador başpiskoposu) diye birini, arabasına bomba saklayarak yok etmişler.

Rahip Romero – dün akşam TV’de de gösterildi – barış, kardeşlik ve bunlara bağlı türlerden bir insanlık tutumu ve düzeni önerirmiş. Geçen yıl da Nobel Barış ödülü adayları arasındaymış.

Demek başka konuların da adayları varmış. Onlar, karanlıktaki yollarında bir örgütün üyeleri olsa gerek. Romero’muz ise aydınlıktaki yolunda tek.

EK: Gel de ek’leme.. Hani bazı oyunlar görmüş, bazı kitaplar okumuşuzdur: “Konu herhangi bir zaman diliminde herhangi bir ülke’de geçer” der başında.. Bu da onlardan.

Ve böylesine – bu gibi olaylar yirminci yüzyılda çoğunlukta. Nerdeyse, önümüzdeki yüzyılda hemen her oyun böyle oynanacak.

* * *

Eskiden diyeceğim, bizlerin okuma-öğrenme çağında yapıtlar “yaşamdan bir kesit” idi genellikle.

Başkalarına serüvenleri, aşkları, yaşamları ve ölümleri anlatıp açıklıyorlardı okuduklarımız.

Yazarların olayları, olayların yazarları idi eski’den. Artık olaylar yazıyor. Okuyucular okumuyor, okuyucular okunuyor.. Yazarlarınca.

* * *

Ben okumadım. Ama kesinlikle söyleyebilirim ya da “öne sürebilirim” ki, oralarca öyle bir roman bulunsa gerektir. Batista dönemini anlatan bir roman.

EK: Ben 1954 yılı 4 Temmuz günü öğleye doğru Havana’ya ayak basmıştım. Amerikalıların kurtuluş bayramları. Kurtuluş kutlama yansılarını gözle görülürcesine idi. Amerikan doları ile Küba doları eşit işlem görüyordu para piyasalarında. Bildiklerim – kişisel öbür anıların dışında – bu kadar. Bir durumlar görmüştüm. Ve gazeteme “Batista’nın suyu ısınmış” adlı bir gezi makalesi postalamıştım Havana’dan.

Florida, Miami'de Beach'de Shirley Backwoold'a kumların üzerine bir aşk mektubu yazdım; unutamıyorum. Sonsuzluk gibiydi.

Yanına çizdiğim, sarayın odalarından birindedir her hal.

Bir dilim karpuz. Hiç aklıma gelmezdi. Bir yazdı. Roma'da sokaklarda beyaz arabalarda dilim dilim karpuz satıldığını gördüm. Daha doğrusu karpuzun dilim-dilim satıldığını gördüm.

Unutmadım. Dilimi on liredi idi, onbeşlikler de vardı. Yedim de yedimdi. Bunları yazmamın nedeni, o zamanki ilk şaşırışım.

Bir de şunu anımsıyorum:

New York'da da bir gün, (akşam üzeri geç vakit) gene beyaz pepsi-cola arabasını gördüm. Sekiz sent idi. Oysa Coca-Cola on'a satılıyordu. Bir Pepsi istedim, adam (önce parayı istedi ve aldı) şişeyi açtı uzattı. Gitmeye başladı. Ardından seslendim. Aceleyle içiyordum; şişeyi vermek için.. Şişeyi gösterdim, bir an beklemesini söyleyecek oldum.

Unutmuyorum.. Kaldırımın kenarını gösterdi, bırakmam için. Yürüdü, çekti gitti.

NOT:

Böyle bir şey gündüz olamaz. Geceye doğru olur. Çünkü gece çöpçüler tüm sokakları basınçlı suyla yıkayarak, suların sürüklediği her şeyle beraber, akıntı yönünde durup onları da toplayacaklar. Atılacak gidecekti.

Bunun üzerine öğrendim:

Yiyecek içecek şeylerin, ikinci kez aynı kaba konmalarını yasaklayan yasa varmış.

Çöpler ayıklanırken şişeler de kırılıp, fabrikalara gidecek.

Hastalıklarımız Azalıyor mu

İsveç'den:

Verem hastalığı yok denecek kadar azaldı.

Diyorlar ki ikide bir. Bakanı filan. Yok verem yok gibi, sıtma hemen hemen gidiyor... Bir sürü çareler, ilâçlar, tedavi yöntemleri, buluşlar...

İsveç'de iken (bir zamanlar verem hastalığı rekortmenleri Skandinav ülkelerinden biri) verem hastahanelerinin, hastahanelerdeki verem yatakları sayısının azaldığını söylemişlerdi. Stokholm'de, bir zamanların ünlü bir verem hastahanesinin doğrudan doğruya akıl ve sinir hastalıkları hastahanesine dönüştürüldüğünü söyleyip gösterdiler.

İsveç üzerine bir monografi hazırlıyordum, başvuru kitaplarımdan birinde tüm İsveç'de hasta yatak sayılarından söz ediliyor ve deniyordu ki: "Tüm İsveç'de verem için ayrılan yatakların sayısı sembolik olarak 1000'e indirilmiştir. Onlar da, gerektiğinde başka bakımlar için, başda akıl ve sinir – asabiye – hastalıkları için kullanılmaktadır."

Buna karşın, asabî hastalıklar sayısında giderek ilerleme görüldüğünden ve bunun nedenlerinden söz ediliyordu.

Bence hastalıkların azaldığı yok.. Yalnız dalları birleştirilip küme'lendiriliyor. Örneğin bir zamanların *patoloji*, ardından *genel patoloji* adı altında toplanan hastalıkları da bugünlük genel tanımlaması içinde.

Ayrıca, bir zamanların "ruh hastalıkları" denen türü – bugünlük diyorum – "Psikosomati" adıyla anılıyor; yarın kim bilir Psikososomati de kaç bölünecek. Transplantasyon (organ nakli) de öyle. Ve, olup da daha bilmediğimiz hastalık. Ve de, hem bilmediğimiz, hem de "olacak olan" hastalıklar. Bir şey daha var: İleride yapacağımız, yaratacağımız hastalıklar. Bir yerde bu da söz konusu.

Belki insanda olmayan bir organın farkına varıp, yepyeni, yapay bir "organ takma" dalı da gelişecek. Madem ki bir tez'e

göre insan türünün gelişmesi (yani bu hale gelmesi, eğer gelişme ise bu) 2 milyon yıl erken olmuş. Yani insan iki milyon yıl daha, iki ayağı üzerinde doğrulmasaymış, daha denenmeden geçmiş (uçaklar gibi, ki onlara da yetmiyor) olur, bir sürü eksiklikleri, bu arada hastalıkları olmazmış. Yani sizin anlayacağınız, sözün gelişi: Biz insanlar Doğa A.Ş. tarafından tam denenmiş olmadan, acele piyasaya sürülmüşüz.

Belli olmuyor mu?

Artık önemli işlerimizden biri, bulduklarımıza ve yaptıklarımıza yetişmek için çaba harcamak olmalıdır.

İlâç hastalığı geçerse ya da, ilâç hastalığının önünden giderse yalnızlık da insanların önüne geçer.

Onlara bir düşmek kalır, içine. Oysa yalnızlık insanın eski ve yorgun buluşlarından biridir.

Çocukluk

A/. Elde edemediği, isteyip de alınmayan, ya da izin verilmeyen bir şey için ağlamaktır.

B/. Yitirip ya da kırdığı bir şey için üzülmelerini bilmek. Bu çocukluktur. Çocuk içindedir onun.

* * *

Büyüyünce A unutmak olacak, ağlamak B ye inecektir.

“Tanrının dediği olur” diye yazmış gezginci satıcı arabasının kenarına. Ve yanına çömelmiş, uyuklarcasına dalmış. Arkasında Yenicalı, önünde Galata Köprüsü...

Gün, bir temmuz cumartesi.. Saat 17.

— Bunu kim yazdı?

— Ben. Yazdırdım.

— Kim söylemiş bu sözü?

—

— Yazıyı yazan mı söylemiş? Yoksa ona bir başkası mı?

—

— Tanrı, “benim dediğim olur” demiş. Ya da bunu birisi duymuş mu?

— Varma üzerime. Kim demişse demiş.

— Diyelim ki sen, ya da senden önce bir başkası demiş.

O zaman, o Tanrı adına bir söz söylemiş olur. Yani, onun dediği olmuş olur. Öyle değil mi?

Demek ki, biri, birileri olmuş ki, ve de var ki onların dediği oluyor.

Onlar bilim adamı olsa idiler. Hem başka şeyler demiş olurlardı. Hem de o gün (bugün) başka bir görüntü olurdu İstanbul’da, Türkiye’de, evrende.

Evlerine uğradım. Zile bastım. Açtılar. Bir kısmı odada oturuyordu. Bir kısmı balkondaydı. Saydım; ben dokuzuncuydum. Bir daha saydım. Gene dokuzuncuydum.

Odaya baktım. Odaya göre altıncıydım. Balkondakilere baktım. Onlara göre üçüncüydüm. Şaşırdım. Meğer içlerinden biri o arada cıgara almak, konyak var mı diye sormak için dışımıza çıkmış. Şaşırdığımı söyliyeyim mi, söylemeyeyim mi diye düşünmeye vakit bulamadım. Çünkü bir o, bir öteki: “Sende bu akşam ne var” diye soruyorlardı. Sesleri arasında bir aralık yakalayıp girdim:

Akşam mı şimdi? deyiverdim. Gece, dediler.

Öyleyse, dedim.

— Ama sende bir şey var, dediler.

— O başka, dedim.

Ki o sırada, o demin dışımıza çıkan odaya geldi. Bir dakika kadar odada olduğu halde içimize giremedi.

O hali bana onu dokuzuncu gibi gösterdi.

Cıgara ile konyak peşinde iken ben bir ileri geçmiştim. Onun yerini almıştım. O dokuzuncu olmuştu. Ama ben onun da öbürleri gibi sırasını bilmediğim için kendimin kaçınıcı olduğumu bulamıyordum. Bildiğim tek şey onun dokuzunculuğu idi.

Önce birinciye aramak akılca kolay gibi duruyordu ama, hisce en zoru da oydu. Kendimi birinci saysam, iş gene bitmeyecekti. Zaten bırakmazlardı. Hem ben de orada birinci olmayı pek istemezdim.

Zaten ben kelime sayarken bir başka ad geçti oradan, söylenmişlerin arasına girdi.

Bir onuncu bu gece daha iyi olamazdı. Hatta çok fena olabilirdi.

Birden bir üşenme sardı beni. Bir yorgunluk da duydum. Bu ikisi oradakilerin hepsine kızdırdı birden beni. Gülüşleri

gözlerimden düşmanlık bulmadan geçiyordu ama kulağıma başka geliyordu.

İlk anlarda kızmaktan kendimi kurtaramadım. Baktım, arkası da böylece sürecektir gibi geldi.

Dokuzuncu yerine koyduğum, susup duruyordu. Onun bilmediğim sırasını kendime vermekten utanıp da ağlarım diye korkmaya da başlayınca, kalktım: Ben gidiyorum diyeceğimi sandıkları için onlara böyle demeyecek olsam ne olacaktı. Hiç. Hiçin kapısını bir aralasam yandım demektir. Ben ne zamandır, her şeyin bir arada orada olduğuna kendimi zorla inandırmıştım. O yüzdendir ki, şüpheli ve paradoksçu demeye başlamışlardı bana zaten.

Bu sefer kendi kapımı zorladığımı anladım. Onun da şimdi yeri değildi. Bu yerde vaktim azdı.

En iyisi odada söylenmedik duran kelimeleri şöyle bir sayayım dedim. Elli yoktu bile. İyice sayamadım. Söylenmişlerin dumanı ve gölgesi engel oluyordu. Kırtan fazlaydı.

Adam başına bir ellik parmak hesabı bir şey düşüyordu kestirmeden. Aslında, az sayılabilirirdi bu. Ama o gece ve o topluluk için hiç de az değildi.

Ben gidiyorum, deyiverdim ve yürüdüm. Söylenmemiş kelimeler kalıyordu. Onlara da acıdım:

— Sabah olmadan pencereleri açın, sakın unutmayın, demeyi de unutmadım.

Eğer son olarak onları söylemeseydim hem o kelimelere kötülük etmiş, hem de kalanları yanlış yola atmış olacaktım. Çünkü o zaman, benim çıkıp dolaşır birazdan döneceğimi sanıp bekleyebilirlerdi beni. Çünkü eskiden öyle yapmışlığım olmuştu ve onların arasında bunu görmüşler vardı. Ötekilerine anlatırlar hem kendileri yanılır hem de dinleyenleri yanıltırlardı.

Bilirsiniz. Edebiyat arşısında bazı zamanlarda, genç edebiyatçıların eskimeye doğru geçtikleri sıralardaki durgunluktan faydalanarak ortaya bazı yeni gençler çıkar ya. İşte gene onlardan biri birkaç aydır klâsik sanat dekoru ve çevresi içinde gözükmeye başlamıştı. Bir fırsatını bulup, yoksa yaratıp kendini lanse etmeye çalışıyordu. Bu işin ayrıca kendi içinde sevimsiz olduğu yetmiyormuş gibi üstelik delikanlımız da sevimlilikten yana hayli fakirdi. Önemli bir kaygısı vardı, kimseye benzememek - ve bu onda sadece bir tek istek olarak kalıyordu.

Bir gün gene tatlı (!) sesi ve şirin (!) kelime ahengiyle bir şiirini okuduktan sonra ortalığa çöken sessizliğe bir giriş yaptı:

— Ben son zamanlarda yazarlar gibi yazmıyorum. Bende galiba yadırganan bu.. dedi.

Özdemir Asaf hiç anlamamış, daha doğrusu ters anlamış gibi:

— Estağfurullah. Siz de pek âla son zamanlarda yazamayanlar gibi yazıyorsunuz.

Kahve

YAHU, şu lokomotif su alsın da Yerköy'den kalkalım

Bazıları söze başladılar mı, durmasını bilmezler. Durmasını bilmezler diyorum, susmasını değil. Çünkü sözlerini bağlayamazlar, bir çizgiye çekemez de ondan duramazlar bir türlü. Araya yan hatırlamalar, ya da kendi hatırladıklarını kendilerine pekiştirmek için yinelemeler katarlar. Sözleri de sağa-sola vurur da vurur, yalpalaya-yalpalaya sürer.

Örneğin bir gün, arkadaşlarımızdan biri – içkinin de etkiyle – sözü Yozgat'tan aldı, trene bindirdi Yerköy'e getirdi. Tren orada durdu, lokomotif su alacaktı. Sonra döndü dolaştı durdu. Ben masaya, kronometre andırırçasına saatimi koydum.. Para etmedi.

Gene başka bir yerlere gidiliyordu.

— Aga, dedim, şu lokomotive su al da yolumuza gidelim.

Benim lokomotifim de su almasını yazımın içeriği gibi biraz uzattı. Bitireyim:

Bir gün, (bir içki masasında) gene bir arkadaşımız, tarih'e dalmıştı. Konusunun çizgisini çekmiyordu da bilip hatırladıklarınla düğüm üstüne düğümler atıyordu. Şimdi hatırlamayorum söz nereden yola çıkmıştı. “Efendim, Viyana'ya kahveyi biz götürdük” dedi.

Evet, dedim ben; dönerken almayı unutmuşuz, hâlâ da bulamıyoruz bir türlü.

* * *

Söz kahve'den açılmış iken:

Hilton'da N. Ataç ile konuşmamız.

Ben bir şey çalamam, ilkin tutuklanmaktan yatmaktan çok korkarım bir kere dedi ve: Ama diye eklemiştii; açık söyleyeyim

kahveyi gerekirse çalarım. Kahvesiz duramam çünkü. Bana, ben kahvesiz isem, Şurada kahve var deseler, kapıdan girer, pencereden sızar, her türlü cezayı göze alır kahveyi çalarım.

Hayat Arkadaşı

Bir günlük-gazete'nin "Hayat Arkadaşı" köşesindeki başvuru'lara gözüm ilişti.. Küçük küçük seslenişler, karmakarışık toplumsal yaşam durumumuzun uğultuları arasında bir yer edinmiş, fısıldaşıyor. Bir sürü rumuz.. Bir sürü özelemsel yaşam isteği.. Aranıyor, çağırıyor biriler birilerini.. Hepsi iyi niyetli mi? Kesinlikle biliyorum ki değil.

Artık, insanları o kadarcık tanımaya başladığıma inanıyorum. Çoğunluk, CİDDÎ, çok CİDDÎ, eş arıyor. Ardından gelen istek İNANÇ. İnançlı olunmasını isteyor, ya da bekliyor; inançlı iseniz diye pekiştirenler var. Gerçek - Sevgi - Acele - Samimi Duygular - Yuvaya Çağır - var..

Amin, var. Karar İkimizin - Sormadın hâlimi hiç - var.. Yalnızlık'lar var.. Huy arayan var, boy arayan var, renk arayan var.. Yaşa bakan var, bakmayan var. Gelirini söyleyen, gelir soran var.. Destek olacağını söyleyen, destek arayan var.. "Fakir tercihimdir" diyen var.. Kent belirten var.. Hangi kent olursa olsun diyen var.. – Neresi olursa olsun! –

Hepsi bir başka perspektif getiriyor.. Öyküler, romanlar kırmıldanıyor sözcükler kuruluşunun altında.

Bu parçayı bir yerde noktalamak istiyorum; Araba'da.. Çağrılarının önemli bir bölümünde araba geçiyor.. Arabası olmak, ayrıca bir ağırlık olarak gözüküyor başvuru'larda; arabam var, diyen az değil. "Arabası ve mutluluk azmi olan" bir 33 yaş da, beni ayrıca bir süre düşündürdü.

Üzerinde durmamın nedeni: İleride bu notun daha da çok çok çoğalacağı'na inancım. Öbür nitelikler yavaş-yavaş azalacak, yerini arabalar alacak. İnanın.

İç-içe yazmalar,
dış-dışa konuşmalar

Bir pazar sabahı saat 8.

Artemis'de gazeteleri okuyorum (aslında gazeteler okunmaz ya). Nasıl da okuyorum, şaşıyorum.

Mina Urgan geçiyor. Elinde ekmeği ve gazetesini. O saatte hal-hatır sormayayım diyorum içimden, ve sessizce.

Şehre – öyle deniyor; ağız alışkanlığı! – inerken, karşıdan Fethi Naci geliyor.

— Nereye?

(Bir gece önce beraberdik, Şarapbaşı'nda)

— Mina Hanım'a gidiyorum, diyor. Hem İstanbul'a iniyorum bugün; (İstanbul'a gidiyorum demekten bir gömlek ince değil mi?) hem veda, (bir isteği var mı metropol'den) hem de (elinde küçük Aygaz tüpü var) benimki başka bir arkadaşta kaldı, bu ondan aldığımı (bir tane yedeği varmış) iade...

— Ben de geleyim. (Yukarıdakileri anlatıyorum hemen ayak üstü.)

— Merhaba.

— Merhaba.

— Merhaba.

— Sen ne zaman geldin?

— Dün öğleden sonra geldim.

Falih Rıfki Atay'ın kitapları yeniden basılıyormuş.. Ve başka konular, anılar...

— Mina Hanım, diyor Fethi Naci, bilir misiniz ki Özdemir benim İktisat Fakültesi'nden sınıf arkadaşımdı. Acıbadem'e ders çalışmaya gelirdim, yarım saat kadar sürer-sürmezdi, şiirler okumaya geçerdik.

Bana dönüyor:

— Özdemir, beni hep sen saptırdın, havaîliğe.

Mina Hanım:

— Özdemir, yoksa sen İktisadî bitirdin mi?

— Hah, yoksa hakkında başka düşünecektim.

Ben sevinyorum. İşte diyorum bu sözünüz benim diplomam olacak.

(Hemen ardından içimden diplomalı sanatçı arkadaş-dostları gözümünden geçiriyorum. Mina Hanım'ın hiçbir zaman ard düşünceleri bulunmadığını onlar bilir, diyerek onları da kendimi de Mina Hanım'ı da korumuş oluyorum.)

Fethi Naci:

— Ben bitirdim, çünkü mecburdum, diyor.. Beş yıl parasız-yatılı lise. Ardından Sümerbank bursu ile İktisat Fakültesi. Burs yakma ürküsü.

Birden uyanıyor:

— Sâhi be! Ben sınıfta bile kalamadım yahu! diyor.

Ben de diyorum ki:

— Ben buraları satacağım ve şimdi satmış oluyorum.

Bir Kerpiç Düştü Gönlümün Sarayından

Behçet Necatigil'e

Yazmasam sanki bir şeyler değişecek diye, yazmamak için günlerdir kendimi kaçırdığım bir yazıya birdenbire başladığımı görüyorum şimdi. Artık ne değişir. Boyun eğdim yazıyorum.

İlkin O'nu 1942-43 yıllarında tanıdığımı sanıyorum. İlk dememin nedeni, sonraları da onu yeniden-yeniden tanımayı sürdürdüğümdendir bugüne dek. Bundan sonra da yeniden-yeniden tanıyacağıma inanıyorum. Taa ogüne dek.

Yani, son bir anlamın son noktasında bir daha buluşuncaya kadar, O'nu tanımayı yineleyeceğim.

Bir ana-konu'nun yöresinde yaşam sürdürmeye adanmışlardandık kendimizi. Bu bir çok-yakın akrabalıktı. Aynı hamurdandık. Şiir duyuyor, şiir bakıyor, şiir arıyor, şiir görüyorduk. Bir açıklamayı daha daha ötelere götürmek ve iletmek isteyenlerdendik. Yaş farkımız vardı, yaşdaştık.

Konuşunca dinlerdim. Susunca anlardım. Bu bir saygı idi, sevgi görünümündeydi. Neler konuştuğumuz da nasıl konuştuğumuz kadar önemliydi. Bir dilden, değişik vurgularla aynı konuyu büyötmeye çalışırdık. Birbirimize çağrı olduğumuzda öncü oydu benim için. Çünkü dedim ya, yaş farkımız vardı; deneyde de öndeydi. Güneşin doğuşunu batışını benden çok yaşamıştı.

Bir "istihza'yı" birbirimizle yarışircasına besliyorduk; böyle konuşmalarımızdan sıra-dışı anlamlar, biçimler doğuyordu. Bir "hüzünü" de böylesine besliyorduk. Her iki tür konuşmalarımız da yepyeni bili ve duygu açıları sunuyordu bize.

Bir şairin, şair dostu ile, ısıtırcasına öbürünü tamamlayan dostluğu aralıksız sürdürmeleri, böylesi ortak duygu bilgi alış-verişinden kaynaklandı. Sonra dergilerin, kitapların, notların, eskilerin, yenilerin, beyitlerin, mazmunların (bunların yeri az değil), oyunların, biraz içkilerin ve belki de aşkların, sevilere,

iç burukluklarının, özlemlerin aralarından biraz körebe, biraz da köşe kapmaca örneği sürdü gitti.

Bazı akşam üzerleri, ve yıllarca da arife günleri, O beni nerede bulacağını bilir (nerede olacak, basımevimde) ya da ben O'nun nerede olabileceğini kestirip sezinlemeye çalışırdım: (Bâbü'lî'de bir yerde).. İkimiz sessiz, sakın bir köşe meyhanesinde, benim için gecenin başladığı, O'nun için bitmek üzere olduğu bir vakte kadar susmaları konuşup, konuşmaları susmakla birkaç kadeh rakı (bazan da şarap) yudumlardık. Ben Kadıköy'ünde o Beşiktaş'ta (Valdeçeşme) oturduğumuz yıllarda, Karaköy'de. Ya da, erkense Galatasaray'da (Pasaj'da biraz durakladıktan (!) sonra) ayrılırdık: O'nun ev-gece'lerinden biri başlamış olurdu, benim de gece-ev'lerimden biri. O'nun işi geceleri öznel çalışmasını öngörüyordu, benim işim de sabahdan öğleye kadar. Ayrılırken ona: "Aklın bende kalıyor ama, sen işinin başına git oğlum, ben sana sonra anlatırım. Senin içindeki fırtınalar bana bu gecenin de içinden sağ-salim, bilinç ve cür'etle geçme gücünü veriyor. Benim de her zaman olduğu gibi senden bir ders daha alacağım kalacak, onu da sen bana anlatırsın. Çünkü bende kalan aklın sana bazı pencereler açacak onun da bilincindeyim. Ortaklığımız berdevam, iyi geceler.." gibilerden takılırken gülümsemelerle ayrılırdık. O çantası, düşünceleri ve duyguları elinde EVLER'ine yönelirdi, ben de GECELER'ime. O'nun evindeki geceler, benim gecelerimdeki ev aslında ayrı-ayrı şeyler değildi. Bu karşıt benzerliği tamamlayan bir başka nokta da, her ikimizin dergi ve kitap tutkunluğu idi. İkimizin de kitaplığı başvurulacak nitelikte ve nicelikteydi. Çağdaşımız ortak dostlarımız anımsar sanıyorum.

* * *

Yaşam biçimlerimizin ayrılığı, bizi şiirlerimizde oluşacak kişiliklerimize iten nedenlerden biriydi. Bence evcillik sıcaktı hep, ama O evcildi. O'nca da Bohem sıcaktı sanıyorum, ve gene O evcildi. Bir kitabını bana şöyle imzalamıştır:

“Kitaplar diyor bize kurtul, gel..
Almamızla bırakmamız bir olur,
Böylesi daha güzel.”

Şimdi bakıyorum da şiirde sanki bir işbölümü yapmışız, yaşam biçimlerimizdeki gibi. Belki de bu yüzden, bir an olsun birbirimize küsmedik, darılmadık: O “GİZLİ SEVDA”larla açıkladı, ben sevda gizlemelerle... Denilebilir ki: Savaşımız benzer, savaş alanlarımız ayrı idi. Aynı fırına ayrı aşlar sürdük diyebilirim.

Bir mesajı bölüşüp paylaşmış olmamız, (benim hissem ne olursa olsun) beni yüceltiyor.

Ancak kendimi O’nunla anlatabilirdim. O’nu da kendimle. Bu tamamlama ile hep övüneceğim.

Kendimi onun kampından sayışım (bu benim sav’ım da olsa) insanı, insanları gözlemlemedeki eşdeşliğimizden geliyor. Şimdiki öksüzlüğüm de ondan.

Anılarımda bundan böyle ne sürdüreceğimi çok iyi biliyorum. O’nca ve O’na göre olmayanı ayırdedebilecek kadar ona yakınlığım birinci gerçek. Şimdi bir başka duyguya (derse) onun ora’daki yakınlığı kadar yakınım.

“Uzaklarda olmalıyım, çok uzaklarda
Bir yakın’ım öldümü.”

Bu dizeler tüm özlemlerin, duyuların, sevilerin, korkuların ve sonuçların yanibaşındalığının duyarlılığını yansıtmıyor mu? Ve:

“Şayet geceleri sarhoşsam
Delil gösterin içtiğime.

Bir kızın yanına gidip konuşsam
Çok mu görülmeli gençliğime.
Bir gün gelir şahit ister
Bu yollardan geçtiğime.”

Yaşamın bir tür ölçümünü içermiyor mu?

Aşkların, ürkü'lerin, avunmaların, iç burukluklarının, (he-
yecanların değil) helecanların, dalıp-dalıp gitme'lerin, her ney-
se, yalnızlıkları anlatımının yorumunu kendi çektiği çizgisinin
yaklaşımında izlemek.. Kendini yaşamak, bu ego'da başkalarını
da yaşamak.. Öyle pek kolay değil!

“Bayramda gidecek kimsesi
Olmayan insan
Aslanları görmeye parka gitti.

Aslanlar taştan,
Oysa bir insan..

Nasıl anlaştılar dersiniz,
Anlaştılar.”

* * *

Edebiyat, şiir günleri, geceleri, toplantıları yapmak o zamanlar
çok yaygındı. Bir grup şair ve öykücü ve romancı bir tiyatro
grubu gibi kümeleşmiştik. Çağrılara seve seve katılırdık. Kitap
yayınları yanında, o zaman bir tür “canlı yayın”dı o şiir *mati-
ne*'leri ve *suare*'leri.

Okullardan, kurumlardan bir sanatçının bulmakla ısındığı
ilgi içinde, alkışlarımızı alırdık. İkimizin topladığı alkışların
orantılı yankılarını şimdi anımsadıkça, şirketimizin başarılı
sürdüğünü söyleyip onu gülümsettiğimi hatırlıyorum.

En uzun süreli beraberliklerimiz İstanbul dışı uzak-yakın
çağrılı gidip günlerce kaldığımız kentlerde ve gidiş-dönüş yol-
lardadır. Onların da gecelerini toplarsak bir ayı doldurmaz.

* * *

Gözden kaçacak kadar küçücük, incecik bir durumu, bir ya-
şam parçasını, bir duyguyu, bir düşünceyi işleyiverir, kalıcı kı-
lardı. Başkaları da görürverirdi. Neş'edeki burukluğu vurgular,
umutsuzluktaki sönük ışığı bulup çıkarır yakardı.

Şiirinin kurgusu sessiz-sakin bir direnişin gür sesinden oluşuyordu. Bu nasıl oluyordu? Amacına varmak için gereken araç-gerçeklerin de ustası olduğundan oluşuyordu. Biraz daha katmalıyım:

Heceleri sözcük, sözcükleri cümle yapma hüneri, (tersinden karıştını söylemek de olası) yolunu kısaltıveriyordu. Buna, bu bilgiye, sezgiyi ekleyince, şiirinin özü ve etkisi, bilindiği gibi belleklerde yerleşiveriyordu.

Bir şairin kullanmadığı kelimeleri saptamakla onun şiirine yaklaşmak olasıdır. Kullandıklarını istifleme biçimine eğilmek de bir başka tahlil yöntemidir. Şairin portresini bu iki yoldan birinden giderek çizmek yanlış olmaz.

Aynı konuları işleyen şairlerin, o konulara getirdiği boyutların karşılaştırmalı ölçümlemesi şairlerin boyunu da saptar.

İnsanlığın değişen serüveninin içeriğini oluşturan, bir değişmeyen (constant) konumlar zinciri var ya! O zincire yeni halkalar eklemek, ve bu yola bir yaşam adamak... Olanlara olmuşları eklemek, olmuşlara olacakları katmak. Bakmayın bakmadığıma der gibilerden, onlara, neler gördüğünü kanıtlarcasına konuların üstüne- üstüne eğilmek.

“Kimseler ölümü sevmezdi
Şairler yazmadan önce.”

Ve duyarlılıkların tükenip yaşam konvoyunu bırakmasından ötelede, o hiç duraksamayan belleğin, insanlar nasıl olursa olsun yaşadıkça, ama gündüzlerinde, ama gecelerinde, uykuları kaçınca, uykularından uyanınca, bir anıya dalınca, BEHÇET NECATİGİL diye bir ata binip yaşam savaşlarında, buruk korkularının üzerine-üzerine yürüyeceklerine ya da yitik sevgilere dört nal koşacaklarına ben inanıyorum.

Ama bir günün bitiminde, ama başlangıcında.. Ama giderken, ama dönerken.

Dün gece (4.9.1980 Perşembe) Televizyonda “Yaşayan Edebiyatçılar” programını izledim. On dakika süren yayında şunları düşündüm:

İlkin aklıma “ölen edebiyatçılar” geldi bir bir.

Sait'e Mektup

5/9/1980, Cuma

Sait,

Bugün 253 lira 29 kuruşluk bir makbuz imzaladım ve 200 lira aldım. Elli üç lira yirmi dokuz kuruş da stopaj.

Ölümünün yirmi beşinci yılında, Milliyet Gazetesinin Sanat Dergisi'nde.

Otobiografi

Nasıl ölmedim.

Ölmelerim

yaşamımın romanı

Yaşadığımı şiirlerimde en yoğun yönleriyle, en kesin sandığım biçimlerde, en kısa olduğuna inandığım ölçülerde verdim, veriyorum, vereceğim.

Şiirim nasıl, yaşamalarım =/eşit ölmelerimin şiiri ise.. Romanım da ölmelerim =/eşit yaşamımın romanı.

Ölmelerim derken çoğulu kullandım, yaşamım derken değil. Öyle de ondan. Yaşamımı çoğul ile ne büyütebilir ne de çoğaltabilirdim. O ne ise o idi. Ama onun içindeki parçaların hepsi biraz ölmekti benim için.

İstedim.. İstediklerim olsa idi başka. Olmadı.

İstedim.. Ama yanlış, ama doğru istedim. Olur, olmaz demeden istedim. Düş değildi istediklerim. Büyük ya da küçük şeylerdi. Uzak ya da yakın şeylerdi. Ben istedim. Usanmadan, korkmadan, çekinmeden istedim.

Bu yüzden, isteklerim bir gerçeği sürdürdüler. Çağım da beni bende çağımı yansıttılar. Yakıştırmama olmadıkları için, uydurma olmadıkları için gerçeği izlediler. Daha doğrusu, izledikleri gerçek idi hep.

O uyumsuzluk, o çatışmadır ki, beni, çünkü benden koparmadan bugünkü bene iletti. Bugünkü de yarınkine iletecek.

Bunları sayışım bir böbürlenme değil. Artık değişmem. Çünkü düş kırılı iş açılığa kadar dayandı. Ezik, yenik olmayı gücü olmamak sandılar. Direncimi kıskanan önüme çıktı. Kendilerine benzemediklerim küplere bindi. Yalan kullanmayınca çevremdekilerin ilişki düzenleri aksadı. “Biraz da kötü ol” demeye kadar vardırıdılar. Önce, “Temizsin, safsın” diye başlamışlardı oysa.

Gittikçe yeniliyor, geriliyor, çalınıyor ve dolandırılıyordum.

Kişiliğimi hiç değiştirmeden yürüyordum. Uyuşmaya, pazarlığa girişseydim dört yanımdan destek yağacaktı. Yardımlar görecektim. Önceleri belli belirsiz söylediler, sonra açıkça.

Demek istedikleri bir bakıma da şu idi: “Bizlere benze biraz.” Bir kıvamda onu da denediler.

Niçin olmadı. Niçin ne onların dediği oldu, ne de benim dediğim. Bunu olayları sıralamaktan başka bir yol ile anlatacağımı sanmıyorum. Onun için yazayım dedim. Şiirlerim bana tanık ama, bu ancak günümüz için. Yarın onlar kendi bağımsız anlamlarını sürdürecekler. Girmedığım oyunların tortularını taşımayacaklar. Ben şiire öykü koyma yanlısı olmadım. Şiirimi savunma aracı yapmadığım gibi, onunla saldırılarda da bulunmadım. Şiirimi başka yaşam araçları sırasına da sokmadım. Onları kendi başlarına bırakmak iyi idi bence. Gittikleri kadar gittiler, gururlandırarak yankılar geldi onlardan. Zaten ben de bilmiyor değildim.

Çevresine kızıp toplumdan bilenlere alaylı baktığımı saklamayacağım. Toplumdan bekleyip çağına sövenleri gülümsemeyle karşıladığımı da.

Giden bir gemiydi bence. Tarihçiler, sosyologlar, ekonomistler onu anlatmakda. Ben de onu anlatacağım. Birey yoluyla olmayacak bu. Olaylarla, olaylar içinde olduğu gibi, olaylara karşı da olunabilir. Birey grupları deyebileceğim partiler yok mu? Bence dünyadaki açlar, aç bırakılanlar bireydir. Savaş hazırlayanlar, çıkarlarına kütleleri gözetleyen bireyler bir ordudur.

Kendi olmanın, kendi kalmanın, geminin gidemediğinin nedenlerini ben de bir yol ile anlatıyorum. Ben de ödememi kalmayacaklarla kalacak olanlar arasında zamana yapacağım.

Aç kalmamanın yolları ille, onlarla olmakdan geçmez. İstediklerimi anlatırken, istemediklerimi göstermek ödevi bence büyük.

Daha önceden başlamasını gördüğüm dönemeçlerin artık bence gizli bir yönü yok. Şimdiye kadar elimden geleni yaptım. Yaşamın köşe bucağını tanıdım. Kişiliğim belirdi. Ödemelerimi yapmakdan kaçınmamış biri olarak, neler yazacağımın tablosu kafamda, yazmalıyım.

Bir şairin romanı bu, bence. İçinde şiirden ve onun yankılarından çok az bulunacak. Daha da iyi.

Öyküye de benzemeyecek. Olaylar, dağıldıkları ve kapsadıkları yılları toplaya toplaya geçecek. Çağımdan ve çevremden bir belge olacak yazılarım.

Benim niçin böyle olduğumu onların niçin öyle olduklarını verecek, ya da karşıtını.

Ölçüm şu: Ne bendeki onları çizip öykülenmek. Ne de onlardaki beni tasarlayıp romanlaşmak. Ortaya olayları almak... Ayrıca söylemeyi fazla buluyorum. Ben melek değilim, onlar da şeytan. Yalınlığım teraziye ve dengeyi sağlayacaktır.

Şimdi, başlıyor.

Herkes yerine, marş-marş.

Programı sunuyorum: Sıra ile maddeler

I. SAYGI: Beni önceden tanıyanlara ve bugün biraz tanıyacıklara unutanlara ve unutmayacıklara.

Saygı duyarım en önce ben başkalarının zamanına. Kısa ve sayılı bildiğim yaşam içinde:

Yerden, paradan, vesaire'den önce zaman'adır benim saygım ve onun içindekilere.

Eğlendireceğim ama düşündüreceğim de.
İşimiz bu.

Her zaman tren kalkmak üzere.
Kısa kesin söyle'den yanayım.

Bilmeksizin ne yaptıklarını
Ve yapmaksızın ne bildiklerini

II. EKMEK “Taze olsun misafire çıkaracağım” dedi
Ben de bunun üzerine taze olsun dedim..

* * *

Şiirin haritası çiziliyor. Bunu eleştirmenlere yaptıran sanatçılar var.
Şiirin coğrafyası konu olmaya başladı.

* * *

Yaşamak sanatı
İnsanlık mesleği.

* * *

III.

Ben bir konuyu elinden tutup buraya getirecek kadar antipatik değilim.

Gülmemi sebebi sebebi, uçucu zaman yemesi içinde.

Ne oldumsa onu tuttum kendimi getirdim. Eğer bugüne kadar olmadıysa 20 gün içinde olamaz.

En önemli zaman'dır. Çünkü her şey onunla onda olur. Olmamak da onunla onda olur. Saygım sizedir ötesini saymam.

Şairler onda der, onda susar. Onda direnenler uygar ama tarih kazanlarının dibi kara ülkelerde gerçek şairlerin arasına % 5 oranında kof isim girer. Bu % 5'i hiç geçemez. Çünkü saygılıdır. Neden, muhakkak diplerinin bir yerinde kara vardır. Korktukları için deşilmekten, kendi önlerine ve aralarına saygı'dan bir *duvar* çekmişlerdir.

Saygının özüne yabancı kalıp karşıtı olanı sever beğenirler.

Uygarlıklarını bitirip geri kalma sırasına giren ülkelerde kof isim sayısı % 20'yi geçmemelidir.

Geçerse gelişmemiş toplumdur o .

Neyse..

Şairler der.

Koflar sıralar.

Saygılı uygarlar dinlemez.

Geri kalmışlar hiç dinlemez.

Ne kadar ayıp değil mi "hiçbir şey demeden yer tutmak".

Utanmadan direnmek.

* * *

Artık o geniş zamanlar yok. Bu bir konferans değil. Ben bir konferansçı değilim. Konuşmak için geldim. Siz de dinlemek için.

Eski zamanlardakilerinki gibi engin rahatlık içinde 4/4, tuzunuz kuru değilsiniz, tedirginsiniz biliyorum. İşiniz yolundaysa muhakkak içiniz yolunda değil, rahatsızsınız, işiniz

yolunda değilse gene öyle. Tuttuğunuz takımdan partiye kadar, size güvenlik – uzun vade – verecek bir konu yok.

Aceleniz var. Sözleriniz var. Paranız eksik, istedikleriniz tamam değil. Tamamlanamayacak da.

Çekilip bir kenara sindire sindire, uzun romanlardan beter insanın canını sıkan, sıkıldıkça bir damla anlam suyu çıkmayan öyküleri okuyamayorsunuz.

Geminin gittiği sularda gemidekilerin çatışması geminin geleceğini daha çok düşündürüyor insana.

Öyle sorunlar dinliyor okuyorsunuz ki, karşılığı gülmek, ama hüzün.

Ne nerede kimin, kimsenin cevap verecek bir durumu yok.

Japon edebiyatı, Romen edebiyatı, Yugoslav edebiyatı. Cart cart.

* * *

Birbiri üstüne kötü şiirler, ki kötülükleri zamanlarına ayak uyduramayacak kadar ağır, geri, boş ve çok söz yüzünden.

Vakit yok. Herkes bilir duruma geldi. Bilmek, yaşam ve yaratmalarında uygulamak ellerinden gelmiyor.

Başka türlü yapamadıkları için.

Aralar kısaldı, hızlar çoğaldı.

Sanatta kötü eser artık cezasını kendi çekmiyor. Bir çevreye çektiriyor.

Dili biri önden çekiyor. Biri arkadan çekiyor.

Her iki yönde de dil çekiyor.

Problem haklı ile haksız ayırmaktan çıktı. İki haksızdan daha az haksız olanını seçmeye kaldı.

Az yaratan çok bağıyor. Çok yazan çoklukla uzun birbirine katıyor, tekrarlara yöneliyor.

Ama benim vaktim yok. Söylüyorum, duymuyor.

Benim vaktim yok, anlıyor musun kısa kes diyorum. Sine-maya gideceğim, tiyatroya gideceğim, maça gideceğim. Bir yere gideceğim diyorum.

Bu kadar kitap çıkarma param yetmiyor diyorum. Kısa kes diyorum.

Eskiden bir vapur, bir tren kaçırınca bir saat, bir gün kaçırırdım. Trene binince de kaçırırdın ya.

Şimdi iskelenin kapısından gişenin önüne gelinceye kadar senin kaçırdığın vapura değil yeni yanaşana yetişiyorsun. Aklın kaçırdığın vapidurda.

Gece Kadıköy'den Pendik'e gzmeye taksiyle 50 liraya gidiyorsun. Kastamonu'ya 15 liraya otobüs kalkıyor.

* * *

Kırdan geliyorsun. Bir iki aile birlik olmuş kilimlerini sermiş kır yemeği yiyorlar.

Burada kalsa ya, hayır, ille yakınlarından geçecek ne yediklerine bakacak, yavaşlayacak konuştuklarını duyacak.

Sayıklama bunalım eserlerini de bunlar okuyor.

Yazıp yazıp kendilerini de seni de bir bitmemişlikte bırakıyorlar.

Karşısında mini eteklisi oturuyor. Gözü maksilide.

* * *

Bir ülke karşıtı bir yapıt yazmış birini tanıyorum.

Satışı çok oluyor. Parlak karton kapaklı kitaplarım diyerek yalnız o ülkenin ihracatından olan o kapağı kullanıyor.

Göz kırıyorum gülümsüyor.

* * *

Edebiyat hayatı ileride olmayacaklarla şimdi olmayanların bir savaşıdır

yarışıdır

demeyelim de

kapasite beklemesidir deyelim.

İnsanlık çok ünlü taşıyacak durumda değil. Yarınkilerden

almak için dünkülerden atar. Alırken de atarken de özel çağlara özel ölçüler kullanır.

Kimi önce gelmiştir, yadsınır.

Kimi geç kalmıştır, gelmiştir boş verilir.

Kimi unutulmuştur, hatırlanır.

* * *

Aya ayak basılır:

Bu kimine göre “ay ayaklar altında kaldı artık”tır
kimine göre “ay efendim insanlar tarafından
(bu kelimeyi çok severim) fethedilmiştir.”

* * *

Kendine göre bir sayım yapar. Her şeyde olduğu gibi *virgöl*,
bunda şansın yeri yoktur.

Yunus’un dediği gibi olur. Kimi: VAR BİRAZ DA SEN OYALAN

O şişinir küçük dağları yaratır.

Sonra:

Küçük tepelerin altında kalır.

Yani:

Kimi küçük oynar yutturur

kimi küçük oynar tutturamaz.

* * *

Benim için kaç yol var:

A) *Size gösteri yapsam. Atsam tutsam.*

(Bunu yutturamayacağımı biliyorum.

Demek o kadar akıllıyım.)

B) *Büyük lâflar hazırlayıp, arayıp bulup burada saysam.*

Bilgini oynasam. Nezaket ve pişmanlıkla içinizden okuyarak..

C) *Şu yalın: Yani Ne ise o.*

* * *

Bir bloknot bir kalem vardır.

Bu bir portföy bir anahtar destesi de olabilirdi.

Onu da fena oynamazdım gibi geliyor: Neden?

Çünkü linci turda oynayamadım.

Ama bloknot hep vardı: Belki de onun için

Bloknot:

Kendimi izlerim ben. Bu adam ne yapıyor ne ediyor diye.

Not alr kendimi göstererek – Şefime bildiririm. O üzgün, dü-
şünür, ölçer biçer raporunu verir. Bu bloknota dayanarak beni
yüce divan'a çıkarır.

Bu arada savunmamı yaparım. Onları sonra yayınlarım.
Azını.

İşte onlar benim uzun şiirlerimdir.

(Herkes sanır ki uzun savunma insanı kurtarır. Hele du-
ruşma öğleden sonra ise.. kimse nasılsın demeye zor dayanır..)

Arada bir susarım.. Notlarım devam eder. Sürekli gizlidir.
Şefe çıkarmam.

O ara bir sivil polis gelir: Niye yazmıyorsun? der.

SANKİ YAZMAK YAYINLAMAK:

Ben yazıyorum. Yayınlamıyorum derim. Benim tezgâh
ufak. Ben yüzbinlerce kişiye aynı malı çıkaramam. Hile yap-
mam gerekir. Kaliteyi düşürmem karıştırmam gerekir. Ben de
ona razı değilim: Yani ben: Sürümden kazanan bir şey değilim.
İthâlaten toptancı, perakendeci kârını alayım diye firmalar ku-
ramam.

Efendim, arandıkça bulunacak kadar bir pazarda aynı kali-
tede malımız vardır.

Şan olsun diye. Markayı bozmamaya çalışırım.

Derecesini düşürüp miktarını çoğaltmak.

Fiyatını indirip pazarı genişletmek.

Harcımız değil bizim.

Bir satırda bitmeyen şiir bence sonsuz bir azaptır. Demek ki bitmiyor derim. Uzakıkça içim içimi yer.

SAYGI duyarım başkalarının en önce zamanına.

* * *

Takdime ait: BEN

Ben yanlışları kaldıracak kadar çoğul değilim. Başka şairin duymayacağı bir hata beni yıkabilir.

Ben yanlış yapamayacak kadar bir durumdayım..

Adım çıkmış bir kere çıktığı gibi.

Değiştiremem onu.

— Olmadığına inanç getirilen bir yazıyı (şiir veya öbür türler) yırtıp atmak, öyle bir heykeli kırmaktan kolay mıdır?

— Çok yazmak..

— Kelimelerin uydurmalığı bizim onlara alışmaklığımız.

İnsanların yaşantılarının yanında süregelen ya da süre giden kelimeler vardır. Bunların bir çoğu yediklerimiz içtiklerimiz gibi doymamıza birçoğu da acıkmamıza bağlıdır. Uyutan, uyandıran kelimeler vardır. Çok alıştığımız için hava gibidirler bizce. Onların yokluklarında anlarız olmadıklarını. Varlıklarında anlaşılan kelimelerin çoğu da yeni olayların yeni durumlarının anlaşılması kolay kelimeleridir. Bunlar bizi sevindirir ya da kızdırır.

Bir de kelime olarak var olduklarında (an) bize yeni bir olay, yeni bir yaşantı, yeni bir sanı açan kelimeler vardır. Bunlar bir bakıma, hayatı düzden alanlara göre tehlikesiz ama derinden alanlara ve alacaklara tehlikeli kelimelerdir. Tehlike bir olaydır hayatta ama felsefede ve sanatta ve düşünce dünyasında bir değerdir tehlike. Tıpkı oyun gibidir: Çocuklara eğlence, büyüklere değil. Çocuklar oyunları ile dünyanın içine inerler. Büyükler oyunları ile yeni bir dünyaya uzanmak isterler kendi dünyalarından. Çok kişi dünyasını kendi kurmayıp olayların, yılların, durumların esintisine bırakmış olduğu için, bir gün kendi yaratacakları bir dünyaya oyunla uzanmak isterler.

Ne oyunu tadabilirler ne de yeni bir dünya.

* * *

Bir konu üzerinde konuşacağım. Ama ben bu konuşmayı karşılıklı kılacak şekilde düzenlemeye çalışacağım. Yani bir konu üzerinde konuşacağız.

Yalnız şu var: Konumuz varsın değişmesin ama bu konuyu eğlendirici, dinlendirici mi yoksa konferans şeklinde mi yani zaman zaman sıkıcı esnetici mi işleyelim.

Konuları Yapan Konular

Önsözden Sonra

Kimilerine göre en önemli olan yıldır. İsa'dan öncedir, ya da sonradır. Rönesans'ın zaman içindeki yıl yeridir, 1770'dir, 1789'dur yahut 1870'dir.

Ben şunu anladım ki bu “yıl” milletlere insanlardan daha çok yararlı. Onların dünyadaki yerini ve sırasını belirler.. Veya kendilerinin ileriye ya da geriye doğru gidip gitmediklerini *belirler veya örter*.

Oysa bu “yıl” ile kişiler nedense daha çok uğraşıyorlar. Kafa yoruyorlar.

Oysa yıldan daha çok, onun içindeki olaylardır, onun içindeki kişi ya da kişilerdir, yani *anlamdır* kişilerce önemli olan. Ama çok kimsenin sade yılı hatırlamak ya da unutmamak için kafa yorduklarını görürüz hep. Babasını unutmuştur biri, onun öldüğü yılı unutmaz. O yılı anınca babasını ve onun anlamını ve anısını anıyor sanır kendisini.

Biri sevmiştir, unutmuştur sonra. Ama başlangıç ve bitiş yıllarını hiç mi hiç unutmaz o sevginin, o bitmiş, o sönmüş sevginin.

* * *

Sonra ay gelir. Ayların da efsanesi buna benzer. Aylara göre anıları vardır çok kişinin.

Kar yağınca şubatı, yelkenliler, uçurtmalar görünce denizi yani Temmuz ve oradan kalkarak bir anı, bir olay hatırlarlar.

* * *

Gün kişilere de yakındır. En çok tekrarlanan, en çok yaşanan gündür.

Ama onu küçümserler nedense. Bir çarşamba öyledir ki çok yakın bir geçmişde biri yaşanmıştır, çok yakın gelecekte bir yenisi durmaktadır.

Nedense küçümserler, bu asıl yaşamı yapan günleri. Kaybolurlar içinde.

Toptancı bir görüşle onu mevsimlere yıllara bağlamak kolay gelir.

Bakarsınız yaşam bitmeye doğru, bir pazar anımsar biri, bir ikiperşembe hatırlar, birkaç tane de cuma.

Hepsi

Gelenek bize büyüklerimize uymak. Onların ölümüne biraz üzölmek sonra unutmak.

Sonra çılgınlıklar olgunluklar yapmak için para kazanmak yani yaşlanmış olmak. O zaman *hayatın tadını* çıkarmayı hayal etmek ve o zamanki küçüklerimize (bizim şikâyet ettiklerimiz, kınadıklarımız gibi) *büyükölük taslamak*.

Eee sonra... onlar gibi biz de ölünce aynı oyunu onlara bırakacağımızı, unutmak.

Hayatın tadını çıkarmak için, paralı, iyi giyimli, temiz ve görmüş geçirmiş adı altında boş, yalnız hayal dolu bir depo..

Hippiler bu geleneği bozdu diye, büyükler kızdı.

Hayatın tadını bir ucundan tutup çıkarmaya başlamayı denemek onlara ağır geldi.

Onun için kızdılar.

* * *

Biri oğlunu asansörcü yapmış. Öbürü bir kucak gazete vermiş sattırmış.

Niçin, yarın milyonların başına geçince sokağı özlemesin, oradakileri ezsin diye oğlunu önce parasız – az paralı – ezdirmiş.

Ne meziyet değil mi?

* * *

Bir umum müdür:

Bana kimse yutturamaz. Çünkü ben bu şirkete kapıcı olarak girdim. Asansörcü hademe oldum. Evrak taşıyıcılık yaptım.

Şimdi bana bir mektup gelse, ona bir bakışta, nerede, hangi kademede geciktiğini anlarım hemen diyordu.

Bana kimse kül yutturamaz diyordu. Oğlu kumarbaz oldu, karısı kaçtı.

Yatları, özel uçakları, motorları unutarak.

Genel müdür kül yutmuyordu işinde ama evinde bir erkek, bir baba, bir koca arayanlar, bulamıyordu.

* * *

Her şeyin azı karar çoğu zarar diyenden korkmalı. Bence.

Çünkü bana böyle demiş olanların hepsi bir şeyi saklıyorlardı.

Biri hırstdan, bir han yapmada ustalara kızdı enfarktüs oldu..

Biri parayı hep gelen bir şey sandı. Onun bir defa zarar adı altında gittiğini görünce inme indi.

Biri vapura koşuyordu – o zaman Kadıköy-Köprü vapurları yarım saatte birdi. Vapura yetişti. Ama vapurda kalpten gitti. Köprüye örtülü sedye ile çıkardılar.

Neyin azı zarar, neyin çoğu?

Neyin azı karar, neyin çoğu?

İş o ne?’leri seçmede idi. Ortaya *her şeyin* diye yuvarlak lâf atmada değil.

Akşam'ın Anketi

24 Eylül 1968

İnsanlar bilim yollarında yalnız tek amaca yönelmiş değillerdir, insan yaşamı bakımından.

Bilimin amacı kendi içinde, kendini alıp insana karşı bile götürebilir.

Birçok şeyi unutulabilir bilimin insanları, bilim yaparlarken. Ya da bir şeyi hatırlamayabilirler.

Sonradan hatırlayabilirler. Ve bu arada da büyük bilgin büyük bir buluşa varabilir, her şeye rağmen.

Sanatçı ise her şeyi unutulabilir sanatta bir doruğa varırken, ama o bir şeyi hatırlamadan edemez.

O bilginlerde hatırlanamayabilen, sanatçılarda unutulmayan “bir şey” insandır. Ve insan nedir?

Denildiğinde, bunun cevabını bilginler değil sanatçılar vermektedirler. Ve sonuna kadar dünyanın, onlar vereceklerdir.

* * *

Bilim bulunan şeylerle, şeyle övünür..

Ken bulunmayan bir şey vardır diye üzülen sanattır.

İnsanın velisi'dir sanat.

* * *

İnsan sanatsız da belki gene düşünen ve inanan olabilirdi, bilimiyle.

(Ama sanılmasın ki uygulayan olabilirdi.)

Ama uygulayan olabilir miydi?

* * *

Sanat bilginlerin vasisidir.

* * *

Nâzım Hikmet'in şairliğinin gücü, öbür şairlerin kişiliğine ya da yerine doğrudan doğruya bir etki yapmamıştır.

Ki *Akşam* gazetesinin yazarının sorusunda bu: "Son otuz yıl içinde tüm Türk şiirinin yeniden gözden geçirilmesinin zorunlu"luğuna kadar varıyor.

Şiirde oluş, şiiri yeniden gözden geçirme, şiirin içinde ben-
ce her an kendi kendine vardır zaten. Şiirin zamana dayanma,
zaman içinde durma'sı (belki de direnme'si), dışarıdan gelecek
etkilerden çok güçlü ve acımasız olarak şiirin içinde durur.

Bilimin gelişmesi, teknik'in ilerlemesi, insanın bu yeryü-
zündeki yaşam serüveninin verileridir. Bunlarda bilimlerin et-
kisi, şiirinkinden ne kadar farklıdır..

Sanat dorukları bilim doruklarından ne kadar ayırır..

Yani insandan ne kadar uzaktır?

* * *

Sorular

Bulgular denilen o çok önemli bilimsel insan çıkışlarını sanatın
ne kadar yakınında aramalıdır?

* * *

Halkın tanınması, bir yeniliğin yaşamının hangi çağına rast-
lar?

Halkın beğenisi bu bilim ve sanat aşamasının a) özüne b) bi-
çimine?..

Hangisine ne kadar iner önce?

* * *

Yengi şiirlerini yengin ülkelerin şairleri mi yazar? Yoksa yenil-
giyi yenik ülkelerin şairleri mi yazar? Yoksa?..

* * *

Kimi ülkelerin toprakları işgal edilmiştir: Ve bu başarılmıştır.
Kimi ülkelerin de insanları... (ki bu başarılammıştır)

* * *

Şairler bir katkı olduklarıncı insana ve onun yaşamına daha
uludurlar.. Algı şairlerinden.

Ben Sen Onlar — Ben'ler Sen'ler O

Yaşamın türlü görüntüleri (insandan insana) olduğu gibi, türlü yaşantıları var (bu insandan insana ve insana insandan).

Bu görüntüler ve yaşantılar (yaşam parçaları; aralıklı) olduklarıncaya yansıdıkları gibi, olmadıkları ya da olduklarından başka türlü de yansıyorlar.

Kimi unutuyor, kimi değiştirip bozuyor; yani kendine göre kılmak istiyor. Unutana bir şey demeyeceğim burada. Öbürlerine birkaç şey demeli:

Kendine göre biçmek isteyen. Kendinin eskideki ya da ilerideki bir durumuna göre davranıyor olmak.

Eskideki durumu geçmiştir. Anıları ilgilendirsin. İlerideki duruma gelince: İlerideki durum ki bu bir zamandır; içinden rahat geçilebilsin'dir.. Ya da bir yaşam'dır. İçinde rahat durulabilsindir. Ben o rahatını, önceden, başkalarını değiştirerek hazırlayanlardan yana değilim.

Kendini, başkalarını (kendine göre) değiştirerek aldatanlar, demeyelim onlara. Valery demezdi gerçek aksi olsaydı: "Fais ce que tu veux, si tu peux supporter eternellamant."

Eğer insan taşıyamayacaksa, hiçbir şey yapmasa, o yapmadığını, yapamadığını da taşıyamaz hiç kuşkusuz.

Yaşamının içinde ("yaşamak için" de denebilir) yaşamaya böylesine karşıt bir tutumu takınanlar, sanatta da, zamanda da ne yaparlar.

Yanlış anlayacaklar ya da yanlış yorumlayacaklar kuşkusu ile, insan başarı ile daraltır kendini.

Ve giderek, öyle olur ki, kendi ve kendinin anılarını bile, kendinden kaçırıp saklamaya varır.

Kendini kendinden saklayan bir insan, bir başka insana ne yansıtıp ne sunabilir?

Başkası bulup çıkarsın kasdıyla bir sözü örtmek, ama üzerine üzerine, çıkarsın kasdıyla sözü ısıtmak az sıcak bir davranış mıdır?

Başkaları benim için ne der? sorusu bir korku, bir kapanma yolu değildir. Ama çok kimse bunu öyle uygular. Gerçekte uygulanmaktadır o insan ki: Başkaları benim için bir şeyler dese, ne derse! dese. Zaten nasıl olsa diyecektir.

Kierkegaard'ın:

“Plus je pense moins je suis, plus je suis moins je pense”
cigoto'su.. Çağdaş insanın paradoksu değil, varolma yönü.

NOT:

Descartes: “Je suis une chose qui pense” demek istedi (2e Meditation).

Pascal ileride şunu diyecekti:

“Le coeur a ses raisons que la raison ne connait pas.”

* * *

Bana sormadan, başka yollardan bir şeyler öğrenmek istiyorlar benim için.

Ben oysa anlıyorum onlardan ve kendimden korkmadan.

Anlattıklarımı ölçmek için başka yollardan öğrenmek istiyorlar.

İlgilerini beğeniyorum onların. Değiştirdikleri halde benim anlattıklarımı.

Bir şeyler kazandıklarını görüyorum onların, kendi olanaklarının ötesinde ve hatta üstünde.

* * *

Gide: “Herkes yokuşunu izlemeli, yeter ki çıkarak.”

* * *

Şiir, gözün ilk algıları değil, duyuların yargıları da değil, kafanın yargılarıdır.

“Bir su gibi” demek, ne bir’i, ne su’yu, ne de demek’i bilme-
mektir kesin.

“Güldü, bir deli gibi” diye yazmış ünlü bir Fransız şai-
ri (Aragon).. Télémaque’ında. Umulur mu böylesi birinden.
Deli’nin bir tek gülüşü olduğunu mu sanıyor Aragon. Ya da,
okuyucularının öyle sandığına mı inanıyor. O gülenin, nasıl
güldüğünü anlatmamak için söylenir ancak böyle bir söz; ya
da saklamak için.. Deliyi de hiçbir zaman tek bir gülüşe bira-
kamaz gene.

Yahya Kemal'in de ölümünden sonra o önceden bildiğimiz ayaklanma oldu. Toplumca buna alıştık artık. Bir sanatçı ölme-ye görsün. Ardından bir sürü dost, bir sürü hayran açık denizlerde ilerleyen gemilerin izini kollayan balıklar gibi, şöhretlerin ölümü üzerine ayağa kalkıyorlar. Bu arada, asıl söz sahibi olanların sesi zor işitiliyor.

Bunu nesil kavgasına yöneltenler mi istersiniz. Sanatçıyı dağların, denizlerin yerine koymaya yeltenenler mi ararsınız. Çay içtik, kahve içtik, onunla üç defa selâmlaştık. Bir gün bana nasılsın dedi. Sonra onu bir daha görmedim. Gösteriştten hiç hoşlanmazdı. Yalnızlığı severdi. Batı kültürünü mezcetmişti. Ve, yazık oldu.

Evet! Hep yazık oluyor. İlkin, ölene kendi içinde yazık oluyor. Sonra, kalana kendi içinde yazık oluyor.

Sanatçı ölmüştür. Artık onu herkes bir yere yerleştirmeye bakmalıdır. Birkaç hafta sonra sesler kesilir, ortalık durulur.

Bazan da kaderin azizliği olacak, sanatçılardan birkaçını yakın aralıklarla aramızdan alıyor. O zaman kargaşalık daha da belirli görülüyor.

Neden? Neden? Neden! Neden biz böyleyiz. Ya da neden böyle oluyoruz.

Bir nedene, bir niçine olsun cevap vermeden, onlardan birini bile çözümlemeden boyuna hatıra ve hüküm ileri sürmek neden?

Tahlilleri gerçeğe dayamadan kişisel anılarla yürütmek neden?

Madem bu kadar yakından, bu kadar eskiden tanıyordunuz hükümlerinizin niçinlerini, nasıllarını, nedenlerini niye belirtecek bir ipucu vermezsiniz?

İnsan bunları merak ediyor. Çünkü orta çaplı bir yazarın, bir sanatçının ardından kolaylıkla söylenebilecek sözlerle bü-

yük bir sanatçının ardından söylenecek sözler arasında bir fark vardır. Sanatçının ilkin büyüklüğünden başlayan bir fark.

Bu davranışların sonucunda ortaya garip bir durum çıkıyor. Bakıyorsunuz şirin, yaşlı bir yazı ölen sanatçıyı sanki küçük düşürmek için yazılmıştır.

Bir de araya anlaşılmaz yazılarla karışanlar var. İşte onlardan bir parça:

... “Bununla birlikte, Yahya Kemal’e şiirimizin genel çizgisinde bir yer aramak, bir yer vermek gerekirse, onu bir büyük çağın, bir büyük kuşağın ve bir büyük ekinin son büyük ozanını saymak gerekir. Bugünkü şiirimize başlangıç değildir Yahya Kemal...”

Şiirimizin genel çizgisi ne demektir? Büyük bir sanatçıya bir yer aramak, bir yer vermek gerekirse.. ne demektir. Büyük bir sanatçıya genel çizgide aranan yer... Ve üstelik o yerden sonra bugünkü şiire başlangıç olmaması. Hem de genel çizgide.

Biraz aşağıda bambaşka bir hüküm:

...” Yahya Kemal hiçbir etkiye yer vermeyecek kadar büyük, tek bir ozandı.”...

Hani konulacak bir yer aranan büyük şair.. Son olan, ilk olmayan ama genel çizgide bir yeri olan, tek ozan..

En sonra: “Türk şiirinde yerini hak etmiş birkaç sayılı ozandan biridir.” deniliyor.

Ve ona genel çizgide yer aramak gerekirse, yer vermek gerekirse bu böyledir. İyi ki Yahya Kemal Türk şiirinde yerini hak etmiş. Eğer etmeseydi, ne olurdu kim bilir.

Biraz sussak mı. Yoksa az mı konuşsak, öz mü söylesek. Yazarken birazcık olsun daha dikkatli mi olsak! Yoksa okumasak mı yazılanları.

Ben de bu geleneğe uymuş, Yahya Kemal’i ve onun ölümünü vesile kılarak sağa sola dokunmuş oluyorum. İyi günler.

Mart 1970

Ben önceleri hep şaka yazardım. Sonra güneşde çok kaldım, olgunlaştım. Artık eskisi gibi küfür etmiyorum, yenisi gibi ediyorum.

Bu hafta ucuzluk var diyor dükkânın biri utanmadan ve ekliyor, yalnız bir hafta için. Yılda 52 hafta olduğuna göre (ben saymadım, sayanlar söyledi inandım) 1 hafta ucuzluk haftasını çıkar, geriye 51 hafta kazık, pardon moda, pardon pahalılık haftası kalır. Bu haftalar ekonomik haftalardır.

Ucuz satan yalnız kendisi kazanır, ucuz alanın yalnız kendisi kaybeder.

Pahalı satan (ne satıyorsa) onu yapan, yani sattığını yapan, ya da satılanı yapan kazanır, öbürleri kazanmaz. Kaybeder demiyorum. Ekonomi olmasaydı ekonomi üstüne makale yazmak için Shakespeare ne yapardı?

Shakespeare komisyonculuk yapsaydı, komisyoncular Shakespeare'cilik yapabilirler miydi?

Her türlü alım satım ve dahili ticaret hariçten idare edilebilir mi?

Kolektif şirketler kara borsadan döviz alıp ne yaparlar?

Ben almadım diyor bir adam, bir şirketim var o aldı. Yemin etse ve başı da olsa, ağrımaz.

Bir banka ben vermedim dese, kim aldım diyebilir? Bütün kabahat kapıcıda olmak gerekir.

Yer üstü servetlerini satan yer altı servetlerini konserve yapar mı?

Bu yere göre değişir. Aynı adam o yerde bir şey olur da, bir yerde başka şey olur mu?

Bir yerde namuslu olan kim bilir öbür yerlerde ne namus-suzluklar yapıyordur.

Birkaç yıldır şiir yayınlamayan (bu arada memurluğunda aşamalar yapıp yükseslere çıktı) bir şairin büyük bir dergimizde iki üç aydan beri şiirleri yayınlanıyor. Şairi severdim ve beğenirdim eskiden. Ama şimdi sevmek sevmemek bir yana, beğenemiyorum. Bunun nedenini düşündüm. Neden dedim kendi kendime, acaba benden mi gelen bir şey var, yoksa bu “aralık” ondan mı açılmış.

Son şiirini bunu anlayıp bulmak için birkaç kez okudum. Buldum sonunda aralığın nedenlerini. Ben çağdaş sanatçılar üzerinde sıralamalar yapacak bir yaradılışta ve kanıda değilim. Değer biçmek benim işim değil.

Yarın bizleri alıp almayacaklarını, nasıl alacaklarını, işimin, uğraşımın arasında görmedim hiç. Ancak bir düşüncemi açıklamak zorundayım. Yarın, yanlış anlamalarla, bizim çağdaşlığımız açısından, aynı zaman içindeki, aynı daldaki beraberliğimizdeki ortaklaşa bulunmamızdan gelen bir sorumluluk var. Biz, birbirimize karşılıklı bu sorumluluğu veriyoruz. Ben bana düşen yanını aydınlatma durumunda sayıyorum kendimi.

Bir sürü olay içinde, bir akış içindeyiz. Bilgiden bulguya kadar insanlığın oluş akışında akıyoruz. Kavramlar, deyimler, donmamacasına kımıl-kımıl, paldır-küldür, değişimlerini bizlerle, başkalarıyla, olgularla ve kendi aralarında; düşüyor, kalıyor, açılıp kapanıyor, yok oluyor, doğuyor, karşılaştırılıyor, tartılıyor, ekleniyor, çıkarılıyor, çözülüyor, bozuluyor, eziliyor, kırılıyor, parçalanıyor, aydınlanıyor, ekleniyor, siliniyor, yazılıyor.. Ve dünya ile yaşamı bir açıklama, bir kurma yolunda, hiç durmamacasına bir yere geliyor ya da bir yere gidiyor. Her düşüncenin her eylemin bir hesabı soruluyor, veriliyor. Bilim ve sanat yoğuruyor bu hamuru. Her dalda, bu hamuru pişirmenin yolları araştırılıyor.

Şairler de bundan uzak değil; içindeler. Başındalar. Başındalar demeden önce biraz düşündüm. Gerçekten başındalar, ama çözüm yolu bakımından mı, açıklama yoksa önsezi veya çözümleme bakımından mı ayrı konu. Şiirin felsefe ile ilişkisinin yakın ve gerekli olduğu gerçeği iyice aydınlanmış durumda. Şiirin bir felsefi görüş taşıması fikrinin karşısını yalnız felsefeyi bilmeyenler savunabilir.

Çağa bağlılığın sağlanmasını, çağı yansıtmada insanlar arası sürmeyi felsefi görüş var kılıyor.

Bir fikrin, bir düşüncenin iyi ve ustaca söylenip yazılması, bugünkü insanın kafa yapısına ve toplumsal durumuna karşıt. Kimsenin kimseye çaldıracak ya da gönül rızası ile verecek zamanı kalmadı, yok. Kavramları geldiği yerden geriye, eski anlamlarına, eski güdümlerine götürmek yerine, onları en az bulundukları yerden alıp çağın ışığına ve hızına göre zorlamak gerekiyor. Bu, sanatçıların yarına karşı sorumluları.

Bugün büyük büyük kurumlaşmış ve insanları bölüşmüş akımlar eskisi gibi çok değil. O kurum ve inanç akımlarıyla beraber onların kemikleşmiş verileri de dağıldı. Şairi itecek bir tek konu, bir tek güç var; insan ve insanlık.

Yazımın başında sözünü ettiğim şiir bana bunları düşündürdü. Ustaca yazılmış ve kurulmuştu. Yılların verdiği ustalık belli ediyordu kendini. Konu da yeni insana yönelmişti, çağdaş, toplumsal, ekonomik sorunları deyimliyordu. Ama ne var ki son kıta, bir felsefi görüşten kayıp ters düşmekle kalmıyor, eskimiş bir öğüt vermeye varıyordu. Şair şunu demeye getiriyordu.. Evet bütün bunlardan sonra insanlar, şimdi kendinize içine gömülüp, kapılarınızı kapayarak boyun eğeceğiniz ve ötesini hiç arayıp sormayacağınız bir tapkı arayınız. Bu içinizdedir, her yerde vardır, yeter ki gözünüzü açıp bunu görün ve bulun.

O şairin yüksek bir yeri var, işinde. Yeni şiirinde de ustalığı kalmış. Aradan geçen zaman şiirinin mesajını, işinin yükselişine bağlamış.

Ben bunda yokum demek için yazdım bu yazıyı.

Üstüne üstüne yürüyünce sanat oluyor.

“Şiir kelimelerin raksıdır” deyenler var. Hayır.. Şair kelimelerin dans hocası değildir.

Şair amansız düşmanı kelimelerle boğuşur. Zaten kelimeler de şaire: “Gel oynayalım” demezler..

Kimseye demezler.

Kelime saflarından bir düşünce geçirmek, düşünceleri geçirmek eğlenceli bir olay değildir. Şairin kanı akabilir, canı çıkabilir.

Kelimeler, vasıtasıdır şiirin, amacı değil. Onları amaç sananlara ne demeli. Ne denir ki.

Bir şey demeyen, bir düşünceye varamayan, bir fikir taşımayan şiir görmediği halde, hâlâ deyişde şiiri bitirenler..

“Şiir kelimeyle yapılır ilkin” deye düşünenler var. Yanlış mı? Hayır. Doğru mu? Hayır.

Şiirin kelimeyle yapılacağını, yapılmasını, yapıldığını, duvarın tuğlayla yapılmasına benzer anlamla düşünenler yanılıyor. Duvar bir yapıttır. Şiir bir yapıt değildir.

Daha süslü deyimler de var bu konuda: Şiir kelimelerin raksıdır.. diye. Buna cevap, şair kelimelerin dans hocası değildir'dir.

Yani şiir kelimelerle yapılmaz mı?

Kelimeler kutulardır. Şiir kutularla yapılmaz. Hediyelerin kutuları vardır ama veren de alan da kutu verip almış olmaz. Hediye verip almış olur. Yani o kutunun içindeki.

Pişirmek.. Ama Bir de Kotarmak

Edebiyat Tarihimiz gitgide bir ben'leşmeye büründürölmek isteniyor. Benleşmeyi fazla açıklamayacağım; bu yazının içinden çıkanla bırakacağım baş başa.

Bizim düşündüğümüze, ya da düşüneneğimize uygun konuşanı doğru diye kollamaya alışmışız. Ama asıl doğru, sadece bizim düşüncemizin kucaklayabildiği alanlar içinde değildir ki. Bunda, burada yanıldığımız için de bizim düşüncelerimizin içinde hepimiz için herkes için doğrudan başka bir şey yok sanıyoruz. Oysa ki tamamlanacak olan biziz, taraklanacak olan bizim tarla da. Ama bu, zor, bu sıkıntılı, bu ucuz değil, günlük değil, çabuk değil, kısa değil.

İstemiyoruz ki eskiden yazmış bir hikâyecimizde de bir şeyler bulunsun. Ömer Seyfettin yoktur. Bilmem kimin bir satırı bütün bilmem kimi satın alır.

Ben böyle düşünüyorum ya, herkes de öyle, benim gibi düşünsün. Daha geniş düşünende maksatlar, geriye yönelmeler, aşırılıklar, sağlıklar, solluklar, tozluklar olmalı. Onları ezmeli, benim gibileri kollamalıym.

Eğer o ezilmeden sen çıkamayacaksan, bu fikri güdüyorsan, demek ki senin kendiliğin'de onu ezecek güç yok. İşini onunla karşı karşıya kalmakla, yan yana durmakla, yüz yüze gelmekle kurtaramayacaksın demek. Onun için istiyorsun ki o sadece ölsün, toz olsun.

Yapma. Yaparsan. Yapma. Ama Yaparsan.
Yapma. Ama Yaparsan Da.

Eğer bir kelimeden fiil yapılmışsa, ki yapılmış. Bütün kelimelerden fiil yapılabilir.

Bir ot ne kadar otlanırsa bir kuzu o kadar kuzulanır. Bir keçi o kadar keçilenir. Bir kaz kazanır. Bir tavuk tavuklanır. At atlanır. Katır..lanır. Kuş..lanır. Böcek..lenir. Hayvan..lanır.

Bir adam ne kadar bıçaklanırsa.. Hiç olmazsa, ne kadar adam bıçaklanırsa.. bir bıçak o kadar adamlanır.

Demek istiyorum.

Göz bir'incilerde. Neden? hep birinciler gözlenir. Neden gözlenenler hep birincilenir..

Neden kuzuları kuzulamazlar da, otları otlarlar..

Neden bıçaklar adamlanmaz da adamlar bıçaklanır..

Demek istiyorum.

Özür mü dileyeceğim.

Özür dilemek o kadar kolay ki.

Özür dilemeden önce dileklerimizi özürlemeli. Yiz..

Ben birinciye ikincilemek istediğim kadar ikinciye birincilemek istiyorum. Hatta ikinciye daha fazla.

İlkin Türkçeyi Seveceksin

Buna bir soru ile başlamak en iyisi. Dimdik duracak cevaplarını bekleyecek bir soru ile:

Türkçeyi sevmek ne demektir? Bu sorudan bu sorunun öncesine geçmek için yazının birinci cümlesine basmak lâzım. Onun için ilk cümle soru şeklinde yazıldı. Yoksa hemen cevabı peşinden gelsin diye değil.

Türkçeyi sevmek ne demektir'den önce "bir şeyi sevmek ne demektir?" onu bir yoklamalı. Bu "bir şeyi sevmek ne demektir'i her aydın kendi aydınlığınca, aydınlıklarınca kucaklar bırakır. Kapalı veya açık, yalın veya dolambaçlı olur bu. Ama olur. Yani anlamaz aydınların çoğu sevme nedir.

Bir de aydın olmayanlar var. Sonra, aydın sayılmayanlar da var. Bunların iki çeşidini de karıştırmamak lâzım. Onlar da bu soruyu kucaklar pek âlâ. Niçin birçok yazılarda aydınlara göre, aydınlara has bir birincilik tanınır, bilmem. Aydın olmayanlarla, sayılmayanlar, aydın olamayanlar değil midir ki aydınların türüsüne yer yaptırıp dururlar.

Bir şeyi sevmek demek onu parçalara ayırmamayı önceden kabul etmek demektir. Ondalı-yüzdeli, seçmeli-ayırılmaz sevmek var mıdır, olur mu ki!

Bir şeyi sevmek demek, o şeyin bütün parçalarının yerini bilmek demektir, yerini anlamak demektir. Onların arasında seçmeler yapmamak demektir.

Bir şeyi sevmek demek, o şeyin bütün hallerini, ve o hallerinin içindeki ve dışındaki onun parçaca ve bütüncü durumlarını görmek, görebilmek demektir. Alışmamak, yani yetinememek demektir.

Bir şeyi sevmek demek, o şeyin ölümünü kendi ölümüne bağlı görmek demektir. Öyle ki kendini öldürmekle onu, onu öldürmekle kendini öldüreceğine inanmak demektir.

Bunu uzatmak veya yürütmek kolay. Onun için kalsın orada bu konunun ucuzlamaya yakınlaşması.

Türkçeyi sevmek demek, onun bir ses veren parçasından sesler veren cümlesine kadar nesi varsa onları yerlerce ve durumlarca hırsız veya yalancı yapmamaya çalışmak demektir.. Geveze veya kaçak, küstah veya korkak yapmamak demektir.. Atılğan veya sinsi, köle veya esir kılmamak, bol veya ucuz, kolay veya yanlış harcamamak lâzımdır. Bitişiklerini, yanaşıklarını, incelik, kalınlık düzenlerini keyfince bozmamak demektir.

Türkçeyi sevmek ne demektir? sorusu şimdi cevabının ne olduğunu bilerekten burada durup cevaplar bekleyebilir.

11 Ağustos 1955, Perşembe

Görece

Tutuculara göre ilerici olmak kesin gericiliktir. İlerici olmanın kendi-başına bir değeri vardır ki, bu değerin yerini ve ağırlığını önce davranışlarda sonra düşüncelerde sonra bu ikisini dengelemekde aramalıdır.

Konuşma Dili - Yazı Dili

Ben kendimi zorlamıyorum, konuştuğum gibi yazıyorum. Dilime ne gelirse kullanıyorum, tutmuş yeni sözcükleri de kullanıyorum. Ama ısınamadıklarımı kullanmıyorum. Belki ileride ısındığım oranda tutmamışlarından da kullanacağım.

Bunun çevirisi:

Ben kendimi zorlamıyorum, yataktan kalkdığım gibi sokağa çıkıyorum. Şimdilik koyu renk gecelik giyiniyor, pabuca benzeyen terlik giyiyorum ve çorapla yatıyorum. Ama ileride belki ısırırsam ceket, gömlek, pantolon da giyinirim.

Hız'ın çoğaldığı oranda kavramların gerçek kesinliğine de yaklaşmış olunması gerekiyor. İnsanın ne olduğundan, az nedir, çok nedir? Uzun nedir, kısa nedir? İnsan nedir?

Kalabalıklar teknik'in yemi oldu. Teknik, şaşırtmacaları için kalabalıklar, sürüler istiyor.

Bir dalgınlık, bir uyuma artık dalgınla uyuyandan önce başkalarını etkiliyor. Bir güdücünün ardında bir uçak dolusu insan, bir otobüs dolusu adam, bir kamyon dolusu canlı var. Bu araçlara hayvanlar da biniyor.

Uçak'a onu kullanacak pilot bulamayınca, otobüse güdücü sağlayamayınca

Yeni şiiri sevmek
şiiri yeni sevmek

Bakıyorum da, sanatçı tanıdıklarımın tümünden tüme yalın ve yakın ve tüm candan bana doğru bir gönül akımı yok.

Bunun nedenleri iki yönlü: Biri onlardan bana, öbürü bana onlardan.

Onlardan bana:

Kimi ürkek, kimi yalnız yüzden saygılı, kimi güçsüz seven, kimi bilgisiz beğenen, kimi korkan; önce başkasından gelsin diye bekleyen. Yerini kapacakmışım sanan. Onu geçecekmişim, yenecekmişim gibilerden kapanan.

Ben duymayayım da gelmeyeyim. Ben de aralarında olmayayım.

Onları kınamak için yazmadım şu satırları. Açıklamak, belirtmek için yazdım. Çünkü hepsi de doğru ve haklı. Çünkü ben onlara hep öyle gözüktüm. Onlar öyle olsun istiyorlardı da ondan.

Aaa, amma da yaptın deyeceklerini biliyorum. Ama onlar benim ne deyeceğimi biliyorlar mı:

Bana onlardan:

– Aranızdan biri çıkıp da: Arkadaş senin şu tutumun nedir böyle? Ne yapmak istiyorsun sen?

Her an gülümsemeyle karışık alaylı bir bakış gözlerinde. Her kaniya karışık bir kanı arayış. Hiçbir şeyi, hiç kimseyi beğenmiyor, az buluyor gibi bir duruş.

Dediniz mi?

Siz beni böyle yaparken ben de sizleri öyle yaptım işte.

Geriye kalıyor, tek kalanların kaçışı, saklanması, ortadakilerin biraraya gelip toplanışı, yakınlaşışı. Gruplar, klikler. Birbirini övmeler, anmalar, desteklemeler.

Tek tek yalınlık olsa idi olmayacaktı şimdiki durum.

Kim bilir kimler bana kimleri çekiştirmiştir şimdiye kadar. Beni kazanmak, kendi tarafına çekmek.. Ya da denemek için.

Akrobat oldumsa eğer bu yüzden oldum. Düşüncemi söylemeden belirtmek için.

Alaylı bakışlarımda her zaman kişileri değil konuları da aramak vardı.

Tek olan, tek olduğundan değil, tek bırakıldığından tek kalmışdır da. Tanrı da öyle ele alınabilir. Tanrıyı aslında tapmak için bırakmadı insanlar. Ellerinden kaçırdıkları içindi. Sonra da onu düşünmek istiyorlardı. Ellerinden kaçırdıklarına onun için önce pek üzülmediler. Onu düşünecek, onu anacaklardı.

Ama öyle olmadı. Elden kaçınca bir kez. Öbürleri, bunun içini bilmeyenler, tapmaya yöneldiler. İş işden geçmişti. O da bunu benimseyince, artık elden bir şey gelmedi.

Ama ben öyle olmadım. Biraz alaylı bakış, biraz kırış, biraz karşı koyuş. İnsanlığımı sürdürdüm. Sürdürüyorum da. Bu böyle gideceğe benzer.

Tanıdığım ama hiç tanışmadığım biri: Öz kendim.

Çünkü ben yaşantılarımda kendimi hiç aptal yerine koymadım, hiç göz altında bulundurmak ve kollamak zorunluluğunu duymadım.

Yaşamak yaşantıları önceden kontrol ile değil. Sonradan zaten kontrol olmaz. İnsan yaşantılarından sonra ancak kendini tanır.

Bu anlattığım durumun oluşunu kargaşaya çevirenler insanların biçimce başladığı noktadakiler..dir: Yeryüzünde büyük bir çoğunluk.

Bir sıra almak için kalabalığa katılıp itişip kakışmak gerekmiyor.

Başına üşüşülmüş bir olayı yalnız başına üşüşmüşler görmez.

Biterim sen de bizden misin deyenlere.

Beni bir akımın içinde görmek isteyenler var. Ya da bir akımın dışında bırakmak isteyenler. Sezdim bunu. Seziyorum da.

Onun için çok okudum. Romandan, öyküden çok öbür tür kitapları çok okudum.

Hem kendimi savunmak, hem de boyun eğmemek için.

Çemberim dar. Dayanışma yok. Paradan yana yoksun. Varsın olsun.

Marksizm'e karşıt olanlar var. Marksizm'e göre olanlar.

Karşıt olanların kampı ile bir ilişkim yok.

Göre olanların kampı ile çelişkim var. "Ondan başka bir şey yoktur" demeye getirenlere "vardır" diyorum. "Nedir o" soruyorlar, "Sanat" diyorum. "Sanat da ona göredir" diyorlar. İşte o zaman diyorum dogmaya girilir, ve bu yaratmayı önler. Bana acırcana bakıp duruyorlar.

Oysa iş Sanat kavramında ilkin. Onu konuşmalı. Bilim kendi başını yemekten, şiire çarpınca (çarparsa) kurtulacak. O da yakın görünüyor.

Çevre

Ben kendi görüşlerime inanıyorum.

Birisinin bazılarını iyi bazılarını fena görünmesi beni ilgilendirmiyor. Çünkü o bazıları ile uğraşmaya, onları teker teker tartmaya hevesim yok. Tabiatın da, insanların da kendi üzerimdeki akislerine bakıyorum. Kendimin akislerini aramak sevdasında da değilim. Rahatım.

* * *

Bazı düşünceler, içlerine düşülünce ne kadar tatsız oluyorlar. Halbuki işte böyle düşünenler ki uzaklaşıncı renklerini gösteriyor. O halde, günlerimizi yaşarken rahatlıklarına kendimizi kaptırdığımız kaçınılmaz düşüncelerin neden şeytanı olamıyoruz?

Geriye baktığımızda, en tatlı hatıralarıma karışmış ve unutulmamış olan düşüncelerin, yaşandığı zamanlardaki iğneli ve ağırlı ve acılı hallerini hatırlıyorum da, şu an, beni sımsıkı kuşatan kederleri seviyorum.

Şimdi onları sevmezsem, biliyorum ki, ileride geç kalmış olmaktan acınacağım. Çünkü hep öyle oldu.

Ben gelecekte ders almaya çalışan bir öğrenciyim. Yarının olmadığını bildiğim halde!

Yarın yok! Bu benim yaşam cedvelimin ana çizgisi. Yarına uzanışım ise düşüncelerime bağlı. Çünkü sadece yaşamakla yetinmeyen az kişilerdenim.

Bazıları bir şeyler yazar da yorumlara yeltenir diye, ölmekten korkuyorum.

Onlar yazmalarını niye geciktiriyorlar, niye çekiniyor geciktiriyorlar? Hele onu hiç anlamıyorum.

Epigram

Önsöz

Ben epigramlarımı yaşam ve onun içindekiler için yarattım, yaptım, kurdum, pişirdim.

Dostlarıma, hiç kuşku duymadığım, iyi niyetlerinden ötürü en kısa ve en güzel bir karşılık verebildiğime inanınca kendi kendime gurur duyuyorum.

Düşmanlarıma ise, hiç umursamadığım ard düşüncelerinden ötürü en kolay en ucuz bir tökezleme alanı daha sağladığımı görünce, onların adına şenlik duyuyorum. Çünkü onlara başka türlü yardımcı olamam. Ancak uyarmakla..

Düşmanlarım kişiler değil. Beni yalnız dostlarım tanır. Bir zihniyet var ki, nefes almamı zorlaştırıyor. Sıkıntı içinde, yoksulluk içinde yaşatıyor beni.

Benim bildiklerime karşıt, inandıklarına bilinçsizlikle, bilgisizlikle direniyor, yolumu karartıyor.

Bana kuşkulu gözlerle bakıyor. Yerinden edeceğim, ederim diye korkuyor kendisini. Çağdan geri kalmış, hız nedir bilmiyor, saklanır sanıyor bilisizliği. Yutturulur sanıyor dipden dolma, yüzeyciliği.

Onunla hiçbir ilişim yok. Tanımam öyle kişiyi. Bir anın, bir olayın içinde birlikte bulunmamız olanaksız, çünkü yollarımız ayrı.

O vatanını sevdiğini söyleyebiliyor ancak. Ben tutum ve davranışlarımda belirtiyorum kendimi.

Olaylar en iyi aynası olmakta sürüyor yetersizliğini.

Doğadan yalnız bereket bolluk beklenmesi çağı çok gerilerde. Ondan ölçsüzlükler de gelir.

Onu kontrole, onun şartlarını düzenlemeye başlamakla ülkenin de koşulları düzenlenir. Ama bu bilimle olur. Sanatla olur.

Ben işimi yapıyorum. Yaptığıma da inanarak.

Beni Yok Saymayı Aklından Geçirip Nasıllarını Arayanlara, Çırpınanlara

Güzel ikidir; söylemesi güzel ile yapılması güzel. Bu ayrımı düşünmeyenler benden yana olamazlar. Ben bu ayrımı kendi içinde bir daha bölüyorum. Yapılamayan güzel ile söylenemeyen güzel. Biraz daha uzaklaşmak için ise: Yapılamadıkçayı ile söylenemedikçeyi de sayıyorum.

Burada bana karşı: “Ya anlamazlarsa?” deyen batar. Demeyeceğiniz için, gururunuzu kırın, ardımdan gelin. Başınıza kakmayacağımı duruşumdan, tutumumdan anlamışsınızdır. Ardımdan gelin benim küçük düşmanlarım. Bütün soracaklarınızı cevapsız bırakmayarak sizi derinleştireceğime söz veriyorum.

Benim hikâyelerim sizin hikâyelerinizdir. Ben kendi hikâyelerimi sizinkilerin arasına serpiştirdim. Sizin hikâyelerinizin birçok yerlerini başkalarına bıraktım, kalanlarını biraz sıkıştırdım, o kadar.

I

En yalın olandır açıklamayı gerektiren.

Kendi deneyimlerimde gördüm.. Benden, şiir serüvenlerim boyunca, en çok, kısa şiirlerimi, beş-altı sözcüklü olanlarını açıklamamı istediler.

Yalın'ın yadırgatması beni öyle kamçılamıştır. Ben de üzerine-üzerine gittim. Önceleri alaya varan çıkışlar ben direnince dağıldı.

II

Genellemeler hep aklımı kurcaladı. Beni sıkıştırdıkları yerden, bana çıkıp kurtulma, kaçma irdelediler.

Ama genellemelerin bir başka yapıcı, aydınlatıcı, öğretici, uyarıcı, duragan olmayan, dinamik bir türü var ki, bunlar da düşüncede doğurucu, eylemde yapıcı etkiler uyandırır. Örneğin “aşkın gözü kördür”ü, “taş yerinde ağırdır”ı, “mum dibini aydınlatmaz”ı, “ateş düştüğü yeri yakar”ı gibilerini..

Ama “şiir açıklanmaz”, “şiir bir başka dile aktarılmaz” gibilerince dogma kokanlar bana hep bir duvar gibi geldi.

III

Postulat'ların baş düşmanı ZAMAN'dır.

En çok şairlerin bu kavramdan öğrenecekleri, ya da bu kavramı öğrenecekleri çok durumlar vardır.

Bence iki kere ikinin dört etmesi gerçeği iki'lerden birinin iki edebileceği sürece'dir. Birinin düşüp çıkması öbürünün zamanını değiştirir.

Yor'lar Öyküsü

Adam olmak için karanlık daha uygun bir ortamdır.. Bunu herkes duyuyor unutuyor. Oysa çoğunluk, aydınlıkta adamlık denemesi yapıyor da, karanlıkta uyuyor, uyurken horluyor, konuşurken susuyor, unutuyor, kızıyor, vuruyor-kırıyor..

Soruyorsun, söylemiyor, sinirleniyor, kaçıyor, arkadan konuşuyor, bakıyor, görmüyor..

Sevmiyor; seveceği yerde ve o anda seviyor mu, sevmiyor mu diye fala bakıyor.

Karşıya geçmek tehlikeli ve yasaktır diyorsun, karşıya geçiyor.. Tren penceresinden sarkmayın diye rica ediyorsun, sarkıyor.. Çiçekleri koparmayın diyorsun, koparıyor.. Çöp atmayın diyorsun, atıyor.

Adam öldürmek iyi bir şey değildir, diyorsun; kızıyor, öldürüyor.

Yazıyorsun okumuyor, çiziyorsun anlamıyor.

Politikaya atılıyor, parti kuruyor, kendi başına kim geçiyor, anlamıyor kendini seçiyor. İleri-geri her konuda konuşuyor.. Halka yutturdum sanıyor. Yeter! Of be..nim canım sıkılıyor.

Senin Yerin

Sözlüklerde olmayan sözcükler sözlüğünü yazıyordum ve bekleyordum. Ayakta bekleyordum. Pencereden bakıyordum bekleyişime.

Beklemek hiç bitmeyen bir o'dur; öyleyse o sensin. Sen bir o olduğun anda beklemek yoktur. O beklenmez, onu bekliyorum olmaz: Seni bekliyorum. Çünkü o başkasıdır. Sana, o sensin derken, sen hiçbir zaman o değilsin demek istiyorum. Beklemek ben sen'im demektir.

Kereviz pancarla sevişiyordu, izi kalıyordu kerevizde pancarın. Kerevizin sevisinden pancarda bir iz görünmüyordu. Bir koku siniyordu pancarın rengine kerevizin sevisinden.

Kediler uyuyordu. Saksıları suladım. Gözlüğümü sildim. Saat on altı otuz.

Sevilesi bir şey yok, beklemede. Beklemenin içinde. Ama beklemek insana kendi buruk tadını sunuyor. Hem benim, hem kendisinin, hem senin burukluğunu. Demek beklemenin içinde bir başka beklemek susuyor. Ve diyor ki, sorarcasına: Beklediğin şimdi senin içinde mi, yoksa sen mi beklemenin içindesin. Doğrusu yanıtlamak zor. Şöyle diyorum: Ben beklediğimin içindeyim. Burukluk bunda. Beklemede gelmekten başka bir şey yoktur. O bana gelsin, ben ona gideyim değil. O gitmesin, gelsin, o sensin, gitme.

Beklemek, bir gel'i sürekli doğurmaktır.

Beklenmenin dışında inanılası bir şey yok, anılası yapmacıklar var. Seziliyor, duraklayınca kuşatıyor düşünce parçalarını, komşuların duyulan sesleri. Neler konuşur komşular, kendileriyle ya da aralarında.

Kaçmak diye bir şey olmazdı başkaları söylemeseydi.

Duymasını istiyorum. İçinden, başkalarının bensiz değeri bulunmayan başarılarını. Demek bunun için benim başarılarım da başkalarını bekleyor.

Sırıtan biri var. Bin dokuz yüz altmış yılında, Türkiye’de, gazetelerin fotoğraflarında, yazılarında bir yüz. Bakıp, bakınıp duruyor. İki cansız gözüyle, kaymış bitişik dudaklarıyla, iğrenç bilekli elleriyle, hiçbir yükü taşımayacak omuzlarıyla ayakların altındaki yerinden haksız yere kalabalığımızın baş seviyesini nasılsa aşabilmiş biri sırtıyor.

Bir anda denize gömülmüş bir geminin nasılsa ölmeden kurtulmuş yolcuları arasında..

Kayarak uçuruma yuvarlanmış bir kamyon-otobüsden nasılsa fırlayıp sağ kalmış birkaç vatandaşın içinde..

Bilinmeyecek sebeplerden ötürü erken inişe kalkan ya da bir tepeye çarpan uçakların, yanıp parçalanmadan yaşamalarına devam etme şansını kazanmış bazı gezginleri ortasında.

Sırıtan biri var. Sanki hiçbir şey olmamış, hiç kimse ölmemiş gibi. Sanki hiç kimsenin hiç kimsesi yokmuş gibi. Ben ölmedim işte, onlar öldü ama ben kurtuldum, onların ölmesi bana hiçbir etki yapmadı, yüzümdeki güleç çizgilerden görüyorsunuz. Hayattayım ya. Bana ötesi vızgelir.. Ölenlerin yakınları, dostları, sevgilileri, çocukları, çevreleri varmış, bana ne. Bakmasınlar bana. Onlar kendi yaralarına eğilsinler. Ölülerini düşünsünler.

Ben sevinç içindeyim, dercesine biri var.

Bir ölümün ardındaki toplulukta, candan gülüyor.

Öülerinin ardındaki topluluk yarı yaşayan sayılır. Onlara saygı bile az gelir, sıcak bakışlar yetmez.

Gülecek durumda olmayanların gülmesi düpedüz hastalıktır. Bu gülme nereden geliyor. Hastalıklı bir hastadan geliyor? Hastanın hastalığından geliyor. Bir çeşid deliliktir.

Delirmeye, deli seyretmeye hiç zamanımız yok. Aklımızı başımıza toplayacağımız kadar duygululuklarımızı da göğsümüze doldurmaya bakmalıyız.

Güleceksek beraber gülelim. Yarımız ağlarken karşısına geçip sırtık durmayalım.

Atı almasaydılar, Üsküdar’ı geçmeseydiler, bugün gülüyorduk.

“Ayrılık” sözcüğü neredeyse anlamını yitirecek. Kamyonlarda, otobüslerde dualar, alınlarında yazılar: “Tanrının dediği olur” diyor.

Gün geçmiyor ki gazetelerde taşıt kazaları hem de gittikçe büyüyerek ve çoğalarak: 18 ölü, 26 yaralı, 8’inin durumu ağır...

Dereye düşen, uçurumdan uçan, çarpışan taşıt resimleri.

Bence, Tanrıdan başka birilerinin dediği oluyor gibi.

Fikirler kadar araçlarla da ilişkilerimizi düzenlememiz gerekiyor.

“Ölüm, Allahın emri, trafik olmasaydı.” sözü şimdiki durumumuza en uygun olanı galiba.

Bir gün Ankara'ya giderken yarı yolda bir köy kahvesinde dinlenmiştik. Kalkacakken ilerimizdeki bir ilin ne kadar çekeceğini sorduk bir köylüden.

Verdiği cevabı hiç unutmayacağım:

— Yürüyüşünüzü görmeden bir şey diyemem.

Bozulduğumuzu belli etmemeye çalışarak:

— Otomobilleyiz, dedik.

— Yarım saat sürer, dedi.

Şimdi yürüyüşünü gördüklerimize, sen oraya söylediğin zamanda bu yürüyüşle varamazsın diyoruz.

Da dinleyen yok. Hem de kaç defa.

Develerle, kağnılarla, yürüyen yürüyene.

İş işden geçiyor. Z'yi de geçiyoruz. Görüyor musunuz. Taşlar ses çıkarmaya başladı. Duvarlar çatırdıyor. Oralar çatırdıyor, buralar çatırdıyor. Bu gürültüler ortasında ya bir kişi uyuyor, ya da birçok kişi uyuyor.

Çadır kuramayacaksak çadır kurmayalım. Bina yapmayacaksak bina yapmayalım. Hiç bir şey yapamayorsak bir şey yapmayalım. Bir şey yapacaksak bir şey yapalım. Yaşanmıyor. Yaşayacaksak çoğalım. Medeniyet insanların toplanması icabı. Toplandıkça dağılıyoruz, toplanmayalım. Beşer, onar değil elişer yüzer dağılıyoruz. Aile salkımlarında akisleri ile tutarları on binlere varıyor. Dost, komşu, mahalle, çevre, isim, gençlik, güzellik, başarı ve daha değerlerimiz kalmışsa onların da genişlemesine, derinlemesine etkisi ile on binler hemen yüz binler değil milyonlara uzanıyor. Artık buna acı duymak değil kopmak derler.

Yanlışlıkları, yanlışları, canlarıyla ödeyenlerin ardında kalmış büyük bir insan sayısı kişicek, ailecek, çevrecek, kopuyor. Şehircek, şehirlerce kopuyor. Memleketcek, ülkecek, vatancak olmadan bu kopuşlar. Uyanınız.

Ya bir kişiye söyleyorum ya da birçok kişiye: Uyan diye.

Artık küfürlere başlamak kalıyor, ruhî sıkıntıların birikip insanı çatlatmaması için. Küfür edilmeden uyan. Ne isen uyan, kim isen uyan. Eğer adamsan uyan, kavramsan uyan.

Fotograf bilgimiz iki çehreli kaldı. Ya ileride yapılacak turistik otelin maketinin fotoğrafı. Ya da çöken binaların fotoğrafı. Yarın yapılacak dedikleri. Dün yıkılmış olan.

Dünyada kandan, kan görmekten hoşlanan insan çok olabilir. Ama bizim gösterilerimizin seyircisi olur mu?

Turistlere; on beş gün için Türkiye'ye gelin, ölüm, toplu ölümler görün.

Mü deyeceğiz.. Mü demeliyiz..

Altı vapurum var, deyelim, ama dördü vapurumsu, ikisi değil.

İki iskelem var, biri battı.

Öyle attım ki, atıyorum ki öyle, daha da atacağım.

Mı demeliyim radyolarımda.

1'den 9'a kadar bütün rakamlar benim. Daha da rakamlar uyduracağım çünkü yetmiyor bana. Sığamıyorum sayılara sığamıyorum. Bütün sayılar az geliyor bana. Toplamlarla yetine-meyorum. Bütün tutarlar küçük. Tam milyonları ayaklar altına alacağım bir bakıyorum sıfırı unutmuşum.

Büyük çirkinlikler karşısındayız. Ama büyüklükleri, alışılmış, sindirilmiş olmalarından geliyor bu çirkinliklerin. O yüzden, ben o çirkinliklere büyük demeyi küçük buluyorum şu an.

Daha aşağı, bu çirkinliklere daha deyin, daha eşgil bir söz bulmalı artık. Hiç olmazsa düşünmeli.

Hiç topa girmeden, oyunun tümüne karışmak, ilkin itiyor başkalarını. Ama ya, o kişi o oyunu iyi de biliyorsa. Bu da olabilir. Ama bunu artık uman yok.

Oysa vardır, oyuna hiç girmeden oyunu iyi bilmek.

Demek ki oyuna girerek oyuna karışmalı.

Doğrudan doğruya oyuna girmek gerekmiyor. Bunda herkes (ama herkes) birleşik.

Oyuna doğrudan doğruya iki türlü girilir:

Biri oyunun içine, ta içine dönerek.

Biri de, ona bakanların gözüne taa gözüne dönerek.

Çünkü oyunun bir kendisi vardır, bir de kendisinin çevresi..

Match dergisinde Raymond Cartier, başyazısında “Fransa bu işin içinden nasıl çıkacak” diye son toplum olaylarını inceleyor, eleştiriyor.

Dertleri ne de çok adamların. Bir işe girmişler. Nasıl özeceğiz diye kafa patlatıyorlar.

Ne girersiniz o çetrefil işlere.. Bakın biz giriyor muyuz? İşin yok da. Sonra bir de oturup içinden çıkmasını mı dűőüneceksin!

“Her soru’nun bir tek doğru cevabı vardır.”

Ben buna – evet derim; şöyle ki: Evet, her soru’nun bir tek doğru cevabı vardır, ve her yaşda bu başka-başka bir tek doğru-cevaptır.

Örneğin bana şu:

Hoş ben yatağa pek girmem ama...

“Yatakta ne yaparsınız?” sorusunu yöneltseler, derim ki:

Cevaplarımdan seçmeler:

6 yaşımda: Uyurum

15 yaşımda: Uyanırım

16 yaşımda: Neler yapmam..

17 yaşımda: Özlerim

18 yaşımda: Uykum kaçır

19 yaşımda: Düşler kurarım

20 yaşımda: Susarım - aranırım

25-30-40 yaşımda: Sorana sana ne derim.. soruyu eleştiririm falan filan.

Şimdi sorulara cevabım: “Yazı yazarım”dır.

Doğru değil mi? Yarın sorsalar, ne diyeceğimi bilmiyorum. Bildiğim bir tek şey varsa o da her sorunun...

Sorulmayacağı’dır.

Poligon

“Yanlış başlayan yanlış sürer.”

Paul Valéry

Her çağın bir hastalığı vardır. Bir de adı vardır o hastalığın. Bir ad verilmiştir ona, ya da bir ad vermiştir o kendine. Hastalık o ad ile gelir o ad ile gider. Bazan kendi gider, bazan da götürerek gider. Ama bir adı vardır, hastalıkların.

Ancak, derlerken: “Her çağın bir hastalığı vardır.” Tarih boyunca böyle olduğu için, günümüze dek böyle olageldiği için söylenmiştir bu söz. Bu söz, başka bir sözün söylenmesi için söylenmiştir. O da şu: “Her çağın hastalığı kendi kanunlarını taşır.”

Adı değişmeyen tarih sürecinde yinelenmiş nice hastalıklar görülmüş ki, yan etkileri de, ana özellikleri de değişimlere uğramıştır. Gelip gidivereni kalıp götürüvermiş. Öldürücüsü çocuk oyuncağı, eğlence, şaka, hatta bir moda, bir özentisi olmuştur dillerde.

İskender ordularında bir kişi kustu mu yüzlerce binlercesi onu izlermiş. Bir kişi sulu çıktı mı bağırsaklar boşanmış.

Romalılarda öksürükle nezleden ölenler savaşlarda ölenlere denk çıkacak kadar çok olurmuş.

Yunanlılar ciğerlerinden, Mısırlılar çıbanlardan dökülürmüş.

Bütün bunlar, kendi adlarıyla bugün hastalık olarak aramızdan geçiyor. İlaçlarının gelişmesi, bakım'ın bilim olması bir yana, o hastalıkların gene eski adları altında ama kendi kanunlarını kendi içlerinde değiştirerek, göründüklerini söyleyor doktorlar.

Hastalıkların tanımlanmasında, hastalığın adı doktorlara yetmiyormuş artık. Onun derecelendirilmesi, değerlendirilmesi için başka veriler, başka algılar arandığını hep biliyoruz.

Konumuza girmek için Dr. Axel Munthe'nin *Aziz Mikael'in Kitabı*'nı anıyorum. Oradaki ve başka kitaplardaki kolit,

veba, cüzam, humma, kanser, verem'in Charles Dickens'den, Jack London'dan, Albert Camus'den, Hans Fallada'dan, Soljenitzin'den öykülerini okuduk.

Maupassant'dan, Van Gogh'dan, Nietzsche'den bildiğimiz beyin hastalıkları da bu konuya girebilir.

Hastalıkların bu kendi iç serüvenleri ya da tıp gelişmeleri konumuzun dışında. Sağlık problemlerinin tarihçesi de.

Her hastalığın kanunlarında olduğu gibi, her çağın sağlık kavramlarında da kendince, ayrı ayrı kendine özge kanunlar var.

Ben yazıma Poligon derken, çağımızın bir özelliğini belirtmeyi düşündüm: Acele düşünmek ve hemen kaleme sarılmak. Bir konunun enini boyunu ölçmeden, o konunun içindeki ana kavramların tam anlamlarını bilip araştırmadan konuşmak-yazmak. Hele uzun kısa ayrımı yapmadan konuşup yazmak.

Ben işte, bizi bir kavram ve anlam kargaşası içine sürükleyen, o uzun kısa nedir ayırmadan "saygısızca" bize ve kendine "saygısızlık" eden gevezelere ateş edeceğim. O yüzden yazıma Poligon adını verdim.

Adları eski adlarıdır ama yeni saygısızlarla, yeni gevezelerin çağımızda uyduğu kurallar daha da kötüye doğru değişip gelişmekte:

Bankaların para dağıtımı yıllık 20 milyona dayandı. Daha dün ufak paralar dağıtıyorlardı. Yarın kat kat milyon yarışına girecekler. Banka nedir, bankacılık nedir, kim arar kim sorar!

Atlayan atlayana.

Dün de bir günlük gazete bir değil, beş değil tam 580 ev dağıtıyorum diye bağıyordu.

Gazete nedir, gazetecilik nedir, okuyucu nedir, okuyuculuk nedir! Arayan soran yok! Mu sanıyorlar. Bağırır bağırana.

Radyolardan odalarımıza kadar uzanıyorlar. Saygısız ve bilinçsiz bir baş dönmesi içindeler. Bunlara ateş.

Hüzüne ve Kendime Övgü

Bakmayın siz, hüzünlü insanların yakarmalarına, hüzünde birleştirici bir yan vardır; hüzünlüler acılı da olsa birleşir.

Siz neş'eye göz kulak olun. Her işin başı onda, şeytanlık ondan çıkar. Yüzeysel, ayırıcı, acımasızdır. Kaldırın bakın, her hüzün taşının altında o var.

Demek istiyorum ki, ben, Çekhov, Dostoyevski gibiler boşuna değiliz.

Benim iki gözüm var diyebilirim artık..
Benim artık iki gözüm var..

Gençken bunu söyleseydim
fantezi yaptığımı sanırdım.
Şimdi felsefe yapıyorum
sanıyorum.

İçinde Yaşamak İçin Zaman Yaratmak

Şu romanı okurken, şu filmi seyrederken ağlayanlar neden göz-yaşı döküyorlar? suali gençliğimi bitirirken aklıma geldi. Şimdiye kadar roman beni ağlatmamıştı ama gözlerimi yaşlarla dolduran filmler olmadı değil. Fakat bunun nedenini nelerden sonra düşünebildim. Nice kadınlar ve erkekler öldü. Her gün dünyanın her tarafında da ölüyorlar. Zenginlik içinde fakirlik içinde ölüyorlar.

Hastahanelerde, sanatoryumlarda, aşksız kalan veya aşktan uzaklaştıklarını veya aştı artık tadamayacaklarını anlayanlar var. Uykusuz geceler yaşıyor, korkulu düşünceleri, sönük hayal zayıf ümitlerle zihinlerden kovmaya çalışıyorlar.

Zaman geçiyor. Bütün gönüllerinden geçiyor. Hepsi de onu durdurmak istiyorlar. Hayalleri hep duran bir zamanın içinde yaşamak, sevmek, sevilmek. Halbuki zaman durmuyor.

Zamanın, şimdiye kadar dışlarında zannettikleri zamanın içlerinde olduğunu anlıyorlar. Ah bu anlayış geç kalıyor. Sıhhatli günlerinde coşkun gönüllerinden gürül gürül hayatlarını çizen, ömürlerine boşalan zaman son'a yaklaştıkça zayıflıyor. Korkuları, ömürlerini zamanla besleyememekten geliyor. Sıhhat, zaman yaratmaktır. İçinde yaşanılacak zaman.. Son'a doğru zaman yaratamayınca, yaratamayınca, yaratamayınca duydukları boşluk, duydukları boşluk, ne hazin oluyor. Ben böylelerini gördüm. Sevdikleri, sevdiklerini, arandıkları, beğenildikleri günlerin hatırası silik resimler gibi gözlerinin önüne geliyordu. Fakat yarından korkuyorlardı. Çünkü yarına verebilecekleri, bırakabilecekleri bir şeyleri yoktu.

Sevince tam ortasında yüzdükleri zaman şimdi öyle daralmış, ufalmış onları hapsedmişti ki. Yaşamamanın da ölmek olduğunu hatıralarını yoklayınca o zamanlarda anladılar.

Dünya bir geciktirme çabası içinde geçiyor. Evet dünya geçiyor. Nereden başladı? Yanlışlıklarını çoğalta çoğalta bize kadar ulaşmış binlerce kitap, ve onlarda anlatılanlar, dünyanın nereden geldiğini sezgilere –akla değil– fısıldıyor. Dünyanın nereden başladığını gösteren, anlatan birçok akla yakın ama hâlâ gerçeğe uzak fikirler var.

Evet gerçeğe uzak dedim. O gerçeği bildiğimden mi söyledim bunu? Hayır. Sezdiğimden söyledim. Sezdim bana gerçeğin daha aydınlığa çıkarılamadığını, artık çıkarılamayacağını açıklıyor.

Ben hiçbir hayvandan gelmediğimi, hiçbir su birikintisinde, hiçbir efsanede yaşamadığımı biliyorum. Olsa olsa bir hayvana doğru gittiğim bana daha doğru geliyor. Çünkü gittikçe o kadar az insan denilen kavramdaki anlama uymaktasınız, uymaktayız. Gittikçe o kadar az.

Dünya geçiyor. Bence böyle. Nereden olduğunu ne kadar biliyor ya da bilmiyorsam, nereye doğru gittiğini de o kadar bilip bilmiyorum.

Aklıma uyup sağlam gözüken fakat sıcaklıksız, eksikli bir düzen kurabilirim. Ama bu bana ne kadar yeter. Bir küçük ömür kadar bile yetmez biliyorum. O kadar yeteceğini kestirsem bile gene de akıl düzenimin en üstte olmasını istemem. Heyecansız her ne varsa açlığımı gidermiyor.

Ben gıda ölçülerinin azalıp ölüm sınırlarına girdiği zamanların içinde bulundum. Toprağa daha sert ve sıkı vuruyordum o zamanlar.

İçimde avuçlarımı sıkıştırıp masalara vurduran duygu itmelerinin kısa yolculuklarında ölgünleştiğimi gördüm.

Ölgünleşmek heyecansızlıktan doğan bir kabul ve yetinme şeklindeydi.

Bu durumdan kurtuluşum geciktirme, her türlü geciktirmeye karşı içimde olan başkaldırıyla gerçekleşti.

Hiç bir zaman akıl ile bu duygulaşmış fikri içimde tutamazdım. Yalnız aklıma bıraktığım ne olduysa onların sonra hiçbirini bulamadım. O kadar ki, aklım, olaylar kadar, onların kurallarını bile uzun zaman tutacak bir yatak olarak görünmedi bana.

Akılla hayran olduğum insanların birbiri ardına karşımdan ve hafızamdan yuvarlandıklarını, kısa bir zaman için bıraktıkları boşluklardan anladım. Ve ne zaman böyle boşluklar duyumsa onları hep duyguya bağlı bir itmek ya da çekmek davranışı doldurdu.

Ölçülerde, kararlarda aklımın yavaşlatma ve geciktirme eğilimlerine duygularım hiçbir zaman katılmadı. O kadar ki, kesinliğe varmadığım çağlarımda bunun aksine kendimi zorladığım geçitlerde bile.

Gitgide hepsi yerini buldu. Aklım duygularımın gerisindeki sırasını aldı. Hiç bir zaman yarı yarıya bir karışım yapmadım. Bana öğretilenlerin zıddına, yan yana, biraz ondan biraz bundan, gereğine göre bölüşmeye başvurmadım.

Aklımı hiç hor görmüyorum. Ama ona olduğundan daha fazlasını verip sünepe sıra adamlarının sinsi ve yalancıkdan uyanık diriliğine de özenmeyorum.

Başladığım sözün yarısına gelmeden sırasını kaybettim. Yarıda bir bütünü parçalayıp kaldım. Ama ben ben oldum, o arada yaşadım. Sözümün bitmesine, bütünün tamamlığına kadar bekleyip sonra yaşamayı düşünmedim. O yaşamak değil bir hesaptı, yapanlardan gördüm.

Bir yerden girdiğim bir konu içinde birden sıkılıp herhangi bir yerden fırlayıp çıktım. Ama hiçbir konunun süreklenicisi, o konuya ben hâkim olayım derken onun mahkûmu olmadım. Bunu akılla değil, içimden esen bir şey varsa ona göre onun için yaptım. İçimden esen hiçbir zaman beni gütmek istemedi. Ben de onu yoktan yaratmaya kalkmadım. Böyle yoktan heyecan yaratmaya kalkan züppeleri de görmedim değil. Ama onların dakikalık başarılarını görmedim. Çünkü onların içlerinden esen bir itki yok, dışlarını örten bir göz payı vardı ancak. Bir göz payı ne kadar yaşar? Daha çok bakan, daha süreli ve sürekli bakanın daha çok gördüğüne insanı inandıracak tek bir

iz gösteren çıkabilir mi? Daha çok bakılanlar ve bundan hoşlananlar var. Onlar söylesin. Hiç azalıp yok oldular mı? Yok olmadılar, ama azaldılar. Azalmaları ise gözlerin kendilerinden aldıklarıyla değil, onların gözlere verdiklerini sanmalarından oldu bu azalma. Gittikçe aynılaştılar, tekrarlaştılar, katılaşp sığılaştılar. O kadar ki, o daha çok bakmasını istedikleri gözler üzerlerinden çekildi. Ne ısıtmışlardı ne de soğuttular. Soğuyan kendileri oldu.

Değer miydi? Geciktirme isteyenler geciktiklerini neden bilmiyorlar?

I. Sabah

Pencereleri olanlar pencerelerinden, bahçeleri olanlar bahçelerinden güneşin çıktığını görürler. Gözleri olmayanlar saati sorar, olanlar saate bakar. Saati olmayanlar saatin kaç olduğunu sorar.

Pencereleri olmayanlar, bahçeleri olanlara, bahçeleri olanlar, gözleri olanlara bakarlar. Bakanlar görenlere özlem duyar, görenler anlayanlara özlem duyar.

Bilenler asık yüzlüdür, mutsuzlar gibi dururlar. Bilmenin ne kadar ağırlık verdiğini.. Bilmeyenler bilmedikleri için ne kadar hafif kaldıklarını bilmediklerinden daha çok gülerler.

Sağda bir ağaç vardır, solda bir kapı. Ağaç solda olsa ne çıkar? Hiç. Kapı ortada olsa ya da sağda olsa ne çıkar? Hiç!

Yalnız değişmeyecek bir durum vardır ki, insanlar ortadadır. Onların sağda ya da solda olmalarından birçok şey çıkar.

Dünya dönmektedir. Bunu bilmeyen çoktur. İnsan kirlenir, bunu bilmeyen çoktur.

Çamaşır yıkayanlar, insan yıkayanlardan daha çok para kazanır.

Yaşamaktan kimse korkmaz ama ölümden çok kişi korkar.

Mutluluktan kimse çekinmez ama mutsuzluktan çekinenlerin çokluğu mutluluğu bulunmaz duruma getirmiştir.

Yalnızlıktan korkanların çokluğu yüzünden insanlararası ilişkiler bozulmuş, yalanlar, yapmacıklar araya dolmuştur.

Yalnızlık her büyük şey gibi ağır, ulu ve güzel olduğundan insanlar onun sorumluluğunu taşımak ağırlığına katlanmaktansa, onun kötü olduğunu, dayanılmaz olduğunu öne sürerek, hafiflemeyi yeğlemişler, ona atmak için hazırladıkları çamurlarla kirlenmişlerdir.

Öyle yaşamlar oluyor ki. Bunlara görmekteyiz demek de artık olumlu olur. Bu olumlu oluşa gerekli de denebilir. Şöyle: Öyle yaşamlar oluyor ki.. öyle yaşamlar görmekteyiz ki, bunlara ilkin:

Yaşamda yapılan yaşamlar...

Sonra:

Yaşamları yapılan yaşamlar..

diye görmek gerekiyor artık.

Yaşamda yapılan yaşamlar:

Yaşamların, yaşayanların çoğunluğu. Bütün doğumlar, giysiler, kuşamların kuşantıları. Giyinmeler. Soyunmalar. Başlayan kokteyller. Ad günleri. Çağrılar. Güzelleşmeler. Kokucularda satılan ilâçlar. Eczanelerde satılan kokular. Kumaşçılara, kravatçılara verilen ekmek paraları. Fırıncılara verilen reçeteler. Bacaklara takılan çorap örgüleri, bacaklara giyilen gözler. Unutulan telefon numaraları. Dudaklara ilâşirilmiş memelerden akan içkiler. Memelere takılmış göz çukurları. Dergicilik Endüstrisi A.Ş.'ler. Sergicilik İşletmesi A.O.'lar. Büyük kadınların geçmişleri, küçük kadınların gelecekleri. Erkekçilik ve oyuncakçılık vitrinleri. Dekoratörlerin unuttuğu fare delikleri. Kuruyan eşyalar. Az gelişmiş ülkeler. Gelişme altı ülkeleri. Kadın butları. Sac sobalar..

Birinciliği kazanan acıklı film:

Adam ekmek alıp evine geliyor. Çocuk hasta. Koşa koşa fırına dönüyor.

— Ben bu ekmeği yanlış almışım, şaşırmışım. Geri veriyorum.

“Ben bu kitabı okumuşum, unutmuştum,” der gibi.

İkinciliği kazanan:

Adam evinden halısını rehine koyuyor. Durumları fena (kendileri için). Acısını unutmak üzere içkiciye giriyor. Karısı hasta, ilâç yapılmakta, yarım saat sonra demişler. Adam içiyor. Unutup içkide ilerleyor. Hemen koşup alıyor. Giderken dönüş-

de bir kadın görüyor, ona bakayım derken ayağını vuruyor, (ya da başı takılır) düşüyor, ilâç şişesi kırılıyor, kasığına saplanıyor.

Buraya biraz güldürü koyalım diyorlar.

Nöbetçi hemşire hemşireye kan verin diyeceğine kan alın diyor, adamdan kan alıyorlar. Adam komaya giriyor. Komadan çıkıyor. Duygulu bir seyirci “Allah canını alsın” derken baş-hemşire doktora kan verelim diyor. Doktor parti grupları ile kan gruplarını karıştırıyor. Hastada kanda şeker var mı bakın diyor biri. Öbürü kan yok ki şekeri olsun diyor. Hastaya önce kan sonra şeker verin diyorlar. Adam gözlerini açıyor. Ben şeker hastasıyım, şekeri çok severim diyor. Koğuşda adamı seviyorlar. Öbür hastalar ona bakım gösteriyor.

Kadını komşular kocayı hastalar kurtarıyor.

Burada drama gir diyorlar yazara:

Adam orada bir hastaya âşık oluyor. Hasta kadın yakında çıkacaktır ama doktorlardan birine âşıktır. Doktor ise bir avukat hanıma tutuktur. Avukat parayı deli gibi sevmektedir. Avukat olduğu için bunu örtecek bir sürü söz sahibidir.

Adam bunları öğreniyor. Kendini hastahananenin merdivenlerinden atıyor. Kan bağışı yapmaya gelmiş güreşçiler adamı merdivenlerin yarısında yakalıyorlar. Güreşçiler adama soruyorlar, adam anlatıyor durumunu. Güreşçiler anlamıyor. Biri bu deli diyor. Şampiyon güreşçi olduğu için inanıyorlar, adamı tımarhaneye sevk ediyorlar. Kadın iyileşiyor. Yeni bir hayat başlıyor. (Filmli yapanlar için.) Seyirciler için eski hayat devam ediyor. Oradan 6:45’e bilet almak için kuyruğa giriyorlar. Bir kısmı sandöviççiye gidiyor. Yazara bir (film) senaryo ısmarlıyorlar. O da sandöviççideki yeni dalgalar üzerine yazıyor.

Biraz kum koyalım diyorlar. Kum koymak üzere Şile’ye gidiyor. Orada balo var. Baloda göbekler var. Biri tabanca atıyor. Kovalıyorlar sandalın altına saklanıyor. Kız haber veriyor. Çocukların topu kaçıyor. Polis yetişiyor. İyi ki yetişiyor. Tam beni yakalayacakken kesiorum.

Bunlar yaşamda yapılan yaşamlar.

Yaşamdan yapılan yaşamlara gelince:

Bu sanatçıların, bilginlerin büyük yalnızlığıdır. Onu da kimseye vermiyorlar artık.

Çağımızın yalnızlığı ile eski kitaplarda okuduğumuz yalnızlığı karıştırmamak gerekiyor.

Eski çağlarda yalnız kalmamak için ne düşünülmüşse bugün o düşüncelerin gerçekleşmesi yüzünden yalnızız.

Bugünün yalnızlığı süratten, büyütölmüş seslerden, kısaltılmış mesafelerden, alçaltılmış yüksekliklerden, sığılaştırılmış derinliklerden, gözleri kapanıncaya kadar değil, kapandıktan sonra da takib eden buluşlardan koparılmış bir yalnızlıktır.

Eski çağlarda yalnız kalmaktan, yalnız-kalmak korkusundan uzaklaşmaya çalışılırdı. O çağın edebiyatında bunun izlerini kolaylıkla herkes bulur, görür.

Şimdi, yalnız kalmak istemenin sadece istenmesi mümkün.

Kitaplardakiler

Yeryüzünden insan ile kitap birlikte yok olacaklar. Çünkü birinin yok-olması öbürünün de yok olması demektir. İnsan ve kitap, ikisi de birbirine o kadar girmiş ki. İnsansız bir yaşamda, insansız bir doğada kitap ha olmuş, ha olmamış! Belki hayvanların da birbirlerine, bir yerlere işaretlerle uzandıkları düşünülebilir.. Kendilerinden öteye ya da sonraya bir iz, bir kalıt bırakacak buluşları olmuştur, hayvan dediğimiz canlıların da. Ama bu, bizden sonraya kalırlarsa, onların geliştirecekleri, belki de bizi o alanda geçecekleri bir konudur ki, bugün bile onları ilgilendirir.

Ben, insansız kitap ile kitapsız insan düşünümeyeceğini (ne yazık!) gördüğüm için nasıl ve neden üzüldüğümü belirtmek istiyorum.

Evet, ne yazık! Birbirine böylesine yakınlaşmış iki şey.. Ki birbirinin nasıl da “canına okumak” için elinden geleni geri komuyor. Bunda insan çok kımıldamaya başladığı için kitaba göre insan yanılıyor. Kitap da, ellerini kaldırıp insanın kafasının ortasına birkaç yumruk atmak gerektiğinde, hiç kımıldamadığı için yanılıyor. Kim daha çok, hangisi daha iyi yapıyor? Önemlisi bu sorunun karşılığı değil.

Önemlisi insanın kitabı da bozduğu. İnsan kitabı birçok türlü bozuyor. Kötü kitaplar yazmakla. Kötü kitap yazarları iyi'den anlayanlar dövmediğı için.

İnsan birkaç kanun görüşü tutturmuş. Elindeki birkaç yasak kuralına girmeyen tüm kitaplara alan tanımış. Sanki “ahlâka aykırı olmak..” “millî menfaatlere aykırı..” “... manevî kişiliğini küçük düşürücü..” gibi çok su götüren ayrımları, “bir” ya da “birkaç kişi” görüntüsüne uymayan ölçüleri koymuş kalmış.

Oysa ki aşağılık kitaplar, aşağılık düşünceleri (o birkaç yasak engeline takılmadığı için) yayarak, ortalığı sarmış, sarmış, sarmış.

Buna karşılık insanın bir suçu daha var: Kitapların aşağılık olanlarına aldırılmazlık ve geniş ölçüler gösterirken, iyi kitaplarıdaki bin emek, bin kan pahasına ulaşılmış yararlı düşünce ve yollara da sırtını çevirmek..

Bu sırtını çevirmesi, giderek yetmediği gibi, davranışların gevşemesine kadar varmış ve artık (iyi) kitaba dilini çıkarmak insanın bir alışkanlığı olmuştur. O kitap ki, dil çıkarmanın kanı ile dolmuş, kime ne! Bu davranış, kötü kitaba olan gevşek tutumun etkisini derinlemesine büyüttüğünden....

Karanlık odaların pencerelerinde görünmeyen başlar dışarlarda aydınlık arayadursun..

Kimileri de aydınlık pencerelerin ardında ışık yanıyor sanısı ile bakar durur, gider kalırlar.

Ancak bu kadar yazılabilirdi. Onun için bu ancak bu kadar okunabildi: Yazılırken ürkek yazılmış şeyleri okurken korkmamalı.

Hüzün onların anlamları altında değil, yazılışlarının silikliği içindedir.

Bir gülü hiçlemekle büyüyen o bakışın ardında ne kalır.

Bir gün yüz ve el bir parlak çinkoda görünebilir. Bu seninki de olabilir, onunki de..

Bir savaş olur kan dökülebilir. Aşkların gelinliklerden daha önce buruştuğu düğün köprüleri kurulurlarken, yarıya varmadan yıkılır. Cepden bir kara düşer, sel olur.

Biri yalnız kalışının ıssızlığına karanlık bayrağını çekmeye uğraşır. Öbürü yelkenlerine taşıma rüzgârlar bulmak için gece limanlarına yanaşır, alkol çeşmelerine ulaşır, ezikliğini örtünceye kadar içer.

Sevmek ya da Sevmemek

Kapıya Vuruyorum adlı yazımda: “Sevilmek için yaşayanlar kampından değilim,” demişdim.

Sevilmeyi istemek bir insan için olumsuz bir yönelim değildir. Bu, insanın duygusal yaşantısının akümülatörlerinden biridir, sevmeyi istemesi insanın. Ama duygusal yaşantı da insan hayatının kaçda kaçıdır, o ayrı konu.

Olsun da nasıl olursa olsun! Ben buna karşı olduğumu belirtmek için örneğimi sevgiden almıştım. O doğurgan sevgiden, o öldürgen sevgiden.

Sevilmek uğruna, her şeyi, ama her şeyi göze alıp didinircesine çabalamak insanı kişilik’inden öteleştirdiğine göre, onun özünü de cılıklaştırır. O kadar ki sevilmede insan, hemen hemen, kendini kendine daha da yakınlaştırmaya çabalamalıdır.. Özüne daha da yönelmeye..

Sevilmede, fazlaca yapılan her davranış, ayrıca katlanılan her yöneliş içdenlikten uzaklaşmak değil de nedir.

İçdenlik katksızlıktır, insanın kendisi olma isteğinin yüce ucudur. Kısacası, insan sevmek yolunda, öylesine ayrıca hiçbir şey yapmamalıdır.

Şirin görünmeye çalışmak yalınlık adına ilk yanlış adımdır. Yalınlıktan yoksunlukta ilk yoksunluk yalınlık adıdır. Ki ötesi uçurumdur sevginin ve her şeyin.

Ne kadar hiç bir şey yapmadıkça sevilirse insan, o kadar iyidir onun için ve onu seven için. Seven, yapmacıksız bir kişiyi (ki kişi olmak yapmacıksız olmakla gerçekleşir) seviyor demektir. Kendisine yakıştırma yapmacıklar katmamış birini seviyor olur seven.

Özel olmak, durgunluğunda (statique) yatar insanın. Şimdiye-değin insanlardan insanlık’a kalmış olanların bu birikimidir sanatımız, kültürümüz ve ahlâkımız.

Burda bir kutu açayım:

Böyle felsefî görünümlü yazılar yazmak bana yakışmıyor, biliyorum. Çünkü felsefe yapmak benim harcım ve niyetim değil-

dir. Bir şeyler söylemek için, yaşamak denen o büyük olguya tapdığım için şairce amacıma doğru yürüyüşümün izleridir bunlar. Sanat dallarını yaşamak ağacında görmek üzere konuya eğilişimin belirtileridir. Bu paralelde bir iki yazı daha yazdıktan sonra ülkemin ve çağımın edebiyat, sanat alanlarındaki olaylarına değgin yazılar yazmaya gidiyorum. Bu yazılarım için beni bağışlamayanları ben bağışlıyorum.

Konuya devam:

Ötelerden berilerden toplanmış derleme düşünce ve davranışları ben yaratım saymıyorum.

Alacalı-bulacalı, yanar-döner, parlar-söner, yapıştırma pul-pul kişileri sanatta yorabileceğime inanmakdayım.

Gitgide mutsuz bir azınlık lekesi olmaya dönmüş yalınlık'ı sanatta savunmaya devam edeceğim. Bunun için de ilkin yaşamı savunacağım.. Onun içinde olayları, olayların içinde insanları izlemek, ve bunları sevilme öndüğü ve öndüşüncesini taşımadan yapabilmek isteyorum.

Asıl güzeli, kendi dediklerimi kesin ve sert kaleme aldığımı gördüğüm halde, yüzde yüzden çok aşağı ölçülerde ancak yapabildiğimi de bilmemdir, şu ilk adımlarımda.

Eğer bir gerçek bulacaksam, acaba bunun ne kadarını söyleyebileceğim. Onu ben de merak ediyorum. Bunun için, sevmek ya da sevmemek ölçüsünü kendime koydum önceden. Bu ölçünün zor bir ölçü olduğunu bile bile..

Bazı iyiliklerin uyuşduruculuğuna karşı, bazı kötülüklerin yaratıcılığına parmak basa basa..

Sevgisiz beraberliklerin ormanlarında kaybolmuş, sevgi gülümseyişlerinde ışıldayan göz yaşlarını göstere göstere..

Kişi (sanatçıyı) toplumda gururlandırmak için.. Toplumu kişide (sanatçıda) aramak adına.. Küçük'e küçüksün derken küçültmeden ve küçülmeden. Büyük'e büyüklüğünü iletirken onun eteklerine ilişmeden.. Sokak çocuğuna karşı sokak çocuğu gibi.. Yalancıya duvar gibi.. Ben her işi yaparım değil, ben bu işi yapamam efendim demekde, adam gibi.. Her şeye evet değil, olumsuz oluşlara hayır der gibi..

Sevmek ya da sevmemek.

Alfa - Omega

Sevilmek için dünyaya gelmişler kampından değilim. Bu dergide yazılar söyleyeceğim, ya da sözler yazacağım.

Alfam “Türkçenin tadı” ve bu tadın rengi, bu tadın adı olsun isterim. Onun için kelimeleri boş bırakmamaya çalışacağım. Ki bir ad çıkarsa bir ad kalırsa, bir ad olursa o adın da bir tadı olsun isterim. İsteyeceğim.

Büyük paçavracı Dostoievsky’i aşmak istemem değil, aşmak isterim de değil. (Gülüşmeler)

Yer altından yazmayacağım, yer altına da. Belki yer üstüne de değil, çünkü orada çok pislik var. İlk olaylara, olayların üstüne üstüne. Çok az, kişilere.

Susanlara, söylemeyenlere.

Sevilmemek, artık bu yaşdan öte, gerek. Burada çok gerek. Bizde çok gerek.

Sevilmek isteyenler bilmiyorum ne oldu, neredeler. Ama onların sevilmenin cıcığını çıkardıklarını biliyorum.

* * *

Omegaya kadar kim bilir ne kadar yanlışlar yapacağım. Kim bilir ne kadar yanlışımı düzeltereğim.

Sevdiğim konulardan biri, her şeyin bir sonunun olmasını arayıp istemek.

Örneğin şiirde: Başı olup olmaması beni hiç ilgilendirmiyor ama bir sona varmayorsa, bir sona uzanmadan sürüyorsa...

Alfa - Omega

Güzel üstüne yargılar, güzel'e yönük vargılar artık eski yaygınlıklarını taşıyamıyorlar.. Eski etkinliklerini de çağımızın hızlı sürgüsü yüzünden yitirir oldular.

Gelen'i yerine yerleştirmek hep önemli kaldı. Giden'i bilmek gene önemli. Kalan'ı anlamak neden zor? Çünkü anlamayı anlamak bugün de zor da ondan.

Anlamayı güçleştiren, onu geciktiren etken, çok kullandığımız ve çok sevdiğimiz bir deyim yüzünden: Yaşantı deyimini yüzünden.

Önem vermediğimiz deyimler içinde, önemli yaşamlar kaçarken, çok önem verip üstüne düştüğümüz deyimler içinde önemli kavramlar yıpranıyor.

Bu durum daha çok, salgın yaratan deyimler yüzünden oluyor. “Çok güzel” deniyor, “yaşantı” deniyor, “sevdim” deniyor, “birey” deniyor, “soyut”, “somut”, “eylem” deniyor. Ve daha daha..

Bu kavramlar çoğunlukla kullanılırken, bunlardan çoğu ya bir anlamı geçiştiriyor, ya örtüyor, ya da bir anlamın oluşmasına engel oluyor, daha doğrusu bir anlamın oluşmasını geciktiriyor.

Ben derim ki, kişilere söylemesi tadlı gelen deyimler kolay yaygınlaşır. Ama onların içini doldurmak, yani düşünmek, yani onlara biçimlerinden önce yerlerine göre değer ve anlam verebilmek gerekir. Ve bu gerekme çok kimsenin sandığı gibi bir bilim işi değildir. Aynı zamanda bir sevip-sevmeme işi değildir.

Anneannemin bir sözünü anıyorum: “Verince doyur, vurunca duyur” derdi. Bu sözlerde ben, hiçbir zaman bir estetik kaygı gördüğümü sanmayorum. Bu sözlerde ben eğri-doğru ayrımı bulduğumu da hiç sanmayorum. O ünlü eğri-doğru öykülerini kimlerin niçin uydurdıklarını şimdi çok iyi anlayabiliyorum. Güzel çirkin ayrıntılarını kimlerin neye göre nasıl, niçin öne sürdüklerini şimdi iyi bildiğim gibi.

Ben buraya kadar bu ortalama sözleri, bundan sonra yazacağım yazıların dinamik'ini göstereceğimi diye yazdım.. Duygularımı değil, en az görüşlerimi belirteceğimi belirtsin diye yazdım. Eğer becerirsem düşünmeye bile çalışacağım olaylar içinde ve karşısında.

* * *

Kısacası, tadlı olmaktan önce gerçek, sevimli olmaktan önce doğru, hatta yumuşak ve yuvarlak olmaktan önce sert ve köşeli.

* * *

Bir doğrudan gidersem bu sevinmek için bir sebep olmasın. Yanlışlık yaparsam, bu çoğunluk'un yanlışına katılmak ölçüsünde değil, kendi yolumda düştüğüm bir yanlışlık olsun isterim. Ki hemen düzeltebileyim onu.

* * *

Neden olaylar çok da kişiler az? Olayların içinde durup tutunamadıkları için. İş, geçiştirmek, yutturmakla yürüseydi kişiler de çok olacaktı. O kadar ki deyorum: Geçiştirmek, yutturmak bile zor bir şeydir. Bunu bilen çok kimse vardır. Onları bile yapamamışlardır da ondan. Bir yerlerinden açık vermişlerdir.

Tehlike ve Oyun

Tehlikelerin en büyüğü yaşamak. Bir sen varsın ve karşında senden başka her şey. Ki sen karşıdakilerin hepsi olduğun gururu ile, birkaçı ya da biri olduğun korkusu arasında gidip gelmekte sin. Her dönüşünde bulduğun ben biraz daha başka. Daha çok gibi, aslında daha az, bir bene dönüyorsun. Ne olacak. Yavaş yavaş yaklaşan bir şey, en hafifi ölüm. En ağırını yaşamamanın sürmesi.

Tam kucaklayamadığın bir varlık seni iteleyor.

O kadar ki bazan dayanamıyor, kendini öldürüyorsun. Öyle yapmasan zaten olan ne?

Kaçışanların şu hali hep bu duygudan, bu akıldan, kaçışıyorlar, gizleniyorlar.

Birbirlerine sığınıyorlar. Beraber ölüm daha mı yavaş.

Daha hızlı daha çabuk olsun. Daha kötü olduğu gerçek ya.

Ben bugüne kadar hiç düşünmemiştim kendim öldükten sonra ne yapacağımı kendi kendime.

O yüzden, ya da bu yüzden, hiç gene düşünmemiştim kendim ölmeden önce ne yapacağımı kendi kendime.

Şimdi, yani bugün, düşünmeliyim birisini hiç olmazsa bunların. Ama bunların birisinin düşünölemeyeceğini anlamış durumdayım. Ya hiç düşünmezsin kendinden başka bir şey ki bu düşünmenin en kolay biçimidir. Çünkü düşünme değildir kendinden başka bir şeyi düşünmemek. Düpedüz düşünmemenin tam kendisidir bu. Ben onlardan değilim. Ben bir şey de düşünemem hiç. En az iki şey düşünürüm, anladığım kadar. En az iki.

Öldükten sonra hiçbir şey yapmayacağım demek bir şeydir gene. Yapamayacağım, yapamam, yapamam ki demek çok akıllı olmayı istemektir, ölçülü, bilinçli kalınacağını, kalınabileceğini sanmaktır. Yani aptallıktır. O insanların aptallığıdır, aptallığın en kötüsü olan.

Hayvanların aptallıkları hayvancadır. İnsanların aptallıkları insanca değildir.

Kendince olmayan hiçbir şey değerli değildir.

Ne yapayım ben aptallığı hayvanca olan bir insanı. Aptallığı insanca olan bir hayvan da çekmez beni.

Akıllılık da böyledir. İnsanda da, hayvanda da akıllılık kendilerince olmalıdır onların.

İnsanca akıllı olan bir hayvan ne kadar ortadadır. O kadar ki onu anlamak bile ona katılmak demektir biraz. Hayvanca akıllı olan bir insan da öyle. Onu anlamak, onu anlayanı da biraz o yapar.

Ben seni sevmediğimi belirtmemiştim. Bu kadar kötülük etmeye hakkım yok kimseye. Ama ben sana söylemiştim seni sevmediğimi.

Hangi hayvan hangi hayvana ya da insan insana kendisini sevmediğini söylemiştir. Sayar mısınız? Ama hepsi birbirlerine belirtmişlerdir birbirlerini sevip sevmediklerini.

Bir hayvan söyleyemez ki deyeceksiniz. Bu bir insan söylemez ki de olabilir.

Bir hayvan söyleyemezse, bir insan söylemelidir öyleyse. Niçin söylemezler? Niçin söylenmez? Niçin söylemiyorlar? Hatta, söylemiyorsunuz?

Anlamazlarsa diye mi? Anlamazlarsa ne olur? Siz siz olursunuz. Siz siz kalırsınız, ne değişir? Anlarsa, siz siz olmaz mısınız?

Siz biraz o mu olursunuz? Korkunuz bundan mı?

Siz biraz o olunuz ki o da biraz siz olsun.

Geçtiği yolları kapatarak giden.. Balık da öyledir. Geçtiği yol kapanır onun. Ama bunu balık yapmaz. Deniz yapar. Balık, içinde bulunduğu kendini sularda gezdirir. Onun için yol açmak yoktur ki yol kapamak olsun.

Köpek de, içinde bulunduğu kendini havalardan geçirir.

İnsan kolaylıkla böyle ele alınabilir. Ama kolaylıkla. Buna dikkat etmeli.

Dışında bulunduğu kendinin içine girmek isteyen tek canlı olsa olsa insan olabilir.

İçinde bulunduğu kendinin dışına çıkmak isteyen tek canlı da insandır ancak.

Yazıyorsak, yazılıyorsak, bu üstün körülüklerimizle yazıp yazılmamalıyız.

Bunu kim önleyebilir?

Deli..

Kolaylıkla deli..

Kolaylıkla deli dediğimiz, deli sandığımız, işimize geldiğinde inanmaya alıştığımız için.

Bundan önceki deliler de buna benziyordu.

Sonrakiler de buna benzeyecek.

Acaba biz bizden öncekilere benziyor muyuz?

Ben sanmıyorum.

Acaba biz bizden sonrakilere benzeyecek miyiz?

Ben sanmıyorum.

Ama deliler neden değişmiyorlar?

Deliler değişmiyor bize göre.

Bizler de onlara göre değişiyor muyuz acaba?

Söylemiyorlar ki.

Sormuyoruz ki.

Söyleseler anlayamayacağız. Belki söylediler de, söylüyorlar da anlamıyoruz.

Onların bizi anlamalarını beklemeye o kadar alışmışız ki. Biz kendimizden onları anlamaya çalışmayı unutmuşuz. Onları anlasak biz de deli oluruz. Çok çok anlasak çok çok, çoğumuz anlasak çoğumuz deli oluruz.

Bu daha çoğalırsa.

O zaman azınlıkta kalanlar hasta olacak.

Hasta azınlıkta olandır. Akıllı çoğunlukta olandır.

Bunun için hasta olmayanların hepsi sağlıklı değil, akıllı olmayanların çoğu deli değildir.

* * *

Akıllı, çoğunlukta olandır. Azınlıkta kalana deli derler. Dikkat: Akıllıların altında kalana değil üstüne çıkana da: – Deli derler.

Kuyruğunu kaptırmayacaksın ortada olanlara. Ortadakilere benzer gibi durup kemirip yıkacaksın, azaltacaksın onları.

Onlar seni kıstırmayı kurarlarken sen onları yerlerinden düşürüp dağıtacaksın. Ötesini onlar düşünedursun artık. Ortadakilere benzer gibi durmak dürüst sayılmayacak. Benzemez gibi durmak dürüstlük sayılır mı?

Ortakilere benzer gibi durup durmamakta değil ki iş.

İş amacın var olup olmamasında.

— Amaç ne?

— İş bir amacın olup olmamasıdır, demek istiyorum.

Salt olarak amaç nedir ne değildir, bunu kimse bilip söyleyemez. Amaç her şey olabilir de, hiçbir şey olmayabilir de, her bir şey olabilir de. Amaç her şey olamaz. Çünkü her şey amaç olursa, ya da sanılırsa başka hiçbir şey bir şey olamaz. Öyle

sanar ilkin kendisi olamaz. Kendisi olamayan bir Şey de, bir Şeyi bir Şey sanamaz.

Olumsuz Şeyler amaç olamaz. Örneğin sevmemek amaç olamaz. Sevmenin de amaç olması güzel bir Şey değildir.

Öyleyse sevgi amaç olamaz, olursa sevgi olmaz. Çünkü se-ven önceden sevileni katmadan kendisi tabloyu kurarsa o tablo orada kalır.

Sevilenin tasarlandığı yaşamlar değerlidir.

Sevilenin nsrdğ planlara göre de sevgiye girip çıkılmaz.

Bunu yapanlar çok. Çok ama, bu demek değildir ki yol doğru.

Birbirlerine birbirlerini sevip sevmediklerini, syleyemeyenler, söylemekten korkanlar, saklayanlara adam diyen birisi sanmam ki olsun. Oysa ki çok ev öyleleri ile dolu. Boşu boşuna dolu birçok ev öyle insanlarla. Kaaklarla dolu evler sokaklar.

Birbirlerinden saklanan, birbirlerinden kaanlarla dolu evler, odalar, sokaklar, hanlar, hamamlar, apartmanlar.

Ve saraylar.

Ve söylemek seçimlerini susmak seçimi kılanlarla dolu topraklar.

Konuşan, ama bir Şey deymeyenlerle dolu oralar, buralar.

lmŐ olanların, ölenlerin yarısının iyi olduğuna inanabilirim en çok. Ama yaşayanların yarısının değil iyi olduğuna, yaŐadıklarına bile inanmam.

Bunu ben söylemiyorum. Onlar yapmış bunu. Kim beni zorlayabilir çoğunluğun yanlıŐlarının gelenek olduğuna ya da olacağına.

Adam çok deyen çok adam bulunduğunu nasıl yanıtlayamazsa gözlere düşüncelere. Adam az deyen çoğunluğun adam olmadığını biraz yanıtlayabilir gözlere ve düşüncelere.

Siz yoksunuz demeyi belirtmekte iş var.

Belirten için iş var. Belirten nemli. Onlar olsa ne olur, olmasa ne olur, belirten yoksa.

Bireysiz toplamlara ben yokum. Bireyli toplamsızlıklara hiç yokum.

Bireyli toplam, toplanabilir.

Yeni bir asalettir bu.

Yeni bir asaletidir çağımızın.

Bir Amerikalı, bir Rus, bir Çinli, bir Türk'ü toplanım da ben.

İki Amerikalı'da iş zorlaşır, çok düşünürüm, tartarım.

Ben duyu ölçüsünde bir demokrasi düzeni tasarlayabilirim demek istiyorum.

Seçme alanım geniş olduğundan yanılma oranım azdır. Eski bir ereği bile şartlandırabilirim ama hiçbir zaman iki bilmeyen ile bir bilen, iki sevmeyen ile üç seven'i toplayamam. İki bilmeyen ile bir bilen üç etmez, kesinlikle biliyorum bunu. İki bilmeyen eksi bir bilen eşit bir bilmeyen.. bu olmaz ki. İki bilmeyen artı bir bilen, eşit yarım bilen.. bu da pek olmasın. İki bilmeyen artı bir bilen, eşit bir bilen. Bu bence olabilir bir gerçek. (Olmayan gerçeklerin uygulandığı çağda ben de olabilir gerçeklerden söz edebilirim.)

Köşesindeki ürkek bilgiliyi, ortaklıklardaki yalancıklı bilir-geçinenlere yer bıraktığı için..

Kendi içine çekilmiş iyiyi çevremizi kuşatmış kötülere zaman ayırdığı için..

Çekingenliğine kapanmış yalın ve samimi içi kapkara yüzü güleç insanları, gözlerimizin, ellerimizin sınırları içinden atmadığı için..

Alkışlamayorum, beğenmeyorum. Onlara değer biçerken, yalnız kendilerine sakladıkları güçlerinden ötürü hepsini kınayorum.

Toplumumuzun dengesi bu yüzden yok. Ortalıklerde, saldırıcılıkları gittikçe yüzeyleşen yapmacıklı kimseler bunların yüzünden ağır basıyorlar.

En küçük bir çıkış yapan birisini bu yüzden büyücek bir ahlâkçı sayıyorlar. Biraz daha ileri çıkıp bir gerçeği savunmaya yelteneni bu yüzden saldırgan gibi görüyorlar.

Yalancılar, kötü niyetliler, ortalığı boş bulmuş bilir-geçinenler, aptalca yazanlarla konuşanlar hep o içlerine kapanmış değerlerin boşunalığını haykırıyorlar. Ben de aynı şeyi haykırırken onlarla bir oluyor, arada kimin boğazına saldıracağımı şaşıyorum.

Beni gözlerindeki sönmeye yüz tutmuş beğenileriyle korkakça destekleyenler, toplumumuzda boşluklar yaratıyorlar. Ki bu boşluklar daha çok onların çevresinde toplanıyor. Ortada beni bir de öbür kötülerini bırakıyorlar. Onlar istedikleri kadar beni korkakça desteklesinler, içlerine kapanmışlardan gelen engel beni sarıyor. Daha büyük saldırganlıklar yapmam gerekiyor.

O zaman, karşımdaki pisler, arkamdaki faydasız temizlerden güç alırcasına bana karşı çıkıyorlar.

Kötüler kolay kolay biteceğe, ortalıktan çekileceğe, düzeleceğe benzemiyorlar. İyiler ortalığa çıkmamalarına karşılık, on-

lar da tükeneyeceğe, yok olacağına benzemiyorlar. Ama bu ortalığa çıkmayan taraf yüzünden en yüksek sanattan en aşağı politika-ya kadar her alanda bir dengesizlik, bir başıboşluk var. Bunu ne yapacağız? Hepsi olsun, ama dengeli bir karşılıklılık içinde olsun. Yoksa bu gidişle kendi köşelerinde, iç hayatlarını toplumlarındaki dengesizlikten ürkeren emenlerin değerli olup olmadıklarıyla ilgilensek ne olacak, ilgilenmesek ne olacak. Böyle giderse hiçbir şey olmayacak. Şimdilik böyle gidiyor. Bunun için ben küfür ederek, aklımlı olanca kullanarak, sinirlerimi sonuna kadar gererek, dayanarak, direnerek, gerektiğinde saldırarak savaşımaya devam edeceğim.

Ortalığa çıkalım. Biraz daha az parlak olacağız. Bundan korkmayalım. Düşüncelerimizin yıldızları biraz azalacak ama yapacağımız etki bir denge sağlayacak. Zaten ne olaksa ondan sonra olacak.

Beklemek bir bitiş, bir son, bir sıfır olunca beklemektir. Yerde durmak gerilemekten de fazla bir şey, toplumu geriletmektir.

Toplumu sağlayalım. Zaman geçiyor. İki taraftan da ölenlere yeni yetişenler ekleniyor. Durum kendiliğinden düzelmeyecek.

İyiler, bir konuyu bilenler, susanlar, haydi geliniz, yazınız, söyleyiniz. Kavganız benden. Şu dengeyi sağlayalım.

Ortalıkta çoğunluk gibi haksızca duran gürültücü kalabalığa bir ders verelim.

Çoğunluk diye bir şey yoktur. İnce eleyip sık dokursak, kaba ölçülerin aceleci sonuçlarındaki yalanı ortaya çıkarırız.

Kötüler, çoğunluk gibisiniz ama çoğunluk değilsiniz. Ergeç sizi ezdireceğim. Sizi susturacağım. Sizi geriletecek, yerlerinize ittireceğim.

Kurala benzer kıldırduğınız dayanışma güçlerinizi dağıtacağım.

Kendi köşelerinde bilinmez bir kapanışa çekilmiş değerleri uyandırarak karşınıza çıkacağım. O zaman göreceksiniz. Bütün aptallıkları, ayağa kapanmaları, delirmeleri, çıldırmaları seçmeye hazırlanın.

Eğer ben de yaşayacaksam, daha üstün, daha değerli, daha yüksek, hiç olmazsa dengeli bir toplumda yaşamak istiyorum.

Her yabancıya başka bir çağrışım yaptıran varlığımdan şaşkına dönmüşüm. Herkese ayrı ayrı kendimi tanıtmaya çabalamaktan yorgun düşmüşüm. Adamsam adamım. Sizin yüzünüzden, her gün yeniden insanlığıma kazanmaya çalışmaktan yaratma yapamaz bir duruma düşmüşüm.

Acımadan sizi sileceğim. Yoksa bu yaşadığım hayat benim asıl değerime hiç uygun değil. Nasıl ki sizin şu durumunuz sizlerin asıl değerimize hiç eşit değil. Çaldıklarınızı geri alacağım.

Bu bir ahlâkçılık olacaktır. Oysa şu, geri kalmış durumu aşıp, yiyip içip uyumaları geçerek estetik yapmamız gerekiyor. Eğer insansak, bir araya toplanmışsak kanallarımızı bitirip kenarlarını düzeltmeye başlamalıyız, hatta süslemeye.

Zaman geçiyor. Yaşamamız bir amaç olmaktan çıkıp bir geçit olmalı.

Yarın için ümid beslemekle yetinmekten artık bıkkınlık geldi. Yetinmeyorum. Koskoca bugünden utanıyorum. Onun benden utanması gerekirken.

İyilik, bir kişi ihanet edince olmayan bir durum. Fenalık, bir kişiyle oluveren. Bu yüzden ben, gerekleri mi, insanları mı önce ele almalı diye düşününce aklımın ve gözlerimin önüne ilkin insanlar dikiliyor.

Bu kadar yıl oldu. Bu kadar insan yaşadı öldü. Bir sürü iyi kötü, yerli yersiz yapıtlar kalmakta. Kitaplar var. Daha bugüne kadar iyisini örnek alıp yürütmek, köklüsünü çoğaltmak çoğunluğa bir fikir, bir amaç olarak yerleşmiş değil. Daha bugüne kadar insan birbirine nasıl yük olmaz, nasıl engel olmaz anlaşılmış değil.

Gerekler kendiliklerinden olsaydı, onları insanlar hazırlamamış olsaydı, bugün insanlar suçsuz, ezik, temiz, bezgin, kovgun gözükmekte haklıydılar. Bugün insanlar bir yönden zavallı, acınacak gözüküyorlar. Ama böyle gözükmeye, daha doğrusu onları öyle görmeye kimsenin hakkı yok.

Canım insanlar edebiyatı, zavallılar türkülerini pazar buldukça, o pazarın ilkin alıcılarına değil satıcılarına lânet olsun, gebersinler onlar.

İnsanlara acımak diye bir şey yoktur. Kümelenip birbirlerini boğmak kimin aklı? Kimse kimseyi ezemez. Ezmenin yollarını inceltip, ilim yapmak kimin aklı?

İnsan hiç miskin değildir aslında. Onu miskinliğe sevkeden töre ve gelenekleri okullara, ailelere, mahalle ve şehirlere yaymak kimin aklı? Bir insan kalkıp başka bir insanı boğmaz. Bir insan bir insanı öldürmez. Bu birbirlerini boğanları öldürenleri sıraya dizmek kimin aklı?

Biriktir, içine at, sakla, belli etme, saygılı ol, gül, yapmacıktan şaşma deyenler kim?

Belirt, açıkla, karşılık ver, tepki göster, deyenler kimler?

Anlayışlı olmayı bir erdemlik saydıranlar nerede? Oysa ki anlayışlı olmak insanın en ilkel ödevi. Anlayışlı olmayı bir üs-

tünlük saydıranlar, o kötü ahlâkçıları cezalandırmayanlar –ak-sine armağanlandıranlar– neredeler?

Affetmek oyuncağını ortalığa salan bugün kaç yaşında. Niçin ölmedi? Niçin yaşıyor?

Birikip birikip daha kuvvetli patlasın diye insanların o eski, o temiz başkaldırmalarını geciktirenler kaç gece rahat uyudular?

Sen mi uğraşacaksın, sana ne, bırak gitsin deyerek, ilk kötülük belirtilerini hemen sıcağı sıcağına önlemek isteyenleri tökezleyen uysallık yılanları nereye saklandı?

Küçük yumrukların namuslu güçlerini söndürüp büyük yumrukları parayla tutup emelleri için kullananlar kendilerini insan mı sayıyorlar? Maşa olarak kullandıkları beyinsizlerin dış görünüşleri görmüyorlar mı kendilerinin aynı.

Çobanın sürüye bıraktığı en büyük gurur çoban köpeği kullanmasıdır. Sürünün içinden teşkilâtlandırmaya çabaladığı bir iki seçme hayvan değil. İyi çoban sürüye gurur bağışlamaz, sürünün gururunu savunur. Sürüde her şeyin bir en iyisi vardır. Atlayanların en iyisi, koşanların en hızlısı, güçlülerin en sağlamı, uykusuzlukların en dayanıklısı.. Çoban bunları en geridekilerin ölçüsüne sokmak isterse, düşünmelidir ki azıcık rahat için sürünün değeri düşecektir. Ki böyle bir engelleme gerçekleşemez. Ama bugüne kadar buna yanaşan çobanlar çıkıyor.

Sanki bu kadar yıl boşuna, insansız geçti. Sanki bu kadar insan boşuna yaşadı ve öldü.

Bu düzen varsa. Bu düzenin açısından bakıp insanları acı-nacak zavallı yaratıklar görmek doğru olur mu? İnsana haksızlık, bu acıma insana büyük bir haksızlık değil midir? Bu düzen varsa insanlara kızmak, bağırarak, sinirlenmek, miskinler demek, sünepeler, diye bağırarak onlara değer vermek, onları sevmek değil midir?

Acımak.. Zavallılar, zavalıcıklar demek, sizi kim böyle bıraktı demek onlara yapılacak aşağılamaların en sinsicesi sayılmaz mı?

Milyonlarca aç, yoksula, yaralıya karşı böyle konuşuyor. Ve içim kan ağlıyor. Daha da acı söylemek isterim.

Bir kütle bir yerden kalkıp bir başka kütleye saldırmaz. Hiçbir zaman hak yaratamaz, hak alamaz.

Ama nerede iki kişi varsa ateşle barut gibi yan yana dursunlar isteyorum. Eğer iki kişi varsa..

Eğer iki kişi varsa, bıraksınlar ıslak sevgileri, yılışık terbiyeleri.. Uyuz sokulmaları bıraksınlar, biri öbürünün ilk kötülüğe dönüşünü tokatlasın, öbürü diğerinin ilk miskinliğini önlesin.

Bunun için insanın bir şeyler istemesi, içinden kıvılcımlar geçmesi, içinde atılmalar olması gerek. Bunu şehirlerde okullarda öğretmiyorlar. Bu dağlarda, kayaların sivri keskinliklerinde, suların öldürücü çokluğu ile yokluğu arasında şarkıların en asili olarak buram buram söyleniyor. Birbirini yeme, ama kır.

Eğer iki kişi varsa insanlığın birinci yıldönümünü tamamlasınlar.

Tek tek büyükler her zaman çıktı. Çıkacaktır da.

İki insanın kuracağı bir büyük düzen miskinlik terbiyelerini, acıma edebiyatını parçalayabilir.

Bir örnek yeter. Bir yılda birçok ikiler çıkıp yeni kümelerde yeni insanların insana yakışacak anlaşmalarını kurabilirler.

O zaman tabiat insansız olunca bir şey kaybedebilir. Şimdi insansız tabiat, anlamsız ama kayıpsız kalıyor.

Nasıl ki şimdi insanlar tek tek de çok çok da anlamsız bir geciktirme içindeler. Çok yıllarımız oldu, ama daha olacağını sanmıyorum.

Karanlıkta bağırıyor. Bir kişi daha var mı?.. Bir kişi daha. Haydi. Bir kişi daha.

Bağır, karanlıkta bağırın. Duyan olacaktır. Olmalı, birisi daha olmalı.

Kavgalara, düzeltmelere, bozulmamalara, yılışmamalara, gücenmemelere, darılmamalara..

Karşı koymalara, yüzlemelere, direnmelere..

Kocaman, cansız, iri kurallara değil, geciktirme yollarına değil, candan, içden, arıklıktan, dinçlikten küçük çıkışmalara..

İlk kötülüğü ilk adımında önlemelere..

Bir kişi daha vardır.

Bir yumurcak gelecek. Özür dilerim. Bir tekme atacak, kutular, elbiseler, traşlar, gömlekler dağılıp saçılacak. Kâğıtlar kalemler karışacak, cedveller kırılacak.

Durup hepsini toplayacak kaldırıp yerlerine koyacak. Ölçülerin yenilerini yapacak. Tanışksız, sevgiye dayanmadan. Tozlar topraklar ağırlıklar ayıklanmış kırıklar yapıştırılmış, çıkıklar takılmış olacak.

Bu Dünyaya Mezar-taşı Yazısı

*Konuyu yanlış anladığından..?
ama sondaki ek yüzünden yazarına
Büyük Yarışmada ancak sonunculuk
verilmiştir.*

Bir kitabım var. Bir defa bile okumuş sayılmam, bin defa okumuşumdur. Gene de okuyorum, okurum o kitabı.

Ya bir bütünü parçalamaya, ya da parçaları anlayıp bütüne varmaya savaşanların başlarından geçenleri ve başlarını anlatır.

İyi ve kötü yoktur o kitapta. Gelen girer, giren kalır, giden çıkmaz. Başlamadığımı söyleyemem, büyük yalan olur. Bitirdiğimi söyleyemem o kitabı, küçük yalan olur.

Anladığımı söyleyemem, ayıp. Anlamayorum deyemem, anlıyorum.

O kitapta yaşayan ile ölen ayrı ayrı ele alınmamıştır.

Bir kişi yazmamış. Okuyanları ise sayamam. Yazarlarının çoğunu hiç görmedim, tanırım. Okuyanları hiç bilmem, görür görmez anlarım.

Bu kitap bir tanedir, ama benim değildir. Herkesin de değil, biliyorum. Kimse satamaz, yasak. Herkes satın alamaz, zor.

Bu kitap açık değildir, açılır. Kapalı değildir, kapanmaz.

İnsanlığın en ucuz kitabıdır, yaşamakla alanlara.

En pahalı, en alınamayacak kitabıdır, para ile alınacak sananlara.

Not: İstenen Konu: Dünya

Olduğu –gibi– kendi kalmayı kolay sanıp, üstüne hiçbir şey bile eklemeyenlere hiçbir şey acımasın. Onların çokluk-ağırlığı yüzünden parçalanmıştır.

THG
0493714
STC
0493714 STC